

HITTAN 7. ISTEN VONZÁSÁBAN

TANÁRI SEGÉDLET

KÉSZÍTETTÉK:

Bölcshöldeiné Türk Emese: Valláspedagógiai alapozások, óravázlatok

Zimányi Noémi: Teológiai alapozások, élménypedagógiai ötletek, egyéb ötletek, néhány óravázlat-javaslat

Cs. Szabó Sándor: Drámapedagógiai ötletek

Dr. Szászi Andrea: Bevezetés a hittankönyv család anyagába és tematikájába

Csüllög Ferenc: Internetes linkek, ajánlatok, játékok

BEVEZETŐ AZ ÉVFOLYAM ANYAGÁHOZ

I. AZ ÉVFOLYAM TEMATIKÁJA

Az ajtó elvgyorodott. Először láttam ilyet. Az ajtó nagy, nevető pofának tűnt, ami elnyelne, ha arra ragadtatnám magam, hogy kövessem Pierre Anthont. Hogy kire vigyorgott? Rám, mindannyiunkra.

Janne Teller: Semmi

A hetedik évfolyam központi szimbóluma a nyitott kapu. Az egész év témája az, hogy ez a korosztály megtapasztalja, hogy számára egy új világ nyílik. Sok ajtó előtt állnak, és az a kérdés, hogy melyiket válasszák. A választás, a döntés nem egyszerű a posztmodern korban. Semmi nem ösztönzi arra a mai fiatalokat, hogy tartósan válasszanak, hosszútávra szóló döntéseket hozzanak. A hit- és erkölcsstan tanításának ebben kell segítséget nyújtani. Nem tudunk a kamaszok helyett dönteni, választani, de megmutathatjuk számukra azt az örök értéket, ami aztán a későbbi döntéseikben segíthet nekik. A hittanórák nyitottsága segíthet számára megérteni, hogy Isten mindig nyitott ajtóval várja őt. Ez az igazi valláspedagógia feladata. Felmutatni számukra azt, hogy Isten és a hit világa nem egy bezártságot jelent, hanem újból és újból megnyílnak az életben kapcsolatok, lehetőségek, feladatok, megoldások. Vannak fiatalok, akik számára még ijesztő lehet ez a nyitott ajtó. Még nem tartanak ott, hogy kitárják, csak résnyire nyitják, bekukkantanak. Ez is valláspedagógia kihívása, hogy megtaláljuk az egyensúlyt azok számára is, akik később készek elindulni, belépni. Mindezt pedig azzal a biztos tudattal tehetjük, hogy Isten vonzása erősebb minden emberi erőlködésünkénél, és az Ő hatalmas szeretete hív és bátorít minden fiataalt arra, hogy belépjen a vele való közösségbe.

Az év anyagának a címe: Isten vonzásában. Ebben a tanévben a tanulók olyan bibliai történetekkel ismerkednek meg, amelyekben Isten vonzására válaszolnak a megszólítottak. Isten a Szentírásán keresztül szólítja meg az embert. Jézus életéről szóló történetekben látjuk, hogy ő maga a személyiségevel és az Isten örömezenetének a meghirdetésével ezeket vonzott. Isten a legkülönbözőbb emberek számára nyitott ajtót. Olyanok számára is, akiket

mások megvetettek, lenéztek, vagy éppen olyanok számára is, akik az egyházat üldözték. Isten vonzására sok módon válaszolhat a hívő ember. Ebben az évben a Neki adott válaszok közül kiemeljük az imádság és a munka kettős válaszát, az egyházért a gyülekezetekért végzett szolgálatokat.

Az év nagy témakörei ennek megfelelően:

Isten megszólít

Az első fejezetből a gyerekek megtanulhatják, hogy a „Ki vagyok én?”-nagy kérdését a Szentírás segít megválaszolni. Szó esik arról az útról is, amelyen keresztül a Biblia megérkezett hozzánk. A Szentíráson keresztül Isten megszólít, és erre a megszólításra hittel válaszolhatunk. Az ószövetségi ember az Istennel való kapcsolatát gyülekezeti közösségben, családi közösségben élte meg, gyakorolta. Három ószövetségi történet megmutatja, hogy Isten vonzza és elhívja a legkülönbözőbb embereket. Ruth, a pogány asszony Isten népét választotta, és az Istenben való hitet, mert vonzotta őt Naomi hite és népe. Ézsaiást és Jeremiást Isten megszólította, bár eleinte vonakodtak, később mégis engedelmességgel válaszoltak.

Jézus az életről tanít

Az újszövetségi történetekben látjuk, hogy Jézus a tetteivel (csodák, megbocsátás), tanításaival (boldogmondások, példázatok) és személyével a legkülönbözőbb embereket vonzotta. Nem volt senki sem, akit ne hívott volna meg Isten országába. Nyitott kaput adott azoknak is, akik nem őt tartották a legfontosabbnak (Márta), akik őt elutasították: a farizeusoknak (Nikodémus története), nyitott kaput adott a pogányoknak (kapernaumi százados, Péter látomása), és olyanoknak is, akik törvényszegést, bűnt követtek el (bűnös nő).

Hitben élők a történelem során

Ebben a fejezetben olyan személyekről lesz szó, akiket Isten szeretete vonzott magához, és akik a legnehezebb körülmények között is hűségesek maradtak Hozzá, és nem szégyellték megvallani a hitüket. István vértanú és Pál apostol példája mellett a gályarabok hitvalló élete és a református egyház hűséges tagjainak a története mutatja meg, hogy hogyan lehet egy egész élet hitvallásával felelni Isten vonzására.

Ünnepeljünk együtt!

Az ünneplésre, ünnepekre való közös készülődéshez nyújt segítséget a témakör. Az itt található leckék a tanév során az aktuális ünnephez kapcsolódóan felhasználhatóak. Az év tematikájába illeszkedő módon találkozhatnak a gyerekek a nyitott kapuk és Isten vonzásának a tanításával. Isten nem csak szavával, hanem a természet szépségével is magához vonz, hiszen a teremtett világ is Öröla tesz bizonyosságot, így foglalkozunk a teremtés hetével. A reformáció ünnepe alkalmával kiemeljük, hogy Isten szüntelenül újra és újra megszólít, hív a nyitott kapun. A gyászolók vasárnapja pedig emlékeztet az örök élet nyitott kapujára. Mária története mutatja, hogy Isten vonzására engedelmességgel lehet válaszolni, vagy egy őszinte tettel, ahogyan a magdalai Mária megkeni Jézus lábát. A nagypénteki történet a szenvedő Jézust mutatja, aki haláláig kitartó engedelmisségében mutatja meg hűségét Isten iránt. A húsvéti történetben Mária Jézus sírjához megy, és ott találkozik a Feltámadottal.

Minden leckéhez található feladatlap a munkafüzetekben, azonban arra is lehetőség adódik, hogy az egyházi iskolában 3, a gyülekezetekben pedig 1-2 órát önálló módon kitöltve készüljön az ünnepre a csoport.

II. A HITTANKÖNYV-CSALÁD (TANKÖNYV, MUNKAFÜZET, TANÁRI SEGÉDLET) KONCEPCIÓJA ÉS HASZNÁLATA

Az általános iskolai anyagok esetében, így a hetedik évfolyamnál is, a hittankönyv-család leghatékonyabban a segédletek segítségével használható.

Tankönyv koncepció

A tankönyv az az alap, amellyel a tanórán a gyermekek közösen foglalkoznak. Az itt található rajzok, feladatok lehetőséget adnak a közös gondolkodásra és a témában való elmélyülésre.

A törzsanyag leckéi számmal vannak jelölve, míg az olvasmányok a kiegészítő anyagrészeket jelölik. Ez utóbbiak csak az egyházi iskolák számára kötelezőek – de arra is van lehetőség, hogy a gyülekezeti hittanoktatás során az olvasmányok közül a szabad órakeret terhére válogassanak a lelkipásztorok/hittanoktatók.

A tankönyvben található fő részek funkciói:

- a) Történetleírás. Gyermekekre hangoltan hozza a történet fő vonalát. A *dőlt betűvel* jelölt részek mindig a Biblia szó szerinti szövegét (RUF,2014.) tartalmazzák.
- b) Beszéljétek meg! – Általában motivációs célzatú, beszélgetős feladatok.
- c) Feladattár: az adott leckéhez tartozó feladatok, melyek vagy motivációs célzatúak vagy az órai elmélyítést segítik.
- d) Kiemelten, keretben található bibliai ige az adott leckéhez tartozó aranymondás.
- e) Tudod-e? – Érdekesség az adott témával kapcsolatban.
- f) Bibliai kvíz: az órai ismétlést, játékos emlékeztetést segítő, az adott történetre vonatkozó kérdéssor. Akár az összefoglaláskor is felhasználhatóak.

Munkafüzet koncepciója

A munkafüzet a tanórai feldolgozáshoz kínál anyagokat. Két munkafüzet létezik minden általános iskolai (1-8) évfolyam esetében. Az MFGY (Gyülekezeti munkafüzet) kóddal ellátott munkafüzet az állami általános iskolák és hatévfolyamos gimnáziumok számára készült. A kötelezően választható hittanon és a fakultatív hittanoktatáson belül, heti 1 órában a törzsanyagot dolgozza fel. Tehát minden leckéhez, amelynek a tankönyvben száma van, tartozik az MFGY munkafüzetben egy feladatsor. Ezek a feladatok általában a témafeldolgozás, elmélyítés során használhatóak. Előfordul olyan feladat is, mely a motivációt segíti – ez a tanári segédletben mindig megjelölésre kerül.

A tematikai egységeket összefoglalás zárja, melyet akár az ismétléshez, akár a számonkéréshez fel lehet használni.

Az MFEI (Egyházi iskolai munkafüzet) heti 2 órai hittanoktatáshoz kínál anyagot. Nemcsak a törzsanyaghoz, hanem az olvasmányokhoz is találhatóak motiváló, feldolgozó, elmélyítő feladatok. Az olvasmányok esetében a leckék az „olvasmány feldolgozás” alcímet kapják.

A tanári segédlet koncepció

Míg a tankönyv és a munkafüzet a diákok kezében van, addig a tanári segédlet abszolút a hittanoktatók, lelkipásztorok számára készül gondolatébresztőként, ötlettárként és a mindennapokban segítő háttéranyagként. A koncepciója is ezt mutatja.

Tartalmaz egy adott évfolyamhoz tartozó tematikai bevezetőt, illetve a korosztályi sajátosságok vélhető és tipikus sajátosságainak a gyűjteményét.

Ugyanakkor minden leckéhez (a törzsanyaghoz és a kiegészítő anyaghoz is) tartozik egy rövid teológiai alapvetés, valláspedagógiai szempontsor, célkitűzés, óravázlat. Ezek az anyagok

összhangban vannak a tankönyv és a munkafüzet anyagaival. Ugyanazt a témát azonban több oldalról is meg lehet közelíteni. Ennek segítéseként a „további ötletek” rovat élménypedagógiai, drámapedagógiai és egyéb játékos feldolgozásokat, ötleteket kínál.

A munkafüzetekben található feladatok némelyike többféle módon is felhasználható. Ehhez találhatnak a hittanoktatók információkat az „INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ” címmel.

Nemcsak a gyülekezeti hittanoktatás, de az egyházi iskolák számára a Tanári segédlet (TS) és az egyházi iskolai munkafüzet (MFEI) ad a megfelelő óraszámra lecketervet és feldolgozást. A szabadon tervezhető óraszámok és az összefoglalások azonban mindezeket túl egyénileg tervezendők be.

III. A KOROSZTÁLY TIPIKUS ÉS VÉLHETŐ ÉLETKORI SAJÁTOSSÁGAI

A tanári segédlet bevezetése néhány általános szempontot hoz és elgondolkodtató információt ahhoz, mire is érdemes odafigyelni egy-egy bibliai történet, ill. téma tanítása során. Természetesen ennél sokkal bőségebb háttér információt és részletesebb kifejtést is hozzá lehetne kapcsolni egy-egy témához. A teljesség igénye nélkül, néhány fő szempont jelenik itt meg. Reméljük, hogy az érdeklődők tovább gondolják és elmélyülnek a készülés során a témákban. A további olvasáshoz javasoljuk a „Felhasznált segédletek” c. részben található szakirodalmat.

Felhasznált segédletek:

MRE hit- és erkölcstan kerettanterv, 2012.

Ana-Marie Rizzuto: The Birth of the Living God, Chicago, 1979.

Charles S. Carver – Michael F. Scheier: Személyiségpszichológia. Osiris Kiadó, Budapest, 2006.

Erikson, Erik. H. : A fiatal Luther és más írások, Budapest, Gondolat Kiadó, 2002.

Fowler, James W.: Stages of Faith, The Psychology of Human Development and the Quest for Meaning, Harper One Publishing, New York, NY, 1981.

Erikson, Erik. H.: Gyermekkor és társadalom, Budapest, Osiris Kiadó, 2002.

Karl Frielingsdorf: Istenképek: ahogy beteggé tesznek – és ahogy gyógyítanak, Szent István Társulat, 2007.

Mérei Ferenc-Binét Ágnes: Gyermeklélektan, Gondolat, Budapest, 2002.

Michael Cole-Sheila R. Cole: Fejlődéslélektan Osiris Kiadó, Budapest, 1997.

Salamon Jenő: Fejlődéslélektan. Tankönyvkiadó Budapest, 1966.

Schweitzer, Friedrich: Vallás és életút, Vallási fejlődés és keresztyén nevelés gyermek- és ifjúkorban. Kálvin Kiadó, Budapest, 1999.

Tari Annamária: Z generáció. Tercium Kiadó, 2011.

Tóth László: Pszichológia a tanításban. Pallas, Debrecen, 2003.

Várkonyi Hildebrand: A gyermekkor lélektana II. (A 6-12. életév) Szeged, 1940.

Felhasznált irodalom:

- Andorka Rudolf, Bevezetés a szociológiába. Budapest, 2003.
- Bagdy Emőke, Határmezsgyén. A halál és a gyász, in: Tanulmányok a vallás és lélektan határterületeiről, Budapest, 2003.
- Cole, Michael – Cole, Sheila R., Fejlődéslélektan. Budapest, 1997.
- Csíkszentmihályi Mihály, Flow. Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája. Budapest, 2001.
- Fodorné Nagy Sarolta, A katechézis kommunikációs problémái. Budapest, 1996.
- Frenkl Sylvia – Rajnik Mária, Életesemények a fejlődéslélektan tükrében. Budapest, 2007.
- Giddens, Anthony, Szociológia. Budapest, 1995.
- Horváth-Szabó Katalin, Vallás és emberi magatartás. Piliscsaba, 2007.
- Dr. Jakab-Szászi Andrea (szerk.), A Magyarországi Református Egyház Hit- és Erkölcstan Kerettanterve. Budapest, 2012.
- Jámori Szilvia, Serdülők jövő-orientációját befolyásoló szülői nevelési stílusok vizsgálata. in: Serdülő- és gyermekpszichoterápia 2003/3.
- Jelenits István, Fiatalokkal a hit vándorútján. in: Mozaik II. Válogatott tanulmányok segítőknek az ifjúság és a sport témaköréből. Budapest, 2004.
- Korherr, Edgar Josef, A valláspedagógia fejlődéslélektani alapjai. Budapest, 2000.
- Kulcsár Éva, A serdülőkori fejlődés pszichológiai jellemzői. Budapest, 2005.
- Largo, Remo H. – Czernin, Monika, Kamaszkor. Hogyan segítsük át gyermekünket a serdülőkoron. Budapest, 2012.
- Mihály Ottó, Bevezetés a nevelésfilozófiába. Budapest, 1998.
- Montada, Leo, Moralische Entwicklung und moralische Sozialisation, in: Oerter, R. – Montada, L., Entwicklungspsychologie, Weinheim, 1998.
- Murányi István, Fiatalok vallásos szocializációja és előítéletessége, in: Educatio, 2004/4;
- Napier, Augustus Y., A törékeny kapcsolat. Budapest, 2000.
- N. Kollár Katalin, A társas kapcsolatok, személyközi vonzalom és a csoportfolyamatok, in: N. Kollár K. – Szabó É. (szerk.) Pszichológia pedagógusoknak. Budapest, 2004.
- Oerter, Rolf – Dreher, Eva, Jugendalter, in: Oerter, R. – Montada, L., Entwicklungspsychologie. Weinheim, 1998.
- Oser, Fritz – Bucher, Anton A., Religion – Entwicklung – Jugend, in: Oerter, R. – Montada, L., Entwicklungspsychologie. Weinheim, 1998.
- Paloutzian, Raymond F., Invitation to the Psychology of Religion, New York 2005. (ford. Szabóné László Lilla)
- Ritter Andrea, A serdülők és az internet, in: Serdülő- és gyermekpszichoterápia. 2002/1;
- Schweitzer, Friedrich, Postmoderner Lebenszyklus und Religion. Eine Herausforderung für Kirche und Theologie. Gütersloh, 2003.
- Schweitzer, Friedrich, Vallás és életút. Budapest, 1999.
- Szondy Máté, A boldogság tudománya. Budapest, 2010.
- Tomcsányi Teodóra – Fodor László, Segítő kapcsolat, segítő szindróma, segítő identitás, in: Jelenits I. – Tomcsányi T. (szerk.) Egymás közt egymásért. Budapest, 1990.
- Trevisan, Paolo, Das Geschichtsbewusstsein als zentrale Kategorie historisches Denkens, in: G. Adam et al. (Hg.), Didaktik der Kirchengeschichte. Münster, 2008.

Vajda Zsuzsanna, A gyermek pszichológiai fejlődése. Budapest, 1999.

Vergote, Antoine, Valláslélektan. Budapest, 2006.

Wegenast, Klaus, Religionsdidaktik Sekundarstufe I., Stuttgart, 1993.

INTERNETES FORRÁSOK

http://pszichologia.phd.elte.hu/vedesek/Lukcs_va_Fruzsina_doktori_rtekezs.pdf

Letöltés: 2018.07.10

http://commonweb.unifr.ch/artsdean/pub/gestens/f/as/files/4655/003591_110807.pdf

Letöltés: 2018.07.10

<http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/egyperc.pdf> Letöltés: 2018.07.10

<http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/dulongel.pdf> Letöltés: 2018.07.10

<http://lajtha.hagyomanyokhaza.hu/index.php?page=2017> Letöltés: 2018.07.10

A SERDÜLŐKOR JELLEMZŐI

Egyébként nekem nagyon nehéz életem van. Otthon nem akarnak megérteni. Évek óta érzem, hogy felnőtt vagyok már...

Szabó Magda: Születésnap

Szabó Magda remekül fogalmazza meg ebben a néhány mondatban, hogy mi is az, amit a serdülő megél: gyermek és felnőtt egyszerre. De hol a határ a kettő között, és ki szabja meg ezt a határt? Kutatók megállapították, hogy a serdülőkori fejlődésben nagyobb mértékben játszanak szerepet a társadalmi tényezők, mint a korábbiakban, mivel a serdülőkori léte kultúrafüggő. A modern társadalmak különítik el a gyermekkorból felnőttkorba való átmenetet, a természeti népeknél a fiatal valamilyen beavatási szertartás keretében válik a felnőtt társadalom részévé. Ennek nyomait őrzi a bar micvá, a konfirmáció, a bér málkózás. Ma a fejlett országokban a gyermekkorból felnőttkorba való átmenet határai elmosódtak. Egyre fiatalabb korban kezdenek a gyermekek a felnőttekre utaló öltözködési és viselkedési szokásokat felvenni. (smink, szabadidős tevékenységek) Ezáltal a gyermekkor védettsége megszűnőben van. A felnőttkorba való belépés viszont egyre hosszadalmasabb az elhúzódó tanulással, amit még fokozhat a tanulmányok befejezése után a munkanélküliség is. A képzés elnyújtása, a kivárás „megvéd” az igazi felnőtté váló belépéstől, de ennek az ellenkezője is megjelenik egy fiatal vállalkozói réteggel, ahol a pénz hajszolása áll a középpontban.

„A főfoglalkozású keresői pozíciókba való belépés minden rétegben későbbre tolódik, a felnőtt lét cselekvési és fogyasztási lehetőségei viszont korábbi életkorokban jelennek meg. A fiataloknak a fogyasztásra és a piacon való részvételre – az „ízlésformálás” – már egészen fiatal korban elkezdődik, sokkal előbb, mint hogy valós és önálló vásárlási döntéseket hoznának.”

Ennek a korjelenségnek az ismeretében érdemes rátekinteni a serdülők fejlődésére, változásaira melyeket mind testi, mind lelki értelemben átélnek.

Vizsgált korosztályunk a hetedikese. Életkor szerint 13-14 évesek. Ez a korosztály a korai serdülőkorbba tartozik, noha a fent említett jelenségek miatt néha úgy tűnik, hogy bizonyos dolgokban már előrébb tartanak (ezek elsősorban a megjelenéssel, a világról való információk szerzésével kapcsolatosan megfigyelhető jelenségek), míg másban inkább még gyerekek (főleg a felelősségvállalás területén tapasztalható ez).

Milyen is a kamasz? – teszi fel a kérdést Kulcsár Éva. Egy szép felsorolással kezdi meg a hosszabb elemzését ennek a fejlődési lépcsőnek. A kamasz „rendetlen, szemtelen, lusta, trágár...szeretetéhes, kíváncsi, sebezhető... csupa kérdőjel, felkiáltójel, csupa energia”. Igen, a kamaszkor ilyen ellentmondásos. Átmenet a gyermekkor és felnőttkor között, a változásnak minden nehézségével. „Anna Freud azt mondja: amíg a kamasz változik, addig a korának megfelelően viselkedik.” Azért nehéz a kamaszkor, mert sokszor nem csak a gyerek lép a változás korába, hanem a szülők is változó korban vannak. Mindkét generáció nehezen viseli saját változását, és ezért nehezebben a másikat is. A kamaszok változásainak kimenetele nagyban függ az őket körülvevő felnőttek hozzáállásán.

A serdülőkorról már Rousseau is megfogalmazott jellemzőket, melyek a szerinte következők:

1. „fokozott labilitás és érzelmi konfliktus”
2. „megismétli a gyerekkor korábbi szakaszait”
3. biológia, szociális változások melyeket pszichológiai folyamatok jellemeznek

G. S. Hall újraszületésnek nevezi ezt a kort, mivel ekkor a fejlődés nem fokozatos, hanem ugrásszerű.

Freud a serdülőkort genitális szakasznak nevezi, amikor újra felmerülnek olyan kisgyermekkori kérdések, mint az ödipális konfliktus. Ebben hasonlít Rousseau-hoz, hiszen ő is azt mondta, hogy megismétel bizonyos dolgokat a gyermekkorból. Freud szerint a hormonális változások következtében felborul a korábbi egyensúly, ami a latencia időszakában volt megfigyelhető. Ezért a serdülőnek a legfontosabb küzdelme ennek az egyensúlynak a visszaállítása.

A SERDÜLŐ TESTI FEJLŐDÉSE

Azt, hogy az izmaim még fejletlenek s mellem is szűkecske, azt én nagyon jól tudom. De nem tudhatjátok, hogy mi lakik bennem. Én is csak homályosan sejtem, borzongva gondolok rá, olyankor, mikor könnyedén simul rám a tornatrikó, és lábam gumicipősen szökdel a tornaterem csertörmelékében. Igaz: Wlach ötvenkilós súlyokat emelget, és Bányai Miklós megcsinálja nyújtón a nagyhalált. De őbennük, ugye, nyers erők dolgoznak csak, formátlan ösztönök - énbennem pedig az Akarat lakozik.

Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem

A serdülőkör viszonylag hosszú, 8-10 éves időszak. Ezt az időszakot még három szakaszra szokták osztani: prepubertás (11-13 év), pubertás (14-18 év), ifjúkor (18-21 év) – írja Vajda Zsuzsanna. Emellett Oerter még további szakaszokra bontja ezt a korszakot, amit az alábbi táblázat mutat. Az egyes határok elmosódhatnak, eltolódhatnak az egyes esetekben, de összességében jól mutatják a fejlődési pontokat.

	GYEREKKOR	ADOLESZCENCIA											
		serdülőkör											
		tranzeszencia											
Életkor év	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
	prepubertás				korai adolszcencia					késői adolezcencia			

A *prepubertásnak* nevezik a gyermekkor és a másodlagos nemi jellegek első megjelenése közti időszakot, eltekintve a nemi különbségektől. A *tranzeszencia* egy átmeneti időszak, a nemi érés szakasza 11-14 éves kor között. A korai *adoleszcencia* 14-18 éves kor között jogilag tekintve a fiatalkorúság időszaka. Hogy miért a 21. életév zárja le az adoleszcenciát, annak elsősorban kulturális okai vannak, azaz egyes országokban a teljes jogú nagykorúság ettől az életkortól számít.

A serdülőkor testi változásait öt fő területen szokták jelölni:

1. Gyors növekedés: testsúly, testmagasság.
2. A belső nemi szervek kifejlődése.
3. A másodlagos nemi jelleg fejlődése.
4. Változások a testfelépítésben (zsírszövet és izmok aránya).
5. Változások a keringésben, légzésben – nagyobb fizikai teljesítőképesség.

Általában a nemi érés kezdetét tekintik a serdülőkor határának, ami egyénenként, kultúránként, életmódtól függően is nagyon eltérő lehet. Éppen ezért a hetedikes korosztályban nagyon sokféle testi fejlettséggel vannak jelen a tanulók. Míg 8-10 éves korban még alig van különbség a fiúk és a lányok testalkata között, mindannyian gyerekes formájúak, addig a lányok 13 éves korukra utolérlik, sőt le is hagyják a fiúkat: magasabbak és nehezebbek lesznek. A fiúk később, 15-17 éves korban nőnek gyorsabban. A testi változások lelki változásokat is előidéznek. A hormonok fokozott termelődése hangulatingadozásokat okoznak. Míg a megváltozott testméretek önértékelési zavarokhoz is vezethetnek.

A SERDÜLŐ GONDOLKODÁSA – AZ ELVONT MŰVELETI GONDOLKODÁS

Hazamenet hatér veszek egy mágnesvasat. Ámulatos dolgokat tud a mágnesvas, de nem vagyok meglegedve az eredménnyel. Már útközben elhatároztam, hogy otthon a patkó alakú vasat kiegyenesítem, a közepébe lukat fúrok a... a... mondjuk az apám hegyes papírvágójával (esetleg ollóval), és iránytűt csinálok belőle, de Boussole-formában, hogy az irányt abban az esetben is mutassa, ha egészen ferdén lefelé áll, mert hiszen esetleg nagy földrengés is lehet, a ház oldalt billen, mint egy hajó - és én mégis tudom majd az irányt; milyen jó lesz! Lelkesen elvégzem magamban, hogy sohasem járok iránytű nélkül ezentúl.

Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem

Piaget elmélete szerint a serdülő korra éri el a gondolkodás azt a módot, amikor már nem kötődik tárgyakhoz, hanem elvont fogalmakkal is tud dolgozni. Saját magára is reflektál, tudja kombinálni a gondolatokat és az ítéleteket, a műveleti gondolkodást alkalmazza.

Piaget elméletét sok kritika érte a kutatók részéről, mert megfigyelték, hogy a műveleti gondolkodás folyamatosan fejlődik a gyermekkor késői szakaszától kezdve, ill. a formális gondolkodás képessége nem mindig alakul ki, még azonos kultúrán belül sem. A hétköznapi teendőkben viszonylag kevesebben alkalmazzák a formális gondolkodás szabályait, és az iskolai végzettség is számít annak művelésében. Mindezek ellenére nem az a fontos, hogy

hányan alkalmazzák, hanem, hogy ez „potenciális emberi képesség”. A másik meggyőzésében, érvelésben különösen is fontos szerepe van.

Daniel Keating az alábbi jellemzőket állapította meg a serdülők gondolkodásáról. Később azonban az újabb kutatások fényében azt hangsúlyozta, hogy a gondolkodásuk függ a problémától és a környezettől, melyben a problémával találkoznak. Mégis fontos ezeket a jellemzőket szem előtt tartanunk, amikor a serdülők gondolkodásáról beszélünk, mert a pedagógiai munkában fontossá válnak ezek a szempontok.

- Lehetőségekről való gondolkodás
- Előre gondolkodás
- Hipotézisek használata a gondolkodásban
- Metagondolkodás (gondolkodásról való gondolkodás)
- Megszokás korlátait meghaladó gondolkodás

Kutatók megállapították, hogy a formális műveleti gondolkodás lépései taníthatók, ami azt jelenti, hogy akkor képesek erre a gondolkodásra a serdülők elején, ha pontos utasításokat kapnak, de nem tekinthetjük ezt az új típusú gondolkodás spontán megjelenésének.

Más tudósok Piaget elméletének alternatíváit dolgozták ki a serdülők gondolkodását vizsgálva. Az információfeldolgozási elmélet szerint a serdülők egyre hatékonyabban alkalmazzák a korábban tanult szabályokat, és ezáltal hatékonyabbak a problémák megoldásában, ill. az információkat jobban meg tudják őrizni, amit feladatmegoldások során szintén alkalmaznak. Nem csak a logikai feladatok megoldásában történő változások fontosak a serdülők fejlődésében, hanem a nyelv használatában és struktúrájában lévő átalakulás is hozzájárul ehhez.

Serdülőkorban jelentősen megváltozik az emlékezet is, mind a szemantikus, mind az epizodikus. „A szemantikus emlékezet három fő területen változik: a memória kapacitásának, az emlékezeti stratégiáknak a területén és e stratégiák használatában az iskolai tanulás során.” Ennek végiggondolása és vizsgálata során arra jutottak, hogy serdülőkorra kialakulnak az emlékezési stratégiák, de a hatékonyságuk különböző. A tanulás eredményessége összefügg a memória teljesítményével, ami tanulással, gyakorlással javítható, ezért nem feltétlenül elvetendők a memoriterek az iskolai gyakorlatban. Érdemes ennél a kérdésnél végiggondolni, hogy mennyire van jelentősége a konfirmendus korosztálynál (13-14 évesek) a káté kérdések memorizálására, ill. az aranymondások, bibliai szakaszok megtanulására. Véleményem szerint ezek a memoriterek csak akkor válnak igazán hasznossá, ha érzelmi kapcsolat is kialakul az adott szöveggel. Ebben az esetben hosszú távú memóriájukban is meg tudnak őrizni egy-egy fontos mondatot, igét.

Az epizodikus emlékezetnél azt figyelték meg, hogy a serdülőknél elsősorban a közelmúlt eseményei jelentek meg, az énképükből hiányzik a múlt, a történetiség.

Az egyháztörténeti anyagok tanítása szempontjából fontos rátekintenünk a historikus gondolkodás aspektusaira, melyek a következők:

- 1) *Idő-tudat*: korábban másképp volt, mint ahogy ma van, holnap másképp lesz, mint tegnap volt, vagy ma van.
- 2) *Emberi aktivitás okozta változás*: az emberek tettei változásokat idéznek elő.
- 3) *Emberi passzivitás okozta változás*: az is változást idéz elő, ha emberek akarva, vagy akaratlanul valamit nem tesznek meg.

- 4) *A hatalom szerepe*: a hatalmasoknak nagyobb befolyásuk van a változásokra, ill. az adott állapot fenntartására.
- 5) *A résztvevők felelőssége*: egyesek befolyással vannak az eseményekre, mások cselekedhetnének, de nem tesznek semmit, ismét mások elszenvedői a történeteknek.
- 6) *Szándék és hatás*: az emberi cselekvés mögött rejlő szándék és a következmény nem mindig azonos, előfordul a szándékkal ellenkező eredmény.
- 7) *Maradandóság*: nem minden változtatható meg könnyen, vannak dolgok, amelyek generációkon át változatlanok maradnak.

AZ ÉNFEJLŐDÉS ÉS AZ IDENTITÁS

Én másféle ember vagyok. Én értem a tudományokat, és egyelőre nem tudom megcsinálni a vállalkást a korláton - de mi lesz, ha egyszer mégis megtanulom? Csodálatos lény jelenik meg ez esetben a világ színpadán; tünneményes ember, akihez képest Jókai hősei közönséges tucatemberek. Képzeljék el, hogy egy napon ilyen újságcikk jelenik meg a lapokban: "Érthetetlen és nagyszerű előadás kápráztatta el tegnap a Vigadó dísztermében összegyűlt álmélkodó közönséget. Egy fiatalember, akiről eddig senki se tudott (itt az én nevem következik) jelent meg a dobogón s »Az élet értelme másodfokú egyenletekben« című előadásban tökéletes francia nyelven, megoldotta a világnak rejtélyét, amin eddig hiába fáradoztak a legnagyobb elmék.

Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem

A serdülőkor legfontosabb folyamata, ahogy a világról egyre több ismerete lesz, ugyanúgy önmaga egyre mélyebb megismerése segíti ahhoz, hogy kialakítsa az integrált, felnőtt identitást. Enképük többféle tulajdonságból építkezik, mint kisebb korban. Pl. ahhoz, hogy érzékenynek tartsa magát, feltételezi, hogy olyan tulajdonságok együttesen vannak meg benne, mint a megértés, barátságosság, gondoskodás. Másképp írják le magukat, ha különböző helyzetekben vannak jelen, másként a családban, másként az iskolai közegben. Ez az úgynevezett 'többszörös én' segít abban, hogy meghatározza, hogy melyik is az igazi én. Szerepeket játszanak, amiben kipróbálhatják magukat, de ezek a szerepek ellentmondásosak is lehetnek. Némely helyzetben gátlásosan, máskor felszabadultan tud a serdülő viselkedni. Csak a serdülőkor előrehaladtával képesek arra, hogy feloldják az ellentmondást a különböző szerepek között.

Az identitás fogalma, ahogy az Erikson a serdülőkor központi fogalmává tesz, fejezi ki leginkább azt, hogy mit jelent az énkép és az önmagával való azonosulás kialakulása a serdülő életében. Ezért nevezi ezt a szakaszt Erikson az IDENTITÁS – SZEREPKONFÚZIÓ időszakának. A gyermekkori környezetet egy szélesebb társadalmi közeg váltja fel, amibe integrálnia kell a korábban kialakult identitáselemeket. A serdülőkor elején egy zavar jellemző ebben az identitás megformálódásban, melynek a testi-lelki változások az okai. Abban az esetben, ha ez a zavar nem múlik el, akkor beszélünk szerepkonfúzióról.

„Erikson szerint a serdülőkori fejlődés legfontosabb kérdése az identitás kialakulásának folyamat.” Négy korábbi fejlődési krízist kell ismét feldolgoznia a serdülőnek.

1. a bizalom: a csecsemőkor kötődésben – barátság, szerelem
2. az autonómia: a csecsemőkor végén – saját döntés, elhatárolódva a felnőttektől

3. a kezdeményezés igénye: kisgyermekkorban – vágyak, álmok, célok
4. a teljesítmény igénye: iskolai feladatok – saját kitűzött célok

A fentiek értelmében ebben a korban ismét végigéli azokat a fázisokat, amiken eddig keresztülment a fejlődésében, vagy esetleg az adott fejlődési szakaszban nem tudta megküzdeni azt. Ilyen a csecsemőkorban az önbizalmatlanság, aminek a serdülőkorban a kiközösítéstől való félelem felel meg. Ezt szeretné elkerülni a serdülő azáltal, hogy klikkekbe, bandákba tömörül, kortárs, támogató csoportokat keres. A kisgyermekkorából hozott önállóság – szégyen konfliktusa, ami az önmaga elfogadásában, a szexualitáshoz való viszonyában játszik jelentős szerepet. A kezdeményezőkézség – büntudat korából hozza, hogy mennyire vállalja saját ötleteit, mer-e kezdeményezni kapcsolatokat, vagy esetleg az elutasítással, lázadással reagál a világra. Az alkotókészség – kibimbózási érzés fontos erő lehet a hivatás keresésében, képességei helyes felmérésében. Ezek mentén jelenik meg egy új személyiségérték: a hűség. A hűség az önmagához való belső koherencia, egy értékrendszerhez való ragaszkodás /pálya, életmód, világnézet/. A szerelem is az identitás megszilárdulásának eszköze, ahol az idealizált társ tükrében fedezheti fel önmagát.

Egzisztenciális kérdés ebben a korban: Ki vagyok én, és mi lehet belőlem? – „Az vagyok, aminek mások szemével látom magam.”

A serdülőkor időszaka, amikor is a gyerek újonnan elkezdi foglalkozni azzal, milyennek tűnhet mások szemében. Ahogy kezdenek átlépni a gyermekkorból a felnőttkorba, a serdülők elkezdenek játszani különböző szerepekkel, amiket betölthetnek a világban. A kísérletezés közben kipróbálnak rengeteg tevékenységet és viselkedést. Ezért kezdetben hajlamosak némi szerepkonfúzióra – a sok lehetséges alternatíva miatt nehezen tudják eldönteni, hogyan is illenek ők bele ebbe az egészbe, ami körülöttük van. Végül a legtöbb serdülőben ezen kísérletezés következményeként kialakul egy identitás érzés azt illetően, hogy kik ők, és merre tart az életük. Erre Erikson az identitáskriszist foglalta fel. Ez egy olyan fordulópont az ember fejlődésében, ahol a korábbi élmények és tapasztalatok, valamint a jövőbeli elvárások által kialakul, hogy az egyén azzá válik-e, akit a társadalom elvár tőle, vagy amivé ő maga szeretne válni.

James Marcia Erikson elméletét továbbfejlesztve és az elköteleződés és a krízis mentén írta le az identitáslapokat, melyek bemutatják a tinédzserek fejlődését az identitás formálódásában. Marcia szerint az elért identitás azt jelenti, hogy az egyén a keresés után a lehetőségek közül éretten választ foglalkozást, vallást, szexuális irányultságot, és politikai nézetet.

A négy lehetséges identitáslap:

1. Az elért identitás – amikor az egyén megoldja az identitásválságot, az ott felmerülő kérdésekre adott válaszokkal.
2. Korai zárás – amikor az egyén elköteleződött egy identitással mellett, de nem fedezte fel azt, hogy ez illik-e hozzá leginkább. (pl. egy pálya iránt, elfogadta a szülői elvárást)
3. Moratórium időszaka – az egyén egy identitásválságot él meg éppen, és aktívan keresi a válaszokat azokra az életét érintő fontos kérdésekre, amikben bizonytalan, és amik iránt el akar köteleződni, de még haladékot ad magának.
4. Diffúz – az egyén még nem választott identitást magának, és nem határozott meg semmilyen irányt a jövőre nézve nem kristályosodik ki, mit akar, mindenfélét kipróbál; és így is marad.

Magyarországon Vikár György foglalkozott behatóan a serdülőkori folyamatokkal. Három fontos feladatban fogalmazza meg ezt a korszakot:

1. érzelmi függetlenség a családtól
2. azonosulni a saját nemi szerepével
3. felnőtt szerep vállalása a társadalomban

Látjuk, hogy mindhárom feladat fontos kapcsolatban van az identitás kialakításával, a pszichoszociális fejlődéssel. A 13-14 éves korosztálynál elsősorban az első kettő az, ami aktuális, a felnőtt szerep próbálgatása még távolabb áll tőlük. A családtól való függetlenedéssel és a kortárs csoportokhoz való kapcsolódásról még a társas kapcsolatok fejlődésénél fogunk beszélni.

A SERDÜLŐK MORÁLIS FEJLŐDÉSE

Jó volt, sokkal jobb volt, mint a parton állni, és kinevetni engem. Inkább újesztendeig a vízben ülök nyakig, mint hogy összeszűrjem a levet a barátaim ellenségeivel. Én nem bánom, hogy a vízbe nyomtatok. De engem meghívhattok magatok közé, hízeleghettek nekem, adhattok ajándékot, amennyit csak akartok, semmi közöm hozzátok. És ha még egyszer a vízbe nyomtok, és ha még százszor és ezerszer a vízbe nyomtok, akkor is eljövök ide holnap is meg holnapután is! ... Nem félek én egyikőtöktől sem. És ha eljöttök hozzánk, a Pál utcába, elvenni a földünket, hát majd mi is ott leszünk! És meg fogom nektek mutatni, hogy ahol mi is tízen vagyunk, ott másképpen fognak veletek beszélni, mint ahogy én most itt beszélek. Könnyű volt velem elbánni! Aki erősebb, az győz. A Pásztorok ellopták a golyóimat a Múzeum-kertben, mert ők voltak az erősebbek! Most meg beledobtatok a vízbe, mert ti vagytok az erősebbek! Könnyű tíznek egy ellen! De én nem bánom. Engem meg is verhettek, ha úgy tetszik. Hiszen ha akartam volna, nem kellett volna a vízbe mennem. De én nem csaptam fel közétek. Inkább fojtsatok vízbe, és verjetez agyon, de én ugyan nem leszek áruló, mint valaki, aki ott áll, ni...ott...

Molnár Ferenc: Pál utcai fiúk

A serdülők elsősorban a jó és rossz között szeretnének dönteni, akkor is, amikor a saját, akkor is, amikor mások cselekedeteiről gondolkoznak. Arra keres igazodási pontot, hogy mi a helyes és mi a helytelen. Ahogy a gondolkodása megváltozott, mint Piaget-től tudjuk, ugyanúgy az erkölcsi kérdésekről is összetettebben gondolkodik, mint korábban. Ennek a rendszerét Kohlberg alkotta meg. Mint a korábbi fejlődési területeken is láthattuk, nem húzható éles határ az egyes szintek között, a korai serdülőkorban pedig nagyon különböző testi-lelki fejlettségi szinten vannak a fiatalok. Míg a testi változások, a gondolkodás változása viszonylag jól mérhető, és látható jelei vannak, addig az erkölcsi kérdésekben még nagyobb szórás állapítható meg. A 13-14 évesek közül még jelentős részük a prekonvencionális szint 2. fokán állnak, noha bizonyos kérdésekben már a konvencionális szint határoz meg. Úgy tűnik, hogy noha már 10 éves kortól felfedezhetők a konvencionális szint jellemzői, de jelentősebb elmozdulást a 13. életév körül láthatunk, ami épp a hetedikes korosztály. Tehát érdemes figyelembe venni, és alaposan végiggondolni, megismerni az adott hittanos csoportot, hogy ahhoz igazodva tudjon a vallástanár felkészülni az etikai kérdések körjárására.

Kohlberg szintjei egyébként sok vitát kavarnak a tudósok között. Vizsgálták például, hogy van-e különbség a nemek között az erkölcsi fejlődés során. Bizonyos kutatások azt mutatják,

hogy a nők inkább a gondoskodás erkölcsét tartották szem előtt (3. szint Kohlbergnél), míg a férfiak jutottak el inkább az 5. szintre. Más kutatások azonban cáfolják ezeket az eredményeket. Mindenesetre nekünk fontos figyelembe vennünk, hogy pont a 13-14 éves korosztály, ahol jelentős különbségek lehetnek a fiúk és lányok között, akár az erkölcsi kérdések megítélése területén is. Nem csak a nemi különbségek vethetnek fel kérdéseket, hanem a társadalmi és kulturális különbségek is. Így vetődik fel az a kérdés, hogy létezik-e abszolút erkölcs. Erikson szerint az erkölcsi identitás is a személyiség része, ami akár feszültséget is okozhat az egyén és a társadalom között. Tudjuk, hogy számunkra, református keresztyének számára nem kérdés, hogy létezik abszolút erkölcs, ami utat mutat a személyes fejlődésben, de a nevelésben is. Az erkölcsös viselkedésre való nevelés egyébként nem működik a hagyományos etikaoktatásban, mert ennek nincs hatása az erkölcsi ítéletalkotás fejlődésére. Sokkal inkább a személyes tapasztalat, konfliktusmegoldás, felelősségvállalás adott helyzetekben az, ami segít a morális érvek adott helyzetekbe való beépítésében, és ennek következtében a döntéshozatalban.

PREKONVENCIONÁLIS SZINT	
1. fok <i>Heteronóm moralitás</i> (kb. 4 éves kortól) Engedelmisség a büntetés miatt	Vakon kell engedelmeskedni a tekintélyszemélyeknek, ill. általában a „hatalmasok” által elírt szabályoknak. A morális cselekvés motívuma a félelem. A cél a büntetés minden formájának elkerülése. Kárt okozni nem szabad, mert megtiltották.
2. fok <i>Individualista, céltudatos, csereelvű moralitás</i> (kb. 7 éves kortól) Naiv hedonizmus, instrumentális orientáció, jutalmat szeretne, mert jó	Az egyéni érdek és haszon határozza meg a morális cselekvést. Ezért érdemes a szabályokat betartani és betartatni. Mindenki azt kapja, amit megérdemel, vagy amit kiügyeskedik magának. „Ahogy te viselkedsz velem, én is úgy viselkedem teveled.” Az igazságosság nem sérülhet, de csak akkor, ha én lennék az igazágtalanság kárvallottja.
KONVENCIONÁLIS SZINT	
3. fok <i>Kölcsönös elvárások és kapcsolatok, társas konformitás moralitása</i> (kb. 10 éves kortól) Jó kisfiú – jó kislány Szeretné elnyerni mások	A morált a kisközösségek (család, iskolai osztály, barátok) elvárási határozzák meg. A lojalitás és az elfogadottság igénye indít a szerepelvárások komolyan vételére és az együttélési szabályok betartására. Érdemes jónak, vagy legalábbis „jó fejnek” lenni.

jóindulatát, elkerülni a rosszállást	
4. fok <i>Szociális rendszerek és lelkiismeret moralitása</i> (kb. 16 éves kortól) Törvény és rend Vakon elfogadja a társadalmi törvényeket, mindenkinek meg kell tennie a kötelességét, mindenkinek tisztelni kell a tekintélyt	A nagy társadalmi szabályrendszerek a meghatározók, amelyek szükségesek az emberek együttéléséhez. Mindenkinek azonos jogai és kötelességei vannak. Könnyen belátható, hogy ezeket kölcsönösen tiszteletben kell tartani, különben kaotikussá válnának a társas kapcsolatok és semmit sem lehetne közösen megvalósítani.

A SERDÜLŐ HITBELI FEJLŐDÉSE

Hogy az édes bizalom, az a hit, amit a magam bolond fantáziája sugárzott szívemben, az állandó Krisztus-közelség eltűnt belőlem, azt bánatosan tapasztaltam; valami alig meghatározható, amit malasztnak hívunk, az eligazítások után odalett. Vallottam felekezetem hitbéli követelményeit hiba nélkül, nem kommentáltam a hallottakat, nem kérdeztem soha többé semmit, csak elfogadtam, mint az egyszeregyet... A hittörténet megrendítő poézise megmerevedett lecke lett számomra, érzelmi tartóoszlopait az illatos hölgyek és a szelíd lekipásztor valamikori üdvözlésem érdekében elfűrészelték. Korrekt felkészültségű, az anyaszentegyház szabályai szerint élő kálvinista lettem...

Szabó Magda: Für Elise

A fejlődéslélektan az elmúlt évtizedekben meglehetősen tartózkodó volt a vallással szemben, aminek egyik oka a vallás és a pszichológia ellentétében keresendő, ami részben Freud valláshoz való viszonyából, részben pedig apologetikus lelkületű teológusok pszichológia elleni támadásából fakad.

Az 50-es, 60-as évekig nyolc, életkorokhoz kötött szintjét írták le a vallásosságnak, melyek szorosan összefüggtek a gyermek fejlődésével. Így például a kisiskolás kor időszakát a tekintélyelvű kegyesség jellemezte, amit a mágikus fokozat előzött meg. A serdülőkort találóan a 'Sturm und Drang' (vihar és vágy) fázisnak nevezte, amit kételkedés és a vallástól való elidegenedés jellemez. Csak ennek a korszaknak a végére teszi az újjáépítés szakaszát (18 év).

Piaget kognitív fejlődésére alapozva létrehozta Goldman a vallásos megismerés stádiumait, amiben a serdülőkorban megjelenő formális műveleti gondolkodásnak az absztrakt vallásos gondolkodást feleltette meg. Ez azt jelenti, hogy „a szimbolikus, metaforikus szerkezetét a vallásos beszédnek átlátja; a vallásos gondolkodás is hipotetikus és összefüggő. Az égő csipkebokor egy szimbólum, és azt jelenti Mózesnek, hogy nem mehet arra a helyre.” Ennek

az elméletnek a problémája, hogy nem a vallásosságot ragadja meg, hanem sokkal inkább a gondolkodást a vallási dolgokról.

Fowler egyrészt Piagethoz, Eriksonhoz és Kohlberghez kapcsolódott, másrészt teológiailag Tillchhez és Niebuhrhoz. Ebben a rendszerben fogalmazta meg azokat a fejlődési dimenziókat, amik a hitben (faith) benne foglaltatnak: a kogníció, a szerepátvétel, a morál, a szociális perspektívák, a locus of control (kontrollhely), a viláértelmezés és a szimbólum funkció, később kapcsolta ehhez még a Selbst-et. Ebben a rendszerben a serdülők kiléptek a mitikus – betűszerinti hitből, ahol még szó szerint értelmezték a történeteket, nem értették a szimbólumokat, és beléptek a szintetikus – konvencionális hitbe, ahol a mások által megfogalmazott hittartalmak felé fordulnak, és ezeket veszik át és szintetizálják saját maguk számára. Ezen a szinten a tekintélyt a fiatal saját magán kívül találja meg. Alternatív vallásos elveket hallgatólagosan elfogad, még nem tudja a sajátjait önállóan megfogalmazni, hanem szintetizálja. A hallottakat – tételeket, törvényeket, értékeket – egymással összhangba hozza. Ezért nevezi Fowler szintetizáló hitnek. Konvencionális azért, mert nem a saját maga jut erre a meggyőződésre, hanem általa elfogadott referenciaszemélyektől „kapja” ezt a hitet. A számára fontos „másik” hitelemeiből építkezik. Hallgató hitnek is nevezte Fowler, mert elsősorban befogadóként van jelen az ifjú. Elfogadja egy számára fontos csoport értékeit, ezáltal a közösséghez tartozást éli meg.

Egyházunk konfirmációi gyakorlatában egy olyan kor társadalmi elvárása jelenik meg, amikor a fiatal az iskola elvégzése után a gyülekezet teljes jogú tagjává lett. Személyes hitét, felelősségét az egyházért vállalta ebben a fogadalomban. De a posztmodern megkérdőjelezte ezt a gyakorlatot, hiszen a vallási helyzet sokat változott az elmúlt évtizedekben. Számunkra ezért is fontos rátekinteni, hogy mi az a fejlődési fok, ahol áll a serdülő, és hogyan tudunk segíteni neki a továbblépéshez. Sokan azt vallják, hogy a felnőttek közül többen megrekednek azon a szinten a hitben, amit Fowler szintetizáló – konvencionális hitnek nevez.

Az ifjúkori istenképpel kapcsolatban összességében sokkal kevesebb ismeretünk van, mint más életkorok istenképéről. A kutatások töredékesebbek, az ismeretek kevésbé bizonyosak. Az ifjúkor lefolyásának különbözőségéből fakad mindez. A feltételezések szerint az egész életen át fejlődő istenkép fogalmi kidolgozása serdülőkorban történhet.

J.-P. Deconchy alapos vizsgálatot folytatott az Istenről alkotott elképzelésekkel kapcsolatban. Három fejlődési szakaszt különböztet meg az ifjúkorban. Az *attributív fázis* során (9-10 év) leginkább a hitoktatásból átvett tartalmakkal azonosítja Istent. Az *affektív fázisban* (12-13 év) a gyermek igyekszik érzelmi elemekkel leírni Istent. A *megszemélyesítési fázisban* (15-16 év) a gyermek szubjektív szempontokat visz az Istenről alkotott elképzeléseibe. Itt találhatóak a legszemélyesebb kapcsolatra utaló jelek. Ezek a fázisok gyorsabban is válthatják egymást, illetve párhuzamosan is jelen lehetnek egy-egy fiatalban. Az ifjúkor vallásos fejlődéséről Deconchy szerint sem lehet végleges, teljes képet alkotni.

Az ifjúkori vallásosságot a posztmodern tendenciái jellemzik. Az egyház és a teológia tanítását fenntartásokkal kezelik, folyamatosan megkérdőjelezzik, saját hitre tartanak igényt, egy egész életen át keresnek, nehezen köteleződnek el, ahogy az élet más területén is igaz. Ezt a vallásosságot patchwork – vallásosságnak nevezik. A legtöbb fiatal szelektíven kezeli a vallásos tradíciókat belső összefüggés nélkül.

Ezért kell különösen is odafigyelni a fiatalok vallásos nevelésében arra, hogy hogyan adunk nekik útmutatást az egyház és a személyes hit közötti szakadék áthidalására. Jó lenne a tradíciókat kiemelni az unalomig ismételt gyakorlatból, és a serdülők élethelyzetére, kultúrájára rákérdezve megújítani azokat, hogy számukra is érthetővé, élhetővé váljon.

Fontos feladat a vallási sokszínűség világában a serdülők kísérése is. Éppen ezért kell tájékozottnak lenni a körülöttünk lévő vallások területén, és közben tisztán, határozottan képviselni a keresztyénséget, felvállalva akár a konfliktust is, és az elköteleződés keresését.

TÁRSAS KAPCSOLATOK ALAKULÁSA SERDÜLŐKORBAN

A SERDÜLŐ ÉS A CSALÁD

Ti öregek és konzervatívok vagytok, és azt hiszitek, hogy a világ ezentúl is csak olyan lesz, mint eddig...

Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem

A család szerkezete az utóbbi 50-100 évben sok változáson ment keresztül. Már nincsenek nagycsaládok, ahol több generáció él egymás mellett, hanem ún. „atomisztikus családok” vannak, azaz szülők és gyerekek. Ráadásul ma már egyre gyakoribb a „patchwork” család, azaz a gyerek valamelyik szülője nem vérszerinti.

Minden családban kialakul egy szereposztás arra nézve, hogy hogyan zajlanak a családi „játszmák”, azaz ki hogyan érvényesíti meg a pszichológiai szükségleteit. Ezek megátolthatják pl. a leszakadást, ha az anya nem tudja elengedni serdülő gyermekét, hanem túlzottan kötődik hozzá. Családi legendák öröklődnek, melyeket a serdülő sokszor leleplez, mítosztalanít, mégis örökli az előző generációk gondolkodásmódját, probléma megoldásait.

A serdülő jelenléte a családban erősen próbára tesz minden kapcsolatot. A szülő úgy érzi, elveszítette gyermekét, akiben korábban megbízhatott, mert mindent megosztott vele. Most nem tudja, hogy kik a barátai, mivel tölti az idejét, nem mesél a dolgairól, magába zárkózik, összefog barátaival, hogy közös alibivel keressenek kibúvót a szülők felügyelete alól. A statisztikák szerint a serdülőknek „csak” 20 %-ának viharos a kapcsolata a családjával, de még a csendes, magukba forduló, olykor depressziós kamasz is sok gondot okozhat szüleinek, akik sok hibát követnek el ezekben az években a nevelésükben.

A szexualitás felerősödése a családtól a kortársak felé irányítja a fiatalt. Ezt a szülők sokszor nehezen élik meg. Ebben a helyzetben konfliktus forrása a szabadság kérdése: mit oszt meg, mit nem, mit lehet, mit nem egy serdülőkorúnak? A szülő abban örlődik, hogy túl engedékeny vagy túl szigorú megoldásokat talál. A kamasz barátaival összefogva játszhatja ki a túl kemény otthoni szabályokat. De ezekkel a szabályokkal tanulják a későbbi társadalmi normákat.

Sok házasság fut zátonyra ebben az időszakban, vagy ennek az időszaknak a végén, mert a szülők között megszűnik az a szoros kapcsolat, amit a gyerek jelent. Szembe kell nézni egymással, vagy azzal, hogy eddig a gyerek miatt maradtak együtt. A középkorú szülők is krízist élnek meg, hasonló kérdésekkel, mint kamaszkorban. Ez a szülői krízis hat a kamaszra is, különösen egy válással végződő időszak. Pedagógusként fontos ilyenkor látni, hogy a kamasz iskolai viselkedése az otthoni válság lenyomata. Ebben megértve, melléállva sok támogatást élhet meg akár egy tanáron keresztül is a fiatal.

A két nem különböző módon reagál a változásokra. A kutatások szerint a szülők azonos nemű gyermekeikkel szemben jobban megélik a kamaszkor krízisét, mint az ellentétes neműeknél, mert a felnövő nemzedék meghaladja a szülőket: a lányok vonzóbbak, mint az anyjuk, a fiúk

erősebbek, mint az apjuk. A lányoknál az anyáról való leválása a legnehezebb. Az anya ne akarja túlszerezni a gyermeket, legyen rajta kívül más erőforrása. „Az apával való jó kapcsolat azt az üzenetet közvetíti a serdülő lánynak, hogy a férfiak megbízható lelki erőforrást jelenthetnek az életben.” Az apáknak nagy szerepük van lányaik nevelésében.

A fiúk számára más az otthon elhagyása, mert a kapcsolatuk lazább a szüleikkel. Inkább az intimitás, az érzelmi közelség okoz számukra gondot. Az apától általában kevés segítséget kapnak a felnőtté váláshoz, távol vannak tőlük, mind a munka miatt, mind az érzelmek kifejezésének nehézsége miatt. A túl szoros anya-fiú kapcsolat is sok konfliktushoz vezet.

A család, ha szétesett, azaz válás, új kapcsolat révén nem biztosítja a megfelelő háttérrel, vagy izolált, azaz a gyerek az egyetlen kapocs a külvilággal, akkor nem tölti be azt a szerepét, hogy egy olyan biztonságos környezetet adjon, ami egyszerre véd, de engedi a külső hatások beáramlását is. A szülők háromféle reagálását írták le a gyerek önállósodására:

1. mindenáron magukhoz akarják kötni
2. sürgetik az önállósodást
3. elengedik, de elvárják, hogy a társadalomban a család ambícióit valósítsa meg

A családról való érzelmi leválás is fontos lépés a serdülő életében. Ez egy hosszú folyamat, ami már gyermekkorban elkezdődött, vége pedig egyéni módon változik, sokszor problémás lehet. Ennek egyik feltétele, hogy a szülőkről kialakult idealizált kép reálissá váljon, ami igazán a késő serdülőkorra következik be. A család, az ideálok helyét elfoglalják a kortársak, ami által az önállóság felé jelentős lépést tesz a serdülő.

A KORTÁRSAK

Mindegyik munkacsoport tehetségéhez mérten ezzel-azzal hozzájárult az eredményhez, a máglya mind magasabbra emelkedett. Egy alkalommal Ralph és Jack egy vastagabb ág szállításánál kettesben maradtak, s diadalmasan egymásra vigyorogtak. A szél zúgásában, a magas hegyre zúduló napsütésben, a kiáltozó hangok zűrzavarában újra kivirágzott köztük a barátságnak, a kalandnak és az örömnél láthatatlanul ragyogó fénye.

– *Bírjuk?*

Jack visszamosolygott a szőke fiúra.

– *Mi ketten igen.*

A közös teher súlya alatt összefogva megmászták a hegy utolsó kaptatóját is. Együtt nyomták, és fűjták az egy-kettőhármát! ... együtt döntötték rá a máglyára a nehéz tönköt. Aztán diadalmas nevetéssel hátraléptek...

William Golding: Legyek ura

A gyermekkorban kialakult barátságok jelentős változáson mennek át serdülőkorban. Nem csak az értelmi fejlődésük mutat jellegzetességet, hanem a másokról kialakított képük is fejlődik, ami a következő hat jellegzetességben foglalható össze:

1. másokról kialakított véleményük nem egysíkú, jellemzésükre már személyiségvonásokat, tulajdonságokat is használnak

2. kevésbé egocentrikus a véleményük, tudják, hogy egyéni nézőpontból tekintenek a világra
3. másokról kialakított véleményükben fontosabbá válnak a személyiségvonások, mint a külső jegyek
4. véleményüket szívesen vitatják meg másokkal, ezáltal önmaguk észlelése objektívabbá válik
5. míg kisebb korban az a fontos, hogy mit tudnak közösen csinálni, addig a serdülőknél a barátságok sokkal inkább érzelmek, megértés, vagy fiúk esetében tekintély mentén születnek
6. kialakul a képe az emberi természetről, a viselkedési normákról, hogy mi a helyes és mi a helytelen

A társas kapcsolatok kialakításában ebben a korban jelentős szerepet játszik, hogy a másik nézőpontjába milyen mértékben tud belehelyezkedni. Ennek a fokozatait Robert L. Selman a következőkben határozta meg a serdülő korosztály kezdeti szakaszában:

Kölcsönös perspektíva-átvétel (10-12. év)

A gyermek már el tud vonatkoztatni a konkrét nézőponttól és átlagolni képes a szempontokat. A harmadik, a kívülálló szemlélő elfogulatlan nézőpontját is el tudja foglalni képzeletben. A különböző álláspontokat szimultán és az egymásra hatásuk figyelembe vételével szemléli. Belátja, hogy a morális cselekvésnél mindenki belehelyezkedik a másik helyzetébe, de egyszersmind egy kívülálló szemszögéből is nézi a dolgokat, mindeközben pedig a saját érdekeit is képviseli.

Szociális konvenciók figyelembe vétele (12-15. év)

A fiatal már belátja, hogy elfogulatlan ítélet csak szerepeinktől, az egyéni érdekeinktől, sajátos élettapasztalatainktól elvonatkoztatva közösségi szempontok figyelembe vételével lehetséges. A közvetlen kapcsolat szereplőin túl tekintettel kell lenni a nagyobb közösség érdekeire, az ő életszabályaikra, az egyedi eset hatásaira másokra, a példaadásra, mások példájának a követésére.

Változások a barátság koncepciójában az életkor változásával:

	5 éves	6 éves	8 éves	10 éves	12 éves
Száma	3 vagy több barát	3 vagy több barát	elsősorban csak egy barát	egyedülálló vagy többszörös barátságok	elsősorban egy legjobb barát
Neme	azonos és különböző nemű barátságok	azonos és különböző nemű barátságok	majdnem kizárólagosan azonos nemű barátságok	a legjobb barátok azonos neműek	nincsenek különböző nemű barátságok
Okok és indítékok	közös játék	az egyedüllét ellen, mint segítő, támogató	társaság, segítség	társaság, segítség, tanácsadás, bizalom	problémák megbeszélése, segítség
A jó barát	kedves	kedves	teljesíti a mindenkori	titoktartó, jó	megbízható, szolidáris,

jellemzői			kívánságokat, feltételeket	természetű, segítőkész	segítőkész
A barátság kezdete	térbeli közelség, váratlan, úgymond automatikus esemény	térbeli közelség, a többiek egyetértésével	egyetértés	kölcsönös szimpátia	azonosságok, kölcsönös szimpátia, a kapcsolatfelvétel módja
A barátság vége	testi összetűzés	veszekedés, hencegés	vita, hencegés, csalódás	vita, árulás, hencegés, térbeli távolság	Kapcsolat elvesztése, vita, hencegés, árulás, elidegenedés

A SERDÜLŐKOR KRÍZISEI

Azért sírtunk, mert elvesztettünk valamit, és kaptunk valamit cserébe.

És azért, mert elveszíteni és kapni valamit, egyformán fájdalmas. És mert tudtuk, mit veszítettünk el, de még nem tudtuk szavakba önteni, mi az, amit kaptunk.

Janne Teller: Semmi

Erikson az egész serdülőkort fejlődési krízisnek tekinti. Emellett azonban megjelennek ebben az életkorban is olyan krízisek, melyeket a szakirodalom esetleges krízisnek nevez. Pl. a szülők válása, egy párkapcsolati szakítás stb. A krízissel megbirkózva személyiségének új oldalát tapasztalja meg, mely által erősödik az önbizalma, nő a megküzdő képessége. Egyeseknél előrelépés, másoknál viszont akadályozza a fejlődést. Ez nagyban függ attól, hogy hol tart az egyéni személyiségfejlődése, milyen testi, lelki állapotban van, vannak-e erőforrásai, és van-e valaki, aki melléáll.

Hogyan ismerhetjük fel, hogy egy serdülő a szokásos kamaszkorral való küzdésen túl krízisben van? Laufer vészjelei segítenek ebben:

- gyermekkori magatartásokhoz ragaszkodik
- viselkedése túl merev
- inkább kisebbek között érzi jól magát
- nem él át reális érzelmeket (öröm, kudarc)
- fél a jövőtől vagy nem gondol rá, vagy tartósan bénító gondolatai vannak azzal kapcsolatban
- cselekedetének irányítását akarától függetlenül érzi

Mindezek a jelek egyenként időszakosan megfigyelhetők a kamasz életében. Akkor kell odafigyelni, ha egyszerre több jelenik meg ezek közül

Anna Freud azt mondja, hogy a változás természetes a serdülő életében. „Komoly aggodalomra akkor ad okot, ha egy szélsőséges magatartásban hosszú időre megmerevedik.”

Vikár a serdülőkori krízisek kialakulásánál tipikus kezdeti panaszokat gyűjtött össze:

1. teljesítmény gátlás: rejtett dac vagy túlzott szülői elvárás lehet az oka
2. szociális gátlás: kisebbségi érzésekkel küzd
3. pszichoneurotikus tünetek: testi okokkal nem magyarázható rosszulletek
vegetatívneurotikus tünetek: a feszültség testi tünetekben jelenik meg
4. autoritáskriszis: a lázadás kiélezett formája (a lopástól a drogon át az öngyilkossági kísérletig)

A drogélvezet megjelenése ebben a korban lehet a stresszhelyzet megoldásának egyik eszköze, vagy egyfajta élménykeresés, vagy az elmagányosodással szemben egy közösséghez tartozás megélése, akármilyen is az, vagy a másokhoz tartozás érzése, azaz, úgy tenni, mint a többiek.

A serdülőkori lázadás egyik formája az öngyilkosság, öngyilkossági kísérletek. Az azt közvetlenül megelőző eseményeket négy csoportba sorolja a szakirodalom:

1. tárgyvesztés: szeretett személy, kapcsolat elvesztése, amit gyásszal kellene feldolgoznia
2. szégyen: megalázottság, önmegvetés élménye: Szégyelld magad!
3. bűntudat: lelkiismeret-furdalás, megterhelő érzés, amitől nem tud szabadulni
4. narcisztikus sérelem: nem szereti önmagát, csalódik magában

A serdülőkori öngyilkosság elválaszthatatlan a depressziótól, ezért a pedagógusnak elsősorban a veszjelzésekre kell figyelni, hogy továbbküldje a megfelelő szakemberhez.

Komolyan kell venni a legenyhébb kísérletet is, mert ez egyfajta segítségkérés: „cry for help” Igazából nem akarnak meghalni, de a lényeg az, hogy nem tudnak úgy tovább élni, ahogy eddig. Változtatni kell – és nem tud másképp. Ha az első kísérletet nem vesszük komolyan, akkor egyre súlyosabb kísérletek következnek. Megelőzés lehet bármi, ami megszünteti az űrt, vagy üres érzést. Egy szakkör, egy ember kapcsolata. Ez is a pedagógus felelősége, hogy figyelemmel kísérje, kinek van szüksége ilyenre.

TEMATIKAI EGYSÉG: ISTEN MEGSZÓLÍT

1. KI VAGYOK ÉN?

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Douma, J: A Tízparancsolat. 1994, Iránytű Kiadó.

Lochman, Jan Milich: A szabadság útjelzői. Budapest, 1993, Kálvin Kiadó.

Dr. Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985, Free University Press.)

A Szentírásban az önismeret szempontjából az egyik legfontosabb fogalom: a név.

Név:

Az ókori népek: gondolkodásában azért volt olyan fontos a név, mert úgy tartották, hogy a név az ember lényegét fejezi ki. Így a név az embertől elválaszthatatlan.

Bibliai gondolkodás: A bibliai gondolkodás szerint egy emberről a legtöbbet a neve árulja el. Az anya és az apa egyaránt adhatott nevet. 1700 bibliai névből 400-an csak az apjuk nevét viselik. Az új név adása mindig a személyiséggel állt összefüggésben. Az új név mindig a jövőbeli változásra mutatott előre. (Abrám-Ábrahám, Jákób-Izráel) Néhány próféta gyermekének jelképes neve volt. (Pl. Ézs 8,3) Az így adott név természetesen nem a személyről mondott el információt, hanem egy prófétai kijelentést tartalmazott Isten népének az életéről. Amikor Isten megváltoztatta ezt a prófétai nevet, akkor az egy újabb prófétai kijelentést jelentett, ami szintén a népre és nem az egyénre vonatkozott. Erre jó példa Hóseás gyermekeinek elnevezése:

„Miután elválasztotta „Nincs irgalom” nevű leányát, újból teherbe esett, és fiút szült. Az ÚR pedig ezt mondta: Nevezd őt így: „Nem népem”. Mert nem vagytok az én népem, én sem vagyok a tietek.” (Hós 1,8–9)

Sok ószövetségi név hordozza Isten nevét, ezzel kifejezve, hogy az adott ember személyiségének lényegéhez tartozik az Istennel való kapcsolat.

Isten neve:

Az Ószövetségben Isten magát Jahve néven jelenti ki. Isten neve szent. Ahogyan az ember a névvel bánik, úgy bánik magával a személlyel is. Ha tiszteli a nevet, tiszteli magát a személyt is. A Tízparancsolatban is azért tiltja Isten a név hiábavaló kimondását, mert azzal a személy ellen vétünk. Isten nevének nem megfelelő használata az Ő megtagadását jelenti. Isten neve annyiban különbözik minden más névhez képest, hogy ő saját magának adta a nevét. Aki Isten nevét megismerteti más néppel, az Istent ismerteti meg. Az Újszövetségben Isten legfőbb megnevezése: Atya. Isten: Jézus Atyja. Ez egy viszony-elnevezés, ami azt jelenti, hogy az ember Isten gyermeke. Újszövetségben: Isten Jézus Krisztus által az Atyánk. Jézus Krisztus neve is az Ő lényegét foglalja össze. Szabadító, Megváltó. Aki az Ő nevét hívja segítségül, az Őt magát hívja segítségül.

Önismeret a Bibliában:

A bibliai értelmezés szerint az ember önmagát csak Isten viszonylatában értelmezheti helyesen. Csak akkor juthat helyes önismeretre, ha figyelembe veszi, hogy Isten mit jelent ki Igéjében az emberről.

A helyes önismerethez szükséges, hogy az ember önmagát a Teremtő és Megváltó Istenéhez való viszonyában értelmezze.

Ki vagyok én?

- A Biblia elsődleges felelete:
 - Isten teremtménye és
 - Isten megváltott gyermeke.

- Másodlagos bibliai felelet:
 - Felebarát a teremtettség okán és
 - testvér a Krisztusban.

A Biblia tanítása szerint az ember egyszerre bűnös és megváltott.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(*Felhasznált irodalom:* <http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/egyperc.pdf> Letöltés: 2014.03.29.)

Nyitott kapu – sok nyitott ajtó, kapu előtt állnak, de maguk is lehetnek kapuk, ajtók, ahogy a világ számára kinyílnak vagy bezárulnak. Érdemes ezt a szimbólumot ezen a bevezető órán körbejárni. A kapu, ami felirattal rendelkezik, megjelenik a leckében. Az elvont műveleti gondolkodása segíti abban, hogy értelmezze, és ne csak konkrétan a kaput lássa maga előtt. Ez a kor az, amikor sok mindent kipróbál. Különféle sportokat, szabadidős tevékenységeket, közösségeket, szerepeket, barátokat. Kinyílnak a kapcsolatok sok irányba, miközben a világ felé nyílik, addig látjuk, hogy a család felé, ezen belül is elsősorban a szülők felé pedig bezárulnak az ajtók. Ahogy láttuk, Erikson ezt az identitás – szerepkonfúzió időszakának nevezi, amikor keresi önmagát és kipróbál sok helyzetet. A valláspedagógiának abban kell őket segíteni, hogy önmaga egyre mélyebb megismerésén keresztül jobban megértheti Isten személyes megszólítását is.

Az év első óráján – hatosztályos gimnáziumokban az első találkozás a tanulókkal – fontos, hogy egymást is megismerjék. Új, nem összeszokott csoportnál az ismerkedés egy külön órát is kitölt. Ekkor elsősorban ismerkedős játékokat játszhatunk velük, ami az egész egyszerű névtanulóstól kezdve juthat el a páros bemutatkozásokon keresztül az egymás bemutatásáig.

Ezek közül különösen is jó lehet kisebb létszámú csoportban az Egy percünk a tiéd című játék, amikor mindenki egy percet kap bemutatkozásra, és akkor csak rá figyelünk. Nagyobb létszámú csoportnál érdemes párban végezni ezt a bemutatkozást, majd a párok megoszthatják a legfontosabbakat a társukról a csoport többi tagjával. Ennek a játéknak a szerepe, hogy nem csak önmagát kell bemutatnia, hanem oda kell figyelnie a társára is, és minél több információt megjegyezni. Ezzel a játékkal azt fejezzük ki, hogy nyitottak vagyunk egymás felé, érdekel, hogy ki a másik, és erősítjük azt is, hogy megfogalmazzák saját magukról azt, amit ők abban az élethelyzetben a legfontosabbnak tartanak elmondani. A vallástanár számára is képet ad a csoportról ez az első alkalom, ami segíthet a továbbiak tervezésében. Jó, ha ilyenkor egy új csoportról egy új füzetet nyitunk, amiben lejegyezzük azt, amire az év során oda kell figyelni. (pl. nehéz családi helyzetben lévők, érdekes hobbival rendelkezők, visszahúzódók, nyitottak, vezető egyéniségek, periférián lévők, hangszeren játszó, fogyatékkal élők stb.)

A lecke összekapcsolja az identitáskeresésben egyrészt a magyarsághoz tartozást (székely kapu), másrészt a reformátussághoz (Kálvin), harmadrészt a biblia személyekkel való közösséget is. A szentírási szereplők kapufelirata egyrészt abban ad tájékoztatást, hogy

milyen előzetes, általános ismerettel érkeznek a hetedik osztályba a tanulók, de egyben abban is utat mutat, hogy ők magukról meg tudjanak fogalmazni egy-egy hívogató ajtófeliratot.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Bátorítani arra, hogy a tanuló jobban megismerje magát.

Kognitív cél: Elgondolkodtatni a tanulót azon, hogy kicsoda ő.

Affektív cél: Öröm kiváltása az Istentől kapott egyedi személyiség miatt.

Pragmatikus cél: Bátorítani arra, hogy a tanuló jobban megismerje magát.

Az óra fő részei	Javaslatok	Felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Kapu játék: - Nagy kört alkotunk a csoportból. - Valaki kimegy a teremből, mi megállapodunk, hol lesznek a kapuk, mely játékosok lesznek azok, akik átengedik a kör közepén lévő játékost. - Bejön a kiküldött játékos, beáll a körbe, és végig nézi társai tekintetét. Ebből kell megállapítania, hogy melyik két játékos között tud átmenni. - A „kapuk” tekintete legyen hívogató, de a többieké elutasító. (Egymást jól ismerő csoportban könnyebb a játék, míg azok, akik most kerültek össze nehezebben tudják megoldani a feladatot. Itt segíthetünk azzal, hogy nem csak a tekintet, hanem az egész arckifejezés számít.) - Kis létszámú csoportnál párokban lehet játszani. A páros egyik tagjának ki kell találni, hogy a másik tekintete, arckifejezése hívogató vagy elutasító. Beszélgetési lehetőség: TK 8. o. székely kapu képe kapcsán a Gondold végig! Beszéljétek meg! feladatainak átbeszélgetése. Vagy Az előszóról (TK 7. o.) beszélgetni, a kapu jelképét körbejárni, hogy mit várnak ettől az „új világtól”, ahova most „belépnek”.	TK 1. lecke: Ki vagyok én? 8. oldal TK 7. o.
Feldolgozási javaslat	Bemutakozós játék (Munkafüzet 1. feladata): Kié lehet a névtábla a csoporton belül, ha csak a rajta lévő jelképeket ismerjük? Egymást jól ismerő csoportoknál a padtársnak is lehet névtáblát készíteni. Mennyire egyezett a sajáttal? Beszélgetés: A Kálvin idézet kapcsán beszélgetés az önismeret fontosságáról. „Egész bölcsességünk... két részből áll: Isten és önmagunk ismeretéből.” TK 9. o. Munkafüzet 2. és 3. feladatai.	MFEI 1. lecke 8. oldal 1. f. vagy MFGY 1. lecke 8. oldal 1. f. MFEI 1. lecke 8. oldal 2. és 3. f. vagy MFGY 1. lecke 8. oldal 2. f. és 3. f.
Munkáltatás	Bibliai szereplők névtábláinak kitalálása.	MFEI 1. lecke

	Munkafüzet 4. és 5. feladatai.	vagy MFGY 1. lecke 9. oldal 4. f. és 5. f.
Házi feladat	Munkafüzet 6. és 7. feladatai.	MFEI 1. lecke 9. oldal 6. f. és 7. f. vagy MFGY 1. lecke 9. oldal 6. f. és 7. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Imádságra nevelés:

Akrosztichon névimádság	
1. Imádság írása	
Feladatutastítás:	
Írjátok le nagybetűvel a neveket, minden sorba egy betűt.	
Írjátok imádságot úgy, hogy minden mondat a nevetek következő betűjével kezdődjön.	
Olyan imádságot írjátok, aminek az lehetne a címe:	
„Ki vagyok én?”	
2. Imádkozás	
Feladatutastítás:	
Keressetek egy nyugodt helyet a teremben és imádkozzatok a leírtak alapján.	
3. Visszajelzés	
Kérdések:	
Mi az, ami könnyű volt az imádkozásban, mi az, ami nehéz volt?	
Milyen tapasztalatotok van?	

műfaj	többféle
megfogalmazás	hittanosok a nevük alapján
imádkozás	magukban
csoport felosztása	nincs
kapcsolódás	saját név, önismeret
hely	óra eleje
fejlesztési terület	imádság szövegének megfogalmazása, önismeret
hittanosok	- imádságot írnak - magukban imádkoznak
hittanoktató	kísér
eszközök	- lap - íróeszköz

Ismerkedéshez: www.udvardicserkesz.sk/seged/jatek/ismerkedos_jatekok.doc

Élménypedagógiai játék 1: HOL A HELYEM?

Szükséges eszközök: hosszú kötél

Időigény: 10 perc

Típus: jégtörő, ismerkedős

Előkészület: A kötélből kört formálunk a földön. Olyan nagy legyen, hogy mindenki odaérjen majd.

Instrukció: Álljatok úgy, hogy egyik lábatok a kötélen van. Az a feladatotok, hogy körben a keresztnevetek szerint ABC sorrendben álljatok az óramutató járásának megfelelően. De csak úgy cserélhettek helyet, hogy az egyik lábatok mindig a kötélen van. Én vagyok az „N” betű (értelemszerűen a hittanoktató a saját keresztneve kezdőbetűjét mondja), hozzám képest keressétek meg a helyeteket a körben.

Ha készen van a csoport, leellenőrizzük. Mindenki mondja hangosan a keresztnévét.

Variáció:

– Születésnap szerint sorban állni.

(Hittanoktató a kiindulópont, aki megmondja hangosan, melyik hónap, melyik napján született. Ezután elmondja, hogy: – Nehezítünk a feladaton: A játék alatt tilos beszélni. Ha megkérdezik, hogy lehet-e mutogatni, akkor megmondjuk, hogy lehet, de előre nem mondjuk azt, hogy mutogassanak.)

Megjegyzés:

Csoportalakulás elején érdemes az alapvető információkkal dolgozni, ha már ismerik egymást jobban, akkor kitalálhatunk olyan információkat, amelyeket feltételezhetjük, hogy nem tudják még egymásról. Látszólag könnyű a játék, azonban nehézséget okozhat az óramutató járásának megfelelő irány megtalálása. Még felnőtteknél is.

Élménypedagógiai játék 2: BEMUTATKOZOM

Szükséges eszközök: Fonal, olló, papír

Időigény: csoport létszámától és beszélgetés hosszától függően változik.

Típus: ismerkedési, önismereti

Teológiai kapcsolódás: Mennyire fontos nekünk Isten, kiderül abból is, hogy hogyan mutatkozunk be.

Játékban rejlő lehetőségek:

1. Ismerkedés év, illetve csoportalakulás elején.
2. Önismeret: Megmutatja a játék, hogy mi a résztvevők melyik információt tartják aktuálisan, itt és most a legfontosabbnak saját magukról.

Játék menete:

Hittanoktató utasítása:

Mindenki vágjon le magának egy darabot a fonalból. (Megvárjuk, míg mindenki megteszi.)

Ha készen vagytok: Kezdjétek el tekerni a fonalat a mutatóujjaitokra. Amíg tekeritek, addig mutakozzatok be. Bármit elmondhattok, amit szeretnétek.

Variáció:

Két forduló: először spontán bemutatkozás, majd tervezett bemutatkozás.

Hittanoktató utasítása:

Nehezítsük egy kicsit a bemutatkozást!

a) Cseréljétek fonalat a szomszédoddal!

b) Mindenki vágjon le a saját fonalából 2 cm-t.

c) Mutasd be önmagad 5 év múlva.

Megbeszélés:

I. Tények: Milyen információkat osztottatok meg egymással? Kategorizáljátok! (Például: lakcím, család, hobbi, külső, belső tulajdonságok, tanulmányi eredmények stb.) (Papírra is lehet írni.) Van-e valami, amit általánosságban el lehet mondani? Van-e valami, ami mindenkinél előfordul? Mi az, amiről lehetett volna szólni, de lemaradt? Istenről esett-e szó? Vajon miért igen/nem? Mennyire fontos a csoportnak a hit a bemutatkozás alapján? Milyen dolgok fontosak a számotokra? Hiányzik-e valami?

II. Érzések: Milyen érzés magadról beszélni? Szeretsz magadról beszélni? Van-e valami, amin meglepődtél?

III. Tapasztalat: Mit tanultál ebből a játékból?

Élménypedagógiai játék 3: KÉT IGAZSÁG EGY HAZUGSÁG

Szükséges eszközök: papír, íróeszköz

Időigény: 20-30 perc

Típus: ismerkedési

Szabályok:

(A szabályokat az instrukciókban kell megfogalmazni.)

– Mindenki leír két igazságot és egy hazugságot magáról. Ez lehet egy tulajdonság, képesség. Vagy röviden leírhattok egy történetet.

– Mindenki felolvassa a saját állításait. A többiek pedig megpróbálják kitalálni, hogy melyik a hamis.

Instrukciók:

Szeretnénk megismerni egymást egy kicsit jobban. Írjatok le egy lapra két igaz állítást magatokról és mellé egy hamisat (tulajdonság, képesség). Ez lehet valamilyen rövid történet, A többiek pedig megpróbálják kitalálni, hogy melyik a hamis.

Ha a „Istennel a kapcsolatainkban” témában szeretnénk ezt a játékot játszani, akkor ezt a gondolatot a kérdéseknél emeljük ki.

Variációk:

A játékos felolvassa az állításokat, és a többiek együtt megbeszélik, megszavazzák, hogy melyik lehet hazugság. Ha nagy a csoportlétszám, akkor a megbeszéléshez lehet két kisebb csoportot alkotni.

Megbeszélés:

I. Tények: Könnyű volt-e hazudni? Jól ismernek téged az osztálytársaid? Van-e különbség aközött, hogy milyen gyorsan találták ki a barátaid és aközött, hogy milyen gyorsan találták ki a hazugságot azok, akik nem a barátaid?

II. Érzések: Nehezedre esett-e olyat állítani magadról, ami nem igaz? Meglepődtél, hogy kitalálták/nem találták ki a hazugságot rólad? Milyen érzés volt, hogy gyorsan/lassan találták ki a hazugságot a barátaid? Könnyen kitaláltad, amit mások hamisan állítottak magukról?

III. Tapasztalat: Mit tanultál ebből a játékból magadról? Milyen tapasztalatot szereztél a többiekről?

Alapötlet: Matthew D. Liddle: Tanítani a taníthatatlant, Budapest, 2008.

Új csoport számára javasolt ismerkedős játékok:

Drámapedagógiai ötlet 1: NÉVLABDA

Egy labdát (plüssállatot, stb.) dobálunk egymásnak és dobáskor mondjuk annak a nevét, akinek dobjuk. Lehet variálni: dobjuk X-nek, de Y nevét mondjuk, X-nek el kell kapnia a labdát és Y-nak továbbdobni. (Tehát mindig az egyel későbbi címzett nevét mondjuk.)

Drámapedagógiai ötlet 2: ITT ÉN ÜLÖK

Körbe ülünk, marad egy üres szék, illetve valaki beáll középre. Az üres széktől balra ülő rácsap a székre és azt mondja: „Itt én ülök”, majd gyorsan odaül. A következő ugyanígy tesz, de a harmadik már egy nevet mond: „Itt Sára ül” (Sára nem lehet az üres szék mellett ülő.) Ekkor Sárának oda kell futnia, lesz a helyén egy üres szék és indul előről a dolog.

Drámapedagógiai ötlet 3: POKRÓCOS

(Ha már tudják egymás nevét a diákok.)

Két csoportra osztjuk őket, leülnek egymással szemben, középre egy nagyobb pokrócot, terített tartunk, ami eltakarja egymástól őket (ne lehessen átlátni rajta!). Csendben mindkét csoport kiválaszt valakit, aki közvetlenül a pokróc elé ül, majd tapsra leejtjük a pokrócot, a két versenyző meglátja egymást. Aki előbb kimondja a vele szemben ülő nevét, az nyer egy pontot a csapatának.

Drámapedagógiai ötlet 4: ISMERKEDÉS ÖT SZÓVAL

Mindenkinek adjunk egy papírlapot, amire írjon fel öt olyan szót, ami valahogy kapcsolódik hozzá. (Felírhat egy tulajdonságot (pl. szóke), egy helyet, egy tárgyat, egy nevet, egy tevékenységet, bármit.) Gyűjtsük be a papírokat, keverjük össze és olvassuk fel. Próbáljuk meg kitalálni, melyik papír kié? Ha megvan a tulajdonos, tegyünk fel kérdéseket, hogy miért pont azt a szót írta. (Pl. „Morzsi” – Morzsinak hívják a kutyádat? Miket szoktatok együtt csinálni? Szoktad sétáltatni?)

Drámapedagógiai ötlet 5: KÍGYÓZVA

(Csoportépítésre is alkalmas játék.)

Álljunk össze egy kígyóba (mindenki fogja meg az előtte álló vállát), majd csukjuk be a szemünket és induljunk el, a Hittanoktató vezeti a kígyót. Menjünk el egy kis sétára a folyosón, ki az udvarra, stb. Ne kössük be a szemüket, de kérjük, hogy próbálják végig csukva tartani. Ha visszaértünk a terembe, beszéljük meg az élményt! Merre jártunk? Ki az, aki végig csukva tudta tartani a szemét? Hogyan érezték magukat közben? Honnan tudták, merre kell menni, hol járunk éppen? Nehezebb lett volna, ha teljesen csendben kell maradni?

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

4. feladat:

A kapufeliratok megfejtése:

Mózes: „Most itt vagyok, ki tudja meddig, 40 éven át sátram nyitva, vendég,”

Péter: „Ha majdnem üres a hálóm, a sült halat akkor is találom.”

Ábrahám: „Kőkapum messze már, helyette nyitva sátram, embert, angyalt sajttal vártam.”

Zákeus: „Kicsiként a Legnagyobbat is vendégül látom, már nem igazságtalan a vámom.”

József: „Éhező testvérteteknek mindig terítve nálam, üres zsákkal nem hagyjátok el házam.”

Mária: „Angyalt fogadok házamba, Megváltót szívembe.”

Egyéb ismerkedő, csoportépítő játékok:

<http://krisz.org/csoport-dinamikai-jatekok/>

2. HOGYAN HÍV ISTEN A SZENTÍRÁSBAN?

(2Tim 3,16)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

A Heidelbergi Káté – II. Helvét Hitvallás. 2010, Kálvin Kiadó.

Pákozdy László Márton: Bibliaiskola. Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995, Ráday Nyomda.

Dr. Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985, Free University Press.)

Az ember bűnbeesése után megváltozott a kapcsolat Isten és ember között. Többé az ember már nem tudta közvetlenül meghallani Isten hangját és szavát. Elveszett a közvetlen csatorna. Isten azonban továbbra is meg akarja szólítani az embert. Isten a Bibliát azért adta, hogy meg tudja szólítani az embert. Ezen keresztül a bűnbeesett ember meghallgatja, megértheti Isten üzenetét. A Biblia abban különbözik minden más irodalmi alkotástól, hogy Isten Szentlelke által Isten üzenetét közvetíti.

„A teljes Írás Istentől ihletett, és hasznos a tanításra, a feddésre, a megjobbításra, az igazságban való nevelésre.” (2Tim 3,16)

Teljes Írás: A Scriptura sui ipsius interpretes-reformátori elve szerint a Szentírás saját magát magyarázza. A Bibliát a belső nagy összefüggésében kell értelmezni. Nem szabad izolálni egy-egy mondatot. Mivel egy kiszakított mondatba minden gondolat könnyen belemagyarázható, félreértelmezhető. A Bibliának csak egy értelme lehet. Nem atomizálhatjuk a Bibliát, az egyes tanítások kapcsán az egészet kell figyelembe venni. A teljes Szentírás azt jelenti, hogy mind a két Szövetség iratai egyaránt alkalmasak arra, hogy a keresztyén ember abból tanuljon.

Istentől ihletett: Az Istentől ihletett kifejezés egyszer szerepel a Bibliában (hapax legomenon). Az eredeti görög szóban Isten és a Lélek szó szerepel. (theopneüsztosz): Azaz, az Istentől ihletett Írást a Szentlélek teszi Kijelentéssé. Isten nem zárta be magát a Biblia betűjébe. Ezt az élő-mivoltot emeli ki a görög szóban megjelenő lélek szó. A Lélek erejével megszólaló szóból Kijelentés lesz. A Biblia holt betű Isten Szentlelke nélkül. A Szentírás nem csak Istenről szól, hanem Isten szólal meg benne. Ebben különbözik minden más írástól. A Szentírás hitelessége nem emberektől van, hanem Isten teszi hitelessé.

Feddés: A görög szó (elegmon) nem parancsoló felhangú, nem utasító jellegű, nem kioktató, mint a feddés, ami rámutat valami hibára. A kifejezés inkább érzelmileg semleges, egy tény vagy esemény elmondásra, elmesélésre utal. A Szentírás alkalmas arra, hogy elmondja azokat a tényeket, amelyek a Krisztusban újjászületett embernek tudnia kell.

Megjobbítás: A kifejezés jelentése: elromlott dolognak a megjavítása. Az Írás alkalmas arra, hogy az elromlott, tönkrement életeteket megjavítsa, eredeti helyére tegye.

Isten szól a Szentírásból: Szentlelke által a régen megmondott szavakat teszi konkrétan aktuálissá az ígét olvasó számára. Aki olvassa, megérti, hogy köze van hozzá, a rég leírtak neki szólnak.

Hogyan szól? Isten Szentlelke segít megérteni az Isten igazságait, a hit igazságait. Megtanít arra, hogy hogyan éljünk hitben, fontossá és aktuálissá teszi a Biblia tanításait. Tükröt tart az

ember élete elé. Ígéreteket és biztatásokat ad a mindennapi kérdésekkel kapcsolatban. Vezet, utat mutat.

VALLÁSPEDAGÓGIAI ALAPVETÉS

A lecke az Isten szól hozzánk koncentrikus kör, ezen belül is a Szentírással való naponkénti élésre nevelés részeként szerepel a hetedik évfolyam tematikájában. A Szentírással találkoztak már a korábbiakban. Attól függően, hogy ki milyen háttérből érkezett, véleménye van a róla. Érdekes beszélgetni ezekről, amiben a tankönyv bevezető feladata segít. Közvélemény-kutatás szerűen fel lehet tenni a kérdést, hogy ki melyikkel ért egyet. Semmiképpen ne érezze úgy egyik fiatal sem, hogy az ő véleménye rosszabb a többinél, ráadásul nem csak egyet választhat a listából. Ha teret adunk annak, hogy egymásnak indokolják meg, hogy kinek miért az a véleménye, akkor abban tudjuk segíteni őket, hogy ne csak felnőtt mintájuk legyen arról, hogy a Szentírás Isten szava, hanem jó eséllyel lesz olyan csoporttárs, aki maga is meg tudja ezt fogalmazni. Fontos arra is figyelni, hogy nehogyan lekezelően bánjanak egymással.

A hitük a mitikus-betűszerinti hitből már továbblépett. Nem fogadják el fenntartás nélkül mindazt, amit a Szentírás leír. Kérdéseik vannak, érdekli őket, hogy hogyan jutott el hozzánk a Biblia, mitől Isten szava számunkra. Ebben a korosztályban sokszor megkérdőjelezzük az addigi értékeket, szeretnék megtalálni a saját válaszaikat, és ezáltal szintetizálni azokkal a konvenciókkal, melyeket megismertek. Ezért fontos, hogy a kijelentés útja előttük legyen, hogy lássák, a Biblia nem az égből pottyant le, hanem Isten és ember folyamatos kapcsolatának az eredménye. Isten szól, az ember meghallja és megérti a szavát. Ezt nehéz elképzelniük, de a mai technikai eszközök mellett egyértelmű lehet, hogy az üzenet virtuálisan, mégis valóságosan érkezik. Ez a kép segít abban, hogy továbbvigye a mai élethelyzetbe, amiben ez a korosztály van (sms, email, chat világába), a megértett üzenetet.

Az egyháztörténeti példa segít abban, hogy egy már hatodik osztályból megismert személyiség (Augustinus) életéből mutassuk meg, hogy milyen ereje van a megértett üzenetnek. Itt a vallástanár is bizonyosságot tehet egy számára különösen fontos ígéről, illetve teret adhat annak, hogy a tanulók közül is megtegyék ezt azok, akik szeretnék.

Csoportmunkában érdemes a munkafüzetben lévő szentírási szakaszoknál (1Jn 1,5–10, 1Jn 2,7–11) végigjárni a kijelentés útját, ezáltal egymást erősítik a megértésben és a személyes megfogalmazásban.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Fedezzék fel azt az utat, ahogyan Isten megszólítja az embert.

Kognitív cél: Fedezzék fel azt az utat, ahogyan Isten megszólítja az embert.

Affektív cél: Annak az érzelmi háttere, hogy hogyan hat ránk Isten megszólítása.

Pragmatikus cél: Bátorítani arra, hogy keresse, mit mond neki Isten.

Az óra fő részei	Javaslatok	Felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek	Beszélgetés: TK 10. o. véleményei alapján. A Munkafüzet 1. feladatában a saját véleményüket is	TK 2. lecke: Hogyan hív Isten a Szentírásban? 10. oldal

aktiválása	megfogalmazhatják. A két feladat kombinálható azáltal, hogy először a TK mondatait elolvassuk, majd megfogalmazzák önállóan a saját véleményüket, és végül beszéljük meg.	MFEI 2. lecke 10. oldal 1. f. vagy MFGY 2. lecke 10. oldal 1. f.
Feldolgozási javaslat	Csoportmunka: Az egyes fázisok megjelenítése állóképben (TK 10-11. o.). Kis létszámú csoportoknál válasszanak a tanuló, hogy szerintük melyik a legfontosabb lépés ma. Míg nagyobb létszámúaknál kioszthatjuk az egyes fázisokat, hogy mindegyik megjelenjen. Páros munka: A Munkafüzet 4. feladatát párokban megbeszélni, és utána megosztani a csoporttal, hogy mire jutottak. Ének: Menjetek be kapuin	TK 2. lecke: Hogyan hív Isten a Szentírásban? MFEI 2. lecke 10. oldal 4. f. vagy MFGY 2. lecke 10. oldal 4. f. TK énekgyűjtemény 1. ének
Munkáltatás	Munkafüzet 5. feladata.	MFEI 2. lecke 11. oldal 5. f. vagy MFGY 2. lecke 11. oldal 5. f.
Házi feladat	Munkafüzet 2. és 3. feladata és 6. feladata.	MFEI 2. lecke 10. oldal 2. f. és 3. f. és 11. oldal 6. f. vagy MFGY 2. lecke 10. oldal 2. és 3. és 11. oldal 6. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Imádságra nevelés:

A Bibliai útja az emberhez 1. Csoportbontás 7 kiscsoportot alkotunk. Minden kiscsoport kap egy-egy pontot a Biblia útjából. (TK 10-11. o.) 2. Imádság írása Feladatutasítás: Fogalmazzatok át a kapott szövegeket hálaadó imádsággá. 3. Imádkozás Feladatutasítás: Álljatok körbe. A kiscsoportból egy-egy személy olvassa fel az átfogalmazott imádságot.			
műfaj	hála		
megfogalmazás	TK szövege alapján		
imádkozás	hangosan a kiscsoport képviselője felolvas		
csoport felosztása	7 kiscsoport (kisebb létszám esetében egy kiscsoport több szöveget is kaphat)		
kapcsolódás	TK 10-11. o.		
hely	óra vége		
fejlesztési terület	imádság szövegének megfogalmazása írott szöveghez kapcsolódóan		
hittanosok	imádság szövegének		

	hittanoktató eszközök	megfogalmazása
		• együttműködés
		kísér
		• tankönyv
		• lap
		• íróeszköz

Drámapedagógiai ötlet 1: JÁTÉK: A JÓ PÁSZTOR HANGJA

„Én vagyok a jó pásztor, én ismerem az enyéimet, és az enyéim ismernek engem...” (Jn 10,14)

Könnyen megvalósítható, rövid, akár az egész csoportot bevonó játék, ami lelki tartalmak felé is mutat. Az élményanyagon túl megbeszélés, tanítás megalapozására, illusztrálására is alkalmas. Életkortól független, de az előkészítése és a vezetése során természetesen figyelembe kell venni a korosztályi sajátosságokat, maga a játék lefolyása is más lesz egy kisiskolás és egy felnőtt csoportnál.

Legalább három játékos kell:

- bárány
- jó pásztor
- hamis pásztor

Megmutatjuk a kiindulási pontot és a célt, amit el kell érni (egy szekrény, amit meg kell érinteni, egy szék, amire le kell ülni, stb.) A báránynak be kell kötni a szemét, majd csak ezután jelöljük ki, hogy ki lesz a jó és ki lesz a hamis pásztor. A bárány elkészítése után a termet/terepet kicsit átrendezzük, hogy tele legyen akadállyal, természetesen az elején kijelölt cél ugyanott marad. A csoport szerepet nem kapó tagja az akadálypálya elrendezésében segítenek, illetve ők maguk is beállnak/ülnek akadállyal. Fontos, hogy labirintus legyen és ne kordon: el lehessen azért jutni a célig.

Ezután indul a játék: a pásztorok beszélhetnek a bárányhoz, a szavaikkal irányítják. Bármit mondhatnak, nem kell igazat mondaniuk. A jó pásztor célja az, hogy minél gyorsabban és minél kevesebb kellemetlenség árán elvezesse a bárányt a célhoz. A hamis pásztor célja ennek megakadályozása, a bárány nekivezetése akadályoknak, stb. Mivel a bárány nem tudja, ki a hamis, ki a jó, ezért döntenie kell, kire hallgat, összevetheti a tapasztalataival, kinek az útmutatása segített neki, menet közben is változtathat - vagy akár dönthet úgy is, hogy senkire sem hallgat.

A pásztorokon és a játékvezetőn kívül senki sem beszélhet, nem adhat információkat a báránynak. A pásztorok természetesen bizonygathatják, hogy ők kik, vagy a másikat is leleplezhetik, úgyszintén a gyümölcseik (a vezetésük hatékonysága) alapján ítéli meg majd őket a bárány.

A játék akkor ér véget, amikor a bárány eléri a célt, vagy a játékvezető leállítja.

Lehet szerepeket cserélni, több kört is lejátszani egymás után.

A játék után beszéljük meg, mi történt! Honnan jöttünk rá, hogy melyik hangot érdemes követni? Egyszerűbb lett volna-e a dolgunk, ha már az elején tudjuk, hogy kinek a hangjára figyeljünk oda? A Biblia hangjára is így érdemes odafigyelni.

Drámapedagógiai ötlet 2: BIBLIÁZÁS

Tördeljünk át egy 3-4 versből álló igeszakaszt úgy, hogy kiveszünk belőle minden írásjelet, szóközt, nagybetűt. Nyomtassuk ki külön lapokra és adjuk oda 2-3 fős csoportoknak. Alakítsák „vissza” a szöveget, válasszák szét a szavakat, tegyenek be írásjeleket, nagybetűket. Lehet az óra Igéjét is adni, így alaposan megismerik. Mondjuk el, hogy az eredeti kéziratokban sokszor ilyen szöveget írtak.

Élménypedagógiai játék 1: RAJZOLD LE!

Szükséges eszközök: csoportlétszámnak megfelelő számú rajz, íróeszköz, lapok, székek

Időigény: 30 perc/ csoporttól függően tovább

Ha van elég idő, akkor el lehet úgy is játszani, hogy minden pár minden változatot kipróbál.

Ha kevés az idő, akkor osszuk szét a verziókat a párok között.

Típus: kommunikációs

Teológiai kapcsolódás: Isten a Szentírásból folyamatosan szól hozzánk. Mindent elmond, amit nekünk tudni kell ahhoz, hogy boldog életünk legyen. Isten szól hozzánk, meghallgatjuk a tanácsát. Ha azok szerint élünk és cselekszünk, akkor a vége eredményes lesz. Ha csak meghalljuk egyszer, de nem figyelünk rá folyamatosan, akkor nem biztos, hogy az eredmény az lesz, amit szeretnénk. Isten szól, de mi is szólhatunk hozzá, és ő válaszol.

Szabály minden csoportnak:

- A rajzoló nem láthatja az eredeti rajzot.
- A beszélő nem mutathat rá a készülő rajzra.

További szabályok:

1. csoport:

- A beszélő egyszerre írja le az eredeti rajzot.
- Rajzoló nem szólalhat meg.

2. csoport:

- A beszélő elmond néhány instrukciót, és figyeli a készülő rajzot, majd e szerint írja le továbbra az eredeti rajzot.
- Rajzoló nem szólalhat meg.

3. csoport:

- A rajzoló visszakérdezhet.

Instrukciók:

Alkossatok párokat. Üljön le a pár egyik tagja az asztalhoz a papírral és az íróeszközzel. A pár másik tagja álljon mögé, kezében az eredeti rajzzal. Van... percek arra, hogy a beszélő elmondása alapján lerajzoljátok a képet, ami a beszélő kezében van. Tilos hátrafordulni bármi módon megmutatni az eredeti rajzot.

Variáció:

1. A beszélő egyszerre mond el mindent a rajzról. Utána a rajzoló lerajzolja, amire emlékszik.
2. A beszélő lépésenként leírja a rajzot, közben látja, hogy mit rajzol a társa. Az eredeti rajzot nem mutathatja meg, a készülő rajzra nem mutathat rá.
3. A beszélő lépésenként elmeséli, hogy mi van a rajzon. Láthatja, hogy mit rajzol a társa, a társa visszakérdezhet, de nem mutathatja meg az eredeti rajzot, és a beszélő sem mutathat rá a készülő rajzra.

Megbeszélés:

5. Tények: Hogyan beszélgettetek? Volt-e visszakérdezés? Hogyan működött a kommunikáció? Lehetett volna valamit máshogyan tenni annak érdekében, hogy a rajz pontosabban sikerüljön?

6. Érzések: Milyen érzés volt, hogy nem kérdezhettél vissza? Hogyan érezted magad, amikor nem értették, hogy mit akarsz mondani? Milyen volt számodra, hogy nem érted? Mennyire vagytok megelégedve az eredménnyel?
7. Tapasztalat: Milyen tanulságot tudsz levonni magad számára a kommunikációról? Mit tanít a játék az Istennel való kapcsolatáról?

Élménypedagógiai játék 2: INFORMÁCIÓALAKULÁS

Szükséges eszközök: szöveg (javaslat a leírás végén)

Típus: kommunikációs

Teológiai kapcsolódás: Nagyon fontos az Istennel való közvetlen kapcsolat, nem lehet úgy Istennel élő kapcsolatot fenntartani, hogy nem közvetlenül őt hallgatjuk. Már őt sem értjük meg egészen.

Játék lényege: Az információtorzulást világosan és viccesen mutatja be.

Instrukciók: Kérek 4 önként jelentkezőt. Hárman menjetek ki a teremből hallótávolságon kívülre. *A bent maradónak:* Felolvasok neked egy szöveget, amit meg kell jegyezned, és tovább kell majd mondanod. A következő játékosnak.

felolvasás

Hívjuk be a következő játékos, és most ő tőled hallgassa meg a szöveget.

Így megy a játék addig, amíg mindenki el nem meséli. Majd legvégül az utolsó is elmondja a szöveget. Végül az eredeti szöveget is olvassuk fel.

Variáció: Olyan szöveget is választhatunk, amiben megjelölünk néhány információt, és a legvégén az utolsó szövegvariánsban ellenőrizzük, hogy hány kiemelt információ maradt meg. Ez még jobban láthatóvá teszi, hogy mennyi értékes üzenet maradhat ki, ha nem figyelünk, ha nem első kézből kapjuk.

Megbeszélés:

I. Tények: Mit állapíthatunk meg az utolsó szövegváltozatról? Mi az oka, hogy ennyire megváltozik a szöveg a játék során? (Variációs játék esetében: Vajon miért csak ...számu információ maradt meg? Mi lehet ennek az oka?

II. Érzések: Mit éreztél, mikor hallgattad a szöveget? Milyen volt, amikor tovább kellett mondani? Milyen érzés volt, hogy nem tudtad megjegyezni a szöveget? Melyik volt jobb: hallgatni vagy továbbmondani?

III. Tapasztalat: Mit mond nektek ez a játék az Istennel való kapcsolatáról, kommunikációról? Mit tanít a bibliaolvasás szerepéről? Mi a tanulság a számodra?

Javasolt szöveg: (Forrás: http://hu.wikipedia.org/wiki/Holt-tengeri_tekercsek)

„A holt-tengeri tekercsek első darabjait 1947-ben beduin kecskepásztor (Muhammad Ahmed el-Hamed - becenevén ed-Dib, vagyis farkas) találta a Qumrán hegység egyik barlangjában. A későbbiekben - beduin sírrablók és hivatásos régészek egyaránt - további barlangokat fedeztek fel, összesen tizenegyet. A legelső tekercsek az 1-es barlangból kerültek elő. Legnagyobb jelentősége a 4-es barlangban talált Ézsaiás tekercsnek van, amely 7,34 méter hosszú és szerencsére egészen jó állapotban maradt ránk. A leghosszabb tekercset (amely szintén jó állapotú) templomtekercsnek hívják. Az alapjául szolgáló borjúbőr kikészítéséhez a Holt-tenger vizét használták, tehát helyi eredetű. A többi tekercs kevésbé volt ilyen szerencsés. Összesen kb. 900 tekercs került elő. A tekercseket hosszúkás (60 cm magas) agyagkorsók őrizték, melyeket viasszal légmentesen lezártak, ez garantálta azt, hogy ilyen hosszú időn át fennmaradhattak.

Az idővel egymás után előkerülő több száz tekercs egy része tönkrement (egyes darabokat még a felfedezés idején a beduinok égették el), illetve darabkái összekeveredtek, így egy gigantikus kirakósjáték összeillesztéséhez hasonlított a mai napig folyó összeillesztési munka.”

2. feladat megoldása

[illegible]

1. Vándorló életmódot folytató, legeltetéssel foglalkozó népcsoport.
2. Inspirált, azaz a Szentlélektől...
3. A Biblia szó jelentése.
4. Egyházatya a 4. században, aki különös esemény hatására kezdte olvasni a Bibliát.
5. A Biblia 2 részből áll, Ó... és Új...
6. Ezt tette Károli Gáspár a Bibliával.

Vigyünk be különböző bibliaolvasó vezérfonalakat. (Bibliaolvasó kalauz, Útmutató, Csendes percek, Mai Ige stb.) Említsük meg, ha lehet, mutassuk is meg ezek internetes változatát is!

A HIT VÁLASZ ISTEN HÍVÁSÁRA

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Bart Károly: Kis dogmatika. Budapest, é.n.

Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.

„Hirdesd az Igét”. Igehirdetők kézikönyve. Budapest, 1980, Kálvin Kiadó.

Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995, Ráday Nyomda.

Dr. Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985, Free University Press.)

1. Vonzás

„Senki sem jöhet énhozzám, ha nem vonzza őt az Atya, aki elküldött engem. Én pedig feltámasztom azt az utolsó napon.” (Jn 6,44)

A Szentírás ír arról, hogy az Atya vonz. Az Atya szavával és tetteivel vonzza az embert magához.

Tetteivel: Isten gondot visel az emberről, és válaszként az ember az Ő közelében akar lenni. A Zsoltáros megtapasztalta, hogy Isten az oltalma, ezért mondja: *„De nekem olyan jó Isten közelsége!”* (Zsolt 73,28). A szabadulás megtapasztalása után is az ember Istenhez fordul. *„Erőm és énekem az Úr, megszabadított engem. Ő az én Istenem, őt dicsőítem, atyám Istene, őt magasztalom.”* (2Móz 15,2)

Isten a szavával is vonzotta az embereket. Megszólította a prófétákat. A próféta az elhívás után azonnal feladatot kapott, üzenetet kellett átadnia, vagy jelképes cselekedettel Isten üzenetét közvetítenie. Jézus nem csak a szavaival, hanem a tetteivel és a személyiségeivel is vonzotta az embereket. Amikor Jézus elhívta a tanítványait, követőit, el is küldte őket a világba, hogy a Róla szóló evangéliumot, örömhírt továbbadják. (Mt 28)

2. Hit fogalma:

„A hit pedig a remélt dolgokban való bizalom, és a nem látható dolgok létéről való meggyőződés.” (Zsid 11,1)

Ezt a verset tartjuk a hit bibliai definíciójának. Az fogalmazódik meg ebben a levélben, hogy a hit elsődleges jellemzője az, hogy elhiggyem, hogy Isten igazat mond, nem hazudik. A héber „hinni” (áman) szó jelentésében benne van az, hogy Istenhez hűségesnek lenni, Benne megbízni. A bizonyosság fejeződik ki belőle. (Az imádság végén álló ámen szó is ebből ered.) A hit számára megnyílik egy olyan valóság, amit az ember szemmel nem láthat, mégis valóságos. A Szentlélek világítja meg ezt a valóságot. A Zsidókhoz írt levél az üdvösség reménységére vonatkozik, az Isten ígéreteire, nem pedig az emberi vágyakra. A hitnek alapvető vonása, hogy olyan valósággal van dolga, amely érzékszerveinkkel nem fogható fel. Barth szerint a keresztyén hit lényegét tekintve találkozás, bizalom, szabadság. A hit a Valakivel való találkozásban megy végbe. E miatt a találkozás miatt az ember soha sincsen egyedül. Ez a találkozás Isten és ember között egy titokban lezajló esemény. A hit végleges viszony, nem pedig ideiglenes vélemény. A hit szabadság, a hívő ember szabadon bízik Istenben. Ahol hit van, ott Isten gyülekezete is jelen van.

A Káté a 21. kérdés-feleletében megfogalmazza, hogy mi az igaz hit.

Melanchton tanítja először, hogy az igaz hitnek két oldala van: egyrészt az ismeret, másrészt a bizalom.

– A hit egyrészt ismeret: Azt a kijelentést, amit Isten a Szentírásban adott, igaznak fogadjuk el. A hitnek mindig van valami tartalma. A hitnek alapvető része az ismeret. Ez az ismeret az,

ami megalapozza a bizalmat. Az igaz hit ismerettel kezdődik. Tudás van mögötte nem csak sejtés, gyanítás vagy érzelem. Barth szerint a hit olyan döntés, ami által az ember felszabadul arra, hogy az Isten iránti bizalmát és a Krisztus ismeretét megvallja az emberek előtt.

– Másrészt a hit bizalom. Bízunk a hívő ember abban, hogy Isten ingyen kegyelmét adja Jézus Krisztus kereszthaláláért. A hit bizalom Isten irgalmában. Az Istentől megelőlegezett üdvösségben bízunk a hívő ember. A bizalom oka a bűnbocsánat. A hit olyan bizalom, amely révén az ember ráhagyja magát Isten hűségére, érvényesnek tartja az ígétét.

A hit legfőbb jellemzője a Káté szerint: igaz. Vagyis a hívő ember igaznak hiszi Isten ígéreteit, azokat az ígéreteket, amelyek Krisztus áldozatára vonatkoznak. Hiszi, hogy Krisztus áldozatára való tekintettel nekünk Isten ingyen kegyelemből üdvösséget ajándékozik. A hit kegyelmi ajándék. A hit mindig kötődik a Jézus Krisztusban megtapasztalt szabadsághoz. A hit nem az ember saját elhatározásából vagy szándékából születik, hanem a Szentlélek által. Így a hit kezdete nem az embernél, hanem Istennél van.

A Szentírásban a hitnek többféle formája jelenik meg:

– A történeti hit például igaznak tartja Isten szavát, valóságosnak, de az ember életére nézve nem tartja aktuálisnak.

– Találkozunk rövid ideig tartó hittel is, amely ugyan keletkezésekor, tehát a történelem egy adott pillanatában valóságos volt, de az idő próbáját nem állta ki, mert a kísértések legyőzték. Ez csak ideiglenes hit.

A Zsidókhoz írt levél felsorol olyan bibliai személyeket, akiknek a hite Isten ígétéhez kapcsolódott, vagyis magukra nézve valóságosnak tekintették Isten szavát. A hitnek, és a hitvallásoknak egyedül a Szentírás a hiteles forrása.

A Káté 65. kérdés-feleletében a hit születéséről azt fogalmazza meg a Káté, hogy az evangélium ébreszti fel az ember szívében. A sákramentumok pedig ezt a hitet megerősítik. A hit tehát az evangélium meghallása és megértése által születik meg. Jézus a magvető példázatában tanított erről. A Római levélben is olvashatjuk, hogy a hit megszületésének elengedhetetlen feltétele Isten ígéjének a meghallása:

„A hit tehát hallásból van, a hallás pedig Krisztus beszéde által.” (Róm 10,17)

3. Hit válasza:

A hit nem magától születik, hanem mindig Isten megszólítására. Akit megszólít Isten, aki megérti Isten szavát, az válaszol is Istennek. A Biblia tanítása szerint a hit válasza:

Megtérés:

Megtérés szimbóluma: az ész, értelem 180 fokos fordulatot vesz, mint a hal a Jordánban, amikor az közeledik a Holt tengerhez. A megtérés azt jelenti, hogy az ember másként kezd el gondolkodni. Ha másként gondolkodik, akkor másként fog cselekedni, és megváltozik az egész élete.

A Heidelbergi Káté 89. kérdés-felelete szerint a megtérés két részből áll:

- óember megöklése
- újember megelevenítése

Az óember megöklése során bűnbánatot tartunk. Isten Igéje tükröt tart elénk, megvilágítja az életünket, és bemutatja, hogy mit követtünk el Ellene. A bűnbánattartás során a bűneinket fáljaljuk, bűneinket egyre jobban gyűlöljük, majd igyekezni kezdünk arra, hogy bűneinket kerüljük.

Az evangélium olvasása, hallgatása révén egyre inkább Isten kegyelmével ismerkedünk, Isten igazságait vizsgáljuk, és Szentlelke segítségével ígéje által az új ember egyre inkább megerősödik bennünk.

Hitvallás:

A hit másik válasza a hitvallás, a hit tartalmának a megfogalmazása. Hitvallás ott születik, ahol van hit. Jézus felszólította a tanítványait, hogy mondják, meg, hogy kinek tartják Őt. Ez az első keresztyén hitvallás:

„Ő megkérdezte tőlük: *"Hát ti kinek mondotok engem?"* (Mt 16,15) Péter így válaszolt neki: *"Te vagy a Krisztus."* (Mk 8,29)

„Ő ekkor így szólt hozzájuk: *"Hát ti kinek mondotok engem?"* Péter így felelt: *"az Isten Krisztusának"*. (Lk 9,20)

A hitvallás alapja a hit, az Isten megszólítására való felelet. Az Apostoli Hitvallás megfogalmazza, hogy mit jelentett ki Isten az embernek önmagáról. A hit válasz Isten megszólítására. A hit nem lehet megvallástétel nélkül. Hitvallások azért születnek, mert van élő hit. A Bibliában is találkozunk hitvallásokkal. Jézus neve is hitvallás. Jézus Krisztus nevének kimondása annak a megvallása, hogy Jézus az a bizonyos Messiás, akire Isten népe várva várt. A gyülekezeti élethez mindig is hozzátartozott a hit megvallása. Bár a hitvallás egyes szám első személyben hangzik el, az egész közösség közös hitvallását jelenti. Ez emlékezteti az embert arra, hogy a hit nem magánügy, de személyes ügy. Az egyháztörténet folyamán voltak olyan időszakok, amikor az üldöztetések idején az egyház szükségesnek tartotta, hogy a hitének tartalmát pontosan megfogalmazza. A hitvallás soha sem veheti át a Szentírás autoritását. A Szentírás a norma normans, és a hitvallás a norma normata.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: <http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/dulongel.pdf> Letöltés: 2014.03.29.)

Isten utat mutat a mindennapokban című koncentrikus körön belül az Élethelyzetek, etikai kérdések része ez a lecke. Ahogy az előző részben azt jártuk körbe, hogy Isten szava személyesen megszólít, ebben a leckében azt kell megvizsgálnunk, hogy milyen válaszok közül választ egy fiatal a mai világban. Még nem tudja megfogalmazni a saját vallásos elveit, szavakba önteni önállóan a hitét, hanem elfogad más megfogalmazásokat. Ezért veszélyeztettek ebben a korban a fiatalok abban, hogy kinek a szavára fognak hinni. Ebben a korban kezdődik a más vallások, szekták térhódítása is. Ha a református keresztyén hit számára valami negatívummal kapcsolódik össze, akkor szívesen fog nyitni más, attól eltérő vallás felé. Ezért nagy a felelősségünk, hogy kapaszkodókat és „védőfelszerelést” adjunk a fiataloknak, ne úgy érezzék, hogy csak korlátot és megkötözést kapnak.

Erősíteni kell bennük, hogy a hit ismeret, azaz azért tanulnak hittant, hogy minél jobban megismerjék Istent. Nem a lexikális tudás a cél, noha sok mindent megjegyeznek, ha érdekessé válik számukra, hanem sokkal inkább a megismerés. Azaz amikor egy bibliai történetről beszélünk, amikor egyházunk tanítását olvassuk, amikor az egyháztörténet szereplőivel foglalkozunk, azáltal mindig Istent és az Ő munkáját ismerjük meg. A konvencionális azt jelenti, hogy elfogadja, amit mások mondanak, tehát ebben a megismerésben elfogadja mindazt az ismeretet, amit Istenről közvetítünk felé. Ekkor örömmel hall pl. kortörténeti érdekességekről, mely a Szentírásban leírtak hitelességét támasztja alá.

De az ismeret mellett erősíteniünk kell, hogy a hit bizalom is. Annak a személynek a szavára fogadják el a konvenciókat, annak a személynek a véleményét fogják szintetizálni a hitükbe, akiben megbíznak. Ezek egyre kevésbé a felnőttek, sokkal inkább a kortársak. Ezért fontos, hogy a csoporton belül kinek a szava a mérvadó. Ha vezető pozícióban olyanok vannak, akik bátran megvallják a hitüket, akkor a bizonytalanokra is hatással lesznek. Ellenben ha a hangadó éppen kérdésekkel küzd, akkor őt abban kell megerősíteni, hogy bizalommal

megfogalmazhatja ezeket. A bizalmi légkörben feltett őszinte kérdések és az azokra adott őszinte válaszok megerősítik a tanulót a hitükben is, hiszen a vallástanár azt az Istent képviseli, akinek bizalommal fel lehet tenni a kérdéseinket, és Ő válaszolni is fog. A bizalom érzését megélhetjük és erősíthetjük a csoporton belül különböző bizalomjátékokkal, melyek kapcsán lehet beszélgetni a hitnek a bizalom oldaláról.

ÓRAVÁZLAT –JAVASLAT

Fő hangsúly: Bizalom ébresztése, bizalomra bátorítás Isten iránt.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy a hit egyszerre ismeret és bizalom Isten iránt.

Affektív cél: Bizalom ébresztése, bizalomra bátorítás Isten iránt.

Pragmatikus cél: Saját hitét fejezze ki valamilyen formában.

Az óra fő részei	Javaslatok	Felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Beszélgetési javaslat: Melyik ismerős? - Jelképek felmutatása, beszéljük meg melyik mit jelent. (zászló, címer, közlekedési tábla, piktogram, logo – bármilyen témakörben.) - Miért fontosak a jelképek? Melyik a legfurcsább, amivel találkozta? Munkafüzet 1. feladata.	MFEI 12. oldal 1. f.
Feldolgozási javaslat	Beszélgessünk: TK 12. o. bevezető képéről beszélgetés mellette lévő feladatok alapján. Válaszok: (páros munka) Írjunk válaszokat cetlikre. Mi lehetett a kérdés? A gyerekek párokban kapnak egy-egy választ. Átgondolva adják elő a rövid „párbeszédet”: (Ha többen vannak, egy válasz többször is előfordulhat, így érdekes, hogy hány féle kérdésre lehet ugyanaz a válasz. Lehet tudatosan is minden választ többször kiosztani.) (Igen. Á, dehogy. Hát persze. Én is. Te nem. Már megint. Na jó. Szerintem nem. Én is így gondolom. Semmi közöd hozzá.) Aranymondás: „Te vagy a Krisztus az élő Isten Fia.” (Mt 16,16)	TK olvasmánya: A hit válasz Isten hívására 12. oldal TK 13. o.
Munkáltatás	Munkafüzet 2. és 3. feladatai.	MFEI 12. oldal 2. és 3. f.
Házi feladat	Munkafüzet 4. feladata.	MFEI 12. oldal 4. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Imádságra nevelés:

<u>Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia (ímaséta)</u> 1. Imádság tartalmának előkészítése Feladatutasítás: Alkossatok 3-4 fős kiscsoportokat! Mi a legfontosabb nektek Jézussal kapcsolatban? Írjátok fel a lapokra filccel nagy betűkkel.	
2. Imádkozás A hittanoktató elhelyezi a kártyákat a teremben. Feladatutasítás: Járjatok körbe a teremben lassan. Álljatok meg az egyes kártyák előtt, imádkozzatok magatokban a kártyákon található gondolatok alapján.	
3. Visszajelzés Tudtatok-e a lapokra írt gondolatokhoz kapcsolódva imádkozni? Mi jelentett segítséget? Mi jelentett az imádkozásban nehézséget? Milyen következtetést vontok le ezek alapján az imádkozásról? Mi a tapasztalatotok?	
műfaj	többféle
megfogalmazás	kiscsoportok gondolatai alapján a hittanosok magukban
imádkozás	magukban
csoport felosztása	3-4 fős kiscsoport és egyéni
kapcsolódás	Aranymondás: „Te vagy a Krisztus az élő Isten Fia.” (Mt 16,16) Jézus személye
hely	óra vége
fejlesztési terület	magában megfogalmazott imádság hitvallás
hittanosok	- kiscsoportban fogalmaznak - magukban imádkoznak
hittanoktató	helyszínt elrendezi
eszközök	lapok, amelyekre előre fel van írva: Jézus, Te vagy a(z) ...

Drámapedagógiai ötlet: VAKVEZETÉS

A hit mint bizalom: bizalomjátékokkal lehet kapcsolható élményanyagot szerezni.

A csoport felének kössük be a szemét, majd mindenkihez rendeljünk egy párt, egy vezetőt, de a bekötött szeműek ne tudják, hogy ki az. (Lehetőleg egynemű párok legyenek, de ezt ne mondjuk meg előre.) A vezetőknek nem szabad beszélniük, hanem a párjuk vállára téve az egyik kezüket irányíthatják. Le kell tisztázni, hogy a párjukra nagyon vigyázniuk kell, nem szabad még viccből sem kitolni vele – ezt a Hittanoktatónak folyamatosan figyelnie kell és leállítani őket, ha mással próbálkoznának. Miután a szabályokat letisztázták, két percig vezessék körbe a párjukat a teremben, nincs kötött útvonal, kerüljék ki a többiek, akadályokat, próbáljanak folyamatosan mozogni. Ha lejár az idő, cserél a két csoport, új párokkal (hogy ne tudják, ki vezeti őket.) Ha mindenki volt vezető és vezetett is, ülünk le és beszéljük meg közösen az élményt. Tudtuk-e, hogy ki vezet minket? Ha igen, honnan? Volt-e meglepetés, amikor a végén megláttuk? Rá tudtuk-e bízni magunkat? Csinált-e olyat, amivel elvesztette a bizalmunkat? Könnyebb lett volna-e bízni benne, ha tudjuk, ki vezet minket? Milyen volt vezetni a másikat, éreztünk-e érte felelősséget? Azt csinálta-e, amit próbáltunk üzeni neki? Stb. (Hit: a nem látható dolgokba vetett bizalom – ebből kiindulva lehet párhuzamot építeni.)

Élménypedagógiai ötlet: MUNKAHELYI BALESET

Szükséges eszközök: Szembekötő kendők, kötél (terület kijelöléséhez), egyéb tárgyak, amikkel a laboratórium berendezését modellezni tudjuk.

Időigény: 30 perc

Teológiai kapcsolódás: Isten szavával vonz magához. Ha nem megyünk Felé, elveszünk. A hívására engedelmességgel válaszolunk.

Játékban rejlő lehetőségek:

1. Kommunikáció: Az irányító és az irányított játékosoknak folyamatosan kommunikálni kell, hogy megtalálják a kivezető utat. A diákok gyakorolhatják azt, hogy visszakérdezzenek és odafigyeljenek a vezetésre.
2. Bizalom: Hallgatni kell az irányító hangra. Mindenkinek figyelni kell az előtte járóra.
3. Együttműködés: Egyszerre kell mozogni, egy irányba haladni.
4. Téma: Hogyan tudjuk meghallani Isten szavát, hogyan lehetünk vele folyamatos kapcsolatban.

Játék menete:

1. Elő kell készíteni a helyszínt. Biztonságossá kell tenni, hogy bekötött szemmel se sérüljenek. Ezért a laboratórium berendezése főleg jelképes. A laboratórium határát ki lehet jelölni kötéllal.
2. Ezután elmondja a Hittanoktató a kerettörténetet.
3. Irányítót választanak.
4. Stratégia megbeszélése.
5. Játék.
6. Megbeszélés.

Kerettörténet:

Titkos laboratóriumban dolgozó tudósok vagytok. Ez itt a laboratórium. Azon dolgoztok, hogy kifejlesszettek egy különleges anyagot. Sajnos baleset történt. A baleset révén ideiglenesen elvesztettétek a látásokat. Mielőbb ki kell jutni a laboratóriumból. Egyik munkatársatok a laboratóriumon kívül van, lát benneteket, és tud irányítani benneteket a kijáráshoz. A robbanás miatt nagyon óvatosan kell közlekednetek. Összekapaszkodva kell kijutnotok. Nincs sok időtök kijutni.

Instrukciók:

Válasszátok ki, hogy ki lesz, aki irányítja a csapatot. Beszéljétek meg, hogy milyen módon fogtok kijutni. Kössétek be a szemeket.

Megbeszélés:

- I. Tények: Hogy választottátok ki az irányítót? Mi alapján döntöttétek el, hogy ki hol áll a sorban? Jól döntöttetek? Jól értettétek az irányítást? Aki a végén volt, tudta-e, hogy merre kell menni? Hogyan lehet jól meghallani az irányító szavát? Volt-e valami, ami megnehezítette a feladatot? Könnyű volt a csapatot irányítani? Hogyan kapaszkodtatok össze?
- II. Érzések: Milyen érzés volt megkapni az irányító feladatot? Milyen érzés volt vezetni a többieket? Milyen volt, amikor valaki irányít téged? Milyen volt megérkezni? Bízál-e az előtted lévőben? Hogyan befolyásolta a bizalom a játékban azt, hogy milyen biztosan és gyorsan tudsz haladni?
- III. Tapasztalat: Mi a tapasztalatod: könnyen hallgatsz a vezetésre? Mit mond neked ez a játék arról, hogy Isten vonz? Mit mond Istennek való engedelmességről? Mit tanultál belőle? A bizalom hogyan befolyásolja a haladásodat?

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat

Érdemes készülni néhány jelképpel képen, rajzban. Református iskolában mutassunk rá egyházunk címerében lévő zászlós báránysra is!

ISTENNEL A KAPCSOLATAINKBAN
(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
Gyülekezeti óraszám 0. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS:

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

McGrath, Alister: A keresztyén hit. Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995, Ráday Nyomda.)

Család:

A bibliai család fogalma nem fedi teljesen a mai család fogalmát. A Bibliában a ház, háza népe kifejezést fordítják családnak. Az Ószövetségi társadalom rokoni kapcsolatok szerint szerveződött nagycsaládokba („atya háza”), nemzetségekbe, majd törzsekbe. A legkisebb közösségbe három vagy négy generáció is bele tartozott. Ide tartoztak a házas fiúk is gyermekeikkel, a szolgák, de még a földművesek és a jövevény kereskedők is. Így a család a vallás, a társadalom, a gazdaság, az oktatás, igazságszolgáltatás, és katonaság alapegysége volt, tehát minden egyes izraelitának alapvető támasza. Az identitás alapját a nagycsaládhoz való tartozás adta. A család biztonságot jelentett az egyén számára, a földet is tovább örököltette egyik generáció a másik számára. Az Ószövetségben az asszonyok a férfi családjának lettek a tagjai. Házasságot egy nemzetségen belül kötöttek. Ezért küldte vissza Ábrahám is a szolgáját, hogy keressen fiának feleséget (1Móz 24,4) A család istentiszteleti közösség, ez a helye a hitre való nevelésnek, ami egyaránt az apa és az anya feladata. Ezért volt az Ószövetségben annyira fontos, hogy ne legyenek pogány házastársak. (v. ö. Nehémiás intézkedése: a pogány házastársat el kellett bocsátani.) A Bibliában a családban a férfi hordozta a döntés felelősségét, de a felséget is meghallgatták. (1Móz 27,46–28,5) A bibliai családban megmutatkozó hierarchia a szereteten alapul. (Ef 5,21–25) A családfő a családnak azon tagja, aki a családot képviselte a külvilág felé. Ő hozta a döntéseket, házasiott, de mindezeket a család illetékes tagjainak a megkérdezésével teszi.

Bár maga a hetedik parancsolat nem a családról szól, mégis a házasságot, a családi életet védi. Ez is mutatja, hogy Isten számára mennyire fontos a család. Az Újszövetségben a családra vonatkozó kifejezés (oikosz) (Lk 12,52; ApCsel 4,6; Tit 1,11; Jel 17,11) szintén tágabb értelemben vett családot jelentett. Ezért a családhoz a házban lakó szolgák is hozzátartoztak. Amikor például a filippibeli börtönőr megtért, nem csak a felesége, gyermekei, hanem a szolgálói is megkeresztelkedtek.

Testvér:

Egy törzshöz, nemzethez, egy vallási közösséghez való tartozás fejezi ki a testvér fogalma az Ószövetségben, és csak szorosabb értelemben jelenti az egy szülőtől születetteket. Tágabb értelemben a rokonsági kapcsolatra utal.

Az Újszövetségben a gyülekezetről, mint családról olvasunk. Krisztusban testvérei tettünk egymásnak. (Zsid 2,11) A görög szó (adelphoi) nőkre és férfiakra is egyaránt vonatkozik. A keresztyén testvéri kapcsolatot nem a vérségi, hanem a hitbeli kapcsolat jelenti. Ebben a családban Isten az Atya. Az elsőszülött testvér pedig Krisztus. (Róm 8,29)

Barát:

Az Ószövetségben szereplő szó 'oheb a „szeretni” igéből ered. A bölcsességirodalom sokat foglalkozik a barátság gondolatával. (Péld 18,24) Az Újszövetség: Három különböző szót használ a barát fogalmának a megjelölésére.

1. Társ, pajtás. Csak Máté evangéliumában szerepel ez a kifejezés.

2. Jó barát és ismerős. Akit kedvelünk. (filosz, filé) Szeretetre alapuló kapcsolat.

János evangéliumában olvassuk, hogy Jézus életét adja a barátaiért.

3. Felebarát. Ez a legtágabb fogalom, amibe tulajdonképpen minden ember beletartozik.

Közösség:

A Biblia mindig közösségben gondolkodik. A legalapvetőbb közösség az Istennel való közösség. Ószövetségben: Isten népéhez tartozást jelenti. A közös származás köti össze a közösséget.

Újszövetségben összekötő kapocs: Isten, hit Krisztusban. Asztalközösség az egymás elfogadásának a szimbóluma. Úrvacsora asztalközösség az Újszövetségben a legfontosabb közösség. Az Apostoli Hitvallás megemlíti a szentek közösségét.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Láttuk az első részben, hogy a serdülés időszakában változik a kapcsolati hálója a fiataloknak. Időnként teljesen hátat fordítanak a családnak, igénylik az önállóságot, hogy békén hagyják őket, ne tudjanak minden lépésükről. Némelyeknek igen konfliktusos ez az időszaka a szüleivel, testvéreivel vagy akár az osztálytársaival is. Jól szemlélteti ezt a szoba ajtajára kitett felirat, ami valamilyen módon szeretné távol tartani a családtagokat, vagy legalábbis tudatosítani bennük, hogy az ajtón belül alkalmazkodjanak a szoba tulajdonosának szabályaihoz. A tanuló ebben a korban „kitesz” szemmel nem látható feliratokat saját magára is, amivel tudatja a környezetével, hogy éppen nyitott vagy zárt a számukra. A zárt állapot általában egyértelmű. Egy fülhallgatóval már az egész világot ki tudja zárni, de a kapucni, mélyen egy könyvbe bújás, a számítógép felé fordulás, háttal a környezetnek, vagy csak egy telefonnal a kezében mind azt jelzi, hogy most zárva vagyok. A valláspedagógus feladata, hogy ezeket az ajtókat is megpróbálja kinyitni (nem betörni), hiszen a hittanórára is megérkezhetnek ilyen zárt állapotban a fiatalok. Szituációs játékokkal lehet oldani a zártságot, pl. azzal, hogy családi jelenetben éppen azt a gyereket helyezzük szülő-szerepbe, aki nem tud elszakadni a „kütyüjétől”.

Az ajtó, amire kikerül a felirat, visszatérő motívuma az évnek, hiszen a nyitott kapu szimbóluma itt zárt ajtóvá válhat. Vissza lehet utalni az első órára, és beszélgetni arról, hogy kinek nyílik jobban kinek kevésbé. A lakásban kinek az ajtója van hozzá legközelebb, ill. hogy kit érez magához a legközelebb. Erről néha nehéz beszélnie, de a munkafüzetben az egymás melletti ajtókba beírva átgondolhatja a saját kapcsolati hálóját. Ha időt szán rá, akkor igazán fontossá válik, hogy kit hova helyez, kit érez magához közelebb, kit távolabb. Az is érdekes, hogy elhelyezi-e Istent, esetleg Jézust valamelyik ajtóban. Ennek megosztása a csoporttal lehet fokozatos, csoportlétszámtól függően. Először egy általa választott párral megbeszélve, majd két-két pár egymással keresheti a közös pontokat, végül az egész csoporttal végiggondolva, hogy mik voltak a jellemzők (általában a családtagok lesznek a legközelebbiek, de lehet, hogy némelyeknek már megjelenik egy-egy barát is ebben a körben, de jó, ha ezt maguk veszik észre). Fontos figyelni arra, ha van valaki, aki nem szívesen osztja meg a csoporttal ezt a kapcsolati hálóját, akkor adjunk neki lehetőséget a hallgatásra.

Az Isten-kapcsolat, a gyülekezethez tartozás is fontos eleme ennek a kapcsolati hálónak. Itt kell megemlíteni az ifjúsági alkalmakat, nyári táborokat, istentiszteleti közösséget is, amihez szintén kapcsolódhatnak. Ha a csoportban vannak néhányan, akik járnak a gyülekezetbe, lehetőséget kell adni számukra, hogy meséljenek erről.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A kapcsolati háló feltárása.

Kognitív cél: A kapcsolati háló feltárása.

Affektív cél: Magányosság és közösségbe tartozás érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Bátorítás a keresztyén értékrend megélésére Istennel a kapcsolatainkban.

Az óra fő részei	Javaslatok	Felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Játékok: Család – csapat kiválasztása, kapcsolatteremtés http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/csalad.pdf Egyszerre indulni – együttműködés, kapcsolat http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/egyszer.pdf Ismerem? Felismerem? – társak jellemzői, csoportismeret http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/ismerem.pdf Kutatás és találkozás – kapcsolatteremtés http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/kutatas.pdf	elegendő tér
Feldolgozási javaslat	Beszélgetés: A fenti játékok közül legalább kettőt játszunk a csoporttal. • Kinek melyik játék volt jó, melyikben érezte magát kevésbé jól? • Miért? Adjunk lehetőséget a csendben maradásra, de biztassuk a tanulókat a vélemények megfogalmazására is.	
Munkáltatás	Csapatmunka: • Családi, baráti, iskolai szituációk előadása rövid jelenetben, amikor jól működik egy kapcsolat, vagy amikor éppen konfliktusos egy kapcsolat. • Bibliai kapcsolatok, bibliai családok gyűjtése. Melyik működött, melyik nem?	íróeszköz, füzet
Házi feladat		

TOVÁBBI ÖTLETEK

Imádságra nevelés:

Négy ajtó	
1. Előkészítés	
A hittanoktató 4 nagy kartonból kivág 4 ajtót. A terem 4 sarkában helyezi el az ajtókat. Minden ajtón szerepel egy-egy közösség megnevezése:	
• Család • Barátok • Iskola és osztály • Gyülekezet	
Feladatutasítás:	
A négy sarokban négy ajtót találtak.	
Mindegyik ajtó egy-egy kapcsolatot jelent, amelyben élünk.	
• Némán sétáljatok végig a 4 sarkon. • Minden egyes ajtóra írjatok fel egy-egy hálaadásra okot adó szót azzal a közösséggel kapcsolatban, amelyre vonatkozik.	
2. Imádkozás	
Feladatutasítás:	
Alkossatok párokat.	
Válasszatok egy ajtót, álljatok elé. Olvassátok el az ajtón lévő szavakat, majd hangosan imádkozzatok egy-egy mondatot.	

műfaj	hála
megfogalmazás	egyéni gondolatok alapján párban
imádkozás	párban hangosan
csoport felosztása	egyéni és párban
kapcsolódás	TK 14-15. o.
hely	óra vége
fejlesztési terület	imaközösség
hittanosok	• gondolatokat gyűjtenek • sétálnak • párban imádkoznak
hittanoktató	• előkészít • kísér
eszközök	• kartonból készített nagy ajtóformák • íróeszköz

Drámapedagógiai ötlet: CSALÁDI TABLÓ

Hozzunk képet egy nagy családról, vetítsük ki vagy adjuk körbe. Nagyjából annyian legyenek a képen, ahány fős a csoport! (Tehát lehet kis család is, ha kevesen vannak.) Nézzük meg alaposan a képet. Az a feladat, hogy rekonstruáljuk magunkból: osszuk el a szerepeket és álljunk be úgy, ahogy a képen vannak, másoljuk le a testtartást, arckifejezést, stb. (Jelmez, hajviselet nem kell!). Ha megoldható, fényképezzük is le magunkat és tegyük egymás mellé a két képet. Beszélgessünk egy kicsit erről a családról: mi lehet a szülők foglalkozása? Milyen tanulók a gyerekek? Milyen viszony van köztük? Mit szoktak együtt csinálni? Min szoktak összeveszni? Stb. (Áttételesen a gyerekek családjairól tudhatunk meg így dolgokat, hiszen ez az egyik élményanyag, ahonnan meríthetnek ehhez a feladathoz.)

Élménypedagógiai játék: PÁROS BIZALOM

Szükséges eszközök:

Szembekötő kendő, biztonságos helyszín

Időigény: 15 perc

Típus: bizalom

Teológiai kapcsolódás: A hívó ember rábízta magát Isten vezetésére. Felelősek vagyunk a teremtet világért, minden teremtetért, egymásért.

Játékban rejlő lehetőségek:

1. Bizalom: Megtapasztalhatják a gyerekek, hogy mit jelent rábízni magát valakire. Mit jelent az, hogy valaki megbízik bennem, rábízta magát a vezetésemre.
2. Beszélgetési téma: A bizalom szerepe és jelentősége a Istennel a kapcsolatainkbanban.

3. Kommunikáció: A megfelelő vezetéshez megfelelő kommunikáció szükséges.

Játék menete:

Előkészület: Biztonságos terület kialakítása.

Hittanoktató utasítása:

Alkossatok párokat. (Ha páratlan, akkor legyen egy hármas csoport is.)

Vezessétek egymást három percig bekötött szemmel felváltva. Figyeljétek meg, hogy milyen érzés az, ha vezetnek benneteket.

Variációk:

Emelhetjük a kihívás szintjét a következőkkel:

a. Tilos beszélni.

b. Úgy vezeti egyik játékos a másikat, hogy a vezető a mutatóujját felemeli, a vezetett pedig ráteszi a tenyerét, csak egy kis ponton érintkeznek.

Megbeszélés:

- I. Tények: Meséljék el a párok, hogy mi is történt. Melyik szerepet szerették jobban: vezetni vagy vezettetni? Mi okozott nehézséget? Könnyű volt-e bízni a másikban? Szerinted megbízott benned a társad? Volt olyan pont a játék során, hogy azt tapasztaltad, hogy nem bízik benned a másik? Volt, amikor elveszítetted a bizalmat? Könnyen kitaláltad, hogy mit akar a párod? Befolyásolta-e a bizalmadat, hogy hogyan vezetnek?
- II. Érzések: Milyen érzés volt az, hogy vezetnek téged? Mit éreztél, amikor rád bízta magát teljesen a párod? Biztonságban érezted-e magad a játék során? Milyen érzés felelősséget vállalni egy társad testi épségéért? Milyen érzés volt, hogy valaki más vállalt felelősséget érted? Szeretsz-e felelősséget vállalni?
- III. Tapasztalat: Mit tanultál a bizalomról ebben a játékban? Megbízol a barátaidban? Mit tanultál a felelősségről?

Eredeti játék: Matthew D. Liddle: Tanítani a taníthatatlant, Budapest, 2008

ISTENNEL A KAPCSOLATAINKBAN

Egyházi iskolák óraszám: 2.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS:

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

McGrath, Alister: A keresztyén hit. Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995, Ráday Nyomda.)

Család:

A bibliai család fogalma nem fedi teljesen a mai család fogalmát. A Bibliában a ház, háza népe kifejezést fordítják családnak. Az Ószövetségi társadalom rokoni kapcsolatok szerint szerveződött nagycsaládokba („atya háza”), nemzetségekbe, majd törzsekbe. A legkisebb közösségbe három vagy négy generáció is bele tartozott. Ide tartoztak a házas fiúk is gyermekeikkel, a szolgák, de még a földművesek és a jövevény kereskedők is. Így a család a vallás, a társadalom, a gazdaság, az oktatás, igazságszolgáltatás, és katonaság alapegysége volt, tehát minden egyes izraelitának alapvető támasza. Az identitás alapját a nagycsaládhoz való tartozás adta. A család biztonságot jelentett az egyén számára, a földet is tovább örököltette egyik generáció a másik számára. Az Ószövetségben az asszonyok a férfi családjának lettek a tagjai. Házasságot egy nemzetségen belül kötöttek. Ezért küldte vissza Ábrahám is a szolgáját, hogy keressen fiának feleséget (1Móz 24,4) A család istentiszteleti közösség, ez a helye a hitre való nevelésnek, ami egyaránt az apa és az anya feladata. Ezért volt az Ószövetségben annyira fontos, hogy ne legyenek pogány házastársak. (v. ö. Nehémiás intézkedése: a pogány házastársat el kellett bocsátani.) A Bibliában a családban a férfi hordozta a döntés felelősségét, de a felséget is meghallgatták. (1Móz 27,46–28,5) A bibliai családban megmutatkozó hierarchia a szereteten alapul. (Ef 5,21–25) A családfő a családnak azon tagja, aki a családot képviselte a külvilág felé. Ő hozta a döntéseket, házasiótt, de mindezeket a család illetékes tagjainak a megkérdezésével teszi.

Bár maga a hetedik parancsolat nem a családról szól, mégis a házasságot, a családi életet védi. Ez is mutatja, hogy Isten számára mennyire fontos a család. Az Újszövetségben a családra vonatkozó kifejezés (oikosz) (Lk 12,52; ApCsel 4,6; Tit 1,11; Jel 17,11) szintén tágabb értelemben vett családot jelentett. Ezért a családhoz a házban lakó szolgák is hozzátartoztak. Amikor például a filippibeli börtönőr megtért, nem csak a felesége, gyermekei, hanem a szolgálói is megkeresztelkedtek.

Testvér:

Egy törzshöz, nemzethez, egy vallási közösséghez való tartozás fejezi ki a testvér fogalma az Ószövetségben, és csak szorosabb értelemben jelenti az egy szülőtől születetteket. Tágabb értelemben a rokonsági kapcsolatra utal.

Az Újszövetségben a gyülekezetről, mint családról olvasunk. Krisztusban testvérei tettünk egymásnak. (Zsid 2,11) A görög szó (adelphoi) nőkre és férfiakra is egyaránt vonatkozik. A keresztyén testvéri kapcsolatot nem a vérségi, hanem a hitbeli kapcsolat jelenti. Ebben a családban Isten az Atya. Az elsőszülött testvér pedig Krisztus. (Róm 8,29)

Barát:

Az Ószövetségben szereplő szó 'oheb a „szeretni” igéből ered. A bölcsességirodalom sokat foglalkozik a barátság gondolatával. (Péld 18,24) Az Újszövetség: Három különböző szót használ a barát fogalmának a megjelölésére.

1. Társ, pajtás. Csak Máté evangéliumában szerepel ez a kifejezés.

2. Jó barát és ismerős. Akit kedvelünk. (filosz, filé) Szeretetre alapuló kapcsolat.

János evangéliumában olvassuk, hogy Jézus életét adja a barátaiért.

3. Felebarát. Ez a legtágabb fogalom, amibe tulajdonképpen minden ember beletartozik.

Közösség:

A Biblia mindig közösségben gondolkodik. A legalapvetőbb közösség az Istennel való közösség. Ószövetségben: Isten népéhez tartozást jelenti. A közös származás köti össze a közösséget.

Újszövetségben összekötő kapocs: Isten, hit Krisztusban. Asztalközösség az egymás elfogadásának a szimbóluma. Úrvacsora asztalközösség az Újszövetségben a legfontosabb közösség. Az Apostoli Hitvallás megemlíti a szentek közösségét.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Láttuk az első részben, hogy a serdülés időszakában változik a kapcsolati hálója a fiataloknak. Időnként teljesen hátat fordítanak a családnak, igénylik az önállóságot, hogy békén hagyják őket, ne tudjanak minden lépésükről. Némelyeknek igen konfliktusos ez az időszaka a szüleivel, testvéreivel vagy akár az osztálytársaival is. Jól szemlélteti ezt a szoba ajtajára kitett felirat, ami valamilyen módon szeretné távol tartani a családtagokat, vagy legalábbis tudatosítani bennük, hogy az ajtón belül alkalmazkodjanak a szoba tulajdonosának szabályaihoz. A tanuló ebben a korban „kitesz” szemmel nem látható feliratokat saját magára is, amivel tudatja a környezetével, hogy éppen nyitott vagy zárt a számukra. A zárt állapot általában egyértelmű. Egy fülhallgatóval már az egész világot ki tudja zárni, de a kapucni, mélyen egy könyvbe bújás, a számítógép felé fordulás, háttal a környezetnek, vagy csak egy telefonnal a kezében mind azt jelzi, hogy most zárva vagyok. A valláspedagógus feladata, hogy ezeket az ajtókat is megpróbálja kinyitni (nem betörni), hiszen a hittanórára is megérkezhetnek ilyen zárt állapotban a fiatalok. Szituációs játékokkal lehet oldani a zártságot, pl. azzal, hogy családi jelenetben éppen azt a gyereket helyezzük szülő-szerepbe, aki nem tud elszakadni a „kütyüjétől”.

Az ajtó, amire kikerül a felirat, visszatérő motívuma az évnek, hiszen a nyitott kapu szimbóluma itt zárt ajtóvá válhat. Vissza lehet utalni az első órára, és beszélgetni arról, hogy kinek nyílik jobban kinek kevésbé. A lakásban kinek az ajtója van hozzá legközelebb, ill. hogy kit érez magához a legközelebb. Erről néha nehéz beszélnie, de a munkafüzetben az egymás melletti ajtókba beírva átgondolhatja a saját kapcsolati hálóját. Ha időt szán rá, akkor igazán fontossá válik, hogy kit hova helyez, kit érez magához közelebb, kit távolabb. Az is érdekes, hogy elhelyezi-e Istent, esetleg Jézust valamelyik ajtóban. Ennek megosztása a csoporttal lehet fokozatos, csoportlétszámtól függően. Először egy általa választott párral megbeszélve, majd két-két pár egymással keresheti a közös pontokat, végül az egész csoporttal végiggondolva, hogy mik voltak a jellemzők (általában a családtagok lesznek a legközelebbiek, de lehet, hogy némelyeknek már megjelenik egy-egy barát is ebben a körben, de jó, ha ezt maguk veszik észre). Fontos figyelni arra, ha van valaki, aki nem szívesen osztja meg a csoporttal ezt a kapcsolati hálóját, akkor adjunk neki lehetőséget a hallgatásra.

Az Isten-kapcsolat, a gyülekezethez tartozás is fontos eleme ennek a kapcsolati hálónak. Itt kell megemlíteni az ifjúsági alkalmakat, nyári táborokat, istentiszteleti közösséget is, amihez szintén kapcsolódhatnak. Ha a csoportban vannak néhányan, akik járnak a gyülekezetbe, lehetőséget kell adni számukra, hogy meséljenek erről.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Bátorítás a keresztyén értékrend megélésére Istennel a kapcsolatainkbanban.

Kognitív cél: A kapcsolati háló feltárása.

Affektív cél: Magányosság és közösségbe tartozás érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Bátorítás a keresztyén értékrend megélésére Istennel a kapcsolatainkbanban.

Az óra fő részei	Javaslatok	Felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Csoportmunka: A párok fejezzék ki egy-egy mozdulattal a kapcsolat szót. Fontos, hogy kiderüljön a mozdulatból, hogy kik között van az a kapcsolat. Nem verseny, de biztassuk a párokat, hogy ne csak a legegyszerűbb kifejezésekre gondoljanak, ill. hogy a kapcsolat intenzitása jelenjen meg. A képek kapcsán beszéljünk arról, hogy kivel jó a kapcsolatuk, kivel jönnek ki nehezen.	
Feldolgozási javaslat	Beszélgetés: Tk 14. o. ajtófeliratai kapcsán a saját ajtófeliratokról. De lehet fordítva is, hogy a sajátal kezdünk, és a TK-vel folytatjuk.	TK olvasmány: Istennel a kapcsolatainkban, 14. oldal
Munkáltatás	Páros munka: Munkafüzet 1. feladata.	MFEI Istennel a kapcsolatainkban, 13. oldal 1. f.
Házi feladat	Munkafüzet 2. feladata.	MFEI Istennel a kapcsolatainkban, 13. oldal 2. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

<http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/csalad.pdf>

Drámapedagógiai ötlet: CSALÁDI REGGELI

(Játékos kedvű, agilis csoport esetén): Legyünk most egy nagy család, az lesz a feladat, hogy játsszuk el a család egy reggelét, amikor munkába/iskolába kell menni és egy kicsit elaludtak. Ki ki lesz a családban? (Ha sokan vannak, lehet játszani háziállatot, ajtót, autót, bármit.) Milyen feladatok vannak indulás előtt? (Reggeli, fürdőhasználat, öltözés, bepakolás, kukát kivinni, stb.) Milyen problémák merülhetnek fel? Beszéljünk erről, majd mindenki menjen a kezdőhelyére (hálószoza) és induljon a reggel. Akkor van vége a jelenetnek, ha elindulnak (adjunk egy időkorlátot hozzá, öt percnél ne legyen több! De lehet, hogy elég három is.) Utána beszéljük meg, kinek milyen élményei voltak. Szeretnének-e ebben a családban élni? Miért igen, miért nem? Hogy lehetett volna gördülékenyebbé tenni a reggelt?

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

2. feladat: Segítsük a tanulókat azzal, hogy megbeszéljük, ki mindenkinek lehet ajtaja a rajzon. Figyelmeztessük őket, hogy számíts, hogy kit milyen közeli ajtóba írnak. Ha van kedvük, jelképesen ki is dekorálhatják az ajtókat. Ezáltal egy személyes szociogramot készítenek.

AKI ISTENT VÁLASZTJA: RUTH TÖRTÉNETE

(Ruth 1)

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Hausmann, Jutta: Ruth. Budapest, 2006, Új Mandátum Kiadó.

dr. Jakab-Szászi Andrea: Ruth könyve és a hitbeli identitás kérdése.- kézirat.

Kustár Zoltán: Ruth könyve. (in: Bibliaismerteti kézikönyv) Budapest, 2004.)

A könyv tanítása:

Ruth könyve arról tanít, hogy az Istenhez való tartozás nem csak születés által meghatározott lehet, hanem az egyén döntése alapján is lehet Istenhez tartozni.

A könyv története:

Ruth könyvének névadója egy olyan pogány származású nő, aki tudatosan döntött amellett, hogy moábita létére a zsidó néphez akar tartozni, és az ő Istenükben akar hinni. Egy olyan asszony lett Dávid ősanja, aki tudatosan döntött Izráel Istene mellett.

Ruth könyve a bírák korában egy család életét meséli el. A Betlehemben (a név jelentése: Kenyér háza) élő család az éhínség elől egy pogány területre menekül: Móáb országába. A család két fiú tagja itt pogány lányokkal köt házasságot. A három férfi családtag halála miatt később a három asszony egyedül marad. Ekkor Naomi, az anyós, az özvegy úgy dönt, hogy visszatér hazájába. Bár mind a két menyee elindul vele hűségesen, ő nem várja el ezt tőlük, míg végül csak az egyik, Ruth folytatja útját egészen Betlehemig. A történet csúcspontja, amikor Ruth elmondja, hogy anyósával marad haláláig, és elhagyja a saját hazáját, mert magát úgy tekinti, mint aki Isten népéhez és Istenhez tartozik. Ennek a döntésnek a következménye, hogy Naomi hazájában házasságot köt a törvények szerint a név fennmaradása érdekében egy távoli rokonnal, Bóázzal. A sógorházasság törvénye szerint az elhunyt nevének továbbvitele miatt, vagyis az elhunyt családi vérvonalának továbbvitele érdekében házasságot kell kötni az özvegygel. Gyermekek is születnek a házasságból, aki a későbbi legnagyobb királynak, Dávidnak lesz az ősapja. Így Ruth moábita származása ellenére a zsidó királyi család egyik felmenőjévé vált.

Moabita vallás:

A moábiták istenüket Kemósnak hívták. Őt tekintették a teremtő és megváltó istennek, akitől minden jön. A hadi sikerek is Kemóstól függtek. Ha megharagudott a népére, akkor vereséget szenvedtek. Áldozatot mutattak be neki. Áldozati rendszerük hasonló volt, mint az Ószövetségben.

Ruth hite:

Amikor Ruth az anyósát meggyőzi arról, hogy engedje meg neki, hogy vele együtt menjen az anyósa hazájába, akkor olyan kifejezéseket használ, ami egyéni szövetségkötésnek tekinthető: „*De Ruth azt felelte: Ne unszoldj engem, hogy elhagyjalak és visszatérjek tőled. Mert ahová te mégy, odamegyek, ahol te megszállsz, ott szállok meg én is. Néped az én népem, és Istened az én Istenem. Ahol te meghalsz, ott akarok meghalni én is, ott temessenek el engem! Úgy bánjék velem az ÚR most és ezután is, hogy csak a halál választ el engem tőled!*” (Ruth 1,16–17)

Ezekben a mondatokban Ruth kifejezi, hogy a néphez és Istenhez halálig szándékozik csatlakozni. Tanúként is hívja Istent. Ez egy szövetséghez való hűségeskü (Hausmann). Ruth tudatosan dönt. Feltételezhetően a házasságkötésekor már egyfajta elköteleződést vállalt

az izraeli hit iránt. Amikor anyósa mellett marad, lehetséges, hogy csak az iránta érzett szeretet motiválja, ennek ellenére kötelezettséget vállal. Felvállalja, hogy aláveti magát Jahve akaratának. Ez a szándéka marad meg később is, amikor feleségül megy Bóázhoz.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Ruth története részben az Isten hívása az Ószövetségben témakör első órája, de emellett az Isten utat mutat a hétköznapiakban – Élethelyzetek, etikai döntések koncentrikus körhöz is tartozik. A témakör célja, többek között az identitás fogalmának felhasználásával az Istenhez való tartozás fogalmának tisztázása. Ebben segít a témakörhöz tartozó történetek és személyek, valamint alapvető kortörténeti háttér megismerése, és az arra való rámutatás, hogy a hit tudatos döntést jelent, melyre Isten mindenkit személyesen hív.

Ruth története egy aktuális problémát vet fel, hiszen a tanulók környezetében nagy valószínűséggel tudnak olyan családtagot, ismerőst mondani, aki a jobb megélhetésért külföldre ment dolgozni. Lehet, hogy van olyan, aki átélte, hogy egy ideig más országban élt, vagy éppen valamelyik szülője dolgozik külföldön. Ezek a helyzetek sok szempontból megterhelik az identitás keresés időszakát. Ruth történetén keresztül azonban nem beszélhetünk csak arról, hogy rossz, ha valaki elhagyja az otthonát, hiszen Ruth döntése pontosan egy új otthon, új nép, és elsősorban a férje családján keresztül megismert Isten melletti döntés volt.

Az, hogy hogyan ítél meg a serdülő erkölcsileg egy helyzetet, amiben döntenie kell, azt még a kisközösségek (család, iskolai osztály, barátok) elvárásai határozzák meg. Ehhez igazodik, amikor döntéshelyzetbe kerül. Ha ezek a közösségek az Istenhez tartozást erősítik, akkor segítik az ifjút abban, hogy ő is számoljon Istennel a döntéseiben.

Amikor segítünk a tanulóknak, hogy döntéshelyzetben vegyék figyelembe Istent is, akkor megerősítjük azt, hogy Isten népéhez, mint közösséghez tartozás, meghatározó lehet az életében. Ez kapaszkodó lehet az identitás keresésében. Nem csak családhoz tartozik, hiszen az elveszíthető, nem csak egy néphez tartozik, hiszen más országban ezt nehezebb megélni, hanem Istenhez is, aki minden élethelyzetben vele van. Az ebben a korban átélt veszteségek között biztos pontként jelenhet meg Isten, akinek a létét nem vonja kétségbe. A hittanóra lehetőséget ad arra, hogy bátorítsuk, hogy tudatosan vállalja az Isten népéhez és a református gyülekezetéhez való tartozást, keresve annak a lehetőségét a mindennapokban.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Ruth történetén keresztül mutassuk meg, hogyan lehet tudatosan Istent választani, az Ő népéhez tartozni.

Kognitív cél: Ruth történetén keresztül mutassuk meg, hogyan lehet tudatosan Istent választani, az Ő népéhez tartozni.

Affektív cél: Mit jelent, hogy tartozom valahova.

Pragmatikus cél: Bátorítás, hogy akarja Istent választani, mellette dönten.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció,	Beszélgetés:	TK olvasmány:

ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	TK 16. o. rajzának értelmezése a Gondold végig! Beszéljétek meg! feladatai alapján.	Aki Istent választja: Ruth története, 16. o.
Feldolgozási javaslat	Csapatmunka: 2 csapatban érveket gyűjteni: 1. a külföldre költözés mellett, 2. a külföldre költözés ellen. (Ha túl nagy a csoport létszám, akkor több csapatban is dolgozhatnak a tanulók, de egyenlő számú mellette és ellene érvelő legyen.) Fontos, hogy az érvek most elsősorban ne vitára, hanem egymás meghallgatására ösztönözzenek. Beszélgetés: Kinek a családjából, ismeretségi köréből élnek külföldön? Miért mentek el? stb. Ki vágyakozik a tanulók közül külföldre? Miért? 2. Aranymondás: <i>„Mert ahová te mégy, odamegyek, ahol te megszállsz, ott szállok meg én is. Néped az én népem, és Istened az én Istenem.”</i> (Ruth 1,16)	íróeszköz, papír
Munkáltatás	Munkafüzet 1. feladata – egyénileg, majd páronként megbeszélni.	MFEI Aki Istent választja: Ruth története, 14. oldal 1. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Film Ruth könyvéről:

<https://www.youtube.com/watch?v=6slK32n-wsk>

<https://www.youtube.com/watch?v=m2B2KrKKAfc>

Letölthető képsorok:

<http://www.freebibleimages.org/stories/?book=Ruth>

Imádságra nevelés:

A te döntésed 1. Előkészítés: Döntéshelyzetem Feladatutastítás:	<table> <tr> <td>műfaj</td><td>közbenjáró</td></tr> <tr> <td>megfogalmazás</td><td>egyik társ által megadott téma kapcsán a</td></tr> </table>	műfaj	közbenjáró	megfogalmazás	egyik társ által megadott téma kapcsán a
műfaj	közbenjáró				
megfogalmazás	egyik társ által megadott téma kapcsán a				

• Vegyetek valamennyien egy-egy papírcsíkot. • Gondolj arra, hogy van-e most valami, amiben döntened kell, de nem nagyon tudod még, hogy mit tegyél. Isten segítséget tud adni ahhoz, hogy jól dönts. Most a segítségét fogjuk kérni. • Ezért kérek, hogy a papírcsíkra írd fel azt a témát, ami eszedbe jutott. Ne konkrétan írd le, hogy más ne tudja kitalálni, hogy miről van szó.Pl. Elmondani vagy nem elmondani. Megtenni valamit vagy nem megtenni. stb. • A papírcsíkokat tegyük bele egy kosárba/kalapba/kidertojásokba. • Mindenki húzzon egyet. • Keress magadnak egy nyugodt helyet a teremben. 2. Imádkozás: Olvasd el a papírcsíkot, és imádkozz magadban azért, hogy a csoporttársadnak segítsen Isten abban a döntésben, amit felírt. Ha készen vagy, akkor ülj a helyedre.	imádkozás	hittanos magában
	csoport	magában
	felosztása	nincs
	kapcsolódás	TK 16. o. döntéshelyzetek
	hely	óra vége
fejlesztési terület hittanosok	hittanoktató eszközök	közbemjárás
		• saját imatémát fogalmaz meg írásban • egy másik társáért imádkozik magában
		eszközöket előkészít
		• papírcsíkok • íróeszköz • kosár/kalap/kidertojásfigurák

Dramapedagógiai ötlet: „AHOVA MÉSZ, ODA MEGYEK...”

Egy illusztráció ahhoz, hogy Ruth hogyan kötötte oda az életét Naomiéhoz. Osszuk a csoportot párokba, figyeljünk arra, hogy a párok nagyjából azonos magasságúak legyenek (lehetnek vegyes párok is). Álljanak egymás mögé, ugyanarra nézve, majd a négy madzaggal kössük össze a testrészeiket úgy, hogy kb. 40-50 cm madzag legyen szabadon köztük. (Jobb bokát a jobb bokával, bal kezet a bal kézzel, stb.) Feladat: a madzagot próbáljuk mindig feszesen tartani, de ne szakítsuk el! Járjanak körbe a teremben, esetleg lépjenek át egy széken így, majd forduljanak meg (kicsit kell hozzá tekeregni, hogy ne gubancolódjanak össze a madzagok), és most a volt vezető kövessen, menjenek vissza az útvonalon. Milyen volt így a másikhöz köte lenni? Miben korlátozott? Tudunk-e olyan helyzetet mondani, amikor az emberek szándékosan egy másikhöz kötik magukat? (Pl. hegymászók) Miért teszik? Mi az előnye, mi a veszélye?

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat:

- Elímelek
- Naomi
- Orpá

2. feladat:

- a) Naomi vagy a fiúk válasza Elímelek mondataira
- b) Betlehem lakóinak válasza Naomi mondataira
- c) Ruth válasza Orpá kijelentésére

3. feladat:

Elímelek: reményvesztett, nem kitartó, rossz döntést hozott, jobb megélhetést keresett, új hazát választott, Isten nélkül döntött

Naomi: új hazát választott

Ruth: jó döntést hozott, új hazát választott, Isten mellett döntött, hűséges

3. ÉZSAIÁS PRÓFÉTA ELHÍVÁSA

(Ézs 6)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

Dr. Karasszon Dezső: Ézsaiás könyvének magyarázata. in. J. K., 1995, Kálvin Kiadó.

Rózsa Huba: Az Ószövetség keletkezése. Budapest, 1986, Szent István Társulat.

Soggin, J. Alberto: Bevezetés az Ószövetségbe. Budapest, 1999. Kálvin Kiadó.

Westermann, Claus: Az Ószövetség teológiájának vázlata. Budapest, 1993, Ráday Kollégium.)

Isten soha sem hagyja magára népét. Egyrészt gondviselő szeretetével folyamatosan jelen van, másrészt mindig kiválasztott magának embereket arra a feladatra, hogy az üzenetét továbbadják.

Próféta fogalma:

A prófétákat Isten hívta el és küldte el. A legfontosabb feladatuk az volt, hogy Isten üzenetét meghallják és továbbadják. Folyamatosan figyelmeztették Isten népét, ha letértek az útról. Sokszor néven nevezték a bűnöket. Az igaz próféták mellett azonban megjelentek a hamis próféták, akik a címzettek igényeihez alakították az üzenetet. Vannak olyan próféták, akiknek az elhívása egész életre szólt. (Illés) De Isten hívott el úgy is embereket, hogy csak egy üzenetet kellett nekik továbbadni, és előtte és utána is más életmódot folytattak. (Például Ámós, aki pásztor és fügetermesztő is volt.) A próféták köré tanítványok csoportosultak. (1Kir 18,13) Prófétanőkkel is találkozunk a Szentírásban. (Mirjam, 2Móz 15,20)

Az ószövetségi prófétálás történetében három korszakot különböztetünk meg:

1. Izráel államalapításától a Kr. e. 8. századig tartó időszak.

Ebben a korszakban élt Sámuel, Illés, Elizeus. Életükről több történet is szerepel a Szentírásban. Próféciaik nem maradtak fenn írásban. Gyakran csodás események kísérik ezeknek a prófétáknak az életét. Gyakran kerültek az uralkodóval összeütközésbe. Sokszor a társadalmi igazságtalanság ellen léptek fel. De kül-és belpolitikai kérdésekben is hallatták Isten hangját.

2. Kr. e. 8. századtól a babiloni fogság koráig.

Keveset tudunk azoknak a prófétáknak az életéről, akik ebben a korszakban éltek. Sokkal inkább a próféciaik maradtak fenn. A fogság előtti próféták üzenetében újra és újra megjelenik a nép bűn miatti bírálata.

3. Fogság után a prófétai mozgalom végéig (1-2 évszázaddal a babiloni fogság után)

A fogság után kevés prófétáról tudunk a Szentírás lapjain. Üzeneteik központi mondanivalója a templom újjáépítése és néhány rituális kérdés.

Keresztelő Jánost prófétának tartották. Az Újszövetség lapjain találkozunk Agabosz prófétával (Apostolok cselekedetei 11,28) A Korinthusi levél szerint a próféták feladata: építeni, bátorítani, vigasztalni. (1Kor 14,3)

Ézsaiás próféta személye:

Ézsaiás próféta könyvét nem egy személy írta. A tulajdonképpeni Ézsaiás próféta (az úgynevezett Protoézsaiás) Ézsaiás könyvének 1-39. fejezeteiben szerepel. Apja neve: Ámóc

(1,1). Nős volt. Felesége a megnevezése szerint: „prófétanő”. (8,3) Gyermekeinek jelképes neve van, amely üzenetet hordoz. Ézsaiás több király uralkodása alatt volt próféta: Uzzijás, Jótám, Áház és Ezékiás. Jeruzsálemből származott. Az uralkodó osztályhoz tartozott, (7,1) Ezékiás király elküldetett érte, elfogadták az üzeneteit, nem ütközött ellenállásba a mondanivalójával. (37,1)

Működésének ideje:

Uzzijja király halála: halála időpontja kb. Kr. e. 740-735 között.

Próféciai: nagyrészt politikai prófeciákat mondott. Egyik kulcsfogalma a hit. A megmaradáshoz szükséges a hit, vagyis az, hogy az ember visszatérjen az élő Istenhez.

Elhívás:

Hagyományosan ezt a fejezetet (Ézs 6.) a próféta elhívási történetének tartják, mert ez az összefoglaló cím. Ha összevetjük az 1. rész 1. versével, akkor kiderül, hogy Ézsaiás korábban is prófétált már, Uzzijás életében. Ezért ezt a történetet inkább egy különleges megbízatásra való elhívás történetének lehet tekinteni. Szolgálatát Kr. e. 701-ig tartott, Jeruzsálem ostromáig.

Egy látomást ír le ez a fejezet. Isten királynak látja Ézsaiás. Isten a Szentek Szentjében trónol. Isten szentségét megérezve Ézsaiást félelem fogja el. Tisztátalannak látja az életet. Szimbolikus cselekmény történik: Isten angyala megtisztítja a prófétát. Nem önmagától lesz szent, az Isten, hanem az által, hogy Isten megtisztítja. A tisztulás útja pedig a bűnbocsánat. A parázs mintegy elégeti a bűnt. A tisztulás után következik csak a feladatra küldetés.

Próféciaiban szereplő fogalmak:

trón: „Azonnal elragadtattam lélekben, és íme, egy trónus állt a mennyben, és a trónuson ült valaki.” (Jel 4,2) Isten uralkodásának a helye.

szeráf: Isten trónja körüli angyalok, akik Isten dicsőségét zengik.

szent: Elkülönített Isten számára. Isten szent. Minden olyan tárgy szent, amely a kultuszt szolgálja.

trishagion: A háromszor szent Isten abszolút szentségének a kijelentése, amely az egész könyvben visszhangzik.

füst: „A szentély megtelt füsttel Isten dicsőségétől és hatalmától, és senki sem mehetett be a szentélybe, míg be nem teljesedett a hét angyal hét csapása.” (Jel 15,8)

tisztátalan ajkú: A szentséges közelsége miatt, vele összehasonlításban az ember tisztátalannak tűnik akkor is, ha minden tisztasági törvényt megtart.

Isten megtisztítja a próféta ajkait és azáltal tisztává teszi arra, hogy leplezze le a népe bűneit, és a nevében hirdesse a népének számára, hogy az ÚR ítéletet tart népe fölött, amiért akarnak Istenhez térni.

parázs: kultuszban az oltáron volt (3Móz 16,12)

oltár: áldozat bemutatására szolgáló szent hely.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(*Felhasznált irodalom:* Wegenast, Klaus, Religionsdidaktik Sekundarstufe I., Stuttgart, 1993. 99.)

Isten hívása az Ószövetségben című témakör ebben a leckében konkrétan megjelenik. Az identitásért való küzdelemben fontos lépés, hogy a serdülő mások szemével látja magát. Itt Isten szemén keresztül tekinthet magára. Isten egy feladatra keres valakit és Ézsaiás ezt a nehéz feladatot önként vállalja. Az ifjúkori lelkesedés nem a feladat nehézségére tekint, hanem a kihívásra. Ez jellemző erre a korosztályra, amikor úgy érzi, hogy nincs számára lehetetlen. Vannak fiatalok, akik mindenben lelkesen részt vesznek. Ha számára hiteles

személy kínál fel feladatot, akkor Ézsaiással együtt mondják: „Itt vagyok, engem küldj!” (Ézs 6,8). Rájuk lehet támaszkodni a csoportfeladatokban, egy-egy szolgálatban. Fontosnak érzik magukat, értékesnek ettől, és erősödik az önállóságuk. Az önállósodás felé nagy lépés az önként vállalt feladat, már nem a szülők, nem a tanárok mondják meg, hogy mit kell csinálni, hanem a felkínált lehetőségek közül ő maga választ. A vallástanáron, a gyülekezeten nagy a felelősség, hogy tárjunk fiataljaink elé olyan feladatokat, amiben önként részt vehetnek. Ahol működik a cserkészlet, ott az nagy mértékben hozzásegíthet ehhez. A hitük fejlődésében is nagy lépés lehet, ha a feladatot Istentől kapottnak élik meg, azaz Istennek szüksége van rájuk, és érdemes keresnie azt, amit Ő szeretne rábízni.

Ezen az órán elsősorban a lelkes, feladatra önként jelentkezőket szólítjuk meg, bátorítjuk. A vonakodókhoz majd Jeremiás próféta kapcsán fogunk inkább szólni. A valláspedagógiában nem célunk mindent egy órán elérni. Nem egyszeri alkalom áll a rendelkezésünkre, hanem egy folyamat. Ennek a folyamatnak a kézbentartója a vallástanár, akinek egyszerre kell nevelni, tanítani, értékelni, tanácsot adni, és mindezekben figyelembe venni a csoport összetételét.

Ézsaiás próféta elhívása egy látomás. A látomás szimbolikus jelentését már az elvont műveleti gondolkodással jól megértheti a tanuló. Fontossá lehet számára a kiválasztottság érzése, és az, hogy valami olyanba tekinthet bele, amire mindenkit hív Isten, de mégis titok, mint a Szentek szentje.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Ézsaiás személyén keresztül meglátni, hogy az Isten világába betekintés feladatot ad.

Kognitív cél: Ézsaiás személyén keresztül meglátni, hogy az Isten világába betekintés feladatot ad.

Affektív cél: Küldetés érzelmi hátterének a feltárása.

Pragmatikus cél: Keresse, hogy neki milyen feladatot adhat Isten.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Én küldelek (játék) A csoportnak körbe kell állni. Egy önként jelentkező beáll csukott szemmel, háttal valaki elé, aki egy határozott mozdulattal (a vállánál fogva) elindítja egy általa választott irányba a körön belül. Mikor odaérne ahhoz, akinek „küldték”, ő gyengéden megállítja, és hasonló módon tovább küldi valaki másnak. Fontos, hogy a küldött szeme csukva legyen! Jó, ha minél többen kipróbálhatják ezt a játékot. Végül beszéljük meg, hogy ki hogyan érezte magát. Mennyire bízott meg abban, aki „küldte”? Mennyire bátran, határozottan indult el csukott szemmel az ismeretlen cél felé?	
Feldolgozási javaslat	Beszélgetés Ki és mit szokott rájuk bízni? Kinek milyen feladatai vannak	TK 3. lecke: Ézsaiás próféta

	otthon, vagy másutt? Milyen feladatokat vállalnak szívesen? TK 18. o. Gondold végig! Beszéljétek meg! Bibliai történet Ézsaiás elhívásának történetét a hittanoktató elbeszélése alapján ismerjék meg, ehhez segít a TK18-19. o.	elhívása, 18. oldal
Munkáltatás	Páros munka Munkafüzet 1. feladata. RÉ 399. d.: Imhol vagyok, édes Uram... Am: „Itt vagyok, engem küldj!” Ézs 6,8	MFEI 3. lecke, 15. oldal 1. f. vagy MFGY 3. lecke, 12. oldal 1. f.
Házi feladat	Munkafüzet 3. feladata.	MFEI 3. lecke, 16. oldal 3. f. vagy MFGY 3. lecke, 13. oldal 3. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Élménypedagógiai játék: KÜLDETÉS

Szükséges eszközök: Újságpapírok, ragasztó, üveggolyó, 2-3 szék

Időigény: 30 perc

Típus: Együttműködési

Teológiai kapcsolódás: Isten küldetést ad a keresztyén embernek.

Szabály:

- Mindenkinek részt kell venni a játékban.
- Nem eshet le a földre a golyó.

Tudnivaló:

Akkor lehet a legkönnyebben megoldani a feladatot, ha az újságpapírokból csöveket alakítania ki. A feltekert újságpapírból tartóvázat lehet alkotni.

Kerettörténet:

Egy tengerentúli faluban egy ismeretlen betegség ütötte fel a fejét. Nagyon súlyos, és nagyon fertőző. Egy orvoscsoporthoz kutatásba fogott, és megtalálta az ellenszert. Ők a faluban vannak, ki nem jöhetnek onnan. Elfogyott az összes ellenszer, újat kell gyártani. Egyetlen összetevő azonban nem található meg a faluban. De nálatok van. (golyó) Ezt el kell juttatnotok a faluba. Nincs más eszközötök, csak néhány újságpapír, ragasztó, és néhány kidőlt fa (székek). Nem érhetek az összetevőhöz, mert akkor megsemmisül. Szállítóeszközt kell gyártanotok. Elindítani az összetevőt, és eljuttatni. Mivel az összetevő illékony, csak rövid időtök van arra, hogy megmentsetek a falut.

Megbeszélés:

- I. Tények: Sikerült-e teljesíteni a küldetést? Mi volt a küldetésetek?
- II. Érzések: Éreztél-e felelősséget a megmentésért? Milyen érzés, hogy sikerült a küldetés? Mit éreztél a játék közben? Elégedett vagy-e? Szeretted-e a feladatokat? Jól érezted-e magad a játék közben? Mi okozott örömet, mi okozott bosszúságot?

- III. Tapasztalat: Mit tanultál meg magadról? Mi tapasztaltál meg arról, hogy mit jelent a küldetés neked?

Drámapedagógiai ötlet: FELKÉSZÍTŐ SZERTARTÁS

Kulcsmotívum: parázs érintése az ajakhoz.

Játsszunk el felkészítő/beavató szertartásokat! Lovaggá ütés, tengerész bedobása a vízbe az egyenlítőhöz érve, gólyaavatás, új diákok/tanárok fogadalmatétele, stb.) Eljátszhatjuk egyszerű, stilizált formában, vagy állóképekben is. Az avatottakat kérdezzük meg: hogyan érezted magad előtte, utána, közben? Kössük össze az angyalal és a parázzsal, keressük meg az igéből, hogyan érezte magát Ézsaiás előtte, közben, utána? Mire készítették fel, mire "avatta" fel ez a szertartás a prófétát?

4. JEREMIÁS PRÓFÉTA ELHÍVÁSA

(Jer 1)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS:

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Jagersma, H: Izráel története az Ószövetségi korban. Budapest, 1991, Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya.

Rózsa Huba: Az Ószövetség keletkezése. Budapest, 1986, Szent István Társulat.

Westermann, Claus: Az Ószövetség teológiájának vázlata. Budapest, 1993, Ráday Kollégium.)

Az Ószövetség másik nagy prófétája Ézsaiás mellett: Jeremiás. Őrá is ugyanúgy érvényesek az Ézsaiás kapcsán elmondott általános jellemzők.

Próféta fogalma:

A prófétákat Isten hívta el és küldte el. A legfontosabb feladatuk az volt, hogy Isten üzenetét meghallják és továbbadják. Folyamatosan figyelmeztették Isten népét, ha letértek az útról. Sokszor néven nevezték a bűnöket. Az igaz próféták mellett azonban megjelentek a hamis próféták, akik a címzettek igényeihez alakították az üzenetet. Vannak olyan próféták, akiknek az elhívása egész életre szólt. (Illés) De Isten hívott el úgy is embereket, hogy csak egy üzenetet kellett nekik továbbadni, és előtte és utána is más életmódot folytattak. (Például Ámós, aki pásztor és fügetermesztő is volt.) A próféták köré tanítványok csoportosultak. (1Kir 18,13) Prófétanőkkel is találkozunk a Szentírásban. (Mirjam, 2Móz 15,20)

Az ószövetségi prófétálás történetében három korszakot különböztetünk meg.

1. Izráel államalapításától a Kr. e. 8. századig tartó időszak.

Ebben a korszakban élt Sámuel, Illés, Elizeus. Életükről több történet is szerepel a Szentírásban. Próféciaik nem maradtak fen írásban. Gyakran csodás események kísérik ezeknek a prófétáknak az életét. Gyakran kerültek az uralkodóval összeütközésbe. Sokszor a társadalmi igazságtalanság ellen léptek fel. De kül-és belpolitikai kérdésekben is hallatták Isten hangját.

2. Kr. e. 8. századtól a babiloni fogság koráig.

Keveset tudunk azoknak a prófétáknak az életéről, akik ebben a korszakban éltek. Sokkal inkább a próféciaik maradtak fenn. A fogság előtti próféták üzenetében újra és újra megjelenik a nép bűn miatti bírálata.

3. Fogság után a prófétai mozgalom végéig (1-2 évszázaddal a babiloni fogság után) A fogság után kevés prófétáról tudunk a Szentírás lapjain. Üzeneteik központi mondanivalója a templom újjáépítése és néhány rituális kérdés.

Keresztelő Jánost prófétának tartották. Az Újszövetség lapjain találkozunk Agabosz prófétával (Apostolok cselekedetei 11,28) A Korinthusi levél szerint a próféták feladata: építeni, bátorítani, vigasztalni. (1Kor 14,3)

Jeremiás személye:

Kr. e. 650 körül született. Papi családból származott, Benjámin területén található Anátótnban élt, Jeruzsálemtől mintegy 7 km-re. Elhívása Jósias király uralkodásának 13. évében történt. Kr. e. 627-ben.

Kb. 23 éves korában hívta el őt az Úr prófétai szolgálatra. Egyiptomba vitték. Volt egy írnoke: Báruk.

Nagyon sok vádaskodás és bírálat érte. Politikai beállítottsága miatt sok ellensége lett. Élete többször veszélybe került. Jeremiás a politikai semlegességet hirdette.

Jeremiás elhívásának fontos kifejezései:

Isten ismer:

Az „ismertelek” szó az elhívásra vonatkozik. Ugyanezzel a kifejezéssel találkozunk Ámós 3,2-ben és Hóseás 13,5-ben. Nem egyszerű ismeretről van szó, hanem az Úristeni szolgálatra való kiválasztásáról, elrendeléséről.

Isten megszentel:

Ezt erősíti meg a „megszenteltek” (5. v.) kifejezés, ami azt jelenti, hogy Isten elkülönítette a prófétát egy feladatra.

Megérint:

Isten az elhívást egy szimbolikus cselekedettel erősíti meg, megérinti a próféta ajkait, ami arra utal, hogy Isten adja majd a próféta szájába szavakat. Ezzel cseng egybe az, amit Jézus mond, hogy a Szentlélek majd megadja a megfelelő szót, amikor erre szüksége lesz. (Mk 13,11)

Prófétai ellenkezés:

A Bibliai lapján találkozunk számos történettel, amelyben Isten elhív egy prófétát, de az nem akarja elfogadni a megbízatást, és különféle okokra hivatkozik (pl. Jónás). Jeremiás szerint a prófétai hivatásban akadályt jelent a fiatal kora. De ez nem számít Isten előtt. Nem az ember képességei számítanak, hanem Isten, aki minden hiányosságot ki tud pótolni.

Prófétai hivatás nehézsége:

Nem véletlen, hogy a prófétául elhívottak sokszor ellenkeztek. Hiszen tudták, hogy az elhívással együtt sok nehézségre is számíthatnak. Nem fogják szeretni és elfogadni őket. Sokakat börtönbe vetettek, meghurcoltak, mert nem az uralkodó szerint elfogadhatónak tartott véleményt hangoztattak. Az sem tetszett sokaknak, ha a bűneiket megnevezte a próféta, vagy ha a tetteik várható negatív következményére hívta fel a figyelmet. Miután Isten elhívta Jeremiást, azonnal tudtára adta, hogy nehézségekre számíthat, ellenállásra.

Látomások:

Jeremiásnak elhívása közben két látomása van:

1. Egy mandulavesszőt lát. Ámós 8, 1-3-ra emlékeztet.

A héber nyelven szójáték van a mandulafa (saked) és a virraszt, gondja van valamire ige (soked) között. A mandulafa az, amelyik tavasszal legelőször kezd rügyezni.

2. Gőzölgő üst. Az északi irány mindig veszélyt jelentett Isten népe számára. Mind az asszír, mind a babiloniak észak felől támadtak Júdára.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(*Felhasznált irodalom:* Jelenits István, Fiatalokkal a hit vándorútján, in: Mozaik II. Válogatott tanulmányok segítőknek az ifjúság és a sport témaköréből. Budapest, 2004.)

Szintén az Isten hívása az Ószövetségben című témakör része ez a lecke. Már Ézsaiásnál áttekintettük, hogy milyen fontos, hogy a tanuló érezze, Isten feladatot akar rábízni. Jeremiás példája szemléletesen mutatja meg, hogy a vallásos hagyományból érkező fiatalnak vannak kérdései, kétségei azzal kapcsolatban, hogy Isten tőle is vár-e valamit, és hogy ő alkalmas-e arra. Lehetőséget ad ez a lecke arra, hogy feltérképezze a fiatal a saját vallásos hátterét. Akik hittanoktatásban részt vesznek valamilyen módon kötődnek az egyházhoz, szülők, nagyszülők, egy keresztele révén. Jó ezt tudatosítani bennük, de lehetnek a csoportban olyanok is, akinek nincs ilyen kapcsolata a családjában, hanem barátok hívására, saját

döntéssel van jelen. Az ő számukra ott van bátorításként Jósias példája, aki a rossz hagyományt megtörve, mert újat kezdeni Isten erejével. „Ma egy gimnazista korú... többnyire még nem önálló személyiség. ...Normális esetben körülveszi a család, esetleg más közösség anyaméh burka. Tagjai: lelkes vagy lázadó, esetleg épp közömbösségükkel lázadó tagjai egy hívő (vagy nem hívő) közösségnek. Az igazi személyes állásfoglalásra épp tizenéves kora végén vagy annál is később „születik meg”. Ez teszi hitének nevelését igazán bonyolult feladattá.”

A tanuló megéli az elvárásokat a családban, az iskolában, talán még a gyülekezetben is. Korosztályi sajátosságként tiltakozik a feladatok ellen. Arra hivatkozik, hogy ő még nem felnőtt, még gyerek – persze elsősorban ilyenkor – amikor pedig valami számára kedvezőt szeretne elérni, akkor már váltig azt állítja, hogy ő nem gyerek, már nagy. Ezt a kettősséget, már nem gyerek, még nem felnőtt, éli meg Jeremiás, amikor fiatalságára hivatkozva nem akarja vállalni a prófétai szolgálatot. Ez az a pont, ahol a vonakodókat, háttérbe húzódotkat megkérdezhetjük, hogy ők miért nem vállalnak szívesen feladatot. Lehet egyszerűen a kényelem az oka, de lehet bizonytalanság, félelem, önbizalomhiány, a „nekem úgyse sikerül” érzése. Ez utóbbiakat erősítheti meg Jeremiás példája, amikor nem a saját erejéből kell kiállnia, hanem Isten adja szájába az igéjét.

Nehéz a tanulóknak beszélni ezekről az érzéseikről. A beszélgetés csoport méretétől is függ, meg a csoporttagok közti kapcsolattól. Ha sikerül bizalmi légkört teremteni, akkor fontos megosztások színtere lehet ez az óra. Ha a vallástanár tapasztalata szerint nehezen szólnak meg ilyen személyes dolgokról egymás előtt, akkor inkább egyéni, meditatív feladatként adjunk teret annak, hogy végiggondolják, milyen háttérből, milyen feladatra hívja őket Isten.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Jeremiás személyén keresztül megismerni, hogy Isten többféle embert többféle módon hív el.

Kognitív cél: Jeremiás személyén keresztül megismerni, hogy Isten többféle embert többféle módon hív el.

Affektív cél: Feladatvállalás érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus cél: Bátorítás, hogy ha nehéznek tűnik is Isten szavát követni, akkor is merje megtenni.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Szituációs játék A TK 21. oldalán lévő kép és Gondold végig! Beszéljétek meg! alapján. Beszélgetés A TK 22. oldalán lévő képről válasszanak egy mondatot, ami őket leginkább jellemzi, ha valami feladat, kihívás előtt állnak. Mikor, miért szoktak tiltakozni egy-egy rájuk bízott feladat ellen?	TK 4. lecke: Jeremiás próféta elhívása, 21. oldal

Feldolgozási javaslat	Bibliai történet A vallástanár színes elbeszélése alapján ismerje meg Jósias és Jeremiás korát, egy királyi és egy papi családban felnövő fiatal útját, lehetőségeit, az öröklött hivatás továbbvitelének nehézségeit, ill. az automatizmusát. Ezen keresztül világítsa meg Jeremiás és az Úr párbeszédét. Páros munka TK 22. oldalán lévő kép alapján olvassák el az említett párbeszédet! A 21. oldalon lévő kép alapján melyik jellemző Jeremiásra?	TK 4. lecke: Jeremiás próféta elhívása, 21. oldal és 22. oldal
Munkáltatás	Bibliai megbízások: Munkafüzet 1. és 2. feladatai. Aranymondás: „Ne mondd, hogy fiatal vagy, hanem menj, ahova csak küldelek...” (Jer 1) Ének: Jöjj, az Úr, vár reád	MFEI 4. lecke: 17. oldal 1. és 2. f. vagy MFGY 4. lecke 14. oldal 1. és 2. feladat TK énekgyűjtemény 6. ének
Házi feladat	Munkafüzet 3. feladata.	MFEI 4. lecke: 18. oldal 3. f. vagy MFGY 4. lecke: 15. oldal 3. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Film Jeremiás életéről:

<https://www.youtube.com/watch?v=7PTC7oDVrU8>

<https://www.youtube.com/watch?v=CKjKNonPKgA>

Letölthető képsor:

<http://www.freebibleimages.org/illustrations/jeremiah-scroll/>

Imádságra nevelés:

Szituációs imádságok Jeremiás élethelyzeteiben	
1. Előkészítés	
Feladatutatisítás:	
- Nézzük végig a TK 23. oldalán lévő képeket. - Válassz egyet az ábrázolt élethelyzetek közül.	
műfaj	többféle
megfogalmazás	kiscsoportok írásban
imádkozás	közösen
csoport felosztása	képek alapján (TK 23. o.)
kapcsolódás	TK 23. o. 5. f.
hely	óra vége

• A rádiódat tedd a kiválasztott rajzra. • A kiválasztott rajzok alapján alkossunk kiscsoportokat. 2. Imádság megfogalmazása A kiscsoportokkal fogalmazzatok meg írásban azt az imádságot, amelyet Jeremiás mondhatott abban az élethelyzetben. 3. Megbeszélés Feladatutasítás: A csoportból egy valaki olvassa fel az imádságot. Beszéljük meg. (Ahol szükséges, ott lehet korrigálni.) 4. Imádkozás A hittanoktató a megírt imádságok nyomán imádságot mond a hittanosok nevében.	fejlesztési terület	sztuációhoz kapcsolódó imádság
	hittanosok	• képeket választanak • kiscsoportokat alkotnak • imádságot írnak
	hittanoktató	hittanosok imádságai alapján fogalmaz meg imádságot
	eszközök	• tankönyv • lapok • íróeszköz

Drámapedagógiai ötlet: EGY MINDENKI ELLEN

„Egy mindenki ellen” – a csoport létszámától függően adjunk pár embernek/mindenkinek egy-egy állítást, ami igaz. (Pl. húzunk két vonalat a táblára és a rövidebbre azt mondjuk, hogy rövidebb, vagy a terem fala fehér színű, vagy a ló gyorsabban fut a malacnál, stb.) Ezután rendezzünk rövid „vitákat”: az állítást képviselő egy tanulónak a csoport többi tagjával szemben kell képviselnie a véleményét, míg mindenki más az ellenkezőjét állítja (nem az a vonal rövidebb, a terem színe piros, stb.) Próbáljanak érvelni, lehetőleg személyeskedés nélkül, de egy kicsi talán bele is fér. Viszonylag hamar állítsuk le a gyakorlatot, épp csak melegedjenek be, majd jöjjön is a következő. Ha mindenki végzett, beszéljük meg, mi történt! Annak ellenére, hogy csak játék volt bosszantott-e, hogy butaságot mondtak a többiek? Elbizonytalanodtál-e az igazaddal kapcsolatban? Könnyű volt-e érveket találni (mindkét fél esetén)? Milyen érzéseid támadtak a vita közben? Mutassunk rá, hogy Jeremiás is így képviselte magányosan mindenkivel szemben az ÚR igazságát.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat:

Parittyával kezemben győztem le emberem.	Dávid
Legifjabb tanítványként evangéliumot is írtam.	János
Testvéreim irigykedtek, mert szép köntösöm volt.	József
Fiatalon lettem király, templomot újíttam.	Jósiás
Ifjúként kövezők ruháit őriztem.	Saul (Pál apostol)
Pál apostol tanítványaként leveleket is kaptam.	Timóteus
Papcsaládból származom, Isten megszólított.	Jeremiás

5. BESZÉLGETÉS JÉZUSSAL: NIKODÉMUS

(Jn 1–16)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség theológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.

Wilckens, Ulrich: Das Evangelium nach Johannes. Göttingen, 1998, Vandenhoeck and Ruprecht in Göttingen.

<http://www.joosandor.hu/predikacio/1950-10/jezus-es-nikodemus>;

http://biblia.hu/a_biblia_a_magyar_kepzomuveszetben/nikodemus)

Farizeus: Nikodémus farizeus volt, egy kegyességi irányzat képviselője. Mozgalmuknak az volt a célja, hogy Isten számára elkülönített, szent néppé váljanak. A farizeus szó eredeti jelentése: elkülönülő. A szentség számukra Isten parancsolatainak pontos ismeretét és megtartását jelentette. Írástudóik rendszeres magyarázták a Tórát a zsinagógai istentiszteleteken és a farizeusi iskolában. Hittek a gondviselésben, a végső igazságszolgáltatásban, a túlvilágban, a feltámadásban. Várták a Messiást. Az Újszövetségben a farizeusság megítélése a törvényeskedés miatt negatív. Jézus elítélte őket, mert eltértek a törvény eredeti értelmétől, és a betűkhöz ragaszkodnak. Végül egészen Jézus ellen fordultak, és szándékukban állt Őt megölni.

Nikodémus személye: A zsidó nagytanács tagja volt. A Jézussal való beszélgetés nagy hatást tett Nikodémusra, bár a beszélgetésből ez nem derül ki egyértelműen. Amikor Jézus a nagytanács elé kerül (Jn 7,50 kk), Nikodémus Jézus mellé állt, emlékeztette arra a nagytanácsot, hogy a kihallgatás nélkül nem lehet elítélni senkit. Ezzel felvállalta azt is, hogy a társai ellene fordulnak, mint ahogyan meg is tették. Végül, amikor Jézus meghalt, a bebszalzsamozásához nagyon nagy mennyiségű mirhából és aloéból készült kenetet hozott, 100 fontnyit (33 kg).

Újonnan/felülről születni: Jézus által használt kifejezés jelentheti azt is, hogy újonnan születni, de azt is, hogy felülről születni. Jézus szavai alatt Nikodémus egyértelműen az ismételt testi megszületést érti. Jézus a Lélektől születést említi, ami a felülről való születésre, Isten Szentlelkétől való újjászületésre vonatkozik. A születésre vonatkozó ige passzívban szerepel. (Ez az úgynevezett passivum divinum, azaz Isten a cselekvő)

János 3,16: A Szentírás központi mondanivalója. Istennek a bűnbe esett teremtet világ iránti szeretetéről szól. Arról a szeretetről, ami Jézus Krisztusban testesült meg. A vers a bűnbocsánatról szól, miközben nem szerepel benne a bűn fogalma.

Ez az egyetlen eset, amikor Jézus egy farizeusi írástudóval való beszélgetésben úgy tanít, hogy beszélgetőpartnerével nem kerül kezdettől fogva konfliktusba.

23-25. v. Ezek a versek vezetik be a beszélgetést. A páskaünnep közeledtével Jeruzsálem városa tele van zarándokokkal, közöttük olyanok, akik már látták Jézus csodáit, és ennek a hatására hitre jutottak. A Jézus nevében hinni kifejezés a misszió kifejezése. (ApCsel 2,38; Mt

28,19) Jézus mindenkit, mint az Atya ismer a szíve szerint. Ez a bevezető a következő beszélgetéshez. Neki nem kell semmiféle tanúskodás Nikodémussal kapcsolatban sem, hiszen látja és ismeri a legbelső gondolatait. Az a kifejezés, hogy Jézus nem bízta magát rájuk szó szerint azt jelenti, hogy Jézus nem hitt nekik.

Jézus egy emberrel beszélget, de ez az egy ember képvisel sokakat, nem csak a saját gondolatait. Ugyanígy Jézus válasza is mindenkire vonatkozik, nem csak arra az egy emberre, aki a zsidók egyik név szerint megnevezett vezetője. Nikodémus háromszor jutott szóhoz a beszélgetés során. A dialógus végül Jézus monológiába megy át. Ez a beszélgetés a keresztyénné válás eseményéről, az újjászületésről szól.

1-2. v. Nikodémus éjjel látogatja meg Jézust. Akkor, amikor rejtve maradhat a társai előtt. Ebből is látszik, hogy a gondolkodása más, mint a társaié. Ez a látogatás ellenpárhuzama annak, hogy Jézust később a halála előtt a tanítványai az éjszaka idején elhagyták. (Jn 13,30) Nikodémus is utal azokra a jelekre, melyekről a fejezetet megelőző versekben szó volt. Vagyis a csodákra, melyekkel Jézus a tanításait megerősítette.

3. v. Jézus válasza nem Nikodémus bevezető mondatára vonatkozik. Nikodémus Jézusról beszélt, míg Jézus az emberekről. Illetve, ha a megelőző versekre gondolunk, amiben arról van szó, hogy tudta, hogy mi lakik az emberben (Jn 2,25), akkor ez azt jelenti, hogy Jézus belelátott Nikodémus gondolataiba, és nem a kimondott szavakra, hanem a ki nem mondott gondolatokra reagált. Az Istennel való kapcsolatáról szól. Isten országáról úgy beszél itt Jézus, ahogyan korábban nem. Az újjonnan születést említi. Az „újjonnan születni” (görög) kifejezés nem csak egy időbeli eseményre vonatkozik, hanem az esemény kiváltójára is, Istenre. Az „újjonnan születni” kifejezés azt is jelenti, hogy felülről születni. És ebben az esetben ez az ember cselekedetéről az Isten cselekedetére irányítja a figyelmet.

4. v. Nikodémus kérdéséből látható, hogy az ő értelmezésében a hangsúly az időbeliségre vonatkozik, az ismételt megszületésre.

5-8. v. Az az újjászületés, amiről Jézus beszél, a Szentlélektől való megtérésre vonatkozik. Az az újjászületés, melyről Jézus beszél, az Isten kegyelméből következik be, az Ő ajándéka, amely során Isten cselekszik. Ahogyan nem az ember dönti el a szél irányát, úgy az újjászületés is Isten kezében van.

9-11. v. A beszélgetés az üdvösségről szól. (Isten országának a meglátásáról János 3,3) Nikodémus ennek az elnyerésére kérdez rá. A nép vallási vezetője hogyhogy nem tudja, hogy hogyan találhat az ember Istene. Hogy lehet így a nép vezetője?

13. v. Ekkor a beszélgetés témája megfordul. Eddig arról volt szó, hogy hogyan találhat az ember Istenhez utat. Mostantól arról lesz szó, hogy hogyan kereste Isten az emberhez az utat. Jézus a testetöltéséről szól és mennybe való újra felemeltetéséről. Ez a kifejezés még három alkalommal fordul elő az evangéliumban. (Jn 8,28; Jn 12,32 és Jn 12,34) Az előrehaladva egyre világosabban beszél a saját haláláról.

14-21. v. Jézus a kereszthalálát és feltámadását hirdeti meg. A pusztai vándorlás során Mózes felemelte a rézkígyót, és ez jelentett menekülést sokak számára. Ez egy előremutató prófétai cselekedet volt, ami ebben az esetben a keresztfeszítésre utal. Jézus „odaadása” a földi életre és a kereszthalálra való odaadást jelenti. Ebben az esetben a világ a teremtett világot jelenti. Joó Sándor a megváltás forrásának nevezi Isten szeretetét. A hagyományos értelmezés szerint az Isten ítélete az idők végén következik be úgy, hogy Isten elválasztja egymástól az igazakat és a bűnösöket (Jn 5,28) Itt azonban Jézus arról beszél, hogy ez az ítélet már

meg történik itt a földön. Aki nem hisz, már itt a földön ítélet alatt van. Ezért maga az üdvösség is már itt a földön elkezdődik akkor, amikor valaki hitre jut. (480. d. „Az örök élet már e földön az enyém lett.”)

Nikodémus később, Jézus halála után előlép a sötétből, és Arimátiai Józseffel együtt ott van Jézus holtteste körül. Pilátustól engedélyt kértek és kaptak arra, hogy Jézus testét levegyék a keresztről. Ők ketten temették el Jézust. Az őskeresztyén hagyomány szerint az első keresztyének között volt Nikodémus pünkösd után.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Vergote: Valláslélektan, Budapest, 2006)

A megtérés témáját szeretné ez a lecke a Nikodémussal folytatott beszélgetésen keresztül megvilágítani a tanulók számára. A vallástanárnak minden csoportban nagy kihívás, hogy eszköze és ne gátja lehessen a fiatalok hitre jutásának.

Érdemes egy kicsit rátekinteni a megtérés valláslélektani hátterére. „Ha az ember csatlakozik egy valláshoz, legbensőbb világa változik meg az Istennel, az emberekkel és a világgal kötött új szövetség által.” Vergote a megtérés öt különböző fajtáját különbözteti meg:

1. Az ébredési megtérés

Már a 19. század végén leírták ezt a megtérést, és a serdülők megtérésének nevezték. Ez nem teljesen állja meg a helyét, noha az a mód, ahogy ez zajlik – a bűnösség tudatosulása, az erkölcsi igény hangsúlya, amikor az egyén ebből a szorongatásból keres szabadulást az üdvösség ígérete által, különösen is válaszol azokra az érzelmekre, amit a kamaszok átélnek. A nagy érzelmi megrendülés, a csoport, a prédikátor olyan erővel hat, hogy drámai ez a megtérés, de éppen ezért gyakran nem mutatkozik tartósnak. (Ilyen típusúak a tömeges evangélizációkhoz kapcsolódó megtérések pl. Billy Graham.)

2. A vallásos megtérés, mint emberi problémák megoldása

A „felcserélés” mint a megtérés egyik fajtája tartozik ide, ami a bizonyos kényszerhelyzetből villámlásszerűen felfedezett kiutat jelenti. Itt bizonyos esetekben a vallás mint pótérték jelenhet meg.

3. A „progresszív” megtérés

Nem minden megtérés történik hirtelen. Jellemző az is, amikor egy hosszabb folyamatban érik meg az új vallásos hit az emberben. Ez fokozatos előrehaladás intellektuális és szellemi területen, amit maga az ember is csodálkozva fedez fel magán.

4. A drámai tapasztalat alapján történő megtérés

Egy megrázó életesemény hatására összeomolhat az ember addigi világképe. Ez a fajta megtérés hasonló érzelmi folyamatokat indít el, mint a határhelyzetekkel kapcsolatosak. Az érzelmi megrendülés hatása kutatók szerint nem bizonyul tartósnak.

5. A „vallásos tapasztalaton” nyugvó megtérés

Ez olyan élmény, melyben az isteni jelenlétet tapasztalja meg az ember akár szeretetélményen, az evangélium olvasásán vagy a kultikus szimbolikán keresztül. Nem előzi meg drámai esemény, hanem Isten valósága jelenik meg a megtérő számára.

A fentiekből látjuk, hogy a serdülők életkori sajátosságaiból adódóan az ébredési megtérés lehet jellemző, ahol még a csoport hatása is elemi erővel vezetheti a fiatalt a megtérésre. Éppen csoport hatására, mivel „uniformizálódni” szeretnének, olyanok is kimondják a

Krisztushoz tartozást, akik még személyes meggyőződésükben nem tartanának ott. Ezt semmiképpen nem szabad alulértékelni, de fontos látnunk, hogy a valláspedagógia szerepe abban van, hogy ne álljon meg ezen a ponton, hanem továbbvezetve egy progresszív folyamatot is átéljen, hogy majd magáénak vallja kamaszkori leköteleződését.

Az újjászületés fogalma a reinkarnáció problémáját is felveti, amiről valamilyen felszínes ismeretük lehet a tanulóknak. Fontos, hogy egyértelmű tanítást adjunk az ő szintjükön arról, hogy amiről Jézus beszél, annak semmi köze a keleti vallásokban megtalálható lélekvándorláshoz. De miközben ezt határozott szeretettel megfogalmazzuk, bátorítsa a vallástanárra a tanulókat kérdéseik feltevésére, ahogy Nikodémus is fel merte tenni Jézusnak azt, amit nem értett, pedig tudnia kellett volna.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a felismertetése, hogy a hit az újjászületés alapja és ez nincs korhoz kötve.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy a hit az újjászületés alapja és ez nincs korhoz kötve.

Affektív cél: Az újjászületés, megtérés érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Tudja megfogalmazni a saját szavaival a megtérést és a megtért ember életének jellemzőit.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Befejezetlen mondat A tanulók a füzetükbe fejezzék be az alábbi mondatokat, majd osszák meg a csoporttal ezeket a mondatokat. (Érdekes egy-egy érdekes kérdésnél elidőzni, vagy ha tényleg fontos, és több időt igényelne a válasz, akkor később visszatérni rá.) – Ha bárkitől bármit kérdezhetnék, akkor X.Y.-t arról kérdezném, hogy... – Ha találkozna Jézussal, azt kérdezném tőle, hogy... TK 24. oldalán Gondold végig! Beszéljétek meg!	TK 5. lecke: Beszélgetés Jézussal: Nikodémus, 24. o.
Feldolgozási javaslat	Szövegelemzés – két nézőpont (páros munka) A párok válasszanak Jézus vagy Nikodémus közül, és már a választott személy helyzetébe lépve olvassák el a TK 24. oldalán a bibliai történetet. Fogalmazzanak egy rövid beszámolót (lehet szóban vagy írásban is) az alábbi szempontok közül választva, vagy előre	TK 5. lecke: Beszélgetés Jézussal: Nikodémus, 24. o.

	beosztva: – Nikodémus elmeséli az éjszakai látogatást Jézusnál – a farizeusoknak – a feleségének – Jézus elmeséli az éjszakai beszélgetést – a tanítványoknak – az Atyának A beszámolók után beszéljük meg, hogy milyen elemek jelentek meg mindegyikben és mi volt az egyedi bennük. Kapcsolódó feladatok: Munkafüzet 1. 2. 3. feladatai. Beszélgetés – Te kinek mondanád el, ha találkozna Jézussal? – Szerinted hogyan történhet ma egy találkozás, beszélgetés Jézussal? – Ha átélted már, akkor meséld el! (Hittanoktató tegyen bizonyosságot a saját megtéréséről a beszélgetés végén. Fontos, hogy ez az alkalom, amikor ennek helye van, hiszen ezzel is mintát adunk a tanulók számára.) vagy a Munkafüzet 4. feladatának kérdéseiről beszéljünk Aranymondás: „Mert úgy szerette...” Jn 3,16 – megemlíthetjük, hogy Nikodémusnak mondja el Jézus ezt a mondatot, ami összefoglalja az evangéliumot, úgy is nevezik, hogy az evangéliumok evangéliuma.	MFEI 19. o. 1-3. f. MFGY 16. o. 1-3. f. MFEI 19. o. 4. f. MFGY 16. o. 4. f.
Ének javaslat	Hallod-e Jézus hívását	TK 5. ének
Házi feladat	Munkafüzet 5. feladata.	MFEI 19. o. 5. f. MFGY 16. o. 5. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Film:

<https://www.youtube.com/watch?v=h2qnZuCJves>

Letölthető képsorok:

<http://www.freebibleimages.org/stories/?search=Nicodemus>

Imádságra nevelés:

Úgy szerette a világot	
1. Előkészítés	
Feladatutatisítás:	
- A régi térképekből alakítsatok ki a terem közepén a földön/asztalon egy keresztet. - Járjátok körbe a keresztet, olvasgassátok el a települések nevét.	
2. Imádkozás	
Feladatutatisítás:	
- Nézzetek a térképre! Válasszatok ki egy tetszés szerinti települést. - Magatokban most adjatok hálát azokért az emberekért, akik azon a településen élnek. - Most magatokban kérjétek Istent, hogy az ott élő emberek térjenek meg, forduljanak vissza a rossz útról és kezdjenek új életet Istennel.	
műfaj	hála és közbenjáró
megfogalmazás	magukban
imádkozás	magukban
csoport felosztása	nincs
kapcsolódás	aranymondás
hely	óra vége
fejlesztési terület	empátia
hittanosok	- térképekből keresztet alakítanak ki - magukban imádkoznak
hittanoktató	- előkészít térképeket - kísér
eszközök	- térképek (lehet fénymásolt is) - elegendő hely

Drámapedagógiai ötlet: NIKODÉMUS TITOKBAN MEGY JÉZUSHOZ

Csendet igénylő játék! (Gondoljuk végig, hogy alkalmas-e erre a csoport!) Válasszunk ki egy Nikodémust és egy szakaszt a teremben, amin végig kell mennie. (Ez a város utcája, amin Jézushoz ment éjjel, nem akarva, hogy az emberek meglássák.) A csoport többi tagja az utcának hátat fordítva, csukott szemmel álljon végig a szakasz két oldalán. Nikodémus elindul, próbáljon olyan csendben menni, ahogy csak tud. Amikor valaki a csukott szemmel állók közül úgy érzi, hogy pont vele van egy vonalban a titokban járó Nikodémus, forduljon sarkon és mutasson maga elé. (A többieknek maradjon csukva a szeme!) Ha Nikodémus pont vele egy vonalban állt, akkor rajtakapta, ha félrehallott valamit, akkor Nikodémus mehet tovább, de aki rosszkor mozdult, innentől már csak figyelt. Menjünk több kört, váltogassuk a szerepeket! A végén beszélgetünk arról, hogy milyen volt titokban járni, Nikodémus vajon miért éjszaka ment Jézushoz, miért nem akarta, hogy tudjanak arról, hogy beszélgetni akar vele.

RÉSZÖSSZEFOGLALÁS

ISTEN HÍV

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Kognitív cél: Az eddig tanultak átisméltése, elmélyítése.

Affektív cél: Az elmúlt órák élményeinek felidézése.

Pragmatikus cél: Tudja megfogalmazni a tanuló, ha már megszólította Isten, merjen erre válaszolni.

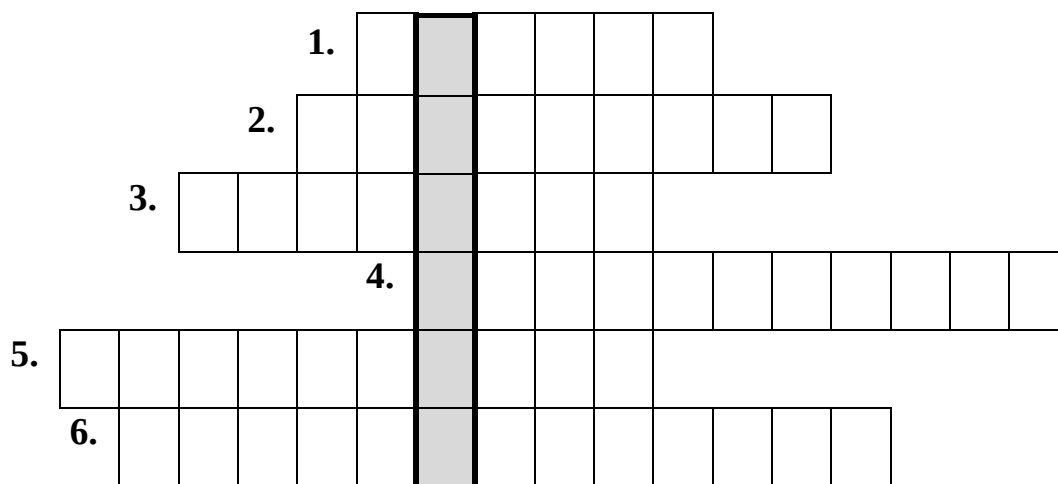
Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Beszélgetés arról, hogy miért fontos, hogy a csoportmunkát komolyan vegyék, felkészíteni őket arra, hogy ezen az órán a témazáró minden feladatával megismerkedhetnek, ezáltal megkönnyíthetik az otthoni tanulást. A csapatok beosztása (2-4 fő), lehet szabadon is, amikor a tanulók maguk választanak, lehet véletlenszerű, akár a tanult bibliai szereplők nevét kihúzva, de lehet a hittanoktató által beosztott is, amikor cél, hogy ne csak a barátok tanuljanak meg együtt munkálkodni.	
Feldolgozási javaslat	A (alábbi vagy a hittanoktató által összeállított) témazáró feladatok kiosztása kisebb csapatokban. Minden csapat csak 1 vagy 2 feladatot kap meg (a csoport létszámától függ), és ezt oldja meg. Ehhez használhatnak füzetet, tankönyvet, Bibliát. Itt nem az a cél, hogy a tanulók fejből tudják az eddig tanultakat, hanem, hogy eligazodjanak a taneszközökben, ahonnan majd át kell nézniük a témazáróhoz szükséges tanulnivalókat. Erre a részre kb. 10 perc jut. Itt legyen a csapatoknak elegendő ideje, hogy alaposan, átgondoltan oldják meg a feladatokat. A feladatok elvégzése után, adott jelre továbbadják a lapokat egy-egy másik csapatnak, akik elolvassák, ellenőrzik, és ha szükséges, javítják azt. Immár a javított feladatok kerülnek továbbadásra, a következő csapatnak ismét az a feladata, hogy ellenőrizze, javítsa, vagy ha helyes, pipálja ki. Mindezt addig folytatjuk, amíg minden csapathoz minden feladat eljutott. Kis létszámú csoportoknál egy-egy tanuló mutathatja be az egyes feladatokat, de mindenképpen legyen olyan, amit ketten-	Kék tollak minden csapatnak Grafit ceruza Zöld toll Szükség esetén még piros, és egyéb színek. (Az is lehet, hogy minden csapat

	hárman együtt oldanak meg.	más színnel dolgozik, és akkor mindig csak a saját színét használja, ebben az esetben is látható a javítás.)
--	----------------------------	--

TOVÁBBI ÖTLETEK

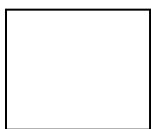
TÉMAZÁRÓ DOLGOZAT A MUNKAFÜZET FELADATAI ALAPJÁN

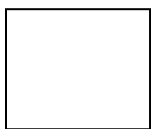
1. Oldd meg a keresztrejtvényt!



1. Vándorló életmódot folytató, legeltetéssel foglalkozó népcsoport.
2. Inspirált, azaz a Szentlélektől ...
3. A Biblia szó jelentése.
4. Egyházatya a 4. században, aki különös esemény hatására kezdte olvasni a Bibliát.
5. A Biblia 2 részből áll, Ó... és Új...
6. Ezt tette Károli Gáspár a Bibliával.

2. Rajzolj ismert keresztyén jelképeket! Melyikkel hol találkoztál? Írd mellé!







3. Egészítsd ki a Káté szövegét!

bűnbocsánatot – Krisztus – hit – ismeret – evangélium – Igéjében – kegyelméből – bizodalom – Szentlélek – nekem

Az igaz _____ nemcsak oly biztos _____, amelynél fogva igaznak tartom mindazt, amit Isten az ő _____ nekünk kijelentett, hanem azon felül még az a szívbéli _____ is, melyet _____ az _____ által gerjeszt bennem, hogy Isten nemcsak másoknak, hanem _____ is _____, örök igazságot és üdvösséget ajándékozik az ő ingyen _____, egyedül a _____ érdeméért.

4. Ki mondhatta kinek az alábbi mondatokat?

a) Idén sem termett gabonánk. Nem tudunk megélni ennyiből. El kell költözni más országba.

b) Meghalt a férjem, meghaltak a fiaim. Ezentúl Márának (keserűségnek) hívjatok!

c) Én nem megyek el az anyósunkkal, inkább itt maradok a népem között.

Mit válaszolhattak a fenti mondatokra a megszólítottak?

a) _____

b) _____

c) _____

5. Egészítsd ki a szöveget a hiányzó szavakkal!

iniciálénak / Ótestamentum / tábortűz körül / 1800 / felolvasták / Gutenbergnek / Újszövetség / szerzetesek / leírni / Károli Gáspár / nomádként / Pál levelei / meséltek / könyvnyomtatás / érthető / szabadításról / próféták szavait / továbbadták / másolásán / Luther Márton

Mikor Izráel népe még _____ vándorolt, _____ a sátrakban és a _____ azokról a dolgokról, amiket atyáikkal tett az Úr. Így esett szó az egyiptomi szolgaságból való _____ is.

Krisztus előtt 1000 táján kezdték ezeket az elbeszéléseket _____, és feljegyezték népük, királyaik történeteit, a _____ törvényeket, imádságokat. Így keletkezett és bővült újra és újra az _____.

Krisztus után 50 és 150 között keletkeztek az _____ iratai. Ezek tudósítanak Jézus életéről és hatásáról. Az Újtestamentum legrégebbi irata közé tartoznak _____. Az őskeresztyének az istentiszteleteken újból és újból _____, lemásolták, és _____ a többi gyülekezetnek.

A középkorban _____ dolgoztak fáradhatatlanul a Biblia _____. Gyakran díszítették művészien a bekezdések kezdőbetűit, ezt nevezzük _____.

A _____ feltalálásával, _____ köszönhetően, a Biblia széles körben elterjedt. Néhány évvel később _____ lefordította németre, majd 1590-ben _____ magyar nyelvre a teljes Szentírást. Ezáltal olvasható és _____ lett a Biblia sok ember számára.

A Biblia a legelterjedtebb könyv a világon, mára már több mint _____ nyelvre lefordították.

6. Ki mondta kinek?

„Mert ahová te mégy, oda megyek, ahol te megszállsz, ott szállok meg...”

„Itt vagyok, engem küldj!”

„Ne mondd, hogy fiatal vagy, hanem menj, ahova csak küldelek...”

7. Ézsaiás vagy Jeremiás vagy? A két próféta különböző módon válaszolt Isten elhívására. Válassz egyet közülük, amelyikük közelebb áll hozzád! Írj le mindent, amit tudsz róla! Indokold, hogy miért őt választottad!

8. Melyik játék tetszett az elmúlt órákon a legjobban? Miért? Kikkel játszanád még szívesen az órán kívül? Ahhoz, hogy legközelebb Te vezethesd a játékot, foglald össze röviden a szabályait!

TEMATIKAI EGYSÉG: JÉZUS HÍV ÉS FORMÁL

6. JÉZUS ÖNMAGÁRÓL TANÍT

Gyülekezeti óraszám 1. Egyházi iskolák óraszama: 1.

(Jn 6,35. 51; 8,12; 10,7–15; 11,25; 14,6; 15,1–2)

- *Jézus azt mondta nekik: „Én vagyok az élet kenyere: aki énhozzám jön, nem éhez meg, és aki énbenem hisz, nem szomjazik meg soha. Jn 6,35*
- *Én vagyok az az élő kenyér, amely a mennyből szállt le: ha valaki eszik ebből a kenyérből, élni fog örökké, mert az a kenyér, amelyet én adok oda a világ életéért, az az én testem. (Jn 6,51)*
- *Jézus ismét megszólalt, és ezt mondta nekik: „Én vagyok a világ világossága: aki engem követ, nem jár sötétségben, hanem övé lesz az élet világossága.” (Jn 8,12)*
- *Jézus tehát így szólt hozzájuk: „Bizony, bizony, mondom néktek: én vagyok a juhok ajtaja. Aki énelőttem jött, mind tolvaj és rabló, de a juhok nem is hallgattak rájuk. Én vagyok az ajtó: ha valaki rajtam át megy be, megtartatik, az bejár és kijár, és legelőre talál. A tolvaj csak azért jön, hogy lopjon, öljön és pusztítson; én azért jöttem, hogy életük legyen, sőt bőségben éljenek.” Én vagyok a jó pásztor. A jó pásztor életét adja a juhokért. Aki béres és nem pásztor, akinek a juhok nem tulajdonai, az látva, hogy jön a farkas, elhagyja a juhokat, és elfut, a farkas pedig elragadja és elkergeti őket. A béres azért fut el, mert csak béres, és nem törődik a juhokkal. Én vagyok a jó pásztor, én ismerem az enyéimet, és az enyéim ismernek engem, ahogyan az Atya ismer engem, én is úgy ismerem az Atyát: és én életemet adom a juhokért. (Jn 10,7–15)*
- *Jézus ekkor ezt mondta neki: „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbenem, ha meghal is, él.” (Jn 11,25)*
- *Jézus így válaszolt: „Én vagyok az út, az igazság és az élet; senki sem mehet az Atyához, csakis énáltalam. (Jn 14,6)*
- *Én vagyok az igazi szőlőtő, és az én Atyám a szőlősgazda. Azt a szőlővesszőt, amely nem terem gyümölcsöt énbenem, lemetszi, és amely gyümölcsöt terem, azt megtisztítja, hogy még több gyümölcsöt teremjen. (Jn 15,1–2)*

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

WilckenWilckens, Ulrich: Das Evangelium nach Johannes. Göttingen, 1998, Vandenhoeck and Ruprecht in Göttingen)

Amikor Jézus magáról beszélt, legtöbbször hasonlatokat, képeket használt. Jézus az úgynevezett „én-mondások” során a mindennapi életből vett képeket használt. Olyan metaforákat, amelyek a legegyszerűbb palesztínai ember számára is érthetők volt. Jézus „én-mondásai” az Isten és ember kapcsolatáról szólnak. Minden egyes „én-mondás”-ban benne van Jézus halálára és feltámadására való utalás. Minden egyes szimbólum arról tanít, hogy Jézus kizárólagos. Nem több igazság közül az egyik, nem több pásztor közül az egyik, hanem az egyetlen, az igazság és az élet. Tehát az embernek egyetlen egy lehetősége van arra, hogy az Istennel való viszonya a bűneset után rendeződjön, és ez pedig a Jézus Krisztusban való hit. Nincs más lehetőség, kizárólag Jézus Krisztus. Az „én-vagyok”

mondások visszautalnak Isten nevére, aki magát úgy nevezte „Vagyok, aki vagyok”. (2Móz 3,14) Ezzel a párhuzammal is utal Jézus az Atyával való egységére. (Jn 10,30)

Élet kenyere: A kenyér metaforája emlékeztet a pusztai vándorlásra. Szembeállítja Jézus a földi kenyeret és a mennyei kenyeret és ezzel az ideiglenes és örökkévaló értékeket. Előre mutat ez a metafora az úrvacsorára. Az élet kenyere az üdvösség és az örök élet szimbóluma. Az ötezer ember megvendégelésének a csodája után Jézus a földi valóságról a mennyekre irányítja az Őt követők figyelmét. A kenyér megsokasításának a csodájával arra utal, hogy fontos a földi táplálék is. De amellett nem szabad elfeledkezni, hogy a mennyei táplálékról sem. Ugyanolyan elszántsággal és éhséggel kell keresni a mennyei táplálékot is, mint a földit.

Világ világossága: A világ ebben az összefüggésben a bűnbeesett emberiséget jelenti. Ahol a bűn a sötétségnek, az Istentől való távolságnak a szimbóluma, míg a világosság az Isten közelségének a jelképe. Isten a világosság Atyja, akitől minden jó származik. Jézus egyedül az, aki a sötét világot képes kivezetni a bűn és kárhozat állapotából.

Jó pásztor: Izráel népe pásztornép volt. A pásztornépek irodalma sokszor hasonlítja a népet és a király kapcsolatát, a népet és az istenséget kapcsolatba a pásztor és nyáj kapcsolatához. Az Ószövetségben sokszor szerepel Isten népe úgy, mint Isten nyája. Azonban Jézus nem csak Izráelt tekinti nyájnak, hanem az egész világot. Jézus az, Aki vezeti a hívőket, pásztorolja és nem hagyja el azokat, akik Istenben hisznek. Jézus nem csak egy mondatban alkalmazza magára a jó pásztor képét. A pontos fordítás szerint itt nem Jézus kereszthaláláról van szó (a pszühjét teszi le), hanem inkább arról, hogy Jézus a földi élete ideje alatt hogyan viszonyul a követőihez: mindent megtesz értük.

Feltámadás és élet: Két dolgot is állít Jézus magáról: Ő az, aki feltámad és Ő az, Aki által feltámadás lehetséges. Az élet az örök élet értelmében. Jézus az, Aki által feltámadhatunk, és Aki által élhetünk. A feltámadás és az örök élet csakis és kizárólag a Jézus Krisztusban való hit által lehetséges. Solus Christus.

Út: Isten és ember kapcsolatának a szimbóluma. Jézus az, Aki által kapcsolatba lehet kerülni Istennel, a bűn által megromlott kapcsolat ellenére. Isten népe számára az úton-lét az Isten gondviselésére való hagyatkozást jelenti.

Igazság: A leplezetlen, el nem titkolt valóságot jelenti. Igazi valóságot jelent szemben a hazugsággal. Jézus az, Aki megtestesíti az igazságot, aKinek keresztül az Atyához lehet menni.

Szólóttó: Az Istenhez való kötődésre, elválaszthatatlanságra utal. Jézus az, Aki nélkül lehetetlen, elképzelhetetlen gyümölcsöt teremni, Istennek tetsző életet élni.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Paloutzian, Raymond F.: Invitation to the Psychology of Religion, New York 2005)

Erikson az identitás kérdését teszi a serdülőkor legfontosabb feladatává. Arról, hogy kicsoda a tanuló maga, az első órán volt szó. Önmaga meghatározásához azonban el kell igazodnia a körülötte lévőkön is. Próbálgatja a különböző szerepeket, hogy megtalálja igazi énjét. Mint Kálvin írja az Institutióban, „Isten és önmagunk ismerete” egyaránt fontos. Önmagát a serdülő is csak azon keresztül ismeri meg, ha ismeri azt az Istent, aki őt teremtette.

A kutatási eredmények az mutatják, hogy a kisgyermekkori vallásosság nem elégíti ki a kamaszok szükségleteit. Ezért ennek a kornak a vallásosságát jellemzően egy összetett, átmeneti, változási folyamat együtteseként kell értelmezni. „Mivel az önálló döntéshozatal a kamaszkorban kezdődik, nem meglepő, hogy a kamaszok a vallás területén is önálló döntéseket kezdenek el meghozni – mint ahogy az élet többi területén is.” Általában három tényező befolyásolja a serdülők vallás iránti érdeklődését, motivációját: a kognitív, szociális és a személyes tényező.

Amikor Jézus „Én vagyok...” mondásait tekintjük át ezzel a korosztállyal, akkor a kognitív fejlődésében támaszkodunk arra, hogy már képes az elvont műveleti gondolkodásra, tehát értheti, amikor Jézus szimbólumokban beszél magáról. Ezeknek a szimbólumoknak egy része könnyebben felfogható, mások a megváltozott életmód miatt nehezebben érthetők. A chat jelek hivatottak arra, hogy felkeltsék az érdeklődését a szimbólumok iránt, és egyben elindítsák az önkifejezés témáját. Amikor Jézus önmagáról képekben beszél, amit mi „csak” olvasunk, akkor az olyan, mint amikor a fiatal chatel a barátaival és az érzelmeiről, arckifejezéséről, hangsúlyáról jeleket helyez a szövegbe. Valamit elmond magáról annak a számára, aki nincs jelen.

A szociális tényező szerepe azáltal, hogy átalakulnak társas kapcsolatai, nagy jelentőséggel bír a vallásosság alakulásában. Ezen az órán akár kétféle módon is erősíthetjük a csoporttudatot, egyrészt pl. a szőlőtő – szőlővessző képével, ahol egy közös töben, Krisztusban vagyunk egy közösség, másrészt a legkedvesebb „Én vagyok mondás...” választásánál az azonosat választók közösen jeleníthetik meg állóképben, montázsban stb., ezzel egy kisebb közösséghez tartozónak érezheti magát.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Az „én vagyok” mondások segítségével Jézus jobb (mélyebb) megismertetése.

Kognitív cél: Az „én vagyok” mondások segítségével Jézus jobb (mélyebb) megismertetése.

Affektív cél: Annak az örömnak a megélése, hogy Jézus megismerteti magát az emberekkel.

Pragmatikus cél: Annak a segítése, hogy a tanuló tudja az „én vagyok” mondások közül kiválasztani, ami legközelebb áll hozzá.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Mi lenne, ha... – játék Miközben egy tanuló kimegy a teremből, a többiek gondolnak valakire, aki a csoportban van. A kint lévőt behívják, akinek az a feladata, hogy kitalálja, kire gondolnak a többiek. Kérdéseket kell feltennie egyenként „Mi lenne, ha ...” kezdettel. (pl. virág, szín, közlekedési eszköz, épület, könyv stb.) Fontos, hogy a válaszok tényleg a gondolt személyre jellemzőek legyenek. Érdemes erre a játékra rászánni az időt, mert eleinte nehezebben szokott menni, de közben belejönnek. Utolsó személyként gondolhatunk Jézusra. Érdekes megfigyelni, hogy a tanulók milyen tárgyakhoz, élőlényekhez kötik. vagy	

	Gondold végig! Beszéljétek meg! A TK 30. oldalán a feladatok elvégzése.	TK 6. lecke: Jézus önmagáról tanít, 26. o.
Feldolgozási javaslat	Csoportmunka – Állókép Az „Én vagyok” mondások kiosztása csoportonként. Jelenítsék meg egy képben az adott mondást. A többiek találják ki, hogy mi lehet az. Beszélgetés Miért ezeket a képeket, hasonlatokat használta Jézus? Az „Én vagyok” mondások jelentősége. (TK 26. o.) Milyen képeket használna ma Jézus? Miért? (pl. Én vagyok a szerver.)	TK 6. lecke: Jézus önmagáról tanít, 26. o.
Munkáltatás	Páros munka Munkafüzet 1/a feladata. Ének: Jézusról, csak róla Am: Az „Én vagyok” mondások egyikének kiválasztása szabadon.	MFEI 6. lecke 22. o. 1. a. MFGY 6. lecke 17. oldal 1. a. TK énekgyűjtemén y 11. ének
Házi feladat	Munkafüzet 2. feladata	MFEI 6. lecke 23. o. 2. f. vagy MFGY 6. lecke 18. oldal 2. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Imádságra nevelés:

Én-mondások 1. Előkészítés A hittanoktató tárgyakat helyez el a földön egy szőnyegen vagy terítőn, vagy az asztalon körben: • tálcán kenyér • egy gyertya gyertyatartóban • kép egy ajtóról (játék ajtó) • játékbárány • üres sír (szemléltetőeszköz vagy kép) • út (tálcán kövekből, földből egy út kialakítása) • tetszőleges szimbólum az igazsághoz • szívforma • szőlő	
műfaj megfogalmazás imádkozás csoport felosztása kapcsolódás hely fejlesztési terület hittanosok hittanoktató	többféle magukban igeversekhez kapcsolódva magukban önként jelentkező felolvasók lecke Igéi óra vége reflexió az Igére • körben állnak • néhányan felolvasnak • mindenki magában imádkozik • tárgyakat készít elő

Feladatutasítás: Álljatok körbe. 2. Igék felolvasása a tárgyakhoz A hittanoktató kiosztja lapokra írva az énmondásokhoz kapcsolódó Igéket. Feladatutasítás: • Állj oda az igeverseddel a megfelelő tárgy mellé. • Olvassátok fel sorban egymás után az Igéket. 2. Imádkozás Minden egyes Igevers után várunk egy percet. Ez idő alatt mindenki magában imádkozzon az igevers kapcsán.	eszközök	• helyszínt készíti elő • kísér • tálca és kenyér • gyertyatartó és gyertya (ha lehet, akkor meggyújtani) • ajtó (kép vagy játék) • bárány • szemléltetőeszköz: üres sír • út (tálcan kövekből, földből egy út kialakítása) • tetszőleges szimbólum az igazsághoz • szívforma • szőlő
--	-----------------	---

Élménypedagógiai játék: GYURMAZÁRÓ

Szükséges eszközök: Minden tanuló számára egy darab gyurma (akár só-liszt gyurma is).

Típus: záró

Játék lényege: Indirekt és gyors visszajelzést ad arról, hogy az óra milyen hatást váltott ki a diákokból, mit értettek meg belőle.

Instrukciók: A mai napon tanultatok a-ról. Gondoljatok rá vissza. Most vegyél a kezébe egy darab gyurmát. Engedd meg a kezédnek, hogy formáljon, kialakítson valamit. Mindegy, hogy mi lesz belőle. Ha készen vagy, akkor tedd le az asztalra. Egymás alkotását nem véleményezzük.

Szerinted mit alkotott a kezéd? Vajon miért ezt formálta?

Tudnivalók: Fontos, hogy a gyerekek ne kommentálják egymás alkotását. Amikor azt kérdezzük tőlük, hogy szerintük mit jelent az alkotás, akkor anélkül, hogy kimondanánk, lehetőséget adunk arra, hogy esetleg kiegészítsék az alkotásukat. Azzal, hogy a diák a saját kezéről beszél, könnyebben szól magáról. Miközben a hittanosok a saját alkotásaikat értelmezik, érdemes néhány kulcsfogalmat lejegyezni, és az óra végén felolvasni. Ezeket a fogalmakat a hittanoktató ne kommentálja. A kulcsfogalmak alapján elgondolkodhat a Hittanoktató, hogy mennyire sikerült az óra céljait elérni. Különösen is figyelhetünk az affektív célra. A következő órán vissza lehet térni erre.

Drámapedagógiai ötlet: SZOBORKOMPOZÍCIÓ

Állítsuk a csoportot párokba (hagyjuk, hogy aki akarja, találjon magának párt, ha nem alakul ki mindenkinek, akkor segítsünk). Az lesz a feladat, hogy mondunk egy szituációt a pároknak, az egyikük beáll egy pózba, testtartásba, ami abból a szituációból következik, a másikuk pedig hozzá alkalmazkodva vesz fel egy testtartást, így alkotnak ketten egy mozdulatlan szoborkompozíciót. (Fontos kihangsúlyozni a mozdulatlanságot! Szobrot építünk, nem mozgóképet.) Pl. a tigris rátámad a dzsungelben bókászó bennszülöttre: az egyik tanuló karmokként szétárja az ujjait és a feje fölé emeli a kezét, mint a támadó tigris, a „bennszülött” pedig ehhez alkalmazkodva rémülten összehúzza magát vagy esetleg lándzsát

szegezve várja a támadást. Hagyjunk időt, hogy kialakuljon minden szoborpáros (ha nincs ötlet, le is másolhatják valakikét), nézzünk meg mindenkit, majd jöjjön a következő szituáció.

Néhány ötlet: a bíró piros lapot mutat a mérges focistának, koldus pénzt kér a járókelőtől, a tanár kihívja felelni a jó tanulót/rossz tanulót, a diák lebukik puskázás közben, a rendőr pisztolyt fog a bankrablóra, az előttünk haladó járókelő elejti a pénztárcáját, az udvarias férfi előreenged valakit az ajtóban, anyuka rendrakásra küldi a gyerekeit, stb.

Ha van olyan szoborkompozíció, amit hirtelen nehezen tudunk értelmezni, kérdezzük meg, hogy ki mit csinál éppen, miért úgy állt be, miért úgy reagál? Ha már belemelegedtek, cserélhetünk párokat is, ha úgy látjuk, ez jól működhet.

A következő lépésnél válasszunk ki egy párost és csak az egyiküknek mondjuk meg a szituációt. Ezután ő beáll egy pózba és a párjának úgy kell rá reagálnia, hogy nem tudja, mi a szituáció. Miután beállt, kérdezzük meg a másodiktól, hogy mit gondol, mi a szituáció, mi történik, miért úgy állt be, ahogy? Ezután mondjuk meg, mi volt az eredeti. Ezt is megismételhetjük néhány másik párral. (Sőt, ha hajlandóak rá, csinálhatjuk úgy is, hogy a párosok egyik tagja befogja a fülét, így mondjuk el a szituációt, ekkor mindenki egyszerre dolgozhat, de ehhez az kell, hogy a reagálók ne hallgatózzanak.)

Ezután olvassuk fel Jézus önmagáról szóló mondásait. Majd olvassuk fel újra, megállva mindegyik után, és tegyük fel a kérdést: ha Jézussal állnánk párban és tudnánk, hogy ő az ajtó (pl.), akkor ez milyen reakciót kívánna a részünkről? (Menjünk be rajta). Menjünk így végig a kijelentéseken. Ha olyan a csoport és szívesen folytatja, akkor Jézus kijelentéseit is kiábrázolhatjuk páros szobrokban.

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

Megjegyzés:

A munkafüzetben megadott ige hely a 7. leckéhez tartozik.

A BOLDOGSÁG KERESÉSE

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

Bevezető óra a boldogmondásokhoz

(Mt 5,3–10)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

Schweizer, Eduard: Das Evangelium nach Matthäus. Göttingen, 1986.

Szabó Andor: Lábam előtt mécses a te igéd. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

A Boldogmondások boldogság-fogalma alapvetően eltér a mai boldogság-fogalomtól. Elsősorban azért, mert a mai individualista értelmezéssel ellentétben a bibliai boldogság-fogalom Istennel való kapcsolatra alapul. A boldog ember nem lehet önmagában boldog, hanem csak akkor, hogy az Istennel való viszonya rendezett.

Az Ószövetségben is már szerepelnek boldogmondások. Azok az emberek a boldogok az Ótestamentumban, akik a mindennapi életüket bölcsen vezetik. Az érkező zárandokokat is boldogmondással köszöntötték. (Zsolt 84,5) Általában gondolatpárhuzamban szerepelnek ezek a boldogmondások. Jézus boldogmondásai több ponton eltérnek az Ószövetségben szereplő boldogmondásoktól.

Ószövetségi boldogmondások jellemzői:

- csak harmadik személyben, szólítja meg a hallgatóságot,
- szabályokról szólnak,
- nem vonatkozik minden emberre minden időben,
- feltételekhez kötött, azokra vonatkozik, akik megfelelnek bizonyos kritériumoknak,
- földi boldogságról szól.

Jézus boldogmondásainak jellemzői:

- Jézus közvetlenül szólítja meg a hallgatóságát a boldogmondásaival,
- második személyben is hangzanak,
- konkrét élethelyzeteket, konkrét állapotokat nevez meg,
- mindenkire vonatkozik, aki csak hallja,
- Jézus boldogmondásai abban hoznak teljesen újat, hogy a jövőbeli boldogságot már most a hallgatóknak tulajdonítja,
- nem köti feltételhez, mindenkire érvényesek,
- az üdvösség elnyerését nem köti a Törvény betartásához.

Jézus boldogmondásai azután hangoztak el, miután elhívta a tanítványokat, betegeket gyógyított, megszabadította őket a betegség fogságából. Isten szabadításának a megmutatása után következik a törvény. Ahogyan az Ószövetségben is előbb következett be Isten szabadítása a szolgaság házából, és azt követte a törvényadás.

Máté evangéliumában Jézus egyaránt nevezi boldognak azokat, akiknek kapni kell, és azokat is, akik adni tudnak. Így nevezi meg a szükségét szenvedők csoportjában a szegényeket,

sírókat, éhezőket, üldözötteket. (Mt 5,3–10) Lukács evangélista szegényekről, éhezőkről, sírókról, gyűlöltekről beszél. (Lk 6,20–23). Ő csak azokat említi, akiknek szüksége van valamilyen hiány betöltésére, vagy nehézséget kell elszenvedniük. Máté evangélista azonban azokat is szóba hozza, akik adni tudnak. Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot tudnak gyakorolni. Azok a boldogok, akik nem öngazolásból irgalmasak, mint a farizeusok, hanem örülnek annak, hogy tudnak adni másoknak, tudnak segíteni másokon. Akik az üdvösséget nem tettei ellentételezéseként várják, hanem Isten szabad kegyelméből.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Szondy Máté: A boldogság tudománya, Budapest, 2010)

A pszichológia viszonylag későn kezdett el foglalkozni a boldogsággal, az ezt kutató ágát pozitív pszichológiának nevezzük. Jeles képviselője Martin Seligman, aki a következő három pontban határozta meg a boldogsághoz vezető utat:

1. *A kellemes élet:* elsősorban a hedonizmus kapcsolódik ehhez, amikor minél több pozitív érzélem átélése, a gyönyör jelenti a boldogságot.
2. *Az aktív élet:* amikor a munkába, tevékenységbe merülés, belefeledkezés jelenti a boldogságot.
3. *Az értelemkereső élet:* az, hogy a létezésnek célja van, ami túlmutat saját magán, jelenti a boldogságot.

Ha ezt a három utat a serdülő szemszögéből vizsgáljuk, akkor láthatjuk, hogy mindhárom boldogságkeresés megtalálható ebben a korban, noha a harmadik még csak most kezd kialakulni. A fiatalok körülvevő világ elsősorban az elsőt hangsúlyozza. Ez árad felénk reklámokból, és a serdülő kényelemszeretetére ez rímel a legjobban. De tudjuk, hogy sokan ebben az életkorban belevetnek magukat valamilyen sportba, zenébe, hobbiba, ami betölti az életüket. Az élete értelmét elsősorban ott keresi, amikor a saját identitását szeretné megtalálni. A szüleitől kérdezgetve születésének körülményeit is ezt erősíti: akartak, vártak, tehát értelme van az életnek. Azok a serdülők, akik a családban nem kapják meg ezt, azok nehezebben élik meg a boldogságnak ezt a fokát. Számukra különösen is fontos, hogy a krisztusi boldogmondásokat végigbeszélgezzük, hiszen pont olyan helyzeteket emel ki a Hegyi beszéd, melyek a hétköznapiakban nem a boldogságot jelentik.

Szintetizáló konvencionális hitéhez tartozik, hogy idézeteket gyűjt. Elsősorban azokat fogja kedvelni, melyek a saját lelkiállapotát fejezik ki. A számos idézet felkínálása lehetőség arra, hogy válasszanak, és a választásukat megosszák a csoporttal. Még önmaga talán nem tudná ilyen frappánsan megfogalmazni, hogy mit jelent számára a boldogság, de egy-egy idézettel azonosulva, választását megindokolva önmagának is megfogalmazhatja ezt. Ne csak az idézetek közül, hanem a Hegyi beszéd boldogmondásaiból is adjunk lehetőséget a választásra. Csoportmunkában pedig érdemes a parafrázisok nyomán saját boldogmondások írására biztatni a tanulókat.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Boldogságérzés és a boldogság érzelmi hátterének feltárása.

Kognitív cél: Arra való rámutatás, hogy lehet boldog az élet.

Affektív cél: Boldogságérzés és a boldogság érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus cél: Arra való bátorítás, hogy tudatosan keresse minden napnak a pozitívumait.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Beszélgetés Munkafüzet 1. feladata egyéni kitöltése alapján összegyűjteni azokat a dolgokat, melyek többeknek jelentik a boldogságot. Hasonlítsuk össze a TK 31. oldalán lévő Gondold végig! Beszéljétek meg! feladat képeivel a csoport válaszait. (Lehet a sorrend fordított, de akkor a TK feladata befolyásolni fogja a tanulók válaszát.)	MFEI 24. o. 1. f. TK olvasmány: A boldogság keresése 30. o.
Feldolgozási javaslat	Páros munka Munkafüzet 2. feladatából válasszanak egy kifejezést, és keressenek olyan helyzetet, amiben ez jelenik meg boldogságként. Beszélgetés Munkafüzet 2. feladatában melyik kifejezést nem tudják elképzelni egyáltalán a boldogsághoz kapcsolódva? Miért?	MFEI 24. o. 2. f. MFEI 24. o. 2. f.
Munkáltatás	Alkotás Munkafüzet 4. feladata: a választott idézetről képeslap, plakát, kép készítése, amit szívesen kitenne az íróasztala fölé. Ének: Boldog az ember nyilván... RÉ 128. zsoltár Aranymondás: „Boldog mindenki, aki az Urat féli, és az ő útjain jár.” (Zsolt 128,1)	MFEI 25. o. 4. f. színes kartonok, újságból kivágott képek, színes ceruzák, filctollak, olló, ragasztó
Házi feladat	Munkafüzet 3. feladata	MFEI 24. o. 3. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Drámapedagógiai ötlet 1: BOLDOGMONDÁSOK

Írjuk fel külön papíresíkokra a boldogmondásokat, majd vágjuk az egyes mondásokat ketté, az egyik felén legyen a "boldogok..." rész, a másikon a "mert...". Bevezető, a szöveggel ismerkedő szakaszban adhatjuk feladatnak, hogy próbálják meg összepárosítani a mondásokat, akár egyénenként, de jobb, ha párokban vagy kisebb csoportban dolgoznak, érvelhetnek, hogy miért az illik össze, amire gondolnak.

Drámapedagógiai ötlet 2: BOLDOGMONDÁSOK

Dramatikusabb módszer (ha elegendő hozzá): adjuk a fél-boldogmondásokat egy-egy hittanosnak. Kérjük meg azokat, akiknek a "Boldogok" szóval kezdődik a mondása, álljanak ki előre. Menjünk sorban, először mondja el valaki a részét (pl. "Boldogok, akik sírnak..."), a többiek közül pedig az, aki úgy érzi, hogy a nála levő részlet jó befejezés lenne ehhez a kezdethez, álljon a beszélő mellé és mondja el, mi van nála. Lehet, hogy ketten érzik úgy, akkor álljanak mindketten mellé. Ha egy későbbi "boldogok" kezdésnél úgy érzi valaki, hogy inkább oda állna át, megteheti, a végére alakuljanak ki a párok. Ezután olvassuk fel a boldogmondásokat és - ha kell - alakítsuk át a párokat a jézusi szövegnek megfelelően. Ezután beszéljessünk arról, hogy miért gondolták azt a kombinációt és mit jelenthet az, amit Jézus mondott?

(Megjegyzés: ha valaki attól tart, hogy így egy "összekevert" Ige marad meg a fiatalokban, akkor ne válassza ezt a feldolgozást. Hosszú távon azonban valószínűleg nem marad meg a saját verziójuk, viszont az pozitív lehet, ha személyesen gondolkoznak azon, hogy mi is ezeknek a boldogmondásoknak az értelme, ha megdolgoznak, megküzdnek az értelem megtalálásával.)

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

MFEI 20. oldal 2. feladatának a megfejtése:

				I		K	E	N	Z	E	H	É
		I		G	L	E	L	K	I	S		K
K		R	S	A					Ü	Z		A
E		G		Z					L	E		N
N		A		S	E				D	G		Z
E		L		Á		L			Ö	É		A
T		M		G			Í		Z	N		J
M	I	A		É				D	N	Y		M
E		S	Í	R	N	A	K		E	E		O
R		O	Z	T					K	K		Z
E		K		T								S
T	É	K	É	B	A	S	Z	Í	V	Ú	E	K

7. JÉZUS A BOLDOG ÉLETRŐL TANÍT

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák órászáma: 1.
(Mt 5,3–10)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség theológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.
Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.
Szabó Andor: Lábam előtt mécses a te igéd. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Schweizer, Eduard: Das Evangelium nach Matthäus. Göttingen, 1986, Vandenhoeck und Ruprecht.)

Az Ószövetségben is már szerepelnek boldogmondások. Azok az emberek a boldogok az Ótestamentumban, akik a mindennapi életüket bölcsen vezetik. Az érkező zarándokokat is boldogmondással köszöntötték. (Zsolt 84,5) Általában gondolatpárhuzamban szerepelnek ezek a boldogmondások. Jézus boldogmondásai több ponton eltérnek az Ószövetségben szereplő boldogmondásoktól.

Ószövetségi boldogmondások jellemzői:

- csak harmadik személyben, szólítja meg a hallgatóságot,
- szabályokról szólnak,
- nem vonatkozik minden emberre minden időben,
- feltételekhez kötött, azokra vonatkozik, akik megfelelnek bizonyos kritériumoknak,
- földi boldogságról szól.

Jézus boldogmondásainak jellemzői:

- Jézus közvetlenül szólítja meg a hallgatóságot a boldogmondásaival,
- második személyben is hangzanak,
- konkrét élethelyzeteket, konkrét állapotokat nevez meg,
- mindenkire vonatkozik, aki csak hallja,
- Jézus boldogmondásai abban hoznak teljesen újat, hogy a jövőbeli boldogságot már most a hallgatóknak tulajdonítja,
- nem köti feltételhez, mindenkire érvényesek,
- az üdvösség elnyerését nem köti a Törvény betartásához.

Jézus boldogmondásai azután hangzottak el, miután elhívta a tanítványokat, betegeket gyógyított, megszabadította őket a betegség fogságából. Isten szabadításának a megmutatása után következik a törvény. Ahogyan az Ószövetségben is előbb következett be Isten szabadítása a szolgaság házából, és azt követte a törvényadás.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Szondy Máté: A boldogság tudománya Budapest, 2010)

A pszichológia viszonylag későn kezdett el foglalkozni a boldogsággal, az ezt kutató ágát pozitív pszichológiának nevezzük. Jeles képviselője Martin Seligman, aki a következő három pontban határozta meg a boldogsághoz vezető utat:

1. *A kellemes élet:* elsősorban a hedonizmus kapcsolódik ehhez, amikor minél több pozitív érzelem átélése, a gyönyör jelenti a boldogságot.

2. *Az aktív élet:* amikor a munkába, tevékenységbe merülés, belefeledkezés jelenti a boldogságot.

3. *Az értelemkereső élet:* az, hogy a létezésnek célja van, ami túlmutat saját magán, jelenti a boldogságot.

Ha ezt a három utat a serdülő szemszögéből vizsgáljuk, akkor láthatjuk, hogy mindhárom boldogságkeresés megtalálható ebben a korban, noha a harmadik még csak most kezd kialakulni. A fiatal körülvevő világ elsősorban az első hangsúlyozza. Ez árad felénk reklámokból, és a serdülő kényelemszeretetére ez rímel a legjobban. De tudjuk, hogy sokan ebben az életkorban belevetnek magukat valamilyen sportba, zenébe, hobbiba, ami betölti az életüket. Az élete értelmét elsősorban ott keresi, amikor a saját identitását szeretné megtalálni. A szüleitől kérdezgetve születésének körülményeit is ezt erősíti: akartak, vártak, tehát értelme van az életnek. Azok a serdülők, akik a családban nem kapják meg ezt, azok nehezebben élik meg a boldogságnak ezt a fokát. Számukra különösen is fontos, hogy a krisztusi boldogmondásokat végigbeszélgessük, hiszen pont olyan helyzeteket emel ki a Hegyi beszéd, melyek a hétköznapiakban nem a boldogságot jelentik.

Szintetizáló konvencionális hitéhez tartozik, hogy idézeteket gyűjt. Elsősorban azokat fogja kedvelni, melyek a saját lelkiállapotát fejezik ki. A számos idézet felkínálása lehetőség arra, hogy válasszanak, és a választásukat megosszák a csoporttal. Még önmaga talán nem tudná ilyen frappánsan megfogalmazni, hogy mit jelent számára a boldogság, de egy-egy idézettel azonosulva, választását megindokolva önmagának is megfogalmazhatja ezt. Ne csak az idézetek közül, hanem a Hegyi beszéd boldogmondásaiból is adjunk lehetőséget a választásra. Csoportmunkában pedig érdemes a parafrázisok nyomán saját boldogmondások írására biztatni a tanulókat.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A boldogmondásokon keresztül arra való rámutatás, hogy a boldogság több mint pusztán a külső körülményeken alapuló jó érzés.

Kognitív cél: A boldogmondásokon keresztül arra való rámutatás, hogy a boldogság több mint pusztán a külső körülményeken alapuló jó érzés.

Affektív cél: A pillanatnyi öröm és a boldogság közötti különbség érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Annak a segítése, hogy a tanuló tudjon a saját helyzetére megfogalmazni egy boldogmondást.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Moreno-vonal Álljanak be a tanteremben átlósan aszerint, hogy mennyire érzik magukat éppen most boldognak. Az egyik sarok a 100 %, a másik a 0%. Beszéljük meg, hogy ki miért oda állt, ahol éppen van. Különösen is a két végleten lévőkre figyeljünk, kezdve a legboldogtalanabbal. Beszélgetés	MFEI 27. o. 3. f.

	Egyházi iskolában: Az előző órai házi feladat megosztása, milyen örömforrásaik voltak. (Munkafüzet 27. o. 3. feladata)	
Feldolgozási javaslat	Páros vagy csoportmunka Egyházi iskolai munkafüzet 1. feladatának vagy a gyülekezeti munkafüzet 2. feladatának megoldása után egy-egy boldogmondás megjelenítése egy-egy állóképpel. Beszéljük meg, hogy melyiket volt a legnehezebb és melyiket a legkönnyebb megjeleníteni. Kis létszámú csoportnál lehet csak a könnyebbeket megjeleníttetni a tanulókkal, a nehezebbekre meg közösen ötleteket gyűjteni. Készülhet fotósorozat is az állóképekről, amit akár a tanteremben (ha van rá lehetőség) is kitehetünk, de a tanulók meg is kaphatják ezeket a képeket egy montázssá összedolgozva, így mindig emlékezteti őket a krisztusi boldogságra. Beszélgetés Boldogmondás parafrázisok olvasása, értelmezése az egyházi iskolai munkafüzet 2. feladatában vagy a gyülekezeti munkafüzet 3. feladatában Mit gondolnak, miért születtek meg ezek az írások így?	MFEI 26. o. 1. f. vagy MFGY 20. o. 2. f. fényképezőgép MFEI 26. o. 2. f. vagy MFGY 20. o. 3. f.
Munkáltatás	Alkotás Montázs készítése a boldogmondásokról vagy Boldogmondás parafrázis írása Ének: Az Úrnak irgalmát Aranymondás: Mindenki személyesen válasszon a Boldogmondások közül egyet, ami őt leginkább megszólította.	színes kartonok, újságból kivágott képek, színes ceruzák, filctollak, olló, ragasztó TK énekgyűjtemény 8. ének
Házi feladat	Munkafüzet feladatok.	MFEI 27. o. 3-4. f. MFGY 20. o. 4. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Élménypedagógiai játék: LEVÉL ÖNMAGAMNAK

Szükséges eszközök: papír, íróeszköz

Időigény: 30 perc

Típus: Záró gyakorlat, önismereti

Teológiai kapcsolódás: Boldogság Istenben.

Instrukciók:

Írjatok levelet magatoknak. Az öt évvel későbbi éned írjon levelet a mai énednek. Írjon tanácsokat arról, hogy mit és hogyan tegyél, hogy boldogabb legyél.

Variáció:

1. Ha kis létszámú a csoport, és megfelelő a csoport hangulata, akkor felolvashatja mindenki a saját levelét.

2. A levelet a hitoktató megőrzi, és a tanév végén adja oda.

3. Párokat alkotunk a végén. Kettesével olvassák el egymás levelét a diákok. Beszélgessenek a leveleikről. Ha ezt a verziót is lejátsszuk a csoporttal, akkor érdemes a megbeszélésnél olyan kérdéseket is feltenni, ami erre a verzióra vonatkozik. Pl. Van-e olyan gondolat, amit te is megírnál?

Megbeszélés:

- I. Tények: Mit gondolsz, megfogadja a mai éned a tanácsokat?
- II. Érzések: Hogy érzed, érdemes volt megírni ezt a levelet? Milyen érzés önmagadtól olvasni?
- III. Tapasztalat: Változott-e benned valami a levél megírása nyomán? Van-e valami, amit szeretnél megváltoztatni e levél nyomán?

8. JÉZUS A HELYES SORRENDRŐL TANÍT

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

(Lk 10,38–42)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

Schweizer, Eduard: Das Evangelium nach Lukas. Göttingen, 1986, Vandenhoeck und Ruprecht.

Szabó Andor: Lábam előtt mécses a te igéd. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

A két testvér története egy döntés története. Ugyanazt a helyzetet máshogyan látták, ezért máshogyan reagáltak és máshogyan viselkedtek.

Lukács evangéliumának 10. fejezetében az evangélium elutasításának különböző fokozataival találkozunk.

– Nyílt elutasítás: A 72 tanítvány vitte az örömhírt, amit (nem mindenki, de) sokan határozottan elutasítottak, nem fogadták be a tanítványokat. (Lk 10,13)

– Passzív elutasítás: Az irgalmas samaritánus történetében a magatartásukkal utasítják vissza Istent azok, akik éppen Isten hivatalos képviselői. (Lk 10,31)

– Észrevétlen elutasítás: Mária és Márta történetében pedig egy szinte észrevétlen elutasítás történik. Annyira észrevétlen, hogy maga Mária sem veszi észre, hogy azzal, hogy a sokféle szolgálatot választja, elutasítja Jézust.

Az elutasítások mellett mind a háromféle elutasításnál találkozunk olyanokkal, akik elfogadják, befogadják az evangéliumot, és aszerint cselekszenek.

38. v. Szokatlan és megaláztató is, hogy Jézust egy asszony fogadja be a házába. Lukács evangélista szeretné ezzel a történettel is kiemelni, hogy Jézus minden ember Megváltója. Az ő követői között helye van az akkori társadalomban másodrendűnek tartottaknak is. A templomban nem lehettek jelen az asszonyok a központi helyen. Jézus körül mégis ott lehetnek. Mert Isten körül is ott lehet mindenki. Márta a kor szabályainak megfelelően viselkedett, mint egy jó házigazda. Ebben a helyzetben azonban az, ami a társadalom szemében jó, Isten szemében a nem jó.

39. v. Jézus üzenete minden emberhez szól, senki sincsen kizárva. Erre utal az a tény, hogy egy asszony ül egy Mester lábainál, ami Jézus korában példa nélküli volt. Mária tanítványként viselkedik. Jézus lábaihoz ül. Egyetlen rabbinak sem jutott abban a korban eszébe, hogy egy nőt is tanítványai közé fogadjon. Hallgatja. A hallgatás, a meghallgatás a hit egyik fontos része. *„A hit tehát hallásból van, a hallás pedig a Krisztus beszéde által.”* (Róm 10,17) Jézus üzenete minden emberhez szól, senki sincsen kizárva.

40. v. Jézus szembeállítja a „sok”-at, amivel elfoglalta magát Márta, azzal az „egy” fontossal, amire Mária odafigyelt. Márta túlterhelte magát a sok szolgálattal. Kialakult egy konfliktushelyzet a két testvér között. Ugyanez a konfliktushelyzet jelenhet meg, amikor a hagyomány ütközik az Istennek való engedelmisséggel. Jézus életében többször fordult elő olyan helyzet, amikor a vallásos emberek az emberi hagyományokat előbbre valónak tartották, mint az Istennek való engedelmisséget egy adott helyzetben, ezért Jézust kritizálták. (Mt 15)

41-42. v. Mária a jó részt választotta. Ez azt jelenti, hogy nem sok jó közül választotta azt, ami a legjobb, és a többi is jó lenne. Ő az egyetlen jó lehetőséget választotta. A másik lehetőség ekkor nem alternatíva. Nem jó. (v.ö. én-mondások kizálagossága) Ebben az esetben a helyes, a jó cselekedet attól jó, ha Istennel (Jézussal) összefüggésben jó. Vagyis a társadalom által helyesnek ítélt magatartás, viselkedés nem tekinthető önmagában jónak.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Mihály Ottó: Bevezetés a nevelésfilozófiába, Budapest, 1998)

A Jézus tanít témakörben szerepel Mária és Márta története, melyben az igazán fontos megtalálása kapcsán vezeti a lecke a tanulót a helyes sorrend felállításának képességére. A posztmodern előtti pedagógiák arra a gondolatra épültek, hogy van valamilyen „igaz” emberi természet, és a nevelés feladata ennek elérése. A mai gondolkodásban azonban nincs egy embereszmény, mert sokféle nézet van arról, hogy milyen legyen az ember, és nem dönthető el, hogy ezek közül melyik az „igazi”. A posztmodern fogalmai szerint az ember formálódása nem egy előre leírható módon történik, hanem azáltal, hogy a dolgokat eszközként alkalmazzuk, miközben folyamatosan kölcsönhatásban van velük. Így a nevelés csak az „itt és most”-ban, a „neki való” vagy „nem neki való” kérdésekben lehet érvényes. A pedagógiában sincs egyértelműen igaz út, hanem nevelési célok és értékek széles kínálatából való választás joga a szülőt, a gyermeket illeti meg. A pedagógust is választják, miközben az iskola, a hittan vagy az etika mellett döntenek. Ebben a világban kellene egy igaz utat felmutatni a helyes sorrendről a serdülőknek.

A posztmodernben sok minden táru a fiatalok elé, melyek között kell megtalálnia a helyes választást, a választások helyes sorrendjét. A valláspedagógia a posztmodern radikális pluralizmusa ellenére sem adhatja fel határozott érték centrikus küldetését. Krisztus mindkettőjükhöz (Máriához és Mártához) odaforduló szeretetét hangsúlyozva kell megmutatni, hogy a legfontosabb az életben a Vele való közösség, ami által élhetik meg a hétköznapi döntéshelyzeteiket. A választás, mint önálló döntés joga, kényszere egészen a

kisgyermekkortól jelen van. Ez sokszor meg is terheli a gyereket, és a szülőt is. Ha nincs felmutatott, a referencia személy által (szülő, pedagógus, lelkipásztor stb.) képviselt helyes sorrend a választásban, akkor a bizonytalanság, a kényszerdöntések feszültségébe kerül a fiatal. Ebben az élethelyzetben kell a vallástanárnak Mária és Márta történetén keresztül felmutatni a választás sorrendjét. A példa – vendégfogadás körüli tennivalók – nem áll közel a mai fiatalokhoz, mégis hangsúlyozni kell, hogy ezek feladatok, amiket Márta maga előtt látott, amitől nem látta a lényegét. A jelenet eljátszása azonban segít azonosulni ezzel az élethelyzettel, és így kipróbálhatja a személyiségétől távolabb álló szerepet is, ami szintén fontos abban a korban, amikor úgymint próbálgatja a szerepeit. A bibliai történetben két alaptermészet jelenik meg: a szüntelen tevékenykedő, önmagát cselekvésekben kifejező Márta, aki olyan, mint az a fiatal, akinek minden délután más szakköre, különórája, edzése van, sokszor nincs ideje megpihenni, mert úgy érzi, hogy ha valamiben nem vesz részt, akkor lemarad valamiről. Nekik felmutatva a csendben szemlélődve figyelő Máriát, – aki meg tud állni, és felismeri, hogy mi a legfontosabb az életében – nem könnyű valláspedagógiai feladat. Ennek a megállásnak a feltöltekezésben betöltött szerepét értheti meg a fiatal, mint az autó, aminek időnként tankolni kell.

Közben a Mária típusoknak, akik könnyen belemerülnek egy-egy feladatba, vagy akár már az Istennel való közösséget is megélik, jól jön ez a megerősítés, hogy a megfelelő úton haladnak.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Arra való rámutatás, hogy létezik Isten szerinti fontossági sorrend.

Kognitív cél: Arra való rámutatás, hogy létezik Isten szerinti fontossági sorrend.

Affektív cél: A „fontossá válás” érzelmi motivációinak feltárása.

Pragmatikus cél: Arra való bátorítás, hogy a tanulónak mindig legyen ideje Istenre.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Beszélgetés Ki, mikor, miért szokott vendégeket fogadni? Ki hogyan készül erre? Van-e családi „forgatókönyv” a vendégek fogadására? Mennyire veszi ki a tanuló ebben a részét?	
Feldolgozási javaslat	Bibliai történet TK 34. oldalán lévő jelenet eljátszása önként jelentkezőkkel. Adjunk egy kis időt a szereplők felkészüléséhez, hogy átolvassák a szöveget. Ha több jelentkező páros van, akkor választhatnak történelmi korok, helyszínek között, melyben eljátszák a jelenetet. (pl. középkor, ókori Róma, reformkori Magyarország, török hódoltság ideje, mai kor, saját lakóhely; mai kor New York stb.) Beszélgetés	TK 8. lecke: Jézus a helyes sorrendről tanít, 34. o. MFEI 28. oldal 1. f. vagy MFGY 21. oldal 1. f.

	Kinek mi volt a fontos a történetben? Munkafüzet 1. feladata alapján beszélgetni a különböző dolgok fontosságáról, ezek prioritásáról.	
Munkáltatás	Munkafüzet 2, 3. feladatai Aranymondás: „Keressétek először Isten országát és az ő igazságát, és mindezek ráadásnak megadottnak majd nektek.” (Mt 6,33)	MFEI 28. oldal 2. és 3. feladatai vagy MFGY 21. oldal 2. és 3. feladatai
Házi feladat	Munkafüzet 4. feladata	MFEI 29. oldal 4. f. vagy MFGY 22. oldal 4. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Drámapedagógiai ötlet: HELYES SORREND

Válasszunk ki néhány hétköznapi cselekvéssort (pl. felöltözni reggel, fogat mosni, bepakolni a táskába, megírni egy Facebook-üzenetet a számítógépen). A tanulókkal közösen bontsuk le konkrét lépésekre a cselekvéssort. (Pl. Facebook üzenet: leülök a gép elé, bekapcsolom a gépet, elindítom a böngészőt, betöltöm a Facebook-oldalt, bejelentkezem, kiválasztom a címzettet, megírom az üzenetet, elküldöm az üzenetet.) A lépéseket írjuk fel külön papírra majd keverjük össze őket és úgy rakjuk sorrendbe. Válasszunk ki valakit, aki ebben a sorrendben próbálja meg végigvinni a cselekvéssort! (Szájnyitás előtt akar fogat mosni, nem kapcsolja be a gépet úgy gépel, stb.) Ha jól megy, több cselekvéssort és több variációt is kipróbálhatunk. Az élményanyagot felhasználhatjuk arra, hogy rámutassunk, Istennél is van egy "helyes" sorrend, egy fontossági sorrend, amit ha nem követünk, úgy járunk, mint a gyakorlatnál.

Egyéb ötlet: BAKANCSLISTA

Szükséges eszközök:

Papírlapok, ceruza.

A játék alapja az azonos című film. A lényege, hogy a szereplők megtudják, hogy az életükből már nem sok idő van hátra. Ekkor összeírják, hogy mit szeretnének még megtenni. Ez volt a bakancslista. Mi olyan fontos, hogy végül az idejüket és a pénzüket erre áldozzák.

A játék célja, hogy a gyerekek átgondolják, hogy mi is a fontos az életükben. Hogy milyen helyen állnak az anyagi vágyak, a szórakozás, a kapcsolatok és végük az Istenben való hit milyen helyen áll. Szeretnénk arra is motiválni őket, hogy legyen helye Istennek is az életükben.

Instrukció:

1. Kör: Képzeljétek el, hogy olyan helyzetbe kerültetek, hogy megtudjátok, hogy az életetekből egy hónap van hátra. Azonban ez egy különleges hónap lehet, mert akármit tehettek ebben az egy hónapban. Nincs semmiféle akadály, minden lehetőséget megkaptok, anyagi korlátok sincsenek. Írjatok egy listát arról, hogy mit szeretnétek tenni, mi lenne az, amit elintéznétek, elrendeznétek, kipróbálnátok. Erre van összesen 10 perc gondolkodási időtök. Lehetőség szerint úgy írástok le, hogy mi az, amit először szeretnétek megtenni, tehát sorrendben.

(Érdemes úgy megfogalmazni az instrukciót, hogy nem csak az anyagi dolgokra utaljunk.)

2. Kör: Sajnos változott a helyzet, és csak egy hét áll a rendelkezésükre, hogy bármit megtegyetek.

Válasszátok ki azokat a dolgokat, amiket egy hét alatt mindenképpen szeretnétek megvalósítani. Erre van 5 perctek.

Megbeszélés:

Aki szeretné felolvasni a listáját, tegye meg.

Beszéljük meg, hogy milyen típusú teendőket írtak fel a gyerekek.

Mire lehet ebből következtetni?

Van-e olyan valaki, aki:

- valamilyen kapcsolatot szeretne lerendezni
- bocsánatot kérne
- segítené
- Istennel kapcsolatban tenne valamit

Zárás:

Összegezzük a gyerekekkel a tapasztalatokat. Vannak-e olyan tervek, amik könnyen megvalósíthatók, vannak-e olyanok, amik elképzelhetetlenek?

Melyek azok a tervek, amiket meg tudnának tenni most is a gyerekek?

Megteszik-e?

Átvezető gondolat a bibliai történethez:

Minden nap dönteni kell, hogy mit csinálunk. Ha két tevékenység közül kell választani, akkor mindig azt választjuk, ami akkro a legfontosabb. Van egy történet, amiben két testvér ugyanabban a helyzetben eltérő módon választott. Mert nem ugyanaz volt a fontos nekik.

9. JÉZUS A KÉSZENLÉTRŐL TANÍT

Gyülekezeti óraszám: 1. egyházi iskolák óraszám: 1.
(Mt 25,1–13)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Jeremias, Joachim: Jézus példázata. Budapest, 1990, Kálvin Kiadó.

Kozma Zsolt: Jézus Krisztus példázatai. Iránytű Alapítvány, 2002, Kolozsvár)

Schweizer, Eduard: Das Evangelium nach Matthäus. Göttingen, 1986, Vandenhoeck und Ruprecht.)

Példázat:

Általános tudnivalók a példázatokkal kapcsolatban:

- Jézus általában a mindennapi életből vett a példázataihoz történeteket. Azonban a legtöbb példázatba van egy olyan pont, ami teljesen eltér a valóságtól. Ez az a pont általában, amit Jézus szeretett volna, kiemelni, ahol az üzenet található.
- Hermeneutikai megjegyzés: A példázatok kapcsán sokszor nagy a kísértés, hogy minden pontot beazonosítsuk. Ám Jézus példázatainak nem minden pontját kell beazonosítani. Mert a példázat nem allegória. Az allegorikus írásmagyarázatnak meg van a veszélye, hogy belemagyaráz, illetve, hogy Jézus eredetileg szándékolt mondanivalója elveszíti a súlyát.
- Jézus a mennyek országát legtöbbször egy történéshez hasonlítja, egy folyamathoz, eseményhez, nem pedig egy helyhez vagy tárgyhoz.
- A példázatok végén gyakran találunk egy csattanós találó megjegyzést, amire az egész történet ki van hegyezve.
- Jézus a példázatokkal a hallgatóságot állásfoglalásra készíti.

Menyegző:

Jézus a földrejövetelét menyegzőhöz hasonlítja a tevékenységének a kezdetén.

„Jézus ezt mondta nekik: Gyászolhat-e a násznép, amíg velük van a vőlegény? De jönnek majd napok, amikor elvételük tőlük a vőlegény, és akkor böjtölni fognak.” (Mt 9,15)

Jézus korában az esküvőknek nem volt kötelező rendje, a szokások vidékenként változtak. Hajadon menyasszony esküvőjét egy hétig is ünnepelték. Általában nem úgy zajlott egy esküvő, mint ahogyan azt a példázat leírja, de akár így is megtörténhetett volna.

Bölcs: A héber gondolkodáson alapuló jelentéssel arra vonatkozik, hogy valaki a gyakorlati dolgokban a tapasztalatai alapján tájékozott.

Balga: Tartalmatlan, üresfejű.

Ellentétpár jelentése: A megfontolt és elhamarkodott viselkedésre utal, a következetes és következetlen döntésekre.

Szokatlan vonások a példázatban:

- A vőlegény nagyon sokat késik.
- Üzletek éjjel is nyitva vannak.
- Mind a tízen elalszanak.

Ezek a szokatlan vonások azt tanítják, hogy Isten országa más, mint az evilági rend.

A példázat fő üzenete: Jézus visszajövetelét nem csak várni kell, hanem arra készülni is.

A példázat három jelenetre osztható:

1. Előkészület a vőlegény fogadására. (1–5. versek)
2. A megérkezés bejelentése, lámpások számbavétele (6–9. versek)
3. Megérkezés utáni események (10–12. versek)

Jézus eszkatológikus példázatai (24,32–25,46) sorába tartozik ez a példázat, amelyet keresztre feszítése előtti utolsó beszédében mondott el. Hangsúlyos ezekben a példázatokban a „túl késő” momentum. A példázat eredeti címettei a tanítványok voltak.

Az Ószövetségben szerepel eszkatológikus örvendezés. Ézsaiás könyvében szó esik arról, hogy Isten, mint egy szüzet veszi feleségül Jeruzsálemet (Ézs 61,10; 62,5) és örvendezik, hogy a népe ismét vele van. Rabbínisztikus írásmagyarázat szerint a Sínai-hegyi szövetségekötés házassági szövetség, amelyben a Tóra a házassági szerződés, Mózes a vőlegény barátja, Izráel a menyasszony, és Isten a vőlegény. Ez a kép jelenik meg a Jelenések könyvében is 19, 6–9-ben és 21,1–3-ban is. Pál apostol pedig a gyülekezetről beszél úgy, mint Krisztus menyasszonyáról, akinek menyegzője majd a végidőkben lesz.

Az ünneplő sereg bizonyára a lakodalmas házhoz jött össze. Amikor elérkezett az az idő, amikor a vőlegénynek meg kell érkeznie, akkor kimentek az előtérbe, hogy majd a vőlegénnyel együtt vonuljanak be az ünnepi helyszínre.

Bizonyára Jézus maga is azonosította magát a példázatbeli vőlegénnyel. Korábban is beszélt már magáról, mint vőlegényről a tanítványok böjtje kapcsán. (Mt 9,15)

3–4. v. A balgákkal az volt a gond, hogy majdnem felkészültek. Félig készültek fel. Ugyan tudták, hogy lámpást kell magukhoz venni, mert szükség lesz rá. De csak majdnem készültek fel, mert olajat már nem vittek. A balgaságuk abból eredt, hogy azt hitték, hogy tudják, hogy majd mikor érkezik meg a vőlegény, és addig elég lesz a lámpás. Az okosak azért voltak okosak, mert belátták, hogy nem tudják az időpontot. Mert a vőlegény érkezésének az ideje nem rajtuk áll. De felkészültek akartak lenni, ezért inkább vállaltak több munkát. A bölcsesség ebben az esetben a felvállalt tudatlanságot jelenti.

A példázatban szereplő lámpásnak volt egy kis tartálya, amit időnként fel kellett tölteni.

5. v. Az a szokatlan ebben a példázatban, hogy a késés túl nagy mértékű: éjfélig tartó. Ha az ember nem tudja, hogy mikorra kell készen lennie, akkor mindig készen kell lennie, az esemény bekövetkezte előtti teljes időszakban is. Ha azonban tudja az időpontot, akkor az időpont előtti időben nem érzi szükségét, hogy ugyanolyan feszült készenléti várakozásban legyen. A balga szüzek egy pillanat alatt elaludtak (aoristos igeidő) és folyamatosan aludtak (imperfectum). A különbség nem az elalvásban van, hiszen mindenki elalszik, és ennek az eseménynek nincsen jelentősége a végkimenetelre nézve. A különbség a felkészülés, és ahogyan gondolkodtak az olaj szükségességéről.

6. v. Több helyen olvasunk arról, hogy Jézus az éjszaka közepén jön vissza (Mt 13,35; Lk 17,34). Ez az időpont megjelölés mindig arra utal, hogy Jézus visszajövele hirtelen és egy váratlan időpontban következik el.

7. v. A lámpás rendbetétele bizonyára a korom letakarítását jelentette, sőt akár egy kis díszítést is. A korsókból olajat öntöttek pótlólag.

8–9. v. A balgák túl későn vették észre, hogy túl kevés az olajuk. A bölcsök viselkedését nem szabad önzésnek értékelni. A példázat menetében ennek az elutasításnak az a szerepe, hogy kiemelve, hogy van az az időpont, amikor már túl késő van akkor is, ha esetleg még úgy vélné az ember, hogy még van lehetőség.

10. v. A balgák éppen akkor nem voltak ott, amikor ott akartak lenni. Az a szomorú, hogy saját magukat zárták ki a vendégségből, hiszen nekik is lett volna lehetőségük felkészülni, Nem azért nem készültek fel, mert balgák voltak, hanem a tettük volt balga. Az esküvőre való bemenetel az Isten országába való belépést jelenti. Az ajtó bezárása drasztikusan fejezi ki azt az időpontot, ami után már lezárul a belépés lehetősége. Eljön az az időpont, amikor valaki nem léphet az Isten országába. Mert nem készült fel, holott ugyanúgy meg volt a lehetősége, mint azoknak, akik felkészülten vártak.

11. v. A vőlegény nem várja meg az árusoktól visszaérkező balga szüzeket. Az időpontot ő határozza meg, és ezen nem lehet változtatni.

12. v. A balgák hiába kérték a vőlegényt, elutasította őket. Van egy olyan időpont, amikor már a kedvességre, a jóindulatra sem lehet hivatkozni. A példázat üzenete azonban éppen nem az, hogy már túl késő, hanem az ellenkezője: Most még nincsen késő, most még van lehetőségek arra, hogy felkészüljete, felkészülten várjátok vissza a Vőlegényt. Cselekvő várakozásra buzdít Jézus.

13. v. Záró vers. Ebben Jézus egy intelmet fogalmaz meg. A földi élet ideje a várakozás és a készenlét ideje, ezzel tisztában kell lenni. Hogy ne jusson senki sem a balgák sorsára, felkészülve kell várni Jézus visszajövetelét.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A „Jézus tanít” című témakörben szerepel A tíz szűz példázata, amellyel a mindennapokban való kitartást, készen létet szeretnénk erősíteni a tanulóknak. A posztmodern kor társadalmát szokták élmény-társadalomnak nevezni, mivel az élet önmagában lévő szépségeinek pillanatnyi megélésére törekszik. Ez már gyermekkorban elkezdődik, hiszen sok szülő a szeretetét a gyermekek szórakoztatásával, élményekben való részesítésével fejezi ki. A valláspedagógia számára az élmény-társadalom nagy kihívást jelent. A kitartás a mindennapokban nagy kihívás a fiataloknak, hiszen minden, ami körülveszi őket, azt erősíti bennük, hogy ha valami nem működik, akkor cserélje le, dobja ki, vegyen újat. Ez a szemléletmód a tárgyakon keresztül beszivárogozik a tevékenységek szintjére: ami nehezen megy, azt abbahagyja, ami nem sikerül, nem próbálja újra, amihez már nincs kedve, feladja, inkább keres más, de jelen van a kapcsolatokban is: ha nem működik, kezdj újat, cseréld le. Persze a másik véglet képviselőit is megtaláljuk fiataljaink között: azokat, akik évek óta kitartóan sportolnak, zenélnek, vagy a tanulás területén mutatnak állhatatosságot.

Emellett az identitás-keresésben szerepe van annak is, hogy hivatást is találjanak. Jó minta lehet a készenlétre a különböző közszolgálati tevékenységben résztvevők élete. Ezért érdemes időt szánni az órán beszélgetésre ezekről a hivatásokról, kiemelve, hogy mennyire fontos a készenlét pl. a mentőknél, tűzoltóknál, hogy milyen veszélyei lennének, ha ők nem lennének megfelelően készen egy-egy riasztás alkalmával.

A leckében ismét megjelenik az ajtó szimbóluma, ami most kizárja azokat, akik nem voltak készen. Ez az ítélet, a kizárólagosság, problémás lehet, hiszen nehéz szembesülni azzal, hogy valami következménye van annak, ha nem kitartó a készenlétben. Itt érdemes visszautalni a fent említett hivatásokra is.

Mivel erkölcsi fejlődésében a konvencionális szint első fokán van, ahol fontosak a kölcsönös elvárások, társas kapcsolatok, nehezen éli meg, hogy az okosak miért nem adtak a balgáknak a saját olajukból, hiszen ő jó fej akar lenni, ezért igyekszik elnyerni a társai jóindulatát. Nehezen azonosul az okos szüzekkel, hiszen irigységnek tekinti, amit tettek. Itt is érdemes pl.

a tűzoltókra utalni, hogy ha egy közülük nem kész, akkor a csapat késve érkezik a helyszínre, tehát következménye van.

Mindezek oldására az okos szüzek készségét, kitartását erősítendő érdemes az ő szemszögükből megfogalmaztatni a példázatot, nem a zárt ajtó szimbólumával, hanem a számukra még nyitott ajtóval.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Arra való bátorítás, hogy a tanuló a hittanórán túl is legyen folyamatos kapcsolatban Istennel.

Kognitív cél: Arra való rámutatás, hogy a hit a mindennapok része.

Affektív cél: A folyamatosság, a kitartó cselekvés motivációinak és akadályainak a feltárása.

Pragmatikus cél: Arra való bátorítás, hogy a tanuló a hittanórán túl is legyen folyamatos kapcsolatban Istennel.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Csoportmunka Szituációk előadása, amikor valaki nincs időben kész, és emiatt lekésik valamit. – egy dolgozatot – vonatot – mozielőadást – családi vacsorát – egy találkozót – egy üzlet nyitva tartását stb. Beszéljük meg, hogy milyen következményei lehetnek ezeknek? Beszélgetés TK 36. o. Gondold végig! Beszéljétek meg! alapján.	TK 9. lecke: Jézus a készenlétről tanít, 36. o. TK 36. o.
Feldolgozási javaslat	Csoportmunka 2 csoportban dolgozzunk. Az egyik az okos szüzek szerepébe helyezkedve olvassák el a példázatot, és adják elő. A másik a balga szüzekként olvassák el, és adják elő. Mi a közös? Mi a különbség a kétféle nézőpontban? Beszéljük meg! Munkafüzet 3. feladata. Elcsendesedés – csukott szemmel hallgassák meg a következő gondolatsort, utána lehet megfogalmazni a másik nézőpontból (TK 37. o. Feladattár)	Biblia MFEI 30. o. 3. f. MFGY 23. o. 3. f. TK 37. o.

	Üres lámpás – zárt ajtó Jaj, nemsokára elfogy az olajam! Elég lesz-e, amíg odaérünk? Már alig pislákol. Honnan vegyek olajat, amivel megtölthetem? Hiába kérem társaimtól, nem tudnak adni, nem adhatnak, nekik is kell. Ezt az olajat nem lehet megosztani. Nem készültem fel a várakozásra, azt hittem hamarabb jön. Azt hittem elég lesz a tűz, a fény. De kevés, elfogyott. Hiába rohanok venni, biztos el fogok késni. Azért megpróbálom. És igazam lett. Már bezárták az ajtót. Kopogunk, mindannyian, akik kinn maradtunk. Hiába. Az ajtó zárva. Nem mehetek be. Nem ismer, kint maradtam. Aranymondás: <i>„Ezért legyetek ti is készen, mert abban az órában jön el az Emberfia, amelyikben nem is gondoljátok!”</i> (Mt 24,44)	
Munkáltatás	Munkafüzet 1. feladata	MFEI 30. o. 1. f. MFGY 23. o. 1. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Letölthető képsorok:

<http://www.freebibleimages.org/illustrations/gnpi-081-wise-foolish-virgins/>

Imádságra nevelés

<u>Abban az órában</u>	
1. Előkészítés	
Feladatutasítás:	
• Készítsetek papírból egy óralapot. Vágjatok ki egy kört egy A/4-es méretű lapból. • A számok helyén legyen mindenhol az írva: KÉSZEN. • Az óra mutatóit miltonkapoccsal rögzítsétek az óra lapjához.	
2. Imádkozás	
Vegyétek kézbe ezt az órát.	
Imádkozzatok magatokban Istenhez, hogy a nap minden órájában legyetek készen a hitben. Bármikor is jönne el Jézus, mindig készen legyetek.	

műfaj	kérő
megfogalmazás	magukban a hittanosok
imádkozás	emlékeztető tárgy segítségével
csoport felosztása	nincs
kapcsolódás	Aranymondás: „Ezért legyetek ti is készen, mert abban az órában jön el az Emberfia, amelyikben nem is gondoljátok.” Mt 24,44
hely	óra végén
fejlesztési terület	válaszímádság az Igéhez
hittanosok	• kézműveskednek • imádkoznak
hittanoktató	
eszközök	• karton • olló • miltonkapocs/fő

Drámapedagógiai ötlet: BEKÖTÖTT SZEMMEL

Kérjünk néhány önként jelentkezőt. A feladatuk az lesz, hogy bekötött szemmel menjenek át a terem egyik végéből a másikba. Jelöljünk ki egy konkrét helyet, amit el kell érniük (tehát nem elég a falhoz eljutni, legyen egy szekrény, amit meg kell érinteni, vagy az egyik társuk álljon valahol, és őt kell elérni.) Nem kell akadálypályát csinálni a teremből, de ha van útközben egy viszonylag könnyen kikerülhető pad vagy szék, az nem baj, a szembekötés előtt jól megnézhetik az útvonalat és ígérjük meg, hogy semmi sem fog változni menet közben. (És tartuk is be az ígéretet, bármennyire is vicces betolni még pár dolgot gyorsan...) Ezután mindenki maradjon csendben és az önként jelentkezők menjenek végig a pályán, jussanak el a kitűzött célíg. Ha félremennek, elkanyarodnak, találják meg, hova kell eljutni, nem segíthetünk nekik! (Kis csoportnál egyszerre egy mozogjon, nagyobb csoportnál mehetnek többen is, de férjenek el egymástól.)

Ha elérték a célt, jöjjön a második kör. A feladat ugyanaz, de most az lesz a különbség, hogy a célnál fog állni valaki, aki folyamatosan beszél majd azokhoz, akik közelednek hozzá. Hívja őket, segít nekik, vezet, stb.

Miután lement a két kör (aki megy, menjen vezetés nélkül és vezetéssel is!), beszéljük meg, hogy milyen volt így menni, hogyan érezték magukat, milyen különbséget tapasztaltak, melyik volt könnyebb, mikor érezték magukat inkább biztonságban? Mutassunk rá arra, hogy Isten nem csak kijelöli a célokat, hanem folyamatosan velünk van és vezet minket. Hallgatunk rá?

10. MI TESZ ELÉGEDETTÉ?

(Lk 12,16–21)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS:

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Bühlmann, Walter: Hogyan élt Jézus, Budapest, 1997, Corvinus Kiadó.

Jeremias, Joachim: Jézus példázatai. Budapest, 1990, Kálvin Kiadó.

Kozma Zsolt: Jézus Krisztus példázatai. Kolozsvár, 2002, Iránytű Alapítvány.

Schweizer, Eduard: Das Evangelium nach Lukas. Göttingen, 1986, Vandenhoeck und Ruprecht.)

Társadalmi helyzet Jézus korában:

Galileában a társadalom három részre tagolódott.

- Az **alsó réteg**hez tartoztak azok, akik napszámból éltek, valamint a rabszolgák, koldusok, munkanélküliek, betegek, bérlők. A napszámosok napi bére egy napi megélhetéshez volt elegendő. Mindenféle szakmában vállaltak munkát: mezőgazdaság, kézműipar, kereskedelem. Az időjárás és a munkaerőigény szeszélyének kitéve bizonytalan volt a napi megélhetésük.
- A **középréteg**hez a kiskereskedők tartoztak, a kisparasztnak, kistermelők, halászok. Rossz időjárási viszonyok, háborúk következtében könnyen lecsúszhattak az alsó réteghez.
- A **legfelsőbb réteget** a nagybirtokosok, nagykereskedők és adóbérlők (vamosok) alkották. A Kr. e. 1. században Galilea bő termésű vidéke néhány vagyonos ember kezében összpontosult. Galileában a legfőbb megélhetési forrás a mezőgazdaság volt. Legtöbbször búzát. A mezőgazdaság mellett a halászat, kézműipar és a kereskedelem jelentette a legfőbb bevételi forrást. A búzát nem csak saját felhasználásra termesztették, hanem el is adták.

Termés és áldás:

Mivel a termés mennyisége és minősége sok feltételtől függött, leginkább az időjárási viszonytagságoktól, ezért a bő termés különösen is Isten áldásának számított.

„Van-e még gabona a magtárban? És még a szőlő, a fügefafa, a gránátalma és az olajfa sem hozott termést! De ettől a naptól fogva áldást adok!” (Hag 2,19)

A bő aratásért történő hálaadás fontos volt a Bibliában.

„Felajánlasként adjatok minden hómer búzából egyhatod éfát, és minden hómer árpából egyhatod éfát.” (Ez 45,13)

Magyarázat:

13. v. A példázatot Jézus valakinek a kérdésére válaszként mondja el. Hasonlóan, mint az irgalmas samaritánus példázatát. A Mester-ként való megszólítás arra utal, hogy elismeri Jézust illetékesnek a kérdező. A rabbikat ugyanis nem csak tanítóknak, hanem bíróknak is tekintették. Mivel két testvér között vita volt, amit nem tudtak egymással rendezni, a kor szokásai szerint kértek meg egy szakavatottat, hogy segítsen.

14. v. Elképzelhető, hogy csak az egyik testvér van jelent a helyszínen, mert Jézus csak az egyikükhöz beszél. Jézus elutasítja a felkérést. Ezzel utal Jézus arra, hogy Ő nem azért jött, hogy a földi dolgokkal és vitás ügyekkel foglalkozzon, hanem azért, hogy Isten országa ügyéről tanítsa az embereket.

15. v. Jézus az egyedi esetből általánosít. Az élet forrása nem a vagyon az élet értékét nem a földi értékek adják.

16. v. Jézus nem ítéli el a gazdagságot. Az Ószövetségben Isten áldásának tekintették, ha valakinek bő volt a termése. Nem azért marasztalja el a gazdag embert, mert gazdag.

17. v. Bőséges áldás lett a munkáján. Többet tudott aratni, mint amennyire felkészült. A gazdag ember monológot folytat önmagával. És éppen ez a gond, hogy önmaga akarja megoldani, önmagában Isten nélkül, akitől éppen ezt az áldást kapta.

18. v. A birtoklásban kívánja életét biztonságban tudni a gazdag ember. A többszörös birtokos névmás utal erre a birtoklási vágyra.

19. v. Előfordul a zsoltároknak is a lélek megszólítása. „*Légy újból nyugodt, lelkem, mert jól bánt veled az Úr!*” (Zsolt 116,7) A zsoltáros azt mondja, hogy Isten miatt lehet nyugalma a lelkének. A példázatbeli gazdag ember pedig a vagyonára alapozza a nyugalmat. A magabiztosság ebben a helyzetben a gazdag ember vesztét okozza. A gazdag embernek nincsen szüksége sem Istenre, sem emberre. Csak önmagára képes gondolni. Ha nincs jelen a jelenében Isten, akkor nem is számol Istennel a jövőben.

20. v. Annak ellenére, hogy a gazdag ember kihagyja a számításaiból Istent, a példázatban Isten megszólítja őt. Éjjel váratlanul szólítja meg Isten, amikor nincs felkészülve erre a gazdag. Jakab levelében említ gazdag kereskedőket. (Jak 4,13–16) Ugyanezt a fajta magabiztosságot ítéli el, amikor valaki azt hiszi, hogy rajta múlik egyedül az, hogy a munkáján áldás van. A helyes gondolkodás azonban az, ha az ember számításba veszi, hogy Isten akarta szerint történik minden, az ember élete is pontosan addig tart, ameddig Isten engedi, és nem addig, ameddig az ember gondolja.

21. v. Közmondásszerűen fejeződik be a példázat. Isten a gazdag termésnek és az életnek és a halálnak az Ura. Isten nélküli gazdag ember úgy jár. Istenben gazdagnak lenni azt jelenti, hogy az ember nem a földi javakra alapozza létbiztonságát.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Az Isten utat mutat a mindennapokban című témakörön belül az élethelyzetekhez, etikai kérdésekhez tartozik a lecke. A posztmodern gyermek ambivalenciában nő fel. Egyrészt az élet minden területén megtaláljuk a kifejezetten gyermekekre, fiatalokra specializálódott kínálatot, a számukra létrehozott piacot, amely a gyermekdivattól a divatos játékszereken át a különböző használati és élvezeti cikkekig terjed. Mindezek mellett a fiatalok egyre kevésbé védettek a társadalom negatív hatásaival szemben. A válások folytán megnövekedett csonka családok száma és hatása, a partnerségen alapuló nevelési stílus következtében már korán a felnőttek világában, a felnőttek gondjai közt találják magukat a fiatalok. Az elektromos médiumok elterjedésével nem különül el a gyermeket és a szülőt érő információtömeg, a virtuális, másodkézből szerzett tapasztalat a valóság fokozatos elvesztését eredményezi. A fogyasztói társadalom arra ösztönöz, hogy soha semmi nem elég. A serdülő ennek az elvárásnak a feszültségében éli a mindennapjait: nem elég jó, nem elég sok, nem elég nagy, nem elég drága, nem elég új, nem elég sikeres stb. Némelyek nem csak a tárgyaikra, teljesítményükre, hanem saját magukra nézve is ezt élik meg, hogy nem elég, amit nyújtani tudnak: nem elég a teljesítménye, nem elég a barátsága, nem elég a tudása. Mások a családjukra nézve élik meg az elégedetlenséget azért, hogy társaik családját jobbnak, teljesebbnek, működőbbnek látják. Minden szinten átjárhatja őket az elégedetlenség.

A lecke szeretné elgondolkztatni a tanulót a fogyasztás és elégedettség kérdéséről. Erkölcsi felelősségérzete még nem terjed ki a társadalom egészére, de a saját környezetében megélheti, hogy amije van, az elégedettséggel töltheti el. Fontos látnia, hogy mindez elsősorban szemléletmód, ami Isten nézőpontján keresztül lehet más, mint amit a világ közvetít felé. Különösen is nehéz lehet számára ez a szemléletváltás, mert a konvencionális erkölcsi szinten

éppen a „világnak”, a környezetének szeretne megfelelni, előttük szeretne „jó fej” lenni. Ezért fontos, hogy a hittan csoportot közösségként is erősítsük meg az Istentől kapott elégedettség érzésében, hogy együtt is fedezzék fel, hogy mi mindenük van, amivel elégedettek lehetnek. A munkafüzeti feladat „eredménye”, ahol a környezetében kell közvélemény kutatást végeznie, rámutat arra, hogy a csoportban mennyire van jelen az elégedettség. A végeredmény függvényében érdemes végigbeszélgetni az egyes kérdéseket, és ha a csoport inkább az elégedetlen kategóriába esik, akkor közös imádságban Isten elé lehet tární, hogy formálja át a szemléletüket.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A különbség megláttatása az elégedettség és a mértéktelenség között

Kognitív cél: A különbség megláttatása az elégedettség és a mértéktelenség között.

Affektív cél: Az elégedettség, mint érzés és háttértényezőinek feltárása.

Pragmatikus cél: Annak a megfogalmaztatása, hogy mit jelent az elég és mitől lesz elég valami.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok Taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Elég! – szituációs játék Csoportokban kapnak egy-egy szituációt a tanulók, és azt kell előadni a többieknek. A szituáció mellé egy szó: ELÉG is tartozik, ill. az, hogy a szituáció elején, közepén vagy a végén kell elhangoznia a szónak. Szituációk: – osztálykirándulás – családi ebéd – matekóra – szünetben – barátok között – vásárlás – este otthon – nyaraláson – edzésen stb. Beszélgetés Milyen jelentései vannak az ELÉG szónak? Melyik jelenetben volt pozitív, melyikben negatív? Kapcsolódó feladat a TK 39. oldala. Feladattár	TK 10. lecke: Mi tesz elégedetté? 38. o.

Feldolgozási javaslat	Dicsérjük meg egymást - A csoport tagjai párba állnak, a párok egy kört alkotnak, így létre jön egy külső és egy belső kör. A két kör egymással szemben áll. Akivel éppen szemben áll a tanuló, annak valami dicséretet kell mondani. Pl. szép a szemed, jó vagy nyelvtanból, gyorsan futsz, finomakat sütsz, ügyesen rajzolsz, szépen zongorázol, különleges a neved stb. Ha kész, akkor a külső kör eggyel tovább lép jobbra, és újból elhangzik egy-egy dicséret. Addig folytatjuk, amíg a kör végig nem ér. - Beszéljük meg, hogy miért volt jó hallani ezeket a dicséreteket, ill. hogy ki kapott olyan dicséretet, amire egyáltalán nem számított, ő maga nem dicsérné meg magát azért. Elégedettségi mutató – Munkafüzet 3. feladat - A munkafüzet feladatát párokban végezzük el, majd a csoportban beszéljük meg az eredményt. - Érdemes utána összegezni, hogy mennyire elégedett a csoport magával. Kapcsolódó feladatok: TK 38. o. Gondold végig! Beszéljétek meg!	Munkafüzet MFGY 25. o. 3. f. MFEI 32. o. 3. f. TK 38. o.
Ének javaslat		
Házi feladat	Munkafüzet 1–2. f.	MFEI 31. o. 1–2.f. MFGY 24. o. 1–2.f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Imádságra nevelés

Elég 1. Páros munka Feladatutatisítás: - A padtársak a TK 39. o. lévő „elég” c. oszlop felsorolásából kiválasztanak 3-at. - Írásban fogalmazzatok meg egy közös imádságot. 2. Imádkozás Feladatutatisítás: - Alkossatok 4 fős csoportokat. - Imádkozzatok el közösen a két imádságot.	<table> <tr> <td>műfaj</td><td>hála</td></tr> <tr> <td>megfogalmazás</td><td>párok és négyfős csoportok</td></tr> <tr> <td>imádkozás</td><td>hangosan négyes csoportokban</td></tr> <tr> <td>csoport felosztása</td><td>párok és négyfős csoportok</td></tr> <tr> <td>kapcsolódás</td><td>TK 39. o. felsorolása</td></tr> <tr> <td>hely</td><td>óra vége</td></tr> <tr> <td>fejlesztési terület</td><td>közös imádkozás</td></tr> <tr> <td>hittanosok</td><td> - imádságot fogalmaznak meg, írnak - magukban imádkoznak </td></tr> <tr> <td>hittanoktató</td><td>kísér</td></tr> <tr> <td>eszközök</td><td> - papír - íróeszköz </td></tr> </table>	műfaj	hála	megfogalmazás	párok és négyfős csoportok	imádkozás	hangosan négyes csoportokban	csoport felosztása	párok és négyfős csoportok	kapcsolódás	TK 39. o. felsorolása	hely	óra vége	fejlesztési terület	közös imádkozás	hittanosok	- imádságot fogalmaznak meg, írnak - magukban imádkoznak	hittanoktató	kísér	eszközök	- papír - íróeszköz
műfaj	hála																				
megfogalmazás	párok és négyfős csoportok																				
imádkozás	hangosan négyes csoportokban																				
csoport felosztása	párok és négyfős csoportok																				
kapcsolódás	TK 39. o. felsorolása																				
hely	óra vége																				
fejlesztési terület	közös imádkozás																				
hittanosok	- imádságot fogalmaznak meg, írnak - magukban imádkoznak																				
hittanoktató	kísér																				
eszközök	- papír - íróeszköz																				

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: „Elég-e? Neked elég? Hányszor szerepel az alábbi rejtvényben a kérdés: ELÉG-E?”

Instrukció: Ne csak a szavak számát határozzák meg, hanem fogalmazzanak meg kérdést is, amit a többieknek, szüleiknek, tanáraiknak feltennének, hogy nekik mi elég.

11. JÉZUS TANÍT: A BOLOND GAZDAG PÉLDÁZATA

(Lk 12,13–21)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS:

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Bühlmann, Walter: Hogyan élt Jézus. Budapest, 1997, Corvinus Kiadó.

Jeremias, Joachim: Jézus példázatai. Budapest, 1990, Kálvin Kiadó.

Kozma Zsolt: Jézus Krisztus példázatai. Kolozsvár, 2002, Iránytű Alapítvány.

Schweizer, Eduard: Das Evangelium nach Lukas. Göttingen, 1986, Vandenhoeck und Ruprecht.)

Társadalmi helyzet Jézus korában:

Galileában a társadalom három részre tagolódott.

– Az **alsó réteg**hez tartoztak azok, akik napszámból éltek, valamint a rabszolgák, koldusok, munkanélküliek, betegek, bérlők. A napszamosok napi bére egy napi megélhetéshez volt elegendő. Mindenféle szakmában vállaltak munkát: mezőgazdaság, kézműipar, kereskedelem. Az időjárás és a munkaerőigény szeszélyének kitéve bizonytalan volt a napi megélhetésük.

– A **középréteg**hez a kiskereskedők tartoztak, a kisparasztok, kistermelők, halászok. Rossz időjárási viszonyok, háborúk következtében könnyen lecsúszhattak az alsó réteghez.

– A **legfelsőbb réteget** a nagybirtokosok, nagykereskedők és adóbérlők (vámosok) alkották. A Kr. e. 1. században Galilea bő termésű vidéke néhány vagyonos ember kezében összpontosult. Galileában a legfőbb megélhetési forrás a mezőgazdaság volt. Legtöbbször búzát. A mezőgazdaság mellett a halászat, kézműipar és a kereskedelem jelentette a legfőbb bevételi forrást. A búzát nem csak saját felhasználásra termesztették, hanem el is adták.

Termés és áldás:

Mivel a termés mennyisége és minősége sok feltételtől függött, leginkább az időjárási viszonyosságoktól, ezért a bő termés különösen is Isten áldásának számított.

„*Van-e még gabona a magtárban? És még a szőlő, a fügefá, a gránátalma és az olajfa sem hozott termést! De ettől a naptól fogva áldást adok!*” (Hag 2,19)

A bő aratásért történő hálaadás fontos volt a Bibliában.

„*Felajánlasként adjatok minden hómer búzából egyhatod éfát, és minden hómer árpából egyhatod éfát.*” (Ez 45,19)

Magyarázat:

13. v. A példázatot Jézus valakinek a kérdésére válaszként mondja el. Hasonlóan, mint az irgalmas samaritánus példázatát. A Mester-ként való megszólítás arra utal, hogy elismeri Jézust illetékesnek a kérdező. A rabbikat ugyanis nem csak tanítóknak, hanem bíróknak is tekintették. Mivel két testvér között vita volt, amit nem tudtak egymással rendezni, a kor szokásai szerint kértek meg egy szakavatottat, hogy segítsen.

14. v. Elképzelhető, hogy csak az egyik testvér van jelent a helyszínen, mert Jézus csak az egyikükhöz beszél. Jézus elutasítja a felkérést. Ezzel utal Jézus arra, hogy Ő nem azért jött, hogy a földi dolgokkal és vitás ügyekkel foglalkozzon, hanem azért, hogy Isten országa ügyéről tanítsa az embereket.

15. v. Jézus az egyedi esetből általánosít. Az élet forrása nem a vagyon az élet értékét nem a földi értékek adják.

16. v. Jézus nem ítéli el a gazdagságot. Az Ószövetségben Isten áldásának tekintették, ha valakinek bő volt a termése. Nem azért marasztalja el a gazdag embert, mert gazdag.

17. v. Bőséges áldás lett a munkáján. Többet tudott aratni, mint amennyire felkészült. A gazdag ember monológot folytat önmagával. És éppen ez a gond, hogy önmaga akarja megoldani, önmagában Isten nélkül, akitől éppen ezt az áldást kapta.

18. v. A birtoklásban kívánja életét biztonságban tudni a gazdag ember. A többszörös birtokos névmás utal erre a birtoklási vágyra.

19. v. Előfordul a zsoltárokból is a lélek megszólítása. „*Légy újból nyugodt, lelkem, mert jól bánt veled az Úr!*” (Zsolt 116, 7) A zsoltáros azt mondja, hogy Isten miatt lehet nyugalma a lelkének. A példázatbeli gazdag ember pedig a vagyonára alapozza a nyugalmat. A magabiztosság ebben a helyzetben a gazdag ember vesztét okozza. A gazdag embernek nincsen szüksége sem Istenre, sem emberre. Csak önmagára képes gondolni. Ha nincs jelen a jelenében Isten, akkor nem is számol Istennel a jövőben.

20. v. Annak ellenére, hogy a gazdag ember kihagyja a számításaiból Istent, a példázatban Isten megszólítja őt. Éjjel váratlanul szólítja meg Isten, amikor nincs felkészülve erre a gazdag. Jakab levelében említ gazdag kereskedőket. (Jak 4,13–16) Ugyanezt a fajta magabiztosságot ítéli el, amikor valaki azt hiszi, hogy rajta múlik egyedül az, hogy a munkáján áldás van. A helyes gondolkodás azonban az, ha az ember számításba veszi, hogy Isten akarta szerint történik minden, az ember élete is pontosan addig tart, ameddig Isten engedi, és nem addig, ameddig az ember gondolja.

21. v. Közmondásszerűen fejeződik be a példázat. Isten a gazdag termésnek és az életnek és a halálnak az Ura. Isten nélküli gazdag ember úgy jár. Istenben gazdagnak lenni azt jelenti, hogy az ember nem a földi javakra alapozza létbiztonságát.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Míg a megelőző lecke elsősorban etikai kérdésként tárgyalja az elégedettség – elégedetlenség témakörét, addig A bolond gazdag példázata a jézusi tanítást mutatja fel a serdülő számára. Az előző órán elsősorban az elégedettség érzését szeretnénk erősíteni a tanulóban, itt azonban a bolond gazdag hamis elégedettsége áll a középpontban.

Az individualizáció, az önállósodás, a leválás időszakát éli a serdülő, ráadásul egy olyan világban, ahol az én-központúság a médián keresztül is folyamatos megerősítés alatt áll: ami nekem jó, mert megérdemlem, nekem ez jár szlogenek teljesen hétköznapiak a számára. A boldogságkeresésben is elsősorban a hedonizmus, az élvezetek hajszolása van jelen ebben az életkorban. A kisiskolás teljesítménykényszer is eltűnik, már nem akar minden áron jó jegyeket szerezni, ha nincs kedve, inkább hátradől, nem csinálja, bizonyos szempontból úgy érzi, hogy amit eddig elért, az elégedettséggel töltheti el. Passzív lesz, „élvezi, amit gyűjtött”.

Mindezek mellett különösen is fontosak számára az anyagi javak. A boldogulást, a boldogságot a gazdagságban látja. A viszonylag jó anyagi körülmények között élő fiatal is úgy érzi, hogy nem elég gazdag, a nehezebb anyagi helyzettel küzdő családokban pedig szinte megváltásként tekintenek a pénzre. A pénzzel mindent el lehet érni elve a csoport dinamikáját is alakíthatja. A gazdagabb tanulók magabiztosabbak, talpraesettebbek, míg a szegényebbek kisebbségi érzésekkel küzdenek amiatt, hogy nem tudják követni a divatot sem ruházkozásban, sem az elektronikai eszközök tekintetében. Tehát a példázat több szempontból aktuális problémát feszeget. Érdemes a csoportot ismerve elsősorban arra tenni a hangsúlyt, ami a legfontosabb kérdés számukra.

A gazdagság, mint elvont fogalom is érthetővé válik a tanuló számára. A tankönyv gazdasági térképe az európai országok anyagi helyzetét mutatja, de ezt végignézve lehetséges adódik

arra, hogy beszéljünk a nem pénzben mérhető gazdagságról, elsősorban saját hazánk kapcsán. Így kerülnek elő az olimpiai helyezések vagy bármilyen tudományos díj, melyben a nemzetünk gazdagságát mutathatjuk meg úgy, hogy ezt is sajátjának érezze a fiatal. A vallásanár feladata, hogy segítse a csoport tagjait abban, hogy felismerjék és megfogalmazzák saját gazdagságukat, amiért hálásak lehetnek Istennek. Mert a végső cél, hogy ne ezekben a dolgokban (anyagi vagy képességbeli gazdagság) bízzanak, hanem Istenben, aki megajándékozta őket ezzel.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A példázaton keresztül arra való rámutatás, hogy az Isten szerinti elégedettség tesz igazán gazdaggá.

Kognitív cél: A példázaton keresztül arra való rámutatás, hogy az Isten szerinti elégedettség tesz igazán gazdaggá.

Affektív cél: Az „Istenben való gazdagság” és vagyomba vetett hit érzelmi hátterének a feltárása.

Pragmatikus cél: Annak a feltérképeztetése a tanulókkal, hogy ők miben gazdagok. (pl. tehetség, anyagiak, stb.)

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok Taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Moreno vonal – játék A terem átlóján kell elhelyezkedni a tanulóknak aszerint, hogy mennyire érzik magukat az egyik vagy a másik sarokhoz közel. Az egyes sarkok egy-egy ellentétpárt jelentenek. – kicsi – nagy – ügyes – ügyetlen – szeret gyűjteni dolgokat – nem szeret gyűjteni – sok hobbi van – nincs sok hobbi – tehetséges – tehetségtelen – szegény – gazdag stb. (Természetesen a tanulók magukat helyezik el, de az egyes váltások között megbeszélhetjük, hogy a többiek egyetértenek-e mindenki helyével.) TK 40-41. oldalán Gondold végig! Beszéljétek meg!	TK 11. lecke: Jézus tanít: A bolond gazdag példázata, 40. o.
Feldolgozási javaslat	Szövegértelmezés, beszélgetés TK 40. oldalán a Bolond gazdag példázatának értelmezése. – Milyen gazdagsága volt? – Miben állt a bolondsága? – Milyen kincseket kellett volna gyűjtenie inkább? – Mit közvetít a Szentírás a gazdagságról? – MFEI 33/1 feladata is segít ebben	TK 10 lecke: Jézus tanít: A bolond gazdag példázata 40. o. MFEI 33. o. 1. f. MFGY 26. o. 1. f.

	Beszélgetés – Kinek mennyire fontosak az anyagiak? – Milyen dolgokban jelenhet meg még a gazdagság? – Ki miben érzi magát gazdagnak? Miben szegénynek? – Hogyan szabad gyarapítani a gazdagságot? – Mit tudunk kezdeni azzal, ha valamiben szegénynek érezzük magunkat? Mf 31/2 alapján keressünk olyan területeket, melyekben a tanulók érzik magukat gazdagnak! Aranymondás: „A bölcsék koronája a gazdagság...” (Péld 14,24)	MFEI 33. o. 2. f. MFGY 26. o. 2. f.
Házi feladat	Munkafüzet 3. feladata.	MFEI 33. o. 3. f. MFGY 26. o. 3. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Animációs kisfilm:

<https://www.youtube.com/watch?v=yS0pS0kV6uQ>

Drámapedagógiai ötlet: ILLUSZTRÁCIÓS JÁTÉK A GAZDAGSÁGHOZ

Jelöljük ki egy kb. egy négyzetméteres területet, legyenek egyértelmű határai (pl. padló mintázata, járólapok, vagy festőszalaggal fel is ragaszthatjuk a négyzetet. Ha magasabbak a gyerekek, lehet kicsit nagyobb is a négyzet. Tegyük tele a négyzetet tárgyakkal, amiket könnyen fel lehet kapni: ceruzák, tollak, radírok, építőkocka, kulcs, stb - amit a teremben, a hittanosoknál találunk. Legyen jó sok! Egy hittanos (a "gazdag") guggoljon be a négyzetbe, négyen pedig helyezkedjenek el a négyzet négy oldalán. Egy menet fél percig tart, a gazdagnak meg kell védenie a vagyonát, míg a négy tolvaj megpróbálja ellopní a dolgait. Be kell nyúlniuk a négyzetbe és kivenni valamit - kisöpörni, kilökni nem lehet, meg kell fogni és úgy kivenni! A "gazdag" úgy tud védekezni, hogy megérinti (rácsap...) a tolvaj kezére - ha ezt sikerül úgy, hogy a kéz a négyzeten belül van, az a kéz kiesik a játékból, de a tolvaj még használhatja a másik kezét. Ha már a négyzeten kívül érnek hozzá, az nem számít. A fél perc végén össze kell számolni, mennyi vagyona maradt a "gazdagnak". Ha több kört játszunk, cserélhetnek szerepeket és az nyer, akinek több vagyona marad. (Ha nincs elég hittanos, háromszöget is kijelölhetünk, vagy csak a négyzet két szemközti oldalához állítunk tolvajt.) Gyors, pörgős és valószínűleg hangos játék!

A játék után kicsit beszéljessünk róla: Milyen volt belül lenni? Hányfelé kellett figyelni? Gyorsabban vert-e a szíved? Hogyan tudtad volna fejleszteni a védelmedet, hogyan tudtál volna még több vagyontárgyat megmenteni? Számít-e majd holnap, hogy mennyi tárgyad maradt meg a játék végén? (Hogyan tudjuk ezt a bolond gazdag példázatához kapcsolni?)

12. HOGYAN BÁNJUNK A JAVAINKKAL?

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Bühlmann, Walter: Hogyan élt Jézus. Budapest, 1997, Corvinus Kiadó.

Jeremias, Joachim: Jézus példázatai. Budapest, 1990, Kálvin Kiadó.

Kozma Zsolt: Jézus Krisztus példázatai. Kolozsvár, 2002, Iránytű Alapítvány.

Schweizer, Eduard: Das Evangelium nach Lukas. Göttingen, 1986, Vandenhoeck und Ruprecht.)

Gazdagság a Szentírásban:

A gazdagság, a vagyon megítélése a Bibliában egyfajta változáson megy keresztül. A letelepedés (kánaáni honfoglalás) előtt, a vándorlás idején nem voltak jelentős vagyoni különbségek. Ezért a gazdagság nem vetett fel erkölcsi problémát. A gazdagság és a jólét sokkal inkább az Isten áldásának volt a jele. „*Akit Isten megáld, megajándékozza földi gazdagsággal. Az ÚR igen megáldotta az én uramat, és meggazdagodott.*” (1Móz 24,35) „*Az ÚR tesz szegénnyé és gazdaggá, megaláz és felmagasztal.*” (1Sám 2,7)

A királyság korától kezdve, a letelepült életformával együtt rétegződni kezdett a társadalom. Egy szűk réteg vagyonosodott és a nagy többség egyre szegényebbé vált. Ekkor kezdett erkölcsi problémává válni a gazdagság. A gazdagság azért jelentett problémát, mert a gazdagok Istenhez és embertársaikhoz való viszonya megváltozott. A gazdagság akadállyá vált Isten és ember, ember és ember között. A próféták ezt szóvá is tették. (pl. Ámós)

Jézus történeteiben és mondásaiban is találkozunk ez utóbbi gondolattal. „*Jézus ekkor körülnézett, és így szólt tanítványaihoz: „Milyen nehezen mennek be Isten országába a gazdagok!”* (Mk 10,23) Az Újszövetségben már negatív színezete van a gazdagságnak. A gazdagság, vagyon, földi javak sokszor az emberektől és az Istentől való eltávolodást vonták maga után, ezért az Istentől való távolság szimbóluma, jele lett. „*Akinél pedig tövisek közé hullott, hallja az ígét, de e világ gondja és a gazdagság csábítása megfojtja az ígét, és nem hoz termést.*” (Mt 13,22) Pál egyik levelében még tovább is ment ennél. A vagyonhoz, pénzhez való rossz viszony következménye, hogy az ember életében minden viszonyulás felborul, a vagyonhoz való helytelen hozzáállás megmutatkozik az ember egész életén. Ha Isten helyébe a vagyon lép, akkor ez minden területén kisiklást mutat: „*Mert minden rossznak gyökere a pénz szerelme, amely után sóvárogva egyesek eltévelyedtek a hittől, és sok fájdalmat okoztak önmaguknak.*” (1Tim 6,10)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom:)

Az élethelyzetekhez, etikai kérdésekhez tartozik a lecke az Isten utat mutat a mindennapokban című témakörön belül. Miután körbejártuk az elégedettség kérdését, áttekintettük, hogy mi tesz igazán gazdaggá, most a tanuló elé két olyan példát állítunk, akik Isten által elégedettséget élte meg az életükben, és Tőle kapott gazdagságukat jól használták.

A történelemtudatuk még egyrészt a *konkrét-narratív* szinten van (6-12), amikor a világról az elbeszélések, életpéldák nyomán tájékozódik. Ezért beszélhetünk történetekről, és ezért hatnak rá ösztönzőleg a történelmi személyiségek nem hétköznapi tettei. De jelentősége van már a realitás-közeliségnek is, ezért fontos, hogy ne csak a hőstettekről, hanem a hétköznapiakban követendő életpéldákról is halljon. A történelemtudat éppen a 13 éves korban

kezd átváltani a *szintetikus-interperszonális* szintre (14-16). Képes az események fölé emelkedni, és azokból tanulságokat levonni, de még nem érdeklődik a nagyobb összefüggések iránt. Itt érdemes számára felmutatni Huszár Gál példáján, aki saját vagyonából építtette a nyomdát, hogy milyen jelentősége volt ennek a 16. században azáltal, hogy már sokakhoz eljuthatott számos irata a reformációnak. A Huszár Gál féle énekeskönyv jelentősége is említésre méltó. Mivel ebben az életkorban a történelmi ismeretek erősítik a csoportidentitást, így egy-egy ilyen énekkel a református identitásukat erősíthetjük, megmutatva nekik, hogy évszázadokon átívelő kapcsolatunk a Krisztusba vetett hit, amikor azokkal a szavakkal dicsérjük Istent, amivel elődeink tették. Természetesen a zene a serdülő számára kiemelkedő jelentőséggel bír, és valószínű nem a 16. századi énekek lesznek a kedvencei, de ha a csoportban lévő zenészeket biztatjuk hangszeres kíséretre, akkor örömmel énekelhetik az évszázados dallamokat. A vallástanár lelkesedése, lelkesítése átragadhat az éneklésben is a tanulókra, főleg ha a hangszerelése maivá válik.

Egy közelebbi példa Albert Schweitzer élete, aki elsősorban tehetségének gazdagságával szolgálta Megváltóját. Mind orvosként, mind lelkészként, mind orgonistaként elsősorban Isten dicsőségére élte az életét, segítette a legelesettebbeket, felismerve, hogy saját gazdagságát nem tarthatja meg magának, hanem szolgálnia kell vele másokat.

Érdemes kiselőadásként kiadni Albert Schweitzer életének feldolgozását, mert azáltal, hogy egy-két tanulónak kicsit mélyebben kell beleásnia magát az ő életébe, ők találhatják meg azt, ami érzelmileg megérinti őket, és ezáltal tényleg személyessé válhat a példája.

A munkafüzet feladatai lehetőséget adnak arra, hogy továbbvigyük mind a társadalmi missziók témáját, ezzel utalva Albert Schweitzerre, mind a református sajtótermékek témakörét, melyekben kapcsolódhatunk Huszár Gálhoz.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Életpéldákon keresztül az Isten szerinti gazdagság felelősségének a bemutatása.

Kognitív cél: Életpéldákon keresztül az Isten szerinti gazdagság felelősségének a bemutatása.

Affektív cél: A felelősségérzet és a másokkal való megosztás érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Arra való bátorítás, hogy a saját szellemi, fizikai, anyagi javaikkal szolgáljanak másoknak.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok Taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Egy érdekes költözés Munkafüzet feladata	Munkafüzet MFEI 34. o. 1. f. MFGY 27. o. 1. f.
Feldolgozási javaslat	Életutak – szöveg feldolgozás, csoportmunka 3-4 fős csoportokban dolgozzunk. Mindkét csoport elolvassa Albert Shweitzer életútját a TK 42. (jobb képességű csoportnál a 44.) oldalán. – Válasszanak egy kulcsszót, kulcskifejezést, amivel összefoglalnák az adott életutat!	TK 12. lecke: Hogyan bánjunk a javainkkal? 42. o. v. 44. o.

	– Készítsenek egy élőképet arról a mozzanataról, ami a legjobban megragadta őket! Beszélgetés – Mi a közös A. Schweitzer és Huszár Gál életútjában? – Mi motiválta Huszár Gált a nyomdászatra? – Mit gondolnak, miért volt Schweitzer számára ennyire fontos az afrikai kórház? Lehetőségek a javaink továbbadására – Munkafüzet 3. feladata. – A MRE társadalmi misszióinak bemutatása ppt-vel vagy prezivel – Beszélgetés arról, hogy ők melyiknek a tevékenységét érzik közel magukhoz, hol tudnák elképzelni, hogy továbbadják, amit kaptak Istentől. Aranymondás: <i>„Adjátok el vagyonotokat, és adjátok alamizsnául, szerezzetek magatoknak el nem avuló erszényeket, el nem fogyó kincset a mennyben...” (Lk 12,33)</i>	MFEI 35. o. 3. f. MFGY 28. o. 3. f.
Ének javaslat	151. vagy 372. dicséret, Huszár Gál énekeskönyvéből	
Házi feladat	Munkafüzet 4. feladata.	MFEI 35. o. 4. f. MFGY 28. o. 4. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Albert Schweitzer élete:

<https://www.youtube.com/watch?v=g9u4spxOu8w>

Albert Schweitzer: Az élet tisztelete

<https://www.youtube.com/watch?v=Mj17rVC1ghc>

Imádságra nevelés

Uram, Isten, siess 1. Ének gyakorlása TK 43. o. lévő 151. dicséret gyakorlása. 2. Önként jelentkezők Feladatutastítás: Három önként jelentkezőre van szükség. Fogalmazzatok meg hangosan olyan hálaadó imádságot, ami a lecke szövegéhez kapcsolódik.	műfaj	kérő
	megfogalmazás	kötött imádság és önkéntesek saját imádsága
	imádkozás	hangosan
	csoport felosztása	önkéntesek és csoport
	kapcsolódás hely	TK 43. o. 151. dicséret óra vége

3. Imádkozás Feladatutasítás: • Álljunk félkörbe. • Az önként jelentkezők szembe állnak a többiekkel. • Imádkozás menete: Először együtt elmondjuk az ének szövegét, utána az 1. önkéntes mondja el az imádságát. Ismét ének szövegének elmondása, majd a 2. önkéntes. Utána ének, és a 3. önkéntes. Végül énekelve a 151. dicséret	fejlesztési terület	imádság csoport nevében
	hittanosok	közös ima
	hittanoktató	kísér
	eszközök	TK

Élménypedagógiai játék: BIZALOMUTAZÁS

Szükséges eszközök: balesetmentes helyszín

Időigény: csoport létszámától függő

Típus: bizalom, együttműködés

Teológiai kapcsolódás: Felelősek vagyunk a ránk bízottakért. A képességeinkért, az anyagi dolgokért és az emberekért, azokért, akikkel egy közösségbe tartozunk.

Előkészület: 5-6 fős csapatokat alkotunk.

Szabály minden csoportnak:

- Balesetveszélyre figyelni kell.
- Szállításban mindenkinek részt kell venni.

Instrukciók:

A csoportnak van egy nagyon értékes kincse. (*Rámutatunk az egyik gyerekre, akit kinevezünk kincsnek.*) De veszélyben van, mert szeretnék tőletek ellopni. Ezért egy biztonságos helyre kell elmenekíteni. Át kell juttatnotok egy másik helyszínre. Eldönthetitek a szállítás módját ti. Fontos, hogy senki sem sérülhet közben, és mindenkinek részt kell venni a szállításban.

Variáció:

A következő körben lehet másik gyerek a „kincs”. Mindenki sor kerülhet a szállítás során.

Megbeszélés:

- Tények: Hogyan találtátok ki a szállítás módját? Változtattátok-e szállítás módját? Hogy ment a feladat? Mi okozott nehézséget? Vállaltátok-e felelősséget a játék során?
- Érzések: Milyen érzés volt, amikor rajtad múlt, hogy átjusson a másik, és ne sérüljön meg? Éreztél-e felelősséget? Amikor téged szállítottak, mit éreztél? Féltél-e, amikor vittek? Mennyire érezted, hogy valami rajtad múlik?
- Tapasztalat: Mit tanultál meg a felelősségről?

Eredeti játék: Matthew D. Liddle: Tanítani a taníthatatlant, Budapest, 2008

13. KIBEN BÍZOL?

(Mt 14,22–33)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya. Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

Schweizer, Eduard: Das Evangelium nach Matthäus. Göttingen, 1986, Vandenhoeck und Ruprecht.

Dr. Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985, Free University Press.

Westermann, Claus: Az Ószövetség teológiájának vázlata. Budapest, 1993, Ráday Kollégium.
www.bibelwissenschaft.de)

Bátorság és félelem a Szentírásban:

Az Ószövetség a bátorságot a félelem alapján értelmezi. Az a bátor, aki nem fél, aki meg tudja őrizni a szíve nyugalma még a legnehezebb, legfélelmetesebb élethelyzetekben is. A szív a félelem és a bátorság helye. Jézus sokszor bátorít: a viharral küzdő tanítványokat, a bénát (Mt 9,2), a vérfolyásos asszonyt (Mt 9,22). A keresztyén ember a bátorságát a győzedelmes Jézus Krisztusból meríti, nem önmagából, és nem az ember személyiségének a tulajdonsága. (1Thessz 2,2)

Jézus csodatevő ereje:

A csodák bizonyítékul szolgáltak arra, hogy Jézus személyében valóban Isten jött közel az emberekhez. (ApCsel 2,22) Az Ő természeti törvényeknek ellentmondó tettei jelek voltak. Az Újszövetségben többféle csodával találkozunk. Vannak gyógyító csodák, szaporítási csodák, természeti csodák.

Minden egyes csodánál láthatjuk, hogy a csoda kapcsolatban áll a hittel. Csodáinak tanúi sokszor megerősödtek hitükben. Sok gyógyítási csoda pedig éppen azért történt meg, mert a beteg maga bízott és hitt Jézusban. Más esetben a beteg hozzátartozója hitt. A pogány Istenben hívő asszonynak a gyermekét, a századosnak a szolgáját gyógyította meg, mert látta, hogy mekkora a hitük. A kapernaumi százados kapcsán Jézus azt mondta: „*Mondom nektek, Izráelben sem találtam ekkora hitet.*” (Lk 7,9) A csodák nem hagyták érzéketlenül az tanúkat. Lázár feltámasztása után még az ellenségei közül is sokan kezdtek Jézusban hinni: „*Ekkor sokan hittek benne azok közül a zsidók közül, akik elmentek Máriához és látták, amit Jézus tett.*” (Jn 11,45) Ellenkező esetben, a hit hiánya akadályul szolgált. Jézus nem tudott Názáretben csodát tenni a hitetlenség miatt (Mt 13,58). A legnagyobb csoda a Szentírásban Jézus feltámadása.

A tenger lecsendesítésének csodája:

Ezt a csodát megelőzi az ötezer ember megvendéglésének a története. Ez a legnagyobb tömeget megmozgató és érintő újszövetségi csoda. A tenger lecsendesítésének csodája egy kettős csoda. Nem csak a természet erőinek parancsol Jézus, hanem a fizikai törvényszerűségeket is képes megváltoztatni, amikor Péter a vízen jár. A történet bemutatja a Krisztusban hívő ember milyen különféle lelki állapotokon haladhat keresztül: bizalom, bátorság, kételkedés, megmenekülés Krisztus által, hitvallás.

Ameddig a hívő képes a hit szerzőjére tekinteni, minden nehézségben megmaradhat. Amint a kételkedés vesz rajta erőt, elbukik, elsüllyed.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom:

Fodorné Nagy Sarolta: A katechézis kommunikációs problémái, Budapest 1996; Paloutzian: Invitation to the Psychology of Religion, New York, 2005 (ford. Szabóné László Lilla)

Az Isten utat mutat a mindennapokban című témakörön belül az élethelyzetek, etikai kérdések alatt tárgyalja a remény és reménytelenség kérdését, mindezt pedig a Jézus a tengeren jár (Mt 14,22–33) történet fényében teszi. A mitikus-betűszerinti hiten túl lévő serdülő szintetikus-konvencionális hite számára kérdés egy ilyen csoda-történet, miközben szeretné hinni mindezt: „...hinni annyit jelent, mint kapcsolatban lenni valakivel, akinek elkötelezzük magunkat, akit szeretünk, akiért kockáztatunk, akiben reménykedünk. A hit kifejezi az ember életorientációját.” Ahhoz, hogy ezt a hitet átélje, meg kell fogalmaznia kérdéseit, és meg kell tanulnia kiáltani. Ha ebben utat mutatunk neki, akkor a döntéseiben nem a reménytelenséget fogja átélni, hanem a remény fog lendületet adni.

Érdekes kitekintésünk Oser és Gmünder által meghatározott vallási ítéletalkotás hét dimenziójára, mert így jobban érthetjük azt a két pólust, ami feszültséget okozhat az emberben, jelen esetben a serdülőben. „A vallásos döntések egyszerre két (vagy több) egymással versengő értékek irányába egyaránt felelős egyensúlyozást igényelnek. Az ilyen feszültségek ambivalenciát okoznak, és megkívánják, hogy a személy az egyensúly érdekében megoldja a problémát. Oser szerint ez a feszültség hét kétpólusú dimenzió mentén jelentkezik, melyek a vallásos ítéletalkotás lényegéhez tartoznak. Ezek (1) a szabadság érzése kontra az Istentől vagy a végső valóságtól való függés (2) Isten cselekedeteiről a világban azt gondolni, hogy transzcendens kontra immanens, mert Isten vagy közvetlenül tesz dolgokat a földön, vagy nem, (3) a remény érzése kontra kilátástalanság, (4) Isten akaratának felismerhetősége kontra kiismerhetetlensége, hogy Isten egyértelmű jeleket ad az embereknek, azzal ellentétben, hogy Isten akarata egy titok (5) a hit kontra a félelem érzése egy szituációban, (6) a körülmények és tények közt csak a szent kontra csak a profán szempontokra való fókuszálás, (7) a dolgokat örökkévalónak kontra múlandónak látni.

„... Oser és Gmünder megállapították, hogy a vallásos ítéletalkotás alacsonyabb szintjein az ember csak az egyik vagy másik poláris dimenzió alapján gondolkodik, például valaki vagy a hit vagy a félelem, de nem mindkettő alapján, az értékeket vagy az örökkévalóságot, vagy a múlandóságot alapján látja döntőnek, de nem mindkettő alapján. A magasabb szinteken pedig megfigyelhető az a tendencia, hogy a spektrum mindkét végét egyszerre figyelembe véve gondolkodnak.”

A leckénk szempontjából fontos a remény – kilátástalanság és a hit – félelem dimenziója. Éppen ezért nagyon fontos a kérdések és kiáltások lehetőségét megmutatni a kamasznak. Egyébként is tele vannak kérdésekkel, de néha a kérdező szerepébe ragadnak, és nem tudnak kiáltani, ha segítségre van szükségük. Valláspedagógia feladat észrevenni a kérdéseik mögött a kiáltásaikat és megerősíteni, segíteni őket abban, hogy ne a reménytelenség, félelem, kilátástalanság örvénye húzza őket a mélybe, hanem hittel és reménnyel kiáltsanak Jézushoz.

Az óra lehetőséget ad kiáltani, szerephelyzetben Péter szavait visszhangozni, ami felszabadíthatja őket az őszinte segélykérésre az imádságban is. Az imádságnak ez az alternatív módja – egy-egy elkiáltott szó után a vallás tanár halkan mond egy-egy mondatnyi imádságot – olyan formát mutathat a tanulóknak, ami segíti, hogy az imádságban őszintén fogalmazza meg a saját érzéseit.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a felfedeztetése, hogy milyen élethelyzetek vannak aktuálisan (most) a tanuló életében, amikor Jézusra lehet hagyatkoznia.

Kognitív cél: Péter példáján megmutatni, hogy annak, aki Jézusra tekint, mindig van reménye.

Affektív cél: A remény, reménytelenség, és a bizakodás érzelmi háttere egy élethelyzetben.

Pragmatikus cél: Annak a felfedeztetése, hogy milyen élethelyzetek vannak aktuálisan (most) a tanuló életében, amikor Jézusra lehet hagyatkoznia.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok Taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Bagoly játék Mindenki álljon csukott szemmel! A játékvezető (pl. a vállát megérintve) titokban kijelöl valakit: ő lesz a „Bagoly”. A kijelölt játékos nem szól egy szót sem, csak kinyitja a szemét. A játékvezető jelzésére elindulnak a játékosok kinyújtott kézzel (óvatosan, vigyázva egymásra), természetesen továbbra is csukott szemmel. Ha valakihez hozzáér valaki, nem nyithatja ki a szemét, hanem meg kell kérdeznie tőle: „Bagoly?” Ha a másik játékos visszakérdezéssel („Bagoly?”) válaszol, akkor nem találta meg az „igazit”, s tovább kell folytatni a keresgélést. Ha a kijelölt játékost kérdezik meg („Bagoly?”), akkor a kérdező nem kapsz választ. Ekkor kinyithatja a szemét, majd egymásba karolva mindketten „baglyok” lesznek, de továbbra is némák maradnak. A játék akkor ér véget, amikor mindenki „bagollyá” válik. A játék végén beszéljük meg, hogy ki hogyan érezte magát, mik voltak a nehézségek, mik adtak esetleg biztonságot? Kapcsolódó feladat a TK 46. oldalán Gondold végig! Beszéljétek meg! (A hegymászó biztonságérzete, bizalma) vagy munkafüzet 1. f.	TK 13. lecke: Kiben bízol? 46. o. MFEI 36. o. 1. f. MFGY 29. o. 1. f.
Feldolgozási javaslat	Szövegelemzés – a bibliai történet elolvasása közben keresni a kiáltásokat, felkiáltó jeleket – Ki és miért kiált a történetben? – Hogyan hangoznának ezek a mondatok kérdésként? – Mi a különbség a kettő között? Kapcsolódó feladatok: munkafüzet 2. f. Imádság – kreatív módon	Biblia MFEI 36. o. 2. f. MFGY 29. o. 2. f.

	– a történet kiáltásait együtt, hangosan kiáltjuk, köztük a vallásnár mond egy-egy rövid, halk mondatot. pl: kiáltás: Uram, ha te vagy! – halkan: Hálás a szívem, hogy ha tele vagyok kérdésekkel, Te akkor is velem vagy. Aranymondás: „Bízzatok, én vagyok, ne féljete!” (Mt 14,27)	
Házi feladat	Munkafüzet 3. és 4. f.	MFEI 36. o. 3. f. 37. o. 4. MFGY 29. o. 3. f. 30. o. 4. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Bizalomjátékok:

<http://www.atliga.eoldal.hu/cikkek/jatekfoglalkozas/bizalmerosito-jatekok.html>

Imádságra nevelés:

A bizalom útja 1. Imádság előkészítése Feladatutasítás: 3 fős kiscsoportban: Mikor van szükséged arra, hogy Istenben bízz? Egy A/4-es lapra írtatok fel egy-két szóval ilyen élethelyzeteket! Pl. Szomorúság. 2. Bizalom útjának megépítése Feladatutasítás: Építsetek a lapokból egy utat. 3. Imaút Feladatutasítás: • Vegyél a kezébe néhány gombot/követ/babot/magot stb. • Amíg szól a zene, járd végig a bizalom útját, olvasd el a nehéz élethelyzeteket. • Tegyél le egy tárgyat oda, ami most neked fontosnak látszik. • Ha végig jártad az utat, keress egy nyugodt helyet és imádkozz magadban. 4. Megbeszélés Nézzük meg, hogy melyek azok az élethelyzetek, amelyek a legtöbb tárgyat kapták! Mi lehet az oka ennek?	<table border="1"> <tr> <td>műfaj</td><td>többféle</td></tr> <tr> <td>megfogalmazás</td><td>magukban</td></tr> <tr> <td>imádkozás</td><td>fogalmak és tárgyak segítségével</td></tr> <tr> <td>csoport felosztása</td><td>3 fős kiscsoport és nagycsoport</td></tr> <tr> <td>kapcsolódás</td><td></td></tr> <tr> <td>hely</td><td>óra vége</td></tr> <tr> <td>fejlesztési terület</td><td>imádság megfogalmazása</td></tr> <tr> <td>hittanosok</td><td> • élethelyzeteket fogalmaznak meg írásban • mozognak • magukban imádkoznak </td></tr> <tr> <td>hittanoktató</td><td>kísér</td></tr> <tr> <td>eszközök</td><td> • lapok és íróeszköz • apró tárgyak </td></tr> </table>	műfaj	többféle	megfogalmazás	magukban	imádkozás	fogalmak és tárgyak segítségével	csoport felosztása	3 fős kiscsoport és nagycsoport	kapcsolódás		hely	óra vége	fejlesztési terület	imádság megfogalmazása	hittanosok	• élethelyzeteket fogalmaznak meg írásban • mozognak • magukban imádkoznak	hittanoktató	kísér	eszközök	• lapok és íróeszköz • apró tárgyak
műfaj	többféle																				
megfogalmazás	magukban																				
imádkozás	fogalmak és tárgyak segítségével																				
csoport felosztása	3 fős kiscsoport és nagycsoport																				
kapcsolódás																					
hely	óra vége																				
fejlesztési terület	imádság megfogalmazása																				
hittanosok	• élethelyzeteket fogalmaznak meg írásban • mozognak • magukban imádkoznak																				
hittanoktató	kísér																				
eszközök	• lapok és íróeszköz • apró tárgyak																				

Élménypedagógiai játék: SÜLLYEDŐ HAJÓ

Szükséges eszközök: egy nagy csomagolópapír

Időigény: 15 perc

Típus: bizalom, együttműködés

Teológiai kapcsolódás: Remény és reménytelenség.

Szabályok:

– Senki sem léphet le a csomagolópapírról.

– Senki sem sérülhet meg.

Játék menete:

– Biztonságos helyszínt készítünk elő.

– Megkérjük a játékosokat, hogy álljanak a csomagolópapírra, majd elmondjuk a történetet.

– Folyamatosan csökkentjük a csomagolópapír méretét, ameddig még azért mindenki elfér rajta. Közben reményszegő mondatokat lehet mondani:

„Úgysem fogjátok a partot elérni. Szerintem hiába is próbálkoztok.”

– Megbeszélés

Kerettörténet:

A tengeren utaztok. Sajnos léket kapott a hajótok. A hajó egyre süllyed és süllyed. És egyre kevesebb és kevesebb hely van a hajón. Vigyázzatok, hogy még a teljes süllyedés előtt partra érjete. A part messze van. Nem is látjátok. A víz hideg nagyon. Csak a reményetek van, hogy előbb kiértek a partra, mintsem a hajó elsüllyed.

Megbeszélés:

- I. Tények: Mi okozta a legnagyobb nehézséget a játék során? Hogyan oldottátok meg a helyhiányt? Mit tettél azért, hogy a többiek bízzanak a kimenekülésben? El tudtad-e mondani, hogy mire van szükséged?
- II. Érzések: Remélted-e, hogy sikerül a feladat? Hogyan érezted magad a játék közben? Zavart-e a többiek közelsége? Milyen érzés volt közben olyan mondatokat hallani, amik kedveteket akarták szegni?
- III. Tapasztalat: A reménytelen helyzetekről és a reményről mit mondott neked ez a játék? Mit tanultál a játék során?

Drámapedagógiai ötlet: HITBEN VAGY LÁTÁSBAN JÁRNI

Szabadítsunk fel pár méternyi helyet a teremben, majd tegyünk ki egymás mellé állítva 6-8 széket, olyan távolságra egymástól, hogy egy hetedikes is könnyen végig tudjon lépdelni rajtuk. Az indulóhely lehet egy külön szék, de akár egy pad is, de ha nem megoldható, indulhatunk az első székről is. Kérjük meg a vállalkozó szelleműeket, hogy menjenek végig a székeken! (Valószínűleg nem fog nehézséget okozni nekik.) A következő körben ugyanezt kell csinálni, csak bekötött szemmel - egész más lesz a sebesség és talán a vállalkozó kedv is. Menjen mindenki, aki akar, de ne erőltessük! Ezután tegyünk még egy próbát: a bekötött szemű "járó" (vagyis Péter) választhat két segítőt, akikben megbízik (lehet az egyik a Hittanoktató is), akik segítenek a székekre helyezni a lábait és megtámasztják, ha kell. Próbálja ki így is mindenki a "széken járást", aki akarja.

Beszéljessünk utána a játékról! Mi volt a különbség a különféle járások között (nyitott szemmel, csukott szemmel, segítővel)? Ott volt a szék, változott a környezetben valami? Mi változott? Rá tudtad bízni magad a vezetőkre? Mi volt erősebb, a tudat, hogy ott a szék és segítenek, vagy a tény, hogy nem látsz semmit? Miért? (Miután találkoztak a történettel, vissza is lehet utalni később: Péternél mi volt az erősebb? Miért?)

A KAPERNAUMI SZÁZADOS BIZALMA

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.
(Lk 7,1–10)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

Bühlmann, Walter: Hogyan élt Jézus? Budapest, 1997, Corvinus Kiadó.

Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

McGrath, Alister: A keresztyén hit. Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

Schweizer, Eduard: Das Evangelium nach Matthäus. Göttingen, 1986, Vandenhoeck und Ruprecht.

Dr. Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985, Free University Press.)

Jézus csodatévő ereje:

Jézus csodái isteni mivoltának bizonyítékai. Minden egyes gyógyítási csoda egy újjáteremtés. A gyógyító csodákban a hitnek fontos szerepe van. Ebben a történetben nem a beteg ember hite lesz a mérvadó, hanem a betegért közbenjáró pogány századosé. A csoda úgy történik meg, hogy Jézus nem találkozik személyesen a beteggel, nem szólítja meg, nem érinti meg.

Szolga gyógyítása:

A beteget nem lehetett szállítani, azért mentek küldöttek Jézushoz. Nem volt egy hétköznapi dolog, hogy egy magas rangú katonai tiszt szeresse a szolgáját, és az érdekében fáradjon.

Zsidók és pogányok:

A történetben feszültséget érezhetünk a választott nép és a pogányok hite között. Isten azért választotta ki Ábrahámot, hogy utódai közül megszülessen a Messiás. De Ábrahám leszármazottai közül sokan nem értékelték Isten kiválasztó szeretetét. Jézus elsősorban Izráel elveszett bárányaihoz küldetett. Amikor azonban sokan elutasították őt, az evangélium a pogányoknak is adatott. Jézus a zsidó vallásosság képviselői előtt egy pogány ember hitét többre értékeli.

Kapernaum:

A városban sok római katona élt Jézus korában. Ennek a bizonyítéka egy kaszárnya, melyben mintegy száz római katona elfért. Az épületek a környékbeli fekete bazaltból épültek, ezért elég komor benyomást kelthettek. A zsinagóga egy mesterségesen emelet magaslaton épült. Egy zsidó előírás szerint a zsinagógának kell a város legmagasabb pontján állni. A történetben szereplő, Jézus korabeli zsinagóga egy földszintes épület lehetett. Téglalakúra faragott bazalt kövekből épült a zsinagóga. A falai nagyon szélesek voltak, 1,2 méter vastagok. A zsinagóga belső terében nem volt a talaj leburkolva, döngölt földpadló volt. Ezt szőnyegekkel, gyékényekkel borították be. A kapernaumi zsinagóga méretei: 18,5 méter széles, 24,2 méter hosszú, 448 négyzetméter volt.

Ha ezeket az adatokat tekintjük, nem csoda, hogy a zsinagóga előjárói azt mondják, hogy méltó arra, hogy Jézus segítsen neki, hiszen a százados maga is nagyon sokat tett másokért. Egy kölcsönös támogatásról van szó.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(*Felhasznált irodalom:* Giddens, Anthony, Szociológia, Budapest 1995; Andorka Rudolf, Bevezetés a szociológiába, Budapest 2003)

Az újszövetségi történetek sorában, nem témakörhöz kapcsolva, mégis a Jézus tanít fejezet szerves részeként jelenik meg ez a lecke. A kapernaumi százados példáján keresztül az istentiszteletre tekintünk rá, mivel a százados életében az Isten tisztelete: a hit és a cselekedetek egyszerre vannak jelen.

A szociológia szerint a vallás egy olyan jelenség, amely sok szimbólummal rendelkezik, amely tiszteletet vagy félelmet kelt; ezek összekapcsolódnak olyan rituálékkal/szertartásokkal, amelyben a hívők közössége részt vesz. „... a vallás a szent dolgokra vonatkozó hitek és gyakorlatok egységes rendszere.” Andorka a vallásosság öt dimenziójára hívja fel a figyelmet:

1. Hit bizonyos hittételekben.
2. Rituálék gyakorlása, bennük való részvétel (istentisztelet).
3. Vallási ismeretek.
4. Vallási élmények.
5. Vallási normák megtartása.

Ezekben a megfogalmazásokban is láthatjuk, hogy mennyire összekapcsolódik a hit és a belőle fakadó cselekedetek. A bibliai történetben szemben áll egymással Izrael hite (a gyermek hite – az örökölt, példák nyomán megtanult, parancsolatokra épülő vallásosság), a százados hitével (részben a kamasz hite – szintetizálja mindazt, amit tapasztal, másoktól összegyűjt, konvencionális, mert nem hívja be a zsidó rabbit, de részben az ifjú hite is – egyénivé és gondolkodóvá válik, ahogy Jézusnak kimondja, hogy nem méltó). Mindkét hitből fakad istentisztelet. A hetedikesek abban a korban vannak, amikor már kinőnek a gyermek-istentiszteletből, a konfirmáció oktatás részeként a felnőtt gyülekezet istentiszteletén kell részt venniük. Ez sokszor számukra régimódi, unalmas, idegen. A gyermek-istentiszteletek aktív, játékos, alkotó formája után a felnőtt istentisztelet passzív befogadó jelenléte nem köti le őket. Ebben szeretne utat mutatni számukra ez a lecke, amikor azt emeli ki, hogy az Isten tisztelete nem passzív befogadás, hanem aktív jelenlét: hit és a hitből fakadó tettek. A százados ezt a zsinagóga építésében élte meg.

Két úton érdemes megragadni a témát. Egyrészt lehet a csoporttal közösen keresni olyan területet, amiben ők is cselekvően élhetik meg hitüket, tisztelhetik Istent. A vallástanárnak ez lehetőséget ad, hogy a gyülekezet egy-egy alkalmára szolgálóként bevonja a tanulókat, keresve, hogy kinek-kinek mi az a terület, amivel igazán tudná Istent tisztelni. A közös megmozdulás, a közösen megélt esemény, a közös cselekvés istentiszteletté formálhatja a hétköznapi teendőket is.

Másrészt egy közösen megtervezett ifjúsági istentisztelet megvalósításán lehet dolgozni, amikor is az egyes liturgiai elemeket értelmezve, átgondolva, a szolgálatokat kiosztva, alkotva lehetnek részesei az istentiszteletnek. Az utóbbi projektmunkában is kiadható feladat.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a felismertetése, hogy a hitnek vannak külső és belső jelei is.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy a hitnek vannak külső és belső jelei is.

Affektív cél: A hitből fakadó tettek érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a tanulók a hitüket külső jelekkel (tettekkel) is mutassák meg.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok Taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Szavazós – játék Leteszünk öt széket, mögé áll a csoport, a vallásanár mond egy mondatot. A tanulók a mögé a szék mögé állnak, amelyik a saját maguk véleményét, tulajdonságát tükrözi. pl. Szeretek istentiszteletre járni – s akire ez teljes mértékben érvényes, az az 5. számú szék mögé áll, s mindenki, aki még oda akar állni, az mögé sorba, aki pedig utál enni, az az 1. számú székhez – aki nem ilyen határozott ebben a kérdésben, az 2-től 4-ig elhelyezi magát. Példák további állításokra: – Az istentiszteleten a kedvenc részem az éneklés/igehirdetés. – A prédikációt sokszor nem nagyon értem. – Szeretek segíteni a szeretetvendégségnél/templom v. kert takarításnál. – Szeretek részt venni nyári hittanos/gyülekezeti táborban. Az egyes állításoknál beszéljük meg, hogy ki miért szereti vagy nem szereti az adott dolgot. Adjunk teret, hogy őszintén elmondhassák a véleményüket. Kapcsolódó feladat a TK 48. oldalán Gondold végig! Beszéljétek meg!	TKA kapernaumi százados bizalma (olvasmány) 48. o.
Feldolgozási javaslat	Szövegelemzés – a bibliai történet elolvasása közben gyűjtsék ki a történet szereplőit és a tetteiket – Mely tettekhez tudnád kapcsolni a hitet? Kapcsolódó feladatok: Munkafüzet 1-2. f. – ez a két feladat is lehet a szövegelemzés segítője. Beszélgetés – Miért fontos, hogy a cselekedeteinken is látsszon a hitünk? – Ki hogyan tudja megmutatni legjobban a hitét? – Milyen cselekedetekkel lehet megmutatni a hitünket? – Hozzád melyik szolgálati terület áll a legközelebb? Imádság – kreatív módon	MFEI 38. o. 1. és 2. f.

	– egy mozdulat, egy imádság: a fenti beszélgetés kapcsán mindenki találja meg azt a mozdulatot, amivel ki tudja fejezni azt a cselekedetét, amivel Istent tiszteli (pl. takarítás, időseknek segítség, az érkezők fogadása istentisztelten stb.) Aranymondás: <i>„Én is meg fogom neked mutatni cselekedeteim alapján a hitemet.” (Jak 2,18)</i>	
Házi feladat	Munkafüzet 3. és 4. feladatai.	MFEI 38. o. 3. f. és 39. o. 4.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Film:

<https://www.youtube.com/watch?v=BjdiVebdJg4>

Letölthető képsorok:

<http://www.freebibleimages.org/photos/centurion-servant/>

<http://www.freebibleimages.org/illustrations/hm-centurion-servant/>

<http://www.freebibleimages.org/illustrations/jesus-centurion/>

<http://www.freebibleimages.org/illustrations/yo-jesus-centurion/>

Imádságra nevelés

Fonalak levágása	
1. Előítélek megbánása	
Minden hittanos kap 1 szál fonalat.	
Feladatutasítás:	
Vannak emberek, akikkel szemben előítéleteik vannak. Amikor ezt a fonalat, felkötöd erre a hengerre, magadban valld meg Istennek, a benned lévő előítéleteidet.	
2. Jelképes cselekedet	
- A hittanoktató elmondja, hogy most imádságban Isten elé vittük, megvallottuk az előítéleteinket, amelyek megkötnének bennünket, és elrontják az emberekkel való viszonyunkat. - A hittanoktató levágja a fonalakat, miközben idézi az aranymondást: „... Isten nem személyválogató, hanem minden nép között kedves előtte, aki féli őt, és igazságot cselekszik...” (ApCsel 10,34-	
műfaj	bűnvalló és hálaadó
megfogalmazás	magukban a hittanosok és hangosan a hittanoktató
imádkozás	tematikus
csoport felosztása	nincs
kapcsolódás	aranymondás, előítéletek
hely	óra közepe és vége
fejlesztési terület	bűnbánat, empátia
hittanosok	- cselekszenek - magukban imádkoznak - együtt imádkoznak
hittanoktató	kísér, hangosan imádkozik
eszközök	- létszámnak megfelelő fonál - papírhenger - olló

35)

3. Hittanoktató záróimádsága

A hittanoktató hálát ad, hogy Isten megbocsát, és kéri, hogy Isten adjon erőt egymás elfogadásához.

Élménypedagógiai játék: ÉLETMENTÉS

Szükséges eszközök:

Páronként újságpapír, egy labda, kendő

Időigény: 30 perc

Típus: együttműködési

Teológiai kapcsolódás: A játék alatt megtapasztalhatják, hogy milyen élmény segíteni valakinek. Milyen tapasztalat az, ha rajtunk múlik, hogy valaki megmeneküljön.

Szabályok:

– Két ember visz egy labdát két fázisban. (Ha páratlan a nagycsoport, akkor egyik kiscsoport három fős.)

– A labda nem eshet le.

– Labdához csak akkor szabad hozzáérni, amikor felteszitek az újságra és áteszitek a kendőre.

– Adott idő alatt kell eljuttatni a labdát a végcélhoz.

Játék menete:

– Helyszín előkészítése.

– Kerettörténet révén szabályismertetés.

– Játék.

– Megbeszélés.

Kerettörténet:

Történt sajnos egy súlyos baleset a hegytetőn. Ti vagytok a mentőcsapat. Az a feladatotok, hogy vigyétek el a sérülteket a kórházba. Ezt úgy tudjátok megtenni, hogy először kettesével leviszitek a sérültet a hegy aljáig mentőágyon, és a hegy aljától a kórházig mentőhelikopterrel. Nagyon vigyázzatok, hogy le ne ejtsétek a sérülteket. Igyekeztek, hogy mielőbb eljusson a beteg a kórházba. Csak kétszer érhetnek a sérülthez: amikor a mentőágyra teszik, és amikor a helikopterbe beteszitek.

Megbeszélés:

- I. Tények: Mi volt a feladat? Milyen módszerrel vittétek a sérültet? Volt-e nehézség? Mi volt a nehézség? Hogyan tudtatok együtt dolgozni?
- II. Érzések: Milyen érzés volt, hogy valakinek az élete rajtad múlt? Féltél-e, hogy leesik a sérült? Milyen érzés volt, amikor beértetek a kórházba?
- III. Tapasztalat: Mit tanultál a segítségadásról? Szoktál-e segíteni?

Drámapedagógiai ötlet: MI FÖLÖTT VAN HATALMUNK? HOGYAN BIZONYÍTJUK BE?

Kérjük meg a diákokat, hogy mindenki mondjon három olyan dolgot, amit meg tud csinálni - ezek közül kettő legyen igaz, egy pedig hamis, de a hamis is olyan legyen, ami hihető. (Pl. az, hogy „tudok repülni”, nem jó, mert egyből kiderül, de az, hogy „tudok három labdával

zsonglőrködni” már jobb, mert akár igaz is lehet.) Menjünk sorba és mindenki mondja el a három dolgot, amit - állítólag - meg tud csinálni. Mindenkinél szavazzunk, hogy a csoport szerint melyik az, amit nem tud. (Pl. szerintünk te nem tudsz kézen állni). Ekkor jön a bizonyítás: a szóban forgó diák vagy megmutatja, hogy igenis tud kézen állni, vagy bevallja, hogy igen, ez volt a hamis állítás. (Esetleg mégis megpróbál kézen állni és kiderül, hogy nem tud.) Menjünk végig az egész csoporton, a hitoktató se maradjon ki!

A történet feldolgozása során visszautalhatunk a játékra: honnan derült ki, hogy Jézusnak van hatalma gyógyítani (akár távolról is)? Miért nem kételkedett benne a százados?

14. ELŐÍTÉLETEK ÉS KRISZTUSI ELFOGADÁS: KORNÉLIUSZ ÉS PÉTER

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.
(Gal 3,28–29)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS:

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.)

Kornéliusz:

Római származású százados volt, aki Cézareában teljesített szolgálatot. Az egész házanépével együtt kegyes életet élt. A zsidó kegyességhez alapvetően hozzátartozó imádságban és alamizsna osztogatásban gyakorolta magát. Pogány léte ellenére egy feladattal jelent meg nála Isten küldötte. Kornéliusz személye által tanította meg Isten Pétert, hogy Isten előtt kedves az az ember, aki szív szerint tiszta, akit Isten megtisztított.

Zsidóság-pogányság teológiai viszonyának kérdése:

Pünkösöd után a misszió egyik legelső kérdése volt, hogy a pogányokból lett keresztyének milyen viszonyban vannak a zsidósággal. Fontos kérdés volt, hogy ahhoz, hogy valaki keresztyén legyen, szükséges-e először zsidóvá is lennie, azaz a zsidó vallási előírások szerint élnie. Be kell-e tartanuk például az étkezéssel kapcsolatos előírásokat. A mózesi törvényekre nézve Jézus maga adott tanítást a Hegyi Beszédben, tehát azokkal kapcsolatban egyértelmű volt a helyzet. Miután Péter Istentől látomásban tanítást kapott a tisztasági előírásokra nézve, azt képviselte és adta tovább a jeruzsálemi apostoloknak, hogy Isten a pogányokat ugyanúgy megszólíthatja, mint a választott nép tagjait, és nem elengedhetetlen például a körülmetélkedés szokásának a gyakorlata. Hiszen a keresztség által kerül be a megtért ember Isten szövetségébe.

Az első jeruzsálemi zsinat (ApCsel 15) kérdése a zsidó vallási előírások és a keresztyén teológiai kapcsolatát érintették. Miután egyre több pogány származású embert szólított meg a Jézus Krisztusról szóló örömhír, és ennek hatására megtértek és megkeresztelkedtek, felvetődött a kérdés, hogy az üdvösséghez vajon mennyiben elengedhetetlenül szükséges-e a zsidó vallási előírásoknak is megfelelni.

A zsinat határozatát döntően Jakab apostol felszólalása befolyásolta, aki Péter apostol látomására hivatkozott. Az apostoli határozat szerint eltekintenek a körülmetélkedéstől, és javasolják, hogy *„tartózkodjanak a bálvány okozta tisztátalanságtól, a paráznaságtól, a megfulladt állattól és a vértől.”* (ApCsel 15,20)

Pál apostol ennek ellenére a második missziói útjának az elején (ApCsel 16,3) Timóteust, aki pogány származású volt, körülmetélte. Így akart tekintettel lenni a helyi zsidókeresztyénekre.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Vajda, 1999. 208; Murányi István: Fiatalok vallásos szocializációja és előítéletessége, in: Educatio, 2004/4; Friedrich Schweitzer: Postmoderner Lebenszyklus und Religion, Eine Herausforderung für Kirche und Theologie, Gütersloh, 2003)

Az Isten közösséget formál című koncentrikus körön belül beszélünk Kornéliusz történetének fényében az előítéletekről és a krisztusi elfogadásról. A kamaszok számára nagyon fontos a

közösséghez tartozás. Kisebb, nagyobb csoportokban, bandákban, klikkekben élnek hétköznapijaikat. Míg a lányok inkább a kisebb létszámú csoportokban érzik jól magukat, szorosabb, zártabb közösséget alkotnak és az átjárás nehézkes ezek között a csoportok között, addig a fiúknak egy-egy jó barátja, de mégis nyitottabban a többiek felé, kevésbé kizárólagosan működnek a kapcsolataik.

„A serdülők csoportválasztására vonatkozó kutatások egyértelműen azt tükrözik, hogy serdülőkorban – ha nincs ellenhatás – növekedhet a származás szerinti elkülönülés, és ez felerősítheti a regionális, etnikai szegregáció hatását.”

Hétköznapi helyzetekben gyakran tapasztalhatja meg a vallástanár a fenti állítás valóságát. Nem feltétlenül kell származás szerinti elkülönülésre gondolni, mivel az iskolai közösségekben sokszor bizonyos érdeklődési kör vagy teljesítmény mentén rétegződnek a tanulók. A bibliai történet lehetőséget ad arra, hogy mindkettőről beszéljünk a csoportban. Hogy éppen honnan indítjuk a beszélgetést, az a csoporttól függ. Amennyiben a közösségen belül jellemző, hogy némelyeket elítélnek, kirekesztenek a közösségből akár külső akár belső tulajdonságaik alapján, akkor érdemes távolabbról indítani, a társadalmi előítéletességtől, mert erről beszélgetve szabadabban fogalmaznak meg olyan igazságokat, amit vissza lehet vetíteni a saját csoportjukra. Ha viszont a csoportban az előítéletesség bizonyos etnikai közösségekkel szemben jelenik meg, akkor a mikrokörnyezetből kiindulva tekinthetünk rá a társadalmi előítéletesség helytelenségére.

Szociológusok felméréséből megállapítható, hogy „a vallásosság növekedésével csökken az előítéletességgel jellemezhető fiatalok aránya.” Ez a kutatás azonban azt is kimutatta, hogy a nemzeti és etnikai kisebbségekkel szembeni előítéletesség inkább a reformátusokra volt jellemző. „A református gyerekeket nagyobb mértékű (politikai és diszkriminatív) antiszemitizmus jellemzi, mint a katolikus felekezethez tartozó fiatalokat. A református gyermekekre jellemző intoleranciát a cigányok szignifikánsan nagyobb mértékű elutasítása is alátámasztja.” Nem mehetünk el szó nélkül emellett a kutatási eredmény mellett, hiszen felekezetünket nem kapcsolhatják össze az előítéletességgel, és ebben a vallástanárnak és a hittanoktatásnak nagy szerepe lehet. Apellálhatunk a serdülő erkölcsi ítéletalkotásra, a konvencionális szintre, amikor is a helyes cselekvés okaként megjelenik az arany szabályba vetett hit, melynek „révén különböző álláspontokat hoz kapcsolatba egymással, miközben magát a mindenkor partner helyzetébe helyezi. A cselekvő személy tudatában van azoknak a közös érzéseknek, egyetértéseknek és elvárásoknak, amelyek az egyéni érdekek előtt állnak.” Elsősorban azt szeretnénk felmutatni számukra, hogy mind etnikai, mind társadalmi, mind más módon különbözők értékeit fedezzék fel, ezzel is leépítve bennük az előítéletességet.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Az előítélet és az elfogadás, befogadás érzelmi háttere és az elfogadás és befogadás attitűdjének segítése.

Kognitív cél: Annak a megmutatása, hogy Jézus előítélet-mentességre és elfogadásra tanít, nemzetiségtől függetlenül.

Affektív cél: Az előítélet és az elfogadás, befogadás érzelmi háttere és az elfogadás és befogadás attitűdjének segítése.

Pragmatikus cél: Annak biztatás, hogy a tanuló ismerje fel azokat a környezetében, akiket előítélettel sújtanak, és akarjon segíti nekik.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani
------------------	------------	-------------

		javaslatok Taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Hova tartozol? A terem 4 sarkát (2-3 pontját) jelöljük ki a különböző tulajdonságok szerint, és álljanak oda a tanulók, ami éppen igaz rájuk. – szőkék, barnák, feketék, vörösek – 1 testvér, 2 testvér, több testvér, nincs testvér – fiúk, lányok – magánhangzóval kezdődő nevűek, mássalhangzóval kezdődő nevűek – kék, zöld, barna szeműek – lakóhely szerint (pestiek, budaiak, felvégiek, alvégiek stb.) – (ha vannak nemzetiségek a csoportban, akkor aszerint is be lehet állni) – Stb. Beszélgetés Miért vannak ezek a kategóriák? Mikor lehet jelentőségük? Miért? Hogyan nézel azokra, akik nem veled egy csoportba tartoznak, akik mások, mint Te? (irigykedve, ámulattal, csodálva, szeretettel, lenézően, féltékenyen, lekicsinylőn...) Kacsolódó feladat a TK 52. oldalán Gondold végig! Beszéljétek meg!	TK14. lecke: Előítéletek és Krisztusi elfogadás, 50. o.
Feldolgozási javaslat	Szövegelemzés – csoportokban (6 fős), vagy együtt – a bibliai történet elolvasása szerepek szerint: Lukács az elbeszélő, az Úr hangja, angyal, Péter, Kornéliusz, Kornéliusz követői – ha csoportokban, akkor mindenkinek jut egy szerep, ha együtt, akkor csak egy szereposztásban hangozzon el a történet – Ki hogyan érezte magát a szerepében? Mi volt a legnehezebb, mi volt probléma a történet szereplőinek? Miért? (Lukácsnak a hiteles leírás; az Úrnak Péter meggyőzése, hogy nem tisztátalan, amit ő annak tart; angyalnak Kornéliusz biztatása; Péternek enni a tisztátalanból, belépni Kornéliusz házába; követeknek képviselni Kornéliuszt; Kornéliusznak meghívni Pétert, elvárni tőle, hogy belépjen a házába) Kapcsolódó feladatok: Munkafüzet 1. feladata – ez a feladat is lehet a szövegelemzés segítőtje. Beszélgetés – Miért születnek meg az előítéletek az	Tankönyv 51-52. o. MFGY 31. o. 1. f. MFEI 40. o. 1. f.

	emberekben? – Milyen következményei vannak a bennünk lévő előítéleteknek? – Hogyan lehet legyőzni az előítéleteket? Mit tanít erről Péter és Kornéliusz története? Imádság: – Gondolj valakire, aki iránt előítélet van Benned. Fogalmazd meg magadban Istennek, hogy miért van Benned előítélet. Mondd el a következő imádságot a többiekkel együtt: Uram, köszönöm, hogy Te nem vagy személyválogató, hogy irántam nincsenek előítéleteid, hanem szeretettel fordulsz felém. Segíts, hogy én is ezzel az elfogadó szeretettel tudjak azok felé is megnyilvánulni, akiket most nehéz a Te szemeddel néznem. Ámen Aranymondás: <i>„Most értem meg igazán, hogy Isten nem személyválogató, hanem minden nép között kedves előtte, aki féli őt és igazságot cselekszik.” (ApCsel 10,34–35)</i>	
Házi feladat	Munkafüzet 2-3. feladatai	MFGY 32. o. 2-3. f. MFEI 41. o. 2-3. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Film:

<https://www.youtube.com/watch?v=aC1w-NlRqW4>

Letölthető képsor:

<http://www.freebibleimages.org/illustrations/peter-cornelius/>

Imádságra nevelés

<u>Tálban homok</u> 1. Előítéleteink Feladatutasítás: • Gondold át magadban, hogy benned milyen előítéletek vannak. 2. Imádkozás Feladatutasítás: • Írj egy szót az előbb átgondolt előítéleteid kapcsán a tálcába az ujjaddal. • Kérd magadban Isten bocsánatát és erejét a változáshoz.	<table border="1"> <tr> <td>műfaj</td><td>bűnbánó</td></tr> <tr> <td>megfogalmazás</td><td>hittanosok magukban</td></tr> <tr> <td>imádkozás</td><td>eszköz szimbolikájával</td></tr> <tr> <td>csoport felosztása</td><td>nagy létszám esetében lehet több kiscsoportban</td></tr> <tr> <td>kapcsolódás</td><td>bűnvallás és bűnbocsánat</td></tr> <tr> <td>hely</td><td>óra közepe vagy vége</td></tr> <tr> <td>fejlesztési terület</td><td></td></tr> <tr> <td>hittanosok</td><td> • magukban imádkoznak </td></tr> </table>	műfaj	bűnbánó	megfogalmazás	hittanosok magukban	imádkozás	eszköz szimbolikájával	csoport felosztása	nagy létszám esetében lehet több kiscsoportban	kapcsolódás	bűnvallás és bűnbocsánat	hely	óra közepe vagy vége	fejlesztési terület		hittanosok	• magukban imádkoznak
műfaj	bűnbánó																
megfogalmazás	hittanosok magukban																
imádkozás	eszköz szimbolikájával																
csoport felosztása	nagy létszám esetében lehet több kiscsoportban																
kapcsolódás	bűnvallás és bűnbocsánat																
hely	óra közepe vagy vége																
fejlesztési terület																	
hittanosok	• magukban imádkoznak																

A hittanoktató megrázza a tálcat, és eltűnik a beleírt szó. Hittanoktató Isten bocsánatát hirdeti.	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="805 181 1050 421">hittanoktató</td><td data-bbox="1050 181 1484 271"> • jelképes cselekedetet hajtanak végre </td></tr> <tr> <td data-bbox="805 421 1050 510">eszközök</td><td data-bbox="1050 271 1484 510"> • jelképes cselekedetet hajtanak végre • magukban imádkoznak </td></tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="805 510 1484 631"> Nagyobb létszám esetén több tálcával imádkozzunk. </td></tr> </table>	hittanoktató	• jelképes cselekedetet hajtanak végre	eszközök	• jelképes cselekedetet hajtanak végre • magukban imádkoznak	Nagyobb létszám esetén több tálcával imádkozzunk.	
hittanoktató	• jelképes cselekedetet hajtanak végre						
eszközök	• jelképes cselekedetet hajtanak végre • magukban imádkoznak						
Nagyobb létszám esetén több tálcával imádkozzunk.							

Drámapedagógiai ötlet: SZEREP A FALON

Ennél a témánál is használható a „szerep a falon” munkaforma, csak itt nemzetiséget (német, amerikai, skót, roma, stb) adunk meg, esetleg lakóhelyet (pesti, vidéki, stb.) vagy vallást (katolikus, muzulmán, buddhista, stb) és kedvenc, tipikus dolgokra kérdezzük rá. (Mi a kedvenc étele, itala? Mi a kedvenc sportja? Kedvenc zenéje? Hobbija, szabadidős tevékenysége? Milyen nevek vannak a családjában? Stb.) Vigyázzunk arra, hogy ne engedjük, hogy szélsőségesen negatív tulajdonságokat mondjanak, akár egymásra licitálva. Tegyük egymás mellé 2-3 ilyen kitöltött körvonalképet, majd fordítsuk meg a dolgot: a körvonalarajz most szóljon rólunk: magyar, református, városi/vidéki, stb. Rólunk mit mondanának mások? Igaz ez ránk, mindenkire? Honnan származnak ezek a gondolatok?

A bibliai történet és levélrészlet alapján beszélgetssünk arról, hogy Isten miért nem az emberi skatulyákat használja?

Élménypedagógiai játék 1: SZÓSORREND

Szükséges eszközök: háromszor annyi kártya, mint ahány csoporttag van.

Kártyák: egyforma méretű kártyák, amelyeken szavak vannak leírva. Néhány kártyán egyszerű, egyértelmű rajzok. Pl. ház, alma, telefon stb.

Időigény: 20 perc

Típus: együttműködés

Teológiai kapcsolódás: Mindig van lehetőség az újrakezdésre.

Szabály:

- A kártyákat ABC sorrendben kell lerakni.
- Mindig csak a soron következő szókarttyát szabad letenni.
- A képkártyákat is le kell tenni a megfelelő helyre.

Instrukciók:

Mindenki kap három kártyát. A kártyákat le kell raknotok ABC sorrendben. Természetesen a képes kártyákat is bele kell vonni. Mérjük az időt.

Ellenőrizzük.

Szerintetek mennyi idő alatt tudnátok másodszorra lerakni? Beszéljétek meg a stratégiát?

Megpróbáljátok harmadjára is?

Megbeszélés:

- I. Tények: Mi is történt a három forduló alatt? Milyen módszerrel igyekeztetek csökkenteni az időt? Miben jelentett változást, hogy újból megpróbáltatok? Sikerült-e elérni a kitűzött célt?
- II. Érzések: Milyen érzés volt, hogy a kitűzött célt elértétek/nem értétek el? Örültetek-e, hogy rövidebb idő alatt sikerült? Milyen érzés az újkezdés lehetősége?
- III. Tapasztalat: Mit tanultatok az újkezdésről? Mit jelent a második, harmadik lehetőség?

Élménypedagógiai játék 2: HÉLIUMBOT

Játék leírását lásd az ÍTÉLKEZÉS ÉS A KRISZTUSI ELFOGADÁS: A HÁZASSÁGTÖRŐ NŐ című leckénél.

15. ÍTÉLKEZÉS ÉS KRISZTUSI ELFOGADÁS: A HÁZASSÁGTÖRŐ NŐ

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.
(Jn 8,1–11)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS:

(Felhasznált irodalom:

Douma, J: A Tízparancsolat. 1994, Iránytű Kiadó.

Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

McGrath, Alister: A keresztyén hit. Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

Lochman, Jan Milich: A szabadság útjelzői. 1993, Kálvin Kiadó.

Dr. Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985, Free University Press.

WilckenWilckens, Ulrich: Das Evangelium nach Johannes. Göttingen, 1998, Vandenhoeck and Ruprecht in Göttingen.)

A hetedik parancsolat:

A Bibliai két esetben használja a paráznaság kifejezését. Az egyik eset, amikor a bálványáldozati oltár előtt paráználkodtak. Azaz a pogány vallás részeként bálványáldozati helyen folytattak prostitúciót. A bálványáldozati oltár előtt megtermékenyítési rítust végeztek. Ezt Isten szigorúan tiltotta. A másik eset, amikor a paráznaság kifejezést használja az Ószövetség, a házasságtörés. A héber szó ezt tiltja. Azt tiltja, hogy egy férfi, akár házas, akár nőtlen, egy férjes asszonnyal kapcsolatra lépjen. Hiszen az a nő máshoz tartozik. Ezzel megtöri a felebarátjának a házasságát. Ez a házasságtörés vonatkozott a már eljegyzett menyasszonyra is. Ha egy asszony elhagyta a férjét, de nem másik férfi miatt, az is a házasság megtörésének számított. Ha azonban egy házas férfi lépett szexuális kapcsolatra egy hajadon vagy el nem jegyzett nővel, akkor azt nem nevezték házasságtörésnek. A döntő az, hogy a nő egy másik férfié volt-e vagy sem. Így találkozunk olyan bibliai történetekkel, amikor egy férfinak több felesége is volt, és ez nem számított törvénszegésnek. A házasságtörés Izraelben tulajdon elleni bűncselekménynek számított. Az asszony a felebarátnak a tulajdona, akihez nem lehetett hozzányúlni. A rabszolganővel folytatott kapcsolatot nem tekintették házasságtörésnek. A törvény megszegéséért kiszabott büntetés minden más törvéynél szigorúbb.

A férfi és a nő eredendő összetartozása kifejeződik a teremtés-történetben azzal, hogy a férfi a saját nevéből nevezi el a nőt (is-issá), de ebben kifejeződik az egymás mellé rendeltetésük is. A házasság Isten rendelése. Isten a férfit és a nőt a közös céllal teremtette meg, hogy szaporodjanak és sokasodjanak. (1Móz 1,28) Gyermek nemzésére és életközösség kialakítása. A házasság egysége ezt célozza meg. A házasságban a férfi elhagyja apját és anyját, ragaszkodik a feleségéhez és lesznek egy testté. (1Móz 2,24) A férfi is a nő közötti egység nem korlátozódik a testre. Ahogyan Ádám és Éva történetéből is látjuk, ez az egység vonatkozik a mindent átfogó személyes közösségre. Amikor az ószövetségi történetekben poligámiával találkozunk, akkor a szeretet mindig egy irányba fordul. A mózesi törvények a házassági visszaélésekkel szemben védelmet nyújtottak. Akinek volt két felesége, annak tilos volt a kedvenc asszony elsőszülöttjét a másik asszony elsőszülöttjével szemben előnyben részesíteni. (5Móz 21,15kk.) A házasság akkor is házasság, ha nem születnek gyermekek. A közösség akkor is létrejön. Isten áldása a gyermektelen házasságot is szeretetben fennálló

testvéri közösség teheti.

A Szentírásban a házasság közösséget is érintő ügy. Nyilvánosság előtt zajlott, sokkal inkább, mint manapság. Magát a házasságot is komoly meggondolások után lehetett megkötni, és nem csupán két ember döntése volt, hanem sokkal inkább a közösség, a családok döntése, amely során nagyon sok szempontot figyelembe vettek. Mivel a házasság nem csak két fél szeretetén alapult, ezért a házasság fennmaradása is sokkal megalapozottabb volt.

A házasság az Ószövetségben a szövetség szimbóluma. (Hós 2,16kk.) Olyan szövetség, amelynek megkötéséhez Istent és embereket hívnak tanúul. Ezért veszi annyira komolyan az Ószövetség ezt a bűnt. Amikor Isten azzal vádolja választott népét, hogy elfordult tőle, akkor nagyon gyakran azt mondja, hogy paráználkodik a nép. „*Mert aki alkotott, az a férjed, akinek Seregek URa a neve, és aki megváltott, az Izráel Szentje, akit az egész föld Istenének hívnak.*” (Ézs 54,5)

A Heidelbergi Káté 108. kérdés-felelete a házasságot szentnek nevezi, de nem sákramentum. Szent ügy a házasság. A keresztyén ember élete minden területén meg kell, hogy látszódjon az Isten iránti elkötelezettsége. A Biblia tanítása szerint a testi és a lelki paráznaság összefügg. A lelki paráznaság következménye a testi.

Az Újszövetségben a paráznaság tiltására vonatkozó törvény nem csak magát a tettet tiltja meg, ahogyan ezt Jézus tanította, hanem minden parázna viselkedést, beszédet, gondolatot, vágyat, és mindent, ami erre buzdíthatná az embert. Jézus korában a 7. parancsolat tekintetében változás következett be. Ekkor már csak a nőkön kérték számon a házasságtörést. A paráznaság tényének a megállapításánál az asszony jogi helyzete számított. (Jn 8) Jézus a Hegyi Beszéd törvényt magyarázatában nem csak a már megtörtént tényről érte törvénszegésnek, hanem már a lelkületet is, a kívánságot. Pál szerint azért számít súlyos bűnnek, mert az ember vétkezik a tulajdon teste ellen (1Kor 6,18) „*Nem tudjátok, hogy ti Isten temploma vagytok, és az Isten Leleke bennetek lakik? Ha valaki az Isten templomát megrontja, azt megrontja Isten, mert az Isten temploma szent, és ez a templom ti vagytok.*” (1Kor 3,16–17)

A házasságban Krisztusnak és az egyháznak a kapcsolata ábrázolódik ki. (Ef 5,21–33) A házasság az Isten és ember közötti szövetség tükré. Ezért lényeges a kizárólagosság. Egy férfi és egy nő, egy házasság.

A keresztyén házasság olyan lelki kapcsolat is, amelyben a házaspár közösen él meg a hitüket. A házasságot az isteni szeretet erőterében kell megélni.

A 7. parancsolat betartására már a párvalasztáskor kell gondolni. Isten vezetésével kezdeni és vezetése alatt élni a házasságot. A házasságtörés tiltása kizárja a házassági előtti próbaházasságot. A házasság a Biblia tanítása szerint élethosszig tartó testi és lelki közösség.

1-2. vers: A házasságtörő asszony története közvetlenül kapcsolódik az előzőkhöz. Jézus személyével kapcsolatban bizonytalanság volt az emberek körében. Ki Ő? Jézus előző nap is ellenséges hangulattal találta szembe magát a farizeusok részéről. Nikodémus, aki maga is farizeus volt, és korábban Jézussal találkozott és beszélt vele, Jézus védelmében elmondott mondatára ugrott a többi farizeus. Jézus megosztotta az embereket. Az úgy nevezett nép, akiket tanítani kellett Istentől, hallgatta és követte Jézust. Felismerte Őbenne Istent. Azok pedig, akik elvileg Istentől tanítanak életvitelszerűen, nem ismerték fel Jézusban a Krisztust. Az első két vers bevezeti a házasságtörő asszony történetét. Előre megmutatja, hogy milyen háttérszándék vezeti az írástudókat és a farizeusokat.

3-4. vers: Az írástudók és farizeusok egy határozott csoportot alkotnak, ők a törvény szakértői. Egy házasságtörésen ért asszonyt vezetnek Jézus elé. A törvény előírásai szerint halálos ítélet vár rá (3Móz 20,10; 5Móz 22,22), melyet kövezéssel kellett végrehajtani. A történet érdekessége, hogy az a férfi, akin a halálos ítéletet a törvény szerint szintén végre

kellett volna hajtani, nincsen sehol. Jézust Mesternek szólítják. Érződik egyfajta gúny ebből a megszólításból, hiszen ők nem tartják Mesterüknek, sokkal inkább tudatlannak.

5-6. vers: Az írástudók és a farizeusok ismerik Jézus tanítását. Hiszen sejtik, hogy Jézus hogyan viszonyul a bűnösökhöz. Abból az előfeltételezésből indulnak ki, hogy Jézus a megbocsátás oldalán áll, és ezt szembe lehet állítani a Mózesi törvényekkel. Erre az ellentétre számítanak, ezért kérdezik a véleményét. Nem azért, mintha valóban érdekelné őket. Vádolni akarják Jézust az előre kiszámított válasszal. Nem derül ki, hogy Jézus mit ír a földre. Jeremiás próféciája juthatott eszükbe: „*Uram, te vagy Izráel reménysége, megszégyenülnek mind, akik elhagynak téged. A tőled elpártolók nevét a porba írják, mert elhagyták az Urat, a folyóvíz forrását.*” (Jer 17,13)

7-8. vers: Jézus ellenfelei újra konkrét választ kértek. Az indirekt válasz nem elég nekik, és addig nem nyugszanak, amíg azt nem kapják, amit szeretnének. Jézus egy teljesen váratlan választ ad. Ebből a válaszból kiderül a hozzáállása: az asszony bűnös, de maguk az ítélő bírák is azok. Jézus ellenfelei ezen a ponton megállnak. Nem tudják, hogy mit tud róluk Jézus. Jézus egy feltétellel egészíti ki a törvényt. A farizeusok és a vámszedők nem vitatják ezt a kiegészítést. Hasonlóan bölcs választ ad Jézus, mint amikor a császárnak való adó megfizetéséről kérdezik. (Mk 12,17) Jézus ismét lehajol, ezzel ad időt a bírának, hogy döntsenek. Őt akarták döntéshelyzetbe hozni, de Jézus visszafordította az ellene irányított fegyvert, és Ő kényszeríti ellenfeleit arra, hogy döntsenek.

9. vers: Megrendítő az, hogy nem keményedtek bele a szándékukba az írástudók és a farizeusok. A legidősebből kezdve elhagyják a helyszínt egyesével. Amikor elmennek, nem kell Jézus szemébe nézniük, Jézus lehajol, és ezzel megkönnyíti a távozásukat. Az asszony egyedül marad.

10-11. vers: A történet csúcspontja, amikor az asszony egyedül marad Jézussal. Ő marad az egyedüli lehetséges bíra. De máshogyan ítél, mint a Törvény. Jézus eaz asszonyt a halál útja helyett az élet útjára küldi. Ez az ítélet, amit Jézus hoz: a megbocsátás ítélete. Jézus felszólítja az asszonyt, hogy változzon meg az életvitele. A bűnbocsátnak van szükségszerű következménye. Ez pedig a megváltozott élet. Az isteni megbocsátásért adott hála a bűnbocsátnak elfogadása a bűn elhagyásában ölt testet.

A krisztusi elfogadás, ahogy ez a történet is mutatja, azt jelenti, hogy Jézus mindenkit kivétel nélkül hív és vár az Isten országába, a bűnbocsátnak és az új élet országába. Jézus célja nem a büntetés volt, a megtérésre hívás.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Vergote: Valláslélektan, Budapest 2006)

Az Isten közösséget formál témakör részeként foglalkozunk az ítélkezéssel. Az előző leckében az előítéletek voltak hangsúlyosak, itt viszont egymás cselekedeteinek megítélése, annak jogossága a kérdés. Az erkölcsi fejlettségnek ezen a fokán fontos a serdülő számára, hogy megfeleljen azoknak az elvárásoknak, amiket a környezete támaszt felé, mint meghatározott szerepet „játszó” felé: jó gyerek, jó barát, jó tanuló stb. Megfelelési kényszer alatt vannak, elfogadásra, befogadásra törekszenek. A kisközösségek határozzák meg a morált és az ebből fakadó cselekvést: ha megteszed, közénk tartozol, ha nem úgy teszed, kutasítunk. Ezért fontos, hogy ezeken belül értelmezzük a témánkat, az ítélkezést és elfogadást.

Miközben erre törekszük, könnyen kitaszít másokat, ezzel is meghatározva magát. Az identitás: ami bennem van, megegyezik a viselkedésemmel, ami vagyok, azt mutatom, úgy

élek. Önmagam, ha felvállalom, akkor leszek hiteles mások előtt. A csoporthoz tartozás (kisközösségek, sportban csapatok, divatirányzatok) nagyon fontos számukra, ezért az identitásuk része, hogy vallják a csoport elveit. Ezt nagyon nehéz áttörni, akkor, ha valaki a kirekesztettséget éli meg. Ezért is fontos a történet, hogy erről is beszéljen, mert a csoporton kívülit könnyen elítélik.

A kő szimbóluma jelezheti az ítélkezést, ami akár sokszor a fiatal „kezeben”, szívében benne van, amitől nem tudja a másikat önmagában nézni, hanem csak megítélve egy-egy tettét.

A házasságtörő nő esetében Jézus nem a bűnösségét kérdőjelezi meg, hanem az őt elítélők büntelenségét. A történet lehetőséget ad arra, hogy a bűn kérdéséről beszéljünk. Itt érdemes megemlíteni, hogy a valláslélektan a bűnt három lélektani és vallási aspektusból határozza meg. Először a tabu vonatkozásában, ami ösztönös szorongást eredményez, az életértékek fenyegetettségéből származik (vér, idegenség, halál, nemiség, élet). Ennek az eredete még vallás előtti jelenség, így jelentősége csekély. Másodszor a bűnnek narcisztikus jellege van, azaz úgy érzi, hogy értéktelen, a társadalomból kitesztott a bűnössége miatt. Ideálképhez méri saját hibáit. Abban segíthet a vallás, hogy ezt az ideálképet megújítsa, és ezáltal beilleszkedjen a társadalomba. A bűnnek ez a két formája elfojtás révén lelki betegséggé alakulhat. „A bűn csak akkor válik tudatos, vallási értelemben vett bűnné, ha az egyén a cselekedetét Istennel szemben elkövetett személyes jogtalanságnak ismeri el... A vallási büntudat teljes ellentétben áll a szorongás és az önbüntető emlékezés, a menekülés a lelki magány lélektani büntudatával.... A vétek akkor lesz vallási szempontból releváns, ha felismerjük és bevalljuk... az emberi érés sajátosságához tartozik, hogy mindenféle vallásos hit összekapcsolódik a bűn megvallásával.” Az igazi vallásos bűnösségtudatban mély bizalom van jelen, „mely védettségben tudja magát az Isten gyermekeihez méltó megbékélésében Istenben.”

A fiatal ebben az időszakban Istenről is a személyes kapcsolatok szimbólumaival gondolkodik. Isten mindenkinél jobban ismer bennünket, még annál is, ahogy magunkat ismerhetjük. Tudja, kik vagyunk és kivé kell lennünk, őrá mindenben bátran számíthatunk. Krisztusban barátunk, mesterünk, útítársunk, megmentőnk lett az Isten. Jellemző fordulat fiatalok imádságában: „Uram, Te tudod, hogy...” Jellegzetes tartalmi elemek a hitvallás és a bűnvallás, mint a bensőséges, személyes kapcsolat kifejeződései. Azaz a témákra tekintve Krisztus az, aki mellé áll, amikor mások elítélik.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Arra bátorítás, hogy a többség ellenében is tudjon másokra nem ítélettel tekinteni, mivel maga is megtapasztalta a felmentő ítéletet Krisztustól.

Kognitív cél: Arra való rámutatás a házasságtörő nő történetén keresztül, hogy ők sem jogosultak az ítélethozatalra.

Affektív cél: Érzékeljék, hogy a hiba nem csak másban, hanem bennük is van. Ítékezés és elfogadás érzelmi háttére.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a többség ellenében is tudjon másokra nem ítélettel tekinteni, mivel maga is megtapasztalta a felmentő ítéletet Krisztustól.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok Taneszköz
------------------	------------	-------------------------------------

Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Kövek – asszociáció tárggyal Kövek kiosztása, feladat ismertetése – Mindenki kap egy követ, amire egy elítélő szót, kifejezést kell írnia valakire a környezetéből. – Mit kezdünk a kövekkel? Mi mindenre lehet egy követ használni? (megdobni, ütni, bántani, sebesülést okozni, ítéletet végrehajtani) Kapcsolódó feladat: TK 53. o. Gondold végig! Beszéljétek meg! (Ezeket a szavakat is fel lehet írni a kövekre.)	Kövek, filcek TK 15. lecke: Ítélezés és krisztusi elfogadás: a házasságtörő nő 53. o.
A téma kifejtése	Bibliai történet: Jn 8,1–5 – csak az eleje felolvasása – A mózesi törvények kikeresése (2Móz 20,10; 5Móz 22,22–24) 3 csoportban dolgoznak: 1. Mit tesz, mit mond Jézus? Hogyan folytatódik a történet? 2. Mit várnak a farizeusok Jézustól? Hogyan folytatódik a történet? 3. Mit vár a bűnös asszony Jézustól? Hogyan folytatódik a történet? A három csoport képviselve a saját szempontjait, beszéljék meg, hogy mire jutottak, mi lesz a megoldás. Jn 8,6–11 – a történet elolvasása végig, a csoportok figyeljék meg saját nézőpontjukat – mi volt más Jézus reakciójában – mi volt más a farizeusok reakciójában ahhoz képest, amit vártunk? A csoportok tudják megfogalmazni, hogy a saját nézőpontjuk szerint mi változott a viselkedésekben, nézőpontokban? Adjanak egy-egy mondatot a szereplők szájába! Kapcsolódó feladatok: Munkafüzet 3. és 4. feladat. Imádság – kreatív módon Mit kezdünk mi a köveinkkel? A kövek másik oldalára felírni valamit, amivel őt lehetne „elítélni”, bántani, csúfolni, piszkálni, és amiben van igazság. (Vigyék haza, és tekintsenek úgy rá, hogy Jézus ezt a követ sem engedi elhajítani sem felé, sem általa valaki más felé. Segít kiejteni a kezéből.) A Mi Atyánk elmondása közben mindenki tegye a követ a	Biblia MFEI 33. o. 3. f. MFEI 34. o. 4. f.

	táskája mélyére. Aranymondás: „ <i>Én sem ítélek el téged, menj el, és mostantól fogva többé ne vétkezz.</i> ” (Jn 8,11)	
--	---	--

TOVÁBBI ÖTLETEK

Film:

<https://www.youtube.com/watch?v=8T7BeEuKPco>

Letölthető képsor:

<http://www.freebibleimages.org/photos/lumo-woman-adultery/>

Imádságra nevelés

Ítélező szavaink 1. Imádság tartalmának előkészítése Beszélgetés: Ítélező szavainkról. Feladatutasítás: Mindenki válasszon ki egy követ. Írjátok fel a köre filccel azokat a szavakat, amelyekkel ítéleztek másokról. A hittanoktató elhelyez egy keresztet a terem/asztal közepén. 2. Kövek elhelyezése Feladatutasítás: A követet helyezzük el a kereszt körül. Miközben leteszitek a követ, imádkozzatok magatokban Istenhez azért, hogy az előítéleteinktől szabadítson meg. 3. Közös imádság A hittanoktató imádkozik a csoport nevében az előítéletek kapcsán. 4. Megbocsátó Ige felolvasása Hittanoktató felolvassa az aranymondást. „ <i>Én sem ítélek el téged, menj el, és mostantól fogva többé ne vétkezz!</i> ” Jn 8,11	
műfaj megfogalmazás imádkozás	bűnbánó hittanosok és hittanoktató hittanosok magukban és hittanoktató hangosan
csoport felosztása kapcsolódás	nincs - Aranymondás: „<i>Én sem ítélek el téged, menj el, és mostantól fogva többé ne vétkezz!</i>” Jn 8,11 - TK 54. o. illusztráció
hely fejlesztési terület hittanosok	óra vége - beszélgetnek - önvizsgálatot tartanak - kövekre írnak - köveket elhelyezik - magukban imádkoznak
hittanoktató	- keresztet helyez el - imádkozik - bűnbocsátó Igét mond
eszközök	1 kő/fő - filc - kereszt

Drámapedagógiai ötlet: ÉPÍTSÜNK FEL EMBEREKET!

Építsünk fel embereket egyetlen megadott tulajdonságból kiindulva! Adjuk meg ezt a tulajdonságot, majd tegyünk fel kérdéseket. Használjuk a „szerep a falon” technikát: a táblára

rajzoljunk fel egy körvonalalakot (vagy pálcikaembert), írjuk fölé a kiinduló tulajdonságot, majd a kérdésekre adott válaszok lényegét írjuk a körvonalba vagy a körvonal köré, hogy mindenki lássa. Ilyen kiinduló tulajdonságot lehetnek: profi katona / jógaoktató / hentes / hajléktalan / eminens tanuló / tolvaj / szépségkirálynő / helyi menő gyerek / túl szigorú tanár / stb. Építünk fel 2-4 karaktert, majd az utolsó személy tulajdonsága legyen az, hogy „házasságtörő nő” (megcsalta a férjét)

A kérdések ilyenek lehetnek: Milyen a haja? Mi a kedvenc étele? Milyen ruhát visel egy átlagos napon? Van-e hobbi? Mitől szokott félni? Hány barátja van? Mire a legbüszkébb? Hol lakik? Mit csinált múlt vasárnap? Milyen zenét szeret hallgatni? Mi a legnagyobb álma, terve? Hisz-e Istenben? Stb. Fontos, hogy nagyjából ugyanazokat a kérdéseket tegyük fel mindegyik személyhez, hogy lássuk, hogyan alakítja a kiinduló információ az elképzeléseket. A hittanoktató ne akarja a saját elképzelése szerint alakítani a szerepet, hanem hagyja, hogy a csoport alakítsa ki! Amikor jön egy elképzelés, kérdezze meg, hogy ezt miből/miért gondolják? (Pl. profi katona – igen, szokott imádkozni – miért? – a csatában, hogy ne találják el...)

A gyakorlat (vagy a bibliai történet) után beszéljünk arról, hogy mennyire lehet egy dologból megítélni egy egész embert. Egy profi katona pl. lehet egy vérszomjas pszichopata, aki azért állt katonának, hogy gyilkolhasson, de lehet egy sokgenerációs katonacsalád tagja, akinek már a dédapja is katona volt és a családi hagyományt folytatja. Jézus hány tulajdonságát nézhette a házasságtörő asszonynak? Azok, akik végül nem dobtak rá követ, hány saját tulajdonságukat mérlegelték? (Lehet, hogy ők nem voltak házasságtörők, de volt-e más bűnük?)

Élménypedagógiai játék: HÉLIUMBOT

Szükséges eszközök: egy bot (műanyag cső)

Időigény: 20 perc

Típus: együttműködés, kommunikáció

Teológiai kapcsolódás: Jézus egymás elfogadására tanít minket.

Szabályok:

– Mindenkinek a két mutatóujja mindig érjen a bothoz.

– A feladat akkor van kész, ha a botot a csapat a földre lerakta.

A játék során számítani lehet arra, hogy mivel nehéz végrehajtani, a csoport tagjai egymást hibáztatni fogják, vagy csalni kezdenek, frusztráltak lesznek.

Instrukciók:

Álljatok egy vonalban szembe egymással. Mutatóujjakat nyújtsátok ki. Ráhelyezetek egy botot. Az a feladat, hogy tegyétek le úgy a földre, hogy mindig mindenkinek mindkét mutatóujja hozzáér a bothoz. Ha valaki nem ér hozzá, akkor újra kell kezdeni a próbálkozást.

Variáció:

Amennyiben a csapat egyszerően végre tudja hajtani a feladatot, akkor kihívást kell teremteni. Kérdezzük meg, hogy ki az, aki bevállal nehezítést?

Kössük be egy-két embernek a szemét, akasszunk egy táskát néhány könyvvel az egy-két játékos kezére. Ezek a nehezítések szimbolizálják azokat a hátrányokkal élnek. Érdemes azoknak adni a nehezítést, akiken látjuk, hogy gondot okoz nekik mások elfogadása. Ebben a helyzetben ugyanis az ő helyükbe kell magukat beleképzelni.

Megbeszélés:

- I. Tények: Mindenki végre tudta-e hajtani a feladatot azonnal maradéktalanul? Ki nem hibázott? Miben hibázott? Hogyan működött a kommunikáció? Figyeltetek-e egymásra?

- II. Érzések: Milyen érzéseket tapasztaltál a játék közben? Zavart az, hogy a többiekhez képest te jobban/rosszabbul tudtál teljesíteni? Milyen érzés volt, amikor valaki téged hibáztatott? Milyen érzés volt hibázni? Milyen érzés volt a többiek reakciója a hibára? Milyen érzés volt nehezítéssel végrehajtani? Könnyen megbocsátottad-e, amikor valaki hibázott, és miatta nem sikerült a feladatot végrehajtani?
- III. Tapasztalat: Hogyan lehetett volna a feladatot jobban végrehajtani? Mit tanultál a játék során egymás elfogadásáról?

ÖSSZEFOGLALÁS I. JÉZUS HÍV ÉS FORMÁL

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: A Jézus követése iránti vágyakozás erősítése a tanult jézusi mondások és történetek felidézése által.

Kognitív cél: Az eddig tanultak átismétlése, elmélyítése önellenőrző kérdések segítségével.

Affektív cél: A Jézus követése iránti vágyakozás erősítése a tanult jézusi mondások és történetek felidézése által.

Pragmatikus cél: A tanult bibliai történetek értelmezése kreatív alkotások elkészítése révén.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, eszközök, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Igaz-hamis kérdések: a tematikai egység ismételése Menete: - Hittanoktató felteszi a kérdést. - A hittanosok mozgással egyszerre jelzik, hogy a választ igaznak vagy hamisnak gondolják. Igaz: ülve maradnak, hamis: felállnak. - Értékelés: önellenőrzés után kisötös 8-10 helyes válasz esetén. (Javasolt kérdéseket ld. az óravázlat-javaslat után.)	Kérdéssor 10 kérdéssel MFEI 44. o. 1. f. kérdéseit illetve a MFGY 35. o. 1. f. kérdéseit alapul véve.
Feldolgozási javaslat	Kiscsoportos feldolgozás A csoport adottságai szerint lehet választani a feldolgozás módszerei közül: <u>1. Gif animáció készítése</u> - minden kiscsoport kap egy előkészített csomagot, amiben mindenféle tárgy található (apró játékok, papírlapok, egyéb kis tárgyak) - minden kiscsoport kap egy én-mondást, boldogmondást, vagy történetet, melyet a tematikai egység során vettünk (a témákban eltérés van a gyülekezeti és egyházi iskolai csoportok témái között) - a kiscsoportok a kapott tárgyakból 5-10 jelenetet, mozdulat terveznek meg, majd lefotózzák és belőlük gif fájlt készítenek Fontos: az alkotás fejezze ki: MIT JELENT SZÁMOTOKRA EZ A TÖRTÉNET/IGE? (Megjegyzés: gif helyett készíthetünk ppt-t is, ahol a	kiscsoportonként 1-1 csomag tárgyakkal kártyák mondások-kal vagy történetekkel (Gif fájl készítése: androidos telefon esetében play áruházból letölthető bármely gif applikáció, amit óra végén akár törölni is lehet.

	diákat úgy állítjuk be, hogy azok nagyon gyorsan kövesség egymást.) <u>2. Mozgó alkotás készítése</u> (ha nem áll rendelkezésre elég telefon) • minden kiscsoport kap egy előkészített csomagot, amiben mindenféle tárgy található (apró játékok, papírlapok, egyéb kis tárgyak, ragasztó eszközök) • minden kiscsoport kap egy én-mondást, boldogmondást, vagy történetet, melyet a tematikai egység során vettünk (a témákban eltérés van a gyülekezeti és egyházi iskolai csoportok témái között) • a kiscsoportok a kapott eszközökből olyan tárgyat készítenek, amely kapcsolódik a kapott tananyaghoz, és mozgatható Fontos: az alkotás fejezze ki: MIT JELENT SZÁMOTOKRA EZ A TÖRTÉNET/IGE? Bemutató: • A gif-et projektoron bemutatják a kiscsoportok. A többiek feladata kitalálni, hogy melyik bibliai Ige vagy történet kapcsolódik hozzá. • A mozgó alkotásokat bemutatják a kiscsoportok. Ugyanúgy ki kell találni a kapcsolódó bibliai alapot.	Projektor, laptop
Házi feladat	Munkafüzet 1. feladat	MFEI 44-45. o. 1. f. MFGY 35-36. o. 1. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

GIF készítő program:

<https://ezgif.com/maker>

Kártyák én-mondások feldolgozásához:

A tankönyv 6. leckéjének aranymondásai úgy vannak szedve, hogy azokat kártyaként is használhatjuk. TK 27-29. o.

Igaz-hamis kérdések önellenőrzésre:

A munkafüzetek 1-es feladatának felhasználásával kérdéseket tesz fel a Hittanoktató. Ha igaznak tartják a hittanosok az állítást, akkor felállnak, ha hamisnak, akkor a helyükön maradnak. Kicsit nehezíthetjük a feladatot azzal, ha megkérjük a gyerekeket, hogy csukják be

a szemüket. Számolniuk kell közben a helyes válaszokat. A feladat végén önellenőrzés alapján kaphatnak 8-10 helyes válasza egy kisötöst.

1. Boldogmondásoknak nevezzük azt a gondolatsort, melyet Jézus a Hegyi Beszédben mondott el. 8 példát hozott arra, hogy kik a boldogok.

Igaz ez? Ha **igaz**, akkor maradj a helyeden, ha hamis, akkor állj fel!

2. Mária és Márta egy testvérpár volt, akiket Jézus meggyógyított.

Igaz ez? Ha igaz, akkor maradj a helyeden, ha **hamis**, akkor állj fel!

3. Jézus azt tanította a helyes sorrendről, hogy kérdezzük meg Istent, figyeljünk Rá, és tegyük azt, amit helyesnek gondolunk.

Igaz ez? Ha igaz, akkor maradj a helyeden, ha **hamis**, akkor állj fel!

4. A 10 szűz példázata egy olyan esküvőről szól, amely során az okos lányok felkészülten várnak a vőlegényre, míg a balgák nem készülnek fel a váratlan eseményre.

Igaz ez? Ha **igaz**, akkor maradj a helyeden, ha hamis, akkor állj fel!

5. A bolond gazdag példázatában Jézus arról tanít, hogy hogyan kell okosan és bölcsen sok pénzt szerezni.

Igaz ez? Ha igaz, akkor maradj a helyeden, ha **hamis**, akkor állj fel!

6. Huszár Gál református lelkész és nyomdász is volt.

Igaz ez? Ha **igaz**, akkor maradj a helyeden, ha hamis, akkor állj fel!

7. Albert Schweitzer lelkész, orvos és orgonaművész is volt. I

gaz ez? Ha igaz, akkor maradj a helyeden, ha hamis, akkor állj fel!

8. Amikor Jézus a tengeren járt, akkor András azt több tanítványi is kérte, hogy odamehessen hozzá.

Igaz ez? Ha igaz, akkor maradj a helyeden, ha **hamis**, akkor állj fel!

9. Kornéliusz egy római százados volt, aki Kapernaumban élt, és keresztyén lett.

Igaz ez? Ha igaz, akkor maradj a helyeden, ha **hamis**, akkor állj fel!

10. Jézus megmentett egy asszonyt a halálra kövezéstől. Azt mondta, hogy az dobja az első követ, aki az írástudók és farizeusok közül, aki büntelen.

Igaz ez? Ha **igaz**, akkor maradj a helyeden, ha hamis, akkor állj fel!

Megjegyzés:

MFEI és MFGY 1. feladata az 1. kiadás leckesorrendjéhez kapcsolódik még. Az 1. feladat 8. és 9. kérdései nem a 2. tematikai egységhez tartoznak, hanem az 1-höz.

Élménypedagógiai játék: MICSODA VÁROS!

Időigény: 30 perc

Típus: záró

Szükséges eszközök: Lapok, amin a következő szavak szerepelnek:

bank, szelektív hulladékgyűjtő, régiség bolt, keresztyénségi szaküzlet, papírdarabok csekkfüzethez, nyomda

Szimbólumok jelentése:

bank: olyan élmények, tudás, amit a hittanokon kapott a diák és fontos lett a számára

régiségbolt: azok a tulajdonságok, tettek, szokások, amin változtatni akar a diák

keresztyéniségi szaküzlet: olyan tulajdonságok, tapasztalat, élmény, amelyeket szeretne még megszerezni a tanév folyamán

Játék lényege: A vásárlások és eladások során a diákok indirekt módon kifejezik, hogy milyen hatást gyakorolt rájuk a hittan. Megláthatjuk, hogy mit tartanak fontosnak. Ezzel a játékkal lehetőség van rákérdezni a lényegre, ami a tárgyi tudáson túl van. Mivel a csekkre nincs név írva, könnyebben leírni valamit őszintén.

Instrukciók:

Ma elutazunk egy különleges városba. Lehetőségetek van ebben a városban kereskedni. Eladhattok, vásárolhattok. Kaptok egy-egy csekkfüzetet. Vannak olyan boltok, ahol pénzt szerezhettek, és van, ahol vásárolhattok. Ha eladtok valamit, akkor kaptok egy pecsétet a csekk könyvetekbe, és abból vásárolhattok. Ha megvásároltok valamit, akkor a csekket ott kell hagyni az üzletben. Ne felejtsetek el kitölteni a csekket. Csak az áru nevét kell ráírni, a ti neveteket nem.

A vásárlás végén pedig megnézzük, hogy mi maradt az üzletekben. És, ha akarjátok, megmutathatjátok egymásnak, hogy mit vásároltatok.

Megbeszélés:

- I. Tények: Könnyű volt-e a vásárlás? Mi okozott nehézséget az eladás során? Figyelted-e közben a többieket?
- II. Érzések: Melyik üzlet tetszett neked a legjobban? Miért? Hol érezted magad a legrosszabbul? Mi az, ami meglepett?
- III. Tapasztalat: Van-e valami, ami most fontossá vált a számodra a játék végén? Milyen tapasztalatot jelent neked ez a játék?

Eredeti játék: <http://kreativhittan.blogspot.hu/2013/10/visszajelzes.html>

III. TEMATIKAI EGYSÉG: HITBEN ÉLŐK A TÖRTÉNELEM SORÁN

16. HŰSÉG A HITBEN: ISTVÁN VÉRTANÚ

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

(ApCsel 6,1–15)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

McGrath, Alister: A keresztyén hit. Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

Szabó Andor: Lábam előtt mécses a te igéd. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.)

A jeruzsálemi gyülekezet:

Mivel Jeruzsálem lakosai között sokféle nemzetiségű ember élt, ezért az első keresztyén gyülekezet tagjai is ebből a vegyes lakosságból tevődtek össze. Anyanyelvüket tekintve két nagy csoport volt a közösségben: az arám nyelvűek és a görög nyelvűek. Magában a városban is magasabb volt az idősök, és ezzel együtt az özvegyek száma is, mint az ország bármely más területén. Ennek az volt az oka, hogy sok hithű diaszpóra-zsidó idős korában a templom közelében, és ezzel együtt Isten közelében akart élni. A jeruzsálemi gyülekezethez nagyon sok özvegyasszony csatlakozott. Így a szegénygondozás egy fontos feladata lett a közösségnek.

Első gond a gyülekezetben:

A legelső, gyülekezeten belüli feszültséget a két nagy gyülekezeti csoport között kialakult konfliktus okozta. A görög nyelvűek panaszkodni kezdtek arra, hogy a héber nyelvű gyülekezeti tagok hátrányban részesítik az ő özvegyeiket, amikor a rászorulóknak között a heti rendszerességgel járó adományokat osztogatják. A feladat nagysága miatt az ígérethirdetésre elhívott apostolok nem tudták már ellátni a saját szolgálatukat.

A problémát úgy oldották meg az apostolok, hogy kimondták azt és megoldást javasoltak. Megadták a szempontokat a megoldás megvalósításához. Ezt a javaslatot az egész gyülekezet elé vitték. És a gyülekezet a megadott szempontok szerint választotta ki az általa megfelelőnek talált embereket.

Szempontok a diakónusi tisztségre:

- hiteles emberek legyenek,
- hitben példaadók, mert a Szentlélek munkája látszik az életükön,
- bölcs emberek, akik az életvezetésükben megmutatták, hogy tudnak jól dönteni,
- a választás közösségi döntés legyen.

Hét diakónus megválasztására tettek javaslatot az apostolok. A megoldást abban látták, hogy egy külön gyülekezeti szolgálati ágat hozzanak létre. Ebből a javaslatból értették a zsidó származású keresztyének, hogy egy Istentől jövő feladatról van szó, mert a Bibliában a hetes szám a tökéletesség száma.

István:

A jeruzsálemi gyülekezet kiválasztja diakóniai szolgálatra Istvánt és 6 másik társát, de csak nála jegyzi meg Lukács, hogy hittel és Szentlélekkel teljes férfi volt. Ugyan, ez minden egyes

megválasztott tisztségviselőnél szempont kellett, hogy legyen, mégis csak róla olvassuk ezt. A rábízott szolgálat mellett Istvánról olyan dolgokat is olvasunk, amit Jézusról.

Kegyelemmel teljes kifejezés (8. v.), a görög kharisz szó jelenti az örömet, hálát is. Ennek a szónak van Istenre vonatkozó jelentése is. Az ember, aki Isten kegyelmében részesül, és az életén teljességgel megnyilvánult a kegyelem. Másrészt az is jelenti, hogy örömteli életet élt, vidám volt. Csodákat és jeleket tett. Ez bizonyítja, hogy Szentlélekkel teljes volt, hiteles Jézus követője. Érdekes, hogy nem arról ír a Biblia, hogy hogyan állta meg a helyét az asztal körüli szolgálatban, hanem arról, hogy úgy élt, mint egy igazi apostol.

Lukács leírásában párhuzamot találunk Jézus és István között. Egyrészt a csodák és a jelek említése mutat erre a hasonlóságra. Másrészt István ellen is hamis tanúkat állítanak. Ugyanaz a vád éri, mint Jézust. És ugyanúgy nem vitázik, nem dühöng, hanem Isten kezéből fogadja el a sorsát, mint Jézus. Az angyali arc már mutat előre az ártatlan halálára.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Fodorné Nagy Sarolta: A katechézis kommunikációs problémái, Budapest, 1996)

A hit terjedése fejezet első leckéje az újszövetségi történet, István vértanúsága.

Az életkori sajátosságoknál már láthattuk, hogy Erikson rámutat arra, hogy a serdülő ismét végigéli azokat a fejlődési fázisokat, amiken a korábbiakban keresztülment, és az ezekkel való megküzdés már az identitása része lesz. Önbizalmatlanság – kiközösítéstől való félelem: támogató csoportokat keres, mellyel azonosulni tud. Az önállóság – szegény konfliktusa: önmaga elfogadásában játszik szerepet. A kezdeményezőkézség – bűntudat: kapcsolatokat is kezdeményez, vagy elutasítással, lázadással reagál a világra. Az alkotókészség – kisebbségi érzés: a hivatás keresésében játszik jelentős szerepet. Ezek mentén jelenik meg egy új személyiségérték: a hűség. A hűség az önmagához való belső koherencia, egy értékrendszerhez való ragaszkodás /pálya, életmód, világnézet/. Mindez természetesen nem tudatos folyamat, de a serdülőn látszik, hogy milyen módon sikerült megküzdenie ezekkel. Ha jól veszi az akadályokat, akkor kifelé „egy integrált, egységes személyiséget sugároz. Ahol a külső feltételek és kedvező személyes kapcsolatok segítik az ifjú identitásának kialakulását, ott szívesen lekötelezi magát barátoknak, hivatásnak, vallási közösségnek. Így jelenik meg egy új személyiségérték, egy új vonás: „ragaszkodás” formájában hűség vagy szolidaritás.” Tehát ennek az időszaknak a fő erénye a hűség, a lojalitás, amit önként ajánlanak fel személyeknek, ügyeknek.

A fiataloknál ebben a korban nem csak az elköteleződés, a hűség jelenik meg, hanem nagyon gyakran a kételkedés is. Éppen ezért fontos ezekről a kétségekről beszélgetni. A tankönyv bevezető gondolatai alkalmat adnak arra, hogy végiggondolják, ők most éppen melyikkel tudnak azonosulni. Nyitott, őszinte beszélgetésekben helye van annak, hogy kétségeiket megfogalmazzák. Hűségesek akkor lesznek igazán, ha teljesen azonosulni tudnak a hittel. Amíg ez nincs meg bennük, addig a vallástanár feladata közvetíteni, hogy Isten hűséges hozzájuk, várja őket, hogy ők is elköteleződjenek, mert Krisztus előbb szerette őket, és „Ha hűtlenek vagyunk, ő hű marad...” (2Tim 2,13)

Ahogy a fiatal egyre jobban kötődik személyekhez, közösségekhez, azt kapcsolatba hozhatjuk Istvánnak Istenhez és az ösgyülekezethez való kötődésével. Fontos kitérni a diakónusok közösségére, hogy István egy szolgáló csoport része volt, aki mind bizonyágtételével, mind cselekedeteivel mutatta meg Krisztushoz tartozását. A halálig tartó hűsége, mártírsága sok párhuzamot mutat a krisztusi áldozattal, amire érdemes felhívni a tanulók figyelmét.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Arra való buzdítás, hogy tudatosítsa magában és fogalmazza meg a tanuló a saját elköteleződéseit.

Kognitív cél: Arra való rámutatás, hogy az Istenben való hit odaadást igényel.

Affektív cél: Az áldozatvállalás, odaadás, elköteleződés érzelmi hátterének feltárása.

Pragmatikus cél: Arra való buzdítás, hogy tudatosítsa magában és fogalmazza meg a tanuló a saját elköteleződéseit.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Képek kapcsolatokról (puzzle, karikagyűrű, kézfogás, kötelek, stb.) Mi a közös bennük? Padtárssal megbeszélni: • Melyik kép fejezi ki legjobban a kapcsolatot? • Melyik a hűséget? Arra tegyenek egy szavazatot! Összegezni, hogy melyik kép kapta a legtöbb szavazatot. Mit gondolnak, miért?	képek laptopon, projektor
Feldolgozási javaslat	1. István védőbeszédének felosztása oszloponként: ApCsel 7,1–8; 9–18; 19–28; 29–35; 36–43; 44–50 – a tanulók olvassák el az adott szakaszt, keressenek benne olyan ószövetségi szereplőket, akik valamit feladtak Istenért Mi volt az, amit az egyes szereplők feladtak? 2. István vértanúságának elbeszélése, párhuzamba állítva Krisztus kereszthalálával, hangsúlyozva, hogy azért tudott hittel meghalni, mert Krisztus hűségében még ott sem kételkedett 3. Tanári felolvasás: Hiszek Hitem megélem Ha nem látja senki Hitem megvallom Ha nem hallja senki Hitemhez hűséges vagyok Ha nem csábít semmi Hiszek Hétfőn Holnap	A táblán az ószövetségi szereplők neve, mellette kulcsfogalmakként, amit feladtak. Biblia Munkafüzet énekeskönyv TK 55. o.

	Három napig Hirtelen Hevesen Háborogva Hiszek Hitem meginog Ha próbák jönnek Hitem felejt Ha minden rendben Hitem feladom Ha nem kapok semmit 2. Aranymondás: „Légy hű mindhalálig, és neked adom az élet koronáját.” (Jel 2,10) 3. Énekjavaslat: RÉ: 399. Imhol vagyok...	
Munkáltatás	A tanulók életében előforduló helyzetek gyűjtése, amikor valamiért áldozatot kell hozniuk.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Letölthető képsor:

<http://www.freebibleimages.org/illustrations/stephen-martyred/>

Imádságra nevelés:

Hitvallás koszorúja	
1. Előkészület	
Feladatutasítás:	
Egy imakoszorút fogunk készíteni, amelynek a levelei a Ti imádságaitokat fogják tartalmazni. Vágjatok ki egy tetszőleges levélformát egy A/5-ös lapból. (Lehet színes is.)	
2. Imádság szövegének megírása	
Feladatutasítás:	
Egy mondatos imádságot írj, amelyben Jézust dicsőíted. Olyan mondatot írj, amelyet mások előtt is felolvasol.	
3. Koszorú készítése	
Feladatutasítás:	
Álljunk körbe. A kör közepére kendőkből formázzatok egy koszorút.	
Az előkészített koszorúalapra egyesével helyezétek le a leveleket. Mielőtt leteszitek, mondjátok el hangosan az imádságokat.	

műfaj	dicsőítő
megfogalmazás	hittanosok
imádkozás	hangosan
csoport felosztása	egyéni
kapcsolódás	- István nevének jelentése: koszorú - hitvallás - aranymondás
hely	óra vége
fejlesztési terület	
hittanosok	- kézműveskednek - imádságot írnak - imádságot felolvassák
hittanoktató	
eszközök	- színes papírok - íróeszköz - kendők

Drámapedagógiai ötlet: MIHEZ RAGASZKODUNK?

Tegyünk óra előtt egy tiszta kukazsákot a kukába. Tegyük ki az osztályterem kukáját előre, egy jól látható helyre (vagy ha eleve jól látható helyen van, akkor hagyjuk ott). Kezdjük el kidobni dolgokat bele! Először vegyünk ki egy papírzsebkendőt a zsebünkből, dobjuk ki azt. Utána vegyünk fel valami földre esett dolgot és dobjuk ki azt. Utána egy krétát/táblaszivacsot. Így haladjunk fokozatosan az értékesebb/személyesebb tárgyak felé. A végén próbáljuk meg kidobni valakinek a füzetét/könyvét (ezt lehet, hogy engedi is, legfeljebb csodálkozik rajta). Vagy a tolltartóját. Vagy a mobiltelefonját. Valószínűleg az értékesebb dolgokat már nem fogják hagyni. Ekkor álljunk meg (vegyük ki a kukából az oda nem illő dolgokat, majd beszélgessünk arról, mi történt: miért nem zavart senkit az, ha kidobtunk egy szemetet? Miért nem tiltakoztunk, amikor kidobtuk mondjuk egy olyan valaki füzetét, aki másik csoportba jár és nincs a teremben? Miért nem hagytuk azt, hogy a mobiltelefonunkat kidobják? Az így összegyűjtött gondolatokat felhasználhatjuk arra, hogy rámutassunk, István számára miért volt mindennél (még az életénél is) értékesebb az, hogy ne tagadja meg a Jézusba vetett hitét, a vele való kapcsolatát.

17. PÁL APOSTOL MISSZIÓI ÚTJAI

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 3.
(ApCsel 14,8–18)

ÓRAVÁZLAT-JAVASLAT ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

McGrath, Alister: A keresztyén hit. Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

Szabó Andor: Lábam előtt mécses a te igéd. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Wick, Peter: Pál – A keresztyénség tanítója. Budapest, 2007. Kálvin Kiadó.)

Az első missziói út létrejötte:

Pál apostolt az Antiokhiai gyülekezet missziói szolgálatra küldte ki Barnabással együtt. Közös szolgálatuk akkor kezdődött, amikor Pál a megtérése után visszatért Jeruzsálembe, és hirdetni kezdte a Jézusról szóló evangéliumot, de nagyon bizalmatlanul fogadták. Jeruzsálemben még az élete is veszélybe került, ezért azt tanácsolták neki az apostolok, hogy hagyja el a várost, menjen Cézareába. Onnan szülővárosába Táruszba utazott. Antiókhában nagy létszámú keresztyén közösség alakult ki, részben a jeruzsálemi üldöztetés elől elmenekült keresztyénekből, részben a helyi megtértekből. A megnövekedett szervezési, igehirdetési munka miatt Barnabás elhívja Pált Táruszból, hogy legyen a segítségére. Egy idő elteltével a helyi keresztyén közösség szolgálattevőit a Szentlélek arra indította, hogy egy új szolgálati területre válasszák ki Pál és Barnabást, és iktassák őket hivatalba. Így kezdődött el Pál apostol missziói munkája.

Terveik szerint minden helyszínen először a zsidóságnak hirdetik az igét. Először Barnabás szülőhelyére, Ciprusra utaztak. Lukács elbeszéléséből kiderül, hogy a pogány világban magas rangú római személyek is befogadták az evangéliumot. A missziós út során az Ige hirdetésének a hatására gyülekezetek jöttek létre, amelyeknek tagjait vegyesen alkották a zsidókból és pogányokból lett keresztyének. A misszió nehézségeit írja le a pizídiai Antiókhában történt esemény, amikor a helyi zsidóság a misszionáriusok ellen fordult. Ezért el kellett hagyniuk a várost.

Lisztra: ApCsel 14,8–18: Pál meggyógyít egy sántát Liszrában

Ennek a gyógyítási történetnek két párhuzama van:

- A sánta meggyógyítása egyrészt a jézusi gyógyításokkal mutat hasonlóságot. Jézus csodatételeinél is kiemelt szerepet játszik a hit. A kapernaumi százados (Lukács 7, 1–10) meggyógyításának a történetében nem is a beteg, hanem a beteg gazdájának a hite lett az elegendő kiindulási ahhoz, hogy a csoda megtörténhessen. Ahogyan Jézus isteni küldetésének a bizonyítékai voltak a csodák, úgy Pál apostolnak is a küldetése valódiságát is igazolták a gyógyítások. Ezek a csodák hitelesítették az igehirdetésének a tartalmát, a Jézusról való bizonyágtétel igazságát és valódiságát.

A lisztrai sánta ember gyógyulása a 9. vers szerint azért történhetett meg, mert volt elég hite ahhoz, hogy meggyógyuljon. Pál a szavával gyógyította meg, teremtette újra a születése óta hiányos képességet.

Ez a történet tehát indirekt módon azt is kifejezésre juttatja, hogy Pál apostol Jézus Krisztus legitim apostola.

- A lisztrabeli sánta gyógyítási története másrészt rokonságot mutat a jeruzsálemi Ékeskapunál történt gyógyítási történettel. ApCsel 3. részében szintén egy születése óta sánta férfit gyógyítanak meg az apostolok. Ez a gyógyítás mutatja, hogy Pál ugyanúgy beletartozik az apostolok sorába, mint Péter, illetve a többi egykori tanítvány.

Pál itt nem a zsinagógában, hanem a város főterén kezdte a prédikációit. A csoda nagy hatást váltott ki a város lakóiból. A természetfeletti megtapasztalása nyomán a város lakói görög isteneknek nézték az apostolokat. Egy ígehirdetéssel válaszolt Pál. A történet sajnos nem jó véget ért, mert a csalódott városlakókat a korábbi missziói helyről érkezők felbujtották és végül teljesen Pál ellen fordultak. Megkövezték. De ekkor már voltak a városban tanítványok. Így megvolt az alapja a keresztyén gyülekezetnek.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Az újszövetségi történetek sorába tartoznak Pál apostol életével, missziójával foglalkozó fejezetek. Már ötödik osztályban előkerült Pál megtérésének a története és a missziói utak, azon belül is Filippi. Pál apostol személye, az életében történt változás, az elköteleződés, amit mind a régi, mind az új életében megélt, fontos példa lehet a serdülő számára. A hetedikeseknek elsősorban a változából következő „teljesítményt” mutathatjuk meg. Azt, hogy Isten hogyan használta Pált, a régi tulajdonságait hogyan fordította a saját szolgálatába. A „lelkes” keresztyénüldözöből hogyan lett igazán lelkes apostol, a művelt farizeusból az ige hiteles hirdetőjévé, a diaszpóra-zsidóból görögöknek göröggé, ha arra volt szükség. Az ő példája segítheti a fiataalt, hogy identitás keresésében számot vessen mindazzal, ami van, otthonról hozott értékeivel, és felismerje, hogy ezeket Isten szeretné használni, ha elkötelezi magát mellette. Felelőssége a vallástanárnak, hogy segítse felfedezni azokat az értékeket a fiatalokban, melyeket maguktól nem látnak. Már a Mi tesz elégedetté? leckében is szóba került ez a téma, jó most ráerősíteni ismét, hiszen azóta eltelt néhány hónap, és lehet, hogy új értékeket fedezett fel magában, vagy éppen a korábban értéknek gondolt tulajdonsága, tehetsége csalódást okozott számára, és ezáltal most újból meg kell küzdenie önmagával.

Elvont műveleti gondolkodására alapozva a tankönyv Pál apostol személyét, útjait egy gondolattérképpel vezeti be. Érdemes megnézni, hogy melyik ága az, amelyikről már sokat tud, melyik kifejezés, helyszín ismeretlen számára. Ez felkeltheti a kíváncsiságát is, illetve a gondolattérkép segíthet abban, hogy önállóan is tudjon beszélni Pál apostol életének fontosabb állomásairól. Sokszor a hittanoktatásban csak a kognitív célra koncentrálnunk, aminek nincs mindig helye, hiszen elijesztheti a serdülőt. De a kellő helyen, kellő módon közvetített ismeret ösztönözheti a Biblia olvasására, és rámutathat arra, hogy ez nem önmagáért való, hanem egy ember életén keresztül megismerheti Isten vezetését. Éppen ezért, ha Pál életét végiggondolja, és tud így beszélni róla, az segíthet neki, hogy a saját életére is ránézzen. Érdekes feladat lehet – a megosztás kényszere nélkül – ha saját magáról készít gondolattérképet. Természetesen, aki szívesen bemutatja a csoportnak, azt mindenképpen hallgassuk meg, hiszen lehet, hogy egy ilyen alkalommal bizonyágtétel is megfogalmazódik egy-egy tanulónál, és egy bensőséges légkörben, ahol tudják, hogy elfogadást kapnak, helye és jelentősége van ennek.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Pál missziói útjain keresztül annak a bemutatása, hogy Isten örömhíre minden embert meg tud szólítani.

Kognitív cél: Pál missziói útjain keresztül annak a bemutatása, hogy Isten örömhíre minden embert meg tud szólítani.

Affektív cél: Az elköteleződés örömeinek és nehézségeinek az átélése.

Pragmatikus cél: Bátorítás Isten Igéjének a befogadására és a személyes elköteleződésre.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Az előző órai házi feladatok megosztása. Gondolattérkép készítése párokban a misszió szóhoz kapcsolódva, majd két-két pár alkot egy csapatot, és keresik a közös pontokat a gondolattérképeik között. A legfontosabb közös ponto(ka)t írólapra írva felteszik a táblára (csapatonként max. 2). Pál apostol személyéről meglévő ismeretek összegyűjtése a misszióhoz kapcsolódva.	A/4-es lapok, színes tollak írólap, vastag filc, blue-tack táblán a misszióhoz kapcsolódó fogalmak táblán a misszióhoz kapcsolódó fogalmakhoz mintegy gondolattérképként felírva
Feldolgozási javaslat	A megadott igeszakaszok elolvasása (az osztály egyik fele az egyiket, a másik fele a másikat). 2 mondatban fogalmazza meg röviden, hogy miről szól az adott igeszakasz. ApCsel 14,8–18 ApCsel 19,23–40 A másik csapat történetének is megismerése a mondatok segítségével. Tanári felolvasás: <i>„...többször börtönöztek be, igen sok verést szenvedtem el, sokszor forogtam halálos veszedelemben. Zsidóktól ötször kaptam negyven botütést egy híján, háromszor megvesszőztek, egyszer megköveztek, háromszor szenvedtem hajótörést, egy éjt és egy napot hányódtam a tenger hullámain. Gyakran voltam úton, veszedelemben folyókon, veszedelemben rablók között, veszedelemben népem között, veszedelemben pogányok között, veszedelemben városban, veszedelemben a tengeren, veszedelemben áltestvérek között, fáradozásban és veszélyességben, gyakori virrasztásban, éhezésben és</i>	Biblia, füzet TK 61. o. Biblia

	<i>szomjazásban, gyakori böjtölésben, hidegben és mezítelenségben. Ezeken kívül még ott van naponkénti zaklattatásom és az összes gyülekezet gondja.” (2Kor 11,23–28)</i> 2. Aranymondás: <i>„Tegyetek tanítvánnyá minden népet...”</i> (Mt 28,19) 3. Énekjavaslat: RÉ: 467. Mily jó, ha büntől már szabad...	
Házi feladat	Házi feladat (választható) – Gondolattérkép készítése, mely alapján tud beszélni Pál apostolról. – Gondolattérkép” készítése saját magáról, melyen megjelennek azok a pontok, amiben elköteleződött már, az életének legfontosabb eseményei. Blogbejegyzés írása: Efezusban jártam vagy Lisztrában jártam – egy szemtanú vallomása	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Pál missziói útjai infografika és térkép:

<http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/terkepek/vizjeles/26%20Pal%20utak.jpg>

<http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/terkepek/vizjeles/26%20trkp%20P%C3%A1l%20misszi%C3%B3.jpg>

Filmek:

<https://www.youtube.com/watch?v=RHNaKp9ajt0>

<https://www.youtube.com/watch?v=ymP-fEiI4Tc>

<https://www.youtube.com/watch?v=5F3JTaTOD3Y>

Pál apostol nyomában:

<https://www.youtube.com/watch?v=TX7hv1OC-A4>

Gryllus Dániel – Sumonyi Zoltán: Pál apostol:

<https://www.youtube.com/watch?v=KkU6Vn9XWeY>

<https://www.youtube.com/watch?v=fiVhTjchyd0>

<https://www.youtube.com/watch?v=OJ3cUCDQ6W4>

„És ki az a Pál?” – Debreczeni Tibor monodrámája

<https://www.youtube.com/watch?v=1XgqmkjN8pQ>

Imádságra nevelés

Hálaadó imaséta	
1. Előkészítés	
Feladatutasítás:	
• Induljatok el lassan sétálva a teremben. • Amíg szól a zene, addig sétáljatok. • Amikor elhallgat a zene, akkor néhány útmutató gondolatot fogok elmondani. Arra kérlek benneteket, hogy ez alapján imádkozzatok majd.	
2. Imádkozás	
Hittanoktató gondolatai (javaslat):	
• Indulj el lassan a teremben. Figyeld meg a körülötted lévő tárgyakat. Nézd meg a színüket, formájukat. Figyeld meg a részleteket. Amikor a zene elhallgat, állj meg egy kicsit, hajtsd le a fejed, és adj Istennek hálát azért, amit most megfigyeltél. • Indulj el lassan a teremben. Figyelj a mozgásodra. A fejedre, a kezeidre, a lábaidra. Amikor a zene elhallgat, állj meg egy kicsit, hajtsd le a fejed, és adj Istennek hálát azért, amit most megfigyeltél. • Indulj el lassan a teremben. Gondolj azokra, akik közel állnak hozzád. Amikor a zene elhallgat, állj meg egy kicsit, hajtsd le a fejed, és adj Istennek hálát okért, akire gondoltál.	
műfaj	hála
megfogalmazás	hittanosok magukban
imádkozás	vezetett imádság
csoport felosztása	egyéni
kapcsolódás	aranymondás: „... <i>hálát adott Istennek, és megtelt bizakodással.</i> ” ApCsel 28,15
hely	óra eleje
fejlesztési terület	
hittanosok	• sétálnak • magukban imádkoznak
hittanoktató	• gondolatokat mond az imádkozáshoz
eszközök	• elegendő tér • zene (elmaradhat)

Élménypedagógiai játék 1: SZÁMSZÓ

Szükséges eszközök: Szituációs lapok

Típus: kommunikációs

Játék lényege: A játék során a gyerekek megtapasztalják, hogy mit jelent úgy kommunikálni, hogy csak a metakommunikációra hagyatkozhatnak az üzenet megértése érdekében.

Instrukciók: Két önként jelentkezőt kérek. Húzzatok egy szituációs lapot. A lapon láthatjátok, hogy kik vagytok. És a szituáció nyitó mondatát. Menjetek ki, beszéljétek meg, hogy szerintetek hogyan zajlik le ez a jelenet. Két percetek van erre
(próbálnak, majd bejönnek)

Várjuk a jelenetet. De az a helyzet, hogy egy dolgot nem mondtam el. Azt, hogy szavak helyett számokat kell mondanotok. Egytől fölfelé. A számokat kell olyan érzésekkel és mozdulatokkal, arckifejezésekkel kísérni, amelyekből a csoport kitalálja, hogy vajon mit is beszélgettek.

Szituációs lapok: (Ezek a jeleneteket természetesen változtathatók.)

1. jelenet: Anya-gyerek párbeszéde.

Nyitó mondat:

– Anya, egyest kaptam.

2. jelenet: Eladó és vevő párbeszéde.

Nyitó mondat:

– Ez a hús romlott.

3. jelenet: Fogorvos és beteg párbeszéde.

Nyitó mondat:

– Nagyon félek Öntől.

4. jelenet: Pincér és vendég párbeszéde

Nyitó mondat:

– Ez a leves túl sós.

Megbeszélés:

I. Tények: Meséljétek el a tapasztalatotokat. Mi volt a feladat? Hogyan tudtátok elvégezni? Mi is történt? Mit tettél annak érdekében, hogy jobban lehessen érteni, amit akarsz mondani? Mit tettél, hogy jobban értsd, amit mondanak neked? Miért fontos, hogy a beszédnek a tartalmát és könnyen lehessen érteni? Könnyen ki lehet-e találni így a tartalmát

II. Érzések: Milyen érzés volt szavak nélkül beszélni? Milyen érzés volt, hogy nem értették? Mi volt a legzavaróbb?

III. Tapasztalat: Mi volt a tanulság számodra? Mi a fontos a kommunikációban számodra?

Élménypedagógia játék 2: ZAVARÓ KÖRÜLMÉNYEK

Játék leírását lásd: A PROTESTÁNSOK KÜZDELMEI c. lecke végén.

Drámapedagógiai ötlet: ÉLŐBÁBOS FELDOLGOZÁS

Eredeti ötlet:

Cs. Szabó Sándor: József köpenyében, Paraklétosz, 2008, 39. oldal:

„Kiválasztott résztvevőket jelzésszintű jelmezekkel és eszközökkel (vagy anélkül) mozgatunk, ahogy a történetünk, foglalkozásunk kívánja, helyettük beszélünk, mi mondjuk el a gondolataikat, maximum kisebb, egyszerűbb cselekvést adunk át nekik (Nézz mérgesen! Vedd el tőle! Csukd le a szemed). Az élőbáb igazából passzív, és alá kell rendelnie magát a foglalkozás, a gyakorlat vezetőjének. Ennek ellenére hatékony munkaforma-mind az élőbáb, mind a hallgatóság sokkal jobban figyel, és érzelmileg jobban kötődik, mint a sima tanári narráció esetén (amivel az élőbáb legtöbbször összekapcsolódik). Az élőbábnak felkért résztvevő nem készül fel előre, ott helyben történik vele minden. Nagyon jól használható forma ez például kisebbeknek tartott áhitatokon, ahol egy bibliai történetről van szó.”

PÁL MISSZIÓI ÚTJAI

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)
(ApCsel 16,1–10)

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

McGrath, Alister: A keresztyén hit. Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

Szabó Andor: Lábam előtt mécses a te igéd. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Wick, Peter: Pál – A keresztyénség tanítója. Budapest, 2007. Kálvin Kiadó.)

A második missziói út:

A második missziói út célja az volt, hogy a már korábban bejárt területeken Pál és missziói munkatársai a gyülekezeteket gondozzák. Erre a második missziói útra Pál egy konfliktus miatt új kísérővel érkezett. A vitát János Márk személye okozta. Ő Barnabás unokaöccse volt, aki az első útra velük elindult, de igen hamar visszafordult. Amikor a második útra is velük akarta vinni Barnabás a rokonát, Pál határozottan nemet mondott. Így a második út alkalmával Barnabás helyett Szilász volt az apostol mellett. Ekkor szárazföldön utaztak. Nem annyira könnyű természeti környezetet járnak be, 3500 méteres magasságokat meghaladó hegycsúcsokkal és hegyvonulatokkal megtűzdelt utakon keresztül érkeztek meg Lisztrába és Derbébe.

Pál Lisztrában 16,1–10

Pál apostol talált Lisztrában egy szolgálatra igen alkalmas fiatalembert, Timóteust. Az első missziói út során sokan megtértek, akik korábban pogányok voltak. Ezért felvetődött az a kérdés, hogy előbb zsidókká kell-e válniuk, mielőtt keresztyének lesznek. Ezt a kérdés a jeruzsálemi apostolok zsinata döntötte el. Péter látomására és Pál tapasztalataira alapozva végül is egy engedékeny és gyakorlatias döntést hoztak. Ezek szerint nem kell a pogánykeresztyéneknek a zsidó vallási előírásokat minden tekintetben felvállalni. Három dologra oda kell figyelniük az Apostoli gyűlés határozata szerint. (ApCsel 15, 22–9) Ennek ellenére Pál úgy dönt, hogy a hívő zsidó anya és a pogány apa gyermekét a zsidó előírások szerint körülmetéli. Nem azért, mintha ez teológiai szükségszerűség volna, sokkal inkább ekkleziasztikai. Vagyis azért tette meg mégis ezt, hogy a zsidókeresztyénekben ne legyen ellenérzés az ügy és a fiatalember iránt. A lisztrai gyülekezet életét Lukács evangélista hasonló módon írja le, mint ahogyan az első Jeruzsálemi gyülekezetről adott hírt. Erősödtek a hitben és gyarapodtak a létszámban. A gyülekezet többi tagjától Pál nem várta el, hogy körülmetéljék őket.

Egy érdekes mozzanattal találkozunk. Pálék eltervezték a missziói útvonalat. Ám Jézus Lelke nem engedte, hogy ezt végre is tudják hajtani. Ez nem a terület ellen szólt. Hanem arról szólt, hogy Isten máshova akarta elvitetni az evangéliumot. Egy makedón férfi szólította meg és hívta az apostolt és társát. Bizonyára a ruházata és a nyelv, amit használt, tette egyértelművé, hogy milyen nemzetiségű férfiról is van szó.

A Bibliában előfordul, hogy Isten az akaratát konkrétan közli a kiválasztottakkal. Pálnak álomban mondta el a missziói út egyik legnagyobb feladatát. Európába kell vinni a jó hírt.

Lukács leírása bemutatja, hogy Isten hogyan vezeti a hívő embert. Néha tiltással, néha konkrét felszólítással.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Bátorítás Isten Igéjének a befogadására és a személyes elköteleződésre.

Kognitív cél: Pál missziói útjain keresztül annak a bemutatása, hogy Isten örömhíre minden embert meg tud szólítani.

Affektív cél: Az elköteleződés örömeinek és nehézségeinek az átélése.

Pragmatikus cél: Bátorítás Isten Igéjének a befogadására és a személyes elköteleződésre.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Ismétlés: 1. missziói út Énektanulás: Hallod-e Jézus hívását? Megbeszélés: ének szövege és a misszió kapcsolata	TK énekgyűjtemény 5. ének
Feldolgozási javaslat	Tankönyvi szöveg egyéni olvasása Térkép: A 2. missziói út útvonalával való ismerkedés. Fókusz: közös pontok az 1. és 2. út között. Történetmesélés: Pál álma (ApCsel 16,6–10) Kiscsoportos feldolgozás: A 2. missziói út néhány történetének előadása kiscsoportokban: 1. Filippi városában (ApCsel 16,16–24) 2. Filippi börtönben (ApCsel 16–40) 3. Thesszalonikában (ApCsel 17,1–9) 4. Athénban (ApCsel 17,16–34) 5. Korinthusban (ApCsel 18,1–17) A feldolgozás menete: • igeolvasás • készülés az előadásra • előadás • füzetbe jegyzet Ének: Hallod-e Jézus hívását?	TK 61. o. lilakeretes szöveg TK 61. o. Biblia Igeszakaszok fénymásolata, Biblia tábla, füzet, TK TK énekgyűjtemény 5. ének
Házi feladat	Munkafüzet 1. f.	MFEI 49. o.

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Pál missziói útjai infografika és térkép:

<http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/terkepek/vizjeles/26%20Pal%20utak.jpg>

<http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/terkepek/vizjeles/26%20trkp%20P%C3%A1l%20misszi%C3%B3.jpg>

Filmek:

<https://www.youtube.com/watch?v=RHNaKp9ajt0>

<https://www.youtube.com/watch?v=ymP-fEiI4Tc>

<https://www.youtube.com/watch?v=5F3JTaTOD3Y>

Pál apostol nyomában:

<https://www.youtube.com/watch?v=TX7hv1OC-A4>

Gryllus Dániel – Sumonyi Zoltán: Pál apostol:

<https://www.youtube.com/watch?v=KkU6Vn9XWeY>

<https://www.youtube.com/watch?v=fiVhTjchyd0>

<https://www.youtube.com/watch?v=OJ3cUCDQ6W4>

„És ki az a Pál?” – Debreczeni Tibor monodrámája

<https://www.youtube.com/watch?v=1XgqmkjN8pQ>

PÁL APOSTOL MISSZIÓI ÚTJAI 3.

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

(ApCsel 19,1 és 19,23–40)

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 3. ÓRÁJÁRA

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

McGrath, Alister: A keresztyén hit. Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

Szabó Andor: Lábam előtt mécses a te igéd. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Wick, Peter: Pál – A keresztyénség tanítója. Budapest, 2007. Kálvin Kiadó.)

A harmadik missziói út:

A harmadik missziói út célja az volt, hogy a már kialakult keresztyén közösségeket erősítse Pál. És az is, hogy az időközben kialakult gondokra és kérdésekre választ adjon a Jézus követőinek.

Pál apostol harmadik missziói útja súlypontjának helye Efezus városa lett.

Efezus:

A város Ázsia római tartományának a fővárosa. A későbbiekben itt nagyon sok tévtanítás kapott teret. Jeruzsálem, Antiókhia és Korinthus után a negyedik legnagyobb keresztyén város. Az efezusi Artemisz templom a világ hét csodája közé számított. Artemisz (rómaiaknál Diana) a termékenység istennője volt. Egy egész iparág épült itt Artemisz tiszteletére. Magát a várost úgy nevezték „Atremisz-templom öre.” Az elnevezés bizonyára onnan eredt, hogy „mennyből alászállt bálványképet” vagy „mennyből alászállt követ” őriztek a városban. A város legnagyobb épülete a színház volt, aminek hatalmas volt a befogadóképessége, elfért benne 24000 ember.

Efezusi keresztyének:

Amikor Pál Efezusba érkezett a harmadik missziói útja során, még nem volt önálló keresztyén gyülekezet. Nincsen önálló keresztyén istentisztelet sem, ezért a zsinagógai istentiszteleten vettek részt Jézus követői. Így fordulhatott az elő, hogy egy zsidó gyökerekkel rendelkező, de Jézust követő Alexandriából származó tanító, név szerint Apollós a zsinagógában tanított az Úr útjáról, azaz a keresztyén életvitelről. Apollós a hellenisztikus-zsidó írásmagyarázat fellelőjéből érkezett. Így nem véletlen, hogy ő maga igen magasan képzett szónok volt. Nem derül ki a Szentírásból, hogy mikor tért meg. Nem ad magyarázatot arra a Szentírás, hogy hogyan lehetséges, hogy Apollós gyakorlatilag Jézus tanítványa volt, mégis csak János keresztségét ismerte. Lukács ír efezusi tanítványokról is. Ők bizonyára megtért keresztyének voltak. Az efezusiak minden bizonnyal a zsidó vallás egyik szektájának tekintették a keresztyéneket.

Efezusi konfliktus:

Pál apostol és a helyi pogányság között kialakult egy hatalmas konfliktus. Látszólag teológiai a vita. Mintha a pogányság meg akarná őrizni a saját isteneit. Valójában gazdasági, anyagi alapú a vita. Az Artemisz imádatra épülő ötvös-ipar menne csődbe, ha a bálványszobor gyártás okafogyottá válna. Piaci pozícióját megőrzendő, az egyik vállalkozó, név szerint

Demeter, egy beszédet mond Pál ellen. Szokatlan, hogy egy ellenprédikációt olvassunk a Bibliában. Ez a beszéd lázba hozta az egész várost. Hogy megvédjék az istennő hatalmát, el akarták pusztítani azokat, akik nem ismerik el az istennő hatalmát. Az egész városra áterjedt a feszültség. A város legnagyobb alapterületű közösségi terébe igyekezett mindenki. A színházba. A feldühödött tömeg magával vitte Pál két munkatársát Arisztarkhoszt és Gájuszt. A tanítványok érezték a helyzet súlyát, és Pált visszatartották. Amikor a misszionáriusok ellen felgerjedt tömeget egy zsidó férfi szándékozott lecsendesíteni, akkor a dühös tömeg még inkább ordítani kezdett. Hiszen tudták pontosan, hogy a zsidó vallás is elítéli a pogány bálványszobrok imádatát. Sándor a zsinagógai nagytanács tagja bizonyára el akarta magát határolni a keresztyének csoportjától. Ám ez nem sikerült neki, mivel a pogányság oldaláról nézve ugyanúgy a bálványszobor-üzlet ellenségei, mint a keresztyének. Egy efezusi magas rangú tisztségviselő (eredeti kifejezés szerint: író) oldotta meg a helyzetet. Az ő feladata volt a népgyűlés határozatainak a lejegyzetelése.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Bátorítás Isten Igéjének a befogadására és a személyes elköteleződésre.

Kognitív cél: Pál missziói útjain keresztül annak a bemutatása, hogy Isten örömhíre minden embert meg tud szólítani.

Affektív cél: Az elköteleződés örömeinek és nehézségeinek az átélése.

Pragmatikus cél: Bátorítás Isten Igéjének a befogadására és a személyes elköteleződésre.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Ismétlés: 1 és 2. missziói út legfontosabb eseményeinek ismételése Ének ismételése Pál apostol képességei és tulajdonságai 4 fős kiscsoportok Feladat: papírból kivágott Pál apostol alakra ráírni azokat a képességeket, amelyeknek a missziója során tudott használni. TK 58. o. Pál apostol figurája alapján:  (Képességek és tulajdonságok: hit ismeretei: Szentírás ismerete, teológiai ismeretek,	TK fénymásolt Pál apostol figurák, íróeszköz

	sátorponyva-készítési ismeretek adottságok: elszántság, vezetőkészség, odaadás, beszédkésztség, áldozatkészség, bátorság, határozottság stb.) (Kapcsolódás: TK Feladattár 3. feladat bevezető állítása: „Pál képességeit, adottságait használta Isten a szolgálatban.”)	
Feldolgozási javaslat	Pál apostol Efezusban Padtársak páros feladata, munkafüzet Aranymondás: <i>„Mert nem szégyellem az evangéliumot, hiszen Isten hatalma az minden hívőnek üdvösségére.”</i> (Róm 1,16) Aranymondás megbeszélése: Milyen történetek igazolják Pál apostol életében az aranymondás állítását? Alkalmazás: TK Feladattár 3. f. „Milyen képességeid, adottságaid vannak neked, amivel te tudnál szolgálni?” Mindenki kap egy fénymásolt figurát. (Nemek szerint.) Figurára ráírják a válaszokat.  Ének: Áldjátok az Úr nevét	MFEI 51. o. 1. f. Biblia TK 62. o. TK 62. o. Ötlet: TK 15. o. grafikája alapján. Grafikának használható csak a sziluettje. Vagy a fénymásolt figurák túloldalára is írhatnak. TK énekgyűjtemény 4. ének
Házi feladat	Feladattár 3. f. A feladat harmadik mondata: „Beszélgetsetek róla (képességeikről és adottságaikról) szüleiddel, lelkészeiddel, Hittanoktatóddal, barátaiddal!”	TK 62. o.

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Pál missziói útjai infografika és térkép:

<http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/terkepek/vizjeles/26%20Pal%20utak.jpg>

<http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/terkepek/vizjeles/26%20trkp%20P%C3%A1l%20misszi%C3%B3.jpg>

Filmek:

<https://www.youtube.com/watch?v=RHNaKp9ajt0>

<https://www.youtube.com/watch?v=ymP-fEiI4Tc>

<https://www.youtube.com/watch?v=5F3JTaTOD3Y>

Pál apostol nyomában:

<https://www.youtube.com/watch?v=TX7hv1OC-A4>

Gryllus Dániel – Sumonyi Zoltán: Pál apostol:

<https://www.youtube.com/watch?v=KkU6Vn9XWeY>

<https://www.youtube.com/watch?v=fiVhTjchyd0>

<https://www.youtube.com/watch?v=OJ3cUCDQ6W4>

„És ki az a Pál?” – Debreczeni Tibor monodrámája

<https://www.youtube.com/watch?v=1XgqmkjN8pQ>

18. PÁL APOSTOL ÚTJA RÓMÁBA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszáma: 1.
(ApCsel 27–28)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

McGrath, Alister: A keresztyén hit. Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

Szabó Andor: Lábam előtt mécses a te igéd. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Wick, Peter: Pál – A keresztyénség tanítója. Budapest, 2007. Kálvin Kiadó.)

Előzmények:

Pál apostol „negyedik missziói útja” volt a római út. Nem önszántából ment oda, mégsem akarata ellenére. Ennek a különleges útnak a során lehetősége nyílt olyan emberek, közjogi méltóságok és olyan döntéshozó szervek előtt Jézus Krisztusról bizonytságot tenni, akik egyébként soha nem hallhattak volna róla.

Pál apostol a harmadik missziói útja végén Jeruzsálembe utazott. Kr. u. 57-ben lehetett. Az ősgyülekezethez ment Pál, amelynek Jakab apostol volt a vezetője. De azonnal felelősségre vonták azért, amiért a pogánykeresztyéneket nem metéli körül. Mivel a városban erősödött a zsidóellenes hangulat, a zsidó származásúak körében egyre inkább jelentkezett a zsidó gyökerek megerősítésének a vágya. Az apostoli gyűlés határozata ellenére vonták felelősségre Pált. Arra kérték Pált, hogy tetteivel igazolja a Törvényhez való hűségét. Így Pál tisztulási szertartást végzett a templomban. Miután meglátták Pált a templomban, ázsiai származású zsidók megvádolták a templom megszenteltségének sérelmével. Ekkor Pál bizonytságot tett válaszként a vádra. A Jézusról való bizonyágtételt istenkáromlásnak minősítik. Letartóztatták. A császárhoz fellebbezett. És ezzel vette kezdetét a kihallgatások hosszú láncolata, amely során a legkülönbözőbb jogi személyek és méltóságok előtt lesz lehetősége Pálnak Jézus feltámadásáról beszélni.

Út Rómába:

Foglyokat nem csak hajóval, hanem szárazföldön is szállítottak, azonban ez a mód kedvezőbb volt. Talán Pál kedvéért tették. Bár Pál fogolyként utazik, azért némi kedvezményben részesült. Például vele utazhatott két munkatársa is: Arisztarhosz és Lukács. A hajó lassan haladt, ennek oka a túlterheltség lehetett. Az erős szél megnehezítette az útjukat. Ókori források veszélyesnek ítélték a szeptember 14-i hajózást. Ezért általában november 11 és március 10 között nem hajóztak. Nem volt szükség különösebb hajózási ismeretre ahhoz, hogy be lehessen látni a hajóút veszélyeit. Pál ezt szavá is tette. A többség a kockázatos továbbhajózást választotta az áttelelés helyett.

A veszély valósá vált, és hajótörést szenvedtek, hiszen a hajózási viszonyok megváltoztak. A kialakult veszélyhelyzetben a hajóterhektől meg kellett szabadulni. Lukács leírja, hogy az utolsó reményüket is elveszítették a megmenekülésre. Isten azonban megtartotta a hajó népét. Pál vezető szerepet vállalt a vészhelyzetben. A fizikai megmenekülést a lelki megmenekülés megünneplésével koronázza meg Pál. Ugyanazokat a kifejezéseket használja Lukács, amelyeket Pál apostol az úrvacsora sákramentumának a lejegyzésénél. Végül Málta szigetén szenvednek hajótörést és megmenekül mindenki.

Málta:

Pál isteni küldetését igazolják a csodák, amelyek Máltán történtek. Kiderül, hogy Pált egész életében Isten kegyelme veszi körül, és újra és újra megmenti az életét a legnagyobb veszélyek között. Ez a megmenekülés hitelesíti Pált. A hajótörés hozadéka, hogy Pál eljut a sziget első emberéhez. Csodát tesz a beteg apjával, és Isten így látja el élelemmel a hajótörést szenvedetteket.

Pál Rómában:

Pál apostol nagyon szeretett volna már régóta találkozni a római keresztyénekkel. Erről írt is a Római levél elején (1,8–15) Amikor hosszú hányattatások után megérkezik, Rómában már várták a keresztyén testvérek. Először a római zsidók hallgatják ki Pált. Semmiféle irat nem érkezett hozzájuk Jeruzsálemből. Így kihasználta a lehetőséget, mint mindig, hogy a zsidóságnak az Isten országáról szóljon. Pál házi őrizetbe került. A hatóságok nem akadályozták meg azt, hogy hozzá folyamatosan látogatók érkezzenek. Így elértet Pál azt a célját, hogy Jézusról taníthasson a világ fővárosában. Pál egész életén visszatükröződik Isten gondviselése. Többször került olyan életveszélyes helyzetbe, hogy csak hajsza hűján úszta meg a halált. Mégis ezek az alkalmak mind ahhoz a célhoz vitték közelebb, hogy Jézus Krisztus haláláról és feltámadásáról minél szélesebb körben tehessen bizonysgot. Két évet töltött Pál fogolyként Rómában. Lukács nem tudósít arról, hogy a két év letelte után mi történt az apostollal.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Frenkl Sylvia – Rajnik Mária, Életesemények a fejlődéslelektan tükrében, Budapest 2007)

Az újszövetségi történetek sorába tartozik Pál apostol római útját végigkísérő lecke, amin keresztül azt szeretnénk erősíteni a tanulóknban, hogy a nehéz helyzet is lehet eszköz Isten kezében.

A serdülő sokszor úgy éli meg ezt az időszakot, ami konfliktusokkal, feszültségekkel teli, és a legnagyobb feszültséget, konfliktust magában hordozza, hiszen ő maga változik testében, lelkében, gondolkodásában egyaránt. A külső szemlélő érzelmi viharok, kitörések szem- és fültanúja lehet, amit a kamasz belülről is ilyen viharosan él meg. Sokszor maga sem tudja, hogy hogyan keveredhet ki ezekből, csak a feje felett összezsapó hullámokat érzékeli, de nem lát kiutat. „A serdülő sokszor ellentétes követelményeknek kell, hogy megfeleljen. Ezek a fejlődéssel járó normatív válságok nem azonosak a neurotikus jellegű vagy trauma következtében fellépő krízisállapotokkal. A normatív krízis a régi struktúrák szétbomlásával, átrendeződésével a fejlődés lehetőségét teremti meg, a növekedési és érési folyamat új energiákat... bocsát az egyén rendelkezésére. A serdülőkor tehát – a pszichés betegségekre emlékeztető jelenségek ellenére – a normatív válság időszakának tekinthető.” A serdülő elsősorban az identitásáért küzd, és ha ezt kivívta, akkor pszichoszociális jó érzésként éli át. „Ez belső bizonyosság arról, hogy az ember ura a testének, hogy ’jó úton jár’, s hogy számíthat a számára fontos emberek szeretetére és elismerésére.”

Éppen ezért kapcsolódhat Pál apostol viharos római útja a tanuló életéhez. A történetet csoportokban más-más szereplő nézőpontjából nézhetik meg a tanulók, ami által a vihar-élményt, a krízist, más-más aspektusból vizsgálhatják. A százados, a kormányos, a hajótulajdonos, a hajósok, és maga Pál mind másképp élik meg a vihart. Érdeemes végiggondolni, hogy van, aki maga is tehet arról, hogy viharba kerültek, míg mások önhibájukon kívül csak elszenvedői a viharoknak. Csoportonként lehet keresni a tanulók életéből vett példákat, melyek hasonlóan „viharosak”, megbeszélni, hogy mennyire hibásak

ők ezekben, és hogyan tudnak kimenekülni. Pál példája, az Isten ígéreteibe vetett bizalom, erősítheti őket is abban, hogy reménységgel tekintsenek egy-egy krízishelyzetre. A vallástanár jó, ha tudja, hogy ki az a csoportban, aki a hétköznapi, kamaszkori viharokon kívül esetleg valami súlyosabb nehézséggel is küzd az életében, mert sajnos számos család küzd egzisztenciális nehézségekkel, vagy éppen ekkor esik szét, ami különösen is megterheli a kamasz lelki világát. Ezért lehet döntő szerepe annak, amit Pál is képvisel a hajósok felé: lehet, hogy a hajó elveszik, de mindannyian megmenekülnek.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a felmutatása, hogy a nehéz helyzet is lehet eszköz Isten kezében.

Kognitív cél: Annak a felmutatása, hogy a nehéz helyzet is lehet eszköz Isten kezében.

Affektív cél: A bizalom, reménység, nehéz helyzetek érzelmi háttérének az átélése.

Pragmatikus cél: Bátorítás a nehéz helyzetekben való kitartásra. („Ne add föl”)

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Az előző órai házi feladatok megosztása.	TK 62. o. Feladattár 3. f.
Feldolgozási javaslat	Tanári felolvasás: <i>„...többször börtönöztek be, igen sok verést szenvedtem el, sokszor forogtam halálos veszedelemben. Zsidóktól ötször kaptam negyven botütést egy híján, háromszor megvesszőztek, egyszer megköveztek, háromszor szenvedtem hajótörést, egy éjt és egy napot hányódtam a tenger hullámain. Gyakran voltam úton, veszedelemben folyókon, veszedelemben rablók között, veszedelemben népem között, veszedelemben pogányok között, veszedelemben városban, veszedelemben a tengeren, veszedelemben áltestvérek között, fáradásban és veszélyben, gyakori virrasztásban, éhezésben és szomjázásban, gyakori böjtölésben, hidegben és mezítelenségben. Ezeken kívül még ott van naponkénti zaklattatásom és az összes gyülekezet gondja.” (2Kor 11,23–28)</i> A fenti igeszakasz felolvasása, mint egy levél részlete. Mit válaszolnál erre a levélre, ha te kaptad volna? Beszéljék meg páronként! Keressenek egy mondatot, amit mindenképpen beleírnának! Írják fel egy írólapra, ami felkerül a táblára. Mely mondatok hasonlóak? Melyik a legbiztatóbb?	írólap, vastag filc, blue-tack

Házi feladat	Házi feladat (választható) – Isten Igéje is bátorít, sokszor kezdődik egy-egy mondat úgy, hogy „ <i>Ne félj...</i> ”. Keress egy ilyet, és írd arra a füzetedre, amelyik tantárgyból leginkább bátorításra szorulsz! Csoportban (de lehet egyénileg is) képregény készítése Pál útvonalról!	
---------------------	---	--

TOVÁBBI ÖTLETEK

Pál missziói útjai infografika és térkép:

<http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/terkepek/vizjeles/26%20Pal%20utak.jpg>

<http://rpi.reformatus.hu/hatteranyagok/terkepek/vizjeles/26%20trkp%20P%C3%A1l%20misszi%C3%B3.jpg>

Filmek:

<https://www.youtube.com/watch?v=RHNaKp9ajt0>

<https://www.youtube.com/watch?v=ymP-fEiI4Tc>

<https://www.youtube.com/watch?v=5F3JTaTOD3Y>

Pál apostol nyomában:

<https://www.youtube.com/watch?v=TX7hv1OC-A4>

Gryllus Dániel – Sumonyi Zoltán: Pál apostol:

<https://www.youtube.com/watch?v=KkU6Vn9XWeY>

<https://www.youtube.com/watch?v=fiVhTjchyd0>

<https://www.youtube.com/watch?v=OJ3cUCDQ6W4>

„És ki az a Pál?” – Debreczeni Tibor monodrámája

<https://www.youtube.com/watch?v=1XgqmkjN8pQ>

Imádságra nevelés:

<u>Hálaadó imaséta</u>	
-------------------------------	--

1. Előkészítés Feladatutasítás: • Induljatok el lassan sétálni a teremben. • Hálaadó imádságot mondjatok magatokban. • Amíg szól a zene, addig sétáljatok és imádkozzatok. • Amikor elhallgat a zene, akkor az imádságotokhoz néhány útmutató gondolatot fogok elmondani. 2. Imádkozás Hittanoktató gondolatai (javaslat): • Indulj el lassan a teremben. Figyeld meg a körülötted lévő tárgyakat. Nézd meg a színüket, formájukat. Figyeld meg a részleteket. Amikor a zene elhallgat, állj meg egy kicsit, hajtsd le a fejed, és adj Istennek hálát azért, amit most megfigyeltél. • Indulj el lassan a teremben. Figyelj a mozgásodra. A fejedre, a kezeidre, a lábaidra. Amikor a zene elhallgat, állj meg egy kicsit, hajtsd le a fejed, és adj Istennek hálát azért, amit most megfigyeltél. • Indulj el lassan a teremben. Gondolj azokra, akik közel állnak hozzád. Amikor a zene elhallgat, állj meg egy kicsit, hajtsd le a fejed, és adj Istennek hálát okért, akire gondoltál.	<table> <tr> <td>műfaj</td><td>hála</td></tr> <tr> <td>megfogalmazás</td><td>hittanosok magukban</td></tr> <tr> <td>imádkozás</td><td>vezetett imádság</td></tr> <tr> <td>csoport felosztása</td><td>egyéni</td></tr> <tr> <td>kapcsolódás</td><td>aranymondás: „...<i>hálát adott Istennek, és megtelt bizakodással.</i>” ApCsel 28,15</td></tr> <tr> <td>hely</td><td>óra eleje</td></tr> <tr> <td>fejlesztési terület</td><td></td></tr> <tr> <td>hittanosok</td><td> • sétálnak • magukban imádkoznak </td></tr> <tr> <td>hittanoktató</td><td> • gondolatokat mond az imádkozáshoz </td></tr> <tr> <td>eszközök</td><td> • elegendő tér • zene (elmaradhat) </td></tr> </table>	műfaj	hála	megfogalmazás	hittanosok magukban	imádkozás	vezetett imádság	csoport felosztása	egyéni	kapcsolódás	aranymondás: „... <i>hálát adott Istennek, és megtelt bizakodással.</i> ” ApCsel 28,15	hely	óra eleje	fejlesztési terület		hittanosok	• sétálnak • magukban imádkoznak	hittanoktató	• gondolatokat mond az imádkozáshoz	eszközök	• elegendő tér • zene (elmaradhat)
műfaj	hála																				
megfogalmazás	hittanosok magukban																				
imádkozás	vezetett imádság																				
csoport felosztása	egyéni																				
kapcsolódás	aranymondás: „... <i>hálát adott Istennek, és megtelt bizakodással.</i> ” ApCsel 28,15																				
hely	óra eleje																				
fejlesztési terület																					
hittanosok	• sétálnak • magukban imádkoznak																				
hittanoktató	• gondolatokat mond az imádkozáshoz																				
eszközök	• elegendő tér • zene (elmaradhat)																				

19. HÚSÉG A HITBEN: GÁLYARABOK, HITVALLÓ ŐSEINK

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Bottyán János: Hitünk hősei. Budapest, 1982, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

Kocsi Csergő Bálint, Masnicius Tóbiás: A magyarországi gályarab prédikátorok emlékezete. Budapest 1976, Magyar Helikon.

Moldova György: Negyven prédikátor. Budapest 1983, Magvető Kiadó.

<http://reformatus.hu/mutat/7860/> Letöltés: 2018.07.10;

<https://reformatus.hu/mutat/a-protestans-galyarabok-es-de-ruyter-admiralis-emlekezete/>

Letöltés: 2018.07.10

A magyarországi ellenreformáció idején, 1674. március 5-én több mint hétszáz protestáns hitvallót idéztek a Pozsonyban felállított különbíróság elé, amely során mintegy háromszáz pap, tanító jelent meg a tárgyaláson. A bíróság felségsértéssel, hazaárulással, a katolikus egyház megsértésével vádolta őket, egyben követelte „bűneik” beismerését és áttérésüket a katolikus hitre.

A beidézett prédikátorok közül a legállhatatosabbakat, akik semmifajta megalkuvásra nem voltak készek, kisebb csoportokban várbörtönökbe vitték, majd több mint negyven papot Nápolyba hurcoltak, de közülük csak harminckettő maradt életben, akiket eladtak gályarabnak. Sorsuk nagy visszhangot keltett Európa protestáns országaiban. Gyűjtés indult kiszabadításuk érdekében, és ez többszöri kísérlet után végül a holland Michiel de Ruyter admirálisnak sikerült 1676. február 11-én.

„Sok győzelmet vívtam életemnek minden rendiben ellenségeim felett, de az én legfényesebb diadalom, mellyel Krisztusnak ártatlan szolgálait az elviselhetetlen terhek alól kiszabadítottam” – ezekkel a híressé vált szavakkal fogadta hajóján a holland tengernagy a huszonhat megmentett prédikátort.

A gályarabok kiszabadítására egész Európa felfigyelt, pár év alatt több gazdagon illusztrált könyv jelent meg a hithősök megpróbáltatásairól.

E könyvek alapjául az egyik gályarab, Kocsi Csergő Bálint *Narratio brevis de oppressa libertate ecclesiarum Hungaricarum* (Rövid elbeszélés a magyarországi egyházak elnyomatásáról) című, hosszú időn át csak másolatban elterjedt kézírata szolgált.

Bod Péter, a neves erdélyi egyháztörténet-író a latin nyelvű kéziratot lefordította és kiegészítette. Műve *Kösziklán épült ház ostroma* címmel jelent meg.

A 19. század végén a protestáns identitástudat erősítése miatt megélénkült a gályarabok iránti érdeklődés, amely során elterjedt a *Térj magadhoz, drága Sion* kezdetű ének. Zenéjét Luttenberger Tihanyi Ágost 1890-ben szerezte, szövegét Pauli Joachim műve után Jeszenszky Károly mezőberényi evangélikus lelkész írta ugyanebben az évben.

A 20. században a protestáns énekeskönyvekbe kerülve az gyakran használt hiterősítő énekként szerepelt és szerepel a mai napig. Magyar földön a gályarabokra emlékezve Debrecenben, a Nagytemplom mögötti téren, 1895-ben elsőként emeltek köztéri emlékművet Hegyi Mihályné adományából.

Hollandiában 1907-ben, Michiel de Ruyter admirális születésének háromszázadik évfordulóján látványos ünnepségeket szerveztek. A Holland Királyi Posta bélyeget adott ki az admirális emlékére. A Magyarországi Református Egyház Konventje ezüstből készített koszorút küldött az admirális Amszterdamban található sírjára.

A gályarabok kiszabadításának kétszázhatvanadik évfordulója alkalmával, a központi Kálvin-ünnepség keretében 1936. május 6-án Marjay Károly mezőtúri lelkipásztor javaslata szerint a Magyarországi Református Egyház konventi (ma zsinati) székházában a megpróbáltatásban résztvevő lelkészek neveit ismertető emléktáblát avattak fel. A háromszázadik évfordulóra készülve, szépirodalmi alkotásként jelent meg Moldova György Kossuth-díjas író *A negyven prédikátor* című műve, amely Kocsi Csergő Bálint kézírata alapján dolgozza fel a történetet.

Magyarországi látogatása során, 1991-ben, II. János Pál pápa a debreceni református Nagytemplomban tartott ökumenikus istentiszteletet követően a kiengesztelés jeleként megkoszorúzta a gályarabok emlékművét. II. János Pál pápa nemes gesztusára emlékezve 2006-ban a Tiszántúli Református Egyházkerület bronzból öntött koszorút készített a gályarabok emlékoszlopára.

Hollandiában, 2007-ben hivatalos emlékévet tartottak Michiel de Ruyter admirális születésének négyszázadik évfordulója alkalmából. Hazánkban ezen az évfordulón Kecskeméten emlékkiállítást, Debrecenben konferenciát rendeztek, amely lehetőséget biztosított az egyháztörténelmi események tudományos feldolgozása mellett a holland-magyar kapcsolatok erősítésére.

Millisits Máté, kép: Sereg Krisztián

Noha irodalmi alkotásként érdemes elolvasni Moldova György: *Negyven prédikátor* c. regényét, azért az alábbiakat jó figyelembe venni:

Az írók „szándékos tévedéseiről”, és azok következményeiről szóló *Író, hazudj!* című, 1978-ban kiadott művében Moldova György – az egyik legolvasottabb kortárs írónk – így vallott az 5 évvel korábban írt történelmi regényéről, a *Negyven prédikátor*ról:

„[...] Más tévedéseket viszont előre megfontolt szándékkal, körmonfont ravaszsággal követtem el. Ha egy tény vagy adat nem illett bele az elképzeléseimbe, addig faragtam, vágtam, nyüstöltem, míg japános kézimunkához kezdett hasonlítani, amikben tudvalevőleg több a lyuk mint az anyag.

Így alakítottam át például a „*Negyven prédikátor*” című regényem főhősének, Kocsi Csergő Bálintnak az életrajzát. Nehezen tudnám megmagyarázni, hogy miért, de szerettem volna, ha Kocsi valahonnan a Duna–Tisza közéről származott volna, talán az lebegett a szemem előtt, hogy ezt a fajtát szokás a legtöbbszörösebb magyar típusnak tekinteni. De Kocsi Csergő Bálint életrajza nem adóbevallás, itt alapos és komolyan veendő tényekkel kell számolni: Kócson született, anyja neve: Végh Katalin – és így tovább. Mit csináljak, hogy mégis nekem legyen igazam? Csak annyit tettem hozzá, hogy odaírtam Kocsi Csergő Bálint nevében: „*bár én magam Kócson születtem, de őseim a Kiskunságból jöttek erre a vidékre, Enyingi Török Bálint telepítette ide őket a nagy török pusztítások után, meg is őrizték a régi táj édes »ő«-ző beszédét.*” – Ez is valami! – dörzsöltem a kezem, lebukástól nem féltem, nálunk nagyobb dolgoknak sem szoktak utánanézni.

Évekkel később Kunszentmiklóson jártam író-olvasó találkozáson, a könyvtárosnő megajándékozott egy kis helytörténeti tanulmánnyal. Hazafelé a vonaton belelapozgattam, és a szemem hirtelen megakad egy följegyzésen; valahogy így szólt: *a történelem során a Kiskunság számtalanszor küldött embereket, hogy megmentse a kipusztulástól az ország más városait – falvait – tájait, így például a XVII. században Enyingi Török Bálint kunsági családokat telepített le a Komárom megyei Kócs községbe.*

Elállt a lélegzetem. [...] A mondat után még egy csillag is állt, valami jegyzetre utalt az adat származásáról, érdeklődéssel hátralapoztam: „*Forrás: Moldova György: Negyven prédikátor.*” Vagy úgy? Hát mit csináljunk?! [...]”

Moldova György: *Író, hazudj!* (Magyar atom, 1978)

Alistáli K. György	Kocsi Csergő Bálint	Séllyei M. István
Bátorkeszi István	Komáromi Süllye István	Simoni Péter
Borhidai Miklós	Kóródi János	Simonides János
Bugány Miklós	Köpeczi Haller Balázs	Steller Tamás
Czeplédi Péter	Körmendi György	Szalóczi Mihály
Edvi Illés Gergely	Lány György	Szecsei János
Füleki István	Leporinus Miklós	Szentpétery Márton
Gócs Mihály	Masnicus Tóbiás	Szilvási István
Harsányi Móricz István	Mazári Dániel	Szódói Balogh András
Husztai Mihály	Miskolczi Mihály	Szomódi János
Jablonczay János	Nikléci Boldizsár	Timkovich János
Kálnai Péter	Nikléci Sámuel	Turóczi Végh András
Karaszalai Mihály	Otrokócsi Főris Ferenc	Ujvári János
	Paulovics Mihály	Zsédényi István

1674 tavasza.

Több száz protestáns lelkész, tanító kapott idézést Pozsonyba, a törvényszék elé, azzal a váddal, hogy részt vettek a Habsburg-ház ellenes Wesselényi-féle összeesküvésben. Így kapott idézést Kocsi Csergő Bálint is, a pápai iskola fiatal tanára, és Séllyei István lelkész, Dunántúl püspöke is. A fiatalember és az idősebb együtt mentek Pozsonyba. Nem akartak kitérni az idézés elől. Tiszta szívvel, bátran tekintettek a tárgyalásokra, hiszen tudták, hogy a vádak hamisak, nem vettek részt semmiféle összeesküvésben, hanem a hitük miatt kell megjelenniük.

Pápa a Habsburg-ház uralma alatt a Magyar Királyság területén feküdt. Az üldözés elsősorban ezt a területet, azon belül is főleg Felvidéket sújtotta, mert a török uralma alatt lévő alföldi és dél-dunántúli területekről nem engedték el az ott élőket, hiszen ők török alattvalók, semmi keresnivalójuk a királyi bíróság előtt.

Kocsi Csergő Bálint és Séllyei István, amikor megérkezett Pozsonyba, több száz hasonló sorsú társával találkozott. A törvényszék előtt meg se hallgatták őket, csak a vádakat ismertették, és végül a halálos ítéletet. Ez alól azok menekülhettek meg, akik vagy áttértek a katolikus hitre, vagy lemondtak lelkészi szolgálatukról és vállalták a külföldi száműzetést. Sokan az utóbbi lehetőséget vállalták. Végül 41-en maradtak, aki semmi módon nem alkudtak meg. Többségükben református, de volt néhány evangélikus vallású is.

Kocsi Csergő Bálint és Séllyei István is köztük volt. Őket először börtönbe, különböző kínzásoknak vetették alá, nem tudták, mi lesz a sorsuk. Még amikor elindították őket társaikkal együtt hosszú, bilincsekben megtett, kínzásokkal, verésekkel terhelt gyaloglásra, akkor sem tudták, meddig mennek. Télen, hóban, hidegben, étlen, szomjan, a katonák által üzve, hajtvá

haladtak napról napra végzetük felé: Nápolyba, gályarabságra. Az út egyetlen szakaszát, Triesztől Pescara-ig tették meg hajóval. De még onnan is át kellett kelniük az Appennineken. Szenvedéseik közepette mindig Krisztus szenvedéseire gondoltak. Egyikőjük, aki idős ember volt, ezeket a szavakat mondta:

„Ezek a vasbilincsek többet érnek minden aranyból, mert Jézus Krisztus nevéért kaptam őket.”

Harmincan értek el Nápolyig. A többiek útközben meghaltak. Nápolyban spanyol gályákra adták el őket. Hogy milyen volt az élet a gályán? Arról Mikes Kelemen is beszámol Törökországi leveleiben:

„... a gályavonás igen nehéz munka, aki azt nem látta, nem lehet annak azt kigondolni. Azt gondolná az ember, hogy mindeniknek az egész karja kiszakad, úgy megrántja a lapát őket. A' való, hogy az ételeket megadják, de a ruházatjuk csak rongyból áll ... Az ő székek úgy vannak rendben egymás után kétfelől, valamint a templomban szoktak lenni; közepette utca vagyon, ahol szüntelen járnak alá s fel a tisztek, és azt nézik, ha valamelyik nem vonja-e jól a lapátot, ha beszélnek-e egymással. Kinek-kinek a maga helyében kell maradni, oda vannak láncolva, és mihent a vonást elhagyják, le kell ülni, és ugyanazon helyben kell alunniok is. Egyébkor soha nem szabad felállani, hanem amikor a gályát vonják, és olyankor igen szomorú zörgést hall az ember, mert csak a sok lánc zörgését lehet hallani.”

Kocsi Csergő Bálint leírásában még számtalan kegyetlenséget olvashatunk. Csak csodálkozhatunk azon a lelki, testi erőn, amivel mégis végig küzdötték a gályán eltöltött hónapokat.

Közben híre ment Európában, hogy hitükért szenvednek, és elsősorban a protestáns országokban, Hollandiában és Svájcban, gyűjtést szerveztek a kiszabadulásukért. Úgy tűnt, hiába az aranyak, nem akarták elengedni őket. Végül Michiel de Ruyter admirálisnak sikerült 1676. február 11-én, aki az alábbi szavakkal fogadta hajóján a huszonhat megmentett prédikátort:

„Sok győzelmet vívtam életemnek minden rendiben ellenségeim felett, de az én legfényesebb diadalom, mellyel Krisztusnak ártatlan szolgálát az elviselhetetlen terhek alól kiszabadítottam”

Szabadulásuk után Svájcba vitték őket, ahol egy ideig száműzetésben éltek. Séllyei Istvánról egy ottani professzor készítettett rajzot, ami alatt az alábbi négyesoros olvasható:

Égre emelt fővel magyar egyház pásztori közül

Séllyei István ez, pápai pap, ki verést

Nyírást, tömlőcöt és robotot, s gályát örömet tűrt

Mint élő s győztes vértanú Krisztusért.

Innen hazatérve folytatta szolgálatát a pápai gyülekezetben.

Kocsi Csergő Bálint is visszatért Pápára, folytatta a tanítást és megírta szenvedéseik történetét Kősziklán épült ház ostroma címmel. Ebben olvasható a foglyok könyörgése is:

„Megesmerjük keserves könyhullatással, ó, kegyelmes atya, a mi bűneinket, melyekkel nem a földi méltóságot, amint vádoltatunk, hanem a te szent felségedet bántottuk meg, elhisszük, hogy azokkal érdemlettük, hogy nemcsak a pogányoknak igája legyen rajtunk, hanem akik keresztyéni nevet viselnek, azoktól is üldöztessünk; megvalljuk a mi lelkünk keserűségével,

hogy a mi és egész nemzetünknek bűneivel érdemlettük mind e gonoszokat, hogy mind a körülöttünk valóknak csúfságul kitétettünk.”

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Trevisan, Paolo, Das Geschichtsbewusstsein als zentrale Kategorie historisches Denkens, in: G. Adam et al. (Hg.), Didaktik der Kirchengeschichte, Münster 2008; Csíkszentmihályi Mihály, Flow. Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája, Budapest 2001)

A lecke a Református keresztyénnek lenni: református öntudatra nevelés, egyházismereti alapok című témakörbe tartozik. Egy nehéz időszakot dolgoz fel egyházunk életéből, melyet a tanulók Kocsi Csergő Bálint és Séllyei István történetén keresztül ismerhetnek meg. Tanulmányaik során már találkoztak az ország három részre szakadásával, tehát erre alapozhatjuk a történelmi háttér ismertetését. Történelemértelmezésükben, a korosztályuknak megfelelően az exemplárikus típus jellemző: a múlt tanulságos. A pozitív és a negatív példák alapján szabályok fogalmazhatók meg a mai cselekvés számára. A múlt tapasztalatai segítenek felkészülni a jövő feladataira is. A történelemoktatás ebben az esetben értékelő és mindenből igyekszik tanulságokat levonni. Az egyháztörténetnek ebben a kontextusban van jelentősége a hetedikes tanuló számára, melyet a két példaként állított személyiség életéből is tükröződik: identitásuk része volt, hogy a nehézségek, szenvedések ellenére is hűségesek maradtak a hitükhöz.

A szenvedés a mai serdülő számára ritkán jelenik meg valóságosan. Vagy a média közvetítésén keresztül, eltúlozva, szenzációhajhász módon találkozunk vele, ami inkább érdekességnek számít. A filmekben keresztül szintén nem a valóságot látja, hiszen nagyon is tisztában van vele, hogy csak „játék”, amivel szembesül. A valódi szenvedéstől, ha a tanuló családjában van ilyen, sokszor megkímélik őt a szülők, mert még nem tartják elég érettnek ahhoz, hogy szembesüljön ezzel. Saját maga pedig nehezen hordoz bármiféle szenvedést, hiszen a minket körülvevő világ inkább a kellemes dolgokat propagálja a „Mert megérdemlem” – érzést, miközben a fájdalom mihamarabbi megszüntetéséhez kínál nap mint nap gyógyszereket a reklámokon keresztül. Szituációs játékban bemutathatnak hétköznapi jeleneteket, ahol egyrészt a kellemes, kényelmes életérzés jelenik meg, míg a szenvedésre is hozhatnak példát.

„Hogy valaki értelmet találjon a szenvedésben, ahhoz az kell, hogy potenciális kihívásként értelmezze... Ha ... abból indulunk ki, hogy az embereknek van választási lehetőségük a tekintetben, hogy hogyan reagálnak az eseményekre és milyen jelentést tulajdonítanak a szenvedésnek, akkor a konstruktív jellegű válasz a "normális", a neurotikus pedig akkor következik be, ha az egyén képtelen megbirkózni a nehézségekkel... Mi az, ami bizonyos embereket képessé tesz arra, hogy életcélra leljenek?”

A gályarabok példájából megfogalmazhatjuk, hogy hitük tette őket képessé a szenvedésre, és hitvallásként értelmezték azt, ezáltal nem volt hiábavaló, mert nem csak az életük nyert értelmet, hanem a szenvedésük is. Ma egy serdülőnek nem kell szenvedni a hitéért, de osztálytársaitól, barátaitól kaphat bántó megjegyzéseket. Ezekben a helyzetekben lelkileg élheti át a szenvedést, és ebben kell őt megerősíteni.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a megmutatása, hogy a történelem során nem volt mindig könnyű a hitet vállalni.

Kognitív cél: Annak a megmutatása, hogy a történelem során nem volt mindig könnyű a hitet vállalni.

Affektív cél: A hitvallás érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Arra biztatás, hogy a tanulók keressenek olyan hitvalló embert a környezetükben, aki valamilyen nehéz helyzetben is vállalta a hitét és beszélgessenek vele.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Az alábbi mondatok kiosztása páronként. Alkossanak jelentet, melyben elhangzanak ezek a mondatok! Neked jár! Megérdemled! Valósítsd meg magad! Nem kell lemondanod róla! Tedd meg magadért! Nekem jár! Megérdemlem! Megvalósítom magam! Nem mondok le róla! Magamért teszem! A jelentek megbeszélése, közös pontok keresése. Mit közvetítenek az ilyen típusú mondatok, reklámszöveget?	mondatok kártyákon TK 66. o.
Feldolgozási javaslat	Kocsi Csörgő Bálint leírása alapján a pozsonyi véstörvényszék, gyászévtized bemutatása, a gályarabok helyzete. Élet a gályán Mikes Kelemen elbeszélése alapján A gályarabok motivációi a szenvedésben Mit érdekeltek ők? Mit nem érdekeltek? Mennyire kell ma a hitet ilyen nyíltan felvállalni? Hallgasd meg a gályarabok névsorát! Alistáli K. György Bátorkeszi István Borhidai Miklós Bugány Miklós Czeglédi Péter Edvi Illés Gergely Füleki István Gócs Mihály Harsányi Móricz	MFEI 54. o. 2. f. MFGY 42. o. 2. f. képek laptopon, projektor Énekeskönyv

	István Husztai Mihály Jablonczay János Kálnai Péter Karaszai Mihály Kocsi Csergő Bálint Komáromi Süllye István Kóródi János Köpeczi Haller Balázs Körmendi György Lány György Leporinus Miklós Masnicius Tóbiás Mazári Dániel Miskolczi Mihály Nikléci Boldizsár Nikléci Sámuel Otrókócsi Főris Ferenc Paulovics Mihály Séllyei M. István Simoni Péter Simonides János Steller Tamás Szalóczi Mihály Szecsei János Szentpétery Márton Szilvási István Szódói Balogh András Szomódi János Timkovich János Turóczy Végh András Ujvári János Zsédenyi István 2. Aranymondás: <i>„Aki tehát vallást tesz rólam az emberek előtt, arról majd én is vallást teszek mennyei Atyám előtt.” (Mt 10,32)</i> 3. Énekjavaslat: Az Úrnak irgalmát... 399./2 Oda megyek, ahova parancsolod...	TK énekgyűjtemény 8. ének
Házi feladat	Házi feladat (választható) – Keress valakit a gyülekezetekben, környezetekben, aki átélte az üldözést a hite miatt! Készíts vele riportot! – Olvasd el Bottyán János: Hitünk hősei c. könyvéből a gályarabokról szóló részt (122-126. o.), és tudd elbeszélni a téged legjobban megragadó jelnetet! – Hol található gályarabemlékmű? Nézz utána, hogy ki, mikor állíttatta, milyen különlegessége van?	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Dokumentumfilm:

<https://www.youtube.com/watch?v=4aU9Rr5cpyY>

<https://www.youtube.com/watch?v=aI3ijM7-QB0>

Élménypedagógiai játék 1: TOJÁSEJTÉS

Szükséges eszközök:

Csoportonként: 1db nyers tojás, 10 db szívószálak, 10 db papír zsebkendő vagy ennek megfelelő mennyiségű konyhai papírtörölő, 2 méter ragasztószalag.

(Esetleg a tervezéshez papír és ceruza.)

Típus: problémamegoldó

Teológiai kapcsolódás:

A hit törékeny. A történelem során sokan feladták a hitüket, mert a különféle nehézségek, támadások, kísértések ellen nem vértették fel magukat.

Instrukció:

Alakítsatok 3 fős csoportokat. Kapni fogtok kiscsoportonként: 1db nyers tojást, 10 db szívószálak, 10 db papír zsebkendőt vagy ennek megfelelő mennyiségű konyhai papírtörölőt és 2 méter ragasztószalagot. A feladatotok az lesz, hogy kizárólag ezekből az eszközökből készítsetek egy szerkezetet a tojásnak. Ebben a szerkezetben fogom leejteni a tojást egy bizonyos magasságból. A szerkezetnek meg kell akadályozni, hogy a tojás összetörjön. Kaptok 15 percet arra, hogy megtervezzétek a készüléket.

Kaptok 25 percet, hogy elkészítsétek a tervek szerint a szerkezetet. Amikor lejárt az idő, akkor bemutatjátok, hogy hogyan működik.

Megbeszélés:

- I. Tények: Mondjátok el a tapasztalatotokat! Hogyan sikerült megépíteni a szerkezetet? Mit figyeltetek az építés során? Hogyan tudtatok együttműködni?
- II. Érzések: Milyen érzés volt, amikor a tojást ledobtuk és az nem tört össze/összetört? Milyen érzés volt elkezdeni a munkát? Remény volt-e benned, vagy inkább reménytelenség? Csalódtál-e vagy sikerélményed van?
- III. Tapasztalat: Ha a hitre gondolsz, mit jelent neked a tojás, a tojásvédő szerkezet? Ha a hit olyan törékeny, mint a tojás, hogyan lehet megvédeni? Mi védi meg a hitet? Hogyan lehet megvédeni a hitet? Mit tanultál meg a hit megvédéséről e játék révén? Mi az, ami ilyen törékeny lehet még az Istennel való kapcsolatban? Mi az, ami összetörheti a hitet? Mit lehet konkrétan tenni az ellen, hogy a hitét az ember meg tudja őrizni?

Eredeti játék leírása: Matthew D. Liddle: Tanítani a taníthatatlant, Élménypedagógiai kézikönyv, Pressley Rydge Alapítvány, Budapest, 2008

Élménypedagógiai játék 2: JÉGTÁBLÁK

Szükséges eszközök: szőnyegdarabok, öntapadó matricák, filctoll, megfelelő terem

Előkészület: Biztonságos teremben a földön elhelyezünk annyi szőnyegdarabot, ahány gyerek van a csoportban. A szőnyegek kb. harmadára matricára írt számokat ragasztunk. Szőnyegdarabokra ráragasztjuk a számokat.

Típus: együttműködési

Teológiai kapcsolódás: A hívő emberek segítenek egymásnak abban is, hogy a hitben hűségesek és kitartóak tudjanak maradni.

Játék lényege:

A játék során megtanulhatják a diákok, hogy egymást segíteniük kell ahhoz, hogy sikeres legyen a megmenekülés. Egymásra kell figyelniük. A játék során a számok sorrendjében kell folyamatosan elvenni a szőnyegdarabokat. A szőnyegdarabokat viszonylag közel kell egymáshoz elhelyezni, hogy át lehessen lépni egyikről a másikra. Ha ügyesek a diákok, rájönnek, hogy csúsztatni is lehet a szőnyeget. Ha túlságosan távol vannak egymástól, ezáltal közelebb kerülhetnek. Ezt azonban nem mondjuk el neki, hátha rájönnek. Öt másodpercenként elveszünk egy szőnyeget, mindig a soron következőt. Ha ügyesek a gyerekek, akkor már előre készülni tudnak, ha az ő szőnyegük kerül sorra. A játékban vannak veszélyeztetett és védett játékosok. Akiknek nincsen szám a szőnyegén, azok védett helyzetben vannak.

Előfordulhat, hogy valaki elsüllyed, azaz kiesik a játékból. Ebből is lehet tanulni, de ha úgy ítéljük meg, akkor adjunk egy második lehetőséget is a játékra.

Kerettörténet:

Antarktiszi kutatócsoport tagjai vagytok. Leszakadt egy hatalmas jégdarab a kutatás közben. Mindannyian esélyesek vagytok a megmenekülésre, de csak akkor, ha rajta tudtok maradni a jégdarabokon addig, amíg a mentőcsónak meg nem érkezik. Álljatok rá egy jégkockára. A baj, hogy folyamatosan olvadnak el a jégkockák. Először elolvad az első jégkocka. Aki lelép a jégkockáról, a ki akárcsak egy lábbal is a tengerbe lép, sajnos elsüllyed. A mentőhajó 5 perc múlva ér ide. Minden 10. másodpercben elolvad egy jégkocka.

Szabályok:

1. Kiindulásnál minden szőnyegen egy ember áll.
2. Tilos lelépni a szőnyegről, aki lelép, kiesik a játékból.
3. 10 másodpercenként egy szőnyeget elvesz a Hitoktató.
4. A játéknak 5 perc múlva van vége.

Megbeszélés:

- I. Tények: Melyek voltak a szabályok, amikre oda kellett figyelni? Hogyan tudtatok segíteni egymásnak? Mi volt a legnehezebb ebben a játékban? Tudtatok-e egymásnak hatékonyan segíteni? Védett helyzetben gondoltál-e arra, hogy vajon mi lesz a többiekkel?
- II. Érzések: Milyen érzés volt, hogy a te jégkockád olvadt fel legelőször? Milyen érzés volt, amikor rájöttél, hogy a te jégkockád el fog olvadni? Milyen érzés volt, amikor rájöttél, hogy te védettebb helyzetben vagy, a te jégkockád nem fog elolvadni? Milyen érzés volt az, amikor láttad, hogy valaki elsüllyedt (ha volt ilyen)
- III. Tapasztalat: Mit tanultál magadról? Mire tanít téged ez a játék a keresztyének együttműködéséről?

20. A PROTESTÁNSOK KÜZDELMEI

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Bucsay Mihály: A protestantizmus története Magyarországon 1521-1945, Budapest, 1985, Gondolat Kiadó.

Egyháztörténet 1. Tankönyv és tanári kézikönyv. A kezdetektől 1711-ig, Budapest 2010, RPI.

Egyháztörténet 2. Tankönyv és tanári kézikönyv 1711-től napjainkig, Budapest 2010, RPI.

Dr. Benke György: Hittan 7, Budapest, 2000, RPI.)

A reformáció hatására Magyarországon a katolikus egyház hatalma és tagjainak a száma döntően visszaesett. A katolikus papok száma is drasztikusan lecsökkent. A püspöki székek a 16. század közepén többnyire üresen álltak, majd ezek lettek az ellenreformáció (katolikus restauráció) irányító központjai. A reformáció tanainak az elterjedésével egy időben megkezdődött Magyarországon az ellenreformáció. Az első lépést a protestánsok ellen I. Ferdinánd tette meg az 1548-as országgyűlésen. Törvényt hozott az istentisztelet és a vallás korábbi állapotába való visszaállításról. Meg akta szüntetni az általa eretnekségnek nevezett tanokat. Eretneknek elsősorban a reformátusokat és az anabaptistákat tartotta. De erőszakos fellépésre még nem ragadtatta magát. Elrendelte, hogy az üresen maradt püspöki székeket töltsék be. Ezek a törvények azonban nem tudták megakadályozni a reformáció tanainak elterjedését. Erőszakos tettekre először Rudolf (1576-1608) és Báthory István (1571-1576) erdélyi fejedelem ragadtatta magát.

A Habsburg királyok igyekeztek megakadályozni a reformáció tanainak az elterjedését és ebben a jezsuiták, a királyok tanácsadói voltak a segítségükre. Magyarország nyugati, északi részén és Felvidéken volt hatalmuk, és éltek is vele. A protestáns lelkészeknek halálbüntetést kívántak.

A 16. század végére a Felvidéken rendszeressé vált a protestánsüldözés. A cuius regio eius religio (akié a föld, azé a vallás) elvét alkalmazták. Mátyás, Rudolf öccse az 1604-es országgyűlés törvényeihez önhatalmúlag még egyet odaillesztett, mely szerint a protestánsokat fej-és jószágvesztésre vagy megégetésre ítéli, és a későbbiekben vallási sérelmeket nem tárgyalnak.

Bocskai István az üldözött hajdúk és protestánsok élére állva szabadságharcot indított az elnyomás ellen. Rövid idő alatt visszaszorították a Habsburg csapatokat, és szabadságot szereztek az elnyomott népeknek. A szerencsi országgyűlés kimondta, hogy a protestánsok egyenjogúak a római katolikusokkal. 1606-ban Bocskaival békét kötöttek. Rudolf király biztosította a vallásszabadságot a protestáns nemeseknek, a városoknak és a katonáknak, azzal az egy kitéllettel: nem sérülhet a katolikus vallás. Ez később sok visszaélésre adott lehetőséget. Bocskai a hajdúknak letelepedést biztosított Debrecen környéki birtokain és nemességet adott nekik. 1608-ban törvényt hoztak, mely megadta a közjogi alapot a magyarországi református és evangélikus egyháznak. A 17. századot Magyarországon az ellenreformáció korszakának nevezik. Ebben az időszakban a legtöbbet a reformáció tanainak eltörlése érdekében Pázmány Péter igyekezett tenni. Igyekezett visszatéríteni a főnemességet a katolikus egyházba. A papnevelés az iskolarendszer hiányzó intézményeit teremtette újjá. Irodalmi harcot kezdett a protestánsok ellen. Harminchat főnemesi családot vissza tudott téríteni a katolikus vallásra. A protestánsok elvesztették főúri pártfogóikat. A főnemesek elűzték a protestáns prédikátorokat, a jobbágyoktól követelték, hogy hagyják el hitüket. Erdélyen kívül mindenhol

újra katolikus lett a magyar arisztokrácia. Az ellenreformáció állami eszközökkel folyt, így a protestánsok különösen is nehéz helyzetbe kerültek.

Bethlen Gábor győzelme után 1619-ben a pozsonyi országgyűlés kimondta, hogy a vallásfelekezetek egyenjogúak, és minden városban azé a templom, amely felekezet tagjai többségben vannak. Amint azonban I. Lipót trónra lépett, megindultak ismét a protestánsok elleni erőszakos tettek. Elfoglalták a protestáns templomokat. A protestánsok kiirtását célozta meg a katolikus főpapság.

Gyászévtized vette kezdetét, melyben a protestánsokat törvényszék elé állították felségsértés, hazaárulás, a katolikus vallás megsértése vádjával. 1674-re az ország összes protestáns lelkészét és tanítóját beidézték a törvényszék elé. A török nem engedte el a lelkészeket a hódoltsági területről, és a Tiszántúlról nem mentek el. Így is 400-ból 89 hithű protestáns ítélték halálra. 1675-ben 41-et gályarabnak eladtak. 1676-ban De Ruyter holland tengernagy szabadította ki a még élő 30 rabot. Gyülekezetek élére katolikus plébánosokat állítottak. Sok protestáns Erdélybe menekült. A Thököly-féle szabadságharc egyik indító oka a vallásügy volt. 1681-es országgyűlés törvényei a vallásszabadságot biztosították. A katolikus vallásra való kényszerítést megtiltották. Ezekkel a törvényekkel ért véget az úgynevezett gyászévtized.

1691-ben az Explanatio Leopoldina kétféle vallásgyakorlatot különböztet meg: szabad-vallásgyakorlat az articuláris helyeken. Máshol csak magán-vallásgyakorlat lehetséges. 1701-ben Lipót a protestánsok jogait korlátozza.

A Rákóczi-szabadságharcot lezáró 1711-es szatmári béke megengedte a három elismert vallásnak a vallásszabadságot. A római katolikusok, reformátusok és evangélikusok szabadon gyakorolhatták a vallásukat. Lehetőséget kaptak a protestánsok ezáltal arra, hogy panaszaikkal közvetlenül a királyhoz forduljanak. Azonban a hatályban lévő törvények nem ruházták fel egyenlő jogokkal a protestánsokat és a római katolikusokat. III. Károly és Mária Terézia a római katolikusokat tartották politikai szövetségeseiknek. Ezt az időszakot a csendes ellenreformáció korának nevezik. A bécsi udvar célja az ország önállóságának a korlátozása volt. III. Károly abszolutisztikus törekvéseit támogatta a klérus. Újra eretnek jelzővel illették a protestánsokat. Korlátozták azokat a helyeket, ahol istentiszteleteket lehetett tartani. Az engedélyezett helyeket articuláris helyeknek hívták. Egyéb helyeken csak családi áhítatokat folyhattak lelkipásztor jelenléte nélkül, ezeket a családfő tartotta. A protestánsok panaszaikkal valóban a királyhoz fordultak, aki végül 1731-ben kiadta az I. Carolina Resolutiot. A király maga gyakorolta a felügyeletet a protestáns egyházak fölött. Megkülönböztette a nyilvános és magán-istentiszteletek fogalmát. Ha egy jobbágy szerette volna megváltoztatni a vallását, akkor ahhoz a király jóváhagyására volt szükség. A nem articuláris helyeken lakók a plébánosok alá tartoztak. A vegyes házasságokat csak katolikus pap köthette. Ezzel létrehozta a reverzális intézményét. A katolikus ünnepeket a protestánsoknak is kötelességük volt megtartani. Akik a katolikus egyházból akartak a protestánsba átlépni, súlyos büntetést kaptak. A tisztségviselőknek a hivatalba lépésük alkalmával Szűz Máriára és az összes szentekre is esküt kellett tenni. Károly belátta később, hogy hatalmát jobban meg tudja tartani, ha nem a protestánsok kiirtására törekszik, hanem egzisztenciális lehetőségeket nyújt nekik. Károly valláspolitikája nyomán finomabban folyt a rekatolizációs törekvés.

Ez az elnyomás nem törte meg református elődeinket, sokkal inkább megerősödtek hitükben. A hitviták folyamatosan arra sarkallták a protestánsokat, hogy minél világosabban és érthetőbben fogalmazzák meg tanaikat. Az ellenreformáció időszakban az igehirdetések segítettek sokat abban, hogy a hívek a hittantételeket világosan értsék és megtanulják.

Az ellenreformáció annak köszöntette a sikereit, hogy a római egyház szövetkezett a fejedelmi abszolutizmussal és a római katolikus főnemességgel. A római egyház segített az államhatalom központosításában. Az erőszakos rekatolizációt a csendes követte. A 18.

században már békésebb eszközöket alkalmaztak. II. József Türelmi Rendelete mutatja ezt 1781-ben (Edictum Tolerantiale). Lényeges pontjai: a nem artikuláris helyeken is lehetett gyakorolni a vallást szabadon. Ahol 100 nem katolikus család élt, lehetett építeni templomot, iskolát. A vegyes házasságoknál megszűnt a reverzális. A római apa minden gyereke római lett, a nem katolikus apát a fiúk követték. Engedélyezték a protestáns egyházba való átlépést.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: <http://srta.tirek.hu/data/attachments/2012/05/15/T%C3%BCrelmi.pdf>

Letöltés: 2014.04.12.)

A lecke a Református keresztyénnek lenni: református öntudatra nevelés, egyházismereti alapok című témakörbe tartozik, kb. 200 évet ölel fel egyházunk életéből, és azt mutatja be, hogy a történelem során nem volt mindig könnyű a hitet vállalni.

Az elvont műveleti gondolkodás kialakulása segíti a serdülőt abban, hogy jelképeket megértsen, értelmezzen, vagy a jelképek által üzenetet hordozzanak számára történelmi események. Életkorának a többdimenziós szimbolikus értelmezés felel meg, ami azt jelenti, hogy már érti, hogy a szimbólum valamire utal, de még ugyanolyan szentnek tekinti, mint azt, amit ábrázol. Ebben az értelmezésben meghatározza az a hagyomány, amit az egyház képvisel, és így konvencionális a szimbólumértelmezése.

Erre építve három szimbólummal fejezhetjük ki a protestánsok 200 éves küzdelmeit a vallásszabadságért. Ez a három szimbólum a templomépítéshez kapcsolódik, amit a Türelmi rendelet a következőképpen szabályozott:

„... legyen szabad ugyanazon nem katolikusoknak, vagyis az ágostai és a helvét hitvallásúaknak, ... magán imaházakat oly módon felépíteni, hogy ezeknek se tornyuk, se harangjuk, se közútról nyíló bejáratuk – olyan, mint a nyilvános templomoknak van – ne legyen...”

Tehát a szimbólumok a főút (közút), azaz az éppen uralkodó vallási irányzatot jelképezheti, amit mindenkinek követni kellene. Itt meg lehet beszélni, hogy mit gondolnak a tanulók, ma mi az „uralkodó” vallási irány. Lehet-e egyáltalán ilyen találni? Vagy éppen a sokféleség, az el nem köteleződés a főút, amin sokan járnak, ami mindenki számára elérhető. A másik szimbólum a harang, ami az egyház hangját, hívogatását jelképezi. Itt érdemes egyházi sajtótermékekkel, médiumokkal megismertetni a tanulókat, és biztatni őket arra, hogy keressenek valamilyen kreatív formát egy hittanos programra való hívogatásra, amivel osztálytársaikat, barátaikat is megszólíthatják. A harmadik szimbólum a torony, ami az egyház láthatóságát jelképezi. Vitassuk meg a tanulókkal, hogy szerintük hol és milyen formában kell megjelennie az egyháznak, a lelkipásztornak, a gyülekezetnek, vagy neki magának, mint egy közösség tagjának.

Mindezeket végigtekintve Interneten mutathatunk példát arra, hogy ma is vannak olyan keresztyének – sok helyen főleg protestánsok – akiket üldöznek a hitükért. Az óra zárásaként imádkozhatunk közösen azokért, akik ma üldöztetést szenvednek.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a megmutatása, hogy a történelem során nem volt mindig könnyű a hitet vállalni.

Kognitív cél: Annak a megmutatása, hogy a történelem során nem volt mindig könnyű a hitet vállalni.

Affektív cél: A hitvallás érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Arra való indítás, hogy hordozzák a tanulók imádságban azokat, akik ma üldöztetést szenvednek a hitükért.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Az alábbi fogalmak szókétyákön kiosztva. Keressétek az összetartozókat. iskola, házasságkötés, templom, istentisztelet, lekipásztor, gyülekezet, imádság, körmenet, oltári szentség, szabadság, kereszt, csillag, torony, legalább 100 család, város, falu, Mária, hivatal, úrvacsora, vallás	szókétyák
Feldolgozási javaslat	A csoportok kialakulása után ki kell választani egy-egy szót, ami összefoglalja az egy csoportba tartozókat. A csoportok jellemzőinek megbeszélése. 3 szimbólum – 3 padosor (főút, harang, torony) Mik a jellemzői? Miért fontos? Mi történik, ha van? Ha nincs? Miért? A kérdések megbeszélése, egy valaki ismerteti a másik két csoporttal, hogy mire jutottak A Türelmi rendelet részlete Hol jelennek meg a szimbólumok a rendeletben? Mit mond róluk a rendelet? Írásban válaszoljanak a kérdésre! A válaszok megbeszélése padtársanként, padosoronként, majd az egész osztállyal. Képmeditáció, tanár felolvas: A főút Ebben az időben a főút, amin az uralkodó szerint mindenkinek járni kellett, a katolikus vallás volt. A protestáns vallások csak mellékutak lehettek. Ma is vannak olyan országok, ahol üldözik a keresztényeket. A harang Hangja messze zeng, hívogat istentiszteletre,	a 3 szimbólum képe a táblán TK 70-71. o. laptopon képek utakról, türelmi rendeletes templomokról, harangokról, tornyokról

	figyelmeztet veszélyre. Ezért nem jó, ha a protestánsoknak van harangja, ne jusson messzire a hívogatás, a figyelmeztetés. Ma is vannak gyülekezetek, akiknek titokban kell összegyűlni, mert az életüket kockáztatják azzal, hogy istentiszteletra mennek. A torony Messziről látszik, irányt mutat az útkeresőnek az Isten házához. Kimagaslik, akkor is, ha nem hivalkodó. Nem rejthető el, nem bújik meg, bátran vallja, hogy felfelé mutat. Ma is vannak keresztyének, akik bátran vállalják a hitüket, megvallják, akkor is, ha ezért üldöztetést szenvednek 2. Aranymondás: <i>„...ahol az Úr Lelke, ott a szabadság.”</i> (2Kor 3,17) 3. Énekjavaslat: RÉ: 393. d. Ne csüggedj el kicsiny sereg...	
Munkáltatás		
Házi feladat	Házi feladat – Válassz az alábbi kérdések közül kettőt, és válaszolj rá írásban! Mit gondolsz, mi ma a vallási főút, amin a legtöbb jár? Milyen eszközökön jut el ma a gyülekezet hívogatása az emberekhez? Milyen veszélyre kell ma figyelmeztetnie az egyháznak? Hol jelenik meg ma az egyház láthatóan a gyülekezeten kívül? Milyen eseményeken, rendezvényeken?	

TOVÁBBI ÖTLETEK

1. Élménypedagógiai ötlet: TOJÁSEJTÉS

Játék leírását lásd: HŰSÉG A HITBEN: GÁLYARABOK, HITVALLÓ ŐSEINK c. lecke végén.

2. Élménypedagógiai ötlet: ZAVARÓ KÖRÜLMÉNYEK

Szükséges eszközök: megfelelő méretű terem, mobiltelefon és szembekötő kendő.

Időigény: 25 perc

Típus: kommunikációs

Teológiai kapcsolódás:

Az Istennel való kapcsolatot számos körülmény megzavarhatja. Kísértések, betegségek, üldöztetés.

Játékban rejlő lehetőségek:

A résztvevők a játék során a következő területeken szerezhhetnek tapasztalatot:

1. Kommunikáció: A résztvevők megtapasztalhatják, hogy a zavaró körülmények megnehezítik a kommunikációt. A nehezített körülmények megváltoztatják az üzenetet.
2. Önismeret: A játék rávilágít, arra, hogy az egyes résztvevők hogyan reagálnak a zavaró körülményekre? Feladják a küzdelmet azonnal? Egy ideig küzdenek, aztán adják fel? Vagy újra és újra kísérleteznek? Mit kezdünk, ha hiányzik egy érzékszervünk?
3. Együttműködés, problémamegoldás: Hogyan lehet együtt kezelni egy problémát? Milyen megoldásokkal lehetne együtt hatékonyabban? A nagy csoport működik-e együtt?
4. Beszélgetésindítás a következő témában: Ahogyan reagálunk az emberek közötti kapcsolatot zavaró tényezőkre, nagy valószínűséggel így fogunk az Istennel való kapcsolatot zavarókra is. Erre készülhetünk fel, ezen tudunk elgondolkodni.

Játék menete:

A játék három fordulóból áll.

Hitoktató utasítása:

Álljatok két körbe. Legyen egy külső és egy belső kör. Mindenkinek legyen párja. A külső kör tagjai lépjenek hátra két jó nagy lépést, hogy legalább 2 méterre álljatok egymástól.

1. forduló:

A belső körben állók feladata: Meséeljétek el a külső körben álló párotnak, hogy:

Mit csináltak tegnap? *(Bármilyen más téma is lehet.)*

A külső körben álló párotnak feladata: mindent pontosan megjegyezni. 1 percet van erre. Szólok, ha letelik az idő. Utána cseréltek, a külső körben álló mesél a belső körben álló párjának.

Zavaró körülmény: mindenki egyszerre beszél.

2. forduló:

Beiktat a hitoktató újabb zavaró körülményt.

Hitoktató utasítása:

Most egy újabb témáról beszélgetsetek. Erre is egy percet van. Meséeljétek el egymásnak, hogy mit csináltak a nyári szünetben. *(ősz, téli, tavaszi)*

A hittanoktató hangos zenével, (mobil csengőhang stb.) a kezében sétálni kezd a két kör között, hogy megzavarja a beszélgetést. Esetleg meg is állhat egy-egy ember előtt, hogy még jobban megzavarja.

3. forduló:

Beiktat a hitoktató újabb zavaró körülményt.

Instrukciók:

Most egy újabb témáról beszélgetsetek. Erre is egy percet van. Meséeljétek el egymásnak, hogy mit fogtok csinálni ma a hittan után. Csakhogy most bekötött szemmel. Mindenki kösse be a szemét. Ha valaki nem tudja elviselni, ha bekötik a szemét, akkor csukja be.

Megbeszélés:

Attól függően, hogy mit szeretnénk kiemelni a játékból, más kérdéseket tegyünk fel. Néhány kérdéslehetőség:

- I. Tények: Meséljétek el, hogy mi is történt! Mi volt a feladat? Hogyan tudtátok elvégezni? Mi is történt? Egy-két ember szűrőpróbaszerűen mondja el, hogy mit hallott. Mit tettél annak érdekében, hogy jobban lehessen érteni, amit akarsz mondani? Mit tettél, hogy jobban értsd, amit mondanak neked? Zavartak-e a többiek? Hogyan? Figyeltél-e, hogy zavarasz másokat? Befolyásolta-e a mondanivalódat, hogy megzavarnak? Befolyásolt-e a figyelemben az, hogy zavarnak?
- II. Érzések: Milyen érzés volt egyszerre beszélni? Milyen érzés volt, amikor megzavartam a beszélgetést? Milyen volt, amikor bekötött szemmel kellett beszélni? Mit gondoltál magadban, amikor megálltam veled szemben, és nem engedtem, hogy beszélj? Mit éreztél, amikor bekötött szemmel kellett figyelni? Milyen érzés volt bekötött szemmel beszélni? Elment-e a kedved a beszédétől? Elment-e a kedved a másik ember meghallgatásától?
- III. Tapasztalat: Mi volt a tanulság számodra? Hogyan reagálsz a zavaró körülményekre? Milyen zavaró körülmények vannak az életedben, amelyek elterelik a figyelmedet a feladataidról? Mi terelheti el a figyelmedet Istenről? Van-e valami, ami gyakran eltereli a figyelmedet Istenről? Milyen stratégia lenne jó, hogy ne terelődjön el a figyelmed Istenről? Mi segítené abban, hogy ne terelődjön el a figyelmed?

Eredeti játék leírása: Matthew D. Liddle: Tanítani a taníthatatlant, Élménypedagógiai kézikönyv, Pressley Rydge Alapítvány, Budapest, 2008

Drámapedagógiai ötlet: MIHEZ RAGASZKODUNK?

Ugyanaz az ötlet használható itt, mint a 15. leckénél (Hűség a hitben: István vértanú). De csak az egyik óra esetében javasolt az ötlet használata.

Tegyük ki az osztályterem kukáját előre, egy jól látható helyre (vagy ha eleve jól látható helyen van, akkor hagyjuk ott). Kezdjük el kidobni dolgokat bele! Először vegyünk ki egy papírzsebkendőt a zsebünkből, dobjuk ki azt. Utána vegyünk fel valami földre esett dolgot és dobjuk ki azt. Utána egy krétát/táblaszivacsot. Így haladjunk fokozatosan az értékesebb/személyesebb tárgyak felé. A végén próbáljuk meg kidobni valakinek a füzetét/könyvét (ezt lehet, hogy engedi is, legfeljebb csodálkozik rajta). Vagy a tolltartóját. Vagy a mobiltelefonját. Valószínűleg az értékesebb dolgokat már nem fogják hagyni. Ekkor álljunk meg (vegyük ki a kukából az oda nem illő dolgokat, előtte természetesen rakhatunk bele tiszta kukászsákot), majd beszélgessünk arról, mi történt: miért nem zavart senkit az, ha kidobtunk egy szemetet? Miért nem tiltakoztunk, amikor kidobtuk mondjuk egy olyan valaki füzetét, aki másik csoportba jár és nincs a teremben? Miért nem hagytuk azt, hogy a mobiltelefonunkat kidobják? Az így összegyűjtött gondolatokat felhasználhatjuk arra, hogy rámutassunk, István számára miért volt mindennél (még az életénél is) értékesebb az, hogy ne tagadja meg a Jézusba vetett hitét, a vele való kapcsolatát.

Szemléltetéshez ötlet: REFORMÁCIÓ-DEFORMÁCIÓ

A reformáció és derormáció jelentését a következő egyszerű módon szemléltethetjük:

- Kérdések a megbeszéléshez: (Zárójelben a válaszok várt iránya.)

- ## INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

[illegible]

1. Itt mondták ki a világon először a vallásszabadságot.
2. Ezzel is sújthatták a protestáns lelkészeket.
3. Ennyi részre szakadt Magyarország a 16. században.
4. Mária Terézia utóda a trónon: II. _____
5. A katolikus egyház ezzel válaszolt a reformációra.
6. A helvét hitvallású protestáns más névvel.
7. 1606-ban ez zárja le Bocskai szabadságharcot.
8. Ez az uralkodó család ült a trónon a Királyi Magyarországon.
9. A katolikusoknál pap, a protestánsoknál a _____.
10. Nekik is engedélyezik 1606-os békében a szabad vallásgyakorlatot.
11. 1671-81-ig tartó időszak neve.
12. Az evangélikusok, reformátusok és a később kiszakadó felekezetek összefoglaló neve.
13. „Akié a föld, azé a _____.
14. „Ahol az Úr _____, ott a szabadság.”
15. Az uralkodó vallás Magyarországon a 17-18. században.

20. A PROTESTÁNSOK KÜZDELMEI

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Arra való indítás, hogy hordozzák a tanulók imádságban azokat, akik ma üldöztetést szenvednek a hitükért.

Kognitív cél: Annak a tudatosítása, hogy a történelem során nem volt mindig könnyű a hitet vállalni.

Affektív cél: Együttérzés ébresztése azokkal szemben, akiket ma a Krisztusba vetett hitük miatt üldöznek.

Pragmatikus cél: Arra való indítás, hogy hordozzák a tanulók imádságban azokat, akik ma üldöztetést szenvednek a hitükért.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, eszközök,
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Ének: Szentlélek, jövel (különösen 3. és 4. vsz.) Imádság: TK 12. ének 4. vsz. imádságként felolvasása: „Szenteld meg szívünk, Hogy eggyé legyünk, Hogy Jézusról vallást tenni Mindig készek legyünk!” Ámen Milyen lehet egyszerű dolgokat zavaró körülmények között megtenni? Játék: Zavaró körülmények Játék leírását ld. az óra-vázlat után.	TK énekgyűjtemény 12. ének TK 122. o.
Feldolgozási javaslat	Mai üldözöttek: példatörténet keresése Tudod-e? Hittanoktató beszámolója: Olyan aktuális történeteket ismertessen a hittanoktató, amelyben olyan mai keresztyéneket üldöznek, akik hitük miatt életveszélybe kerültek. Megbeszélés: Mai keresztyéneknek mivel kell megküzdeniük? Milyen nehézségekről vagy zavaró körülményekről hallottatok még?	TK 70. o.

	Feladat: Kiscsoportban írjanak bátorító levelet egy elképzelt személynek, aki az ismertett aktuális történetnek lehetne a szereplője. Levélben legyen benne, hogy a levélírók: • Mit gondolnak az említett nehézséggel kapcsolatban? • Mit éreznek az említett nehézséggel kapcsolatban? • Hogyan bátorítanák azt, aki éppen a nehézséggel küzd? • Mit tennének az üldözöttekért? Feladat megbeszélése: • levelek felolvasása • Összegzés: levelekben megfogalmazott: gondolatok, érzések és tettek rendszerezése • Te mit tennél hasonló helyzetben? • Mit kérnél másoktól, ha ilyen helyzetbe kerülnél? Záróima: Közbenjáró ima: • üldözöttekért • magunkért, ha üldözött helyzetbe kerülnénk A záróimádság tartalmilag kapcsolódjon az előző feladathoz.	
--	---	--

AZ ÖKUMENÉ JELENTÉSE ÉS JELENTŐSÉGE

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Egyháztörténet 2. Budapest, 1998, RPI.

<http://www.meot.hu/>

<http://www.refdunakeszi.hu/tanitasok/26-tanitasok/16-okumenikus-imahet.html>;)

A fogalom jelentése:

Ökumené fogalma görög eredetű, jelentése: lakott föld. Az egyházak olyan törekvését jelenti, amelynek célja, hogy a szétszakadozott keresztyén egyházak közötti kapcsolat erősítse.

A keresztyén egység alapigéje:

„...hogy mindnyájan egyek legyenek úgy, ahogyan te, Atyám, énbennem, és én tebenned, hogy ők is bennünk legyenek, hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél engem.” (Jn 17,21)

Ökumené az ókeresztyén korban:

Ökumenikusnak nevezték az ókeresztyén korban az egyetemes zsinatokat. Ezek a következők voltak: 325-ben az első niceai, 431-ben első konstantinápolyi, 451-ben az Efezusi, 553-ban a kalcedoni, 680-ban a második és harmadik konstantinápolyi. A Niceai zsinat kimondta a Fiú egytlényegűségét az Atyával. A konstantinápolyi zsinat a Szentlélek egytlényegűségét is kimondta, és ezzel a Szentlélekről szóló keresztyén tanítást fogalmazták meg. E szerint Isten lényegében egy, személyében három. A kalcedoni zsinat Jézus kettős természetéről mondta ki, hogy tökéletes ember és tökéletes Isten.

Az ökumenikus mozgalom története:

A keresztyén egység kialakulása már akkor a keresztyének vágya volt, amikor az első nézetelérések miatt szakadások alakultak ki. Az ökumenikus mozgalom első lépését az ökumenikus jellegű szövetségek létrejötte jelentette. Ezeket a szövetségeket megtért keresztyén fiatalok alapították. 1846-ban született az Evangéliumi Alliance a század első felének ébredési mozgalmából született. 1855-ben megalakult a Keresztyén Ifjúsági Szövetség, 1893-ban a Keresztyén Leányszövetség, 1894-ben a CE (Betánia) Szövetség, 1895-ben a Keresztyén Világszövetség. Második lépésként a nemzeti egyházak nemzetközi felekezeti világszervezeteket hoztak létre. 1867-ben megalakult az Anglikán Világszervezet a Lambeth Konferencián. 1877-ben létrejött a Református Világszövetség. 1881-ben jött létre a Metodista Konferencia. 1905-ben pedig a Baptista Világszövetség. 1923-ban a Lutheránus Világszövetség született meg.

Protestáns egyházi világkonferenciát szerveztek „Life and Work” címmel 1925-ben. E mozgalom élén Nathan Söderblom (1866-1931) érsek állt, aki az I. Világháború alatt szerette volna, ha az egyházak közösen adnak hangot a béke szavának. 1919-ben az 1. Világháború utáni első nemzetközi egyházi összejövetelen felvázolta egy ökumenikus zsinat tervét, amelynek a feladata a béke elősegítése és a világban lévő igazságtalanság elleni felszólalás lenne.

Az újkori ökumené szempontjából másik jelentős egyházi világkonferenciát 1927-ben „Faith and Order” elnevezéssel rendezték meg. Előzménye az 1910-es edinburghi missziói világkonferencia. Brent püspök azzal a céllal hívta össze ezt a konferenciát, hogy az egyházakat elválasztó hitelvi és egyházszervezeti kérdéseket megtárgyalják az egyházak újraegyesítése érdekében. 1937-ben rendezték meg a következő konferenciákat. A

kegyelemről szóló tan megtárgyalása során arra jöttek rá, hogy nincsenek olyan fennálló különbségek, melyek a különválást indokolják.

Az volt ezeknek a konferenciáknak („Life and Work” és „Faith and Order”) a jelentősége, hogy úgynevezett „Továbbviteli Bizottságokat” hoztak létre, melyek a konferenciák közötti időszakban intézték az aktuális problémákat, kérdéseket.

Mindkét konferencia résztvevői arra az elhatározásra jutottak, hogy szükséges egy ökumenikus világszervezet létrehozása. Ezért elhatározták, hogy előkészítik a „Keresztyén Egyházak Ökumenikus Tanácsa” megalakítását, mely során a két mozgalom egyesült.

Egyházak Világtanácsa:

1938-ban hívták össze Utrechtbe az előkészítő konferenciát. Főtitkár lett: Visser't Hooft. 1948-ban, Amsterdamban hozták létre az Egyházak Világtanácsát.

Az Egyházak Világtanácsának az az egyház lehet a tagja, mely Jézus Krisztust Megváltónak vallja. A Nagygyűlésen a tagegyházak hivatalosan kinevezett képviselői vehetnek részt. Három fő területen végez az EVT munkát: teológia, misszió és szeretetszolgálat.

Az EVT tagegyházaiban a következő egyházak vannak: ortodox, lutheránus, református (presbiteriánus), kongregacionalista, anglikán, metodista, baptista. A római katolikus egyház a II. vatikáni zsinat óta megfigyelőként vesz részt az EVT munkájában.

A legutóbbi, a 10. Nagygyűlés 2013. október 30 és november 8 között volt Dél Koreában.

A nagygyűlés számokban: (szó szerinti idézet a meot honlapról)

- A 10. nagygyűlés 10 napján a 345 tagegyház 90%-a vesz részt. 800-an vannak az egyházi delegáltak, delegációk tanácsadói és a kimenő központi bizottsági tagok.
- 575 az ökumenikus partnerszervezetek, egyéb egyházak képviselői és megfigyelők, illetve nemzetközi vendégek.
- 1000 nemzetközi résztvevő, köztük több száz fiatal.
- 1000 koreai egyházak helyi szervező bizottságának tagjai, helyi szervezők és önkéntesek, helyi résztvevők.
- 300-an szervezik a nagygyűlést, ők nemzetközi önkéntesek (steward-ok), tolmácsok.
- A nagygyűlés keretében 7 tematikus plenáris ülést tartanak a több ezer résztvevő számára. A megnyitón kívül az esemény mottójában megfogalmazott főtéma, az ázsiai keresztyének helyzete, valamint a misszió, az egység és az igazságosság és béke szerepel a plenáris programon.
- 21 úgynevezett „ökumenikus megbeszélés” keretében 90 perces egyeztetésekre kerül sor kisebb csoportokban, részint felekezeti és regionális csoportokban.
- 6 időszakos bizottság dolgozik az ülés folyamán. Ezek a bizottságok felelősek a nagygyűlés hivatalos üzenetének megfogalmazásáért, a nyilvánosság elé tárt tagegyházi ügyekért, az EVT következő hét évének hangsúlyos témáiért és programjaiért és a helyi szervezési kérdésekért. A sort a pénzügyi és választási bizottság zárja.
- 21 csoportban zajlik több nyelven a bibliatanulmányozás.
- 80 munkacsoportban zajlik a tanácskozás tematikus része.
- Több mint 100 kiállítás és közösség tér biztosítja a személyes találkozásokat.

Ökumenikus alkalmak:

Ökumenikus imahét:

„Minden év elején Magyarországon megrendezésre kerül az ökumenikus imahét. Az ökumenikus imahét gyökerei több mint két és fél évszázadra nyúlnak vissza a múltba. A kezdetben helyi, vagy kisebb-nagyobb térségek közösségeinek ima-összejövételei, kezdeményezései - a közös célokért, a keresztyén egységért tartott ima-alkalmak - fejlődtek az idők során egyre tágabbá és egyetemesebbé. Már a 18. századtól kezdődően, elsősorban

protestáns hívők köréből indultak el a helyi, közös könyörgések, a sok részre tagolódott egyház egységéért. Imamozgalmakat, illetve közös imaalkalmakat hirdettek sokfelé a világban.

Az imahét és az ökumenikus mozgalom szorosan összefügg, bár az imahét gondolata régebbi az ökumenikus mozgalomnál.

– Az egészen távoli előzmények több mint 260 évre nyúlnak vissza. 1740 körül Skóciában ismeretes egy olyan pünkösdista mozgalom, amely Észak-Amerikából indult, és célul tűzte ki az imádkozást minden egyházért, minden egyházzal együtt.

– 1846-ban megalakul az Evangelical Alians nevű egyesület. Ötven felekezetről 921 résztvevő gyűlt össze Londonban. Bevezették a minden év első teljes hetében rendezendő imahetet a Krisztusban hívők egységéért. Magyarországon 1886-ban volt először ilyen alkalom. A Kálvin téri református gyülekezet Baldácsi-termébe hívták a résztvevőket. Ekkor még nem vált évente, rendszeresen ismétlődővé a kezdeményezés.

– A 20. században/-tól már egyre gyakoribbak és kiterjedtebbek az ökumenikus imaalkalmak.

1908-ban (január 18 és 25 között) tartják első alkalommal, a Paul Wattson(1863-1940) – anglikán (más források szerint katolikus) lelkész, a Megbékélés Társasága egyik alapítója – által kezdeményezett, az egységért hirdetett imanyolcadot, melyre mindenkit hívtak, felekezeti hovatartozástól függetlenül. Ez az esemény tekinthető a később rendszeressé és általánossá váló egyetemes imahetek legközelebbinek tekinthető előzményének.

– Mind az első, mind a második világháború alatt szövetkeztek a katolikus, sőt az ortodox keresztények is a protestánsokkal, hogy az imádság erejével is nemet mondjanak a háborúnak. 1948-tól az evangéliumi szövetségeknek rendszeres januári imahete volt, majd 1964-től az Egyházak Világtanácsa és a Vatikáni Egység Titkárság közösen meghirdette a harmadik januári hétre az egyetemes imahetet, és ez mára világméretű mozgalommá vált.

– A katolikusok részvétele, bekapcsolódása a közös imaalkalmakba:

A Katolikus Egyház eleinte nem, de legalábbis nem általánosan vett részt az imaalkalmakon.

Azonban a 19. század végétől, a 20. század elejétől a Római Katolikus Egyház részéről is megindultak az ökumenikus imahét megtartására irányuló igények, kezdeményezések. Pl. 1935-ben Paul Couturier francia abbé szót emel az egyetemes imahét (az új elnevezés tőle származik, és ma is így használjuk - az imanyolcad helyett) a Krisztus-hívők egységéért megtartása érdekében. A hívek Krisztus végakarata értelmében imádkozzanak együtt. 1958-ban a lyoni Unité Chrétienne központja és az Egyházak Világtanácsa Hit- és Egyházszervezeti Bizottsága együtt kezdi meg az imahét anyagának közös előkészítését.

Az igazi áttörést azonban a 2. Vatikáni Zsinat ökumenizmusról szóló határozata jelentette, mely megfogalmazza, hogy a Krisztusban való egység lelke az imádság, s ezért szorgalmazza az ökumenikus imahét rendszeres megtartását.

1968-ban az Egyházak Világtanácsa Hit- és Egyházszervezeti Bizottsága, valamint a vatikáni Keresztény Egység Pápai Tanácsa közösen kezdi meg az imahét szövegének előkészítését.

Így alakult ki a felekezeteket átfogó nyolcnapos ima-sorozat, amelynek külön liturgiája is elkészült. A nyolc alkalom „hivatalos” ideje január 3. hetében van, ami azonban csupán iránymutató dátum, helyenként lehet eltérés, van ahol hétfőtől vasárnapig, van, ahol vasárnaptól vasárnapig tartják az imahét alkalmait, illetve van ahol csak egy-egy istentisztelet, imaalkalom formájában.

1968 óta közös imafüzet készül.

Mára az imahét előkészítésében és ünneplésében való együttműködés az anglikán, a protestáns, az ortodox és a katolikus egyházak, gyülekezetek és közösségek között bevett gyakorlattá vált.” (szó szerinti idézet a Dunakeszi Református Egyházközség honlapjáról)

Nők Ökumenikus Világimanapja:

Március első péntekjén a Nők Ökumenikus Világimanapját tartják. A fő célja: informáltan imádkozni a résztvevő országokban élő keresztyén nőkért.

„Az Ökumenikus Világimanap története immár több évszázadosnak mondható, hiszen a kezdetek az 1870-es évekre nyúlnak vissza. A nagyszerű ebben a kezdeményezésben, hogy nem halt el, sőt évről évre növekszik, újabb csoportok csatlakoznak, s a fiatalabb generációk átveszik a stafétabotot a szervezésben. Innen láthatjuk, hogy nem emberi szándék csupán, hanem Isten áldása kíséri.

E program elsődleges célja az ismeret átadása, ezáltal a közösségek megerősítése, különböző országok keresztyén női csoportjai kapcsolatfelvételének elősegítése. Az ismeretanyag átadása közben mindig megfogalmazódik, hogy egy nagy keresztyén család tagjai vagyunk, s bár nagyon különbözőek életfeltételeink és lehetőségeink, mégis ugyanakkor az Istennek vagyunk a gyermekei, aki az ő Egyszülött Fiát adta értünk. Épp ezért tudjuk egymást különbözőségeink ellenére is szeretni és egymás terhére hordozni.

Minden esztendőben egy-egy ország női bizottsága készíti el az imanapi liturgia anyagát, melyet megküld más országoknak, akik a mellékelt ismertető anyag segítségével előkészítik az imanap megtartását. Nemcsak istentiszteleti alkalom, hanem a felkészülés több alkalmán az ismertető anyag megbeszélése, s minden év március első péntekjén egy kötetlen, szeretetvendégséggel egybekötött összejövétel.” (szó szerinti idézet a 2013-as imanapi füzetből)

Ökumenikus közösség:

1973-ban adták ki a Leuenbergi Konkordiát. Ez nem más, mint az Európai Reformátori Egyházak szószéki és úrvacsorai közösségére vonatkozó egyezménye. Több mint 100 református, evangélikus és uniált egyház írta alá. Ez az egység a szószéki és úrvacsorai közösségről szól, valamint arról, hogy a résztvevő egyházak kötelezik magukat a bizonyoságtételben a szolgálatban a közösségre.

2002-ben aláírták az Ökumenikus Chartát a magyarországi egyházak képviselői. Az evangélium közös hirdetésére kötelezték el magukat az tagok.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A Református keresztyénnek lenni: egyházismereti alapok témakörébe tartozik a lecke. Az előző órára alapozva érdemes folytatni a beszélgetést az ökumenéről. A serdülő kognitív fejlődésében a formális műveletek szakaszában van, ami azt jelenti, hogy jelképeket már tud értelmezni, alkalmazni. Éppen ezért az ökumenét különböző jelképekben próbáljuk megragadni: az egyház hajója, az egyházak családfája, a kerék küllői.

A pszichoszociális fejlődésének alapkonfliktusa az identitás – identitászavar, éppen ezért fontos erősíteni benne, hogy a felekezeti közössége egy nagyobb közösség része, az egyházé, és ezáltal el is határolódik más vallásoktól. Fontos, hogy tudja saját magát elhelyezni a saját felekezetében, de nyitottan tekintsen más vallású osztálytársaira, barátaira, kezdeményezzen beszélgetést velük a hitükről. Akkor lesz hiteles mások számára is, ha önmagát fel tudja vállalni. Ezért egyszerre bír jelentőséggel a felekezeti hovatartozás, de a baráti kapcsolataiban könnyen befogadja azokat, akik más felekezetek tagjai. Különösen figyelni kell a vegyes

vallású családokból érkezőkre, mert ez az a pont, ahol megfogalmazhatja önállóan azt, hogy ő hogy éli meg az ökumenét a családon belül.

Mivel erkölcsi fejlődésében a konvencionális szint első szakaszában van, ahol a kölcsönös elvárások határozzák meg a kisközösségen belül, ezért jó alkalom, ha példát adunk számukra, és ezt az órát közösen tervezzük meg a más felekezetű vallás tanárokkal, és akár közös játékkal, közös énekek éneklésével, az ökumené szimbólumának közös megjelenítésével tehetjük emlékezetessé ezt az alkalmat. A tanuló ezáltal nem csak élményhez jut, és rendhagyó módon kapcsolatba kerül más felekezetű osztálytársaival, iskolatársaival, hanem a jól sikerült óra után a vallás tanárok példájából megtanulhatja, hogy az együttműködés a felekezetek között építő, élményt adó dolog.

Mivel a fiatal ebben az időszakban Istenről is a személyes kapcsolatok szimbólumaival gondolkodik, aki tudja, hogy kik vagyunk és kivé kell lennünk, órá mindenben bátran számíthatunk. Krisztusban barátunk, mesterünk, útitársunk, megmentőnk lett az Isten. Ezt a bensőséges kapcsolatot megélhetik a különböző felekezetű fiatalok közösségében is. Ezért használjuk ki, hogy ez a kor annak az időszak, amikor „szomszédolnak” és nem a különbségekre koncentrálnak, hanem a közös pontokra: énekekre, imádságokra, és a közösen megélt élményekre.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Az ökumené fogalmának és jelentésének megismertetése.

Kognitív cél: Az ökumené fogalmának és jelentésének megismertetése.

Affektív cél: Az elfogadás, testvéri kapcsolat, összetartozás érzés.

Pragmatikus cél: Tudja a tanuló megfogalmazni azt, hogy ki és mi köti össze a keresztyén felekezeteket.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Házi feladatok ellenőrzése 1. Írjatok 3 olyan kifejezést, ami a keresztyénséghez kapcsolható! – padtársak 2. Beszéljétek meg egy másik párossal, és válasszatok ki a 6-ból egyet (max. kettőt), ami szerintetek a legjellemzőbb! Írjátok fel a papírra! A csoportok fogalmai felkerülnek a táblára, megbeszéljük, hogy miért azokat a fogalmakat választották, és hogy minden kifejezés csak a keresztyénséghez kapcsolható-e, ill. hogy maradt-e ki valami, amit mindenképpen odaírnának.	írólap, filctoll Blue-tack
Feldolgozási javaslat	Prezentáció az egyházak családfájáról – idő, kapcsolat megjelenítése http://prezi.com/b2acb8jvwsm/egyhazak-	Munkafüzet Énekeskönyv projektor

	<u>csaladfaja/</u> – szakadások az egyháztörténetben: 1054 – nagy egyházszakadás, 1517 – nem szakadásnak nevezzük: reformáció, 1534 – anglikánok – protestánsok sokszínűsége – létszámában katolikusok a legnagyobb ág, második a protestánsok – sokszínűségben az egység keresése: ökumené – a lakott világ – Krisztus az alapja – az ökumené jelképe – jelmondata (Jn 17,21) EVT 1948 Amszterdam Némán alakítsunk egy nagy kört, mintha egy kerék abroncsán helyezkednénk el. Próbáljunk a mellettünk állóhoz közelebb kerülni úgy, hogy senkitől se kerüljünk távolabb! Ez csak egyféleképpen lehetséges: jobb kezét nyújtsa ki mindenki, és induljon el a kör közepe felé addig, amíg a kezek össze nem érnek. Krisztus felé indulunk, egymáshoz is közelebb kerülünk! Mit lehet tenni ebben a sokszínűségben? Részletek (ld. lent) olvasása csoportonként az Ökumenikus Chartából, az egyes csoportok feladata a szöveg értelmezése, rövid összefoglalása a többi csoport számára. Ezen kívül egy konkrét feladat elkészítése az alábbiak szerint: – 2. ponthoz: Katolikus, evangélikus osztálytársad számára fogalmazd meg egy mondatban az evangéliumot. Kérd meg őket, hogy tegyék meg ők is ezt. Beszélgetsetek róla egymással! – 4. ponthoz: Szervezzetek iskolai csendesnapot, melyen az ökumené lenne a fő téma. Milyen programpontjai lennének? – 5. ponthoz: Készítsetek imaplakátot, amire imatémákat lehet írni. Adjátok tovább a másfelekezetű hittanosoknak is, hogy ők is ír hassanak rá! Tegyétek ki az osztályban ezt! – 9. ponthoz: Tervezzetek meg egy osztálykirándulást, melyen minden felekezet kitalál valami feladatot környezet védelmére, amit közösen kell végrehajtani!	
--	---	--

	A csapatok a feladatokat házi feladatként fejezzék be! 2. Aranymondás: „...<i>hogy mindnyájan egyek legyenek...</i>” (Jn 17,21) 3. Énekjavaslat: 395./1-3. Isten szívéen megpihenve...	
--	---	--

2. Hirdessük együtt az evangéliumot!

Az európai egyházak legfontosabb feladata, hogy minden ember üdvösségére, szóval és tettel, közösen hirdessék az evangéliumot. ... fontos az is, hogy Isten egész népe az evangéliumot közösen jelenítse meg a társadalmi nyilvánosság előtt.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

– más egyházakkal is megbeszéljük az evangélizációra vonatkozó elképzeléseinket...

4. Cselekedjünk együtt!

Az ökumenét már a közös akciók sokféle formájában gyakoroljuk. Kiváltképpen segítenünk kell a vegyes házasságokat, hogy az ökumenét a mindennapokban is gyakorolni tudják.

Az egyházak közötti konfliktusok esetén mindent meg kell tennünk a közvetítésért és a békesség helyreállításáért.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

– az egyházi életnek mindazon területén, ahol adottak a feltételek, s ennek sem hitbeli okok vagy magasabb érdekek nem állják útját, közösen cselekszünk;

– a kisebbségek jogait védelmezzük, és segítünk abban, hogy a többség és a kisebbség között országainkban még fennálló félreértések és előítéletek megszűnjenek.

5. Imádkozzunk együtt!

Az ökumené lételeme az, hogy közösen hallgatunk Isten Igéjére és nyitottak vagyunk arra, hogy a Szent Lélek bennünk és rajtunk keresztül munkálkodjék.

Krisztusi lelkeségünket... jól jelzik az ökumenikus istentiszteletek, a közös énekek és imák, ezek között is első renden az Úr Imája.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

- egymásért és a Krisztus-követők egységéért könyörgünk;

- más egyházak lelki életének különféle formáit és istentiszteleteiket megismerjük és megtanuljuk becsülni őket...

9. A teremtett világ megőrzéséért!

A teremtő Isten szeretetében vetett hittel hálásan ismerjük fel a teremtett világban Isten ajándékát, s így a természet értékét és szépségét. De mélységes aggodalommal látjuk azt is, hogy a Föld nyersanyag tartalékait némelyek gátlástalanul kiaknázzák

Indítványozzuk, hogy az európai egyházak vezessenek be ökumenikus imápot, melynek témája: könyörgés a teremtett világ megőrzéséért.

Ezért elkötelezzük magunkat arra, hogy

– támogatjuk az egyházi keretben működő környezetvédelmi szervezeteket és ökumenikus hálózatokat, melyeknek a teremtett világ megőrzéséhez szükséges felelősség fenntartása a céljuk.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Imádságra nevelés:

Kerékabroncs 1. Előkészítés Feladatutastítás: • Álljatok körbe. • Előre mondok egy-egy imádságmondatot, amit ismételjétek el, majd minden mondat után egy egészen kicsit lépjétek előre. 2. Imádkozás Feladatutastítás (javaslat): • Jézus, amikor távol vagyunk Tőled, akkor távol vagyunk egymástól is. (lépés) • Köszönjük, Istenünk, hogy sokszínűnek teremtetted a világot. Különbözünk egymástól, de mégis valamennyien a Te gyermekeid vagyunk. (lépés) • Benned bízunk, ezért közeledünk Hozzád. (lépés) • Egy testnek vagyunk a tagjai. Bár különbözünk, mindannyian egyformán fontosak vagyunk a Számodra. (lépés) • Közelebb lépünk Hozzád, és így közelebb kerülhetünk egymáshoz. (lépés) • Add, hogy mindnyájan egyek lehessünk, ahogy kérted, Jézus. (lépés)	<table border="1"> <tr> <td>műfaj</td><td>kérő</td></tr> <tr> <td>megfogalmazás</td><td>hittanoktató</td></tr> <tr> <td>imádkozás</td><td>mozgással</td></tr> <tr> <td>csoport felosztása</td><td>közös</td></tr> <tr> <td>kapcsolódás</td><td>TK 74. o. kerékabroncs illusztráció</td></tr> <tr> <td>hely</td><td>óra közepe vagy vége</td></tr> <tr> <td>fejlesztési terület</td><td></td></tr> <tr> <td>hittanosok</td><td> • mozognak • ismétlik a hittanoktató által mondott imádságot </td></tr> <tr> <td>hittanoktató</td><td>imádságot mond</td></tr> <tr> <td>eszközök</td><td>nincs</td></tr> </table>	műfaj	kérő	megfogalmazás	hittanoktató	imádkozás	mozgással	csoport felosztása	közös	kapcsolódás	TK 74. o. kerékabroncs illusztráció	hely	óra közepe vagy vége	fejlesztési terület		hittanosok	• mozognak • ismétlik a hittanoktató által mondott imádságot	hittanoktató	imádságot mond	eszközök	nincs
műfaj	kérő																				
megfogalmazás	hittanoktató																				
imádkozás	mozgással																				
csoport felosztása	közös																				
kapcsolódás	TK 74. o. kerékabroncs illusztráció																				
hely	óra közepe vagy vége																				
fejlesztési terület																					
hittanosok	• mozognak • ismétlik a hittanoktató által mondott imádságot																				
hittanoktató	imádságot mond																				
eszközök	nincs																				

Élménypedagógiai játék 1: EGYENLŐTLEN ERŐFORRÁSOK

Szükséges eszközök:

Csoportonként: feladatleíró lap, fehér lapok, színes lapok, ragasztó, olló, vonalzó, színes ceruza, fonalak, gyöngyök, hurkapálca, esetleg további eszközök.

Időigény: 30 perc

Típus: problémamegoldó

Teológiai kapcsolódás:

Az Istentől kapott adományainkat megoszthatjuk egymással. Egymásnak segíthetünk. Egymás hite által gazdagodunk. Különböző az adományaink képességeink, de azonos a célunk, és ennek érdekében megosztjuk, amink van.

Játékban rejlő lehetőségek:

1. Problémamegoldás: Aránytalanul és igazságtalanul kiosztott eszközökkel kell ugyanazt az eredményt elérni.
2. Közösségépítés: a résztvevők gyakorolják a kérést és az ajándékozást.

Játék menete:

Kiosztok nektek eszközöket, amelyekből készítenetek kell különféle tárgyakat. Az elkészítendő tárgyak listáját megkapjátok. Két fontos szabály van:

1. Saját eszközt, tárgyat nem használhattok, csak azt, amit erre a játékra készítettem elő. (Fontos úgy fogalmazni, hogy ne tiltsuk meg azt, hogy egymástól kérjenek. De erre nekik kell rájönni.)

2. Akkor van kész a feladat, ha minden kiscsoport elkészült.

Megbeszélés:

- I. Tények: Nézzük meg a tárgyakat. Hogyan készítette el a csoport a tárgyakat? Egy ember egy feladat vagy a csoport közösen készített el minden egyes tárgyat? Milyen stratégiát alkalmaztatok, hogy megszerezzétek a hiányzó eszközöket? Adott idő alatt meg tudtátok-e oldani a feladatokat? Mondjatok el példát arra nézve, hogy jól működött együtt a kiscsoport. Milyen viselkedés vezetett eredményre, a feladat megoldásához? Elvégezte-e a nagy csoport a feladatot?
- II. Érzések: Milyen érzés volt, amikor észrevettétek, hogy egyenlőtlenül vannak elosztva az eszközök? Milyen érzés volt, amikor kértetek, kaptatok? Milyen érzést jelent, hogy elvégeztétek a feladatot? Milyen érzés volt hátrányos helyzetben lenni? Milyen érzés volt fölényben lenni? Könnyen tudtál adni?
- III. Tapasztalat: Szerintetek mit mond el ez a játék a különböző felekezet együttműködéséről? Milyen tapasztalatot szereztél az együttműködésről? Miben fogsz másként gondolkozni ezután?

Élménypedagógiai játék 2: KÖZÖS KÉP

Szükséges eszközök: Nagy karton, színes papírfecnik színek szerinti halomban, ragasztó, csoportonként egy asztal és székek.

Időigény: 10-15 perc

Típus: együttműködési, kommunikációs

Teológiai kapcsolódás: Közös céllal dolgozunk az Isten országának ügyéért.

Szabály:

- A feladat alatt tilos beszélni.
- Mindenki egyszerre csak három darab papírfecnit ragaszthat fel.
- Egyszerre csak egy ember ragaszthat.
- Senki sem maradhat ki.

Instrukciók:

Azt a feladatot kapjátok, hogy készítsétek egy közös képet az asztalon lévő eszközökből. A papírdarabokat ragasszátok fel a nagy kartonra. Előtte azonban meg kell beszélgetek, hogy mit ábrázoljon a kép. A kép címe: A remény. A megbeszélésre van 2 perctek. A kép elkészítésére pedig 10 perc. Mindenkinek van 10 másodperce, hogy a három cetlijét felragassza. Egyszerre csak egy ember ragaszthat.

A kész képeket nézzük meg. Próbáljuk meg kitalálni, hogy mi van a képeken.

Variáció:

Hat fő fölött csoportbontás szükséges.

Ha kevés az idő, akkor megadhatjuk, hogy mit ábrázoljon a kép. Bármilyen címet adhatunk a képnek. Pl: szeretet, hit, remény

Ha sok az idő, akkor megbeszélhetik a csoportok a stratégiát.

Megelőzhetjük a túl sok gondolkodást azzal, hogy mindenkinek 10 másodperce van arra, hogy a három színes papírdarabot felragassza.

Megbeszélés:

- I. Tények: Tudtatok-e egymásra figyelni? Mindenki kiválasztott egy részt a képből, és azt készítette, vagy mindenki minden részleten dolgozott? Könnyű volt? Mi okozott nehézséget? Tudtál-e figyelni a többiekre? Elkészült-e a kép? Ha nem, mi lehet az oka? Kifejezi-e számodra a kép a reményt?
- II. Érzések: Milyen érzés volt az együtt alkotás? Érezted-e, hogy valamikor valaki nem figyelt rád? Milyen érzés volt, hogy nem lehetett beszélgetni közben? Mennyire vagy elégedett? Sikeresnek érzed a feladat végrehajtását? Remélted-e, hogy ilyen jól elkészül? Milyen érzés volt, hogy kimaradtál, mert túl sokáig gondolkodtál?
- III. Tapasztalat: Mit tanultál az egymásra figyelésről, együttműködésről a játék során? Mi az, amit szeretnél továbbgondolni? Hogyan lehetne úgy együtt dolgozni, hogy Hogyan lehetne hatékonyabb az együttműködés? Hogyan tudnának az egyházak úgy együttműködni, hogy a nem hívő emberek számára az szimpatikus legyen?

21. TESTVÉREINK A HITBEN: KERESZTYÉN FELEKEZETEK

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom: Kiss Endre József: Keresztyén felekezetek. Sárospatak, 2011.)

Római Katolikus Egyház:

A Római Katolikus Egyház a világon a legtöbb tagot (kb. 1,2 milliárd) számláló keresztyén felekezet. Önmagát tekinti az egyetlen olyan Egyháznak, amelyet Jézus Krisztus alapított. Az egyház feje a római pápa. A Bibliafordítások közül a Vulgatát, a latin nyelvű fordítást tartják hitelesnek. A Bibliái mellett a hit forrásának tartják a szent hagyományt is. A tantételeinek a többségét az egyetemes zsinatokon határozta meg. Tanításuk szerint hét szentség van: keresztség, bérmlás, oltári szentség, bűnbánat, utolsó kenet, egyházi rend, házasság. Istentiszteletük a mise, melyen áldozatbemutatás történik. Az ostya és a bor átlényegül az úrfelmutatáskor Krisztus valóságos testévé és vérévé. Isten mellett segítségül hívnak elhunytakat, szenteket. A templomokban ereklyék találhatók. Hisznek a purgatóriumban, és abban, hogy a hívek imádsága enyhíti az oda kerültek szenvedését. Korábban tiltották a vegyes-házasságot, a templomukban kötött más felekezetű házastárstól reverzálist követeltek, vagyis annak az ígértét, hogy a születendő gyermekek római katolikus felekezetűek lesznek.

Evangélikus Egyház:

Másik nevén: Lutheránus Egyház. Hitelveiket az „Ágostai Hitvallásban” (Confessio Augustana, 1530) foglalták össze. Más hitvallásos iratokat is használnak, úgy, mint a Luther által írt „Schmalkaldeni Cikkék” (1537), vagy a „Formula Concordiae” (1577). A reformáció után templomaikban megmaradtak az oltárok, a képek és szobrok, a gyertya, a kereszttetés. Nőket is felszentelnek lelkésznek. Saját lelkészképzőjük van, de fenntartanak egyházi iskolákat és szeretetintézményeket.

Baptista Egyház:

A reformáció egyházához tartozónak vallják magukat. A baptisták a gyermekkeresztséget elutasítják a megtérőket bemeítik, egyetértenek a reformáció egyházainak alapvető hitelveivel. Gyülekezeteik tagsága a már bemeítetteköl és a bemeítésre törekvőköl tevődik össze. Egyházuk tagjaitól elvárják, hogy gyülekezetük folyamatos bizonságtevői legyenek.

Ortodox Egyház:

Az 1054-es kelet-nyugati egyházszakadást követően alakult az Ortodox Egyház. A Biblia mellett elismerik a szent hagyományt, „amit mindenütt, mindenkor, mindenki hitt.” Az üdvösséghez kegyelem, hit, remény, szeretet, jócselekedetek szükségesek. Hét szentséget fogadnak el, melyek: - a keresztlés, bérmlás, bűnbánat, úrvacsora, papság, házasság, szentelt olaj. Vallják, hogy az Egyház feje Jézus Krisztus, az egyházkormányzás a Szentlélek által történik. A templomokban csupán az öregek és betegek számára vannak ülőhelyek. Minden templomban van ikonosztáz, szobrok állítása azonban tilos. Az istentiszteleteket bizánci rítus szerint tartják. Az istentiszteletek 3-4 órák. Hangszert nem használnak, de énekkultúrájuk kiemelkedően magas. A prédikáció nem szükségszerűen része az istentiszteletnek. Hitvallásuk a Nicea-Konstantinápolyi Hitvallás. Legnagyobb ünnepük a húsvét. Akit valamely felekezetben megkereszteltek és hisz Istenben, azt az egyetemes keresztyénséghez tartozónak tekintik. A magyarországi orthodox egyház 1848-tól elismert és egyenrangú a többi felekezettel. Magyarországon körülbelül 50.000 orthodox hívő él. A világban azonban 225 millió orthodox vallású hittestvérünkkel számolhatunk.

Metodista Egyház:

Megújulási mozgalomból nőtte ki magát a Metodista Egyház. Az egyház alapítója Wesley János (1703-1791) anglikán lelkészcsalád gyermeke. Felszentelt anglikán lelkészként tért meg, és élte át, hogy Jézus Krisztus minden bűnét elvette. Ettől fogva sajátos „menetrendet” dolgoz ki a keresztyén életmód szabályozásához. Ebben előtérbe kerül a betegek látogatása, a böjt, az önvizsgálat, a rossz szokásokkal való szakítás, az óránkénti csendesség, a naponként háromszori hangos imádság. Miután hitelvei mellett Wesley kitart, az Anglikán Egyház kizárja. „Szent klubnak”, „bibliamolynak”, „methodistának” azaz módszereskedőnek csúfolják. A metodisták szerint a pontosan végrehajtott egyházi szabályok a „kegyelem csatornáik”. A Krisztus Jézussal való személyes kapcsolat tartásának elősegítésére a Biblia mellett „Általános Szabályok”-at ajánlanak híveiknek, melyekben felsorolják, hogy mi az a rossz, amitől a metodistának tartózkodnia kell, mi az a jó, amit meg kell cselekednie és ezeken kívül még milyen szempontokat érdemes szem előtt tartania. Ezek a különleges tanácsok arra vonatkoznak, hogy a metodista legyen mértékletes, tartózkodjon minden szenvedélybetegségtől, a feltűnő divat követésétől, házasságot lehetőleg metodistával kössön, az adakozása kiváltság, mert minden az Úré. Aki hozzájuk tér, annak az alábbi két kérdésre kell felelnie: - Vallod-e Jézus Krisztust üdvözítődnék és Uradnak és hűséget fogadsz-e az ő királysága iránt? - Elfogadod-e és vallod-e a keresztyén hitet, amint az a mi Urunk Jézus Krisztus evangéliumában található? Az itt vállalt fogadalom megtartását a magánéletben úgy is ellenőrzik, hogy a gyülekezetet 12 fős csoportokra osztják, s ezekben a csoportokban egy „osztályfőnök” folyamatosan látogatja a csoport tagjait. A hitelveik legtöbbször megegyezik a Reformáció egyházainak hitelveivel, de az eleve elrendelés tanát (predestináció) tagadják. Szerintük az üdvösséghez elegendő Jézus Krisztus engesztelő áldozatának elfogadása.

Adventista Egyház

Az Adventista Egyház alapítója Miller Vilmos, aki a 18. században amerikai baptista családban született. Apokaliptikával kezdett foglalkozni, és számolgatni kezdte, hogy mikor jön Jézus Krisztus vissza. Világvége hangulatot teremtett az őt követőkkel. Vagyonukat szétesztették, fehér ruhában várták vissza Jézust. Ez nem következett be, viszont kizárták a Baptista Egyházból. Ellen G. White prófétanő szerint azért nem jött el Krisztus, mert szombat helyett vasárnapot ünnelték. A felekezet innen kapta a „Hetednapos Adventista Egyház” elnevezést. Tanításukban különösen fontos helyet foglalnak el a próféciaik. Így sokat foglalkoznak Dániel könyvével és a Jelenések könyvével. A baptista tanításokat megtartották. Tehát felnőtt keresztséget fogadják el. Istentiszteleteiket szombaton tartják. Tiltják a fényűzést, élvezethajhászást, de tizedet fizetnek egyházuknak. A misszióra nagy hangsúlyt fektetnek, mert Krisztus nem jön el addig, amíg minden népnek nem hirdettetett az evangélium. Disznóhúst nem esznek, egy részük az egészséges táplálkozás mellett a vegetáriánus életmódra is gondot fordít.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Isten közösséget formál: közösségépítés témakörébe tartozik a lecke, melyben megismerkednek a keresztyén egyház és keresztyén felekezet fogalmával, és a keresztyén felekezetek fő jellegzetességeivel.

Az üldöztetés, a keresztyén felekezetek közti konfliktus évszázadokon át meghatározta az együttélést. Jellemző, hogy a nagyobb létszámú felekezethez tartozók kevésbé ismerik a kisebbeket. A tanulóknak legnagyobb valószínűséggel vannak ismeretei a katolikusokról, de a hazánkban kisebb létszámban lévő, noha a világon jelentős felekezetekről csak kevésbé tájékozottak. Tehát elsősorban a megismerés része fontos ezen az órán, de a megismerésben a közös pontok keresése a cél. Erre alkalmas bevezetés a felekezetek jelképeinek az átbeszélése, hogy mik a közös szimbólumaink, és melyek azok, amik csak egy adott felekezetre jellemzőek. Az identitás kialakulásához hozzátartozik, hogy meg tudja határozni saját magát a

többiekhez képest is, és lássa, hogy nincs egyedül, hanem a körülötte lévőkkel kapcsolódási pontokat találhat.

Újraélednek a korábbi életszakaszok ellentmondásai. Ebből a szempontból fontos az önállóság és önállótlanúság és szégyenérzet. Ez a konfliktus ebben a korban vagy az identitás vállalása vagy pedig annak szégyenkező takargatása formájában tér vissza. Ha negatív megerősítést kap a saját felekezetről vagy a másik felekezetről, akkor nehezebben tudja elfogadni azt. A lecke lehetőséget ad kutató munkára, akár könyvtárban, akár az Interneten, ahol egy-egy számukra érdekesebb felekezet jellegzetességeinek járhatna utána, és a gyűjtésüket megoszthatják a többiekkel. A vallástanár feladata, hogy ne minősítse az egyes felekezeteket, hanem elsősorban a krisztusi egységre helyezze a hangsúlyt. Kreatív feladatként lehetne egy olyan közös keresztyén szimbólumot készíttetni a tanulókkal, amiben több meglévőt egyesítenek.

Elmélkedésre, elcsendesedésre ad lehetőséget a tankönyvi gondolatsor, mely a felekezeteket, mint egy ház (az egyház) lakóit mutatja be.¹ Ez erősítheti az összetartozás érzését, és különösen is fontos lehet azok számára, akik vegyes családokban élnek.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A keresztyén felekezetek fő jellegzetességeinek a bemutatása.

Kognitív cél: A keresztyén felekezetek fő jellegzetességeinek a bemutatása.

Affektív cél: Az elfogadás, testvéri kapcsolat, összetartozás érzés.

Pragmatikus cél: Tudja a tanuló megfogalmazni azt, hogy ki és mi köti össze a keresztyén felekezeteket.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Gondolattérkép készítése páronként, melynek központi szava az EGYHÁZ Két-két páros hasonlítsa össze a gondolattérképét, melyek a közös pontok, melyek a legtávolabbiak. Az összehasonlítás eredményét osszák meg az egész csoporttal. (A gondolattérképek kikerülhetnek a teremben, ha van rá lehetőség.)	
Feldolgozási javaslat	1. Minden csoport kap egyet az alábbi jelképek közül. Ezek értelmezése, felekezet nevéhez kapcsolása a megadott listából	A felekezetekhez tartozó jelképek egyenként kinyomtatva.

¹ Ld. 4. Melléklet

	Az eredmény megosztása a többi csoporttal 2. Beszélgetés a felekezetekről, hogyan alakultak ki, melyiket ismerik a legjobban Az általános, keresztyén istentisztele jellemzőinek összegyűjtése, leírása a füzetbe. Tanári felolvasás: Ajtók egymás mellett. Egy házban. Némelyik kisebb lakáshoz, másik nagyobbhoz tartozik. Egyikben többen laknak, másokban kevesebben. Egyikből hangosan szól a rock, másiból halk beszélgetés hallatszik. Egyiknek egyszerű ajtaja van, már kicsit kopott, a másikat most szerelték biztonsági zárasra, vadonatúj. Az egyiken nagy cégtábla virít, a másikon egyszerű családi névtábla. Az egyiknél sok muskátli virít, a másiknál csupa zöld futónövény. Az egyikben csak munkaidőben dolgoznak, a másikban élnek éjjel nappal. Az egyik most takarítja a folyosót, a másik éppen befizeti a közös költséget. Az egyikből éppen kilépve összetalálkoznak a másiból kilépővel. Mindketten köszönnek: Áldás békesség! Békesség Istentől! Erős vár a mi Istenünk! Dicsértessék a Jézus Krisztus! Isten áldjon! Isten veled! Hiszen ismerik egymást. Szomszédok. Egy házban laknak. 2. Aranymondás: <i>„Mert más alapot senki sem vethet a meglevőn kívül, amely Jézus Krisztus.” (1Kor 3,11)</i> 3. Énekjavaslat: RÉ: 392. Az egyháznak a Jézus a fundámentuma...	laptop, projektor a felekezetekhez tartozó jelképek képe kivetítve
Munkáltatás	Tervezz logót, ami kifejezi a keresztyén felekezetek egységét!	

Házi feladat	Házi feladat (választható) – Készíts riportot más felekezetű osztálytársaddal, barátoddal, ismerősséddel, melyben az azonosságokra és a különbségekre is rákérdezel!	
---------------------	---	--

TOVÁBBI ÖTLETEK

Térképek:

http://refpedi.hu/sites/default/files/page_images/E_18_2_vilagv_vallasai_2016_uj.jpg

http://refpedi.hu/sites/default/files/page_images/E_18_3_ref_egyh_vilag kozosseg_tagegyh.jpg

Drámapedagógiai ötlet: LÁTOGATÁS

Ne osztályteremben tanuljanak más felekezetekről, hanem menjenek el hozzájuk: nézzenek meg (lehetőleg helyi "idegenvezetéssel") egy másik felekezethez tartozó templomot, imaházat, beszélgessenek oda járó hívőkkel, szolgálókkal – esetleg vendégként meghívva a hittanóra, bár jobb kimenni a helyszínre.

EGY ÖKUMENIKUS HITTANÓRA

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Az elfogadás, testvéri kapcsolat, összetartozás érzés erősítése.

Kognitív cél: A keresztyén felekezetek fő jellegzetességeinek a bemutatása.

Affektív cél: Az elfogadás, testvéri kapcsolat, összetartozás érzés.

Pragmatikus: Tudja a tanuló megfogalmazni azt, hogy ki és mi köti össze a keresztyén felekezeteket.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. <u>Beszélgetési lehetőség:</u>	
Feldolgozási javaslat	Más felekezetű hittancsoporttal együtt tartott óra.	
Munkáltatás		
Házi feladat		

MIT JELENT AZ IMÁDSÁGOS ÉLET A SZENTÍRÁSBAN? ÓSZÖVETSÉG

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra. Budapest, 1986, Kálvin Kiadó.

Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.)

Imádság:

Az imádság révén jut a hívő ember annak a gazdagságnak a birtokába, ami a mennyei Atyánál el van készítve a számunkra. (Kálvin) Az imádságban ássuk ki azokat a kincseket, amelyekre az evangéliumban ígéretet kaptunk. Ezekbe az ígéretekbe kapaszkodva kérhetjük a mi Atyánkat. Imádságban kérjük Istent, hogy mutassa meg magát nekünk úgy, ahogyan jelen van közöttünk.

Kálvin három dolgot mond, ami miatt szükséges az imádság.

1. Imádság révén az ember megszokja, hogy minden szükségében, mint egy horgonyhoz, Istenhez meneküljön.
2. Csak olyan dolgokat kívánjunk, ami Isten szemében is kedves. Semmi olyan vágy ne férközzön a szívünkbe, ami Isten szemében nem kedves.
3. Isten jótéteményeit tudjuk mindig hálával fogadni. És mindig visszaemlékezzünk arra, hogy a jótétemények Istentől jönnek.
4. Ha megkaptuk Istentől, amit imában kértünk, akkor tudjunk még nagyobb odaadással az Ő jóságán elmélkedni.
5. Nagyon nagy örömmel fogadjuk azt, amit Istentől kaptunk.
6. A tapasztalat erősítse meg Isten gondviselésébe vetett hitünket.

Az imádkozás módja:

1. Minden olyan gondolatot elűzni, ami nem illik az Istenhez való társalgáshoz.
2. Vágyakozzunk is arra, amit kérünk Istentől imádságban, tudatában lévén elégtelenségünknek.
3. Alázattal imádkozzunk, Istennek dicsőséget adva.
4. Reménységgel imádkozzunk abban bízva, hogy Isten meghallgatja az imát. A Szentlélek az, aki tanít minket imádkozni.

Jézus a tanítványainak megtanította, hogy hogyan és mit imádkozzanak. Ezt foglalja össze az Úri imádság.

A Heidelbergi Káté a 116-119. kérdés-feleletében foglalkozik az imádsággal. Elsősorban az imádság szükségességével. A hálaadás egyik alapvető része az imádság. Isten Szentlelkét azoknak ajándékozza, akik ezt imában tőle kérik. A Káté feleletei visszatükrözik Kálvin fenti gondolatait. Az Úri imádság minden imádságnak az előképe. Minden más imádság is benne van.

Hogyan imádkozott Dániel?

Dániel könyvében egyrészt látunk olyan történetet, amely Dániel imádkozásáról szól, másrészt konkrét imádságot is olvasunk tőle. *„Amikor Dániel megtudta, hogy alá van írva ez az irat, hazament. Emeleti szobájának ablakai nyitva voltak Jeruzsálem felé, és ő napjában*

háromszor térden állva imádkozott, és magasztalta Istenét, ahogyan azelőtt is szokta.” (Dán 6,11)

Jellemzők:

– **rendszeresen:**

Dániel minden nap háromszor imádkozott Istenhez egy megszokott rend szerint. Ezt a rendet semmi sem tudta felrúgni. Szobájában könyörgött az Úrhoz.

– **előírás szerint:**

Salamon templomszentelési imájában megemlíti, hogy abban az esetben, ha fogságba kerül a nép, akkor hogyan imádkozzanak.

„tehát teljes szívükből és teljes lelkükből megtérnek hozzád ellenségeik földjén, akik fogságba vitték őket, és imádkoznak hozzád országuk felé fordulva, amelyet őseiknek adtál a város felé, amelyet kiválasztottál, és e ház felé, amelyet neved tiszteletére építettem.” (1Kir 8,48)

Jeruzsálem irányába fordulva imádkozott, a szent templom felé, Isten lakóhelye felé nézve.

– **megfélemlíthetetlenül:**

(Dán 6) Hiába írta a király alá a rendeletet abban az ügyben, hogyha valaki 30 napon belül imádkozni mer máshoz, mint a királyhoz, akkor az az életével fizessen úgy, hogy oroszlánok közé dobják be, ez a rendelet sem tudta visszatartani Dánielt attól, hogy imádkozzon úgy, ahogyan szokott.

– **alázattal:**

Térden állva imádkozott Dániel. A testtartás kifejezi az ember Istennel szemben tanúsított attitűdjét. A térdelés az alázat kifejezése a test nyelvén.

– **magasztalva:**

Isten tetteit, személyét elismerve, kiemelve dicsőítette Istent Dániel. Magasztalta Isten a tulajdonságai miatt, és azokért a tetteiért, amelyeket népével szemben tanúsított. Különösen fontos volt az Ószövetség embere számára a teremtés és a szabadítás tette, valamint a szövetségkötés ténye, Isten szövetségi hűsége.

– **könyörögve:**

A könyörgés kérő imádságot jelent. Ez a kérés vonatkozhat arra, hogy valaki szeretne megkapni valamit (pl. Izsák gyermekért 1Móz 25,21), és vonatkozhatott arra, hogy bűnbocsánatért könyörög az ember.

Mit imádkozott Dániel?

Dániel könyve 9. fejezetében egy hosszú bűnvalló imádságot olvashatunk. Azok közé az imádságok közé tartozik ez az ima, amely során egy ember imádkozik a nép nevében. Ez egy kollektív imádság. Dániel bűnvalló imádságának a tartalma:

– **Dicsőítés:**

Isten magasztalja Dániel Isten szövetségi hűségéért. Istent nagynak és félelmetesnek nevezi.

– **Bűnvallás:**

Törvényszegésről, lázadásról szól. Azt említi meg Dániel, hogy Isten a történelem folyamán mindig szólt a népéhez, de a népe nem figyelt erre a üzenetre. Isten törvényét megszegték. Végig felsorolja a nép történelme során hogyan hagyták Isten figyelmen kívül annak ellenére, hogy Ő irgalmas és kegyelmes volt mindvégig. A bűnvalló imádság Isten szövetségi hűségét és szeetetét szembeállítja az ember reakciójával, ami figyelmen kívül hagyta az Úr jóságát. Dániel kéri Istent, hogy haragját fordítsa el népéről. Panasz is van ebben az imádságban, panasz Isten városának a pusztulása miatt.

Nehémiás:

Nehémiás imádsága egy konkrét történelmi helyzethez kapcsolódik. A babiloni fogság utáni időszakban szólítja meg Istent Nehémiás, miután tudomást szerzett Jeruzsálem nagymértékű pusztulásáról. Nehémiás könyve ezzel az imádsággal kezdődik. (Neh 1,4–11)

Hogyan imádkozik Nehémiás?

– ülve:

Amikor a zsidó ember gyászolt, vagy bűnbánatot tartott, gyakran homokba ült, és így fejezte ki a fájdalmát. Az ülő testhelyzet kifejezi, hogy Nehémiás visszavonul a munkából, nem cselekszik, nem tesz semmit. Csak Istenre akar figyelni, minden mást kizár.

– sírva, gyászolva, böjtölve:

Nehémiás nem csak az imádság tartalmával, hanem az imádság megjelenítési formájával is kifejezte az Istennek szánt mondanivalóját. Sírás a fájdalom kifejezése, hogy a szent város romokban, hogy elpusztult. Istenért gyászol, és Isten miatt sír.

Mit imádkozott Nehémiás?

– Dicsőítés:

Nehémiás alapvetően két tulajdonságát nevezi meg Istennek:

Egyrészt mennyeknek mondja. Ahogyan Jézus is megszólítja az Atyát az imájában. Mint mennyei Isten, nagy és félelmetes. Ugyanúgy szólítja meg, mint Dániel. (Dán 9,4)

Másrészt Nehémiás Istent, mint a Szövetség Istenét szólítja meg.

– Bűnvallás:

Nehémiás is kollektív imádságot mond el, mint Dániel. Ugyanúgy végig vezeti Isten népének a történelmén a hűtlenségek sorozatát, ami miatt most Isten előtt meg kell vallani a bűnöket. Nehémiás ebben az imádságban a hűtlenség bűnének jogos következményekért értelmezi a babiloni fogságot.

– Kérés:

Az imádság végén kéri Nehémiás, hogy Isten emlékezzen meg arról az ígéretéről, hogy bár megbünteti a vétkezőket, de a hűségeseket megjutalmazza.

Pál apostol

- Imádság különleges helyzetben:

A második missziói út során Pál Szilásszal együtt Filippiben börtönbe kerültek. Ebben a helyzetben Pál imádkozik. Himnuszt mondván imádkoztak. A himnusz Istent dicsérő és magasztaló ének. A két misszionárius fogva tartottan himnusz imádkoztak. Olyan helyzetben dicsőítették Istent, amelyben panaszra lett volna inkább okuk. Pál apostol nem csak tanácsolta a keresztyéneknek, hogy szüntelenül imádkozzanak, minden helyzetben és körülmény között, hanem maga is gyakorolta ezt. „szüntelenül imádkozzatok” (1Thessz 5,17)

- Ima gyógyításért:

A harmadik missziói út során Pál apostolék hajótörést szenvedtek, és Málta szigetére kerültek. Ekkor történt egy gyógyítási csoda, ami előtt Pál imádkozott.

„Történt pedig, hogy Publiusz apja lázrohamoktól és vérhastól gyötörve ágyának esett. Pál bement hozzá, és miután imádkozott, rátette a kezét, és meggyógyította.” (ApCsel 28,8)

A feltámadott Jézus mennybemenetele előtt azt az ígéretet tette, hogy akik hisznek, azokat jelek követik. Egyik jel az, hogy mérges kígyók nem ártanak nekik. Ez meg is történt ott Málta szigetén Pállal. Azt is ígérte Jézus, hogy betegekre teszik kezüket, és azok meggyógyulnak. (Mk 16,17–18) Pál ebben az esetben követte Jézus gyakorlatát, aki a csodák előtt gyakran imádkozott Istenhez.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(*Felhasznált irodalom:* Horváth-Szabó Katalin: Vallás és emberi magatartás, Piliscsaba 2007)

Az Isten szól hozzánk: Imádságos lelkületre nevelés című koncentrikus kör része a lecke, ami megalapozza a többi, imádsággal foglalkozó fejezetet. Az imádkozás valamilyen formája minden vallásban megjelenik. Az imádság során az ember a transzcendenshez kapcsolódik, a keresztyén ember pedig tudja, hogy Isten az imádságokat meghallgatja, és azokra válaszol is. Tehát ez egy élő kapcsolat. A serdülők számára nagyon fontos a kapcsolat, éppen ezért érdemes az imádságot erről az oldalról megközelíteni. A hétköznapiakban különböző virtuális módon „beszélgetnek” egymással, nem szükséges, hogy lássa, hallja a másikat, mégis kapcsolatba tud vele lépni, s ez igazán megkönnyíti a vallástanár dolgát, ha az imádságról akar beszélni. A tankönyv ezzel a párhuzammal indítja a közös gondolkozást, mielőtt rátérne a szentírási példákra. Fontos, hogy megragadjuk a gyermeki imádságtól eltávolodó serdülő figyelmét, felkeltsük az érdeklődését, és érthetővé tegyük számára ezt a nehezen megfogható, tapasztalható kapcsolatot, mert fontos szerepe lehet a különböző nehézségekkel való megküzdésben. „Számos adat bizonyítja azt, hogy veszélyek közepette vagy életet fenyegető betegségben, és idős korban az imádkozás a legfontosabb, legjelentősebb, leggyakoribb megküzdési mód. Az ima ilyenkor, ezekben a kontrollálatlan helyzetekben a kontrollnyerés eszközeként tekinthető.” Hogy ez az eszköz a kezükben legyen, azt most kell megalapozni, ill. a korábbi években kapott gyermeki imádságot most kell átfordítani az ő nyelvükre.

Az imádságost testtartásban minden keresztyén felekezetenél szerepe van a kéznek. Éppen ezért használható a különböző imafajták szemléletessé tételére a kéz és annak ujjai. A szentírási példák is ezt erősítik: a dicsőítés (Dániel) – like-olja Istent (hüvelykujj); a bűnbánat (Nehémiás) – nem másra mutogat, hanem maga is vállalja népe bűneit (mutatóujj); a hála (Pál) – meglátja azt a sok mindent, amit Istentől kap (középsőujj – a leghosszabb); a kérés (Jézus) – az Atyával szövetségben, az Ő akaratának alávetve magát (gyűrűsujj – a gyűrű a szövetség jele); a közbenjárás (Mózes) – a népért való könyörgés példája (kisujj). A kognitív fejlődésében az elvont műveleti gondolkodás segíti abban, hogy a kéz szimbólumát jól megértse, de mivel még épp a határon van, ezért egyben eszköz is számára, ami az egyéni imádságaiban emlékezteti az imafajtákra. A tankönyv feladatai között megjelenő fotósorozat készítése a saját kezükről kiállításra is lehetőséget adhat, és a fényképekhez születhetnek imádságok „képaláírásként”.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Rámutatás az imádságos lelkület fő jellemzőire.

Kognitív cél: Rámutatás az imádságos lelkület fő jellemzőire.

Affektív cél: Az imádságos élethez való pozitív viszonyulás ébresztése és megerősítése.

Pragmatikus cél: Annak a segítése, hogy a tanuló keresse a saját életében az imádságos lelkület megvalósulásának lehetőségeit.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Az előző óra tapasztalatainak a megbeszélése játékos formában. 2. Szoborjáték: Fejezd ki egy mozdulattal, állóképpel a kapcsolatot! (egyéni, két-három főnként, tetszés szerint).	Szoborjáték
Feldolgozási javaslat	A különböző imádságformákhoz kapcsolódó bibliai szakaszok kiosztása, a kérdések megválaszolása csoportban: Dán 2,20–23 Neh 1,5–7 Ef 1,15–16 Mt 26,42; Mk 14,36; Lk 22,42 5Móz 9,24–27 Ki miért imádkozik az adott szakaszban? Milyen testtartásban? Milyen imádságfajta-hoz tartozik az adott szakasz? A válaszok megosztása a többi csoporttal. Az imádságfajta és a kéz ujjainak összekapcsolása A mellékelt szövegek felolvasása 2. Aranymondás: „Szüntelenül imádkozzatok!” (1Thessz 5,17) 3. Énekjavaslat: RÉ: 475. Imádkozzatok és buzgón kérjétek...	Imádságformák
Házi feladat	Házi feladat (választható) – egy imádság írása az általa választott imafajta-ban – az énekeskönyvből keresni imádságokat mind az öt fajta-ra.	Énekeskönyv

TOVÁBBI ÖTLETEK

Imádságra nevelés

Szüntelen kapcsolat Istennel-papírlánc	
1. Imádság szövegének előkészítése	
5 kiscsoportot alkotunk.	
Minden kiscsoport kap egy imatípust és 4-5 színes papírcsíkot. (Annyi csík, ahány tag van a csoportban.)	
Az imádság szövege kapcsolódjon az Istennel való kapcsolat gondolatához.	
1. dicsőítő	
2. bűnbánó	
3. hálaadó	
4. közbenjáró	
5. kérő	
Feladatutasítás:	
Írjatok közösen minden egyes csíkra egy-egy mondatnyi imádságot.	
2. Imádkozás	
Feladatutasítás:	
Imaláncot alkotunk. A számok szerint felváltva álljatok körbe.	
Hangosan imádkozva olvassátok fel az imádságokat.	
3. Imalánc készítése	
Feladatutasítás:	
Ragaszduk össze papírlánccá a csíkokat sorban.	
műfaj	többféle
megfogalmazás	kiscsoportban írásban
imádkozás	hangosan felolvasva a leírt imádságmondatokat
csoport felosztása	5 kiscsoport
kapcsolódás	5 imaforma
hely	óra közepe
fejlesztési terület	témához kapcsolódó imádság
hittanosok	• imádság írása • imádság felolvasása • ragasztanak
hittanoktató	kísér
eszközök	• 5 különböző papírcsík létszámnak megfelelően • ragasztó

22. JÉZUS PÉLDÁT AD AZ IMÁDSÁGOS ÉLETRE

(Mt 6,5–6)

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

Schweizer, Eduard: Das Evangelium nach Matthäus. Göttingen, 1986, Vandenhoeck und Ruprecht.

Tarjányi Béla: Jézus imái in <http://vigilia.hu/regihonlap/2009/5/tarjanyi.htm>)

Jézus imádságai, egyéni csendességei:

Ha az evangéliumokat végignézzük, akkor látjuk, hogy Jézus földi életének minden fontos és döntő eseménye idején imádkozott. Amikor megkeresztelkedett, amikor a tanítványait kiválasztotta, vagy amikor a szenvedéseiről beszélt vagy megdicsőült, imádkozott. Jézus szüntelenül kapcsolatban volt az Atyával. Jézus egész életét végigkíséri az imádság.

Azokat az imádságokat nevezzük egyéni csendességnek, amelyekben Jézus imádkozásának a tényéről tudósítanak az evangéliumok, de a tartalmáról nem. Jézusnak szüksége volt arra, hogy egyedül maradjon, hogy az imádság során erőt merítsen egy-egy előtte álló nehéz küldetéshez, feladathoz. Ezekből a leírásokból megérthetjük, hogy Jézus számára azért volt fontos az imádkozás, hogy minden döntést megbeszéljen az Atyával, és az Ő jóváhagyásával cselekedjen. Jézus egyéni imádságainak a tartalmát ritkán jegyzik fel a Szentírók. (Kivéve például a főpapi imát. János 17). Amikor a 72 tanítvány visszatér a küldetéséből, és Isten áldásairól, a Szentlélek munkájáról számolnak be, akkor Jézus felujjong. (Lukács 10,21-22)

Jézus imádságai tanítások: Az evangélium írói tanítási céllal jegyezték le ezeket az imádságokat, ezért Jézus imádságait is így kell olvasnunk a Bibliából, hogy azokból tanulni szándékozzunk.

Jézus imádságai arra tanítanak, hogy:

– Milyen helyzetekben imádkozunk?

Ha Jézus minden nehéz helyzet előtt imádkozott, akkor nekünk is, az Ő követőinek, ezt kell tennünk. Mert példát adott nekünk ebben.

– Milyen módon imádkozunk?

Elvonulva egy csendes helyre, ahol nem vonja el semmi a figyelmünket, és csak Istenre figyelhetünk. A hozzáállásról pedig azt tanítja Jézus, hogy mindig az az első, hogy Isten mit akar. És nem Isten akaratát kell megváltoztatni, hanem az emberi akaratot kell az isteni szerint formálni, alakítani. Máté evangélista azt írja le, hogy az imádság legyen őszinte és bensőséges találkozás Istennel. Egyszerűen és közvetlenül, felesleges szószaporítás nélkül imádkozunk. (Mt 6,5–8) Kitartóan. (Mt 7,7–11) Isten iránti teljes bizalommal kell imádkozni, tudva, hogy amit hittel kérünk, azt megadja Isten. (Mt 21,21–22) Jézus mindig örömmel és hálással imádkozott.

– Mit imádkozunk?

Erre az Úri imádság tanít meg. (Mt 6,9–13)

Márk 6,46:

Jézus gyakran vonult el imádkozni teljes magányában. Így tett az ötezer ember megvendéglése után is. A legtöbb embert érintő csoda után Jézus egy hegyre megy elcsendesedni. A hegy az Istennel való közelség szimbóluma. Isten számtalanszor hegyen jelent meg és adott kijelentést.

Imádság a Gecsemáné-kertben: (Márk 14,35–36)

Máskor Jézus mindig úgy vonult el egyéni imádságra, hogy nem kísérte el őt senki, nem volt háttérben senki. Most azonban a tanítványait kéri, hogy a háttérben támogassák őt. Elmondja nekik, hogy imádkozni fog. És meg is kéri őket, hogy támogassák őt a háttérben imával. Hogy mennyire nehéz lehetett ez az imádság Jézusnak, arra utal az, hogy még amikor együtt van Péterrel és Jánossal „rettegni és gyötrődni kezd”. (33. v.)

35. vers: Kevés helyen olvashatunk arról, hogy Jézus milyen testtartással imádkozott. Az ötezer ember megvendéglésénél Jézus a szemeit az égre emelte (Mk 6,41kk.). Itt azonban Jézus földre borul. Itt nem az általában használatos földre borulás kifejezést használja Márk evangélista. Hanem egyszerűen Jézus „földre borul”, amiben nem csak az Isten iránti hódolat van benne, hanem az is, hogy Ő maga az ereje végéhez érkezett. Ebből is látjuk, hogy Jézus földi útja végéhez közeledik.

Jézus az imádságában két dolgot kér Istentől:

– Ne következzen be a szenvedése.

– Ha Isten akarata a szenvedés, akkor történjen meg.

36. vers:

Jézus közvetlenül szólítja meg az Atyát, és nevezi apának. A magyar fordítás meg is hagyta az eredeti kifejezést: „Abbá”. Ez az Istennel való kapcsolat minőségére utal. Közvetlen és szeretetteljes kapcsolat. A pohár szimbóluma a szenvedés, a büntetés kelyhére, Isten büntetésére utal. Jézus nem akar szenvedni, de mégis akar, ha ez az Atya akarat. Ebből is látjuk, hogy nem az a baj, ha valaki nem akar valamit, hanem, ha az akaratát abban az esetben is érvényre juttatja, ha az ellenkezik Isten akaratával. Jézus egészen aláveti magát Istennek. Elfogadja, ha Isten a szenvedést rendelte el neki.

Jézus végül is egyedül marad a szenvedésben, a tanítványok a háttérben nem tudnak imádkozni. Neki egyedül kell ezen az úton végigmenni, ebben nem segíthet senki sem neki.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Horváth-Szabó Katalin: Vallás és emberi magatartás, Piliscsaba 2007)

Az Isten szól hozzánk: Imádságos lelkületre nevelés című koncentrikus kör része a lecke, ami elmélyíti az előzőekben hallottakat, „tanultakat”.

A mai fiatalok nehezen tudnak csendben maradni. Állandóan zajok veszik körül őket, a fülükben a fülhallgatóból szól a zene, tanulás közben hallgatják a kedvenc együttesüket, háttérben a tévé, rádió, megszólal a telefon, és ők maguk is sokat beszélnek. Legnehezebb számukra a másik meghallgatása, hogy ne csak a magukét mondják, hanem meg is hallják a másikat is. Éppen ezért fontosak az olyan játékok, amik segítik meghallani a csendet, és azt is, hogy a csendben mennyiféle hangot lehet hallani. Érdemes legalább egy perc teljes csendet kérni tőlük, és utána megbeszélni, hogy mennyire volt nehéz vagy sem számukra.

Református hagyományunk szerint általában sokat beszélünk, de az egyéni csendesség is jelen volt folyamatosan akár a bibliaolvasásban, akár az imádságban. Azonban a családok már egyre kevésbé közvetítik ezt az imádságot, a tanulók közül kevesen látják szüleiket, nagyszüleiket, hogy megélnék ezt. Természetéből adódóan a hittanoktatásban sem látnak erre követendő példát, hiszen a „belső szoba” éppen azért belső, hogy ne mások előtt történjen. Mégis tanítanunk kell számukra ezt az „eszközt” is, mert „az elmélkedés ... a szemlélődés sajátos állapotban történik, amikor az ember bizalommal telve ráhagyatkozik Istenre, a dolgok feletti kontrollt átadja Istennek, ennek ellenére nem passzív állapot, hanem aktív gondolkodás és feladattudat kíséri. Ezek az imamódok az Istennel való kapcsolat eszközei, és a kinyilatkoztatott igazság mélyebb megértését és Isten átölelő szeretetének megtapasztalását szolgálják.” A vallástanár dolga, hogy végigbeszélgesse, hogy mit is jelent ez a belső szoba. Hogy kire, mire lehet zárt a fiatal, kire, mire nyitott, mit lehet hallani a csendben. Ennek keretében érdemes az imanapló jelentőségéről szót ejteni, hogy olyan, mint az emlékkövek, melyek Isten csodálatos szabadítására emlékeztették Izráel népét.

Az egyéni csendesség mellett, mint fogalom megjelenik a fohász is. A kettő közötti különbséget érzékeltethetjük egy egyszerű játékkal, amikor a csendben a vallástanár utasítására különböző hangokat adnak ki egyszerre, röviden: sóhaj, kiáltás, megkönnyebbülés stb. Ilyen lehet a fohász is az imádságok sorában. Míg az egyéni csendesség meghittsége, bensőségességét hangsúlyozhatjuk, addig a fohásznál a bárhol, bármikor felsóhajtó lélek jelenhet meg a tanulók számára. Mint egy mély lélegzetvétel.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a segítése, hogy a tanuló keresse a saját életében az imádságos lelkület megvalósulásának lehetőségeit.

Kognitív cél: Rámutatás az imádságos lelkület fő jellemzőire.

Affektív cél: Az imádságos élethez való pozitív viszonyulás ébresztése és megerősítése.

Pragmatikus cél: Annak a segítése, hogy a tanuló keresse a saját életében az imádságos lelkület megvalósulásának lehetőségeit.

Óra fő része	Javaslatok	Taneszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Házi feladatok „ellenőrzése” – a vállalkozók felolvashatják az imádságaikat Az énekeskönyvi megbeszélése Csend – hang játék, csukott szemmel: - Teljes csend, mit hallasz? - Különböző hanghatások, melyiket ismerik fel? - Saját hangunk, szavak nélkül: sóhaj, elégedetlenség, fájdalom, öröm, lihegés, könyörgés, megkönnyebbülés. - Az egyes lépések között megbeszélni, hogy melyik volt jó, melyik nem, milyen érzéseket keltettek bennük. Miért nehéz csendet teremteni?	olló, telefon, ajtó, laptop, hangszóró, hangeffektek laptopon (autó, repülő, utca, fék, sziréna, madárcsicsergés, szél, tenger stb.)
Feldolgozási javaslat	1. Jézus tanítása az imádságról – Mt 6,5-6 Keresd meg a kulcsszavakat! Melyik bibliai példázatot tudod a fenti szakaszhoz kapcsolni? Mit gondolsz, miért a belső szobát emeli ki Jézus? Mit mond el még Jézus az imádságról a Hegyi beszédben? Keresd meg! (Mt 5–7) A válaszok megbeszélése. 2. Tanári felolvasás: Hallom a zenét, hallom a tévét, hallom a rádiót, hallom, hogy beszélnek, hallom az utca zaját, hallom a telefon csengését, hallom a veszekedést, hallom az ajtócsapkodást. Hallom a zajt... semmi	Munkafüzet MFEI 63. o. 1. f. MFGY 47. o. 1. f.

	mást nem hallok. Hallom, hogy kikapcsoltad, hallom, hogy elhalkul, hallom, hogy megáll, hallom, hogy felvetted, hallom, hogy letetted, hallom a hangod, hallom a hangom, hallom, hogy szólsz, hallom, mit mondasz. Hallom a csendet... Téged hallak. Kinyitom a szemem, ezer információ özönlik a szememen keresztül. Becsukom a szemem, tudok Rád figyelni. Kinyitom a szám, beszélek Hozzád, elmondom Neked. Becsukom a szám, beszélsz hozzám, elmondod nekem. Kinyitom a kezem, mert várlak Téged. Becsukom a kezem, mert könyörgök Neked. Kinyitom a szívem előtted, hogy lásd, mivel van tele. Becsukom a szobám, hogy csak Te tudd, éppen imádkozom.	
Házi feladat	- Próbáljatok teljes csendet teremteni az osztályban! Milyen zajokat nem lehet kizárni? - Próbálj meg teljes csendet teremteni otthon legalább 10 percig! Használd ezt az időt imádságra! Írd le, hogy milyen volt! - Vezess egy hétig imanaplót! Gyűjtsetek olyan helyeket, ahol szerintetek lehet egyedül csendben lenni!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Imádságra nevelés:

Csukott és nyitott szemmel	
1. Imádkozás módjának ismertetése	
Feladatutastítás:	
Úgy fogunk imádkozni, hogy én mondom hangosan az imádság szövegét, ti pedig gondolatban követitek az imádságot, és ahogy halljátok, közben pedig nyissátok ki a szemeteket, és csukjátok be, ahogy halljátok.	
2. Imádkozás	
A hittanoktató felolvassa a 80. oldalon lévő feketével szedett imádságot.	
műfaj	többféle
megfogalmazás	tankönyvi szöveg
imádkozás	vezetett
csoport felosztása	nincs
kapcsolódás	TK 80. o.
hely	óra közepe vagy vége
fejlesztési terület	
hittanosok	magukban imádkozva követik a vezetett imádságot
hittanoktató	felolvas

Élménypedagógiai játék: ALLITERÁLÓ KERESZTNÉVMONDAT

Szükséges eszközök: nincs

Időigény: 10 perc

Típus: ismerkedős, önismereti

Teológiai kapcsolódás:

Amikor magunkat bemutatjuk egy mondatban, akkor valami konkrét jót mondunk el magunkról. És ezért a konkrét jóért Istennek konkrétan köszönetet is lehet mondani.

Instrukciók:

Mondj egy mondatot a keresztnéved kezdőbetűjével, ami téged jellemez. Olyan hosszú legyen, amilyen hosszú mondatot csak tudsz. (Pl. Nóri néha nevet, néha nem, néha nagyon, de nagyon.)

Megbeszélés:

A mondatodban elhangzott egy információ rólad. Mennyire jellemző rád ez az információ? Hogyan tudnád ezt az információt Isten szolgálatába állítani?

Feladat:

Egyéni hálaimádságba foglald bele ezt a jellemződet.

SZÜNTELEN IMÁDKOZZATOK!

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

Megjegyzés: Az órához nem tartozik tankönyvi olvasmány.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Korherr, Edgar Josef, A valláspedagógia fejlődéslélektani alapjai, Budapest 2000.)

Az Isten szól hozzánk: Imádságos lelkületre nevelés című koncentrikus kör része a lecke, de egy kicsit más megvilágításba helyezi az imádságot. Beszéltünk eddig a kapcsolatról, ami különösen is fontos a serdülőnek, beszéltünk a csendről és a belső szobáról, mint a megteremtett külső körülményről, vagy a fohászról, mint Istenhez szálló sóhajról. Ebben a leckében egy több mint 200 éves hagyományt elevenítünk fel: az élethelyzetekhez, alkalmakhoz kötött imádságokat, miközben már nem használjuk az „Öreg Szikszait”. A mai serdülőknél talán még a nagyszülei között akad olyan, aki ismerte ezt az imádságos könyvet, de már közülük is egyre kevesebben. A könyv nyelvezete nehéz, teljesen idegen a mai szóhasználatától, élethelyzetei nem a mai világra jellemzők, noha természetesen vannak párhuzamok. Ahogy nehezen vagy egyáltalán nem olvasnak el egy-egy klasszikus regényt, mert nem értik, ugyanúgy ezt a könyvet sem tudja használni arra, amire született. Nem is ebből vett imádságok megismerése a cél, hanem ezen keresztül erősíteni a tanulókat abban, hogy minden élethelyzetben megszólíthatják Istent. Ez a könyv példa lehet arra, hogy mindig igény volt az aktuális élethelyzetre megfogalmazott imádságokra is.

A serdülőkre jellemző általában, hogy vallásosságukat elrejtik mások előtt, akár a felnőttek, akár a társaik előtt is. Csak nagyon kevés fiatal meri felvállalni nyíltan hitét. Nehezen vagy egyáltalán nem fogalmaznak meg önálló imádságokat. Míg kisiskolásként lelkesen, hangosan imádkoznak az egész csoport előtt, addig serdülőként még magatartásukkal is kifejezik ellenállásukat, dacukat, de ez sokszor inkább a felszín, ami mögé elrejtik valódi érzéseiket. Ebben lehet segítségükre, ha „készen kapnak” egy-egy imádságot. Az „Öreg Szikszai” mellett meg kell említeni a zsoltárokat, mint a legősibb imádsággyűjteményünket, de a vallás tanár saját könyvespolcáról is kereshet ajánlható irodalmat. Nehéz helyzetben vagyunk mi reformátusok, mert ilyen évszázadokon át megmaradó, átfogó gyűjtemény más nem létezik, és egyébként az identitásunkból sokkal inkább fakadnak az önállóan megfogalmazott imádságok. Ennek ellenére lehet biztatni őket a mai módon, közösen megfogalmazott imádságokra, amit akár a közzé is tehetnek, mint közös kincset, név nélkül. Egy-egy kisebb, bátrabb alkotócsoport közösen létrehozhat egy ima-blogot, amit folyamatosan fejleszthetnek, tervezhetnek, újabb és újabb élethelyzetekkel bővíthetnek.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A rendszeres imádkozás szokásának kialakítása

Kognitív cél: Kognitív: Annak a tudatosítása, hogy minden életkorban, időben és helyzetben lehet imádkozni.

Affektív cél: Az imádsággal kapcsolatos pozitív érzelmek, és imádságra való vágyakozás felébresztése és megerősítése.

Pragmatikus cél: A rendszeres imádkozás szokásának kialakítás.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Házi feladatok megbeszélése: Csendélmények, mikor, hol sikerült? Melyik napszak volt a legcsendesebb? „Napszaksor” Padsoronként álljanak be, mintegy folyamatábrába úgy, hogy kiderüljön, hogy éppen ki mit csinál, melyik napszakban van. Először állókép, majd mozduljon meg. (csak egy mozdulatot)	Házi feladat
Feldolgozási javaslat	Bottyán János: Hitünk hősei (részlet) Mit gondolsz, melyik korban játszódhat a jelenet? Mit gondolsz, miért volt fontos a Szikszai imádságoskönyv? Szikszai György: Keresztyéni tanítások és imádságok a keresztyén emberek külön-különféle állapotai és szükségéi szerint, a vélek élni akaróknak lelki hasznára három szakaszban készítette vala Szikszai György magánosságban munkálkodó prédikátor. 1786 című munkájának bemutatás, elsősorban a régi könyv kézbeadása, tartalomjegyzékének áttekintése (kivetítve) Mely élethelyzetekre írt imádságokat? Melyek azok, amik ma nem jellemzőek ezek közül? „Napszaksor”: Az elején megalkotott sorba álljanak vissza, maradjanak mozdulatlanok – majd egy jelre (pl. triangulum hang) mindenki vegyen fel egy imádkozó pózt, amiben meghallgatja a következő zsoltárrészletet (Zsolt 5) Figyelj beszédemre, Uram, vedd észre sóhajtozásomat! Figyelj hangos kiáltásomra, Istenem, királyom, mert hozzád imádkozom! Hallgasd meg szavamat reggel, Uram, reggel eléd készülök, és várlak. Istenem, te nem leled örömöd a bűnben, nem talál otthonra nálad a gonosz. De én bemehetek házádba, mert te nagyon szeretsz engem, és szent templomodban leborulok, mert	Munkafüzet MFEI 65. o. 1. f.

	tisztellek téged. Vezess, Uram, igazságodban, mert ellenségeim vannak, egyengesd előttem az utat! Mind örülnek majd, akik hozzád menekülnek. Örökké ujjonganak, mert oltalmazod őket. Örvendeznek általad, akik szeretik nevedet. Mert te, Uram, megáldod az igazat, körülveszed kegyelmeddel, mint pajzzsal. 2. Aranymondás: „...szüntelenül imádkoztatok...” (1Thessz 5,17) 3. Énekjavaslat: RÉ: 5. Úr Isten az én imádságom...	
Házi feladat	Házi feladat (választható) - Állítsd össze egy mai imádságos könyv tartalomjegyzékét! Mi lenne hasonló, mi lenne más, mint az „öreg Szikszaiiban”? Írjatok napszakokhoz/a hét napjaihoz/nehéz helyzetekhez kapcsolódó imádságot!	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Drámapedagógiai ötlet: KINEK AZ IMÁJA?

Vigyünk be/vetítsünk ki fényképeket különféle emberekről. Ezek mutathatnak foglalkozást (orvos, földműves, bróker, katona, tanár, diák, stb.) vagy élethelyzeteket (várandós anyuka, gyászoló, menyasszony, utazó, fáradt ember, boldog ember, stb.) A Google képkeresőjével könnyen találhatunk megfelelő képeket. Nézzünk meg közösen ezekből a képekből és próbáljunk a fantáziánkat segítségül hívva válaszolni ezekre a kérdésekre:

Ha ez az ember imádkozna...

- mit kérne Istentől?
- miért lenne hálás Istennek?
- miben kérne segítséget, mihez kérne erőt Istentől?
- milyen bünt vallana meg Istennek? (gondolatot, szót, cselekedetet vagy mulasztást?)

Ha átbeszéltük ezeket a kérdéseket, adjunk mindenkinek egy-egy képet és kérjük meg, hogy írjanak egy rövid imádságot annak az embernek a nevében. Fel lehet használni a közös ötletelés során elhangzottakat és saját gondolatokat is. Gyűjtsük össze az imádságokat és olvassuk fel őket! (Variáció: ne legyen nyilvános, hogy ki melyik képhez ír imádságot és a felolvasás után kell közösen rájönni arra, hogy kinek az imádságát hallottuk?)

Szikszai György: Tanítások és imádságok: Írjunk át közösen mai nyelvre, szófordulatokra egy imádságot a könyvből!

23. IMÁDKOZZÁL ÉS DOLGOZZÁL!

Gyülekezeti óraszám 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT ÁLLAMI ISKOLÁK ÓRÁJÁRA ÉS EGYHÁZI ISKOLÁK 1. ÓRÁJÁRA

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.

Dr. Szűcs Ferenc: Teológiai Etika. Budapest, 1993, Ráday Nyomda.

Dr. Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985, Free University Press.)

A középkori szerzetesrendek hangsúlyozták az imádság és a munka összetartozását. Bár életükben első helyen az imádság állt, sok szerzetesrendben virágzó gazdaságot működtött, vagy a kultúra műhelyei voltak.

A református életszemléletben az imádkozás és a munka „Orando et laborando” egymástól elválaszthatatlan. Mindent, amit tesz az ember, azt Isten erőterében kell tennie, az imádság lelkével. Eredetileg a bencések használták „Ora et labora!” kifejezést felszólítás formájában.

A református nyelvhasználatba melléknévi alakban került át, és Magyarországon meghonosodott a Debreceni Református Kollégium homlokzatának a felirata révén:

Orando et laborando.

A 4. parancsolat:

A negyedik parancsolat rögzíti a teremtésben kapott emberi életritmust. Isten hétnapos életciklust teremtett az ember számára. A munka és a megnyugvás közötti ritmust Isten határozta meg. A hetedik napot is Isten ajándékozta az embernek. A hetedik nap neve (szombat szó) fellelegzést, megkönnyebbülést jelent. Isten gondoskodott arról, hogy az embernek legyen a héten egy napja, amikor a munka robotjától, a megélhetés gondjától szabad, és ezt a felszabadulást azzal segíti elő, hogy az embert emlékezteti arra, hogy Isten az Ő teremő és Szabadító Istene. A megszentelt vasárnap során az ember azáltal, hogy Istennek szenteli az idejét, felkészül a hétköznapi terhére. A hétköznapi terhet pedig azt teszi a helyére, ha a nyugalom napja felől gondol rá az ember. A hetedik nap megszentelése megtanít arra, hogy engedje el az ember a munka túlbecsülését, az anyagi javak által elnyerhető biztonságérzetet.

A Tízparancsolat tiltja a munkát a hetedik napon. De vannak olyan foglalkozások és hivatások, amelynek a művelői kényteleken vasárnap is dolgozni. Ez a tény mutatja azt, hogy mennyire nem lehet mereven értelmezni ezt a törvényt.

Kálvin a Genfi Kátéban azt írta: „Mint hogy Isten a világ teremtését hat nap alatt végezte be, a hetedik napot munkája megfontolására szánta. Hogy minket erre annál jobban ösztönözzön, a maga példáját állítja elénk. Mert semmi sem kívánatosabb, mint hogy mi az ő képmására formáltassunk.”

Vasárnap:

A keresztyén ember számára a hetedik napnak, a szombatnak a helyét átvette a vasárnap. Nem csak új jelentéssel töltötte meg ezt a napot, hanem új helyre is helyezte. Amíg a szombat a hetedik nap, addig a vasárnap a hét első napja. Azaz: a hét lezárása helyett a hét kezdőnapja lett az Isten napja. A hét első napján, vasárnapon Jézus Krisztus feltámadására emlékezünk. A keresztyén ember nem a munka felől érkezik meg a megérdemelt pihenés felé, hanem a feltámadás erejével éli ideiglenes lakhelyén az életét, és készül a mennyei örök hazába. És

ennek az erőterében éljük a hét többi napját. A húsvéti fény ragyogja be a hét többi napját. A vasárnap méltó megünneplésére ugyanaz vonatkozik, mint a szombatra. Arra adatott, hogy újult erőt nyerjünk a Krisztus feltámadására való emlékezéssel a mindennapokhoz. A 4. parancsolat egyik indoklása szerint a 7. napot azért kell megszentelni, mert Isten a teremtés utáni 7. napon megpihent. A vasárnap megszentelése pedig azért szükséges, mert ez a nap emlékezteti a keresztyén embert az újjáteremtésre. A megváltás művének a befejezésére. Kálvin a legfontosabb keresztyén ünnepnek nevezi a vasárnapot. Az örökkévaló szombat előíze a feltámadás ünnepe. A vasárnap hirdeti, hogy új korszak köszöntött be az emberiség történelmébe.

Imádság:

A keresztyén ember szabadságához tartozik az a lehetőség, hogy imádkozhat. Jézus Krisztus ugyanis lehetővé tette, hogy mindenféle közvetítő nélkül, mindenféle közbenjárási mód nélkül is lehessen az embernek szólni az Istenhez. A keresztyén ember életszükséglete, lélegzetvétele az imádság. Isten párbeszédkészséggel teremtette meg az embert. Ez a bűneset után megromlott. Az imádság lehetősége azonban megvan. Az Igében magát kijelentő Isten kész kapcsolatot felvenni az emberrel. Imádság során alázattal fordulunk Istenhez. Bár méltatlanok vagyunk rá, Isten Jézus Krisztus érdeméért mégis meghallgatja imádságunkat, ahogyan azt Igéjében megígérte. Isten az imádságot nem akkor hallgatja meg, ha különösen is nagy hittel tudunk imádkozni, hanem mindig és mindenkor. Imádkozni azt jelenti, hogy Istennel beszélgetni. Nem csak Istenre gondolni. Az imádságban Isten irgalmával találkozunk. Az állhatatosság az imádságban is fontos. A szüntelen imádkozásra való felhívás a hűséggel függ össze. A hálaadó ima egy válaszadás arra, hogy hogyan fedezte fel az ember Isten kezének munkáját a világban, az életében.

Munka:

A teremtéstörténet szerint a munka a Teremtő Isten rendelése. Az ember a teremtésben a kert őrzésére és művelésére kapott megbízatást. Tehát már a kezdetektől fogva az embernek feladata volt, mégpedig munkát kellett végeznie. Fenn kellett tartania a környezetét. Nem a bűneset következménye. A bűn büntetése az lett, hogy ez a munka ne könnyen elvégezhető legyen, hanem az ember verejtékével kell elvégeznie. A fáradtság csak a bűneset következményeként párosult az ember természetes teendőjéhez.

„Az embernek pedig ezt mondta: Mivel hallgattál feleséged szavára, és ettől arról a fáról, amelyről azt parancsoltam, hogy ne egyél, legyen a föld átkozott miattad, fáradtsággal élj belőle egész életedben! Tövist és bogáncsot hajt neked, és a mező növényét eszed. Arcod verejtékével eszed a kenyeret, míg visszatérsz a földbe, mert abból vétettél. Bizony por vagy, és vissza fogsz térni a porba!” (1Móz 3,17–19)

A kálvini reformáció alaptanítása, hogy a munka is istentisztelet. Ha a hét első napját megszenteljük, akkor az két véglettől megóv minket:

1. Túl kevés munka: Pál ezért figyelmezteti a Thesszalonikai gyülekezetet, hogy *„ha valaki nem akar dolgozni, ne is egyék.”* (2Thessz 3,10) Krisztusban való újjászületés felől elkezdve a munkás hetet lehetetlen, hogy az ember a háláját ne mutassa meg abban, hogy Istentől kapott lehetőségei és képességei szerint dolgozik.

2. Túl sok munka: A hét első napja megtanít arra, hogy mi az igazán lényeges az életben. Nem kell dolgozni vasárnap ahhoz, hogy az ember éljen. A vasárnap megállít, és segít, hogy az ember a kegyelmes Isten kezébe helyezze az idejét.

A munka a hívó ember számára sohasem csak munka, hanem feladat, küldetés. A munka a keresztyén ember számára hivatás. Ezért a teljesítménykényszer távol áll ettől. Mert az elvégzett munka értékét az adja, hogy Isten szolgálatában, Isten munkatársaként dolgozik az ember. A reformátori tanításban a világi munkára is elhívást kaphat az ember. Luther Bibliafordítása hatott a világi hivatásértelmezésre. Ő a „Beruf” szóval fordította a

foglalkozást. Nemcsak a papi hivatáshoz kapcsolódik az elhívás.

Ima és munka:

A keresztyén ember felfogásában az imádság és a munka összetartozik egymással. Az emberi cselekvés imádsággal kell, hogy kezdődjön. Nem lehet meg sem az ima munka nélkül, sem a munka ima nélkül. Az imádság arra ösztönzi az embert, hogy a munkáját ne a siker és a teljesítmény szempontjai szerint végezze és értékelje, hanem Istennek, hálából. A munka arra ösztönzi az imádságot, hogy ne szakadjon el a földi élet valóságától.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Largo, Remo H. – Czernin, Monika, Kamaszkor. Hogyan segítsük át gyermekünket a serdülőkoron, Budapest, 2012)

A református keresztyénnek lenni koncentrikus kör része a lecke, amely célja, hogy református öntudatra neveljen, és egyházismereti alapokat adjon. Az imádság és a munka szorosan összekapcsolódott a keresztyén ember életében korábban, de a mai világban, amikor sokszor megfoghatatlanok a munkák, nincs produktuma egy-egy tevékenységnek, csak virtuálisan, sokkal nehezebb erről a témáról beszélni. Ráadásul tanulók között mindig lehetnek olyanok, akiknek a szülei átélték a munkanélküliséget, és ez az egész családra rányomja a bélyegét.

A családi élet és a munka évszázadokon át nem vált el annyira egymástól, mint ma. Korábban a gyerekek belenőttek a felnőttek tevékenységeibe, örökölték a családi gazdaságot, mesterséget, és már egészen kiskoruktól kezdve maguk is részt vettek, dolgoztak a családdal együtt. Mindenkinek meg volt a maga munkája. A változást a 19. századi iparosodás hozta, amikor gyárakban kezdtek dolgozni a felnőttek, és nem a család volt a munka színtere. Mára már sok gyerek azt se tudja, hogy mit dolgoznak a szülei. Ráadásul a tanulás kitolódásával meg is hosszabbodott az az időszak, amíg még „csak” az iskola munkájuk. „A munka világába való integráció – egy egzisztenciálisan megfelelő fizetéssel –, valamint a család társadalmi integrációja és a saját szociális háló létrehozása ma sok fiatalnak csak harminc és negyven éves kora között sikerül.” Ebben a helyzetben nagyon kevés dolog motiválja őket a munkára. Éppen ezért fontos megmutatni nekik, hogy Isten nem büntette az embert a munkával, hanem értelmes tevékenységet adott neki, amivel gondoskodhat a rábízottakról.

Ebben a kontextusban kell számukra közvetíteni a debreceni kollégium jelmondatát: Orando et laborando! – Imádkozva és dolgozva! Ezen keresztül megismerheti, hogy a reformációban egy több évszázados elv (a bencések Ora et labora elve) kicsit megváltozik. A serdülő nem szereti a felszólításokat, főleg nem, ha munkára utasítják. Amikor függetlenedni, önállósodni, elszakadni akar a felnőttek világától, akkor nem szívesen teljesíti a felnőttek utasítását, akkor egy ilyen felszólításnak csak negatív üzenete lehet számára, ami dacot válthat ki. Míg a középkor és a szerzetesi élet inkább a kisgyermek lelki világához, hitéhez hasonlít (mitikus – betűszerinti hit): megmondják, hogy mit kell csinálni, ha nem teszem, akkor penitenciát kapok (do ut des – engedelmeskedik, hogy megkapja, amit szeretne). A serdülők lelkülete, hite (szintetikus – konvencionális) sokkal inkább az előreformációhoz hasonlítható: maga akarja megismerni, megtapasztalni mindazt, amit másoktól hallott, és bizonyos részét kritikával illeti, ami konfrontációval jár. Nem csak hitbeli kérdésekről szeretne önálló döntéseket hozni, hanem a szabadidejéről, arról, hogy mit tanuljon, mivel foglalkozzon éppen, azaz a leghétköznapibb tevékenységeiben jelenik meg leginkább az önállóság igénye. Ekkor a parancs csak elidegenít, míg az útmutatás, főleg ha számára kompetens, hiteles személytől kapja, könnyebben elfogadható. Ez az útmutatás nem parancsol, hanem annak a módját mutatja meg, hogy lehet örömteli a hétköznap: imádkozva és dolgozva.

Mindezt végiggondolva segítheti a vallástanár a csoportot, hogy keressék, fogalmazzák meg a hétköznapi tevékenységeikben azt, amit szeretnek, örömmel végeznek, és ne csak a szórakozás legyen ezek között. Bízathatja is őket arra, hogy a nemszeretem feladatokat is könnyebb elvégezni, ha imádsággal fogunk hozzá. Jó lenne, ha környezetükben találnának olyan felnőttet, akik hittel, örömmel beszélnek hivatásukról, és ebben az esetben elsősorban ne az egyházi szolgálatban lévőkre gondoljunk. Érdemes a gyülekezet tagjai, presbiterei között keresni ilyen embert, akivel csoportban interjút is készíthetnek.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a tudatosítása, hogy az „imádkozzál és dolgozzál” alapelv mit jelent a mindennapokban.

Kognitív cél: Kognitív: Annak a tudatosítása, hogy az „imádkozzál és dolgozzál” alapelv mit jelent a mindennapokban.

Affektív cél: Az imádsággal végzett munka örömeinek érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Annak a segítése, hogy a tanult imaműfajokat gyakorolja – és megérezhesse, hogy a munka is lehet imádsággal végzett.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Kreatív írás: minden tanuló írjon 3-3 mondatot, ami úgy kezdődik, hogy <i>Már megint...</i> ill. <i>De jó, hogy...</i> – kisebb csoportokban (3-4) fő olvassák fel egymásnak felváltva úgy, hogy egy láncot alkossanak a mondatok – adják elő a többi csoportnak úgy, hogy egyre elkeseredettebbek ill. egyre lelkesebbek lesznek előadás közben. Vagy: TK 82. o. Gondold végig! Beszéljétek meg! Beszéljük meg, hogy melyik lelkülettel jobb a feladataink elvégzése.	
Feldolgozási javaslat	TK 83. oldal – játék a szavakkal. Hogyan kapcsolódhatnak össze az egyes szavak? Melyik jelentését ismerik, melyiket lehet kikövetkeztetni? Az egyes szavak megbeszélése, történeti áttekintése, jelentősége. (TK 82-84. o. képei is segítenek.) Egyéni munka Mf. 3. feladata	TK MFEI 68. o. 3. f. MFGY 50. o.

	- majd páronként beszéljék meg, hogy ki mit írt oda <i>Kreatív imádság</i> (az előző feladat alapján) Gyűjtsünk szavakat a tanulókkal, melyek a FELADAT szó kapcsán eszükbe jut (pl. sok, nehéz, érdekes, unalmas, izgalmas, fárasztó, ismétlődő, tanulságos, felkészít stb.), írjuk cetlikre, amit az egyes tanulók kapnak meg. Mindenki fogalmazza meg úgy egy mondatban, hogy mindig úgy kezdődjön: Köszönöm a feladataimat... (amik, amikor, amiket stb.), és ezt a mondatkezdést együtt mondja mindig a csoport, mint egy közös imádságot Ének: RÉ: 475. d. Imádkozzatok és buzgón kérjétek	3. f.
Házi feladat	Mf. 1-2. feladat Interjú készítés valakivel a családból a munkájáról. Miért az a munkája? Mióta végzi? Kinek a hatására kezdte el? Mi a feladata? Mit szeret benne? Mik a nehézségei? Ha választhatna, csinálna-e mást?	MFEI 67. o. 1-2. f. MFGY 49. o. 1-2. o.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Letölthető Prezi:

http://prezi.com/pxkmjnjekycb/?utm_campaign=share&utm_medium=copy&rc=ex0share

Imádságra nevelés

<u>Néma írott imádság</u>	
1. Csoportbontás és előkészítés	
Feladatutasítás:	
• Alakítsatok 4-5 fős csoportokat. • Tegyétek középre a csomagolópapírt. • Írjátok fel a papír közepére azt a szót: munka.	
2. Imádkozás	
Feladatutasítás:	
• Óramutató járásának megfelelően írjatok sorban egy-egy imádságmondatot a csomagolópapírra a központi fogalomhoz kapcsolódva. • Az imádkozás közben tilos megszólalni. Felállhattok, elolvashatjátok egymás imádságát, amit leírtatok. • Olvassátok el mindig az előttek írók imádságát.	

műfaj	többféle
megfogalmazás	• írásban • központi fogalom alapján • a társak imádságára is reagálva
imádkozás	hittanosok magukban
csoport felosztása	4-5 fős kiscsoportok
kapcsolódás	orando et laborando
hely	óra vége
fejlesztési terület	
hittanosok	• írásban fogalmaznak meg imádságot • csendben vannak • egymás imádságát elolvassák
hittanoktató	kísér
eszközök	• csomagolópapír/kiscsoport

Rajzolhattok gondolatbuborékot is. 3. Lezárás Feladatutatisítás: A megírt lapokat helyezzük el egy asztalra, és némán olvassuk el egymás imádságát.	íróeszköz
4. Visszajelzés Feladatutatisítás: Nem egymást kritizáljuk, hanem a tapasztalatokat osztjuk meg. Milyen tapasztalatotok van? Mi volt nehéz vagy könnyű ebben a feladatban?	

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

L		D	O	L	G	O	Z	Z
I	A	E	F	Á	R	A	D	T
M		B	E	N	C	É	S	
Á		R	O				O	
D		E		R		M	R	
K		C			A	U	A	
O		E				N	N	
Z		N	I	D	Ö	K	D	
Z						A	O	O
	I	M	A	T	E	R	E	M

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Az egyházi munkafüzet 68. oldalán üres hely található. Az állami munkafüzet feladatával (MFGY 50. o.) kiegészíthetjük.

Feladat:

Az alábbi helyre készíts egy kifejező graffitit/rajzot arról, hogyan kapcsolódhat össze az imádság és a munka!

Drámapedagógiai ötlet: FOGLALKOZÁSOK

Felvezető játék a munka témájához: Gyűjtsünk össze 15-20 foglalkozást a Bibliából, olyanokat, amik ma is léteznek, vagy ha nem, ismertek a csoport számára (pl. a vámszedő akkor legyen, ha tudják, mi volt az). Elevenítsük fel a régen népszerű "Amerikából jöttem"

játékot, csak nevezzük "Bibliából jöttem"-nek. Egy fiatal álljon ki az osztály elé, egy lapon/kártyán mutassunk neki egyet a bibliai foglalkozások közül és némajátékkal próbálja meg elmutogatni, mit csinál az, aki ezt a foglalkozást űzi! (Ha nem tudja, kapjon másik kártyát.) Ha az első körben a csoport nem találja ki, megadhatjuk a foglalkozás nevének első és utolsó betűjét. (pl. vámszedő: V és Ó).

(Variáció: keressünk példát a kitalált foglalkozásokra a Bibliából - akár házi feladatként is.)

Ötlet: A VASÁRNAP FÉNYE

Kiinduló mondat a Teológiai Alapozásból: A vasárnapi (húsvéti)fény ragyogja be a hét többi napját. Ehhez a gondolathoz készítsenek kiscsoportban a diákok illusztrációt különböző művészeti ágakban:

- rajz
- pantomim
- gyurmaszobor
- zenei összeállítás

Szemponatok a megbeszéléshez:

- Kifejezi-e a műalkotás azt, hogy a vasárnap beragyog?
- Milyen módon látszik meg a beragyogás hatása?
- Megjelent-e a még sötétségben létel, a vasárnapi fény hiánya?

23. IMÁDKOZZÁL ÉS DOLGOZZÁL!

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

Fő hangsúly: Annak a tudatosítása, hogy az „imádkozzál és dolgozzál” alapelv mit jelent a mindennapokban.

Kognitív cél: Annak a tudatosítása, hogy az „imádkozzál és dolgozzál” alapelv mit jelent a mindennapokban.

Affektív cél: Az imádsággal végzett munka örömeinek érzelmi háttere.

Pragmatikus cél: Annak a segítése, hogy a tanult imaműfajokat gyakorolja – és megérezhesse, hogy a munka is lehet imádsággal végzett.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Foglalkozások – játék 2 csapatban http://letoltes.drama.hu/Tarolo/Jatekkonyv/foglal.pdf Az egyik csapat tagjai foglalkozásokat jelenítenek meg, azok jellemző mozdulatai, helyzetei alapján. Akkor válhatnak a játszóak a következő foglalkozás bemutatására, ha az előzőt már felismerte a másik csapat. Törekedni kell a jellemző jegyek sűrítésére. Három-öt foglalkozás bemutatása után cserél a két csapat. (A játék ősi változata az Amerikából jöttem elnevezésű ismert gyermekjáték.)	
Feldolgozási javaslat	A házi feladatnak kiadott interjúk alapján mutassanak be egy-egy munkát, hivatást, miközben a táblára/füzetbe gyűjtsük a szempontokat az alábbi kérdések alapján: (nagyobb létszámú csoportnál érdemes ezt kisebb csoportokban megtenni, hogy csak néhányan hallják az interjúkat, és közben együtt szókérttyákra gyűjtik a válaszokat az egyes kérdésekre. Így a szókérttyák kerülnek fel a táblára.) Miért? Mióta? Kinek a hatására? Szereti: Nehézség: A fenti kérdések alapján beszélgetssünk a tanulókkal arról, hogy ők milyen munkát választanának? Mi a nehézsége a döntésüknek? (Sokan még/már nem tudják ebben az életkorban, hogy mihez kezdjenek az életben, pedig a továbbtanulás miatt érdemes erről a kérdéstről is beszélgetni.) Milyen feladatok vannak most, amik előkészítik őket a munkára? Mit szeretnek? Mik a nehézségei ezeknek?	Tábla, szókérttyák, vastag filcek, gyurmaragasztó

	Kreatív imádság: Írjanak párosával egy-egy kérdést, amit Isten felé fogalmaznak meg a munkával, hivatással, továbbtanulással kapcsolatban! Pl. Mit szeretnél, kezdeni az életeddel? Melyik munka a legmegfelelőbb számomra? Hogyan kaphatok erőt a mindennapi feladataimhoz? Stb. Ezeket úgy olvassa fel egy-egy tanuló, hogy utána az egész csoport együtt felelje rá: Kérlek, Uram, válaszolj nekem! Aranymondás: A hittanosok maguk keressenek Igét.	
Házi feladat	Keressenek olyan bibliai Igét (aranymondást), ami biztatja őket a hivatásukkal kapcsolatos kérdésekben!	

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Letölthető Prezi:

http://prezi.com/pxkmjnjekycb/?utm_campaign=share&utm_medium=copy&rc=ex0share

Élménypedagógiai játék: EGYENSÚLY

Szükséges eszközök: 1 méteres-1,5 méteres papírhenger (pl. csomagolópapírokat szoktak ilyen hengerekre feltekerve árusítani vagy műanyag cső), pingpong labda vagy műanyag labda.

Típus: együttműködési

Teológiai kapcsolódás: Az imádságnak és a munkának egyensúlyban kell lenni egymással. Ha az egyensúly felborul a munka és az imádság között, akkor nincs rendben valami az életünkben. Az egyensúlyt vissza kell állítani.

Játék lényege: Egyensúlyozni kell két diáknak. Ez csak akkor sikerülhet, ha egymásra figyelnek.

Instrukciók: Itt van egy henger. Tegyétek bele a labdát. Fogjátok meg a henger végét. Egyikőtök egyik végét, másik a másik végét. Induljatok el a hengerrel, de úgy kell mennetek, nem takarhatjátok el henger száját a kezetekkel. Addig mehetek, amíg a labda ki nem esik az egyik végén.

Tudnivalók: Ha nagyobb létszámú a csoport, érdemes változtatni a játékon, vagy megfelelő mennyiségű hengert beszerezni, hogy a gyerekek egyszerre tudjanak játszani.

Variáció:

Három hengerrel lehet játszani úgy, hogy a labdát el kell juttatni egyik kijelölt pontból a másikba úgy, hogy egyik hengerből a másikba kell átgurítani a labdát anélkül, hogy leesne. Hogy mindenki játékban legyen, a hengereket át lehet adni egymásnak a játék közben, ez kihívást teremt.

Megbeszélés:

I. Tények: Meséljék el a párok, hogy mi is történt. Mi okozott nehézséget? Könnyű-e tartani az egyensúlyt?

II. Érzések: Milyen érzések születtek benned a játék során? Milyen érzés volt, amikor a labda kiesett?

III. Tapasztalat: Mit tanultál az egyensúlyról? Mit gondolsz, az életedben egyensúlyban vannak-e a dolgok? Mit mond neked ez a játék a munka és imádság közötti egyensúlyról?

24. PROTESTÁNS NŐK ISTEN SZOLGÁLATÁBAN

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Dr. Benke György: Hittan 7. tanári segédkönyv. Budapest, 2000, RPI.

Bottyán János: Hitünk hősei. Budapest, 1985, Református Egyház Zsinati Osztályának Sajtóosztálya.

Monok István – Hapák József: A bibliás Rákócziak, Budapest, 2006, Kossuth Kiadó.)

Lorántffy Zsuzsanna (1600, Ónod – 1660, Sárospatak)

1608-ban költözött Sárospatakra, ekkor lett a családé a pataki uradalom. A kislány korán árvaságra jutott, 9 éves volt, amikor meghalt édesanyja, 14 évesen pedig elvesztette édesapját is. 1616. április 18-án, 16 évesen lett a 23 éves borsodi főispán, ónodi kapitány, Rákóczi György felesége. Akivel 32 évig boldog házasságban élt. Az ifjú házasság rövid szerencsi tartózkodás után költöztek Sárospatakra. Ettől kezdve a nagyasszony haláláig tartó időszak volt Sárospatak és a Sárospataki Kollégium fénykora.

Házasságukból négy fiúgyermek született, de csak kettő, György és Zsigmond érte meg a felnőtt kort, bár 30 éves korában már Zsigmond is meghalt.

1630-ban I. Rákóczi Györgyöt Erdély fejedelmévé választották, és a következő évben a család Erdélybe költözött, de vagyonuk központja továbbra is Sárospatak maradt, és a fejedelemszony ezután is sokat időzött Sárospatakon. Férje oldalán tevékenyen részt vett a családi birtokok kormányzásában, majd a Habsburg-ellenes hadjáratok idején a katonafogadásokban és csapatszervezésekben is. Kitűnő gazda és kertész, nagy pártfogója a kálvinista egyházi és iskolai intézményeknek. A pataki kollégium sorsa különösen szívügye volt. A Rákóczi fejedelmi házaspár minden idők magyar reformátusai között az egyik legvonzóbb példaként áll az utókor előtt. Ami követésre méltóvá teszi és példává emeli: istenfélő keresztyén családi életük, egyházukért folytatott áldozatos hitük és magyarságukért folytatott töretlen küzdelmük.

Férje halála után, 1648-ban fiával, Zsigmonddal együtt Erdélyből Sárospatakra költözött, erre az időre esik a kollégium virágkora. Hazai és külföldi neves professzorokat (1650-ben Comeniust) hívott meg a kollégiumba, amelyet a református egyházi és pedagógiai megújulási törekvések központjává épített ki. Pártolta és segítette a puritánokat, akik az ortodox egyházi irányzattal szemben a néptömegeknek az egyházi kormányzatba történő bevonását sürgették. Egyetlen vallásos tárgyú művében (Moses és a Prophaeták, 1641) kommentárokat közölt Bibliából vett idézetekhez. Hatalmas birtokai jövedelméből bőségesen támogatta a református egyházat, különösen annak iskoláit. Így a pataki mellett a gyulafehérvári főiskolát, a váradi, debreceni református kollégiumot, valamint Apáczai Csere János kolozsvári Farkas utcai iskoláját is, sőt 1657-ben román nyelvű iskolát alapított Fogarason, román nyelvű tankönyveket adott ki „Isten dicsőségére és az oláh nemzetnek épületekre”.

Fejedelmi otthonában előkelő családok lányait összegyűjtötte, és tanította őket a háztartásnak sok figyelemmel és ismerettel járó vezetésére. Mivel a lányok akkor nem járhattak iskolába, nem csak a sütés-főzésre oktatta őket, hanem a gyógynövények ismeretére, gyógyszerkészítésre, varrásra, hímzésre. Művészi hímzések kerültek ki a kezük alól, melyet legtöbbször valamelyik egyház kapott.

A tokaji aszú megszületésének krónikája szerint Lorántffy Zsuzsanna udvari papja, Sepsy (másképpen: Szepsi) Laczkó Máté, aki a nagyasszony birtokán a szőlőtermelést irányította, az akkori hadi események miatt a szüretet novemberig késleltette. A szőlők emiatt megtöppedtek, összeaszalódtak, így a borok édesebbek, tüzesebbek lettek.

„Ez előtt való két esztendővel kezdettem volt először ezt a Bibliát és az Újtestamentumot negyedíkszer, és végeztem el ma, 13. martius Anno 1638. Kiért az én Istenemnek legyen áldott nagy neve, és ismét ma kezdettem el az Újtestamentomot, és egész életemet ez mellé kötelezem, és kérem az én Istenemet, segélykezze, az jót bennem vigye véghez.”

„Legelsőben is adok nagy hálákat az mindeneken szabadoson uralkodó szent Istennek, hogy engemet az ő nagy és véghetetlen kegyelméből, az ő személyének hasonlatosságára teremtvén, keresztyén szülék által ez világra adott, és gyermekségmentől fogvást minden én érdemem kívül lelki és testi javaival meglátogatott, és ilyen szép élemedett időre juttatván, minden nyavalyáimban és háborúságimban kegyelmesen gondomat viselte, sűrű szomorúságimban vigasztalóm volt s legfőképpen penig, hogy az ő ismeretire vezérlett, az ő szent Fiának, az Úr Jézus Krisztusnak halála érdeméért az ő anyaszentegyházában és választó serege között számlált, és az örök életben örökösített: mely kegyelmes Uramnak, Istenemnek, ki az ő szent Fiával és vigasztaló Szentlélekkel egy bizony örök Isten, kezében ajánlom lelkemet, hogy az jövőendő feltámadáskor testemmel egyesülvén, melyet igaz hittel és erős reménységgel várok, ő szent fölségét színről színre láthassam és az megboldogult szentekkel az örök dicsőségben vég nélkül magasztalhassam” (Végrendelete)

Fejedelmi nő, az volt bizony
Világ szerént, lélek szerént;
Több dísz nem nyert bársony-bíborral,
De ő hintett ezekre fényt.
Korát előzte, mint az égen
A tündérhajnal a napot,
Hogy akkor is ragyogjon, éljen,
Mikor a nap lenyugodott.
Tompai Mihály: A fejedelemsasszony

Bethlen Kata (bethleni) (Bonyha, 1700. november 30. – Fogaras, 1759. július 29.) író.

Református vallású mágnásasszony. Édesapja Bethlen Sámuel, édesanyja, Borsai Nagy Borbála 1717. szeptember 11-én férjhez adta lányát, kedvenc mostohafiához, gróf Haller Lászlóhoz. Miután Haller László 1719. június 1-jén meghalt, 1722. május 26-án gróf Teleki Józsefhez ment feleségül. Teleki József 1732. november 1-jén meghalt, s Bethlen Kata ettől kezdve nevezte magát Árvának. Ragadványnév, mert olyan csapások érték őt, hogy szinte minden hozzátartozóját elveszítette. Átérezte az „árvaság” minden keserűségét, annak ellenére, hogy Erdély egyik leggazdagabb családjából származott. Az első házasságából származó két gyermekét erőszakkal elvették tőle a katolikus rokonok (Haller László „pápista” volt), „nehogy beszíjjanak valamit a gyermekek a kálvinista vallásból.” A Haller Lászlótól három gyermeke született: (Sámuel [1718–1720], Pál [1718–1794], Borbála [1719–1770]), Teleki Józseftől született három kiskorú gyermekét egyetlen év alatt veszítette el járvány következtében.

„Ebben a kemény harcban esmérteté meg énvelem az én édes Istenem az ő szerelmes szent fiának keserves kénszenvedésének drága hasznait: ebben szemléltem az ő vérről verejtékező

harcát, melyet énérettem elszenvedett, mely keserves lett legyen az; bizony valaki efféle próbában nem esik, nem tudja az, micsoda a valóságos próba: mert nincsen az ég alatt olyan jótól való megfosztatás, amely ezzel érjen. De ellenben ebben való vigasztalása is az Istennek olyan, amelyhez képest e világnak minden vigasztalása csak semmi, s árnyék sem lehet. Egyszóval aki effélét próbál, a poklot és mennyországot szívében hordozza.”

„Légy csendességben már én lelkem, örülj és örvendezz a te megtartó Istenedben; ne félj, ne rettegj már, mert a te nagy örömdet sem e világnak ereje, sem a sátánnak sokféle dühössége tetőled el nem veheti, noha még egy kevéssé e gyarló testben sátorozol, és az ő embernek maradványi gyakorta megkeserítenek; de a teéretted már eleget tett Jézusod a te atyádnak jobbjánál vagyon szüntelen, és ki nem vét gyarlóságodért szent atyád kedvéből.”

Igazi nagyasszony volt a szó nemes értelmében. Mint gazdasszony, példamutatóan vezette a háztartását. Orvosi tudása, gyógynövények ismerete birtokain túl is ismertek voltak. Senki nem volt Erdélyben, aki úgy értett a házi patikák összeállításához, az orvosságok készítéséhez és használatához, mint ő. Lorántffy Zsuzsannához hasonlóan ő is hímző iskolát vezetett saját udvarában. Sok nemesi családból származó lány ott tanult meg művészien hímezni. Az ott készített kendőkbe, terítőkbe belehímézték a BK betűket, Bethlen Kata monogramját, ami a minőséget is jelentette. (Fogarasi templomban ma is látható az általa hímzett úrasztali terítő, amit a menyasszonyi ruhájából készítettett.) Támogatta az erdélyi magyar református egyházközségeket és iskolákat; saját könyvtára is jelentős volt. Ajtai Abod Mihályt és Bod Pétert saját költségén taníttatta külföldön; Bod Pétert udvari lelkészének fogadta fel. Könyvtárát a nagyenyedi kollégiumra hagyományozta. Bod Péter így szedte versebe adakozásait:

Némely ekklésiák az Úr asztalára
Nem teheti szerét annak abroszára,
Vagy ahhoz illendő ezüst poharára,
De adott az özvegy Jézussa számára.
Erdélyben két tíznél többnek adakozott,
Magyar-országra is jósága ki hatott,
Segített mé g ottis sok Ekklésiákat...”

Egyik legfontosabb támasza a református hitvalláson kívül, az írás volt. 1744-ben kezdte el önéletírását. A csonkán maradt kézirat halála után, 1762-ben jelent meg Gróf Bethleni Bethlen Kata életének maga által való rövid leírása címmel. Még életében megjelent imádságoskönyve, a Védelmező erős pais. Az irodalom mellett a református hit védelme és a magyar kultúra támogatása kötötte le minden energiáját. Olthévízi és nagyenyedi otthona valóságos szellemi központja volt az akkori Erdélynek. Bethlen Kata 1759. július 29-én hunyt el Fogarason, s az ottani református templomban temették el.

A fogarasi református templom tornya oldalán emlékkő látható, melyet Bod Péter tettetett oda mecénása tiszteletére:

E torony oldala tartja e nagy követ
E kő befoglalja amaz áldott nevet
Melyből akárki is méltán példát vehet
példáját követvén az egekbe mehet (...)
Az Úr e templomot másokkal fundalá
Ez asszony azután bolt és cserép alá
Vétetni költségét érte nem sajnálá
Melyből az Istenre terem örök hála
Huszonhét esztendőtt töltött özvegységben

Minden rendek előtt példás kedvességben
Ötvenkilenceket világi életben
Amit kívánt nagyon Jézusa ölében.

Bod Péter írta a nagyasszony sírkövének feliratát is, amely mai napig ott fekszik a torony tövében:

„Teste e kő alatt Gróff Bethlen Katának
Lelke szent kezében vagyon Jézusának
Kiben hitt s Kit tartott Megváltó Urának
Magát, alázatos hív szolgájának...”

Ajánlott olvasásra:

Náhlík Zoltán: Lorántffy Zsuzsanna fogarasi román iskolája (in: Tanulmányok a magyar nevelésügy XVII-XX. századi történetéből. 1980)

Kocsis István: Árva Bethlen Kata (monodrám) (1998)

<http://mit1800ig.webs.com/bethlenkata.htm>

<http://www.reformatus.hu/mutat/bod-peter-vilagaban--haromszaz-eve-szuletett-az-erdelyi-tudos-lelkipasztor/>

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Nem véletlen, hogy a Református keresztyénnek lenni: református öntudatra nevelés koncentrikus körébe tartozó lecke követi az imádságról, munkáról és az egyház diakóniájáról szólókat. Hiszen a két személyiség, Lorántffy Zsuzsanna és Árva Bethlen Kata ezen a területen példaértékűek. Építve arra, hogy a serdülő jelképeket már tud értelmezni, alkalmazni, és a téma miatt is jól használható mindkét asszony életéből a munka és imádság párhuzamára az úrasztali terítők szimbóluma.

Az identitás: ami bennem van, megegyezik a viselkedésemmel, ami vagyok, azt mutatom, úgy élek. Ha felvállalom önmagam, akkor leszek hiteles mások előtt. Két olyan egyháztörténeti példakép jelenik meg ezen az órán a diákok előtt, akik az Isten-kapcsolatuk, feladatuk által jól élték meg az identitásukat, és identitásuk része volt a segítő, szolgáló, diakóniai attitűd. Mindketten nőként egy olyan világban állták meg a helyüket, élték meg a hitüket, ahol kevésbé, sokszor alig kaptak szót az asszonyok, ők mégis megtalálták azt a területet, ahol szolgálhattak Istennek.

A konvencionális szinten az erkölcsi értékrendet a kisközösségek (család, iskolai osztály, barátok) elvárásai határozzák meg. Fontos, hogy ennek fényében értelmezzük a szereplők életének erkölcsi kérdéseit is, úgy mint pl. egy nő feladata, szerepe, döntéshelyezetei. Két olyan példakép, akik a maguk módján voltak jók, és a maguk módján élték meg a közösségekben betöltött szerepüket, felelősségüket.

A fiatal ebben az időszakban Istenről is a személyes kapcsolatok szimbólumaival gondolkodik. Isten mindenkinél jobban ismer bennünket, még annál is, ahogy magunkat ismerhetjük. Tudja, kik vagyunk és kivé kell lennünk, őrá mindenben bátran számíthatunk. Krisztusban barátunk, mesterünk, útítársunk, megmentőnk lett az Isten. Jó példa mindkét asszony életében az imádságos lelkület, ami felelősségteljes munkával párosult. A családtagok halálában megélt veszteség feldolgozása is az Istennel való kapcsolatukban nyert teret.

Történelemtudatuk fejlődésében két korszak határán helyezkednek el a hetedikesek, éppen ezért még élvezik a történeteket, elbeszél, érdekes életeseményeket, melyekben bővelkednek az órán szereplő életutak. Elsősorban közvetlenül a lányokat lehet megszólítani ezen az órán, hiszen az egyháztörténet két kiemelkedő nőalakjáról beszélünk. A fiúk számára közvetetten lehet fontos egy olyan példa felmutatása, ami a nőről alkotott képüket alakítja.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Lórántffy Zsuzsanna és Árva Bethlen Kata élettörténetén keresztül rámutatni arra, hogy mit jelent az imádsággal végzett munka.

Kognitív cél: Lórántffy Zsuzsanna és Árva Bethlen Kata élettörténetén keresztül rámutatni arra, hogy mit jelent az imádsággal végzett munka.

Affektív cél: A hivatás és a hasznosság érzelmi hátterének a feltárása.

Pragmatikus cél: A tanuló életében olyan feladatok/területek keresése, ahol hasznos lehet.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Ráhangolódás: Két csoportban összegyűjteni, hogy mi a feladata egy nőnek – 100 éve – Ma Táblára felkerülnek a textildarabok két csoportban: Keressük a közös pontokat, különbségeket!	Textildarabok (pl. lepedőből), filcek, bluetack
Feldolgozási javaslat	Két asszony – 100 év különbség: 1600 – 1700 a születési évek. Mégis mennyi hasonlóság! A két életút bemutatása két textilen keresztül (Lórántffy Zsuzsanna által hímzett úrasztali terítő + Árva Bethlen Kata menyasszonyi ruhájából készült úrasztali terítő) – hangsúlyos a türelmes, kitartó, precíz munka: egész életen át – a szolgálat: Isten házába készült – a közösségteremtés: másokat is bevonnak ebbe, lánynevelés – az imádság (részletek a két nő írásaiból): Istentől kaptak erőt a feladataik elvégzéséhez, az életük nehézségeinek elhordozásában mindig Hozzá fordultak Imádság részlet hallgatása Kocsis István: Árva Bethlen Kata monodrámájából „Elvettétek gyermekeim? Megtalálom én azokat, kinek anyára, védelemre van szükségük... Szükségem van rájuk legalább	Textildarabok (pl. lepedőből), filcek, bluetack

	annyira, amennyire nekik van szükségük énreám... Mindenható Istenem, érzem, sőt tudom, hogy a Te akaratod szerint élek én ilyen újfajta életet... A Te akaratod szerint építetek, gyógyítok, nevelek, viselem gondját rászorulóknak... Ó, szükségem van a Te áldásodra, mert nem lenne nekem már erőm feltápáskodni, ha elgáncsoltatnék azon az úton is, melyen a Te legszentebb törvényed magamba fogadásával: a szeretet jegyében léptem én fel...” 3. Énekjavaslat: Sűrű sötét van mindenfelé	TK 13. ének
Munkáltatás	Mi a legnehezebb feladat, a legkevésbé szeretett munka most a tanuló előtt, fogalmazza meg, írja fel a szalagra, és tegye a Bibliájába könyvjelzőnek, hogy imádságaiban mindig maga előtt legyen.	Projektor: két kép a két említett terítőről + hangszóró a hanganyag lejátszásához

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Dokumentumfilm:

<https://www.youtube.com/watch?v=t5nSa8lhtDg>

24. PROTESTÁNS NŐK ISTEN SZOLGÁLATÁBAN

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 2.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:*)

Ld. előző óra.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Nem véletlen, hogy a Református keresztyénnek lenni: református öntudatra nevelés koncentrikus körébe tartozó lecke követi az imádságról, munkáról szólókat. Hiszen a két személyiség, Lorántffy Zsuzsanna és Árva Bethlen Kata ezen a területen példaértékűek. Építve arra, hogy a serdülő jelképeket már tud értelmezni, alkalmazni, és a téma miatt is jól használható mindkét asszony életéből a munka és imádság párhuzamára az úrasztali terítők szimbóluma.

Az identitás: ami bennem van, megegyezik a viselkedésemmel, ami vagyok, azt mutatom, úgy élek. Önmagam, ha felvállalom, akkor leszek hiteles mások előtt. Két olyan egyháztörténeti példakép jelenik meg ezen az órán a diákok előtt, akik az Isten-kapcsolatuk, feladatuk által jól élték meg az identitásukat, és identitásuk része volt a segítő, szolgáló, diakóniai attitűd. Mindketten nőként egy olyan világban állták meg a helyüket, élték meg a hitüket, ahol kevésbé, sokszor alig kaptak szót az asszonyok, ők mégis megtalálták azt a területet, ahol szolgálhattak Istennek.

A konvencionális szinten az erkölcsi értékrendet a kisközösségek (család, iskolai osztály, barátok) elvárásai határozzák meg. Fontos, hogy ennek fényében értelmezzük a szereplők életének erkölcsi kérdéseit is, úgy mint pl. egy nő feladata, szerepe, döntéshelyezetei. Két olyan példakép, akik a maguk módján voltak jók, és a maguk módján élték meg a közösségben betöltött szerepüket, felelősségüket.

A fiatal ebben az időszakban Istenről is a személyes kapcsolatok szimbólumaival gondolkodik. Isten mindenkinél jobban ismer bennünket, még annál is, ahogy magunkat ismerhetjük. Tudja, kik vagyunk és kivé kell lennünk, őrá mindenben bátran számíthatunk. Krisztusban barátunk, mesterünk, útítársunk, megmentőnk lett az Isten. Jó példa mindkét asszony életében az imádságos lelkiület, ami felelősségteljes munkával párosult. A családtagok halálában megélt veszteség feldolgozása is az Istennel való kapcsolatukban nyert teret.

Történelemtudatuk fejlődésében két korszak határán helyezkednek el a hetedikesek, éppen ezért még élvezik a történeteket, elbeszél, érdekes életeseményeket, melyekben bővelkednek az órán szereplő életutak. Elsősorban közvetlenül a lányokat lehet megszólítani ezen az órán, hiszen az egyháztörténet két kiemelkedő nőalakjáról beszélünk. A fiúk számára közvetetten lehet fontos egy olyan példa felmutatása, ami a nőről alkotott képüket alakítja.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Lórántffy Zsuzsanna és Árva Bethlen Kata élettörténetén keresztül rámutatni arra, hogy mit jelent az imádsággal végzett munka.

Kognitív cél: Kognitív: Lórántffy Zsuzsanna és Árva Bethlen Kata élettörténetén keresztül rámutatni arra, hogy mit jelent az imádsággal végzett munka.

Affektív cél: A hivatás és a hasznosság érzelmi háttérének a feltárása.

Pragmatikus cél: A tanuló életében olyan feladatok/területek keresése, ahol hasznos lehet.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, eszközök, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Ismétlés: állítások a nagyasszonyokról - mindenki kap 2 kartoncsíkot, egyikre ráírják: Lorántffy Zsuzsanna, a másikra: Árva Bethlen Kata - ismétlő kérdések a két református nagyasszony életével kapcsolatban a TK leckéjének a szövege alapján - bal kézbe veszik: LZS nevét, jobb kézbe: BK nevét - kérdésre válasz: megfelelő kartoncsík felemelése Az alábbi táblázatban szereplő állításokat tetszőleges sorrendben mondjuk el.	papírkarton-csíkok 2 db/fő, íróeszköz

	<table> <tr> <td></td> <td>kollégiumnak adományozta.</td> </tr> <tr> <td>Naponta olvasta a Bibliát.</td> <td>Imádságoskönyvet írt.</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Minden nap imádkozott.</td> </tr> </table>		kollégiumnak adományozta.	Naponta olvasta a Bibliát.	Imádságoskönyvet írt.	Minden nap imádkozott.		
	kollégiumnak adományozta.							
Naponta olvasta a Bibliát.	Imádságoskönyvet írt.							
Minden nap imádkozott.								
	Kérdések szempontja: a feldolgozási javaslat feladatát készíti elő)							
Feldolgozási javaslat	Református magániskola: kiscsoportos feladat Állítsátok össze egy református magániskola egy heti programját az alábbi szempontok alapján • hétfőtől vasárnapig tartó terv kell • kapcsolódjon a heti program az adott nagyasszony szolgálatához • bármilyen új tantárgyat ki lehet találni, ami kapcsolódik a nagyasszonyhoz • református elveket kell követnie az iskolának • nincs anyagi korlát • órarend és szabadidős elfoglaltság is legyen a programban A kiscsoport egyik fele a Lorántffy Zsuzsanna, a másik fele pedig Árva Bethlen Kata nevét kapja. A kiscsoportos beszámolókat aszerint értékeljük szóban, hogy mennyire kapcsolódik az adott nagyasszony életéhez.	füzet, íróeszköz						

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Dokumentumfilm:

<https://www.youtube.com/watch?v=t5nSa8lhtDg>

25. A REFORMÁTUS EGYHÁZ DIAKÓNIÁJA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:* diakonia.hu)

Diakónia: Görög eredetű szó, ami asztal körüli szolgálatot jelentett az eredeti nyelvhasználatban. Ilyen szolgálatot végzett Márta (Lk 12,37). Az újszövetségi szóhasználat szerint azonban a szegények, özvegyek, rászorulóknak körüli szolgálatot jelenti. Ennek a gondoskodásnak az alapja Jézus Krisztus követése. Amikor valaki a szegények közül eggyel jót tesz, magával Krisztussal tesz jót. Az Apostolok Cselekedeteiről írott könyv 6. részében van szó az első keresztyén értelemben vett diakónusi szolgálatról. A diakónusi szolgálat is hivatás volt. Meg kellett felelni bizonyos követelményeknek.

Szemponatok a diakónusi tisztségre:

- hiteles emberek legyenek,
- hitben példaadók, mert a Szentlélek munkája látszik az életükön,
- bölcs emberek, akik az életvezetésükben megmutatták, hogy tudnak jól dönteni,
- a választás közösségi döntés legyen.

Hét alkalmas személyt találtak. Azonban a bibliai leírásból kiderül, hogy ez mégis egy összetettebb szolgálati terület volt, nem korlátozódott a testi ellátásra. A diakónusok az igét is hirdették. Jézus azt tanította a tanítványainak, hogy ő nem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem, hogy ő szolgáljon.

Diakóniai szolgálat Magyarországon intézményekben és gyülekezetekben zajlik. Az intézményeinkben idősekkel, értelmi és testi sérültekkel, veszélyeztetett helyzetben élőkkel foglalkoznak. A gyülekezeti diakónia keretén belül az időseknek, szegényeknek, a nehéz helyzetben élőknek nyújtanak lelki és anyagi támogatást. A gyülekezeti diakónia rendszeres és alkalmasszerű is lehet. Vannak olyan egyházközösségek, amelyek képzett diakonisszát, diakónust alkalmaznak a gyülekezet diakóniai feladatainak megszervezésére és végrehajtására.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(*Felhasznált irodalom:* Tomcsányi Teodóra – Fodor László, Segítő kapcsolat, segítő szindróma, segítő identitás, in: Jelenits I. – Tomcsányi T. (szerk.) Egymás közt egymásért, Budapest 1990)

A Református keresztyénnek lenni: református öntudatra nevelés egyházismereti alapok című koncentrikus kör része a lecke, mely egyházunk diakóniai szolgálatát szeretné megismertetni a tanulókkal. Míg a kisiskolás korban a gyerekek égnék a vágytól, hogy segíthessenek a felnőtteknek, addig a kamasz ezt a lehetőséget szívesen kihagyja. Éppen ezért nehéz őket bármilyen szolgálatra, segítő tevékenységre fogni. A szolgálat szónak a jelentése összefüggésbe hozható az úr-szolga viszonytal, ami a mai fiatalok számára nem cseng jól, éppen ezért még jobban tiltakoznak az ilyen jellegű felszólítások ellen. A társadalom értékrendjében mégis benne van az a fajta szolgálat, amit mi diakónia alatt értünk. Az elmúlt években ez úgy jelent meg, mintha valami különlegeset fedeztek volna fel a törvényalkotók,

amikor az érettségi feltételéül 50 óra önkéntes munkát határoztak meg. Tehát ha a fiatalok a diakóniai szolgálat fogalmát még nem is hallották, talán hallottak az önkéntes munkáról. Érdemes körbejárni ennek a gondolkörét, hogy miért van erre szükség, mely területeken lehet ezt végezni, és melyik áll hozzájuk ezek közül a legközelebb.

Az identitáskeresésükben segítséget adhat ez az óra, hiszen sok fiatalban benne van a segítő attitűd. A pszichológia az emberekkel foglalkozó, különböző szakterületek képviselőit segítő foglalkozásúaknak nevezi: pedagógus, lelkész, szociális gondozó, egészségügyben dolgozók stb.. Ezeknek a segítő foglalkozásoknak a hatékonysága elsősorban nem a módszeren, hanem a segítő személyiségén múlik, ami serdülőkorban még formálható, nevelhető, de később is tanítható. A legfontosabbak a személyiségjegyek közül Rogers szerint az empátia, a nyíltság a másik ember hiteles, őszinte elfogadása. A vallástanár jó példa lehet ebben a tanulók számára, ha maga ezeket az értékeket magában hordozza, és folyamatosan megéli előttük. Amennyiben lehetősége van a csoportnak, érdemes meglátogatni egy diakóniai intézményt a közelben, ahol megismerkedhetnek néhány lakóval, és az ott folyó szolgálattal.

A pályaorientáció miatt is fontos, hogy megismerje ezeket a lehetőségeket az egyházában is a fiatal, mert a természetes emberi kapcsolatok helyét részben a segítő kapcsolat veszi át, ahogy a diakónusok is átvett feladatokat az apostoloktól. Nem utolsó sorban vannak olyan serdülők, akik a szavaikkal kevésbé tudják megfogalmazni a hitüket, de szívesen szolgálnak az elesettek, rászorulóak között, és a szeretetszolgálat keretein belül találhatnak közösséget az egyházban.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A diakóniai lelkület, szeretetszolgálati attitűd megalapozása és/vagy fejlődésének segítése.

Kognitív cél: A református egyház diakóniájának az alapszintű megismertetése.

Affektív cél: A diakóniai lelkület, szeretetszolgálati attitűd megalapozása és/vagy fejlődésének segítése.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a tanuló keresse és gyakorolja azokat a lehetőségeket, amikor ő maga be tud kapcsolódni az MRE diakóniai szolgálatába.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Mondatbefejezések írásban: Ha egy idős embert látok... Ha egy fogyatékkal élővel találkozom... Amikor segítséget kér tőlem valaki... Beszéljük meg a tanulók által írt befejezéseket! Érdemes kitérni azokra, amelyek elutasítást, bizonytalanságot, félelmet fogalmaznak meg a fenti helyzetekről.	
Feldolgozási javaslat	Emlékgyűjtemény – csapatmunka (3-4 fő) (Az alábbi feladatot a csapatok kapják meg egy papíron!)	

	– Mit jelent számotokra a rászoruló kifejezés? Beszéljétek meg! – Hol találkoztatok legutóbb rászorulóval? Meséljétek el egymásnak! – Készítsetek „fényképalbumot” a történeteitekből! Azaz 2-3 állóképben mutassátok meg azokat a helyzeteket, amiket elmeséltetek egymásnak! A csapatok bemutatják egymásnak az „Emlékgyűjteményt”, beszéljük meg a közös pontokat! A szeretetszolgálati logók (TK 93. o. + ld. lent) megbeszélése, melyikhez kapcsolódott általuk megjelenített kép? A diakónia fogalmának megbeszélése. (TK 93.o.) Kreatív imádság: Tegyünk ki képeket a közelünkben levő diakóniai intézményről, gyülekezetünk, egyházunk diakóniai szolgálatáról. Csendben nézzük ezeket a képeket, majd ismételjük el 5-ször az aranymondást úgy, hogy először tényleg erősen, hangosan, bátran, majd egyre halkabban, egyre, alázatosabban, utoljára szinte suttogva, végül együtt mondván az Amen-t. Aranymondás: <i>„Mi erősek pedig tartozunk azzal, hogy az erőtlenek gyengeségeit hordozzuk.” (Róm 15,1)</i>	
Házi feladat	Mf. 1. 2.	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Imádságra nevelés:

Szívlánc 1. Szívformák készítése Feladatutasítás: Félbehajtott A/5-ös lapokból szíveket vágunk ki. Ld. lenti fotón. 2. Imádság szövegének a megfogalmazása Mindenki ír egy sor imádságot az óra témájához kapcsolódva. 3. Imádkozás Feladatutasítás: Olvassátok fel az imádságokat.	<table> <tr> <td>műfaj</td><td>közbenjáró</td></tr> <tr> <td>megfogalmazás</td><td>hittanosok egyenként írásban</td></tr> <tr> <td>imádkozás</td><td>hangosan felolvassák egyenként a hittanosok</td></tr> <tr> <td>csoport felosztása</td><td>nincs</td></tr> <tr> <td>kapcsolódás</td><td>közbenjárás</td></tr> <tr> <td>hely</td><td>óra közepe vagy vége</td></tr> <tr> <td>fejlesztési terület</td><td>empátia</td></tr> <tr> <td>hittanosok</td><td> • kézműveskednek • imádságot </td></tr> </table>	műfaj	közbenjáró	megfogalmazás	hittanosok egyenként írásban	imádkozás	hangosan felolvassák egyenként a hittanosok	csoport felosztása	nincs	kapcsolódás	közbenjárás	hely	óra közepe vagy vége	fejlesztési terület	empátia	hittanosok	• kézműveskednek • imádságot
műfaj	közbenjáró																
megfogalmazás	hittanosok egyenként írásban																
imádkozás	hangosan felolvassák egyenként a hittanosok																
csoport felosztása	nincs																
kapcsolódás	közbenjárás																
hely	óra közepe vagy vége																
fejlesztési terület	empátia																
hittanosok	• kézműveskednek • imádságot																

4. Imalánc készítése Feladatutasítás: Készítsünk láncot a szívek egymásba illesztésével! 	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="805 183 1050 427" rowspan="3">hittanoktató eszközök</td><td data-bbox="1050 183 1497 271">fogalmazznak meg</td></tr> <tr> <td data-bbox="1050 271 1497 309"> • imádságot olvasnak fel </td></tr> <tr> <td data-bbox="1050 309 1497 427">kísér</td></tr> <tr> <td data-bbox="805 427 1050 788"></td><td data-bbox="1050 427 1497 788"> • színes lapok • olló • íróeszköz </td></tr> </table>	hittanoktató eszközök	fogalmazznak meg	• imádságot olvasnak fel	kísér		• színes lapok • olló • íróeszköz
hittanoktató eszközök	fogalmazznak meg						
	• imádságot olvasnak fel						
	kísér						
	• színes lapok • olló • íróeszköz						

INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. Írd be a hiányzó szavakat a megfelelő helyre a Magyar Református Szeretetszolgálat honlapjáról származó bemutatkozó szöveg részletébe!

A Magyar Református Szeretetszolgálat **gyökerei** messzire nyúlnak vissza.

A palánta a földbe került

Református egyházunk hűséges tagjainak és **felelős** őrállóinak régi vágya valósult meg 2006. június 8-án, a Magyar Református Szeretetszolgálat mint **segélyszervet**.

Kárpát-medencei küldetéstudat

Szeretetszolgálatunk elsődleges tevékenységi területének a Kárpát-medencét tekinti. A fejlődésnek köszönhetően azonban mára a **világ** több pontján is végzünk **segélyezési** és fejlesztési munkákat.

Szolgálat a „cselekvő egyház” nevében

Célunk, hogy szolgálatunk elősegítse a „cselekvő egyház” képének kialakítását, amelyet a társadalom megbecsülése és egyháztagjaink tisztelete övez.

Bibliai motiváció

„Mert **éheztem**, és ennem adtatok, szomjaztam, és **innom** adtatok, **jövevény** voltam, és befogadtatok, mezítelen voltam, és **felruháztatok**, beteg voltam, és **meglátogattatok**, **börtönben** voltam, és eljöttetek hozzám... A király így felel majd nekik: Bizony, mondom néktek, amikor ezeket **megtettétek** akárcsak eggyel is a **legkisebb** atyámfiai közül, velem tettétek meg.” Mt 25,31–46

Logók a szeretetszolgálathoz



www.jobbadni.hu



„NE CSAK SZÓVAL SZERESSÜNK, HANEM CSELEKEDETTTEL ÉS VALÓSÁGOSAN.” 1Jn 3,18



2014. május 16–17.

KÁRPÁT-MEDENCEI REFORMÁTUS ÖNKÉNTES NAPOK



BETHESDA
GYERMEKKÓRHÁZ

„Ne szóval szeressünk,
hanem cselekedettel
és valóságosan.”
1Jn 3,18



Otthon a drogterápiában
Ráckeresztúri
Drogterápiás Otthon



A diakónia ágai



Élménypedagógiai játék: EGYENLŐTLEN ERŐFORRÁSOK

Szükséges eszközök:

Csoportonként: feladatleíró lap, fehér lapok, színes lapok, ragasztó, olló, vonalzó, színes ceruza, fonalak, gyöngyök, hurkapálca, esetleg további eszközök.

Időigény: 30 perc

Típus: problémamegoldó

Teológiai kapcsolódás:

Az Istentől kapott különféle képességeket és adottságokat kaptunk. Vannak, akik sérülten születtek vagy életkoruk miatt rá vannak szorulva mások segítségére. Keresztyénként szeretetben megosztjuk egymással azt, amink van. És nem csak adunk, de kapunk is egymástól.

Játékban rejlő lehetőségek:

1. Problémamegoldás: Aránytalanul és igazságtalanul kiosztott eszközökkel kell ugyanazt az eredményt elérni.
2. Közösségépítés: a résztvevők gyakorolják a kérést és az ajándékozást, elfogadást.

Játék menete:

Kiosztok nektek eszközöket, amelyekből készítenetek kell különféle tárgyakat. Az elkészítendő tárgyak listáját megkapjátok. Két fontos szabály van:

1. Saját eszközt, tárgyat nem használhattok, csak azt, amit erre a játékra készítettem elő. (Fontos úgy fogalmazni, hogy ne tiltsuk meg azt, hogy egymástól kérjenek. De erre nekik kell rájönni.)

2. Akkor van kész a feladat, ha minden kiscsoport elkészült.

Megbeszélés:

- I. Tények: Nézzük meg a tárgyakat. Hogyan készítette el a csoport a tárgyakat? Egy ember egy feladat vagy a csoport közösen készített el minden egyes tárgyat? Milyen stratégiát alkalmaztatok, hogy megszerezzétek a hiányzó eszközöket? Adott idő alatt meg tudtátok-e oldani a feladatokat? Mondjatok el példát arra nézve, hogy jól működött együtt a kiscsoport. Milyen viselkedés vezetett eredményre, a feladat megoldásához? Elvégezte-e a nagy csoport a feladatot?
- II. Érzések: Milyen érzés volt, amikor észrevettétek, hogy egyenlőtlenül vannak elosztva az eszközök? Milyen érzés volt, amikor kértetek, kaptatok? Milyen érzést jelent, hogy elvégeztétek a feladatot? Milyen érzés volt hátrányos helyzetben lenni? Milyen érzés volt fölényben lenni? Könnyen tudtál adni?
- III. Tapasztalat: Mit mond el ez a játék nektek az egyenlőtlenül elosztott képességekről, testi és szellemi adottságokról? Milyen tapasztalatot szereztél az együttműködésről? Miben fogsz másként gondolkodni ezután?

26. MAGYAR PROTESTÁNSOK A MAGYAR IRODALOMBAN

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:*

Győri L. János: *A magyar reformáció irodalmi hagyományai*, Budapest, 1998, RPI.)

A reformáció és az irodalom kezdettől fogva szervesen összekapcsolódott. A keresztyénség felvételével, a középkori egyház és iskolarendszer kialakulásával a reformáció jó magja jó földbe esett, és néha gyors néha lassú növekedéssel a nyugati civilizáció egyik keleti bástyája lett. A reformáció tanait többnyire külföldön tanuló diákok (Wittenberg, Göttingen, Krakkó) hozták haza, s szinte mindegyik foglalkozott irodalmi tevékenységgel is. Nem véletlen, hogy más országokhoz hasonlóan nálunk is a Szentírás lefordításának nagy munkája meghatározó szerepet játszott a magyar nyelv elterjedésében, és színvonalas használatában. Az évszázadok során alig van olyan protestáns költő, aki valamilyen módon ne foglalkozna a Károli Biblia előállításával, létével, vagy üzenetével.

A protestánsok évszázados harcai saját szabadságukért, a társadalom és annak formálásban betöltött szerepük, forradalmakban, szabadságharcokban való részvételük is meghatározta a költészetük, írásaik jellegét és hangvételét. A reformáció a 16. században megteremtette azokat a sajátos irodalmi műfajokat is, melyeket az írók, költők később is használnak. Ezek egy része az istentisztelethez, liturgiához kötődő egyházi szellemű művek: prédikációk, imádságok, lelki énekek, versek, zsoltárok és parafrázisaik (átirataik), de ide kapcsolhatóak a hitviták, melyek sokszor drámában tükröződnek, verses bibliai históriák, a magyar nép szenvedéseit bemutató jeremiádok.

A reformáció célkitűzéseit kimondottan irodalmi műfajok is szolgálják, mint Balassi Bálint istenes énekei, Heltai Gáspár fabulái, Bod Péter rövid példázatai. Kezdetől fogva fontos részét képezik a magyar művelődésnek a protestáns lelkészek által írt tankönyvek, mint Dévai Bíró Mátyás ábécés könyve (1534) vagy Méliusz Juhász Péter Herbárium (1578). A reformáció irodalmának és a Biblia elterjedésében nagy szerepe volt a protestáns iskoláknak és a nyomdák működésének.

Balassi Bálint (1554–1594)

Balassi Bálintnak három verse énekként is szerepel Református énekeskönyvünkben. Az egyik a legismertebb bűnbánati ének a 220.: „Bocsásd meg Úristen...”, a másik egy szép ének „Mennyei seregek, boldog, tiszta lelkek” (252) a harmadik pedig Isten nagy kegyelméről szól: „Kegyelmes Isten, kinek kezébe” (261). A felvidéki Zólyomban született és nevelkedett költő udvarában munkálkodott az irodalmi vénával rendelkező prédikátor Bornemissza Péter, aki az ifjú Bálint nevelőjeként megismertette a gyermeket a Biblia világával is.

Balassi Istent megszólító verseinek egyik legszebbike az „Adj már csendességet...” című. Ez a könyörgés Balassi bűnbánati élményeinek összegző megfogalmazása. A költő kedvelt képeinek közé tartozik a madár (repülés, szárny), mely központi szerephez jut a versben. A költemény kétsoros versszakjaiban megbúvó ellentétpárok belső lelki feszültséget tükröznek.

Költő könyörgő verseinek sorából kiemelkedik még „Bizonyal esmérem rajtam nagy haragod” és a „Nincs már hová lennem, kegyelmes Istenem” kezdetű. (Egy könyörgés. Új) Ismertek Balassi zsoltárfordításai, átiratai is. A 27. 42. 46. 50. 54. 148. Zsoltárok. Költeményeiben megtalálhatjuk a Biblia és főleg az Ószövetség erőteljes alakjait: Dávidot, Sámson, Noét.

Balassi Bálint önmagával is vívódó, kérdéseken gyötrődő költő volt, istenes énekei legalább annyira őszintén bevallott kételyekből táplálkoznak, mint hitbeli bizonyosságából. Ezért is lehet példa a ma emberének is, akit gyakran hasonló kétségek közt találunk.

Olvasásra ajánlott híresebb versei:

Adj már csendességet... (Más)
Áldj meg minket Úristen az te jóvoltodból (Egy lengyel ének)
Bocsásd meg Úristen... (Kiben bűne bocsánatáért könyörgött)
Kegyelmes Isten, kinek kezében... (Könyörög Istennek)
Nincs már hová lennem... (Egy könyörgés. Új)
Végtelen irgalmú ó te nagy hatalmú (Psalmus L.)
Mint az szomjú szavas, kit vadász rettentett, (Psalmus XLII.)
Mennyei seregek, boldog tiszta lelkek... (Psalmus CXLVIII.)

Kölcsey Ferenc (1790–1838)

A felvilágosodás szellemiségével azonosuló Kölcsey Ferenc Csokonaihoz hasonlóan szűknek érezte a Debreceni Kollégiumot, ennek ellenére összes tanulmányait ott végezte, közel másfél évtizedet élt a kollégium ősi falai között.

Kölcsey számos írásán megfigyelhető a bibliai ihletettség, gondolkodásmód. Nemzethalál-vízióinak komor, megrázó színeit főként az Ószövetség képi világa inspirálta. A „Vanitatum vanitas” című versének már a címe is utal a héber költészet fokozással leíró maximalizmusára, s szó szerint is idézi a Prédikátor könyvét.

A Himnusz írójának nagy nemzeti versében megfigyelhetjük a 16-17. századi prédikátori történelemszemlélet hatását is. Az időszembesítő vers konkrét bibliai motívumanyaggal dolgozik. A zsidó-magyar nép sorspárhuzamára utalva sok következtető motívum jelenik meg. (bűn-büntetés, harag-következmény, szabadulás-hála)

Olvasásra ajánlott híresebb versei:

Himnusz
Parainesis Kölcsey Kálmánhoz
Vanitatum Vanitas

Arany János (1817–1882)

Arany Jánost szokták a 19. század „legbibliásabb” költőjének is nevezni. Családi kör című versének alapos vizsgálatával reális képek kaphatunk arról, milyen lehetett az a légkör, szellemiség, ami jellemezte az Arany család életét. Ez a motívum végigköveti munkáit. A nagyszalontai s debreceni iskolák magyar protestáns kultúrtörténeti iskola reprezentánsaként nagy hatást tettek az ifjú diákra.

A puritán erkölcs és Biblia hatása világformáló tényező lett Arany életművében. A Biblia bensőséges vallásossága műveinek szellemiségét és stílusát egyaránt formálták. A bűnbűnhődés szigorú törvényére épülő balladáinak háttérében Arany szigorú puritán erkölcsét kell keresnünk. Számtalanszor bukkannak erkölcsi kérdések, dilemmák a balladáiban és hasonló hangvételű és stílusú írásaiban. Költeményeiben rendszeresen bibliai szimbólumok és személyek által képviselt magatartásformák jelennek meg. Például Tamás, Ráchel, az apokrifek közül: Judit.

Olvasásra ajánlott híresebb versei:

Alkalmi vers
Az örökség
Évnapra
Fiamnak
Itthon
Ráchel siralma
Sejtelem
(Az első lopás)
(Az örök zsidó)

Ady Endre (1877–1919)

A múlt századot Ady költészete nyitja meg nemcsak időben, hanem a magyar protestantizmus számára is. Az erdélyiség végig meghatározza költészetét, a zilahi kollégium ölelésében kezdődik neveltetése, majd Debrecenben tanul, ahol sok új és egyben divatos eszmével is találkozik. Költészetére jellemző motívumként végigvonul, hogy a hit egyrészt örökölhető, tradicionális és egyben törekeny, és el is veszíthető, de mégis érdemes küzdeni érte. Életében megtapasztalta a magasságot, az Istenre találás, a Vele való járás felemelő érzését, másfelől az elszakadást, a távolságot, a saját út megtalálásának gyötrelmét, s azon való járást is.

Költészetét átszövi a Szentírás világa. Számos versében mottóként szerepelnek bibliai igék. Főként ószövetségi alakok jelennek meg, bibliai fogalmak, szimbólumok bukkannak fel (Sion-motívum, ószövetségi figurák, próféták, szimbolikus alakok). Néhány költeményében parafrázisokat találunk: 65. és 137. Zsoltár, Énekek éneke, Ézsaiás könyve részeinek átiratait. Költői nyelvét időnként a prófécia kemény, férfias hangja jellemzi. Hatott rá a Károli Biblia, a régi magyar költészet, különösképpen a prédikátori történelemszemlélet.

Olvasásra ajánlott híresebb versei:

Adja az Isten
Az Isten-kereső láрма
Az Úr érkezése
Álmom az Isten
Imádság háború után
Istenhez hanyatló árnyék
Krisztus-kereszt az erdőn
Köszönöm, köszönöm, köszönöm
Sötét vizek partján
Szelíd esti imádság

Áprily Lajos (1887–1967)

Áprily Lajos költészetével és tevékenységeivel szorosan és több szálon is kapcsolódott a református egyházhoz. A székelyföldi Parajdon megélt gyermekkor, majd iskolái híres erdélyi nagyvárosokban (Kolozsvár, Nagyenyed) mind-mind meghatározták életét és főképp költészetét. Később Magyarországra települt, ahol a Lónyay utcai Református Gimnázium tanára, majd a Baár-Madas Református Leánygimnázium igazgatója lett.

Költészetének három alappillérét az erdélyi táj, az antikvitas klasszikus hagyománya és bibliai protestáns örökség jellemzi. Emellett számos versében olvasunk személyes hitélményekről, belső vívódásokról, vitákról, a kálvinista hagyománnyal való szembenézéssel. Gyakran hitvallásszerű megfogalmazásokban írja le meggyőződését. Számára a hitvallás nem csupán személyes hitélményt jelent, hanem a protestantizmus örökségének, hit és közösségmegtartó erejének vállalását is. Írásaiban hitélmény és természetélmény szorosan összekapcsolódik.

Olvasásra ajánlott híresebb versei:

A csavargó a halára gondol
Albert Schweitzer
Bartimeus
Imádkozom: legyek vidám
Kálvin, 1535
Lassú szárnyon
Útravaló
Vándor

Szabó Magda (1917–2007)

Aligha van a protestáns irodalomban olyan személyiség, aki annyit küzdött volna saját magával és egyházával, mint Szabó Magda. Az életében Debrecenhez szellemileg is kapcsolódó író számtalan szállal kötődött a városhoz, nem csak gyermekkorának meghatározó helyszíne, hanem írásainak gyakran témája és jelképes színtere is. A mélyen a protestantizmusban gyökerező gyermek és fiatalkori magát írja le az Abigél, Okút, a Für Elise, a Freskó c. regényeiben. Műveiben a reformátusság speciális megközelítése érződik, az egyházáért mélyen érző, de a felszínességet, a hamisságot és a képmutatást elutasító, a modorosságot és a haladást hátráltató hagyományt nem kedvelő személy áll a háttérben. Nagy ajándék és elégtétel volt számára, mikor egy választási cikluson át betölthette a Tiszántúli Egyházkerület főgondnoki tisztét. Műveiben a reformátusság számos vonatkozás jelenik meg, gyakran az egyházi élet, egyes szokások, liturgiai események is.

Az Abigél című kamaszokról szóló regénye és a belőle készült film (újabbán musical) klasszikussá lett több nemzedék körében is. Jól mutatja be a háború fenyegető légkörében a biztonságot jelentő Matulát, az iskolát és a bentlakást, s az ott jelenlévő tanárok és dolgozók együttes küzdelmét a gyermekkel és egyben értük is.

Bibliai párhuzamot tartalmazó művei a Mózes egy, huszonkettő, és a Pilátus. A gyermekkor vallási élményeit is feldolgozó regényei az Okút, a Régimódi történet, a Für Elise. Lelkészcsalád portréját is bemutató regénye a Freskó. Mélyebb, lélektani regénye: Az ajtó, a Katalin utca és az Őz. A reformátusság drámáiban is megjelenik, erre példa a „Kiálts, város”. Rövidebb írásai a Záróvizsga c. kötetben jelentek meg.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Ritter Andrea, A serdülők és az internet, in: Serdülő- és gyermekpszichoterápia. 2002; http://www.rmpsz.roweb/images/magiszter/2012_tel/4.pdf Letöltés: 2014.04.13)

A Református keresztyénnek lenni: református öntudatra nevelés koncentrikus körébe tartozik ez a lecke, amiben az identitás irodalmi megfogalmazása lehet hangsúlyos a fiatalok számára. Míg a reformáció évszázadában az istenes versek az éneklés által közös kincsé váltak, addig a későbbi időkben, a 19-20. században elsősorban az önkifejezés formái lettek, melyek inkább a saját lelki élményt, tapasztalást, vívódást voltak hivatottak kifejezni. A líra mellett a prózában viszont az iskolaélmények is gyakran megjelennek, melyekben hasonló korú fiatalok érintettek. Érdeemes megismertetni a csoporttal a magyar irodalomnak azokat gyöngyszemeit, melyek hozzájuk a legközelebb állnak, amelyek őket a legjobban meg tudják szólítani. Ez nem feltétlenül a legújabb műalkotás, hiszen Balassi Bocsásd meg Úristen... kezdetű énekét a mai fiatal is magáénak érezheti, míg református iskolába járó Szabó Magda írásaiban találhat párhuzamot. A kiragadott példák csak szemléltetik azt, hogy mekkora a vallástanár felelőssége abban, hogy mit tár a csoportja elé, mit válogat a tankönyv által felkínált lehetőségekből úgy, hogy szeme előtt lebeg a cél, hogy a tanuló személyesen is meg tudja fogalmazni hitét akár egy irodalmi alkotás formájában.

A 21. században az önkifejezés számos formáját használják a serdülők. Ezek közül sok az interneten, a közösségi portálokon jelenik meg. Legtöbb a képi világhoz, egy rövid bejegyzéshez kötődik, de némelyek a napló helyett már a blog-írást választják. Ez a fajta internethasználat a személyiség változásához, alakulásához vezethet. Ennek természetesen vannak pozitívumai és negatívumai. Pl. Az identitáskeresésben az internet teret ad különböző szerepek kipróbálásnak, a serdülő tájékozódik arról, hogy milyennek látják őt a többiek, és tágul az ismerete a világról, ezáltal önmagáról is. Megélheti az intimitást a különböző csoportokhoz való tartozásban, de az anonimitást is, aminek előnye, hátránya egyaránt lehet. Témánk szempontjából azonban talán a legfontosabb, hogy az internet az önkifejezés eszköze. Megalkothatja saját weboldalát, ezzel tárva a világ elé mindazt, ami számára fontos. Természetesen ehhez jártasságot kell szereznie írásbeli, technikai és grafikai dolgokban egyaránt, ami szintén fejleszti a fiataalt. A vallástanár számára fontos az ilyen jellegű megnyilvánulások figyelemmel kísérése, és a bátorítás arra, hogy igényesen tegyék mindezt.

A hittanóra lehetőséget adhat az irodalom vagy az idegen-nyelv tanításból ismert kreatív írás alkalmazására, mint pl. egy „tizenegyes vers” megfogalmazására. A kötött forma segíti a tanulót abban, hogy versnek tekintse a saját gondolatait. Az érzelmek művészi kifejezésének segítése fontos, hiszen az érzések szavakba öntése segít azok megértésében, az élmények feldolgozásában.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a belső érzésnek a segítése, hogy a tanuló megérezhesse, hogy a hit és a hívő gondolkodás többféle módon (pl. irodalmi alkotásokban is) megnyilvánulhat.

Kognitív: Annak a felismertetése, hogy a hit kifejeződése lehet egy irodalmi alkotás is.

Affektív: Annak a belső érzésnek a segítése, hogy a tanuló megérezhesse, hogy a hit és a hívő gondolkodás többféle módon (pl. irodalmi alkotásokban is) megnyilvánulhat.

Pragmatikus: A tanuló saját hitét kifejező alkotásokra bátorítás.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	A különböző alkotásokat, melyeknek mind valamilyen módon vallásos témájúak, tegyük ki egy asztalra. Keressenek a tanulók közös dolgokat bennük. Pl. alkotás, híres, művészet, ismert, üzenete van stb. Beszéljessünk róla, hogy miért születhettek ezek az alkotások? Mit akarhat üzeni vele a művész? Miért jó művészeti alkotásban kifejezni valamit?	Verseskötet (pl. Ady), kép (pl. Munkácsy – Trilógia, van Gogh – Magvető), szobor (pl. Michelangelo – Mózes), honlap (pl. Parókia – Közös(s)Ég Magazin), DVD (pl. Ben Hur, Indiana Jones), CD (pl. Bach, dicsőítő zene), fotó (egy kereszttről), regény (Aranykoporsó)
Feldolgozási javaslat	Páros vagy csapat munka (csoportlétszámtól függően) A TK 90-91. o. oldalán lévő idézetekből egyet-egyet osszunk ki páronként (csapatonként). Olvassák el, értelmezzék az idézetet! Válasszanak valakit, aki szépen felolvassa az egész csoportnak, és válaszoljanak az idézet alapján a TK 90. o. Gondold végig! Beszéljétek meg! utolsó kérdésére: – Milyen élethelyzetben fogalmazódhattak meg ezek az írások? A kiválasztott tanulók felolvassák az adott idézetet, és megosztják az egész csoporttal, hogy mit válaszoltak a kérdésre. A többi páros egyetérthet, vagy vitatkozhat ezzel. vagy TK 90. o. Gondold végig! Beszéljétek meg! feladatai Egyéni munka: Mf. 3. – versírás Közös megbeszélés legyen a feladat előtt, hogy kihez milyen bibliai történet, tárgy, személy áll hozzá a legközelebb, és ez alapján gondolja végig a feladatot. Ez kb. 8-10 perces írásbeli munka. Érdemes erre időt szánni. Aki hamarabb befejezi (összezsapja), az addig a Mf. 1,2,4. feladatát is csinálhatja, tetszés szerint. Kreatív imádság:	MFEI 72. o. 3. f. MFGY 54. o. 3. f.

	Aki akarja, az elkészített versét felolvashatja imádságként, együtt mondjuk rá az Áment. Aki nem akarja hangosan felolvasni, az csak egy rövid csend után mondjon egy Áment. Ez csak akkor működik, ha körbe haladunk, és így kerül sorra vagy hangosan vagy némán mindenki. Ének: Bocsásd meg, Úristen	TK énekgyűjtemény 16. ének
Házi feladat	Munkafüzet 1, 2 vagy 4. feldatai	MFEI 71. és 72. o. MFGY 53. és 54. o.

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Balassi-dalok:

<https://www.youtube.com/watch?v=JKqvFmoagL8>

<https://www.youtube.com/watch?v=es1cldQIUUKI>

Kölcsey:

https://www.youtube.com/watch?v=w1x0Ic4B_E&t=37s

<https://www.youtube.com/watch?v=xn23qsHEmzk&t=87s>

Arany:

<https://www.youtube.com/watch?v=jR8Zhuma7iA>

<https://www.youtube.com/watch?v=nKgzpG9jebY>

Ady:

<https://www.youtube.com/watch?v=wOXanJFuSqs>

<https://www.youtube.com/watch?v=qWE7wXQVM4w>

<https://www.youtube.com/watch?v=OVy7dAyg87A>

Áprily:

https://www.youtube.com/watch?v=DbQEN2_zPB0

Szabó Magda:

<https://www.youtube.com/watch?v=qgBwxJfLGT8>

Imádságra nevelés:

Akrosztichon imádság	
1. Imádság írása	
Feladatutatisítás:	
- Írd le a keresztnévedet egy lapra úgy, hogy a betűk egymás alá kerüljenek. - Írj egy imádságot úgy, hogy minden sor a keresztnéved adott betűjével kezdődjön.	
2. Imádkozás	
Feladatutatisítás:	
- Alkossatok párokat. - Olvassátok fel egymásnak az imádságotokat.	
3. Visszajelzés	
Mennyire volt egyszerű így imádságot megfogalmazni?	
Mennyire volt személyes a megfogalmazott imádság?	
műfaj	többféle
megfogalmazás	írásban
imádkozás	párban
csoport felosztása	egyéni és pár
kapcsolódás	TK 90. o. Tudod-e?
hely	óra vége
fejlesztési terület	nyelvi
hittanosok	- írnak - egymásnak felolvasnak
hittanoktató	kísér
eszközök	lapok és íróeszközök

27. FIATALOK ISTEN VONZÁSÁBAN: IFJÚSÁGI CSOPORTOK ÉS TALÁLKOZÓK

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Laczay András: A református egyházismeret alapjai. Kísérleti tankönyv, Egyház- és vallásismeret, Alapmodul, Budapest, 2014, RPI.)

Ifjúsági csoportok a református gyülekezetekben:

Csoporttagok: A református gyülekezetekben az ifjúsági csoportokat olyan fiatalok alkotják, akik a korosztályuk számára szervezett bibliaórákra járnak. Van olyan gyülekezet, ahol már a konfirmációi előkészítőre járókat is bevonják ebbe a közösségbe, de általában a konfirmáció utáni korosztály számára meghirdetett alkalomról van szó. Az ifjúsági óra nyitott alkalom, érdeklődők is részt vehetnek rajta. Nagyobb gyülekezetekben több csoportot is szoktak indítani korosztályi bontásban.

Ifjúsági óra: Ezeken az alkalmakon a fiatalok ugyanúgy Isten Igéjét tanulmányozzák, mint az istentiszteleteken, de más formában. Itt ugyanis lehetőség van a kötetlen beszélgetésre, játékokra. Alapvetően ez egy kötetlenebb alkalom. Azonban az igeolvasás, éneklés és az imádság ugyanúgy része az összejövetelnek, mint ahogy az istentiszteletnek is. Sok gyülekezet saját összeállítású ifjúsági énekeskönyvet használ. De vannak, akik pl. a „Csillagpont” nevű ifjúsági találkozó énekes füzetét használják. Az igemagyarázatot, tanítást vagy az ifjúsági vezető vagy egy meghívott vendég, felkért tag tartja. A korosztályi bibliaóra előnye, hogy a fiatalokat érintő aktuális témákkal és kérdésekkel lehet foglalkozni. Az alkalmak végén gyakran imaközösséget tartanak a fiatalok.

Ifjúsági vezető: Az ifjúsági vezető nem feltétlenül a lelkipásztor tartja, hanem a gyülekezetből egy olyan tag, akit a gyülekezet vezetői hitélete és karizmái miatt alkalmasnak találnak a szolgálat elvégzésére. A belső indíttatás mellett szükség van elméleti előkészültre. Ez a felkészítés történhet a gyülekezet keretein belül is.

Ifjúsági szolgálat: A heti rendszerességgel tartott ifjúsági bibliaórák mellett a fiatalok szolgálatokat is vállalnak, közös programokat szerveznek a gyülekezetben és az egyházban. Ilyen alkalmak lehetnek: közös sport vagy kulturális tevékenység, önkéntes munka, kirándulás.

Ifjúsági találkozók:

A Magyarországi Református Egyházban több szinten is szerveznek ifjúsági találkozókat. Ezek a szintek: egyházmegyei, egyházkerületi és országos találkozók. A legnagyobb országos találkozó a „Csillagpont”. 2003-tól kezdődően minden második évben kerül megrendezésre a „Csillagpont” református ifjúsági találkozó, ahova minden magyar református gyülekezetből várják a fiatalokat. A találkozóknak mindig más egyházkerület ad otthont. A szervező munkával önkéntesekből álló komoly stáb foglalkozik már a találkozó előtti évtől kezdődően. A „Csillagpont” találkozók résztvevőként és önkéntesként is számítanak a fiatalokra. A találkozó célja a közösség megélése Istennel és egymással és e közösség által a hitben való együttes növekedés.

Ifjúsági szervezetek:

(szó szerint átvéve Laczay András: A református egyházismeret alapjai c. modulból)

Számos olyan szervezet működik a református egyházhoz kapcsolódva, amelyik fiatalok különböző csoportjait igyekszik elérni és közösséggé formálni.

1. REFISZ – Református Fiatalok Szövetsége

1989-ben alakult azzal a céllal, hogy összegyűjtse a konfirmált fiatalokat és együtt építsék Isten országát. Ifjúsági istentiszteleteket, országos konferenciákat, nyári táborokat szerveznek.

2. SDG – Soli Deo Gloria Református Diákmozgalom

Református szervezet, mely a középiskolás korú fiatalok számára szervez országos konferenciákat, nyári táborokat, helyi, iskolai programokat.

3. MEKDSZ – Magyar Evangéliumi Keresztyén Diákszövetség

Az egyetemeken és főiskolákon gyűjti össze a különböző felekezetű keresztyén diákokat. Elsősorban a felsőoktatásban tanulók közötti misszió a célja

4. KIE – Keresztyén Ifjúsági Egyesületek Nemzeti Szövetsége

Ökumenikus ifjúsági szervezet, célja, hogy fiatalok által fiatalokhoz juttassák el az evangéliumot. E cél elérése érdekében evangélizációkat, kulturális és sportprogramokat is szerveznek.

5. Egyetemi gyülekezetek

Nagyobb egyetemi városainkban egyetemi lelkészségek működnek azért, hogy az adott városban a felsőoktatásban tanuló református fiatalok számára gyülekezeti közösséget biztosítsanak.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: N. Kollár Katalin, A társas kapcsolatok, személyközi vonzalom és a csoportfolyamatok, in: N. Kollár K. – Szabó É. (szerk.) Pszichológia pedagógusoknak, Budapest, 2004)

Az Isten közösséget formál koncentrikus kör részeként foglalkozunk az egyházunkban jelen lévő ifjúsági közösségekkel, hogy felmutassuk a tanulóknak, mint lehetőséget a csoportokhoz való kapcsolódást. Sok gyülekezetben a hetedikes korosztály a konfirmandusokat jelenti, akiknél az a cél, hogy konfirmáció után maradjon a gyülekezet közösségében úgy, hogy egy korosztályos csoporthoz kapcsolódik.

„A csoport szociálpszichológiai értelemben az egymással tartósan interakcióban lévő személyeket jelenti. A közös cél, együttes tevékenység, kohézió, csoportstruktúra jellemzi ezek működését.” A kortárskapcsolatoknak, csoportoknak a serdülő számára kitüntetett szerepe van a szocializációban, mert ez szimmetrikus kapcsolatot jelent számára, és ebből adódóan függetlenedik a felnőttektől, első sorban a szülőktől, megtanulja érvényesíteni az érdekeit, felelősséget vállal a csoporton belül, fejlődnek a szociális kompetenciái.

A csoportokat különböző módon jellemezhetjük, többek között a szerveződési típusai alapján. Az ifjúságnál az lenne a cél, hogy elsődleges csoporttá váljanak, azaz olyanok közösségévé, akik rendszeresen találkoznak, érzelmi kapcsolat köti össze őket. A hittancsoport inkább a másodlagos csoport kategóriába tartozik, amit formális keretek tartanak össze, kevesebb érzelmi motiváció van a csoporton belül. A vallástanár csapatépítő játékokkal segítheti ennek a fejlődését, lehetővé téve, hogy akár együtt kapcsolódjanak a gyülekezet ifjúsági közösségébe. Ahhoz, hogy vonzó legyen a serdülő számára egy csoport, a működő csoportnak a jellemzőivel kell rendelkeznie: közös célok, 'mi'-tudat, közös tevékenység, személyesség,

strukturálódás, szerepek a csoporton belül, sajátos szokások, becenevek, nyelvi fordulatok, csoportnorma.

Mindezeket figyelembe véve kellene vonzóan bemutatni az egyházunkban (gyülekezetben, egyházmegyében, kerületben, országosan) működő ifjúsági szervezeteket, melyekhez kapcsolódhatnak a fiatalok.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Vágyakozás felébresztése a református ifjúsági csoportokhoz (elsősorban a saját gyülekezetében található ifihez) való tartozásra.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy vannak református ifjúsági csoportok is, ahová tartozhat a fiatal.

Affektív cél: Vágyakozás felébresztése a református ifjúsági csoportokhoz (elsősorban a saját gyülekezetében található ifihez) való tartozásra.

Pragmatikus cél: A gyülekezeti, egyházmegyei lehetőségeknek megfelelően annak a segítése, hogy bekapcsolódhasson a helyi ifjúsági csoportokba.

Az óra részei	Kapcsolódó tevékenység	Felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Beskatulyázva: Különböző dobozokban az alábbi állítások közül szerepel mindig 2-2. (A csoport létszámától függően egy állítás többször is előfordulhat.) – A fiatalok sokszor nevetlenek az idős gyülekezeti tagokkal szemben. – A fiatalokban sok a lendület, az energia, amit jóra lehet használni, ezért várják őket templomtakarításra. (vagy bármi más olyan tevékenységre, ami a helyi gyülekezetben aktuális) – A templomban külön helye van a fiataloknak. – Akiknek sok az idejük, azok járnak ifibe. – Az ifin mindig érdekes témákról beszélgetünk. – A vasárnapi istentisztelet és a hittanóra éppen elég, nincs szükségem arra, hogy ifire járjak. – A nyári ifi-táborról már sok jót hallottam. A tanulók csoportonként (3-4 fő) kapnak 1-1 dobozt (skatulyát), és a feladatuk, hogy beszélgessenek a benne lévő állításokról, és amit megbeszéltek, azt osszák meg a többi csoporttal úgy, hogy 1 tanuló foglalja össze a többiek számára, amiről beszélgettek. Mivel egy-egy állítás több csoportnál is előfordulhat, így össze lehet vetni, hogy ki mire jutott.	A csoport létszámának megfelelő (3-4 fős kiscsoportokat alakítva) doboz (teás, cukros, papír, fa stb.), mondatkártyák a dobozokban.
Feldolgozási	Bibliai fiatalok – páros munka	Biblia (lehet

javaslat	Kit mire hívott el Isten? Mit tudtok róluk? Minden páros csak 1 bibliai személyt kap, akiről össze kell gyűjteni az információkat és egy közösségi formával kell jellemezni azt a személyt. (Ez túl nehéz lenne, ezért segítségként a táblára kerülhetnek közösségi formák: család, testvérek, baráti kör, iskolatársak, osztálytársak, haverok, együttes, csapat, ifi, gyülekezet, lakótárs, munkatárs, főnök-beosztott stb.) József – pl. testvérek, család Dávid – pl. baráti kör, gyülekezet (zsoltárok, istentisztelet) Jeremiás – pl. gyülekezet, ifi (Isten ígéjének a megismerése), iskolatársak (hamis próféták) János – pl. osztálytársak (tanítványok), gyülekezet Timóteus – pl. ifi (az ige tanulmányozása), gyülekezet TK 92. o. Gondold végig! Beszéljétek meg! kiegészítve a lenti logókkal. Csapatmunka Mf. 1. Egyéni munka Mf. 2. – utána lehet statisztikát készíteni, hogy melyik kapott legtöbb szavazatot. Úgy érdemes csinálni, hogy kb. 5-6 főként összesítik a táblázatot, és így kerül a közös összesítésbe.	online vagy Bibolka is!) MFEI 73. o. 1. f. MFGY 55. o. 1. f. MFEI 74. o. 2. f. MFGY 56. o 2. f.
Házi feladat	Mf. 3.	MFEI 74. o. 3. f. MFGY 56. o 3. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Logók





HITVALLÓ ELŐDEINK,
SAJÁT ISKOLÁBÓL VALÓ HITVALLÓ ELŐDÖK
Gyülekezeti óraszám: 0. egyházi iskolák óraszám: 1.

ÖTLET:

Kiselőadással készüljenek előre a diákok olyan reformátorok életéből, akik a környéken éltek.

ÖSSZEFOGLALÁS II.

HITBEN ÉLŐK A TÖRTÉNELEM SORÁN

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: A hitben való hűség témájához kapcsolódóan imádságok megfogalmazása és gyakorlása.

Kognitív cél: Az eddig tanultak átismétlése, elmélyítése kérdések segítségével.

Affektív cél: Bátorítás az Isten iránti hűségre a tanult személyek életpéldájának a felidézése segítségével.

Pragmatikus cél: A hitben való hűség témájához kapcsolódóan imádságok megfogalmazása és gyakorlása.

Az óra részei	Kapcsolódó tevékenység	Módszertani javaslatok, eszközök, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Ének: szabadon választott tanult ének Ismétlés: egy igaz és két hamis állítás • osztályt 5 kiscsoportra bontjuk • minden kiscsoport kap egy apróhírdetést • a kiscsoportok a tankönyvből megkeresik a hirdetéshez tartozó leckét • az adott lecke alapján minden kiscsoport összeír 3 állítást, amelyből 1 igaz, és kettő hamis • minden kiscsoport felolvassa a megfogalmazott állításait • a többi kiscsoport írásban megtippeli, hogy a megfogalmazott állítások közül melyik az egyetlen igaz • értékelés: ○ eltalált válaszokért a csoport minden tagja kisötöst kap ○ a hittanoktató az állításokat is jutalmazhatja kisötössel További ötlet a feladathoz: Az állítások felolvasása előtt az apróhírdetéseket is fel lehet olvasni. Amely csoport a leghamarabb kitalálja, hogy ki „adhatta fel”, pontot/kisötöst kap.	Tankönyv énekgyűjteménye Tankönyv, fénymásolt apróhírdetés a munkafüzet 3. feladatából: MFEI 75. o. és MFGY 57. o. Az apróhírdetésekkel feldolgozásra kerülő leckék: 16. Hűség a hitben: István vértanú, 17. Pál apostol missziói útjai 19. Hűség a hitben: gályarabok, hitvalló őseink 24. Protestáns nők Isten szolgálatában Az apróhírdetések sorát nagy létszámú csoport esetén szabadon bővíthetjük.
Feldolgozási javaslat	Imádságok megfogalmazása kiscsoportban	óra eleji beosztással maradjanak a csoportok

	• kiscsoportban: munkafüzet 4. feladatának a megoldása megbeszélés után írásban • kiscsoportban: megbeszélni és leírni, hogy: A mai korban milyen tulajdonságok kellenek ahhoz, hogy egy 7-es keresztyénként éljen? • a válaszok megbeszélése a nagycsoportban • kiscsoportban: mai 7-es keresztyén imádságának írásban való megfogalmazása a megbeszélt tulajdonságok megemlékezésével • minden kiscsoportból egy tag felolvassa imádságként a megírt imádságot.	MFEI 76. o. 4. f. MFGY 58. o. 4. f. táblára jegyzetelés
--	--	---

28. LECKE: HOGYAN HÍV ENGEM ISTEN?

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

A tanév zárásaként az Isten utat mutat a mindennapokban témakörhöz tartozó órán tekinthetjük át azokat a fő pontokat, melyek az év során hangsúlyosakká váltak. Ahogy a nyitó órán az év szimbólumához, a nyitott kapuhoz kapcsolódtunk, most is érdemes újból ezt elővenni.

Az év összegzése elsősorban élményszerű legyen. Fel lehet eleveníteni a kedvenc játékokat, melyeket évközben játszottak. A bibliai, egyháztörténeti személyekhez kapcsolódó tárgyakat lehet „szóra bírni”, azaz a tárgy beszél a tulajdonos helyett (pl. egy kő a házasságtörő nő történetéből, egy fadarab Pál hajótöréséből, egy láncdarab a gályaraboktól, egy terítő Lorántffy Zsuzsannát idézve stb.)

A csoporttól függően kérhetjük a tanulókat, hogy alkossanak „nyitott kapu” mottóval. Alkotásaikban a művészet, önkifejezés minden ágát segítségül hívhatják, legyen az grafika, festmény, fotó, montázs, szobor, zene, vers, próza stb. A lényeg, hogy jelenjen meg benne a nyitottság Istenre, nyitottság a másokra és a világra. Ezekből az alkotásokból készíthetünk kiállítást, aminek tarthatunk megnyitót, ha van rá lehetőség, meghívhatjuk rá a szülőket, barátokat, hogy átéljék a tanulók, hogy fontos az, amire eljutottak az év során. Ahol az iskolában nem oldható meg a kiállítás, ott elvihetjük a gyülekezetbe az alkotásaikat, és oda hívogathatjuk a családtagokat.

Ahol ez az út nem járható ott a vallástanár készíthet személyre szabott üzenetet, igét nyári útravalóul a tanulóknak, amivel azt fejezi ki, hogy fontos számára. Ha a kapunál maradunk, akkor ez az üzenet megjelenhet egy-egy régi kulcsra írva, amit a kulcstartójukon hordva nap, mint nap ránézhetnek, eszükbe juthat mindez.

Kulcstartóval is megajándékozhatjuk a csoportot vagy a csoport tagjai egymást, amivel azt szeretnénk bennük megerősíteni, hogy mi a kezükbeadtuk a kulcsot, rajtuk múlik, hogy használják-e.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a segítése, hogy a tanuló saját maga számára meg tudja fogalmazni, hogy Isten őt hogyan hívja és ez a hívás mire indítja őt.

Kognitív cél: Az év során tanultak felidézésével annak a tudatosítása, hogy Isten minden embert hív magához, és ez a hívás egy belső késztetést is jelent.

Affektív cél: Az Isten hívásához kapcsolódó belső késztetés felismertetése.

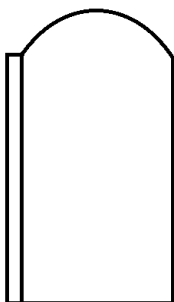
Pragmatikus cél: Annak a segítése, hogy a tanuló saját maga számára meg tudja fogalmazni, hogy Isten őt hogyan hívja és ez a hívás mire indítja őt.

Az óra részei	Kapcsolódó tevékenység	Módszertani javaslatok, eszközök, felhasznált taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Játék: Mit kérsz tőlem? párok alkotása 1. kör • párok szemben állnak egymással, közöttük a pad, a padon néhány tárgy • az egyik tag a vezető, másik a vezetett • a vezető a szemét mozgatva próbálja egy feladattal megbízni a vezetett társát • ha letelik a hittanoktató által megszabott idő, akkor szerepcsere 2. kör • ugyanez a feladat, de a párok ülnek egymással szemben, a vezetett szeme be van kötve • a vezető szavakkal irányítja a vezetettet 3. kör • a vezetett szeme be van kötve, a vezető a vállára teszi a kezét, úgy irányítja őt két szék között (a két szék jelképezi az év szimbólumát, a nyitott kaput) • vezető nem beszélhet, vezetett beszélhet Ez a harmadik kör kapcsolódik az év szimbólumához. Hívjuk fel a figyelmet a biztonságra! Megbeszélés: 1. Mi is történt a játék alatt? Ki hogyan oldotta meg a feladatot? <u>Mi segített teljesíteni a feladatot? Mi nehezítette meg a vezetést, a vezetettséget?</u> (Utóbbi két kérdés vezet majd át Isten hívása meghallásának a témájához.) 2. Milyen érzés volt vezetni, vezetettnek lenni? 3. Mit tanultál ebből a játékból a vezetésről, vezetettségről, esetleg magadról? Ismétlés: Hogyan hív Isten és hogyan engedelmeskedtek Neki az év során tanult bibliai és egyháztörténeti személyek?	A játék során arra hívjuk fel a figyelmet, hogy a kommunikációban fontos, hogy figyeljünk a másokra. Ezt a tapasztalatot vonjuk majd párhuzamba az Istennel való figyelemmel. A táblázatot

				kiegészíthető, változtatható.
	Kit hívtott?	Hogyan hívta?	Mit válaszolt a hívásra?	
	Ruth	Hívó családot adott neki Isten	követni kezdte zsidó családja Istenét	
	Ézsaiás	Látomással, küldetéssel	Vállalta a küldetést	
	Jeremiás	Megszólította és feladatot adott neki	Vonakodás után vállalta a küldetést	
	Nikodémus	Jézus újjászületésre hívta		
	Jézus mindenkit hívott	Én-mondások, boldog-mondások		
	Mária	Jézus beszélgetett vele	Mária hallgatta	
	Huszár Gál		Bibliát és énekeskönyvet nyomtatott	
	Albert Schweitzer	Párizsi Missziós Evangélikus Társaság egyik füzete által	Afrikába ment gyógyítani és hirdetni az evangéliumot.	
	Péter	Jézus a tengeren járni	Engedelmeskedett, kételkedett, majd hitvallást tett	
	Kapernaumi százados		Jézust segítségét kérte	
	Kornéliusz	angyal által	engedelmeskedett az angyal parancsának	
	házasságtörő nő	Jézus szava	megbocsátást nyert	
	István		engedelmes volt, csodákat és jeleket tett, haláláig hűséges maradt Jézushoz	
	Pál	Jézussal találkozott	hirdette az evangéliumot	
	gályarabok	Isten Igéje	hűségesek voltak a végsőkig	

	Lorántffy Zsuzsanna	Biblia	hűség, egyházának segítése	
	Bethlen Kata	Biblia	hűség, egyházának segítése	
	Összegzés: Isten minden embert hív magához. Erre a hívásra adott válasz: új élet, engedelmesség. Az Istennek való engedelmességnek sok formája van, ahogyan a fenti példák mutatják.			
Feldolgozási javaslat	Hogyan hív Téged Isten? Kapu készítése: • A/4- es lapra egy kivágott felnagyított ajtószablont ragasztanak fel a hittanosok • az ajtóra felírják, hogy hogyan hívja, hívta őket Isten • az ajtó mögé felírják, hogy hogyan válaszoltak, válaszolnak vagy válaszolhatnának erre a hívásra Megbeszélés: önkéntes alapon olvashatják fel, amit írtak A hittanoktató a táblára rendszerezheti a hívás és a hívásra adott válaszok formáit.			kapusablon olló ragasztó íróeszköz

Fénymásolható, nagyítható kapusablon:



ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT!

TEREMTÉS HETE

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 2.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Nemzetközi egyházi kezdeményezésre a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa 2009-től, a szeptember utolsó és október első vasárnapja közötti időszakot teremtésvédelmi hétként hirdeti meg, és ünneplésre ajánlja. Míg a nyugat-európai országokban már régóta foglalkoznak természetvédelemmel, addig hazánkban még gyerekcipőben jár ez a kérdés. Hetedikes diákokat kérdezve arról, hogy melyik tantárgy foglalkozik a környezetvédelemmel, alig tudtak példát hozni rá. Mivel hitünk alapeleme a teremtettségünk és az ebben kapott istenképység által a felelősségünk, ezért fontos a tanulóknak is továbbadni ezt.

A serdülő számára két ponton lehet megragadni a témát. Egyrészt azért, hogy Isten teremtménye ő maga, akiért új teremtést is adott Jézus Krisztusban, tehát ezzel erősítjük azt az érzést benne, hogy fontos, helye van a világban, nem fölösleges, véletlen az ő léte, hanem tervszerű. Identitáskeresésében ez a momentum megerősítő lehet, különösen olyan fiatalok számára, akik a családban nem mindig ezt élik át.

A másik pont ebből a teremtettségből fakad, hogy Isten felelősséggel látta el az embert. Jörg Zink verse² rámutat arra, hogy a felnőttek hogyan éltek vissza ezzel a felelősséggel, és hogy tették tönkre a teremtett világot. A fiatal nem szívesen vállal felelősséget, de ha megmutatjuk, hogy valamiben az ő szava, cselekedete más lehet, mint a felnőtteké, akiktől éppen elszakadni, különbözni akar, akkor ez ösztönözheti őket a téma iránti érzékenységre. Ebben az önkifejezés is teret kaphat, amikor plakátot készítenek a teremtés hetéről, és az együttműködésnek is nagy szerepe van, ha mindezt csoportmunkaként végzik el. Jörg Zink verse alkalmas arra, hogy megjelenítsék egy-egy versszakát.

Erkölcsei motivációját, hogy mások szemében jónak, jó fejnek látszódjon, kihasználhatjuk azzal, ha „menővé” tesszük a környezet védelmét. Ehhez lehet egy izgalmas kirándulást szervezni a néhány évvel idősebb ifisekkel együtt, vagy közösen részt venni a „72 óra kompromisszum nélkül” akcióban. Fontos megnyerni a témának azokat a fiatalokat, akik hangadók a csoportban, akikre a többiek hallgatnak.

ÓRAVÁZLAT –JAVASLAT

Fő hangsúly: A teremtés és a körülöttünk lévő környezet iránti pozitív hozzáállás és felelősségérzet megerősítése.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy a teremtéssel feladatunk van.

Affektív cél: A teremtés és a körülöttünk lévő környezet iránti pozitív hozzáállás és felelősségérzet megerősítése.

Pragmatikus cél: Annak a segítése, hogy a környezetében gyakorolja az Isten által a teremtés iránt adott felelősséget.

² Ld. 6. Melléklet

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok Taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Befejezetlen mondat Az alábbi mondatkezdésekből válogassunk, melyeket a tanulók egyénileg fejezzenek be. Ez jó alapja lehet egy beszélgetésnek, amiben feltérképezzük, hogy a tanulók hogyan viszonyulnak a környezetvédelemhez. – A környezet védelméről azért beszélnek sokat a médiában, mert... – Leginkább akkor jut eszembe a környezetem védelme... – A teremtett világban számomra a legcsodálatosabb... – A természetet az ember azzal rombolja leginkább... Kapcsolódó feladat a TK 96. oldalán lévő montázshoz kapcsolódva a 96-97. oldal Gondold végig! Beszéljétek meg! első pontja.	TK Ünnepejünk együtt! Teremtés hete (Olvasmány) 95. o. TK 96. o. Gondold végig! Beszéljétek meg!
Feldolgozási javaslat	Szövegelemzés – csoportokban (3-4 fős) – TK 96-97. oldalán lévő Jörg Zink vers egyes versszakait elolvasva egy-egy csoport jelenítsen meg egy-egy versszakot. (Kis létszámú csoportoknál sor kerülhet több versszak megjelenítésére, vagy szabadon választott versszakra.) – Hogy melyik csoport melyik versszakot jeleníti meg, sorsolással is eldönthetjük, de lehet szabad választás is. – A megjelenítés történhet állóképben, ekkor a tanulók magukból próbálják bemutatni a pusztulás sorozatát, amiről fénykép is készülhet. – Lehet plakátot, montázst is készíteni a versszakokról, ill. egyéb technikával (agyag, gyurma, hulladékok felhasználása) is alkothatnak a tanulók, amiből kiállítás is készülhet. Kapcsolódó feladatok: TK 96–97. o. Gondold végig! Beszéljétek meg! Mf 78/2,3 Imádság – Mindenki csukja be a szemét, és képzelje el, amit hall. A vallástanár olvassa fel a Teremtés történetét (1Móz 1) lassan vagy a 8. zsoltárt. Aranymondás: <i>„Mert a teremtett világ sóvárogva várja az Isten fiainak</i>	TK Ünnepejünk együtt! Teremtés hete (Olvasmány) 96–97. o. karton, ragasztó, olló, képek, gyurma, agyag, hulladékok (nem szennyezett szemét!) fényképezőgép

	<i>megjelenését.” (Róm 8,19)</i>	
Házi feladat	Munkafüzet 1. feldata.	MFEI 78. o. 1. f.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Letölthető Prezi:

http://prezi.com/sil30cyg7bnr/?utm_campaign=share&utm_medium=copy&rc=ex0share

Imádságra nevelés

A Föld utolsó hét napja 1. Ismerkedés Jörg Zink versével Feladatutasítás: - Hét kiscsoportot alkotunk. - Minden kiscsoport kap egy számot. Ez a szám a versszakhoz (naphoz) kapcsolódik. - A kiscsoportból egy önkéntes felolvassa az adott versszakot a versből. - Beszéljük meg a vers jelentését. 2. Imádság szövegének megírása Feladatutasítás: Írjatok egy imádságot a versszakok alapján. Olyan imádságot írjatok, amit hangosan fel fogunk olvasni.																					
3. Imádkozás Helyezzen el a hittanoktató egy kendőt a terem közepére. A kendőre pedig számokat 1-től 7-ig. Feladatutasítás: Álljatok körbe. Álljatok a számokhoz. A csoportból egy hittanos olvassa fel a csoport imádságát.	<table> <tr> <td>műfaj</td><td>többféle</td></tr> <tr> <td>megfogalmazás</td><td> - kiscsoportok - írásban - Jörg Zink verse alapján </td></tr> <tr> <td>imádkozás</td><td>kiscsoport által írt imádságot egy hittanos hangosan felolvassa</td></tr> <tr> <td>csoport felosztása</td><td>7 kiscsoport</td></tr> <tr> <td>kapcsolódás</td><td>TK 97. o. Jörg Zink verse</td></tr> <tr> <td>hely</td><td>óra közepe, vége</td></tr> <tr> <td>fejlesztési terület</td><td> - szöveghez kapcsolódó imádság - közös imádság megírása </td></tr> <tr> <td>hittanosok</td><td> - szöveget olvasnak - szöveget értelmezik (beszélgetve) - imádság szövegét írásban közösen fogalmazzák meg </td></tr> <tr> <td>hittanoktató</td><td> - beszélgetése vezet - imádkozás előtt az imádság szövegét korrigálja, ha szükséges - helyszínt előkészíti - utómunkát gondozza </td></tr> <tr> <td>eszközök</td><td> - tankönyv - lap - íróeszköz - kendő </td></tr> </table>	műfaj	többféle	megfogalmazás	- kiscsoportok - írásban - Jörg Zink verse alapján	imádkozás	kiscsoport által írt imádságot egy hittanos hangosan felolvassa	csoport felosztása	7 kiscsoport	kapcsolódás	TK 97. o. Jörg Zink verse	hely	óra közepe, vége	fejlesztési terület	- szöveghez kapcsolódó imádság - közös imádság megírása	hittanosok	- szöveget olvasnak - szöveget értelmezik (beszélgetve) - imádság szövegét írásban közösen fogalmazzák meg	hittanoktató	- beszélgetése vezet - imádkozás előtt az imádság szövegét korrigálja, ha szükséges - helyszínt előkészíti - utómunkát gondozza	eszközök	- tankönyv - lap - íróeszköz - kendő
műfaj	többféle																				
megfogalmazás	- kiscsoportok - írásban - Jörg Zink verse alapján																				
imádkozás	kiscsoport által írt imádságot egy hittanos hangosan felolvassa																				
csoport felosztása	7 kiscsoport																				
kapcsolódás	TK 97. o. Jörg Zink verse																				
hely	óra közepe, vége																				
fejlesztési terület	- szöveghez kapcsolódó imádság - közös imádság megírása																				
hittanosok	- szöveget olvasnak - szöveget értelmezik (beszélgetve) - imádság szövegét írásban közösen fogalmazzák meg																				
hittanoktató	- beszélgetése vezet - imádkozás előtt az imádság szövegét korrigálja, ha szükséges - helyszínt előkészíti - utómunkát gondozza																				
eszközök	- tankönyv - lap - íróeszköz - kendő																				
4. Utómunka - A hittanoktató összegyűjti a csoportok imádságait, majd begépezi, és a csoport minden tagjához eljuttatja e-mailben vagy fénymásolt formában. Erre a feladatra meg önkénteseket is megkérhet a hittanoktató. - A megírt imádságból egy imádságplakátot is készíthetnek önkéntesek, az eredeti verssel összekombinálva. Ezt a kész plakátot is nyomtatott formában továbbíthatjuk a hittanosoknak.																					

TEREMTÉS HETE

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszám: 2.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT EGYHÁZI ISKOLÁK 2. ÓRÁJÁRA

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A teremtés és a körülöttünk lévő környezet iránti pozitív hozzáállás és felelősségérzet megerősítése.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy a teremtéssel feladatunk van.

Affektív cél: A teremtés és a körülöttünk lévő környezet iránti pozitív hozzáállás és felelősségérzet megerősítése.

Pragmatikus cél: Annak a segítése, hogy a környezetében gyakorolja az Isten által a teremtés iránt adott felelősséget.

Óra fő része	Javaslatok	Tan eszköz, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	1. Beszélgetési lehetőség: Előző órai tapasztalatok megbeszélése, Jörg Zink versének felidézése.	
Feldolgozási javaslat	Installáció készítése Csak a teremben található dolgokból (beleértve saját magunkat is) készítsünk installációkat, összeállításokat az egyes napokhoz. (Pl. a szobanövény, egy állatos poszter, de lehet elvontabb is, sárga szivacs mint a Nap, stb.) Járjuk végig sorban a helyszíneket és kérjük meg egy-egy hittanost, hogy olvassa fel annak a napnak a részét a teremtéstörténetből!	Tárgyak a tanteremből

TOVÁBBI ÖTLETEK

Letölthető Prezi:

http://prezi.com/sil30cyg7bnr/?utm_campaign=share&utm_medium=copy&rc=ex0share

Teremtés hete:

- A teremtéstörténetet bemutatni (írásvetítés) árnyszínházzal
- Kérjük meg őket, hogy a kedvenc/kedvelt zenéikből válogassanak olyan szempontból, hogy melyik naphoz melyik zenét kapcsolnák. (Készüljünk fel a mi ízlésünktől

gyökeresen eltérő zenékre!) Lehet azt is csinálni, hogy kiosztunk napokat, (keress egy zenét a negyedik naphoz), de lehet komplett zenerészlet-sorokat összeállítani az elsőtől a hetedik napig. Ne legyen műfaji megkötés, hogy az ő (zenei) világukat tudjuk összekapcsolni a teremtéstörténettel! Szabjuk egy ésszerű időhatárt a részleteknek! (pl. 20 másodperc naponként). A technikai részét bízzuk rájuk, ha kell, biztosítsunk egy hangszórót vagy számítógépet a lejátszáshoz. Fontos, hogy mindenkinek meg kell indokolnia, miért azt a részletet kapcsolta ahhoz a naphoz! (És – nem utolsósorban példamutatással – teremtsünk olyan légkört, ami elfogadó egymás zenei ízlésével kapcsolatban, ezt tisztázzuk le előre!)

ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT!

1. LECKE: SZÜNTELEN REFORMÁCIÓ: Gyülekezeti óraszám: 0. Egyházi iskolák óraszáma: 1.

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Füsti-Molnár Szilveszter: „Szempontok az ecclesia semper reformanda elvének érvényesítéséhez a Magyarországi Református Egyházban, különös tekintettel Kálvin teológiájára”

http://srta.tirek.hu/data/attachments/2010/12/23/Szempontok_az_ecclesi_semper_refomanda_elv%C3%A9hez.pdf

A kifejezés eredete:

Bár a szüntelen reformáció szükségességének gondolata a reformáció időszakában született meg, hiszen eredetileg Luther fogalmazta meg, de mégsem terjedt el és nem vált ismertté ebben a korszakban. Latinul így hangzik az eredeti gondolat: *ecclesia semper reformanda est*. Ez a kifejezés rövidült le: *semper reformanda* szókapcsolatra, de találkozunk a teológiai írásokban a *semper reformata* kifejezéssel is. A teljes kifejezés először nyomtatásban 1674-ben jelent meg Amsterdamban Jodocus van Lodenstein (1620-1677) egyik művében (Beschouwinge van Zion). A reformáció kálvini ágának a körében foglalkoztak sokat ezzel a gondolattal.

A szüntelen reformáció szükségessége:

Mivel az egyház tagjai tökéletlenek, és a bűn kísértésének annak ellenére vannak mindig kitéve, hogy Krisztus a Fő, az egyház életvitelében, tanításában, gyakorlatában sajnos időről időre eltér a keskeny útról. Ez teszi szükségsszerűvé a mérce rendszeres alkalmazását.

A szüntelen reformáció megvalósítása:

Az *ecclesia semper reformanda est* elve összefügg a reformáció többi alapelvével.

- a. *Ecclesia semper reformanda est*-elve és a Solus Christus-elve: A megújulás újra és újra döntő megtérés a megfeszített és feltámadott Jézus Krisztushoz, az ígéretéhez és a parancsolataihoz.
- b. *Ecclesia semper reformanda est*-elve és a sola gratia-elv: Igaz, hogy az egyház megújulásának elengedhetetlen feltétele az egyház tagjainak bűnbánata, felismerése, szándéka, ennek ellenére a reformáció nem emberi akarat műve, hanem Isten kegyelmi ajándéka. Az egyház önmagát önmaga erejéből és elképzelése szerint nem tudja megreformálni. A reformáció Isten munkája.
- c. *Ecclesia semper reformanda est*-elve és a sola fide-elv: Nem a szervezeti megújítás a lényege ennek a tanításnak, hanem a lelki megújulás. Amennyiben hit által visszatér az egyház a Forráshoz, a változás megmutatkozik a látható egyház minden egyes vonatkozásában. Ez a Szentlélek ereje által történhet meg, aki a hitet ébreszti az egyes egyháztagok szívében.
- d. *Ecclesia semper reformanda est*-elve és a Sola Scriptura-elv: Ennek a szüntelen reformálásnak az Isten Igéje szerint kell bekövetkeznie. Az *ecclesia semper reformanda est* kifejezésben az ecclesia a látható egyházat jelenti. Ennek a megújulásnak az egyházi élet minden területen érvényre kell jutni. A tanítást és a keresztyén életgyakorlatot kell újra mérlegre tenni. Az Isten Igéje az a kellő, amihez a

valót folyamatosan mérni kell. A megújulás nem feltétlenül egy új elvnek vagy egy új gyakorlatnak a bevezetését jelenti, de ezt is jelentheti. Ez az elv nem egy véget nem érő reformot jelent, és nem is a reformáció reformját. Sokkal inkább egy reformátori reformot. Megújulás a reformáció egyháznak el kell azon gondolkodni, hogy hogyan hirdeti az evangéliumot a világban, és hogyan éli meg az evangéliumot a világban. A szüntelen reformáció nem modernizálást jelent, nem az evangélium és a törvények világhoz való igazítását.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

Christian Noack szerint a történelemtudatuk még egyrészt a *konkrét-narratív* szinten van (6-12). Ebben az elbeszélések nyomán alakul ki összefüggő kép a világról. Még nem beszélhetünk igazi történelem-tudatról, de világos különbséget tud tenni a gyermek múlt, jelen és jövő között. Ezen a szinten a múlt lehet néhány évtizedes, de több évszázados is, nem érzékeli a különbséget, csak az események láncolatát. Történetekről beszélhetünk, történelemről nem. Ötödik évfolyamon megismerkedett Luther Márton életével, hatodik évfolyamon pedig magyar reformátorokkal. Erre a tudására építhetünk, amikor felelevenítjük ezeket a személyeket, eseményeket. Érdekli, hogy hogyan éltek régen az emberek. Inspirálóan hatnak a történelmi személyiségek nem hétköznapi tettei. Jelentősége van már a realitásközeliségnek.

Ez a történelemtudat éppen a 13 éves korban kezd átváltani a *szintetikus-interperszonális* szintre (14-16). Ez azt jelenti, hogy képes a fiatal az események fölé emelkedni, és azokból tanulságokat levonni, de még nem érdeklődik a nagyobb összefüggések, az átfogó folyamatok, a kölcsönhatások iránt. Átismételve a korábbi években tanultakat rámutathatunk arra a megújulásra, amit az akkori emberek életében hozott a reformáció, miközben megerősítjük őket, hogy a mindennapi életünkben is meg kell újulnia az Isten-kapcsolatnak. A történelmi ismeretek ebben az életkorban a csoportidentitás kialakulását szolgálják. Tehát azoknak a története érdekes, akikhez valamiképpen odatartozónak érzi magát a fiatal. A csoport ebben az esetben az egyháza, és ha ahhoz tartozónak érzi magát, akkor érdekes lesz számára a reformáció ünnepe is. Érdekes a saját gyülekezet életéből olyan példát keresni, ahol megjelent a „semper reformanda” elve. Akár egy intézmény létrejötte, gyülekezeti alkalmak átalakulása stb.

A serdülőt a személyesség ragadja meg, s csak ahhoz tud kapcsolódni, ami érzelmileg megérinti. Az ajtó szimbóluma egy rövid történet keretében ismét megjelenik, ahogy az évben többször is, így a jelképen keresztül tudja a személyes életéhez kötni az üzenetet.

Hajlamos arra, hogy korábban bevált szemléletmódokat, életgyakorlatokat, szokásrendszereket idealizáljon, és az ideológia szintjére emeljen. Ezt felhasználva biztathatjuk a tanulókat, hogy megújuljanak, újraértelmezzék Isten-kapcsolatukat is. A frissítés ikont jól ismerik a számítógépről, ennek jelképe egyértelmű lesz számukra, az ő nyelvükön mondja el a „semper reformanda” elvét.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Annak a felismertetése, hogy a hitben szüntelen fejlődhetünk.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy a hitben szüntelen fejlődhetünk.

Affektív cél: A fejlődés motivációi és akadályai.

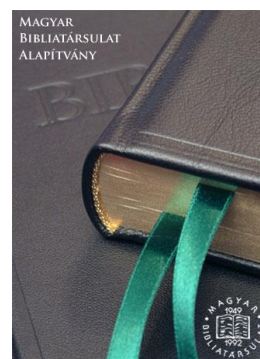
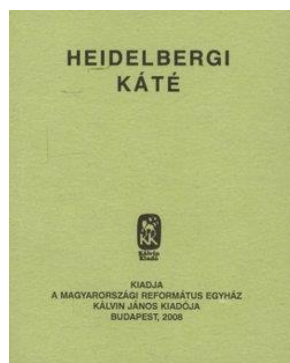
Pragmatikus cél: Annak a segítése, hogy meg tudja a tanuló fogalmazni, hogy ő pillanatnyilag milyen kapcsolatban van Istennel.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok Taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Képpárok Az alábbi képpárokat (ld. További ötletek) kivetítve beszélgetünk arról, hogy mi mindenben látszik, hogy az egyház megújul. Mely területeket érinti ez? – a Luther-ábrázolásoknál érdemes felidézni magát a történelmi eseményt, hogy már csak néhány év hiányzik az 500 éves évfordulóhoz; itt lehet beszélgetni a tanulókkal mindarról, amit eddig tanulhattak a reformációról – a Heidelbergi Káté és az abból készült szó montázs a reformációban ismét jelentőssé vált hitvallásosságra utal, és erről lehet beszélni, hogy mindenkinek újból és újból meg kell fogalmaznia, hogy miben hisz – a Vizsolyi Biblia előlapja és egy mai fordítás (lehet már RÚF is) kapcsán arról beszélgetni, hogy milyen jelentősége van annak, hogy olvashatjuk a Szentírást, és hogy miért szükséges újra fordítani azt – a két templom képéhez kapcsolódva (Tákos, patics falú, külön fa toronnyal – Dunaújváros, a szocializmus idején, egy iparváros temploma) arról beszélgetni, hogy milyen funkciói változnak a templomoknak, mi az, ami régen fontos volt, ma kevésbé hangsúlyos, és fordítva Kapcsolódó feladat a TK 98. o. Gondold végig! Beszéljétek meg!	TK Ünnepejünk együtt! 1. lecke: Szüntelen reformáció, 98. o.
Feldolgozási javaslat	Semper... – Frissítés – Frissítés – mit jelent a számítógépnél, miért van rá folyamatosan szükség? – Munkafüzet 4. feladata – a szöveg elolvasása (felolvasása) – Milyen módon újult meg a kapcsolata Istennel a szereplőnek? Miért van erre szükség? Hogyan valósul meg az egyéni életben a semper reformanda? Ők hogyan tudják ezt elképzelni? – Játsszanak el hasonló jeleneteket a hétköznapijaikból, amiben megjelenik a hitük megújulása! Pl. Előtte – utána: testvérek közötti veszekedés; a szülők feladatot bíztak rá; osztálykiránduláson; új gyerek az osztályban; vasárnap reggeli vita a templomba menetelről stb. Kapcsolódó feladatok: TK 98. o. Semper reformanda	MFEI 80. o. 4. f. MFGY 61. o. 4. f. TK Ünnepejünk együtt! 1. lecke: Szüntelen reformáció, 98. o. MFEI 79. o. 1. 2. és 3. f. MFGY 60. 1. 2.

- ülj le.

- Most arra kérlek benneteket, hogy a papírcsíkokat fordítsátok meg, piros írással felfelé.
- Most ismét imádkozzatok magatokban a papíron lévő szavak alapján.

- kendō





Drámapedagógiai ötlet: MESTERDARAB

Ehhez a gyakorlathoz szükség lesz több ollóra, tollra és vékonyabb kartonpapírra vagy műszaki rajzlapra. Az óra előtt készítsünk annyi különféle formát a papírból, ahányan a csoportban vannak. Ezek között legyen nonfiguratív forma is (amőba, plecsni, szabálytalan sokszög) és bonyolultabb, részletesebb figura is, pl. egy csiga szépen ívelt házzal, szarvakkal, bogár, vékony lábakkal, szarvas, szép agancssal, stb. (Ha nincs különösebb rajzkészségünk, Google képkeresőben keressünk egy ilyen képet, nyomtassuk ki, vágjuk ki és így másoljuk át a kartonra, a mesterdarabra. Nyomtatás helyett a képernyőre tehetünk egy sima A4-es papírt és az átderengő ábrát körberajzoljuk.) A lényeg az, hogy készüljünk ezekkel az előre kivágott mesterdarabokkal, amiket valamilyen módon jelöljünk is meg a hátoldalukon (egy aláírás, színes pont elég).

Az órán legyen mindenkinél olló, elegendő karton és toll/ceruza. Mindenki kapjon egy mesterdarabot, amit másoljon át a kartonjára és vágja ki. Ezután vegyünk el a mesterdarabot, takarjuk le, ne lássák. Menjünk legalább öt kört: mindenki adja a jobboldali szomszédjának a másolatát, az másolja le, vágja ki. Újra gyűjtsük be a korábbi darabokat, mindig csak a legfrissebb maradjon az asztalokon. Megint továbbadják, másolják, kivágják, a régebbit begyűjtjük, stb. Ha lement az öt kör, vegyük elő az eltett darabokat és nézzük meg, hogy mi lett az eredeti mintából, végigkövethetjük, hogyan változott.

Ha egy fontos, precíz gépezet alkatrésze lenne, tudnánk használni az ötödik másolatot? Van olyan, amit már fel sem lehet ismerni? Miért torzultak el a dolgok? Melyik darabról kellett volna a másolatokat készíteni?

Mutassunk rá arra, hogy a reformáció = visszaalakítás az eredeti formára. Isten nem azt akarja, hogy a másolatról másoljunk, hanem hogy a forrásról: Róla. Belőle, a kijelentett Igéjéből éljünk

ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT!

2. LECKE: REFORMÁTUS REMÉNYSÉGÜNK: GYÁSZOLÓK VASÁRNAPJA

Gyülekezeti óraszám: 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

„Jézus ekkor ezt mondta neki: „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz én bennem, ha meghal is, él.” (Jn 11,25)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(*Felhasznált irodalom:*

Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.

Szathmáry Sándor: Ünnepeink üzenete. Miskolc 2005, Kálvin Kiadó.

Dr. Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985, Free University Press.)

Feltámadás:

Jézus a Mártával való beszélgetésben konfrontálódik kora zsidóságának a feltámadásról való tanításával. A zsidóság a testről azt tanította, hogy az idők végezetekor úgy következik be a feltámadás, hogy a már meghalt test elevenedik meg olyan alakban, amilyenben egykor már volt, ahogyan megteremtette Isten. Ez a farizeusok által képviselt feltámadáshit azt jelentette, hogy visszaáll egy teremtségi állapot. A csontokra inak kerülnek, majd hús, és bőr, ahogyan Ezékiel látomásában. (Ez 37,6) A lélekről pedig azt tanították, hogy az Isten tulajdona. A halál után az Úr visszaveszi az ember lelkét. És a feltámadáskor majd visszaadja az embernek, és így elevenedik meg és él újra az ember.

Amikor Jézus a feltámadásról beszél, akkor nem ilyen feltámadásról szól. Mivel a tanítványok az ószövetségi feltámadáshitet ismerték, és nem ismertek analógiát erre, amiről Jézus szólt, nem értették, hogy miről beszél, csak azután értették meg, hogy találkoztak a Feltámadással.

Jézus tanításában két ponton tér el a korabeli zsidóság tanításától. Egyrészt a feltámadás már ebben az életben kezdetét veszi. Mégpedig a hit által. Nem az idők végén. A lélek már a földi testben fel tud támadni. Az örök élet már itt a földön kezdetét veszi. A feltámadás nem automatikusan következik be mindenkinél, hanem azokkal történik, meg, akik az Életet az életükbe fogadták. A feltámadás a bűn hatalmából való megfosztatást jelenti. Másrészt a feltámadott test nem azonos a földi testtel. A feltámadott test több és más lesz, mint az eredeti. A feltámadás egy új teremtés. A tanítványok ezt akkor tudták csak megérteni, amikor a Feltámadott megjelent nekik.

Keresztyén reménység:

A földi élet lezárása után Krisztustól senki sem választhat el minket. (Kol 3,1) Aki életközösségben él Krisztussal, az sem a halál előtt, sem a halál után nem szabad zsákmánya a Gonosznak. Ezért tekintünk reménységgel és vigasztalással halálunkra. A jövő élet és a feltámadás felől az tud reménységgel nyilatkozni, aki az Életről és a Feltámadásról hittel tud nyilatkozni. A halál Isten gyermekei számára is félelmetes dolog, azért a Káté vigasztalásról beszél az örök élet kapcsán. A halál után elő van készítve az élet. A megváltás távlatából nézve a földi élet szenvedései is más jelentőséget kapnak. Az a győzelem, amit Jézus kivívott a halál felett, a keresztyén embernek is sajátja lesz. Az Apostoli Hitvallás a test feltámadásáról vall. A test és a lélek ismét egyesül egymással. Erőteljesen szólaltatja meg az a bizonyosságot, hogy az ember élete nem ér véget a halállal. Pál apostol a gabonamag

hasonlatával tanít a test feltámadásáról. (1Kor 15,36) Ez a hasonlat megmutatja a születési és feltámadott test között hasonlóságról és különbözőségről.

A Heidelbergi Káté 58. kérdés-felelete arról szól, hogy már a földi élet során bizonyossága van a keresztyén embernek az örök élet felől. Ez a bizonyosság örömmel tölt el. A halálhoz való viszonyt nem az elmúlás iránti félelem határozza meg, hanem a Krisztussal való találkozás öröme. Az örök élet és a földi élet között van folytonosság. Az örök élet feletti öröm megjelenik már a keresztyén ember földi életében.

Gyász a Bibliában:

A bibliai gyász jellemzői:

- Isten jelenlétében történik: Az életet Isten adja és Isten határozza meg az élet hosszát is. „*Add tudtomra, Uram, életem végét, meddig tart napjaim sora, hadd tudjam meg, milyen mulandó vagyok! Az élet Istentől jön és hozzá megy vissza. Ő az élet Ura.*” (Zsolt 39,5) Mivel Ő az élet Ura, ezért az élettel és halállal kapcsolatos örömmel és fájdalommal is Hozzá lehet fordulni. Az Újszövetségben a halálról való gondolkodást a Krisztussal való találkozás reménysége határozza meg. A halál nem vége, és nem befejezése valaminek, hanem a kezdete. Átmenet egy létformából a másikba. Amikor az emberi élet kiteljesedik, beérlik, ahogyan Pál apostol az elvetett búzaszem példájával ezt érzékeltette. „*Amit vetsz, nem kel életre, míg előbb el nem rothad, és amit elvetsz, azzal nem a leendő testet veted el, hanem csak a magot, talán búzáét vagy valami másét.*” (1Kor 15,36–37)
- Gyász közösségben történik: A Bibliában nem az egyén problémája a veszteség. Nem is tud kivonulni a társadalomból. A közösség támogatásában a veszteséget könnyebb feldolgozni.
- Gyászrituálék a Bibliában: A temetés, a gyász meghatározott menet, rituálé szerint történt. A gyászoló külső megjelenésével és magatartásával is a közösség tudtára adta a fájdalmát. A gyászoló nem ékszerezte, nem díszített fel magát. Mindaz, ami szép, ami ebben a korban esztétikusnak számít, azt most el kell tüntetni. „*Amikor meghallotta a nép ezt a kemény beszédet, gyászolni kezdett, és senki sem rakta magára ékszereit.*” (2Móz 33,4) A fej természetes díszétől is megfosztották ilyenkor magukat, sőt még el is csúfították: „*Az Úr, a Seregek Ura azon a napon sírásra és gyászolásra hív, kopaszra nyírásra és zsákba öltözésre.*” (Ézs 22,12) „*Csak halkan sóhajtozz, ne gyászold úgy, ahogy a halottakat szokták! Tedd föl a fejdíszedet, és kösd a lábadra sarudat, ne takard el a bajuszodat, és ne edd a gyászolók kenyerét!*” (Ez 24,17) A fájdalom pusztító erejét fejezték ki az egyébként nagy értéknek számító ruha megszaggatásával is. „*És megszaggatta Jákób a felsőruháját, zsákruhát tekert a derekára, és sokáig gyászolta a fiát.*” (1Móz 37,34) „*Jób ekkor fölállt, megszaggatta köntösét, és megnyírta a fejét.*” (Jób 1,20) A Bibliában fennmaradtak gyászénekek, amelyek megmutatják, hogy milyen gondolatok foglalkoztatták a gyászolókat. „*Dávid ezzel a gyászénekkel siratta el Sault és fiát, Jónátánt, és meghagyta, hogy tanítsák meg Júda fiait is erre az újdalra, amely meg van írva a Jásár könyvében: Izráel ékessége elesett halmaidon! Ó, hogy elhullottak a hősök! Ne mondjátok el Gátban, ne hirdessétek Askelón utcáin, hogy ne örüljenek a filiszteusok lányai, ne vigadjanak a körülmetéletlenek lányai! Gilbóa-hegyei, ti áldozatot követelő mezők! Ne hulljon rátok se harmat, se eső! Mert ott érte szégyen a hősök pajzsát, Saul pajzsát nem kenik már olajjal. Sebesültek vérétől, hősök kövérjétől Jónátán ija nem rettent vissza, Saul kardja nem tért vissza dolgavégezetlen.*”³ Saul és Jónátán, kik egymást szerették, éltükben kedvelték, a halálban sem váltak el. Gyorsabbak voltak a sasoknál,

erősebbek az oroszlánoknál. Izráel lányai! Sirassátok Sault, ki gyönyörű bíborba öltöztetett, ruhátokat arannyal ékesítette. Ó, hogy elhullottak a hősök a harcban! Jónátán halmaidon esett el! Elszorul a szívem, testvérem, Jónátán, oly kedves voltál nekem! Csodásabb volt a szereteted a nők szerelménél. Ó, hogy elhulltak a hősök, elpusztultak a harci eszközök! (2Sám 1,17–27)

A sírás a gyász természetes kifejezőeszköze volt férfiak esetében is. „Amikor meghalt Sára Kánaán földjén Kirjat-Arbában, azaz Hebrónban, Ábrahám bement Sárahoz, hogy meggyászolja, és elsirassa őt.” (1Móz 23,2)

A gyászszíratás időszaka eltérő. Volt, hogy 7 nap, 40 és 70 napig siratták a halottat. (1Sám 31,13; 1Móz 50,3; 4 Mózes 20,29)

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Elisabeth Kübler-Ross: A halál és a hozzá vezető út, Budapest; Napfogyatkozás Egyesület Honlapja; Polcz Alaine: Meghalok én is? A halál és a gyermek, Jelenkor kiadó Pécs, 2007; Singer Magdolna: Boldogan éltek, míg meg nem haltak...és azután? Móra Kiadó 2011; Verena Kast: Egy lelki folyamat stádiumai és esélyei, Park Kiadó, 2009)

Gyászolás folyamata:

A gyász egy nagyon összetett, ezerféle érzelmtől átszőtt folyamat. Egy veszteségre adott válaszreakció. Ezen a fájdalmas élményen hívó és hitetlen ember ugyanúgy át kell, hogy menjen. Változó, hogy ki hogyan éli át, mennyi ideig is tart a gyász intenzív szakasza. Mindenesetre egy egész életre kiható lelki történésről van szó. A folyamat megélésében egyéni eltérések lehetnek, azonban vannak hasonló, mindenkinél felismerhető jegyek. A gyászolás folyamatának megismerése segítségül lehet a gyászoló mellett lévőknek abban, hogy támogatást nyújtsanak. A veszteségre adott reakció számtalan tényező függvénye. A gyászolás folyamatának szakaszolására több modell létezik. Az alábbi leírás több modell ötvözetéből készült:

- Megelőző gyász-fázisa: Ez abban az esetben történik, ha a halál nem hirtelen következik be, súlyos betegség miatt már előre lehetett gondolni. A hozzátartozók már a halál tényleges beállta előtt foglalkoznak a halál eshetőségével. Ez a fázis segíthet a gyász feldolgozásában. Ha a beteg, haldokló nyíltan beszél a haláláról, a kívánságairól, akkor ez segíthet a családtagoknak a megbékélésben. Régebben a haldokló magához hívatta a családtagokat, és elbúcsúzott mindenkitől. Ma sajnos legtöbbször kórházba kerülnek életük utolsó időszakára, és magányosan halnak meg. A hospice-házak segítenek abban, hogy ne kórházi körülmények között, de megfelelő ellátottsággal élhessék méltósággal életük utolsó idejét a súlyos betegek. A keresztyén ember életében ez az időszak gyakran a csodáért és a gyógyulásért való imádság időszaka.
- Tagadás-sokk fázisa: Amikor a halál ténye kiderül, sokan tagadással reagálnak. Nem hiszik el. Mintha meg sem történt volna. Nem akarják tudomásul venni, elhinni. „Ez nem lehet igaz! Ez nem történhetett meg!” Ilyen gondolatok vannak a gyászoló lelkében. Érzelmi bénultság időszaka ez. A gyászoló úgy érzi, mintha üres lenne, lefagyott, vagy üvegbúra mögött lenne elválasztva a világtól. Elisabeth Kübler-Ross, aki orvosként nagyon sokat foglalkozott haldoklókkal, a meghalás folyamatával, sokk-fázisának nevezi ezt az időszakot. Az ember lelkileg lebénul szinte. A temetés körüli teendők elvégzésének időszaka ez. Nagyon lassan tudatosul a halál ténye, a szeretett személy nélküli élet ténye. Jellemző lehet erre a szakaszra a túlságos passzivitás vagy aktivitás is. Lassan kezdődik az elválás. Erős és mély

érzelmeik általában még nem kerülnek felszínre ilyenkor. A gyászoló elfoglalja magát mindenféle tevékenységgel. Gépies viselkedés jellemző.

Ebben a szakaszban előfordulhat, hogy a hívő ember megnémul, nem tud imádkozni, vagy éppen csak a megtanult imádságokat mondja gépiesen. A szavak, amikkel ilyenkor vigasztalják a gyászolót, gyakran nem érnek el a szívig.

- Érzelmeik kitörésének szakasza: A tagadás és sokk fázisa után az érzelmeik kitörésének és zűrzavarának az ideje következik. Sokszor ez a legnehezebb időszak ez a környezetben élők számára. Érzelmi hullámvölgyek és hullámhegyek követik egymást. Ilyenkor vetődik fel a felelősség kérdése. Az elhunyt is haragudhat ilyenkor a hátramaradott családtag. Nehéz elfogadni a tehetetlenséget. Megjelenik a bűntudat. A gyászoló felelősnek érzi magát, amiért elhunyt a családtag. Sokszor irreális bűntudatot érez a gyászoló. Ambivalens módon egyszerre lehet valaki ilyenkor társaságkerülő és kereső is. A gyász idején jelentkezhetnek testi tünetek is. Ekkor jelentkezhet a depresszió, apátia is. Különösen idősebbeknél előfordulhat a halálba követés vágya az öngyilkosságig. Fájdalom, harag, tompaság, lelkiismeret furdalás és ezer más érzés kavarghat ilyenkor az emberben. „Miért pont én?” Furcsa gondolatok is megszülethetnek, például azokra haragudhat, akik életben maradtak vagy élnek.

A hívő ember ebben a fázisban sokat, akár könnyek között imádkozik. Ebben a szakaszban tesztelődik az Istennel való kapcsolat. Előfordulhat harag Istenre, azokra, akik megígérték, hogy biztosan csoda történik, és Isten meggyógyítja a szeretettünket. Ez az időszak lehet, hogy az Istennel való harc és küzdelem a hívő ember életében. Újra és újra előkerül a „Miért?”- kérdés. Személyes teológiai választ kell találni erre. A külső válaszok közül valamelyiknek belsővé kell válnia. A halál utáni élet kérdése nagyon előtérbe kerül. A keresztyén reménységgel sokat foglalkozik a gyászoló.

- Elfogadás szakasza: Amikor a gyászoló megtanul együtt élni a veszteséggel, és nem csak hátrafelé, hanem előre is tud tekinteni. Ekkor már el tud vonatkoztatni. Nem tölti ki már minden másodpercét a szeretett személlyel való foglalkozás, vagy órá gondolás. Képes szeretettel emlékezni. Elmúlik a rendszeres nagy érzelmi kitörések ideje. Ez a belenyugvás és beletörődés ideje. Előfordul, hogy időnként egy hirtelen kiváltó tényező, hang, vagy emléktárgy vagy ünnep hatására előtörnek a fájdalmas érzések.

A keresztyén ember elfogadja Isten kezéből a veszteséget. Az Istennel való kapcsolat ekkorra vagy megerősödik és elmélyül vagy megszakad.

Függetlenül attól, hogy az ember Istenben veti reménységét, vagy nem, a gyászolás folyamata ugyanaz. A hívő embernek azonban van kapaszkodója és reménye, és van segítsége a gyász folyamatában.

Gyermekek gyásza:

Sajnos a meghalás ma már az otthonokból kivonult a kórházak félelmetes és rideg falai közé. Felnőhet úgy egy gyermek, hogy soha sem látott sem halottat, nem vett részt temetésen, miközben számtalan rokona meghalt. A gyással kapcsolatos hagyományok szinte kihaltak. Mindenki igyekszik minél hamarabb túlesni a veszteségen. Ez a mai gyakorlat oda vezet, hogy a halál és a meghalás ténye hihetetlen félelmet kelt a felnőttekben és a gyerekekben egyaránt. Miközben az erőszakos halállal nap, mint nap találkozunk a gyermek a média révén, nincs tapasztalata a természetes halálról.

A különböző életkorban másként gondolkodnak a gyerekek a halálról.

Iskolás korig:

A gyerekek még úgy vélik, hogy a halál nem egy végleges esemény, nem egy tény, hanem valami, ami most van, de holnap nem lesz. Visszavárja a nagyszülőt, mint egy utazásból. Szerinte, ha a felnőtt akar, akkor visszatér a halálból, hiszen egyébként is mindenható. Azt éli meg, hogy őt elhagyták. Számára büntetés, hogy meghalt a szeretett személy. Bár a kisgyermekeknek nem könnyű megmagyarázni, hogy mi is a halál, fontos, hogy megkíséreljük, mert különben a gyerek maga fogja kiegészíteni a részleges információkat. És a gyermeki fantázia sokszor túltesz a valóságon.

Kisiskolás korban:

A gyerekek ebben a korban megértik, hogy a halál ténye visszafordíthatatlan. A gyerek fél a sötétől, nem akar egyedül maradni, bekéredzkedik a szülők ágyába. Mindez kifejezése a halálfélelemnek. Ebben a korban szüksége van a gyerekeknek, hogy szeretettel segítsék át a szülők. Ebben az életkorban a gyerekek azt gondolják, hogy a halott embernek van tudata, csak mozdulatlanságra van ítélve. Ebben az életkorban már elgondolkodik a gyermek a saját haláláról.

Fontos, hogy a kisgyermekeknek tényszerűen mondjuk el, hogy mi történik. Ha nem mondjuk el az igazat, ha azt hitetjük el vele, hogy a szeretett személy csak elutazott, akkor nem tud elszakadni érzelmileg, azt reméli, hogy viszontláthatja. Ha ez a találkozás elmarad, akkor nagyon csalódott lesz. Ha nem tud elszakadni, akkor felnőtt korában ez következményekkel bír a kapcsolataiban.

Tíz-tizenkét éves korban:

Ebben a korban a halálfélelem az élettől való félelem. A leszakadás, a testi növekedés, a kisgyerekkorból való kinövés mind egy-egy kicsi halál.

A gyerekekkel beszélgethetünk a halálról. Elmondhatjuk nekik, hogy mindenkinek véget ér egyszer az élete. Ha rákérdez, szeretettel elmondhatjuk, hogy az ő élete is egyszer véget ér. De tegyük hozzá, hogy az még messze van, Isten kezében van. Fontos, hogy megengedjük a gyerekeknek, hogy elmondja a gondolatait és az érzéseit az elhunyttal kapcsolatban. Ahányszor rákérdez, annyiszor. A sírás fontos része a gyásznak. Segít a belső feszültség oldásában.

Gyászolás folyamatának segítése:

1. **Összintesség:** A gyerekeknek nem szabad hazudni a halál tényével kapcsolatban. A gyerekek azonnal észreveszik a metakommunikációból, hogy valami rossz történt. Benne van a levegőben. Mindenki komoly, nem szabad viccelni, szomorúak, sírás nyomokat lát a gyermek. A felnőttek hirtelen elhallgatnak, elfordulnak. Minden szokatlan és furcsa. A kérdéseket leintik. Attól, hogy nem tudják meg nyíltan, vagy nem kérdeznek rá, még a gyerekek tudják az igazat. De az elhallgatással és a titkolózással megtanítják nekik, hogy nem szabad erről beszélni. Ez a titkolózás, tabuizálás irracionális félelemhez és szorongáshoz vezet. Ezért nem kímélet, ha titkolóznak, vagy hazudnak a felnőttek az igazságról. Már a betegség időszakában is fontos, hogy megtudja a gyermek, hogy ez akár komoly is lehet, hiszen a gyászolás folyamatát segíti, ha már megelőzőleg tud gyászolni, el tud köszönni, el tud búcsúzni, és az utolsó találkozás, beszélgetés megtörténhet, és úgy történhet meg, hogy az egy életre szóló szép emlék lesz.

Fontos megmondani az igazságot, de az is fontos, hogy hogyan mondjuk meg. Szeretetteljes kímélettel. Megfelelő nyugodt helyen, ahol a gyermek sírhat, ha szeretne. Amikor van elég idő a beszélgetésre. Ez segíti a gyász feldolgozását.

Ne csak a halál tényét mondjuk el őszintén, hanem igyekezzünk minden kérdésre válaszolni. Mondjuk el kíméletesen a gyermek szintjén, hogy milyen okból történt a halál. Amire rákérdez, arra fontos, hogy adjunk választ. Ha nem tudjuk, akkor ez legyen a válasz.

2. **Engedni a gyászt.** Fontos, hogy mindenki gyászolhasson, lehessen szomorú, ha ez kell. Senibe nem szabad belefojtani sem a gyással kapcsolatos érzéseket. Ha sírni akar, sírjon. Ha csak beszélni az emlékekről, akkor engedni. A gyermekkorban meg nem élt gyász felnőttkori lelki és testi problémák sorához vezethet. Ez testet ölthet egészségtelen büntudatban, depresszióban, egészségtelen kapcsolatalakítási képességben. Ha egy gyermek nem gyászolhatta el a szüleit, lelke mélyén attól fog majd félni, hogy akit szeret, az el fogja őt hagyni. Tudni kell, hogy a gyerekek máshogy gyászolnak, mint a felnőttek. Náluk nem úgy jelentkezik a gyász fázisai, mint a felnőtteknél. Néha úgy tűnnek, mintha nem is gyászolnának. Általában rövid ideig tartanak a sírós, szomorú szakaszok. A gyerekek képesek nagyon gyorsan váltani az érzelmek között. Soha ne mondjuk meg senkinek, hogy mit kellene éreznie a gyász során. Vannak helyzetek, amikor például egy gyászoló felnevet. És ezt sem szabad megtiltani. Vannak felnőttek, akik szokatlan módon fejezik ki a gyászukat. Például táncsal. Vagy más fizikai kifejezési formával.
3. **Segítsük a gyász kifejezését.** Segíthetjük, bátoríthatjuk a gyerekeket, hogy verbálisan vagy nonverbálisan is kifejezzék a gyászukat. Lehetnek számunkra furcsa kérései a gyermeknek. Segíthetjük abban a gyermeket, hogy készítsen emléktárgyakat, vagy írja le az érzéseit, ha nem tudja elmondani. Segítsük abban, hogy egészséges módon tudja kifejezni a mélyben meglévő nagy fájdalmát. Az is fontos, hogy ne csak a fájdalmát fejezhesse ki a gyászoló, hanem más érzéseket is, így a haragját is például. Ha el nem rendezett ügye van az elhunytal, akkor segíthetünk abban, hogy akár egy levélben kérjen bocsánatot. Ugyan az elhunyt nem tudja elolvasni, de segít a gyászolónak az érzelmek kifejezésében és a terhek letételében. Vagy segíthetünk egy gyermeknek abban, hogy meg tudjon fogalmazni egy imádságot, amiben Isten segítségével lerendezi a lelkében lévő büntudatot. Támogathatjuk abban, hogy megemlékezzen az elhunyt születésnapjáról, halála napjáról, halottak napján a temetőbe virágot vigyen. Segíthetünk azzal is, hogy egy fát vagy egy növényt ültetünk el az elhunyt emlékére. Elnevezünk valamit az elhunyt után.
4. **Fejezzük ki az együttérzésünket, sírjunk a sírókkal. Vigasztaljunk.** Szavakkal vagy szavak nélkül is kifejezhetjük azt, hogy valakivel együtt érzünk. Sajnos nagyon nehéz a legmegfelelőbb szavakat megtalálni. Ha szavakkal szeretnénk vigasztalni, akkor nagyon fontos átgondolni, hogy ezek a szavak vajon nem okoznak-e fájdalmat, vagy nem fojtják-e a gyászolóba a szomorúságot, nem állítják-e meg a gyász folyamatát. Nem adhatunk tanácsot, hogy hogyan gyászoljon a másik, mert nem gyászol két ember egyformán, nem tudjuk, hogy a másik ember, fiatal, gyermek min meggy keresztül. Sokkal többet segít, ha a gyászolóval együtt imádkozunk és kérünk erőt Istentől, mintha a gyászolónak beszélénk Istenről. Ha ugyanis Istenről beszélünk, főleg a gyász korai szakaszában, akkor a legnagyobb jóindulattal is mondhatunk olyat, ami eltávolítja Istentől a gyászolót. Különösen vigyázzunk az olyan magyarázatokkal, amikor Istenre hivatkozva akarjuk megfejtetni, hogy miért halt meg valaki. Sok olyan felnőtt van, aki azért fordult el Istentől, mert valaki azt mondta neki, hogy Isten akarta, hogy meghaljon, akit szeret. Az élet Isten kezében van, ám nincsen arra szüksége, hogy megharagudjon rá a gyászoló. Ha Istenről beszélünk, akkor ne azt mondjuk, hogy felvitte a mennybe. Hanem inkább azt, hogy Istennél van. Most egy jó helyen van, ahol már nincsen fájdalom. De nekünk fáj a hiánya.

Gyakran tárgyak ajándékozásával sokkal jobban ki tudjuk fejezni az együttérzésünket. A tárgyak azt üzenik, hogy a gyászodban is gondolunk rád. Melletted vagyunk. Szeretünk téged. Fontos vagy nekünk.

A legalapvetőbb fizikai szükségletekben is segíteni lehet. Ilyen az evés, ivás, vagy bármilyen segítség. A gyász idején az ember nem képes figyelni a testi szükségleteire. Nem eszik, iszik eleget, túlhajtja magát. Azzal segíthetünk, hogy egyszerűen átvállalunk feladatokat. Nem a temetés körüli feladatokat, mert azok elvégzése a gyászfolyamatban segít. Hétköznapi feladatokat, amik nem kapcsolódnak a gyászhoz, temetéshez, de mégis el kell végezni ilyenkor is.

„...leszállt a Szentlélek mindazokra, akik hallgatták az igét...” (ApCsel 10,44)

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Arra való bátorítás, hogy merje Isten elé vinni a tanuló a veszteségeit.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy megvan a helye a gyásznak és a reménységnek is.

Affektív cél: A gyász, gyász élmények, veszteség a tanuló életében.

Pragmatikus cél: Arra való bátorítás, hogy merje Isten elé vinni a tanuló a veszteségeit.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok Taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	A gyász kifejezései – a művészetekben A téma bevezetéséhez hallgassunk meg egy siratót (alábbi linkek közül is lehet), nézzünk meg műalkotást ebben a témakörben, olvassunk verset róla. A művészet a fájdalomban csodás megfogalmazásokat alkot, ami a gyerekeket is megszólíthatja.	Zene, kép, vers (ld. További ötletek)
Feldolgozási javaslat	Beszélgetés – Ki vesztett már el valakit, akit nagyon szeretett? Mit érzett? – Hogyan jelent meg a családban a gyász egy-egy családtag halála kapcsán? – Ki volt már temetésen? Mire emlékszik belőle? Kacsolódó feladat a TK 99. o. Gondold végig! Beszéljétek meg! Jézus és a gyász – Mit gondolnak, mit mond a Szentírás a halálról és a gyászról? – Lázár feltámasztásának története alapján (Jn 11): Kik vannak jelen ezen az eseményen? Ki milyen szerepben van?	TK Ünnepejünk együtt! 2. lecke: Református reménységünk-gyászolók vasárnapján, 99. o. Gondold végig! Beszéljétek meg!

	– Csoportmunka: gyászolók és barátok (min. 2 csoport, a csoportok egy nézőpontot válasszanak vagy a gyászolókét vagy a barátokét) – TK 100. o. a történetből kiemelt kifejezésekből kiválasztani, hogy melyek vonatkoznak az adott csoportra. Fogalmazzanak meg mondatokat, amivel ki tudják fejezni a barátok támogatását vagy a gyászolók gyászát – A csoportok által megfogalmazott mondatokat hallgassuk meg csendben és mindegyik után mondjuk el az aranymondást: Jézus mondja: Aranymondás: <i>„Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz én bennem, ha meghal, is él; és aki él, és hisz én bennem, az nem hal meg soha.” Jn 11,25</i>	
Ének javaslat	Hadd menjek, Istenem... RÉ 90./1,2 Tebenned bízunk...	TK énekgyűjtemény 9. ének

TOVÁBBI ÖTLETEK

Pilinszky: Gyász

Fogad között fakó panasz,
magányosság vacog,
lakatlan partokat kutatsz,
üres minden tagod,
lezárt vagy,
mint a kárhozat,
a homlokod mögött csak pőre sikoltás maradt
vigasznak, semmi több!

Nem óv a hűtlen értelem,
nem fogja szűk szegély,
csillagcsoportokat terel
a partalan szeszély
elámuló szivedre: állsz
tűnődve és hagyod,
belepjenek, mint sűrű gyász,
a foszló csillagok.

Sírvers

Nem görbülhet egyetlen hajukszála,
örzöm legkisebb ráncaik
a kőzeteknél konokabban

az ítéletnapig.

Könnyeik szivárgó ereken
szemérmesen bujdosnak bennem,
és feneketlen tavat ásnak
a mindentudó hallgatásnak.

Hajnalig síró szeretőkben
némul el így a szerelem,
s már nem is ők karolják egymást,
a halhatatlanság ölel!

Egy egész örökkévalóság
őrzi mindannyiuknak sorsát;
rendíthetetlen, mint a kőzet,
már nem is én ölelem őket.

INTERNETES FORRÁS JAVASLATOK

Ökrös Csaba: Gyimesi halottsirató
<http://www.youtube.com/watch?v=wvgTIqt37bo>

Makám/Bognár Szilvia: Katona sirató
<http://www.youtube.com/watch?v=De1twXnPvpg>

Virrasztók: Sirató
<http://www.youtube.com/watch?v=Ygr2vRabG0U>

Bonanza Banzai: Valami véget ért
<http://www.youtube.com/watch?v=Ap5MI08ina4>

Ómagyar Mária-síralom
http://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%93magyar_M%C3%A1ria-síralom

Tóth Imre: Siratók III. (rézkarc)
<http://www.hallottad.hu/cikkek/magyar-kolteszet-napja-jozsef-attila-kesei-sirato>

Drámapedagógiai ötlet: LÁZÁR TÖRTÉNETE

A gyász témája nagyon személyes lehet ezért csak megfelelő (szerep)szűrők segítségével javasolt foglalkozni vele, közvetlenül nem. Ilyen szerepszűrő lehet Lázár feltámasztásának a története. (János 11) Ha tudunk olyan tanulóról, akinek friss vagy feldolgozatlan gyászélménye van, hagyjuk meg szemlélőnek vagy tegyük olyan szerepbe, ami nem gyászoló (pl. legyen Jézus vagy egy tanítvány, esetleg kő). Fontos a ráhangolás is (megfelelő, nem túl hosszú zenerészlet, vagy fel lehet együtt olvasni Lázár feltámasztását egy modern nyelvű fordításból.)

Osszuk fel a történetet három jelenetre, kiragadott pillanatra: (1) Lázár beteg és Jézus hírt kap róla, (2) Lázár már a sírban van és Jézus megérkezik a gyászolókhöz, (3) Jézus kihívja Lázárt, aki megjelenik a sír bejáratánál. Élőképeket fogunk alkotni mindegyik jelenethez, mintha

fényképeket készítettek volna egy-egy pillanatról. Jelzésértékű díszleteket, kellékeket használhatunk, de ne készítsünk külön jelmezeket, eszközöket előre! Egy asztalterítő jó lesz fejkendőnek, két párhuzamos pad egy elé állított székkal sírboltnak, stb. Osszuk el a szereplőket, majd olvassuk fel (újra) az adott jelenetet leíró verset és közösen alakítsuk ki az élőképet (a hitoktató csak annyit segítsen, amennyi feltétlenül szükséges, ne ő rendezzen mindent és ne akarja mindenképp olyannak a végeredményt, amilyennek elképzelte!). Ha sok hittanos van, akkor egyes tárgyak is lehetnek szereplők, pl. ketten összekapaszkodva a sírboltot lezáró kőszikla. Ha összeállt az első élőkép, menjünk oda egyenként a szereplőkhöz, tegyük a kezünket a vállukra és kérjük meg őket, hogy mondjanak néhány olyan érzést, ami most bennük van (Haldokló Lázár: pl. fájdalom, félelem, aggodás, vagy később az asszonyoknál harag – amiért Jézus nem segített -, vádaskodás). Ne legyenek jó ér rossz válaszok, de ha valamelyik válasz nem nagyon nem illik oda, kérdezzük rá, hogy “Miért érzed ezt? Miért vagy boldog? Haldoklik a testvéred!”.

Ha az első élőképpel végeztünk, álljunk be a másodikba (ugyanazok a szereplők maradnak), és menjünk újra végig az érzéseken. Itt már többször feltehetjük a “miért érzed ezt?” kérdést, a teljesen odaillő érzéseknél is. Majd ugyanezt csináljuk a harmadik jelenetnél is. Az utolsó jelenetnél hagyjuk Jézust a legvégére, hogy az ő érzéseivel zárjuk a gyakorlatot. Ennél az utolsó lépésnél mindenki mondhassa, hogy szerinte Jézus mit érzett. Zárásként olvassuk fel a Jn 11, 25–26-ot.

ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT!

3. MÁRIA ÉNEKE

Gyülekezeti óraszám 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

(Lk 1,45–56)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS:

(Felhasznált irodalom:

Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.

Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra. Budapest, 1986, Kálvin Kiadó.

Szathmáry Sándor: Ünnepeink üzenete. Miskolc, 2005.

Schweizer, Eduard: Das Evangelium nach Lukas. Göttingen, 1986, Vandenhoeck und Ruprecht.

Szénási Sándor: Ünnepeink, Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995, Ráday Nyomda.

Dr. Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985, Free University Press.)

A karácsonyi ünnepkör:

Advent: Az elnevezés az Adventus Domini latin kifejezésből ered, aminek jelentése: az Úr eljövétele. Ez a kifejezés Isten cselekedetére utal, és nem az emberére. Sokszor az advent kifejezést várákoszásnak magyarázzák, ami azonban az emberre teszi a hangsúlyt.

Karácsony ünnepét megelőzi négy hetet nevezünk advent időszakának. Ebben az időszakban Jézus Krisztus eljövételének ünnepére készülünk. Bod Péter elnevezte a 4 adventi vasárnapot Jézus Krisztus más-más eljövétele szerint:

1. Testi eljövétel. 2. Megtéréskor a szívben jön el Krisztus. 3. Halálunk óráján jön el. 4. Az utolsó ítéletkor jön el Krisztus.

A négy vasárnap jelképe az adventi koszorú. A két világháború között terjedt el a német Evangéliumi Ifjúsági Mozgalom kezdeményezésére.

Karácsony: Az ünnep elnevezésével kapcsolatban több vélemény létezik. Egyrészt a latin „incarnatio” szóra vezetik vissza, ami testetöltést jelent. Másrészt a szláv „kracsun” kifejezésre, ami téli napfordulót jelent.

A korai keresztyének nem szenteltek különösebb figyelmet annak, hogy Jézus születését megünnepeljék, Jézus feltámadásának a megünnepelése volt számukra fontos. Azonban idővel olyan tévtanítások kezdtek jelentkezni, amely szerint Jézus nem is volt valóságos ember. Így fordult a kori keresztyének figyelme Jézus születése felé.

Jézus Krisztus születésének pontos dátuma nem maradt fenn. Vallástörténeti magyarázat szerint a Római Birodalomban ezen a napon ünnepelték a Legyőzhetetlen Napisten „dies invicti Solis” ünnepét. A keresztyének ezzel szemben Nagy Konstantin (Kr. u. 306–336) uralkodása idején tartott niceai zsinat (325) döntése lapján Jézus születését kezdték ünnepelni ezen a napon. Ez a zsinat elítélte azt a tévtanítást, miszerint Jézust a megkeresztelkedésekor „adoptálta” Isten. Konstantinus maga keresztyénné válása előtt a napkultusz híve volt.

A karácsonyfa állítás szokása német protestáns eredetű. Az örökzöld utal a halhatatlanságra. A gyertyák arra emlékeztetnek a fán, hogy Jézus eljövételével világosságot hozott a bűn által sötétségben járó emberek számára.

Jézus testetöltésének szükségessége:

Isten kegyelmébe csak úgy kerülhetett vissza a bűnbeesett ember, ha a bűn átkától megszabadítja valaki. Ez a valaki csak valóságos ember és valóságos Isten lehetett egyszerre. Ezért kellett Jézusnak megszületnie. Aki anyai részről valóságos ember volt,

Mária gyermeke, de apai oldalról a Szentlélektől fogantatott. Isten Fiának kellett megszületnie, akiben Isten „velünk” van. (Ézs 7,14; Mt 1,23) Istennek tetszett, hogy emberi alakban szülessen meg, valóságos emberként, a megromlott emberi testet vette magára.

Mária személye:

Mária szerepét a reformátori teológia nem becsüli le, elismerjük alázatát, engedelmességét, amit követendő példának tartunk. De nem tartjuk többnek, mint bármely más embert, akinek hite követendő példa a számunkra.

Mária éneke:

Keresztelő Jánosnak és Jézus születésének a történet párhuzamosan írja le részletesen Lukács evangélista. Zakariás és Mária is ígéretet kapnak a születendő gyermekükről. Annyiban különbözik az ígéretre adott válasz, hogy míg Zakariás nem hiszi el, és ezért büntetést kap, addig Mária elhiszi az Istentől kapott próféciát. Boldog az az ember, aki elhiszi azt, hogy mindaz beteljesedik, amit megígért neki Isten, erről szól Erzsébet.

Mária éneke mintegy felelet Erzsébet felkiáltására.

Mária éneke egyrészt személyes mondanivalót tartalmaz, másrészt az egész világra vonatkozó kijelentések szólalnak meg.

Mária személyes vonatkozású szavai (46–50. versekig):

Ő is boldognak mondja magát. Az énekében Mária kifejezi, hogy Isten annak ellenére tekintett rá, hogy a világ szemében ő nem egy hatalommal bíró, tekintélyes személy. Az Isten kegyelme és az ember kicsinysége közötti nagy különbséget emeli ki Mária azzal az énekében, hogy magát alacsonyabbrendűnek és szolgálónőnek nevezi. Annak ellenére, hogy Istennel, sőt a világgal szemben sem tudott felmutatni semmiféle nagy tettet Mária, Isten mégis őt választotta ki kegyelemből. Egyetlen dolog van, amit Isten kiválasztó kegyelmére feleletül tudott adni: az engedelmes hit. És ezt Mária meg is tette. Amit még nem látott, amit elképzelni sem tudott, abban bízott. Isten a kegyelemét Önmagához és nem az emberhez méri. Mária Megmentőnek azaz „Szótérnak” nevezi Istent. Az Istentől megtapasztalt kegyelemre a megfelelő emberi válasz az lehet csak, amit Mária is ad, magasztalás, dicsőítés, hálaadás.

Mária történelmi vonatkozású szavai (51–55. versekig):

Mária az énekében nem csak személyes történesekről beszél, nem csak a rá vonatkozó kegyelem élményéről, hanem Istennek a világban megmutatkozó kegyelméről is szól. Istentről úgy beszél Mária, mint aki a szegények és elnyomottak védelmezője. A világban bekövetkezett szociális igazságtalanságok eltörlője. Az 51. verstől kezdve a világról prófétai múltban fogalmazza meg a gondolatokat. Meghirdeti, hogy egy új világrend kezdődik az Eljövendővel. Az Ábrahámnak tett ígéret fog beteljesedni. Izráelről azt mondja Mária, hogy felkarolta. A görög szó nem csak szolgaként fordítható, hanem úgy is, hogy „gyermek”. Isten, mint Atya kegyelmesen emlékezik meg szeretetből a népről, akit gyermekének tekint.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: <http://lajtha.hagyományokhaza.hu/index.php?page=2017> Letöltés: 2018.07.10)

A hetedik osztályosok már jól ismerhetik a karácsonyi történeteket, és most már képesek arra, hogy a történetek mögött, Isten hatalmas cselekedete mellett, hogy emberré lett, figyeljen arra,

hogy egy-egy szereplő hogyan reagál Isten kijelentésére. Mária, a fiatal lány, néhány évvel lehet idősebb, mint a tanulók, éppen ezért fontos megmutatni számukra, hogy Isten dicsőítése hogyan fakad fel az ő szívéből.

A kisiskolás kor jellemzője Erikson szerint, hogy a teljesítménnyel küzd a kisebbségi érzés ellen, a kamasznak már az identitáskeresésében kell ugyanezt megharcolnia. Hiszen sok serdülő érzi magát kevésbé értékesnek, mint társai, és ez komoly lelki problémákhoz vezethet ebben a korban. De még a látszólag kiegyensúlyozott kamaszban is időről időre előtör az érzés, kevesebb vagyok a többiekénél. A názáreti Angyali Üdvözlét Bazilika kifejezi azt, ahogy megbújik bennük ez az érzés: a kétszintes templom alsó szintjén található barlang fölé, a Közel-Kelet legnagyobb temploma épült. Mária egykori otthona jelentéktelennek tűnne, semmi nem emelné ki az abból a korból származó feltárt leletek közül, de ahogy a hatalmas bazilika fölötté van, kimagasodik, és messzire látszik a környéken. Benne van, ahogy a kicsinyt Isten felmagasztalja, és ahogy ebből a felmagasztalásból hálaének fakad.

A zene nagyon fontos a serdülők számára, de már nem a hagyományos gyülekezeti énekeinket éneklik szívesen, hanem sokkal inkább az ifjúságiakat. A karácsonyi énekek azonban kivételt képeznek, mert az ünnephez való érzelmi kötődésük miatt ezeket még kamaszkorban is lelkesen vállalják. A vallás tanár feladata, hogy biztassa őket az éneklésre, zenével Isten magasztalására. A csoportban lévő hangszeren játszó tanulókat megkérhetjük ilyenkor, hogy készüljenek fel egy-egy karácsonyi énekünk kíséretével, ezáltal ünnepivé téve az órát.

Ebben az időszakban különös helye van a zenehallgatásnak, és ahogy a tankönyvi lecke említi, érdemes a zeneirodalom Magnificatjaiból egyet-egyet kiemelni, elsősorban azt, ami a vallás tanár szívéhez a legközelebb áll, mert a személyes kötődése, lelkesedése átragad a tanulókra. A jól ismert Bach Magnificat mellett érdekes lehet egy 20. századi magyar zeneszerző, Lajtha László művébe belehallgatni, aki maga így ír erről:

„Mert hát mi is ez a Magnificat? Mária hála-éneke... Hol van itt kiabálás, hol van itt hangos szó? Miért kell ide fortissimo énekkar s zenekar? Ez nem zsoltár, amelyben 'hangos szóval dicsérik az Urat', ez egy, a Genezáreti-tó partján alig-asszony, félig leányhangon dalolt himnusz.”

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A református szemléletű Mária iránti tisztelet attitűdjének segítése.

Kognitív cél: Máriának a Bibliából megismerhető személyiségének (szolgálatkészség, alázatosság) a bemutatása.

Affektív cél: A református szemléletű Mária iránti tisztelet attitűdjének segítése.

Pragmatikus cél: A tanulók segítése abban, hogy gyűjtsék és rendszerezék a Máriával kapcsolatos, korábban már megismert és új személyi, kortörténeti információkat.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok Taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	Adventi énekek Énekeljünk a tanulók által jól ismert adventi, karácsonyi énekeket, amit szeretnek, szívesen énekelnek. Beszélgetünk arról, hogy miért szeretik azokat,	Zene

	milyen gondolatok születnek meg bennük, amikor ezeket éneklik.	
Feldolgozási javaslat	Adventi zenehallgatás – mi a különbség a két zene között? – Bach: Magnificat I. tételének meghallgatása – Lajtha László: Magnificat (ld. További ötletek) Beszélgetés: – Miért fontos a zene, az ének az érzelmek kifejezésében? – Hogyan jelenik meg az egyes zeneművekben mindaz, ami Móriában lejátszódhatott? Kacsolódó feladat a Tk 108. o. Gondold végig! Beszéljétek meg! Szövegfeldolgozás – Mária éneke – páros munka (TK 103. o.) – Páronként olvassák el a szöveget – Egyikük gyűjtse ki azokat a kifejezéseket, melyeket Mária saját magáról mond – Másikuk azokat, melyeket Istenről mond el az énekében – A párok beszéljék meg ezeket. Mit vettek észre? – Mit mond Mária az énekében arról, hogy miért cselekedett így Isten? (mert megígérte...) Kapcsolódó feladat: Munkafüzet 1. 2. és 4. feladata. Imádság – kreatív módon Páronként írjanak egy-egy mondatot, amivel ők dicsérik Istent. Ezt olvassák fel hangosan és az egész csoport válaszolja minden egyes mondat után az aranymondást, így dicsérve közösen Istent! Aranymondás: „<i>Magasztalja lelkem az Urat...</i>” (Lk 1,46)	TK Ünnepejünk együtt! 3. lecke: Mária éneke, 102. o. MFEI 83. o. 1. 2. és 4. f. MFGY 64. o. 1. 3. és 4. f.
Ének javaslat	Magnificat – kánon RÉ 305. Álmélkodással csudáljuk... 310. Küldé az Úr Isten...	

TOVÁBBI ÖTLETEK

Bach: Magnificat:

<https://www.youtube.com/watch?v=QQAWqqaUTHE>

Imádságra nevelés

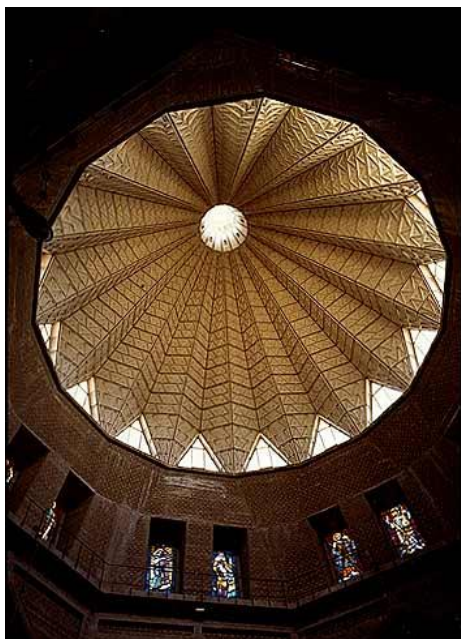
Imádság a szavakkal	
1. Szavak A hittanoktató Mária énekéből a legfontosabbnak tartott szavakat papírcsíkokra írja. A szavak száma a csoport létszámmal megegyező legyen.	
2. Előkészítés A hittanoktató tetszés szerint helyezi el az asztalon a szavakat.	
3. Imádkozás szavainak kiválasztása Feladatutasítás: Mindenki válasszon ki egy szót. Majd helyezték el egymás mellé tetszés szerinti sorrendben a szavakat.	
4. Imádkozás A hittanoktató a kirakott szavakból spontán imádságot mond el hangosan.	
műfaj	többféle
megfogalmazás	hittanoktató a hittanosok által választott szavak felhasználásával
imádkozás	hangosan a hittanoktató
csoport felosztása	nincs
kapcsolódás	Mária éneke
hely	óra közepe vagy vége
hittanosok	szavakat választanak
hittanoktató	• előkészül • hangosan imádkozik
eszközök	• szavak papírra írva

Zenehallgatáshoz

Mária énekének számtalan zeneszerző adott dallamot, melyet a zeneirodalom Magnificat (Magasztalja – latinul) címen ismer. Egy 20. századi magyar zeneszerző, Lajtha László így vall a saját feldolgozásáról fiaihoz írt levelében: „*Nem szerettem már régen Bach és a többi mesterek Magnificatjainak harsogó, trombitáló, barokkan-majesztuózus fortéit. Mert hát mi is ez a Magnificat? Mária hála-éneke... Hol van itt kiabálás, hol van itt hangos szó? Miért kell ide fortissimo énekkar s zenekar? Ez nem zsoltár, amelyben 'hangos szóval dicsérjük az Urat', ez egy, a genezártai tó partján alig-asszony, félig leányhangon dalolt himnusz.*”

Kép a názáreti bazilikában lévő Mária házáról és a kupoláról





INSTRUKCIÓK A MUNKAFÜZET FELADATAIHOZ

1. feladat: „Egészítsd ki Mária énekét a hiányzó szavakkal!”

Instrukció: A kimaradt szavak az emberi alázatot állítják szembe Isten hatalmasságával.

ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT!

4. JÉZUS MEGKENETÉSE BETÁNIÁBAN

Gyülekezeti óraszám 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

(Jn 12,1–8)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

Kálvin János magyarázata Máté, Márk, Lukács összhangba hozott evangéliumához, Budapest, 1942.

Szabó Andor: Lábam előtt mécses a te igéd. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Szénási Sándor: Ünnepeink, Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

Ulrich Wilckens: Das Evangelium nach Johannes, Göttingen, 1998, Vandenhoeck and Ruprecht in Göttingen.)

A húsvéti ünnepkör:

Nagyböjt: A húsvét ünnepére a nagyböjtnek nevezett időszak készít elő. Ezzel különböztetik meg a kisebb évközi böjtöktől. Nagyböjtnek nevezzük a húsvét előtti 40 nap időszakát. Ebben az időszakban készül elő lélekben és testben is a hívő ember Jézus Krisztus halálának és feltámadásának ünnepére. A 40 nap a Szentírásban különleges jelentőségű. Jézus maga is 40 napig böjtölt. A korai egyházban ebben az időszakban készültek elő a katekumenusok a keresztelésükre, amire húsvét hajnalán került sor. A húsvét ünnepe segített abban, hogy a megkeresztelendő hitűjencok megérthessék méginkább, hogy a keresztség jelentése eltemetni és feltámadni Krisztusban új életre.

A nagyhét: Virárvasárnapkal veszi kezdetét a nagyhét. A 4. században kapta ezt az elnevezést a húsvétot megelőző egy hét időszaka. A Református Egyházban a nagyhét időszaka az úrvacsorára való felkészülés, önvizsgálat, bűnbánattartás ideje.

Virágvasárnap: Jézus Jeruzsálembe való bevonulását, Krisztus királyvoltát ünnepeljük ezen a vasárnapon. A magyar nyelv a pálmák helyett a virágokat őrizte meg elnevezésében. A pálma a győzelem, a diadal jelképe volt. Virágvasárnapnak nevezi még néhány nyelv ezt az ünnepet. (örmény, cseh, szlovák, szlovén, szerb, horvát, makedónok.)

Nagycsütörtök: Az utolsó vacsora alkalma volt, az úrvacsora szereztetésének az ünnepe. Ez volt a zsidó páskavacsora ünnepének az ideje is. Jézus ennek az ünnepnek adott új értelemet a saját kereszthalálára való utalással.

Nagypéntek: Jézus szenvedésének, kínhalálának az ünnepe. Egyes vidékeken a gyász kifejezésére fekete ruhában mennek ilyenkor az emberek templomba.

Nagyszombat: Jézus sírban létének ünnepe.

Húsvét: A húsvét volt az első keresztyén ünnep, amelyet Jézus Krisztus követői együtt ünnepeltek. A magyar nyelv sajnos nem Jézus feltámadásának a tényét, hanem a böjti időszak leteltének a végét őrizte meg kifejezésében. A Niceai Zsinat 325-ben a húsvét időpontját úgy határozta meg, hogy a tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnapon legyen. Húsvét az egyházi év legfontosabb ünnepe. Amikor Krisztus feltámadását ünnepeljük, akkor újra és újra megerősödünk abban egyrészt, hogy Jézus Krisztus legyőzte a feltámadásával a bűn és a halál hatalmát, másrészt, hogy mi magunk is az Ő feltámadása által feltámadunk majd örök életre. Helyettes áldozatát Isten elfogadta, és így utunk van Istenhez. Az Istentől elszakadt embernek a Jézus Krisztus feltámadásába vetett hite által állhat helyre a kapcsolata Istennel. A Heidelbergi Káté a 45. kérdés-feleletben foglalkozik a Krisztus

feltámadásának a kérdésével. A témát azonban nem úgy közelíti meg, hogy hogyan történt a feltámadás, hanem, hogy miért történt, azaz mi volt a feltámadás célja, azaz mi az ember haszna abból, hogy Jézus feltámadt. A válasz a múlt-jelen-jövő hármasságában született meg. A múltat tekintve, Jézus a feltámadásával állította helyre az ember és Isten között megromlott kapcsolatot. Jézus felmentett minket a bűn miatti tartozás alól. A jelent tekintve a keresztyén embernek már e földi életben elkezdődik a feltámadás, ez az új életet jelenti. A jövőt tekintve pedig az az ember haszna, hogy bízhat abban, hogy a test halála után feltámadás lesz majd az osztályrésze.

Húsvét vasárnap: Jézus Krisztus halálból való feltámadásának ünnepe.

Húsvét hétfő: Húsvét hétfőn Krisztus feltámadásának a hasznára, a keresztyén ember feltámadására fordítjuk a figyelmet.

Jézus mennybemenetelének ünnepe: A húsvéti ünnepkör utolsó ünnepe. Jézus feltámadása utáni 40. napon a mennybe ment. A 4. századtól kezdve ünnepelte a keresztyén egyház. Legtöbb országban munkanap. (Római katolikus elnevezés szerint áldozócsütörtök ünnepe. Ekkor van az elsőáldozás. De mi reformátusok maradjunk csak a mennybementel ünnepe elnevezésnél.)

Jézus utolsó hetének egyik fontos eseménye volt a megkenetése. Ez a szimbolikus cselekmény utalt Jézus halálára. Jézus elfogadta.

1. vers: Mivel a páska ünnepe közeledik, sokan jönnek vidékről a fővárosba az ünnepre. Szokás szerint nagy forgalom indul meg a templom felé, Jézus is visszaér Júdeába, de előtte Lázár családjához tér be, Betániába. A falu 3 kilométerre fekszik Jeruzsálemtől. Az, hogy Jézus most Júdeába megy, előre vetíti, hogy a halálára készül. Hiszen még nem sokkal ezelőtt Jézus került Júdeát, mert meg akarták ott őt ölni. („*Nem akart ugyanis Júdeában tartózkodni, mivel a zsidók meg akarták ölni.*” Jn 7,1)

2. vers: A bibliai leírás nem nevezi meg, hogy kinek a házában történik ez a vacsora, csak annyit olvasunk, hogy: „ott”. Ha összevetjük a többi evangélium leírásával, akkor ez a leprából meggyógyult Simon háza (Mt 26,6) lehetett, ahol Márta vette kézbe a háziasszonyi teendőket. Jézus Lázár társaságából indul el utolsó útjára. Azoknál vendégeskedik, akiknél megmutatta, hogy Ő a halál ura. Sokan vannak együtt Jézussal ekkor, de leginkább a Lázár miatti kíváncsiság hozta őket ide. Mártáról azt olvassuk, hogy amikor egy másik alkalommal Jézus náluk vendégeskedik, Márta szintén az asztal körüli teendőket látja el (Lk 10,40). A két jelenetben van egy különbség. Míg az előzőben az asztal körüli szolgálat miatt Márta nagyon háborog, és Jézus ezt a viselkedést abban a helyzetben nem találja megfelelőnek, itt nem szól egy szót sem, elfogadja Márta diakóniáját. (Ez a görög szó szerepel.) A különbség a két viselkedésben az, hogy itt nincs túlzás. Márta csak egyszerűen szolgát. Nem terheli túl magát semmivel, nem esik végletekbe, túlzásba. Nem foglalja el túlságosan a konyhai tevékenység. Mint a korábbi esetben. Itt megmarad az egészséges határok között. Lázár pedig a görög szöveg szó szerinti fordításában egy volt azok közül, akik az asztal körül ültek. Nem helyezte magát előtérbe, sem Jézus elé, sem pedig a többi Jézus iránt érdeklődők elé, akik nem élhették át az a különleges élményt, hogy őket Jézus visszahozta a fizikai halálból az életbe. A Jézussal való asztalközösség mindig többet jelentett, mint csak együtt étkezni. Lelki közösséget is jelentett. Az asztal mellé félig fekvé ülték a vendégek, fél karra támaszkodtak.

3. vers: Mária 33 dkg kenetet vesz elő. Indiából, Arábiából behozott nárdus kenetről van szó, amit kozmetikai célra használtak elsősorban. Egyrészt kezek és lábak ápolására, másrészt a halottak bebalzsamozására alkalmazták. Az is lehet, hogy Lázár bebalzsamozására vásárolták eredetileg, és megmaradt. Mária a túlárado szeretetének a bizonyítékeként keni be vele Jézus lábát. Akkor még nem értették a jelenlét, hogy ezt nem kozmetikai céllal tette, hanem ez egy prófétikus tett volt, ami Jézus közeli halálát jövendőli meg. Bár ez a jelenet Jézus és Mária között játszódott, senki sem tudta kivonni magát a mindent betöltő illat miatt. Mária a

hajával törölte le a felesleget, ezzel a teljes hódolatot fejezte ki.

4–6. vers: Júdás szólal meg egyedül, és csak ő mondja el a véleményét az eseményt látva. Ugyan az evangélium lejegyzésekor már tudta mindenki, hogy mit tett Júdás, de ekkor még nem. Ezért a reakcióját bizonyára komolyabban vették, és nem láttak azonnal a háttér indítékot a többiek. Az érvelése ráadásul logikus volt. Igaz volt. Nem minden, ami logikus „teologikus”, azaz Isten logikájának megfelelő. Az a kenet nem volt a tanítványok közösségének a tulajdona, Júdás mégis úgy ötletelt vele, mintha az övék lenne. Bizonyára csak az árulás után jöttek rá a tanítványok, hogy Júdás folyamatosan ellopott a pénzükből.

7–8. versek: Jézus értelmezi Mária prófétai tettét. Ezt ekkor a tanítványok még így sem értik.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Korherr: A valláspedagógia fejlődéslélektani alapjai, Budapest 2000)

Református egyházi évünk középpontja a húsvéti ünnepkör. A nagyhét eseményeit a tanulók már a korábbi évekből ismerhetik, ezért ez a lecke elsősorban Mária tetteire fókuszál, amiben öntudatlanul Jézus halálát prófétálja meg. Az egész történet jelképek, rejtett üzenetek sorát tartalmazza. Nem csak a szavak fontosak, hanem a mozdulatok is. A szereplők ismerősek a tanulók számára: 4. osztályból ismerik Lázár feltámasztásának történetét, ebben az évben pedig találkoztak a két nővérrel, ahogy Jézus látogatásakor viselkednek. Mindenesetre jó feleleveníteni akár dramatikus bemutatással is a tudásukat.

Az ünnep része a rítus, a rítus meghatározza az ünnepet. Mivel ünnepre készülő óra ez, ezért érdemes a rítus szempontjából rátekinteni a bibliai történetre. Két rítus közt válik egy hétköznapi cselekedet egy rítussá. A serdülő ebben a korban sokszor kritizálja az egyházi élet hagyományos formáit, szokásait, különösen, ha számára nem hiteles személyek képviselik ezt. A kamasz, ahogy a felnőttek világával általában, a vallással szemben is kritikus. Sokszor az egyházi közösségről, annak képviselőjéről is negatív véleménye van, mert úgy érzi, hogy a vallás gyakorlására kényszerítik.

Ezen a ponton kapcsolhatjuk Máriához őket, aki számára Jézus minden rítust átértelmez. A két rítus – a temetés, amit Jézus alakított „élővé” Lázár feltámasztásával, és a páska ünnepe, amire a főpapok, farizeusok készülnek, amit meg akarnak védeni, mint hagyományt, és aminek végül Jézus fog igazi értelmet adni a halálával.

Mária tette, Jézus megkenése is egy mindennapi cselekedet volt, mert a vendég lábát megmosni, megkenni, megtörölni a vendéglátás hétköznapi szertartásához tartozott. De azzal, hogy drága kenetet használ, a hajával törli meg, új értelmet ad ennek a tettnek, és még csak nem is tudja, hogy talán a Lázár temetéséről megmaradt kenet egy másik test megkenését előlegezi meg. A kenet illata, ami betöltötte a házat, Mária tiszta szívből fakadó áldozatát képviseli. Jézus értelmezi igazán ezt a tettet, rámutat prófétai jelentőségére. A serdülő a többdimenziós szimbolikus értelmezés által meglátja az összefüggéseket a kenet illata, ára, és a Máriában levő hála között, ami számára is példaértékű lehet, hogy Isten felé kifejezze a háláját.

A farizeusok és a főpapok az üres rítus képviselői, míg Mária a hálából fakadó őszinte tetteket jeleníti meg. Az órán teremtsünk lehetőséget arra, hogy a tanulók megfogalmazzák, hogyan vannak jelen az ünnepeken, istentiszteleteken, melyik rítust érzik üresnek az életükben, melyiknek látják értelmét, melyiket szeretik. (énekek, imádságformák, ünnepi liturgiák, leülés-felállás az istentiszteleten, áldás stb.)

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Azt felismertetni, hogy a megtérés képes megváltoztatni az ember életét. Ez a változás őszinte hálában és meglepő tettekben is megnyilvánulhat.

Kognitív cél: Azt felismertetni, hogy a megtérés képes megváltoztatni az ember életét. Ez a változás őszinte hálában és meglepő tettekben is megnyilvánulhat.

Affektív cél: A hála mögötti motiváció felismertetése.

Pragmatikus cél: Annak a segítése, hogy a tanuló a saját élethelyzeteiben keressen lehetőséget az általa megtapasztalt, Isten kegyelmére adott, Isten iránti hálából fakadó tettekre alkalmakat.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, taneszköz
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Imádság TK 19. ének szövegének 12. vsz. közös imádságként. Énektanulás Csoportbontás 6 kiscsoportra bontjuk az osztályt. Villámtörténetek Kiscsoportok írnak egy rövid történet azzal a címmel, amit kapnak. • A hálátlan gyerek • A hálátlan alkalmazott • A hálapénz Menet: • Történetírás • Felolvasás, címkitalálás • Összegzés: Hogyan fejezte ki a történet szereplője a háláját vagy a hálátlanságát? Átvezetés: A tetteink kifejezik a gondolatainkat. A hála vagy hálátlanság érzése megmutatkozik a tettekben.	TK énekgyűjtemény 19. ének Javaslat: lányok: 1. vsz. fiúk: 2. vsz. TK énekgyűjtemény 19. ének Énekkel: https://www.youtube.com/watch?v=lwh7az7GaZ4 Hangszerrel: https://www.youtube.com/watch?v=G6hfA-wd7mQ A történetfeldolgozás során is 6 kiscsoportban fognak dolgozni a hittanosok, ezért már óra elején érdemes 6 részre bontani a nagycsoportot. A kiscsoportok a történetírással értelmezik az adott kifejezést, fogalmat 6 kiscsoportunk van: minden fogalmat két kiscsoport kap. A csoportok nem tudják, hogy ki milyen fogalmat kapott. Felolvasásnál a feladat: kitalálni a címet

Feldolgozási javaslat	Igeolvasás tanuló Tanári előadás: nehezen érthető vagy ismeretlen fogalmak, kortörténeti adatok tisztázása: • megkenetés • Betánia • páska • font • nárdusolaj • lábmosás • szegényeknek adakozás • 300 dénár Történet szereplőinek jellemzése kiscsoportban írásban: Hogyan fejezték ki hálájukat vagy hálátlanságukat a bibliai történet szereplői? • Lázár • Jézus • Mária • Márta • tanítványok • Júdás Megbeszélés Rítus-ritmus egyéni olvasás csoportos megbeszélés Ötlebörze Találjatok ki mai hálarítusokat! Ötletek ismertetése Ének	Biblia, TK Táblára felírni valamennyi fogalmat. Hittanosok füzetbe írják. Füzet Visszakapcsolunk a villámtörténethez. Kis létszámú csoport esetén kevesebb kiscsoporttal is dolgozhatunk, egy kiscsoport 2 szereplőt is kaphat. Szempontok: a szereplő életének eseménye, amely hálára adhatott okot, a szereplő tettei TK 105. o. kiscsoportban Óra elején tanult ének ismétlése

Házi feladat	MFEI 1. és 4. f. MFGY 1. és 4. f.	MFEI 84. o. MFGY 65. o.
--------------	--------------------------------------	----------------------------

TOVÁBBI ÖTLETEK

Film:

<https://www.youtube.com/watch?v=LDBzGHYChy4>

Imádságra nevelés

Imádság a szavakkal 1. Szavak A hittanoktató Mária énekéből a legfontosabbnak tartott szavakat papírcsíkokra írja. A szavak száma a csoport létszámmal megegyező legyen. 2. Előkészítés A hittanoktató egy kör alakú tálca szélére elhelyezi a szavakat körben. 3. Imádkozás szavainak kiválasztása Feladatutasítás: Mindenki válasszon ki egy szót a tálca széléről. Majd helyezték el sorban a tálca közepére a szavakat egyesével. 4. Imádkozás A hittanoktató a kirakott szavakból spontán imádságot mond el hangosan.			
műfaj	megfogalmazás	többféle	
imádkozás	csoport felosztása	hittanoktató a hittanosok által választott szavak felhasználásával	
kapcsolódás	hely	hangosan a hittanoktató	
fejlesztési terület	hittanosok	nincs	
hittanoktató	hittanoktató	Mária éneke	
eszközök		óra közepe vagy vége	
		szavakat választanak	
		• előkészül • hangosan imádkozik	
		• kerek tálca (vagy karton) • szavak papírra írva	

5. JÉZUS ÉS MÁRIA

Gyülekezeti óraszám 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.

(Jn 20,11–18)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.

Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.

Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.

„Hirdesd az Igét”. Igehirdetők kézikönyve. Budapest, 1980, Kálvin Kiadó.

Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra. Budapest, 1986, Kálvin Kiadó.

McGrath, Alister: A keresztyén hit. Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

Szabó Andor: Lábam előtt mécses a te igéd. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Szénási Sándor: Ünnepeink, Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.

WilckenWilckens, Ulrich: Das Evangelium nach Johannes. Göttingen, 1998, Vandenhoeck and Ruprecht in Göttingen.)

A húsvéti ünnepkör:

Nagyböjt: A húsvét ünnepére a nagyböjtnek nevezett időszak készít elő. Ezzel különböztetik meg a kisebb évközi böjtöktől. Nagyböjtnek nevezzük a húsvét előtti 40 nap időszakát. Ebben az időszakban készül elő lélekben és testben is a hívő ember Jézus Krisztus halálának és feltámadásának ünnepére. A 40 nap a Szentírásban különleges jelentőségű. Jézus maga is 40 napig böjtölt. A korai egyházban ebben az időszakban készültek elő a katekumenusok a keresztelésükre, amire húsvét hajnalán került sor. A húsvét ünnepe segített abban, hogy a megkeresztelendő hitűjencok megérthessék méginkább, hogy a keresztség jelentése eltemettetni és feltámadni Krisztusban új életre.

A nagyhét: Virárvasárnapkal veszi kezdetét a nagyhét. A 4. században kapta ezt az elnevezést a húsvétot megelőző egy hét időszaka. A Református Egyházban a nagyhét időszaka az úrvacsorára való felkészülés, önvizsgálat, bűnbánattartás ideje.

Virágvasárnap: Jézus Jeruzsálembé való bevonulását, Krisztus királyvoltát ünnepeljük ezen a vasárnapon. A magyar nyelv a pálmák helyett a virágokat őrizte meg elnevezésében. A pálma a győzelem, a diadal jelképe volt. Virágvasárnapnak nevezi még néhány nyelv ezt az ünnepet. (örmény, cseh, szlovák, szlovén, szerb, horvát, makedónok.)

Nagycsütörtök: Az utolsó vacsora alkalma volt, az úrvacsora szereztetésének az ünnepe. Ez volt zsidó pászkavacsora ünnepének az ideje is. Jézus ennek az ünnepnek adott új értelemet a saját kereszthalálára való utalással.

Nagypéntek: Jézus szenvedésének, kínhalálának az ünnepe. Egyes vidékeken a gyász kifejezésére fekete ruhában mennek ilyenkor az emberek templomba.

Nagyszombat: Jézus sírban létének ünnepe.

Húsvét: A húsvét volt az első keresztyén ünnep, amelyet Jézus Krisztus követői együtt ünnepeltek. A magyar nyelv sajnos nem Jézus feltámadásának a tényét, hanem a böjti időszak leteltének a végét őrizte meg kifejezésében. A Niceai Zsinat 325-ben a húsvét időpontját úgy határozta meg, hogy a tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnapon legyen. Húsvét az egyházi év legfontosabb ünnepe. Amikor Krisztus feltámadását ünnepeljük, akkor újra és újra megerősödünk abban egyrészt, hogy Jézus Krisztus legyőzte a feltámadásával a bűn és a halál hatalmát, másrészt, hogy mi magunk is az Ő feltámadása által

feltámadunk majd örök életre. Helyettes áldozatát Isten elfogadta, és így utunk van Istenhez. Az Istentől elszakadt embernek a Jézus Krisztus feltámadásába vetett hite által állhat helyre a kapcsolata Istennel. A Heidelbergi Káté a 45. kérdés-feleletben foglalkozik a Krisztus feltámadásának a kérdésével. A témát azonban nem úgy közelíti meg, hogy hogyan történt a feltámadás, hanem, hogy miért történt, azaz mi volt a feltámadás célja, azaz mi az ember haszna abból, hogy Jézus feltámadt. A válasz a múlt-jelen-jövő hármasságában született meg. A múltat tekintve, Jézus a feltámadásával állította helyre az ember és Isten között megromlott kapcsolatot. Jézus felmentett minket a bűn miatti tartozás alól. A jelent tekintve a keresztyén embernek már e földi életben elkezdődik a feltámadás, ez az új életet jelenti. A jövőt tekintve pedig az az ember haszna, hogy bízhat abban, hogy a test halála után feltámadás lesz majd az osztályrésze.

Húsvét vasárnap: Jézus Krisztus halálból való feltámadásának ünnepe.

Húsvét hétfő: Húsvét hétfőn Krisztus feltámadásának a hasznára, a keresztyén ember feltámadására fordítjuk a figyelmet.

Jézus mennybemenetelének ünnepe: A húsvéti ünnepkör utolsó ünnepe. Jézus feltámadása utáni 40. napon a mennybe ment. A 4. századtól kezdve ünnepelte a keresztyén egyház. Legtöbb országban munkanap. (Római katolikus elnevezés szerint áldozócsütörtök ünnepe. Ekkor van az elsőáldozás. De mi reformátusok maradjunk csak a mennybementel ünnepe elnevezésnél.)

„Harmadnapon feltámadt a halottak közül...”: A keresztyén hit: húsvéti hit. Jézus Krisztus feltámadása a keresztyén hit alapja. Aki nem hisz abban, hogy Jézus feltámadt, nem keresztyén. Jézus feltámadásával húsvét diadallá lett. Ez a feltámadás a jele a bűn és a halál feletti győzelemnek. Jézus feltámadása a biztosíték arra, hogy mi is feltámadunk. Krisztus nem maradt a halál foglya. De feltámadásának valósága a világ előtt még rejtve van. A feltámadás ereje már ebben a földi életben a hívő ember számára az új életet jelenti. A megtérés előtti élet Pál apostol tanítása szerint vegetálás, de amikor meghalt az őember, feltámad az új ember Krisztus bűnbocsátó kegyelme miatt.

11. vers. Mária és Jézus találkozásának az az előzménye, hogy Mária még napfelkelte előtt kiment a sírhoz. Mivel a kő el volt hengerítve, a tanítványokhoz elrohant a hírrel. Ők jöttek a sírt megnézni. Mária még mindig nem ment be a sírba, csak áll kívül. Amikor mindenki elment, ott maradt az üres sír mellett. Összezavarodva, hiszen nem tudta, hogy mi történt valójában. Nem ment be a sírba, csak behajolt. Az evangélista kiemeli, hogy mennyire sírt Mária. A görög szöveg alapján az derül ki, hogy sírni kezdett, és folyamatosan sírt.

12. vers: Nem sokkal ezelőtt, amikor a tanítványok (Péter és János) itt jártak a sírboltban, még nem voltak itt az angyalok. Fehérben voltak, és a sírban a fekvőhelyet két végénél lezárták, mint ahogyan a szövetségládájának a két a kérubok.

13. vers: Mária olyan természetességgel beszél az angyalokkal, mintha emberekkel beszélgetne. Vagy azért, mert a könnyei miatt nem veszi észre, hogy különleges személyekkel van dolga, hiszen magát Jézust sem ismerte fel, vagy azért, mert ezek az angyalok, küldöttek csak a fehér ruhájuk miatt tértek el külsőleg a megszokott hétköznapi emberektől. Miközben az a tanítvány, aki korábban a sírba benézett, már az üres sír látványa miatt is hitt, Mária nem számol Jézus feltámadásának a lehetőségével. Azt feltételezi, hogy ellopták a testét. Mária a saját Urának nevezi Jézust, ami a személyes kötődés szorosságát mutatja.

14. vers: Mária szemben áll a sírhellyel. A hang irányában hátrafordul, de nem fordul meg. Csak lát egy férfit a sír bejáratánál. És Mária nem ismeri fel Jézust. Ennek több oka is lehet. Az is, hogy a könnyein át nem lát rendesen, hogy az ellenfényben nem ismeri fel a Feltámadottat, hogy az észlelését felülírja a logikája. Ha egyszer meghalt, nem állhat ott előtte Jézus. Mária viselkedése az olyan emberekre emlékeztet, akiknek nem elég valamit látni, és abból megbizonyosodni hitbeli dolgokkal kapcsolatban, hanem kell, hogy Isten megszólítsa

őket.

15. vers: Jézus ugyanazt a kérdést teszik fel, mint a két fehérruhás. Mária reakciója megerősíti a tényt, hogy Mária fejében még nem fordul meg, hogy Jézus feltámadt. Mária reakciója a gyászolók természetes reakcióját mutatja. Igazán gyászolja Jézust, ezért fontos neki, hogy elbúcsúzzon tőle, lássa még a testét. A gyász folyamatát megkönnyíti, az elszakadást segíti, ha a gyászoló tehet még valamit az elhunytért, és látja azt a testet, amely már nem az, aki volt, amikor élt. Ezért van Mária kétségbeesve, hogy nincs itt Jézus teste, és úgy kell tőle örökre elbúcsúznia, hogy nem elköszönni tőle.

16. vers: Néven szólításnak egy különleges jelentése van a Bibliában, hiszen a név kapcsolatban van az ember személyiségével. A felismerés nem akkor következik be, amikor Mária látja a Feltámadottat, hanem amikor hallja. A jó pásztor a juhait a néven szólítja (Jn 10,3)

17. vers: A feltámadott Jézus nem engedi meg Máriának, hogy hozzá érjen. Bár később Tamásnak felajánlja, hogy érintse meg (Jn 20,28), valójában senki sem érinti meg a feltámadott testét. Az üzenet azonban nem a feltámadásra vonatkozik, hanem a mennybemenetelre.

18. vers: Bár a tanítványok is ott voltak a sírnál, legelőször mégis egy asszony látta, és beszélt a Feltámadottal.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Korherr: A valláspedagógia fejlődéslélektani alapjai, Budapest 2000 2000; Schweitzer: Posztmoderner Lebenszyklus und Religion. Eine Herausforderung für Kirche und Theologie. Gütersloh, 2003)

Az újszövetségi hitet húsvéti hitnek is nevezték, azaz a nagypénteki szenvedő Krisztussal való találkozás a húsvéti örömhírben, már a feltámadott Úrban nyer értelmet. A tanulók számára is ezt kell erősíteni, hogy felismerjék a feltámadott Urat, és ne legyen „hiábavaló a hitük”, ahogy Pál apostol mondja. Nagy kérdés, hogy mennyire tudjuk a fiatalok felé képviselni, befogadhatóvá tenni a ma is jelenlévő élő Istent, a feltámadott Krisztust? Tudunk-e Isten-tapasztalattal, Isten-élménnyel „szolgálni” hittanóráinkon? Milyen eszközökkel tudjuk a tanulók számára személyessé tenni ezt a hitet?

A serdülők sokféle módon élik meg a vallási életüket „a teljes kiüresedéstől kezdve a kételkedésen és a lelkiismeretesség különböző fokain át az Istenre vonatkozó legkomolyabb kérdésekig.” Éppen ezért nehéz eldönteni, hogy milyen eszközzel erősíthetjük a feltámadásba vetett hitüket. Elsősorban Római levél igazsága fogalmazza meg ezt: „A hit tehát hallásból van, a hallás pedig a Krisztus beszéde által.” (Róm 10,17)

A korábbi évek tananyaga nem magától értetődő ebben a korban, a hitigazságokat újra át kell beszélgetni, az alapoktól kezdve újból felépíteni. Fontos a valláspedagógusnak szeme lótt tartani, hogy a „vallási kétely mint a személyes szabadság utáni vágy kifejeződése és mint az általános bizalmi válság következménye” hatással van a fiatalkori istenképre. Éppen ezért kell teret adni a serdülők kérdéseinek a hittanórákon is úgy, hogy bátran megfogalmazzák a ezeket, és szelíd, őszinte válaszokat kapjanak rájuk. Gyakori kérdés a történethez kapcsolódva, hogy miért nem ismerte fel Mária Jézust. Itt lehet megragadni azt az üzenetet, hogy Jézus személyes megszólítása kellett ahhoz, hogy felismerje benne Urát. A néven szólítás szerepe nem csak az Ószövetségben volt jelentős (vagy éppen az Isten nevének kimondásának a tiltása), hanem a Jó Pásztor, azaz Jézus néven szólítja az övéit, és az övéi ismerik Őt. Ajándék a felismerés, de aki átéli ezt az ajándékot, az nem tartja meg magának, ahogy Mária is azonnal sietett a tanítványokhoz, hogy megossza velük az örömhírt: „Láttam

az Urat!” (Jn 20,18) Mária továbbadta Krisztus beszédét, a vele való találkozást, és a tanítványok is ezt tették, és azóta minden keresztyén, aki bizonytságot tesz.

Ez az a pont, ahol a vallástanár is megoszthatja személyes hitélményét a tanulókkal, ahogy ő ismerte fel a feltámadott Urat.

Az óra zárásaként a húsvéti köszönéssel búcsúzhatunk: Krisztus feltámadt! – Valóban feltámadt!

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Arra bátorítás, hogy a tanuló elfogadja olyan valóságként Jézus feltámadását, ami az ő életére is hatással van.

Kognitív cél: Annak a felismertetése, hogy Jézus feltámadása valóság, aminek a Bibliában több „bizonyítékát” is olvashatjuk.

Affektív cél: Annak az érzésnek a megalapozása és/vagy megerősítése, hogy Jézus feltámadása valóság és ez életünkre is hatással lehet.

Pragmatikus cél: Arra bátorítás, hogy a tanuló elfogadja olyan valóságként Jézus feltámadását, ami az ő életére is hatással van.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Énektanulás: A mélyből hozzád száll szavam Grafikon megbeszélése Táblára koordinációs rendszert rajzol a hittanoktató: x tengely: élethelyzetek y tengely: hangulat Feladat: - Az önként jelentkezők elhelyezik a táblán a kártyájukat. - Legalább 2 érvet kell állítani a döntésük mellé. 4 önként jelentkező további élethelyzeteket javasolhat, ezeket felírják üres kártyákra, majd elhelyezik a táblán. Megbeszélés Átvezető gondolat: Minden ember életében vannak mélységek és magasságok. Mi történik, ha az ember ezeket hitben éli meg?	TK énekgyűjtemény 2. ének TK 106. o. Tábla 8 önként jelentkező kap 1-1 kártyát, amire a TK grafikonján lévő élethelyzet fel van írva. kártyák-blue tech A tankönyvi véleménytől eltér a hittanosoké. Ezt előre mondja a hittanoktató. Üres kártyák, íróeszköz
Feldolgozási javaslat	Mária életének grafikonja Táblára újabb koordinátarendszert rajzolunk. x tengely: Mária életének szakaszai, eseményei	Biblia, TK

	x tengely: Mária lelkiállapota Az x tengely szakaszai: • gyermekkor • fiatalkor • fiatal felnőttkor • felnőttkor • találkozás Jézussal 1. • Jézus halála • találkozás Jézussal 2. • Jézus mennybemenetele után Mária életének felidézése a Szentírás alapján ismétlés illetve hittanoktatói elbeszélése. Grafikon rajzolása találkozás Jézussal 2-ig. Igeolvasás Grafikon befejezése Megbeszélés: • A Jézussal való találkozás hatása az életre • Hit és lelki mélység • Hit és lelki magasság Aranymondás: <i>„Mert meg vagyok győződve, hogy sem halál, sem élet, ... sem magasság, sem mélység... nem választ el minket Isten szeretetétől, amely megjelent Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.”</i> (Róm 8,38–39) Ének: A mélyből hozzád száll szavam	Tudatosítsuk, hogy mely élethelyzetekről tudunk a Bibliából, mely feltételezett. Biblia TK énekgyűjtemény 2. ének TK 106. o.
Házi feladat	MFEI 3. f. MFGY 3. f	MFEI 85. o. MFGY 66. o.

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Feltámadással kapcsolatos bibliai történetek képsorai:

<http://www.freebibleimages.org/stories/?search=resurrection>

ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT!

JÉZUS HÉT SZAVA A KERESZTEN

(passiójáték)

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.
(Mt 27,46; Lk 23,34–43; Lk 23,46; Jn 19,26–27)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Biblia magyarázó jegyzetekkel. Budapest, 1997, Kálvin Kiadó.
Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.
Goppelt, Leonhard: Az Újszövetség teológiája. Budapest, 1992, Református Zsinati Iroda Tanulmányi Osztálya.
„Hirdesd az Igét”. Igehirdetők kézikönyve. Budapest, 1980, Kálvin Kiadó.
Kálvin János: Tanítás a keresztyén vallásra. Budapest, 1986. Kálvin Kiadó.
McGrath, Alister: A keresztyén hit. Budapest, 2007, Kálvin Kiadó.
Szabó Andor: Lábam előtt mécses a te igéd. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.
Schweizer, Eduard: Das Evangelium nach Matthäus. Göttingen, 1986, Vandenhoeck und Ruprecht.
Schweizer, Eduard: Das Evangelium nach Markus. Göttingen, 1986, Vandenhoeck und Ruprecht.
Schweizer, Eduard: Das Evangelium nach Lukas. Göttingen, 1986, Vandenhoeck und Ruprecht.
Szénási Sándor: Ünnepeink. Budapest, 2007, Kálvin Kiadó
Wilckens, Ulrich: Das Evangelium nach Johannes. Göttingen, 1998, Vandenhoeck and Ruprecht in Göttingen.)

A húsvéti ünnepkör:

Nagyböjt: A húsvét ünnepére a nagyböjtnek nevezett időszak készít elő. Ezzel különböztetik meg a kisebb évközi böjtöktől. Nagyböjtnek nevezzük a húsvét előtti 40 nap időszakát. Ebben az időszakban készül elő lélekben és testben is a hívő ember Jézus Krisztus halálának és feltámadásának ünnepére. A 40 nap a Szentírásban különleges jelentőségű. Jézus maga is 40 napig böjtölt. A korai egyházban, ebben az időszakban készültek elő a katekumenusok a keresztelésükre, amire húsvét hajnalán került sor. A húsvét ünnepe segített abban, hogy a megkeresztelendő hitűjencok megérthessék méginkább, hogy a keresztség jelentése eltemettetni és feltámadni Krisztusban új életre.

A nagyhét: Virárvasárnapkal veszi kezdetét a nagyhét. A 4. században kapta ezt az elnevezést a húsvétot megelőző egy hét időszaka. A Református Egyházban a nagyhét időszaka az úrvacsorára való felkészülés, önvizsgálat, bűnbánattartás ideje.

Virágvasárnap: Jézus Jeruzsálembe való bevonulását, Krisztus királyvoltát ünnepeljük ezen a vasárnapon. A magyar nyelv a pálmák helyett a virágokat őrizte meg elnevezésében. A pálma a győzelem, a diadal jelképe volt. Virágvasárnapnak nevezi még néhány nyelv ezt az ünnepet. (örmény, cseh, szlovák, szlovén, szerb, horvát, makedónok.

Nagycsütörtök: Az utolsó vacsora alkalma volt, az úrvacsora szereztetésének az ünnepe. Ez volt zsidó páskavacsora ünnepének az ideje is. Jézus ennek az ünnepnek adott új értelemet a saját kereszthalálára való utalással.

Nagypéntek: Jézus szenvedésének, kínhalálának az ünnepe. Egyes vidékeken a gyász kifejezésére fekete ruhában mennek ilyenkor az emberek templomba.

Nagyszombat: Jézus sírban lételének ünnepe.

Húsvét: A húsvét volt az első keresztyén ünnep, amelyet Jézus Krisztus követői együtt ünnepeltek. A magyar nyelv sajnos nem Jézus feltámadásának a tényét, hanem a böjti időszak leteltének a végét őrizte meg kifejezésében. A Niceai Zsinat 325-ben a húsvét időpontját úgy határozta meg, hogy a tavaszi napéjegyenlőséget követő első holdtölte utáni vasárnapon legyen. Húsvét az egyházi év legfontosabb ünnepe. Amikor Krisztus feltámadását ünnepeljük, akkor újra és újra megerősödünk abban egyrészt, hogy Jézus Krisztus legyőzte a feltámadásával a bűn és a halál hatalmát, másrészt, hogy mi magunk is az Ő feltámadása által feltámadunk majd örök életre. Helyettes áldozatát Isten elfogadta, és így utunk van Istenhez. Az Istentől elszakadt embernek a Jézus Krisztus feltámadásába vetett hite által állhat helyre a kapcsolata Istennel. A Heidelbergi Káté a 45. kérdés-feleletben foglalkozik a Krisztus feltámadásának a kérdésével. A témát azonban nem úgy közelíti meg, hogy hogyan történt a feltámadás, hanem, hogy miért történt, azaz mi volt a feltámadás célja, azaz mi az ember haszna abból, hogy Jézus feltámadt. A válasz a múlt-jelen-jövő hármasságában született meg. A múltat tekintve, Jézus a feltámadásával állította helyre az ember és Isten között megromlott kapcsolatot. Jézus felmentett minket a bűn miatti tartozás alól. A jelent tekintve a keresztyén embernek már e földi életben elkezdődik a feltámadás, ez az új életet jelenti. A jövőt tekintve pedig az az ember haszna, hogy bízhat abban, hogy a test halála után feltámadás lesz majd az osztályrésze.

Húsvét vasárnap: Jézus Krisztus halálból való feltámadásának ünnepe.

Húsvét hétfő: Húsvét hétfőn Krisztus feltámadásának a hasznára, a keresztyén ember feltámadására fordítjuk a figyelmet.

Jézus mennybemenetelének ünnepe: A húsvéti ünnepkör utolsó ünnepe. Jézus feltámadása utáni 40. napon a mennybe ment. A 4. századtól kezdve ünnepelte a keresztyén egyház. Legtöbb országban munkanap. (Római katolikus elnevezés szerint áldozócsüörtök ünnepe. Ekkor van az elsőáldozás. De mi reformátusok maradjunk csak a mennybementel ünnepe elnevezésnél.)

„Harmadnapon feltámadt a halottak közül...”: A keresztyén hit: húsvéti hit. Jézus Krisztus feltámadása a keresztyén hit alapja. Aki nem hisz abban, hogy Jézus feltámadt, nem keresztyén. Jézus feltámadásával húsvét diadallá lett. Ez a feltámadás a jele a bűn és a halál feletti győzelemnek. Jézus feltámadása a biztosíték arra, hogy mi is feltámadunk. Krisztus nem maradt a halál foglya. De feltámadásának valósága a világ előtt még rejtve van. A feltámadás ereje már ebben a földi életben a hívő ember számára az új életet jelenti. A megtérés előtti élet Pál apostol tanítása szerint vegetálás, de amikor meghalt az őember, feltámad az új ember Krisztus bűnbocsátó kegyelme miatt.

Jézus kereszten mondott hét szava Jézus hét utolsó mondatát jelenti. Egy ember utolsó tettei, szavai mindig különös hangsúlyt kapnak, és az egész életét értelmezik ezek a tettek, szavak. Ezek a szavak mintha lerántanák a leplet arról, hogy ki is volt valójában ez az ember. Így van ez Jézussal kapcsolatban is. Haláltusája közben elmondott utolsó mondatai, mintha a személye titkáról lepleznének le valamit.

A hét mondatból Jézus legfontosabb tanításai is visszatükröződnek. Istennel való kapcsolata, Isten iránti odaadása és az emberek iránti szeretete, megbocsátása látszik.

Mt 27,46:

„Három óra tájban Jézus hangosan felkiáltott: „Éli, éli, lamá sabaktáni!” azaz: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?”

Jézus felkiáltva Isten hívja héberül. Sokan azt hitték, hogy Jézus Illést hívja, mivel hasonló a hangzása a két szónak. A zsidó váradalmak szerint a végidőkben eljön újra Illés. A 22. zsoltárból idéz Jézus. Jézus a haláltusájában is Istenhez fordul. Ez minden keresztyén ember számára példa és iránymutató, hogy a nehéz percekben és a szenvedés idején mi az, amit még tenni lehet és érdemes: Istenhez fordulni.

Lk 23,34

„Jézus pedig így könyörgött: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.”

Jézus tanításának egyik központi üzenete a megbocsátásról szóló tanítás. A kereszten megmutatja, hogy mit jelent a valóságban megbocsátani. Jézus nem magával foglalkozik a halál órájában, hanem azokkal, akik az életét veszik el. Akik Őt elítélték nem tudták, hogy ő nem egy ember, hanem maga Isten.

Ugyanezt mondja István vértanú is, mielőtt halálra kövezik. Jézus megmutatja a megbocsátás legvégső határát, határtalanságát.

A megbocsátás a görög kifejezés szerint azt jelenti, hogy elengedi az ember a másik bűnét.

Lk 23,43:

„Bizony, mondom néked, ma velem leszel a paradicsomban.”

Jézust két gonosztevő között feszítik meg, mintha ő is gonosztevő lenne. Jézus különösen kihangsúlyozza azt, hogy ma történik. Ez a ma szó fejezi ki azt, hogy Isten országa nem egy távoli jövőben lesz, nem valamikor a bizonytalan jövőben érkezik el, hanem ma már itt van. Mert ez az uralom már eljött. Most történik, most van. A paradicsom a jelen szenvedésének az ellenpontja. A keresztyén gyötrelmeivel szemben ígéri Jézus a bűnösnek, hogy a lehető legjobb állapotba fog kerülni, aki hisz benne. A mennyország lesz a paradicsom a megtérő számára. Azt a kérdést veti fel Jézusnak ez a mondata, hogy hogyan lehetséges ez, amikor Jézus a halála után a pokolra szállt, és nem a mennybe ment.

Lk 23,46:

„Atyám, a te kezébe teszem le az én lelkemet!”

A görög kifejezés azt jelenti, hogy Jézus az Atyának adja át megőrzésre a lelkét. Kifejezi ez a mondat azt a bizalmat is, hogy tudja Jézus, hogy Isten a halálban sem hagyja őt magára, vele van, őrzi. Minden körülmény között. Mert Istentől semmi sem választhatja el azt az embert, aki hisz benne. Látszólag Jézus emberek kezébe adatott. Mintha ki lenne szolgáltatva a földi hatalmasságoknak. De emberi ítélőszékeknek nincsen hatalma Jézus felett. Jézus, amikor előre szólt a haláláról, beszélt arról, hogy emberek kezébe fog adatni (Lk 9,44). A végső irányítás nem az emberek kezében van. István vértanú is ezt mondja, mielőtt meghal (ApCsel 7,59).

János 19,26-27:

Amikor Jézus meglátta ott állni anyját, és azt a tanítványt, akit szeretett, így szólt anyjához: „Asszony, íme, a te fiad!” Azután így szólt a tanítványhoz: „Íme, a te anyád!”

Jézus még a legnagyobb gyötrelmei közepén is másokkal törődik. Ekkorra már bizonyára meghalt József, tehát Jézus nem csak az egész világért volt felelős, hanem egy földi családért is. Ő a család feje, legidősebb testvér, neki kellett a családfenntartónak lennie. És nem felejtkezett meg a sokkal kisebbnek tűnő felelősségéről sem. Hiába a világ megváltásának súlya van a vállán, törődik a családjával is. Sőt ez a gondoskodás sem felületes, hanem pontosan arra a tanítványra bízta az anyját, akit szeret, és aki hitben és emberileg is a legalkalmasabb erre a feladatra.

János 19,28:

„Szomjazom.”

Ennek a mondatnak három jelentése is lehet.

Egyrészt egy prófécia beteljesedése. Zsoltárok 69,22-ben áll, hogy: „*szomjúságomban ecettel itattak.*”

Másrészt Jézus valóságos emberi mivoltát mutatja be. Ő az, aki ugyanúgy átélte az ember minden szenvedését, hiszen beleöltözött az emberi természetbe. Ezért ugyanazon a testi szenvedésen ment végig, mint akármelyik másik ember, aki keresztre feszítettek.

Végül értelmezhetjük ezt a mondatot szimbolikusan is. Egy vágyakozás, hiányérzetet fejezhet ki. Szomjazik az igazságosság iránt, Isten testi fájdalmaktól való szabadítására, a tanítványok enyhét adó jelenlétére.

János 19,30

„Elvégeztetett!”

Ez jelenti azt, hogy elérkezett az a pillanat, amikor meghal. De azt is, hogy most van az a pillanat, amikor megtörténik az, amiért Jézus a földre jött, amiért Isten emberi formát vett fel az emberekért. Bekövetkezett. Megtörént az ember megváltása.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Horváth-Szabó: Vallás és emberi magatartás, Piliscsaba, 2007)

Nagypéntek eseményei református identitásunk központi üzenetét hordozzák: Krisztus szenvedését és halálát. „A szenvedés élményének, jelentőségének, funkciójának és lényegének megragadása a képi kifejezés mellett az élmény személyiségre tett hatásain keresztül lehetséges.” Jézus szenvedése nem az Ő személyiségére tehet hatást, hanem minden emberre, aki az életében igazán szembenéz legalább egyszer azzal. Általában az emberi szenvedésnek lehetnek egyrészt negatív hatásai: a másik bántására ösztönözhet, vagy eltávolíthat Istentől. Látjuk, hogy Jézus pontosan az ellenkezőjét éli meg a kereszten: könyörög gúnyolóiért, kivégzőiért, és a mennyei Atya kezébe teszi le a lelkét, noha átéli az Istentől való elszakítotttságot is.

Az ember számára a szenvedésnek vannak pozitív hatásai: önismeretre nevelhet, változásra ösztönözhet, Istenhez vezethet – lásd az egyik lator vallomását a saját bűnösségéről, Jézushoz fordulását és istenségének elismerését, vagy a századost, aki kimondja, hogy Isten Fia volt. A szenvedés a másik emberhez vezet – ahogy Jánost Máriához vezet Jézus, hogy ne maradjon egyedül a fájdalmában, gyászában.

Mindezeknek fényében érdemes a csoportban megteremteni egy ünnepi óra kereteit, amikor szembesülhetnek Krisztus szenvedésével, egy közös passió-olvasás keretében. Ahogy az előző órán a kiüresedő rítusról gondolkozhattunk együtt a tanulókkal, úgy ezen az órán átélhetik, hogy milyen az, ha részesei lehetnek egy évszázados hagyománynak (nagypénteki passió-istentisztelet), és mégis tartalmat adhatnak neki, akár azáltal is, hogy ők találják ki a terem berendezését, hogy milyen szimbólumok jelenjenek meg ezen az ünnepen, a közösen választott énekekben, és azáltal is, hogy ők vállalhatnak szerepet az olvasásnál. A vallástanár feladata, hogy olyan légkört teremtsen, ami nem veszi el az ünnep méltóságát. Ebben különösen fontos szerepe lehet a Jézus szövegét olvasó tanulónak, hogy ő komolyan vegye, és élményszerűen, átéléssel olvassa.

ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: Jézus utolsó szavai mögött lévő hit és a szenvedés tudatos vállalásának a megmutatása.

Kognitív cél: Jézus utolsó szavai mögött lévő hit és a szenvedés tudatos vállalásának a megmutatása.

Affektív cél: Csodálkoztassa rá a Hittanoktató a diákokat arra, hogy Jézus még az utolsó pillanataiban sem önmagával, hanem másokkal foglalkozott.

Pragmatikus cél: A tanuló aktív részvétele egy lelkipásztor/Hittanoktató által vezetett, csoport- és korosztály szintű passiójátékba.

Az óra fő részei	Javaslatok	Módszertani javaslatok Taneszköz
Motiváció, ráhangolás, előzetes ismeretek aktiválása	A passió Református hagyományaink szerint nagypénteken az istentiszteleten felolvassák Jézus szenvedéstörténetét, a passiót. Sok gyülekezetben máig él ez a hagyomány, de több helyen feledésbe merült. Ezen az órán annak a lehetőségével élhetünk, hogy felelevenítjük ezt, szerepek szerint olvasva a szöveget, közben énekkel megszakítva, hogy legyen elég időnk átgondolni az addig hallottakat. Ebben a passióban Jézus szavai és a tanév során eddig megismert újszövetségi személyek jelennek meg, akik akár személyesen is jelen lehettek Jézus keresztyje alatt.	Biblia Református hagyomány
Feldolgozási javaslat	TK 109–109. oldalának szerepek szerinti felolvasása (a szerepeket osszuk ki előre, színessel megjelölhetők az egyes szövegek, ez később a tartós tankönyvvé válás során sem lesz zavaró) Szereplők Jézus Gúnyolók Bűnös asszony Kapernaumi százados Nikodémus Lator Mária Márta Lázár Tömeg Kapcsolódó feladat: Munkafüzet 1. feladata.	TK Ünnepeljünk együtt! Jézus hét szava a kereszten (Olvasmány) 108–109. o. Munkafüzet MFEI 86. o. 1. f.
Ének javaslat	183. Istennek báránya... Jövök a kereszthez...	TK 7. ének
Házi feladat	Munkafüzet 2. és 3. feladatai.	MFEI 87. o. 2-3. o.

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Letölthető Prezi:

http://prezi.com/i6cxc5tofeql/?utm_campaign=share&utm_medium=copy&rc=ex0share

A tantermet is berendezhetjük ünnepi módon, mely utal a nagypéntek eseményeire. Félhomály, egy fekete kendővel leterített asztal, rajta egy töviskoszorú sokat adhat ahhoz, hogy az óra igazán ünnepi legyen.

ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT!

EZÉKIEL LÁTOMÁSA A CSONTOK FELTÁMADÁSÁRÓL

(olvasmány, egyházi iskolában ajánlott téma)

Gyülekezeti óraszám 0. Egyházi iskolák óraszám: 1.

(Ez 37)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.

Szathmáry Sándor: Ünnepeink üzenete. Miskolc, 2005;

Szűcs Ferenc: Hitvallásismeret. Budapest, 1995, Ráday Nyomda.

Dr. Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985, Free University Press.

Rózsa Huba: Az Ószövetség keletkezése. Budapest, 1986, Szent István Társulat.

Westermann, Claus: Az Ószövetség teológiájának vázlata. Budapest, 1993, Ráday Kollégium.)

Pünkösöd ünnepe:

A Szentlélek kitöltésének ünnepe. Húsvét után ötven nappal ünnepeljük. Nem az egyház születésének ünnepe, hiszen a Káté tanítása szerint az egyház a világ kezdete óta létezik. Így nem is lehet az egyház születésnapja. (54. kérdés-felelet) A Szentlélek nélkül nem ismernénk Jézust sem. A Szentlélek munkájában pünkösöd egy választóvonalat jelent. Már korábban is látható volt a munkája a világban. Azonban minden hívő ember életén csak pünkösdtől kezdve lett nyilvánvalóvá a Szentlélek munkája. A Szentlélek megújít és megelevenít. A Szentlélek ajándékairól, a karizmákról részletesen beszámol Pál. A Szentlélek munkája az egyháztól elválaszthatatlan. A karizmák a hívőkön keresztül az egyház épülésére szolgálnak (1Kor 14).

Szentlélek:

A Szentlélek személyéről és a munkájáról a Káté 53. kérdés-feleletében olvashatunk. A Szentlélek a Szentháromság Isten harmadik személye, akit ugyanúgy imádni kell, mint az Atyát és a Fiút. A Szentlélek minden hívő ember számára adatik. Hiszen belső bizonyosságtétele révén válik a hitetlen ember Krisztus megváltói munkájában hívővé, és a Szentlélek által lesz része az embernek a bűnbocsánat ajándékában. A Szentlélek vezet el minket Krisztushoz.. A Szentlélek legfőbb munkája a hit. Ő vezet minket el a világosságra. A Szentlélek az Isten Lelke, akiért könyöröghet az ember, hogy jöjjön el. Jézus Krisztus úgy jött el a földre, hogy a Szentlélekkel különleges módon fel volt ruházva. Sem személyes keresztyén élet, sem közösségi egyházi élet nem létezik a Szentlélek munkája nélkül.

Történeti háttér:

Ezékiel próféta könyve Júda királyságának utolsó éveiben kezdődik. Izráel a két világbirodalom között lavírozva végül is nagyon rosszul járt, mert Egyiptomtól nem kapta meg a megfelelő segítséget, és végül Babilon lerombolta fővárosát és lakosságát fogságba vitte. Különösen a népnek a vezető, felső rétegét és a szaktudással rendelkezőket vitte el Nebukadneccar az országába. Így került Ezékiel is Kr. e. 597-ben Babilonba. Pap volt. A prófétai elhívását már a fogságban kapta meg Kr. e. 593-ban. Ez az elhívás a fogság idejére szólt. Prófétai munkássága két részre osztható. Kr. e. 593-tól 587-ig (Jeruzsálem pusztulásáig) tartott az első szakasz. Ekkor ugyanis még áll Jeruzsálem, a végső rombolás nem következett be. Ebben az időszakban Ezékiel próféciai arról szóltak, hogy Isten ítélete nem elkerülhető a nép bűnei miatt. A fogságban élőknek azt mondja, hogy ne reménykedjenek hiába abban,

hogy Isten minden körülmények között megmenti Jeruzsálemet és a templomot. Azonban Jeruzsálem eleste, és a templom lerombolása után megváltozik Ezékiel próféciáinak a tartalma. A fogságban élő nép értesült arról, hogy mi történt Júdában. Ez a nemzeti katasztrófa súlyos válságot okozott a fogságban élő népnek is. Olyan kérdések vetődtek fel, hogy vajon Istennek van-e hatalma, ha a babiloniak le tudták győzni Izráelt. Az ókori gondolkodás szerint a vereséget szenvedett népnek az istene is vereséget szenvedett. Ez a gondolkodás hatott Isten népére is. Így az a kérdés is felvetődött a népben, hogy vajon akkor, ha a templomot is el tudta pusztítani a babiloni király, akkor vajon van-e esély arra, hogy ebből a fogságból Isten kiszabadítsa és hazavezesse a népét? A fogságba került nép megtapasztalta a babiloni birodalom hatalmát és gazdagságát. A sikereket és eredményeket. Egyre nagyobb városok épültek minden fejlődött, Marduk isten kultusza virágzott. Mintha győzött volna Marduk Jahve felett. Isten ekkor a kétségbeesett és elkeseredett néphez vigasztaló igékkel küldi a prófétát. Isten fordulatot ígér. Az első prófécia, amely a fordulatról szól, a csontok megelevenítését leíró látomás. Ezzel üzeni Isten a népének, hogy az ország katasztrófális elpusztulása után is van remény, mert Isten még a halottakat is életre tudja kelteni. Ebben az időszakban nem csak a vigasztalás ígéire volt szüksége Isten népének, hanem egy nagymértékű lelki megújulásra is. Azért, hogy a katasztrófa okait megértsék, hogy sikerüljön a tragédia élménye után megújultan talpra állni.

Ezékiel látomása:

A prófétáknak Isten sokszor látomásban adta tudtára az üzenetét. Egy képnek, egy látomásnak a mondanivalóját sokszor jobban meg lehet érteni és meg lehet jegyezni, mint egy szóban elmondott igazságot. Látomása az Isten Lelke által megragadott embernek lehetett. A látomásnak van egy elsődleges képi világa, amit értelmezni kell. Ebben hasonlít a példázatokhoz. Azonban a látomások sokkal jobban elrugaszkodnak a valóságtól. Sokkal drámaibb eseményeket jelenítenek meg.

Ezékielnek ez a látomása a nagy látomások sorába tartozik. Az ítélethirdetés helyett itt már a reménység üzenetét közvetíti a próféta.

A látomás jelentése, hogy Isten újraéleszti a népét, új életre kelti az övéit. Újjáteremti a halott népet. A csontoknak való prédikálás kifejezi, hogy Isten még a legreménytelenebb helyzetben élőket sem hagyja el, számára nincsen lehetetlen helyzet. Egy ember életének az élet szempontjából legreménytelenebb állapota, amikor már csak csont, és élet legkisebb jele (mindenféle mozgás és változás) megszűnik. És éppen ebben az állapotban lévőeknek kell prófétálni. Egy prófécia a próféciában. Ezékiel önmagát látja a látomásban. Nem egyes emberek feltámadásáról szól, és nem az idők végén következő feltámadásról, hanem arról, hogy Isten ígéretet tesz arra, hogy népe túléli a nemzeti katasztrófát.

A túlélés, a feltámadás a Teremtő Isten és a Szentlélek munkája révén történik meg. A csontok újjáteremtődnek, mint egykor a teremtésnél. Itt azonban nem a semmiből indul el az élet, bár az élet szempontjából, semmiből. És ahogyan a teremtéstörténetben Isten az ember teremtését lélek lehelésével fejezte be, itt is az újjáteremtés a négy égtáj felől érkező Lélek (Szentlélek) által történhet meg.

Isten megmagyarázza a látomást. Az az ígéret hangzik el, ami a pusztai vándorlás során is elhangzott. Isten beviszi a népét arra a földre. A bekövetkezett tragédia után csak Isten Lelke keltheti újra a népét, csak ő adhat jövőt és reményt. És ő ad.

Jelképes cselekedet:

A prófétáknak Isten sokszor az feladatot adta, hogy valamely jelképes cselekedetet hajtsanak végre. Isten nem csak verbálisan üzent, hanem látomások által is, és jelképes tettek által is. Ezékiel feladata ebben az esetben két fadarabot kellett egymáshoz illeszteni. Ennek az üzenete, hogy Isten újra egyesíteni fogja kettészakadt népét. Ezek személtető eszközök voltak

a próféta számára azért, hogy a nép jobban megértse és megjegyezze az üzenetet. Ezért a próféta látomása nem csak a fogságba hurcolt népnek szól, hanem szól az északi és a déli országrésznek is, mely valamikor egy volt, de kettészakadtak. Ahogyan a múltért viselt büntetés közös, úgy a remény igéje és üzenete is közös.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Jámbori Szilvia, Serdülők jövő-orientációját befolyásoló szülői nevelési stílusok vizsgálata, in: Serdülő- és gyermekpszichoterápia 2003)

Húsvét és pünkösd között a két ünnep üzenetét magában hordozó ószövetségi próféciaát tárgyaló lecke elsősorban a serdülő formális műveleti gondolkodására támaszkodik. Ezen kívül szem előtt tartja, hogy a szimbólumértelmezése többdimenzionális, és a szimbólumok belső tulajdonságait is megérti már.

Ezékiel próféciaja tele van szimbólumokkal. Az ószövetségi prófétákhoz kapcsolódó szimbólumok összegyűjtése segíthet elhelyezni Ezékielt ebben a sorban, és megmutatni azt, hogy Izrael történetében hol a helye, ahogy a fogságban lévő népnek reményt közvetít az új kezdés lehetőségére. Tehát a serdülő számára azt az üzenetet lehet megragadni, hogy az elrontott dolgokat lehet újra kezdeni, ahelyett, hogy elkeseredne. Fontos ez a kérdés a jövőorientációja szempontjából is, amiben jelentős szerepet tölt be a szociokulturális háttere. „Vizsgálatok kimutatták, hogy a fiatalok úgy építik fel jövő-orientált céljaikat, hogy összehasonlítják motívumaikat saját tudásukkal, képességeikkel jövőbeli lehetőségeik mentén. A jövőbeli személyes célok nagyon fontos szerepet töltenek be a jövőre való felkészülésben, mivel biztos alapot adhatnak ahhoz, hogy a serdülő a jövőben felmerülő problémákkal könnyebben megküzdjön... A személyes célok rendszere egy komplex struktúra..., választást és elköteleződést is tartalmaz egyben. A célokkal való elköteleződésnek pozitív hatása van a személy szubjektív jólétére, mentális egészségére.”

Mindezeket figyelembe véve van jelentősége annak, hogy megerősítsük a tanulókat Isten Lelkének megelevenítő, új életet adó munkájában. Izrael, aki Isten szemében olyan, mint az elszáradt csont, halott, de ebből az állapotból Isten Lelke kelti őket újra életre. Érdemes csapatokban összegyűjteni a halott és az élő állapot közti különbségeket, és saját életükből példákat keresni arra, hogy mikor érezték a helyzetüket reménytelennek, magukat olyan tehetetlennek, mint az elszáradt csontok, és mikor tapasztalták meg Isten megújító erejét.

A pünkösd a három nagy ünnepünk közül a legnehezebben megragadható, a Szentháromság személyei közül a Szentlélek áll a legtávolabb a serdültől, hiszen az Atyát tudja a földi apához kapcsolni, a Fiút, mint emberré lett Istent ismeri, de a Szentlélek jelenléte nem tapasztalható kézzelfogható módon. Mégis közel hozhatjuk, mint megelevenítő erőt, aki csüggedéseinkben erőforrásunk lehet. A Szentlélek munkáját hangsúlyozva teremtsünk lehetőséget az elcsendesedésre, amikor a Lélek által imádkozhatunk a saját állapotunkért, ha 'elszáradt csont', akkor a megelevenedésért, ha 'megelevenedett', akkor pedig hálát adhatnak érte.

ÓRAVÁZLAT JAVASLAT

Fő hangsúly: Arra való rámutatás, hogy a Szentlélek meg tudja újítani a hívő ember életét.

Kognitív cél: Azt megtanítani, hogy a Szentlélek meg tudja újítani a hívő ember életét.

Affektív cél: Megújulás érzelmi hátterének a feltárása.

Pragmatikus cél: Arra bátorítani a diákokat, hogy elkeseredés helyett Isten Szentlelkétől kérjenek megújulást.

Óra fő része	Javaslatok	Módszertani javaslatok, taneszközök
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Játék: Újrakezdés páros, mozgásos játék Újrakezdési élethelyzetek Milyen élethelyzetekben lehet szüksége az embernek az újrakezdésre élethelyzetek kategorizálása Szempontok a kategorizáláshoz: • pozitív vagy negatív élethelyzet • életkor Kapcsolódó feladat: MFEI 2-3. f.	Játék leírása a További ötleteknél táblára Munkafüzet
Feldolgozási javaslat	Kortörténeti bevezető Ezékiel szemszögén keresztül Kulcsfogalmak: • Istennel kötött szövetség megszegése • ítélet • babiloni fogság • Jeruzsálem pusztulása • Ezékiel próféta • vigasztalás és remény Igeolvasás Tankönyvi illusztráció értelmezése (színes grafika) kapcsolódás: ember teremtése Feladattár 1. feladata Aranymondás: <i>„Lelkemet adom belétek, életre keltek.” (Ez 37,14)</i> Pünkösdi és megújulás: Újrakezdési élethelyzetek és a Szentlélek kiscsoportos feladat	Biblia TK 110. o. TK 111. o. füzet

	• Óra eleji élethelyzetek kiosztása • Feladat: Hogyan lehet újrakezdeni az adott élethelyzetben a Szentlélek erejével? (utalás az aranymondásra) • Csoportválaszok ismertetése • Csoportválaszok megbeszélése Énekjavaslat: Szentlélek, jövel	TK énekgyűjtemény 12. ének
Munkáltatás	Képregény készítése	TK 11. o. Feladattár 2. f.
Házi feladat	MFEI 4. f.	MFEI 88. o.

TOVÁBBI ÖTLETEK

Élménypedagógiai játék: ÚJRAKEZDÉS

Szükséges eszközök: papírcsíkok egyforma hosszúságúra vágva, tűzőgép (esetleg ragasztószalag), kb. 1,5 méteres, megfelelő hely, időmérő eszköz

Időigény: 15 perc (csoportfüggő)

Típus: együttműködési

Teológiai kapcsolódás: Isten lehetőséget ad az embernek az újrakezdésre. Nála nem csak egy lehetőség létezik.

Játék lényege: A gyerekek megtapasztalják, hogy valamit kipróbálhatnak újra, ha nem sikerült, akkor is ismét nekiveselkedhetnek. Sőt lehet, hogy a második alkalommal jobb eredményt is érnek el. (Ezt a stratégiai megbeszélés elősegíti.) Lehet több fordulót is tartani, csak azzal kell vigyázni, hogy ne legyen unalmas legyen a játék. Fontos, hogy az elején ne áruljuk el, hogy van javítási lehetőség. Ha gondoljuk, mini jutalmat is ígérhetünk, ha teljesítik a feladatot. A tesztpáros az legyen, akik feltehetőleg nem a legjobb eredményt tudják elérni. Aki nem szakítja el a papírcsíkot, és a tesztpáros idejénél rövidebb idő alatt teszi meg az utat, vagy ugyanannyi alatt, az kapjon jutalmat. Mindenki csak egyszer kapjon jutalmat.

Instrukciók: Keressetek magatoknak egy párt. Álljatok egymás mellé. A papírcsíkokkal kössétek össze magatokat a bokátoknál. Rögzítsétek a szalagokat a tűzőgéppel (ragasztószalaggal). A feladatotok, hogy tegyétek meg a kijelölt utat minél hamarabb úgy, hogy nem szakad el a papírcsík.

Minden páros idejét mérjük. Szükség van egy tesztpárosra, akik bemutatják nekünk a feladatot. Megmérem az idejüket.

Bemutató

Köszönöm. Nos, ez az idő lesz az, amennyi alatt a többi párosnak is meg kell ezt az utat tenni. Persze gyorsabbak is lehettek. A szintidő, amit mindenkinek teljesíteni kell: ... másodperc.

- játék és időmérés

Akik teljesítették a szintidőt és nem szakították el a szalagot, kapnak tőlem egy kis jutalmat. Megállapítom, hogy mely párosok kapnak jutalmat:...

- ajándékosztás

Néhányan nem kaptatok jutalmat. Bizonyára szeretnétek-e ti is kapni? Most lehetőségetek van arra, hogy második nekifutásra jobb eredményt érjete el. Kaptok 3 percet arra, hogy megbeszéljétek a stratégiát. Utána újra mérjük az időt.

Variáció:

Ha a kihívás nagyon könnyűnek tűnik, akkor a következő módon nehezíthetjük:

- rövidebb szalagokat adunk
- egymás mellé állnak, de egymásnak háttal állva kötik össze a lábukat
- egyik szemüket be kell fogni

Megbeszélés:

- I. Tények: Hogy sikerült eljutni a célhoz? Mi okozott nehézséget? Mit beszéltek meg taktikaként? Számítottát-e rá előre, hogy lesz egy újabb próbálkozási mód?
- II. Érzések: Mit éreztél, sikerül elsőre? Örültél-e, hogy újra lehet próbálkozni? Milyen érzés, hogy nem csak egyszer lehetett megpróbálni? Milyen érzéssel indultál neki a második kísérletnek?
- III. Tapasztalat: Mit tanultál az újrakezdésről? Milyen tapasztalatot jelent ez a játék neked?

Szemléltető ötlet: MEGELEVENEDÉS ÉS MOZGÁSBAN LÉTEL

Hozzávalók: két zacskó szilikagél (cipők, ill. egyéb tárgy csomagolásában lehet találni szárazontartáshoz, apró átlátszó golyócskák) olló, kisebb tál, kevés víz.

Előkészületek:

Otthon próbáljuk ki az egyik zacskóval a szemléltetést. Nézzük meg, hogy mekkora tál a megfelelő, és milyen messzire ugrándoznak a kis golyócskák. Erre a kipróbált zacskónyi golyóra úgyis szükségünk lesz az órán.

1. Óvatosan száraz ollóval vágjuk fel az egyik zacskót, és a szilikagélt öntsük a tálba. Elmondhatjuk, hogy ez szemlélteti a száraz élettelen, hit nélküli embert.
2. De amikor a Lélek jön és megelevenít, akkor ez történik: (vizet öntünk a gélre lassan, ekkor megduzzad és pattogni kezd).
3. Ha eltelik egy bizonyos idő, a gél kiszárad, és olyan lesz, mint azelőtt. (Bemutatunk egy zacskó olyan szilikagélt, amelyiket korábban leöntöttünk kísérletképpen otthon, és kiszáradt.)

Kérdések a megbeszéléshez:

Az világos, hogy a víz megfelel a Léleknek, aki eltölti az embert. Ez a szemléltetés egy kicsivel többet is elmond a Lélek munkájáról. Nem csak azt, hogy megelevenít, hanem azt is, hogy csak akkor van élet, ha van lélek. Tehát folyamatosan pótolni kell a vizet a szilikagélben, ha azt akarjuk, hogy pattogjon.

ÜNNEPELJÜNK EGYÜTT!

6. A SZENTLÉLEK MUNKÁLKODIK: KORNÉLIUSZ

Gyülekezeti óraszám 1. Egyházi iskolák óraszám: 1.
(ApCsel 10)

TEOLÓGIAI ALAPVETÉS

(Felhasznált irodalom:

Bartha Tibor (szerk.): Keresztyén Bibliai Lexikon. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Fekete Károly: A Heidelbergi Káté magyarázata. Budapest, 2013, Kálvin Kiadó.

Szabó Andor: Lábam előtt mécses a te igéd. Budapest, 1995, Kálvin Kiadó.

Szathmáry Sándor: Ünnepeink üzenete. Miskolc, 2005, Kálvin Kiadó.

Szűcs Ferenc: Hitvallásismere. Budapest, 1995, Ráday Nyomda.

Dr. Török István: Dogmatika. Amsterdam, 1985, Free University Press.)

Szentlélek:

A Szentlélek személyéről és a munkájáról a Káté 53. kérdés-feleletében olvashatunk. A Szentlélek a Szentháromság Isten harmadik személye, akit ugyanúgy imádni kell, mint az Atyát és a Fiút. A Szentlélek minden hívő ember számára adatik. Hiszen belső bizonyoságtétele révén válik a hitetlen ember Krisztus megváltói munkájában hívővé, és a Szentlélek által lesz része az embernek a bűnbocsánat ajándékában. A Szentlélek vezet el minket Krisztushoz. A Szentlélek legfőbb munkája a hit. Ő vezet minket el a világosságra. A Szentlélek az Isten Lelke, akiért könyöröghet az ember, hogy jöjjön el. Jézus Krisztus úgy jött el a földre, hogy a Szentlélekkel különleges módon fel volt ruházva. Sem személyes keresztyén élet, sem közösségi egyházi élet nem létezik a Szentlélek munkája nélkül.

Üdvösség a pogányoknak:

Péter és Kornéliusz története arra a nagy kérdésre ad választ, hogy vajon Isten az üdvösséget csak a választott nép számára tartja-e fenn. Vajon lehet-e a pogányságnak is része Isten üdvtervében. Erre a kérdésre a választ Isten nem egy konkrét kijelentéssel, nem egy pontos üzenettel adta meg, hanem Pétert különleges élményekben részesítette. Látomást adott neki és látomást adott egy pogány embernek is. Isten megmutatta, hogy mi a válasza. (28. v.) A választ pedig Péter úgy értelmezte, hogy Isten szemében az a kedves, aki féli őt, és Isten nem személyválogató. Miután Péter pontosan megértette ezt az üzenetet, Isten meg is pecsételte, meg is erősítette ezt a tanítást azzal, hogy a Szentlélek kiáradt a pogányokra is. (ApCsel 10, 45) Nyelveken kezdtek szólni és Isten dicsőítették. Isten nem korlátozta az üdvösséget, és senkit sem akar kizárni a vele való örök kapcsolat lehetőségéből. Isten nem korlátozza a kegyelmét egyetlen közösségre, csoportra vagy népre. A lehetőség mindig és mindenkor, mindenki előtt nyitott.

Cézárea:

Augusztusz császárról kapta nevét a város, akinek a tiszteletére Nagy Heródes építette. Lakossága főleg görög volt.

Kornéliusz:

Pogány származású katona. Mivel Cézáreában teljesített katonai szolgálatot, megismerkedett a zsidó vallással. Így lehetett belőle úgynevezett prozelita. A zsidó kegyességhez alapvetően hozzátartozó imádságban és alamizsnaosztogatásban gyakorolta magát, így mutatta ki a zsidósághoz való csatlakozás iránti buzgó vágyát.

Látomások:

A bűneset óta az ember már nem lehet olyan kapcsolatban Istennel, hogy közvetlenül, színről-színre láthatja őt. Azonban Isten továbbra is lehetőséget ad arra, hogy ez a kapcsolat a bűn által korlátozottsága ellenére fennálljon. A látomás egy olyan csatorna, melyen keresztül Isten üzen az embernek, egy személynek, vagy egy egész népnek. Az Ószövetségben Isten leggyakrabban a prófétákhoz szólt ebben a formában, de időnként látomásban jelent meg kegyes embereknek is. Az Újszövetségben Jézus születése előtt és után vannak látomások. Például Zakariásnak látomása volt a templomban (Lk 1,22), Pálnak damaszkuszi úton. Jézus földi életének időszakában csak a megdicsőülés hegyén fordul elő látomás (Mt 17,9). Amíg Ő itt volt, nem volt szükség külön üzenetátadási csatornára, mert Ő elmondta az Isten üzenetét. Kornéliusz esetében annak a ténynek is üzenet értéke van, hogy Isten egy pogány embernek jelent meg látomásban. Mert ez arra utal, hogy ő Istennel kapcsolatban van, Istenhez tartozik. Ez a látomás mutat előre arra az eseményre, hogy a Szentlélek kiáradhat minden pogányra is, az üdvösség nem a választottak kiváltsága.

Kornéliusz látomása:

Kornéliusz a délutáni imádkozás idején kapott látomást. (ApCsel 3,1) A látomásban megjelenik egy angyal. Az üzenet konkrét feladatot tartalmaz. A látomás következménye a hívő ember részéről az engedelmisség. Így Kornéliusz pontosan az angyal utasításai szerint cselekszik.

Péter látomása:

Péter látomása egészen eltérő volt, mint a Kornéliuszé. A ház tetején révületbe (ahogy a görög szöveg mondja: extázisba) esett. Péter nem egy konkrét feladatot kap, hanem egy isteni igazságról egy tanítást, amit még neki kell értelmezni. Az értelmezéshez Isten azért segítségül küldi Kornéliuszt. Péter egy lepedőt lát. Tele van olyan állatokkal, amelyek Isten törvénye szerint a hívő zsidó ember számára ehetőek, és olyanokkal, amelyek nem. Ezekről a mózesi törvények rendelkeznek (3Móz 11). A parancs háromszori megismétlése utal a feladat súlyosságára. A hármas szám a Bibliában Isten szentségéhez kapcsolódik. A teljességet is jelenti. Péternek döntenie kellett, vagy enged a látomás közbeni hangnak, vagy a törvényt tartja be. A látomásban nem kellett Péternek valóban ennie az állatokból.

Kornéliusz és Péter találkozása:

A tanításon nem volt ideje gondolkozni Péternek, mert egy újabb különös dolog történt. Személyesen érte küldetett egy másik városból egy római százados azzal az indokkal, hogy Isten üzent neki. A bibliai leírás nem közli, hogy vajon ekkor Péter mit is gondolt az egésről. Hiszen pogányokhoz nem szokott Isten szólni az ő tapasztalati szerint. Néhány keresztyén elkíséri Pétert. Talán útközben jött rá Péter, hogy Isten mit tanított a tisztátalan állatokkal, mert mire megérkeznek Joppéba már megérti, és ezzel is kezdi, amikor Kornéliusz házába ér. Bár a törvények szerint ő, mint születése szerint zsidó ember nem léphetne be, mert az tisztátalan, tehát nincs kapcsolatban Istennel, mégis megteszi, mert Isten látomásban arra tanította meg, hogy pogány ember is lehet az Istené, lehet szent. Miután Péter meghallotta Kornéliusz látomásának a történetét, egészen meggyőződött arról, hogy Isten mit akart neki tanítani. Isten nem személyválogató. Az Újszövetségben a Szentlélek megjelenésének állandó kísérője a keresztség. Így a találkozás végén Péter megkereszteli Kornéliuszt és a háza népet.

Tisztátalan és tiszta fogalma az Ószövetségben:

Isten szent, és az Ő szent volta miatt, annak, aki Hozzá közeledik, tisztának kell lennie. Tisztasági előírások határozták meg (3Móz 11), hogy ki mikor számít tisztának, és mikor mehet Isten közelébe, mikor vehet részt templomi istentiszteleten. A pogányok alapvetően

tisztátalanok. Aki velük érintkezik, az is tisztátalan. A tisztátalanság kizáró ok volt. A tisztaság nem egy erkölcsi értékítélet, hanem egy megfelelő állapot.

Szentlélek leszáll az emberre:

Az, hogy a Szentlélek a pogányokra is leszáll, döntő változást jelent az egyház életében. Amikor pünkösdkor szállt le a Lélek az emberekre, akkor annak fizikailag hallható hangjelei voltak (ApCsel 2). A Szentlélek úgy munkálkodik, hogy Jézus Krisztus kereszthalálának és feltámadásának értelmét és jelentőségét teszi érthetővé az ember számára. Amikor a Szentlélek leszáll egy emberre, akkor annak nyilvánvaló jelei vannak. A történetben a jelenlévők nyelveken szóltak, és ezeken magasztalták Istent. A nyelveken szólás kegyelmi ajándék.

Szentlélek munkája:

A Szentlélek munkája ebben a történetben több ponton is nyomon követhető:

- Péterben előítéleteket dönt le a pogányokkal szemben.
- Hitet ébreszt pogányokban.
- Közösséget teremt pogány és zsidó származású keresztyének között.
- Ajándékát árasztja pogányokra.

VALLÁSPEDAGÓGIAI SZEMPONTOK

(Felhasznált irodalom: Schweitzer: Vallás és életút, Budapest, 1999)

Korábban Kornéliusz személyével az Isten közösséget formál című koncentrikus körön belül találkoztunk, ahol az előítéletekről és a krisztusi elfogadásról volt szó. Most viszont az év végén a történet egy másik aspektusát vizsgálhatjuk. A tanulók számára ismerős szereplőkről érdemes közösen életúttérképet készíteni, amiben vázoljuk mindazt, amit tudunk a főszereplőkről, Péterről és Kornéliuszról, és ebbe az életúttérképbe bejelölni, hogy mely pontokon szólította meg őket Isten, és milyen módon hatott ez rájuk. Természetesen Péter életében sok ilyen pontot fogunk találni, míg Kornéliuszról sokkal kevesebbet tudunk. Az életük egy pontján viszont a találkozásban egymás számára Isten eszközei voltak a Szentlélek által. A bibliai szereplők mintájára saját életúttérképet is készíthetnek, amiben szintén bejelölhetik, hogy hol tapasztalta meg Isten megszólítását.

Társadalomtudományi teóriák szerint „a vallás leginkább mint az egyén vallása jön számításba. Ezzel szemben a vallás közösségi és gyülekezeti vonatkozású formájához, mint a fejlődés céljához ragaszkodni kell. Keresztyén felfogás szerint a hitet és a gyülekezetet nem lehet egymástól elválasztani.”

Életkori sajátosságának megfelelően a kisközösségekben éli igazán az életét a serdülő, már távolodva a családtól, kisebb, nagyobb csoportokhoz kapcsolódva. Számára ebben a közösségteremtő, gyülekezetformáló erőben fedeztethető fel a Szentlélek munkája, hiszen nagyon különböző emberek alkothatnak egy élő közösséget, bizonyosságot tehetnek egymásnak, hordozhatják egymást imádságban, egységet képviselve jelenhetnek meg a világ előtt, és mindez a Szentlélek munkájának az eredménye. Érdemes összegyűjteni velük azokat a barátait, ismerőseiket (fiatalokat és idősebbeket egyaránt), akikkel a gyülekezeten keresztül kerültek kapcsolatba.

Mindkét főszereplő imádkozott, amikor Isten megszólította. A Lélek által, a Lélek szerint, mert meg is hallották Isten szavát. Ezt szerettük volna az egész év során átadni a tanulóknak, ahogy Pál apostol is írja a rómaiaknak:

„Ha pedig annak Lelke lakik bennetek, aki feltámasztotta Jézust a halottak közül, akkor az, aki feltámasztotta a Krisztus Jézust a halottak közül, életre kelti halandó testeteket is a bennetek lakó Lelke által.” (Róm 8,11)

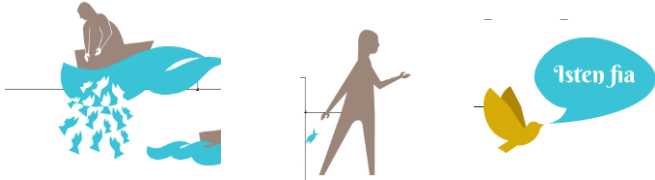
ÓRAVÁZLAT–JAVASLAT

Fő hangsúly: A már korábban megismert Kornéliusz és Péter történetén keresztül a Szentlélek mindennapokban való munkájának a megmutatása.

Kognitív cél: A már korábban megismert Kornéliusz és Péter történetén keresztül a Szentlélek mindennapokban való munkájának a megmutatása.

Affektív cél: A Szentlélek Isten iránti bizalom felébresztése és/vagy megerősítése.

Pragmatikus cél: Annak a segítése, hogy a tanuló a saját életére visszatekintve felismerje hol és hogyan munkálkodott a Szentlélek Isten.

Óra fő része	Javaslatok	Tananyag, célhoz kapcsolódás
Motiváció, ráhangolódás, előzetes ismeretek aktiválása	Gondold végig! Beszéljétek meg! TK grafikájának értelmezése Péter és Kornéliusz életútjának állomásain hol fedezhető fel a Szentlélek munkája? <u>Péter életútja:</u> 1. Péter, a halász 2. Péter elhívása 3. Péter hitvallása  4. Péter levágja Málkus fülét 5. Péter megtagadás  6. Jézus megbízza Pétert 7. Pünkösöd 8. Péter látomása  9. Péter börtönben 10. Apostoli Zsinat	Tankönyv 112. o. Vannak olyan állomások, ahol nem fedezhető fel a Szentlélek munkája, ezeket is meg kell fogalmazni.

	Apostoli Zsinat 14. lecke: Előítéletek és krisztusi elfogadás: Kornéliusz és Péter c. lecke átismétlése <u>Kornéliusz életútja:</u> 1. Az itáliai csapat 2. Sok alamizsnát oszt századosa 3. Szüntelenül imádkozik 4. Isten angyala megjelent neki 5. Kornéliusz és házanépe keresztsége 6. Gyülekezet Gyülekezet	Egészítsük ki a rajz magyarázatát azzal, hogy amikor a két életút találkozik, akkor „<i>leszállt a Szentlélek</i>” (ApCsel 10,44), és ez a találkozás pünkösdi kulcseseménye.
Feldolgozási javaslat	Igeolvasás Péter bizonyágtétele Feladat: • Keretezzék be a hittanosok az igeszakaszban a bizonyágtétel szövegét. • Húzzák alá a bizonyágtétel kulcsfogalmai, tartalma: ✓ Jézust Isten Szentlélekkel felkente ✓ Jézus jót tett és gyógyított ✓ Mi ezt tanúsítjuk ✓ Jézus meghalt ✓ Jézus feltámadt ✓ Jézus megjelent nekünk ✓ Küldetést kaptunk ✓ Aki hisz, bűnbocsánatot kap Bizonyágtétel fogalma:	TK 113. o. Megfigyelés szempont: Péter bizonyágtételének a tartalma Fontos: a bizonyágtételben kiemelni Krisztus bizonyágtétevre tett hatását. Füzetbe (és táblára) leírni a kulcsfogalmakat. Ezekkel a kulcsfogalmakkal fognak később dolgozni.

	• a Szentlélek szerepe a bizonyágtételben • Jézus bizonyágtétele • Péter bizonyágtétele • Kornéliusz bizonyágtétele • szavakkal való • élettél való Aranymondás: „Leszállt a Szentlélek mindazokra, akik hallgatták az ígét.” (ApCsel 10,44) Feladat: Bizonyágtétel megfogalmazása 2-3 fős kiscsoportban Péter bizonyágtételének mintájára írjanak egy mai bizonyágtételt. Énekjavaslat: Szentlélek, jövel	Péter bizonyágtételét mintaként alapul véve. (Ld. fenti feladat) TK énekgyűjtemény 12. ének
Házi feladat	Munkafüzet feladatai: 1-3. f.	MFEI 89. o. MFGY 68. o.

TOVÁBBI ÖTLETEK:

Film:

<https://www.youtube.com/watch?v=aC1w-NlRqW4>

Letölthető képsor:

<http://www.freebibleimages.org/illustrations/peter-cornelius/>